6
14-d
74

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
9 C
60

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

14
c
44
14-6-24

n. 36.

HOMERI

POETARVM OMNIVM PRINCIPIS

ILIAS,

PER LAVRENTIVM VALLAM LATIO DONATA.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

LVGDVNI APVD SEB. GRYPHIVM, 1541.

ILIADOS HOMERICAE LIBER PRIMVS.

*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Laurentio Vallenſi interprete.

SCRIPTVRVS *ego quantā exercitibus Graijs cladem excitauerit Achillis furēs indignatio, ita, ut paſsim aues feræq; cadaueribus heroum ac principū paſcerentur: te Calliope, uosq; aliæ ſorores ſacer muſarum chorus, quarum hoc munus eſt proprium, & quæ uatibus præſidetis, inuoco: oroq;, ut hæc me edoceatis quæ mox docere ipſe alios poſsim. Primum, quænā origo indignationis ac materia fuit? Nempe Achillis controuerſia cum ſummo Græcorum principe Agamemnone. Deinde, quis inter hos deus controuerſiā excitauit? Apollo Iouis & Latonæ filius. Poſtremo, quis Graios ipſos eò calamitatis ob hāc indignationē deuenire permiſit? Iouis deorum ſummi uoluntas atque conſilium. Hæc igitur, quomodo geſta ſunt, latius exequamur. Controuerſia autem inter Agamemnonem atque Achillem, hinc originem ſumpſit, Apolline præbente materiā: Erat eiuſdem dei ſacerdos quidam ex Chryſa inſula, & ipſe Chryſes nomine,*

unicæ iam adultæ pater: quã & patriæ et patris nomine, Chryſeidam appellauit. Hanc Græci, *cum Thebas euerterent, finitimaq́; loca diriperent, captam, Agamemnoni, ut ſummo rege dignam, uel dono uel in ſuam portionẽ, obtulerunt. Vbi autẽ ad Troiam redierãt, non ita multo pòſt, ecce pater Chryſes cum ingentibus donis redimendæ filiæ gratia, præferens manu aureum ſceptrũ, coronis Phœbi uittisq́; redimitum, adiensq́; Græcos principes, præcipueq́; Agamemnonem ac Menelaũ, huiuſmodi illos uerbis obſecrabat: Atridæ, uosq́; alij Graij principes, ſic uobis dij ſuperi dent Troiam (ut optatis) euertere, & domũ uoti compotes redire, filiam unicam ſolum patris miſeri ſolatium mihi reddite, accipientes hæc pro eius redẽptione precia: exhibituri quoque honorem ipſi Apollini, cuius ego ſacerdos ſum, cuiusq́; hæc ſunt quæ gero, ornamenta. Ad has preces uniuerſi proceres moti, iubent patri reddi puellam. æquũ enim eſſe ac pium, tanta pro redemptione dona afferentem audiri, nec ſacerdotem Apollinis deſpectum dimitti. Vnus autem Agamemnon longe ſecus & ſenſit, & dixit: conturbatus etiam tum ſacerdotis oratione, tum cæterorum aſſenſu. Itaq́;, Tibi uero, inquit, dico ſenex, ac prædico, ne comittas ut aut nunc iterũ, aut poſthac aliâs te apud has naues obuium habeam: alioqui parum tibi proderunt ſceptra iſta, deiq́; laureolæ. Hãc ego, ne erres, non prius à me diſtraham, quàm procul hinc à ſua in mea patria apud Argos, ac domi meæ ſenuerit, texendæ telæ incumbens, & in meo thoro cubans. Abi igitur hinc quamprimum à conſpectu meo nec me, ſi redire incolumis uis, irritare pergas. Hæc cum audiſſet ſenex, nõ mediocriter conterritus eſt: protinusq́; à caſtris ſe recepit*

Chryſeis capitur.

Chryſæ oratio.

taciturnus

taciturnus ac mœſtus. Deinde cũ procul à nauibus abiſſet, luctu grauis, Apollinem his uocibus comprecatus eſt: Apollo Iouis ac Latonæ clara progenies, Apollo Smyntheu, Apollo quem argenteo arcu præpotẽtem colũt, qui Chryſam, qui Cillam, qui Tenedum incolunt, ſi quando grata iucundaq́; fuere mea ædificia, mea faſta, mea ſolẽnia, tauris capriſq́; rite immolatis, audi nunc precantẽ ſacerdotem tuum: miſero patri gratificare, quod poſtulat. Immitte tua tela in Graios exercitus, ut luant mihi pœnas pro tot lachrymis tantiſq́; mœroribus, quos mihi inuexerunt. Hunc ita orantẽ Apollo audit, propereq́; ab alto cœlo delapſus plenus irarum, noctiq́; ipſi aßimilis, reſultantibus ob celeritatem deſcendentis cum ſono ſagittis atq; arcu, quos ad tergum ſuſpenſos in pharetra geſtabat, ad naues & caſtra ſe contulit: atque ab illis ſeorſum reſidens per nouem dies, totidemq́; noctes, horrendo cum ſono ſagittas emittens: primum iumenta canesq́; percußit, deinde & homines: atq; ita percußit, ut quotidie cateruatim in orgijs defunctorum corpora cremarentur. Decimo autem die, cum tantam cladem Pallas animaduerteret, miſerta talis cõditionis eorum, quos ſingulari ſolicitudine proſequeretur, Achilli dedit hanc mentem, ut de ea re ad ſenatum atque ad omne concilium Græcorum referret. Igitur huius uocatu, principum populiq́; cœtu coacto ac ſedente, Achilles ſurgẽs, hanc habuit orationem: Agamemnon, infecta re, quantum uideo, nos hinc fruſtrati ſpe domum reuertemur, ſi modo reuerti datum eſt, morte uitata. Nam uniuerſos propè Graios iam partim bellum, partim peſtilentia abſumit. Quare conſulendum cenſeo augurem quempiã, aut aruſpicem, aut ſomniorũ interpretem, ſiquidem

Chryſes ad Apollinem.

Peſte laborant Græci.

Achilles.

dem ipſa quoq; ab Ioue oſtenduntur inſomnia: qui nobis denunciet,tũ cauſas irarũ, quas in nos Phœbus tantopere exercet,ſeu qua indigne ferat uota ſibi non perſoluta,ſiue ſacrificia nõ rite facta,ſeu quid aliud: tũ qua expiatione, num agnorũ caprarumq; ſacrificijs,ipſum placare poſsimus,ut à nobis,quam iniecit,peſtilentiã tollat.Hæc cũ A=

Calchas uates. *chilles dixiſſet,reſediſſetq; , tum Calchas Theſtoris filius ſurrexit,uir longe omniũ ariolandi peritia,quam ab ipſo Apolline didicerat,præſtãtiſsimus,atq; omnia cognita habens,quæ fuerũt,quæ ſunt,quæ erunt:quẽq; unum Græci ad Troiã uenientes, dignũ putarũt cuius diuinationẽ ſuæ nauigationis ducẽ haberent.Hic igitur,ut erat prudẽs, in hũc modũ ad illos uerba fecit: Iubes Iouis amice Achilles hic pro cõcione cauſam irarũ Apollinis promere. Ego uero promã illam quidem,tibiq; parebo, ſed tu mihi ſponde uiciſsim,iurans ſanctiſsimũ iuſiurandũ,te neq; lingua,neque manibus,ſi ob hoc ipſum in periculũ uocer,mihi defuturum. Certũ enim habeo, maiorem in modũ aduerſus me indignaturũ eſſe eum ,cuius cæteri Græci & conſilio acquieſcunt, & imperio parent. Neq; uero mihi ſatis fuerit Achilles,ſi me hodie ab hoc diſcrimine uindices,niſi feceris id etiã deinceps. Nam iratus in inferiorẽ princeps, etſi cõtinet ſe in præſentiarũ, diſsimulata ad tempus indignatione,tamen offenſæ meminit,quærẽs aſsidue occaſionem, donec animo ſuo ſatisfaciat,ſumpto de homine ſupplicio. Quocirca Achilles,ſi me proloqui diuinationẽ uis,reſpõde an uelis poſsisq; Calchantẽ,& nunc & in poſterũ incolumẽ reddere. Cui reſpõdens Achilles, Noli,inquit, ue=*

Achilles Calchanti. *reri Calchas.quicquid diuinatiõis animo tenes, profer in medium.Iuro tibi per Phœbũ Apollinem,cuius oraculum*

dicturus

dicturus es, nemo me uiuo, quoad ſupra terras conſpiciar, tibi apud has naues ob hanc cauſam iniurioſas aſſiret manus. nemo, inquã, Graiorum omniũ, ne ipſe quidẽ (ſi forte de eo locuturus es) Agamemnon, principũ qui hic adſunt multo eminentiſſimus. Tũ eximius augur Calchas, timore depoſito: Nil horũ, inquit, quæ enumerata ſunt, nobis Apollo ſuccẽſet, ſed Chryſen ſacerdotẽ ſuum iniuria contumeliaq; eſſe ab Agamemnone affectũ, cui filia reddita non eſt, præſertim preciũ pro redẽptione offerenti. Eoq; cladem hãc in nos immiſit, immiſſurus etiã maiorẽ, nec antea finẽ mali facturus, quàm patri filia reddatur, & reddatur ſine precio, quoniã redemptionẽ accipere noluimus, et ad eum cũ donis eatur, quibus ſacrificiũ fiat, quia cum donis huc ueniẽtem repulimus. Ibi tum noſtra expiatione, tum Chryſæ precibus Phœbi pacem conſequemur. His dictis, Calchas reſedit, Tum Agamemnon ſurgens, ipſo ore atq; uultu æſtum irarum declarante, toruos atq; ignibus ſimiles in Calchantẽ primum intendens oculos, O` uates, inquit, ominoſe, mihi ſemper: nunquam bona, nunquam fauſta Agamẽnoni uaticinabere? quaſi iuuet aduerſa mihi denũciare & acerba, ut tui ſis ſimulis, ais mea cauſa Phœbũ hãc in Græcos cladẽ excitaſſe, quòd munera pro redẽptiõe accipere, filiamq; reddere patri excuſaui. Nec ſeorſum me admones, ſed palàm in concione in inuidiã meam peroras. E quidẽ, ut ad uos reuertar Græcorum principes cæteriq; milites, fateor, amore puellæ captus ſum, unà cũ illa domi uitam agere decreueram, utpote digniore quæ mecũ cubet, quàm Clytæmneſtra uxor: quòd facie, quòd membris, quòd ingenio ac moribus, quòd deniq; muliebribus officijs atq; operibus antecellit. Veruntamen ſi ita res

Calchantis oratio.

Agamemnõ in Calchantem.

poſtulat, præſtatq́; patri puellã reddi, reddatur. neq; enim is ego ſum, qui malim populũ perire, dum animo meo obſequar, quàm incolumem eſſe. Sed ueſtra inuicem intereſt prouidere, ut hæc mihi iactura aliunde reſarciatur atque penſetur, ne quod indignum eſt atque iniquum, ſolus ego ex omnibus (taceo quãtus ſum) fraudatus ſim honore meo ſublata puella (ut uidetis) quæ mihi ex præda ceſſerat in portionẽ.

Achilles Agamemnoni.

Tum Achilles excepit: Et quo tandẽ pacto maxime ac potẽtiſſime Agamemnon fieri poteſt, ut proceres Græcorum ſarciant honorem tuum atq; compenſent? Nã nec aliquid eſt, quod cõmune omnium ſit, unde munerare te atq; honorare ualeamus. Et quæ ex direptionibus urbium inter duces militesq́; diſtributa ſunt, abſurdum uidetur retractari, & à ſingulis in medium collata, iterum ad diſtributionẽ uocari. Ceterũ reſtitue tu quidem nunc iſtã deo puellam, quã ille reſtitui imperat: nos uero poſtea ceteri reddituros tibi, ſi Iupiter annuat noſtris manibus euerti Troiam, triplũ & quadruplum pollicemur.

Agamemnon.

Cui reſpondens Agamemnon, Noli, inquit, quãuis tam præſtans ſis fortiſſime, atq; iſtud quod ais perſuadere. Siccine iubes me hanc patri reddere, ut tu honore tuo fruaris, ego ſim fraudatus meo? Omnino nunc honorem meũ Græci inſtaurabunt, inuenientes quod plane iacturam meam emendet. Quod ſi iſti grauabuntur aut differẽt, ego ipſe per me id agã: accedensq́; ad quemcunq; mihi libuerit, eripiã ab eo quæcũq; mihi libuerit, ſiue Vlyſſes ille, ſiue Aiax, ſiue tu, ſiue alius quiſquam ſit. Certe quiſquis erit, is ſtomachabitur ſane ſcio: & licet ſtomachetur, ſed hoc poſtea uiderimus. Nũc autem deducatur feſtinãter biremis: impoſitisq́; idoneis in ea remigibus atq; hoſtijs, Chryſeidam remittamus.

mus. Delecto inſuper ex primoribus aliquo, cui commode hoc officium delegemus, aut Aiace, aut Idomeneo, aut Vlyſſe, aut te Achilles inter omnes immaniſſime, qui Apollinem in Græcos peſtilẽtia graſſantem, precibus ſacrificijsq; exores. Ad hunc Achilles truculento intuens aſpectu, O uir, inquit, ex dolo totus atq; imprudentia factus ac genitus, & quis tibi Græcorũ poſthac libens pareat, alacerq́; aut in expeditiones eat, aut præliũ capeſſat? Neq; uero ipſe priuato in Troianos odio huc profectus ſum, pugnaturus in ultionem illatæ mihi ab illis iniuriæ, quòd uel agros meos uaſtauerint, uel boum equorũq; armenta regno abegerint, cum tantum maris atq; terrarum inter Phthiam Troiamq́; interiectum ſit. Tua tantum cauſa impudentiſſime mortaliũ huc nauigamus, quicunq; tecum huc nauigauimus, ut tibi gratificaremur: ut communem iniuriam ulciſceremur, Menelai pariter & tuam. Horum tu canino uir aſpectu, horum nullam rationẽ habebis, eosq́; pro nihilo putabis? Et quod per ærũnas belli manus meæ emeruerunt (nam in euertendis Troianorum oppidis plus ego quàm cæteri & operæ & operis præſtiti) quodq́; mihi ab omnibus tributum eſt, id tu mihi te per te erepturum minaberis, cum tu ſemper multo plura quàm ego ex diuiſione prædarum manubiarumq́; ſortiaris? Quippe maxima quæque portio ex omni prædæ partitione tua eſt, mea uero exigua, quòd nihil à quoquam pro laboribus meis extorqueo, nihil ſurripio, nihil exigo. Sed quantulumcũq; à cæteris ultro libẽterq; deffertur, eo cõtentus ſum. Quapropter, quãdoquidem ita agere inſtituis, en domum atq; in Phthiam, quod multo mihi conducibilius eſt quàm hic manere, abeo. Neq; uero opi- Achilles.

nor me ob denegatum honorem, hinc profecto magnas à
Agamemnon. *te opes ac diuitias adepturum.* Tunc Agamemnon, *Abi hinc, inq̃t, quàm maturrime, ſi tua uoluntas fert. nec enim, ut mea cauſa remaneas, orabo. Ne hoc expectes. Non eris mecum tu? Erunt alij complures, qui mihi, non uti tu facis, reuerentiã præſtabunt. Erit certe, quod uidelicet præcipuum eſt, Iupiter optimus maximus. Tu uero, ut ſcias, inter omnes reges mihi es maxime inuiſus, quẽ nihil iuuat niſi pugna, niſi rixæ, niſi bella. Quòd autẽ ſingulari præter cæteros robore præditus es, id uero non tu tibi, ſed dij dederunt. Abi igitur in patriam cũ ſocijs: atque ibi inter tuos Myrmidonas, ſi uis, imperium exerce. nam te id facere inter alios atq; hoc loci, non licebit: ubi ego, qua ſum dignitate atq; imperio, te nihili facio, prorſus contemno. ideoq́; iratum te nec rogo ut maneas, nec taceo. Illud tamen minitans prædixiſſe uolo, quemadmodũ mihi Apollo aufert eam, quæ mihi ſorte obtigerat, ſic ego eam quæ tibi ſorte obtigit, auferam. & ut Chryſeidam à tabernaculo meo eductam, ad patrem nunc remittam, ſic Bryſeidam à tuo tabernaculo abducam, in meoq́; collocabo: ut & tu intelligas, quantopere ego te antecello, & cæteri poſthac pari fronte mecum colloqui reformident, ac meis uel dictis*
Achilles Agamemnoni. *uel factis ſe opponere.* Hæc Agamemnon. *Quibus Achilles auditis excandeſcẽs, hæſitabat animo, utrum diſtricto, quem ad latus habebat, gladio irruens terrefacto perturbatoq́; conſeſſu, Agamemnonem trucidaret, an iracũdiam cohiberet, doloriq́; imperaret. Iamq́; dum ſecũ deliberat, gladium eduxerat. Sed Pallas protinus cœlo delapſa, præſto fuit. Adierat nãq; ipſam Iuno, utq́; huic rei opem ferret orauerat: ſiquidem ambos pari ſolicitudine ac charitate*

tate

tate proſequebatur. Hæc igitur ubi à tergo iuueni aſtitit, nulli alij conſpicienda quàm illi, rutilam eius comam manu prehendit. Ad cuius tactum aſpectumq́; expaueſcens Achilles, quũ reſpexiſſet, in deamq́; oculos horribili quodam ardore ſuffuſos intendiſſet, Pallada cõfeſtim eſſe cognouit: atq; ipſam compellans, ita inquit: Quid tandem huc magno Ioue ſata ueniſti? an ut ignominiam Agamemnonis conſpicias, quam hoc ferro accepturus eſt, pro ea quam ego ab ipſo accepi? Inſolẽtiſſima enim huius ſuperbia facit, ut ei ſtatim offeram mortem, quam nequaquã poterit effugere: ita in ipſum iracundia incenſus ſum. Cui Pallas reſpondẽs, Non ueni, inquit, à cœlo Achilles, ut te iratum in ultionem iniuriæ acceptæ erũpere uideam, ſed ut iracundiam tuam compeſcam. Nec hoc mea tantũ ſpõte, uerumetiam Iunonis admonitu, quæ me, ut huc accurrerem, hortata eſt. ſiquidem utrunq; pari ſolicitudine ac charitate proſequitur. Quare acquieſce noſtro conſilio, cohibe impetum animi, reconde gladiũ. Verbis tuam cauſam age, nõ ferro. Intra cõuicia iraſcere. hactenus ultioni liceat. Atq; quo nobis facilius pareas, furoremq́; mitiges, attende quid dicam: Aderit tempus (crede Palladi affirmanti) quando ille ad leniendã hanc offenſam, ultro tibi triplo plura ac triplo potiora deferet dona. Tũ Achilles haud illi aduerſatus, Etſi, inquit, dea certũ iam mihi erat, de hoc homine ſupplicium ſumere, uobis tamen quàm affectibus obtemperare, non modo decentius eſt, ſed etiam utilius. Qui enim uoluntati deorũ paret, hũc dij ipſi præcipue exaudiunt. Hæc dicens, enſem argenteo capulo in uaginam recõdidit. Pallas uero ipſa in cœleſtes domos ad Iouem atque ad alios dæmones, ſe recepit. Nihilo tamen

Pallas Achilli.

Achilles Palladi.

Achilles Agamemnoni.

minus Achilles Agamemnonem, non ſedato iracũdiæ feruore, rurſus maledictis aggreditur: Vino madens, caninũ rictum, ceruinum cor habens, cui nunquam tantum animi fuit, ut uel cum toto exercitu armatus prælium inires, uel cum ſtrenuis loca inſidijs apta obſideres. Et ſapis, illud optimum factu putans, ad tentoria manere, ac ſpoliare ſocios portione ſua, ſi qui tibi cõtradicere audeant, rex populi deuorator. Quòd ſibi quibus præſides, aliqua eſſent indole Græcæ ac maſculæ uirtutis, hodie profectò finẽ faceres iniurias nobis ac cõtumelias componendi. Equidem teſtor tibi, & ut ne quid dubites, quod eſt præcipuũ, iuſiurandum interponam, per hoc ſceptrum Graiorũ principum in iure populis dicundo, & in cuſtodiendis ex Ioue legibus inſigne: quòd quemadmodum hoc poſtquam è ſua arbore reciſum, & manu artificis dolatum ac fabrefactum eſt, nunquam ramos proferet, nunquam frondes emittet, nunquam poſtremo reuiuiſcet: ſic nunquã Achillem Graiorum deſiderium capiet, nec ullà horum neceſſitas adducet, quo ipſos ab homicidæ Hectoris manibus confectos eripiam, ut tu tecum afflicteris, quòd nullam eis opem afferre poſsis: & tanto pœnitentiæ dolore rumparis, qui præſtantiſſimum inter omnes Græciæ uiros, pro nihilo habendum tibi putaſti. Hæc cum dixiſſet, ſceptrum ipſum aureis clauis diſtinctum, humi abiecit, ac reſedit. Agamemnone autem & ipſo pro ſe inſanire incipiente, ſurrexit Neſtor, Pyliorum & imperio & facundia longe princeps, cuius ex ore dulcior melle fluebat oratio, uir ſapientia ſimul & annis grauis: ſiquidẽ tertiam iam ætatem hominum uiuebat: & cum multis qui iam deceſſerãt, unà floruerat. Hic itaq; ad illos, ut erat maturus, O indignum

Neſtoris oratio.

gnum facinus,inquit,quãto mœrore ac luctu omnis Græcia afficietur, quãto gaudio Priamus cum filijs reliquisq; Troianis,quum nuncium acceperint,uos qui & conſilio & armis cæteros antecellitis,digladiari,atq; ſeditionibus inteſtinis laborare? Sed acquieſcite quæſo uterq; conſilijs meis,qui utroq; ueſtrum natu ſum grandior, cuius conſilium nunquam à præſtantioribus uiris quàm uos eſtis,repudiatum eſt.neq; enim tales uiros aut uidere mihi contigit,aut audire, quales illi fuerunt, cum quibus familiariter uixi, Pirithous, Dryas, Theſeus, Cæneus, Exadius, Polyphemus,dijs immortalibus comparãdi,nedum omniũ mortaliũ fortiſſimi,& qui cum fortiſſimis Centauris montiũ incolis,acerrime belligerauerunt.Iis ergo procul uſq; à Pylo euocatus,auxilio ueni, cumq; ipſis in bello uerſatus ſum,ita ut corporis & animi uiribus egregiam operã nauauerim aduerſus eos,cum quibus nemo horũ qui nunc uiuunt,auderet conſerere manus. Quòd ſi fortiores uobis ſæpe me conſulebant, libenterq; conſilijs obtemperabant meis, debetis & uos (erit enim ex amborum utilitate) admonenti mihi acquieſcere.Igitur neq; tu Agamemnon potentia tua fretus, præripias huic puellam, quam Graij in honorem ei atque in partem prædæ dederunt: ſed ſine ipſum potiri quod ſuũ eſt. Neq; tu Achilles uelis ex æquo cum rege contendere, cui ab ipſo Ioue hæc, qualis nunquam alteri, collata dignatio eſt.Etſi tu corporis uiribus anteſtas, & dea matre es genitus, hic tamen potẽtior eſt, quia in plures imperium obtinet.Quare tu quidem Agamemnon deſine in hunc iraſci,ego uero recõciliare ipſum precibus conabor,quippe qui maximus in prælijs eſt cæterorum Græcorum. Ad hunc reſpondens Agamemnon, dit: Agamemnon Neſtori.

ait: Recte iſta ſenex & uere commemoras. cæterum hic uir inter cunctos ulterius excellere, omnes uincere, omnibus dominari, omnibus imperare uult: qua ſpe, ut reor, fruſtrabitur. Nam ſi ei dij dederunt, ut omnibus in bello præſtaret, num ideo ut omnibus probra ingerere poſſet, dederunt? Ad quem Achilles, interpellato illius ſermone, An, inquit, ego committerem, ut timidus & nullius precij uocer, ſi omnibus quæcunq; tu mihi iniunxeris, dicto audiēs ero? Alijs tu, alijs imperato, non mihi. Nam iſta ſpes te, ut reor, fruſtrabitur. Verum hoc, quod dicam, repone imis ſenſibus. Ego neq; tecum, neq; cum alio quopiam puellæ huius retinendæ gratia ad manus uocabor: quoniam quod eripitis, id mihi dono dediſtis. Cæterarū autem rerū, quæ penes me ſunt, nihil ſane inuito me tolles. Quòd ſi uerbis meis fortaſſe nō credis, ut etiā iſti cognoſcāt, agedū experire, cuius ſtatim cruor per lanceam qua te confodiam, decurret. Tandem quum huiuſmodi inter ſe altercationibus dimicarent concilium ſolutum eſt. Et Achilles quidem cū Patroclo ſuo, alijsq; comitibus deducentibus ad naues & ad tentoria ſua rediјt. Agamemnon uero deducta biremi, ac delectis uiginti remigibus, impoſitisq; unà cum uictimis adductam pulcherrimam Chryſeidam in ea collocauit, Vlyſſe, qui biremi præeſſet, delecto. Quam ubi uidit abeuntem, ac uela facientem, iuſſit populū ſe purgare. Illi ob eam rem purgantes, & in mare purgamenta iaciētes, pro ſe quiſq; circa littus, Apollini ſacrificabant, alius tauro, alius ariete, alius hirco. Omnia deinceps littora collucere, & ubique fumum hoſtiarum in cœlum tendentē ſpectare uideres. In qua procuratione cum cæteri Graij occupati ſunt, Agamemnon adhuc hulceratum animum gerens,

Achilles.

rens,ut quod Achilli uerbo minatus erat, re ipſa declara=ret, Talthybiū atq; Eurybatem præcones,fideli in primis opera probatos ſibi miniſtros uocat. atq; alloquens, ita inquit:Ad Achillis tentoria ite, & formoſiſſimā Bryſeidam manu prehenſam abducite: quàm ſi tradere recu=ſauerit,dicite illi meis uerbis,uenturum me cum ampliore manu,uiq; mulierem erepturum, cum ipſius ingenti for=midine.Hæc cum audiſſent præcones tam præfracta man=data,haud libenter profecti ſunt. Qui cum ſecundum lit=tus ad tentoria nauesq; Myrmidonum ueniſſent,offende=runt Achillem ante nauem tabernaculumq; ſuum ſeden=tem.Quibus inſpectis, nec ille horum aduentu lætatus eſt, nec hi propius accedere & exponere mandata,aut omni=no hiſcere,auſi ſunt. Stabant itaq;, cū reformidantes uultū turbati regis,tum erubeſcentes tali apud eum fungi lega=tione.Hunc timorem & hāc uerecundiam loquēdi,id eſt, aduentus cauſam cum intellexiſſet, Saluete,inquit, præ=cones Iouis atq; hominum angeli,accedite propius. neq; enim uos mihi iniuriā facitis,iuſſi uenire:ſed Agamemnō, qui uobis neceſſitatē ueniendi impoſuit,mandans ut Bry=ſeidam à me abducatis. Agedum nobilis Patrocle, educ ad hos puellam, eiſq; trade ad Agamemnonem educen=dam. Hos autem ipſos uolo mihi cum apud immortales deos mortalesq; homines,tū uero apud ipſum,à quo miſſi ſunt,immaniſſimū regem teſtes fore, ſi qua neceſſitas in=gruat cæteris, ut uſus mei ſit: quo eos protegam in ulti=mum diſcrimen adductos,quandoquidem tam perdito cō=ſilio, ut præteritorum pariter & futurorum immemor, non proſpiciat, qua ratione ſocij hic ad naues in bello non occidant. Hæc Achilles. Patroclus autem amico ob

Agamemnō ad præcones.

Achilles præconibus.

Aufertur ab Achille Bryſeis.

temperans,

temperans, eductam è conclaui puellam, præconibus tradit. Illi accipientes, ad naues Agamemnonis deducebãt inuitam, mœſtam, & ire penè recuſantem. At Achilles erumpentibus lachrymis deflectens ab aſpectu cæterorum, ſolus ad oram ſpumantis maris reſedit: atq; in ipſum late fuſum pelagus intuens, manuſq; tendens, matrem ſæpius compellabat: Achilles matri. *Mater, quæ me hoc fato genuiſti, ut iuueni atque in ipſo ſit ætatis flore moriendum, ſpondebas tamen intra hoc breue tempus æui, Iouem mihi magnum decus eſſe tributurum: en nunc ne tantillum quidem tribuere uoluit. nam Atrides Agamemnon, ut me dedecoraret, quod mihi conſenſus Graiorũ honoris ac præmij cauſa donauerat, id ipſe à me præripuit. Talia deflẽtem cum lachrymis, ex imo maris, ubi cum ſene patre erat mater exaudiens, protinus exilijt, & inſtar nebulæ ex aquis prodiens, accedensq; filio aſſedit, blandaq; illũ manu prehendens,* Thetis Achilli. *Quid fles, inquit, fili? quis tantus dolor, tantuſq; mœror pectus inuadit? profer matri omnia, nec me quicquam fili celes, ut tecũ ego quale ſit iſtud uulnus, intelligam. Cui Achilles, alte ducens cum gemitu ſuſpiriũ,* Achilles matri. *Tute, inquit, mater per te ipſa ſcis. quid tibi opus eſt à me cuncta exponi? Dum Thebas omnibus cum copijs adijſſemus, tandemq; expugnatas euertiſſemus, omnem prædam huc conueximus. Eam uictores rite & more inter ſe partiti ſunt. Agamemnoni autem Chryſeidem, ut dignum illo munus, donauerunt. At non ita multo pòſt, ecce pater Chryſes cum ingentibus donis redimendæ filiæ gratia, præferens munus aureum ſceptrum, coronis Phœbi uittiſq; redimitum, adienſq; Græcos principes, præcipueq; Agamemnonem ac Menelaum, precibus obſecrabat.*

bat. Ad quas preces uniuerſi proceres moti, iubent patri
reddi puellam. æquum enim eſſe ac pium, tāta pro redem=
ptione dona afferentem, audiri, nec ſacerdotem Apollinis
deſpectum dimitti. Vnus autem Agamemnon, cui res hæc
minime placeret, increpitum minusq; perterritum, abire
iuſſit. Cuius ubi receſſit luctu irarumq; pleni, Apollo cum
miſereretur orantis (eſt enim illi in primis amicus) peſtilē=
tiam in exercitus Græcorū iniecit tam ſæuam, ut frequen=
tes homines diuinis confecti telis procumberēt, ac paſſim
expirarent. Peritus autem quidam augur, ob iram Apolli=
nis dicebat hoc fieri. Tunc ego primus omnium in con=
cilio ſuaſi placandum eſſe deum, pacemq; ab eo petēdam.
Qua ex re in me Agamemnon uehementer incenſus, ſur=
rexit ad loquendū: minatusq; mihi eſt, atq; ut minatus, ita
re effecit. Remiſſa enim ad patris domum cū donis Chry=
ſeide, ſtatim ad me præcones miſit, qui à me Bryſeidam, à
Græcis cæteris mihi dono datam, abduceret: quam & ab=
duxerūt. Quare mater ſi quid potes, ut certe potes, auxi=
liare filio tuo: quod facies, ſi cœlum petens, cum Ioue a=
gere uoles, cuius animum deuinctum tenes, conciliatū ti=
bi meritis tum uerborum, tum operū tuorum. Etenim me= Thetis Iouē à
moria teneo, te in domo patris mei, audiente me, ſolitam morte liberat.
gloriari, quòd diceres te unam ab impendenti indignæ
mortis periculo Iouē uindicaſſe: cum in eum Neptunus,
Iuno, Pallas, alijq; dij coniurati impetum facerent, com=
prehendere uolentes uinculiſq; conſtringere, ac poſtre=
mo necare. nam tu tali in tempore adueniens, miſerata ui=
cem Iouis in periculo poſiti, protinus adiſti Cētimanum,
quem dij Briareū, homines Egeonem uocāt: exoratumq;,
in cœlum perduxiſti. Quem poſtquam patria uirtute cō=

fiſum & hoc honore ſubnixum, adeſſe Ioui atq; aßidere uiderunt, cæteri dij timore perculſi, ab audaci conatu deſtiterunt. Nunc igitur mater accede ad Iouem: & aduoluta genibus, cõmemora illi tua in ſe beneficia: ſi fieri poteſt, ut tibi hoc mea cauſa inuicem indulgeat, Troianis faueat, gratificeturq́;: Achiuos autem in fugam uertat, fundat, occidat, donec intra ipſas naues, atque uſq; ad mare pauore redigat, ut & cæteri ob regis meritũ plectantur, & ipſe agnoſcat ſe ſibi cauſam fuiſſe horum malorũ, qui Achiuorum præſtantißimum flocciſecit. Hac filij oratione Thetis audita, tota in lachrymas reſoluta, Ad quid te fili mi miſerum miſera genui? quod utinam hoc tibi paruulum æui (nam non ſera mors, ſed uicina te manet) liceret ſine lachrymis ac ſine offenſione cõſumere. Nunc autem uita es inter omnes principes quàm breuißima, tam acerbißima futurus. Ob hoc ego te fili domi noſtræ genui miſera mater, & educaui? Exequar tamen tua mandata, adiboq́; Iouem, ſi forte, quod poſcis, conceſſurus eſt. Verum undecim diebus eſt expectãdus, dum ab oceano è cõuiuio Aethiopum, ad quod heſterno die cum reliquis dijs ſe contulit, redeat in cœlum. In quod ego cõſcendens, ubi primum rediſſe cognouero, ita obſecrabo, ut cõfidam me illum exoraturam. Tu uero interea neq; in pugnã, nec in concionem prodeas, ſignificans grauiter in uniuerſos Achiuos eſſe iratum. Hæc ubi dixit, à filio abijt, duabus ſe moleſtiæ cauſis afflictante, tum in Agamemnonem indignatione, tum ſuorum amorum deſiderio. Dum autẽ ad naues hæc aguntur, Vlyſſes in Chryſam profectus cum cæteris applicuit. Atque ubi in portum introgreßi ſunt, primum ilico uela deducunt, contrahunt, reponunt. deinde ma-

Thetis filio.

Iupiter in conuiuio Aethiopum.

Chryſeis redditur patri.

de malum rudentibus, quibus erat intentus, ſubmittunt, & in ſua collocant theca. Tum ſumptis remis, nauim ad ſtationem telluri contiguam propellunt. Poſtremo iactis anchoris, alligatáq; ad oram puppi, in terram deſcendũt, uictimas exponunt, Chryſeis progreditur: quam Vlyſſes ipſe deducens ad templum, arámq; Apollinis, in manus tradidit patri, dicens: Chryſe, huc me ut uenirẽ Agamemnon iuſsit Græcorum exercituum princeps, ut tibi filiam reportarem cum uictimis, quarũ immolatione placemus Phœbum in nos iratum, ac dirè ſæuientem. Ille uero auide recepta filia, imperat alios mature uictimas ad aram, quam egregie exornauerat, ſtatuere. Quod cum feciſſent, manúsq; abluiſſent, & placẽtas hordeaceas protuliſſent, ſupinis ipſe in cœlum manibus, ſublatáq; uoce, cunctis audiẽtibus ita Apollinem obſecrabat: Apollo argenteo arcu præpotens, qui Chryſæ, qui Cillæ, qui Tenedo præſides, ſi aliás unquam audiſti, nunc audi me orantem, honoréq; decora uatem tuum. Si quando meas preces audiſti, & in honorem mei peſtilentia punitus es Græcos, nunc quæſo ad meas preces graſſantẽ in eos peſtilentiam ſubmoue. Tum eum orantem Phœbus audijt: à quo poſtquam ſupplicatum eſt, placentæq; iniectæ, hoſtias ad altare pertractas occidũt, pelles detrahunt, femora amputant, & in duo fruſta concidunt: aruináq; operientes, deſuper illa componunt: in qua ſenex ſubmiſſo igne, libatóq; atro uino, ſacrificium adolet, ſtantibus iuxtà adoleſcentibus miniſtris, quinquifida uerua manu tenẽtibus. Vbi uero femora hoſtiarum exuſta ſunt, primum uiſcera ſuper prunam aſſa communiter pro ientaculo comedebant: tum reliquarum hoſtiarum membra minutatim

Vlyſſes Chryſæ.

Chryſes Apollini.

conciſa, ac uerubus infixa, torrent ſcienter & cum diligentia: quibus decoctis, ad menſamq; appoſitis, diſcūbentes ex ordine ueſcūtur. Poſtremo ſaturatis ac refectis, pincernæ repletis uino poculis, hoc eſt, coronatis, uina gradatim propinârunt. At Vlyſſes cum ſocijs omnem illum diem quantus fuit, cantando traduxerunt, Phœbum hymnis, Phœbum cantibus, Phœbum laudibus celebrantes. Phœbus hæc audiens, tacitam apud ſe capiebat uoluptatē. Aduentantibus autem tenebris inter ipſos rudentes ſtratim ad ortum uſque auroræ dormierunt. Tum euigilātes, & per tranſtra diſtributi, ad caſtra uerſus remigare cœperunt. Mox Apolline uētum inſpirante à puppi, malum ſtatuunt: ac uelo facientes iter, ſonantes proſcindēte prora fluctus, ad exercitum breui perueniunt. Ibi quum deſcendiſſent, biremem ſubducunt: porrectaq;, ut prius fuerat, ac ſuffulta, ad ſua ſe tentoria recipiunt. Achilles per eos interim dies, non in prælium, non in conſilium, nō ad cuiuſquam principis ſtationem egreſſus eſt: ſed in ſuis tabernaculis reſidens, mœrore cōſeneſcebat, cupiens quamprimum audire tumultum uociferationemq; prælij ad naues, & periclitātium uidere diſcurſum. At cum duodecimus illuxit dies, Iupiter cæteris dijs comitantibus, ab oceano & Aethiopū conuiuio redijt. Thetis nō immemor filij mandatorū, è mari emergens, ad Iouem matutina cōſcendit: nactaq; in ſublimi cœli parte ſine ullo deorū cœtu ſedentem, corâm aſſedit: ſiniſtraq; genua illius amplectens, dextra uero mentum, his uerbis obſecrauit: Iupiter pater, ſi quid ego inter deos uel uoce uel facto de te promerita ſum, gratificare mihi, quod mater pro filio poſtulo, infelix pro infeliciſsimo. Nam inter omnes Græcos

Thetis Ioui.

prin-

principes tam breuiſsimā, quàm acerbiſsimam ſortitus eſt. uitam. Hunc Agamemnon puella, qua filium meum cæteri Graij donantes honorauerāt, per inſignem iniuriā cōtumeliamq; ſpoliauit. Tu ergo pater ſic inhonoratū ulciſcere, præſtans tam diu fauorē Troianis, donec Graij iniuriā agnoſcentes, reſtituant ereptum honorem, & reſtituant cumulatū, atq; cum fœnore. Hæc quū dixiſſet Thetis, nihilq; ei Iupiter reſpōderet, ſed aliquādiu in eodem ſilentio perſtaret, cōplexa adhuc illū uehemētius, ſic iterū prolocuta eſt: Omnino aut annues, ingenue promittēs te facturū eſſe quod poſtulo, aut abnues. alioqui te nō dimittā. Nec enim aliquid impedimēto eſt, quo minus ingenue reſpondeas. Equidem intelligere cupio, quā ego apud te inter cæteros deos deas'ue dignitatē teneam. Ad hanc Iupiter graui quadam ſolicitudinis mole æſtuans: Quàm duram, inquit, mihi Thetis imponis conditionē uitæ, quæ me iubes in odia Iunonis incurrere? Etenim ſi quotidie me incuſat, & aſsiduis exagitat querimonijs, quòd dicat me propenſiorē in Troianos eſſe quàm in Græcos, quid tandē nūc factura eſt, quum me propiciū Troianis, & infeſtum plane Græcis factū eſſe uiderit? Verū tu abi hinc, ne te forteueniſse reſciſcat illa. Iſtud autē quod petis, mihi curæ erit, ut uoto tuo ſatisfaciam. Atq; ut meliorē ſpem concipias implendi promiſsi, annuam capite: quod peculiare mihi ſpondendi ſignum eſt inter deos, quod nūquam reuocari, nunquam conuelli, nūquam iritum fieri poteſt. Atq; hæc locutus, ſupercilijs nubilum quiddam ducētibus annuit. Ad quem nutum cœlum omne cōtremuit, & ambroſiæ diuini uerticis comæ odorem ſpirauere. His itaque dictis actisq; inter Iouem & Thetidē, alter ab altero di-

Iupiter Thetidi.

BIBLIOTECA ... ROMA ...

greſſus eſt: & hæc quidem in profundũ mare delapſa eſt: ille uero ad ædes ſuas perrexit. Quo ueniente, nemo deorũ ſuſtinuit nec ſedere, nec eodẽ in loco manere: ſed uniuerſi ex ſua quiſq; ſella aſſurgentes, uenienti patri ſe obuiã tulerũt. Hic ubi ſe in throno ſuo collocauit, ſtatim accedens Iuno (uiderat nanq; Thetidem cum illo ſermones

Iuno cũ Ioue. *conferentem) acerbioribus eũ affata eſt uerbis: Quos tandem ſermones habuit tecum illa dearum doloſiſſima? Et te quoq; iuuat ſeorſum ſemper à me rerum gerendarũ agitare conſilia, nec mecum communicare quippiam eorũ, quæ animo deſtinaueris? Cui reſpondens pater deorum*

Iupiter Iunoni. *atq; hominum Iupiter, Noli, inquit, tibi Iuno perſuadere, ſcituram te eſſe omnia mea conſilia, meoſq́; ſermones, aut ſcire debere. Difficile enim tibi erit, et ſi uxor mea es, illa noſcere. At quæ te æquũ eſt ex marito audire, ea profecto prior te nemo nec deorum nec hominum ex me audiet. Quòd ſi quid de propoſito animi cæteros deos uolo eſſe celatos, id tu nõ debes interrogare, & curioſa inqui-*

Iuno Ioui. *rere. Tunc Iuno, Seueriſſime, inquit, Iupiter, quodnam prolocutus es uerbum? Neq; enim unquam ego te interrogare ſoleo, nec quid alijs dixeris, curioſa inquirere. Sed tu ſemper taciturnus quæcunque acturus es, nunquam me conſilijs adhibita, deliberas. Quo maiorem in modũ nunc ſolicita ſum, ne Thetis, quæ prima luce te adijt, cõplexaq́; eſt, exorauerit, quantum ſuſpicor, ulciſcaris læſam Achillis dignitatẽ, fuga Græcorum, ac plurima inter ipſas etiã*

Iupiter Iunoni. *naues ſtrage. Ad hæc Iupiter: O dæmonia, ſemper ſuſpicaris, & neſcio quomodo unquam ego latere te poſſum. Veruntamẽ incaſſum laboras, & iſta improbitate nõ tam me à propoſito reuocas, quàm inducis, ut tibi quod facio*

magis

magis doleat. Quod ſi ita ſe res habet, ut ſuſpicaris, quid tum? Sic enim mihi eſt cordi. Quamobrem obmuteſce, & ſede, nec uelis aduerſus imperium meum cõtumax eſſe: ne ſi hinc me moueo, ita in te iratas inijciam manus, ut cæteri dij nequeant omnes tibi præſidio eſſe. His uerbis Iuno cõterrita, depoſita animi audacia, cũ ſilentio reſedit, reliquis dijs ob hanc rem ingemiſcẽtibus. Tunc Vulcanus mulciber pietate in matrẽ motus, eam molli alloquio affatus eſt: *Mater, ne hæc res longius procedat uereor, & in ultimã uſq; perniciẽ, ſi immortales uos propter mortales inuicem litigetis, cæteroſq; deos in tumultũ uocantes, iucunditate nos tam lauti conuiuij fraudetis. nã in cõtentionibus ſemper peiora uincũt. Quo magis mater, quãquam per te ſapis, hortor, ut non cõtumacem, ſed obnoxiam patri te exhibeas: ne ob hoc ille ſtomachatus, tibi cõtumacia exprobrata, perturbatáq; cœna, alios omnes, ut eſt prævalidus, à ſedibus ſuis ſurgere, atq; recedere cõpellat.* Hunc igitur placido alloquere ſermõne. ita enim nobis placidus beniguuſq; reddetur. Sic locutus, cælatum mira arte poculum matri porrexit, hæc addens: *Fer mater patienter, & licet cauſam dolẽdi habeas, æquanimiter tolera imperiũ Iouis: ut ne forte cogar cum mœſtitia tantarũ adeſſe teſtis plagarum, quas tibi ille imponeret, nec dulciſsimæ matri opitulari queam aduerſus hunc deorum multo acerrimum. id quod expertus ſum, & quidem malo meo, & nunc tibi timeo. Siquidem quum te aliquãdo ab illius uerberãtis manibus eripere conarer, ipſe abs te in auxiliantem uerſus, per pedem me prehendit, rotatumq; è cœlo deiecit in terrã.* Erat autem tunc ſolis ortus, à qua hora per totũ illum diem uſque ad tenebras per inane aëris labens, in Lemno

Vulcanus Iunoni.

Vulcanus è cœlo deiectus.

inſula alliſus ſum. Ibi me penè exanimẽ indigenæ protinus accurrentes ſuſceperunt, ac focillarunt. Hæc audiens Iuno, æquanimior facta, atq; ſubridens, poculũ de manu filij accepit. Quæ ubi ex nectare delibauit, Vulcanus cæteris dijs deinceps propinauit, pincernæ officio fungens. Et quum ultro citroq́; frequẽter commearet, ad deformitatem claudicãtis, ingentes riſus ab alijs toto conuiuij tẽpore excitabantur. Exactum eſt autem cõuiuium ad ſolis occaſum, Apolline pulſante citharam auro gemmisq́; diſtinctam, & muſis ſuauiſſima uoce per uices modulantibus. Poſtquam uerò cibo omnes, potuq́; atq; cantu ſatiati ſunt, ſub ipſum crepuſculũ ſuas ſe domos petẽdi ſomni gratia recipiunt. Habẽt enim proprias ſinguli dij domos, quas eis optimus opifex Vulcanus architectatus eſt. Iupiter autem in dormitorium cubiculum ſuum ingreſſus, in conſueto ſe thoro locauit, Iunoq́; proptèr recubuit.

ILIADOS HOMERICAE LIBER II.

CVM *cæteri Dij in cœlo, et homines qui militiam exercent in terris, alto ſomno per totam illam noctem tenerentur, unus Iupiter ſomnum capere nõ poterat, cõſultans ſecum atq; agitans, quonã modo Achillem, quem honeſtatum ac dignitate auctum uolebat, Agamemnoni cæterisq́; Graijs redderet deſideratum: & tandem uelut unicam ſalutem, fugatis ad naues ac profligatis auxilio mitteret. Itaque illi ad ſe uocato, Vade, inquit,*

quit, Somnium infelix ad caſtra Græcorum,ingreſſumq́; Agamemnonis auguſtale, refer illi accuratè noſtra mandata. iube uniuerſas, quæ ſub eius auſpicijs ſunt, militum copias armari. nunc enim inſignē Troiæ urbem eſſe euerſurum. nam ita dij omnes decreuerunt fore. nec de ultima Troianorum pernicie inter ſe, ut prius, diſſentiūt: quippe à Iunone exorati. Hæc Iupiter. Quibus Somniū auditis, ad Græcorum ſe caſtra contulit, ingreſſumq́; auguſtale, inuenit Agamemnonem leni quiete ſoporatum, ad cuius caput aſtans, induta ſibi effigie Neſtoris, qui præcipua inter principes erat autoritate, ueneratione, dignitate, ſic inquit: Dormis Atrei ſolertiſsimi ſtrenuiſsimiq́; imperatoris nate? Haud decet uirum primarium, cuius tutelæ populi commiſsi ſunt, & in cuius cura pendent rerum tanta momēta, ſolidam dormire noctem. Auſculta igitur propere, quem tibi ego à Ioue nuncium affero: qui licet abſens, præſentem tamen curam tui gerit, tuorumq́; laborum miſeretur. Iube uniuerſas quæ ſub tuis auſpicijs ſunt, militū copias armari, inſignem Troiæ urbem euerſurus. Nam ita dij omnes decreuerūt fore, nec de ultima Troianorū pernicie inter ſe, ut prius, diſſentiūt: quippe à Iunone exorati, Ioue quoq; ipſo approbante. Atq; hæc quæ dico trade memoriæ: ne forte tibi, quum euigilabis, mandata Iouis exciderint. Hæc quum dixiſſet, & ex oculis imago illa abire uiſa eſt, & Agamemnonē ſomnus reliquit. Experrectus itaq;, repetebat apud ſe ſomnium ſuum, ac tempus aduenisse credebat, quo aliquando Troia caperetur, infelix atq; inſcius conſiliorum dei, & quem longe hæc fallebat opinio, quum ſibi tunc cæteriſq́; Græcis atq; Troianis intolerabiles belli ærumnas, innumeroſq́; gemitus

Somnium ad Agamēnonem mittitur.

Somnij oratio Principis cura.

Iupiter immittere deſtinaſſet. Ergo à lecto ſurgẽs, ac reſidens, iam toto animo ſpem finiendorum laborũ, iam cupiditatem diripiendæ urbis, iam immortalem tantæ uictoriæ famam cõceperat. Regales ſibi ueſtes, tunicã ac pallium, regaliaq́; induit calceamẽta: dextro deinde humero enſem argẽteis clauis diſtinctũ, appẽdit: ſumptoq́; manu incorruptibili illo paterno ſceptro, tẽdit ad naues: aurora, quæ Ioui reliquisq́; dijs ſolent aduentare denunciat, iam exorta. Eò quum ueniſſet, per præcones iubet aduocari cõcionem. His ita agẽtibus, & populis ad cõcionem confluentibus, primum conuocauit concilium procerum ſeorſum apud regis Neſtoris naues: quibus conſidẽtibus, magna cum expectatione prompſit prudẽtiſſimam animi ſui conſultationẽ: Audite proceres ſomnium, quod nocte hac diuinitus mihi demiſſum eſt: Viſus eſt mihi quidã inter quietem adeſſe, atq; ad caput ſtare, optimo huic Neſtori ſimilimus, eadem ſtatura, eodẽ habitu uultusq́; atq; membrorum, hisq́; me alloqui: Dormis Atrei ſolertiſſimi ſtrenuiſſimiq́; imperatoris nate? Haud decet uirũ primariũ, cuius tutelæ populi commiſſi ſunt, & in cuius cura pendent rerũ tanta momẽta, ſolidam dormire noctem. Auſculta ocyus, quẽ tibi ego ab Ioue nuncium affero: qui licet abſens, præſentem tamẽ tui curam gerit, tuorumq́; laborũ miſeretur: iube uniuerſas, quæ ſub auſpicijs tuis ſunt, militum copias armari, inſignem Troiæ urbem euerſurus. nã ita dij omnes decreuerũt fore: nec de ultima Troianorum pernicie inter ſe, ut prius, diſſentiunt: quippe à Iunone exorati, Ioue quoq; ipſo approbante. Atq; hæc quæ dico, trade memoriæ. Hæc quum dixiſſet, ex oculis euanuit, reliquitq́; ſomnium. Nunc autẽ quod reliquum

Agamemnon ſomnium ſuum exponit.

eſt,

eſt,ita cenſeo faciendum: quia ægre forſan milites adducerentur ad ſumenda arma,murosq́; expugnandos, ego primus pro meo more orationem ad eos habebo, adhortans ad redeundum in patriam. Cui ſi,ut opinio mea fert, acquieuerint, maluerintq́; redire quàm pugnare, tũc uos pro ſe quiſq; alius alios ab huiuſmodi ſententia dehortãtes, reuocabitis: atque hoc pacto, ut mihi quidem uidetur, præcipue & quales habeant animos, præuidebimus: & ſi quid titubauerint, ad capeſſendum prælium inducemus. His dictis, Agamemnon reſedit. Tum *ſenex ille ſapientiſſimus ſurrexit, atque ita profatus eſt: Si quis proceres ac Græciæ ſenatores alius è Graijs ſomnium hoc ad nos referret, fortiter affirmarem eum falli, & cum ſuo ſibi ſomnio futili relinquendum: nunc autem pro uero habendum ſomnium, quod ſummo principi uiſum eſt.* Ergo agite, *ſi efficere poſſumus, armatas copias in expeditionem educamus. Hæc locutus, è procerum concilio digreditur: & primus, ut ſe ducem alij ſequerentur, ad conſtitutum concionis locum proceſſit.* Tunc *cæteri quoq; ſurgẽtes,probata illius ſententia,& ipſi prodeunt, ſubſequẽtibus eos turbis,quæ à ſua quæq; ſtatione ſe effundebant in morem apum, quæ per examina ſubinde è cauis egreſſæ petris, hic atq; illic uernis floribus circunfunduntur.* Hos autem *cateruatim à nauibus atq; tentorijs ſecundum littus euntes, fama* Iouis *nuncia per medium uolitans, nulli tamen uiſa nec audita, ut maturarent iter,urgebat: adeo ad uocem ſtrepitumq́; feſtinantium,tellus mirum in modum inſonabat.* Qui *ubi conuenerũt,ingens erat de loco tumultuatio,ingens coarctatio,cunctis ad mediũ ſeſe intrudentibus,*

Neſtoris oratio.

tibus. Præcones autem ad ſedandum tumultum ac murmur, ut concionaturis regibus audientiam facerent, nouies exclamauerunt. Tandem, accepto quiſq; quem poterat loco, præconibus obtemperantes, quiete, tacitaq; attentaq; cum expectatione reſederunt. Hinc princeps Agamemnon in loco ſuperiore ſtetit, tenens manu ſceptrum, quod optimus artifex Vulcanus fabrefecerat, Iouiq; dederat, Iupiter poſtea Mercurio, Mercurius Pelopi, Pelops Atreo, Atreus morte reliquerat Thyeſti, Thyſtes uero Agamēnoni, ut inſigne eius regis foret, qui in Argo ſuisq; inſulis ditionem teneret. Huic Agamemnon ſceptro regaliter innixus, ita exorſus eſt: Graui me, ut uidere uideor, errore ſocij uiriq; fortiſsimi, atq; indigno uulnere Iupiter afflixit: qui cum prius mihi ſpem faceret, ac plane polliceretur, Troia noſtris manibus euerſa, me domum eſſe rediturum: nunc contrà mutato conſilio, ut appareat ab eo nos eſſe deceptos, iubet reuerti Argos, cū meo ſummo dedecore, non modo ob rem infectam, ſed etiam ob amiſſos tot milites. Sic enim illi placet, penes quem omnium rerum arbitrium eſt, qui plurimas maximasq; urbes euertit iam, & quum uolet euertet. Et nobis quidem fateor deforme & eſſe uiuentibus, & fore uita defunctis apud poſteros, Troia non expugnata, atq; omnino re infecta, reuerſos in patriam, præſertim quum totius hic Græciæ florem ac robur adeſſe uideo: uiciſsimq; tantulas Troianorum copias: quas, ſi cum noſtris uelimus hoc modo comparare, ut inito inter nos fœdere, ſinguli eorum ſingulis noſtrum pincernarentur, profecto non decimo cuiq; pincerna eſſet, & complures decades pincernā deſiderarent. Ita multis, ut ſentio, copijs militum illis antecellimus,

Sceptrum Agamēnonis.

Agamemnon militibus.

*cellimus,duntaxat oriundis è Troia. Nunc auxilia ſocio=
rum,totq; populi, qui illis ſubſidio ueniunt, uehementer
me terrent, & à concepta ac propè certa ſpe expugnan=
dæ Troiæ in deſperationẽ deijciũt. Etenim ſi nouem an=
nis,ex quo huc appulimus, nihil egimus: quid tandem, ſi
diutius immoremur,ſperemus nos eſſe facturos? En mate=
ria nauium iam computruit, iam rudentes corrupti, ipſæ
quoq; uxores ac liberi quotidie deſiderio noſtri contabe=
ſcunt,noſtrũq; auide regreſſum quãcelerrime expectant,
nos tamen deſidemus in militia bellum gerẽtes,cuius gra=
tia huc nauigauimus: cuiusq; finem, ſicut nullum adhuc
habuimus,ita nullum ſumus habituri. Quare ſequimini o=
mnes ſentẽtiam meam: quãdoquidẽ Troianos nobis mu=
ros,dijs uolentibus,capere denegatum eſt, conſcendamus
quamprimum naues, & ad dulces patriæ oras reuerta=
mur. Ad hãc orationem omnis cõcio præter eos,qui prio=
ri concilio affuerãt,non aliter commota eſt, quàm ad im=
petum euri atq; auſtri ex cœleſtibus nubibus erumpen=
tium, ſolet Icarium mare cieri,& in ſonoras undas tolli,
aut grauida in ſpatioſo aruo meſsis ad ualidiorem zephy
rum inflecti,& ſpicis inuicẽ ſe collidentibus, late ſibila=
re. Soluto igitur concilio,atq; in tumultum conuerſo,pro
ſe quiſq; ad naues ire cõtendunt. Ferebatur autem in cœ=
lum tum puluis tot hominum pedibus excitatus, certatim
ad naues(id eſt,ad patriam) recurrentium: tum corũ fre=
mitus,promiſcue ſe adhortantium:alius alij ut nauem unà
prehenderet, alius ut unà deduceret, alius ut naualia re=
purgaret, uiamq; muniret nauibus deducendis, alius ut
phalangas ac fulcimenta tolleret, clamitabat. Et iam hæc
omnia, qua erat quiſq; auiditate, cõfici cœperãt, actumq;*

iam

Iuno Mineruę. iam inuitis fatis de reuocatione erat, niſi propere Iuno Mineruam adijſſet: O indignũ facinus, inquiens, Iouis filia, ſiccine Græci in patriã fugient, relicta hic apud Priamum Troianosq́; raptores & gloria & Helena, cuius recuperandæ cauſa tot Græci occubuerũt, longeq́; à domo ſepulti ſunt? Adi ergo illos protinus, tuaq́; ſuaui eloquentia diſſuade ſingulis, ne mare intrent: ac perſuade, ut malint expectare, quàm reuerti in patriam. Pallas autem dicto audiens, repente ab alto cœlo in Achiuorũ caſtra deuolauit, & primum conuenit Vlyſſem, non deducentem naues ſuas, ſed ſtantem, & graui dolore confectum ex aliorum facto, quos uidebat apparare profectionem. Atq; huic proxime accedens: Siccine, inquit, ſolertiſsime Vlyſſes ingredientes mare, fugietis in patriam, relicta hic apud Priamum Troianosq́; raptores & gloria & Helena, cuius recuperãdæ gratia tot Græci occubuerũt, longeq́; à domo ſepulti ſunt? Adi ergo illos protinus, nec ceſſes ire, tuaq́; ſuaui eloquẽtia diſſuade ſingulis, ne mare intrẽt: ac perſuade, ut malint expectare, quàm reuerti in patriam. Sic Pallas. Cuius ille agnita uoce, nihil cunctatus, illinc eò quò iubebatur ire, ſe proripit: atq; inter eundum, ne feſtinanti eſſet impedimẽto, pallium reiecit ex humeris: quod Eurybates Ithacus, quẽ præconem Vlyſſes ſemper habebat ad manum, humo ſublatum, poſt eum gerebat. ipſe ſe Agamemnoni obuiũ ferens, ſceptrum quod ille manu tenebat, prehẽdit: geſtansq́; illud dextra, naues petit: & ut quẽq; obuium habebat regum procerum'ue, hũc mollibus uerbis à recedẽdo dehortabatur, dicens, Dæmonie, haud decet te, uelut unũ è uulgo ac gregarium militẽ, ſic timidum belli, ſed bono animo eſſe, ſed manere,

Minerua Vlyſsi. [margin]

Vlyſsis uerba ad Græcos. [margin]

manere,ſed alios ad manẽdum hortari. Non enim omnes audiuimus in priore conſilio, quæ dixit Agamemnon. Tu uero non plane, ut uideo, quæ illius ſit mens, intelligis. Tentat nunc populorũ animos, qui ſit caſtigaturus mox eos,qui nõ è dignitate reip.ſenſerint. Non cõmittamus,ut ille iratus nos male ob hoc mulctet. Regũ magna eſt ira, regibus dignitas ab ipſo Ioue tribuitur,reges in beneuotia Iouis ſunt. Agamemnon præcipue ſummus in his caſtris & his exercitibus rex. Atq; hæc quidem proceribus dicebat. Ex plebe autẽ cuicũq; obuius erat,aut quẽ uociferantẽ uidebat, hunc adiens ſceptro percutiebat, increpansq́; dicebat,Dæmonie,tace ac ſede,auditurus aliã orationem eorũ, qui te ſunt dignitate ac uirtute ſuperiores. nã tu fuiſti ſemper imperitus rei militaris, intolerans laborũ,ultimus ad pericula, primus in fuga:ſegnis, hebes,cõtumax:nec bello unquã,nec cõſilio utilis. Ideoq́; nunc in patriã fugere feſtinas,ſed iſthuc tibi nõ licebit: neq; enim omnes hic regnamus.neq; probandus eſt plurium principatus.unus ſit rex, unus princeps ,atq; is demum, quem Iupiter optimus maximus pro duce nobis, pro legum latore,pro iudice dedit. His increpationibus Vlyſſes ac caſtigationibus per medios ſe ferens, coërcebat ſingulos, inhibebatq́;. Illi omiſſo incepto, à nauibus redeunt in concionem,eo clamore ac ſono, quo perpetua litora uehementius percuſſa fluctibus gemere ſolent, & ipſa procul maria murmurare. Et cæteri quidem ad locum concionis ſeſſumq́; ſe recipiunt,occupantq́; ſubſellia. Vnus autem Therſites eos pluribus uerbis conabatur à ſedendo atque ab audiendo prohibere, uir loquaciſsimus, qui nihil curæ haberet, q̃ recte aut quàm apte, ſed ut quàm

primum

Therſitæ de-picātio.

primum & quàm maxime ridicule loqueretur. Idem fœdiſsimus omnium qui ad Troiam nauigauerunt, altero oculo ſtrabone, altero pede claudo, anguſtiſsimis humeris & ad pectus uſq; contractis, uertice acuminato, raro capillo, & eo impetigine aſtricto. Idem cum regibus contẽtiones aſsidue agere ſolebat, eosq́; obiurgare, non honeſtatis utilitatis'ue gratia, ſed ut ſcurram ageret. Hoc enim ſibi pulchrũ uidebatur, & alijs riſus iocosq́; elicere. Sed Achilli præcipue atq; Vlyſsi ſeſe exhibebat infenſum, tũ autem Agamemnoni, in quem conuerſus (quippe qui ſciret cæteros tacite illi exprobrare iniuriam Achilli factam, eumq́; odio habere) uaſta ipſum uoce mordaciq́; oratione compellabat: Agamemnon, quibus iam amplius rebus

Therſitæ oratio.

*indiges? quid deſideras? quid te quæſo ſolicitat? tu referta æris tabernacula habes, tu plurimas in tentorijs fœminas poſsides, & quidem ex omnibus præſtantiſsimas, quas tibi nos expugnatis ſubinde urbibus, ut Græcorum principi idoneas donauimus. Et quum tanta tibi ſint, tamen aliorum aurum ac fœminas cõcupiſcis. Si quis enim Troianorum, quem aut ego, aut alius Græcorum captiuum duxit, aurum pro redemptione attulerit, ut *tibi id aurum uendicas. Si qua item per aliquem noſtrum fœmina ex Troia capitur, forma atq; ætate bona, eam cõtinuo apud te relinqui iubes, cum qua coëas, dominoq́; ereptã, clàm in cubiculo tuo retineas. Neq; uero decet eum qui princeps eſt, flagitioſorum hominum principem eſſe, & in nos tenere imperium. O' nos ignauos, & omni uituperatione dignos, ac uere Græcas, non Græcos. Quid expectamus? ingrediamur naues, domũq; redeamus, relicto hic iſto cũ ſuo faſtu, ut intelligat, ſimus'ne ſibi in bellis auxilio,*

lio,an non:qui nos omnes pro nihilo habet,quiq; Achillē nuper,multo quàm ipſe eſt,præſtantiorē uirū,ignominia affecit,erepta illi puella,qua fuerat in honorē præmiumq; uirtutis donatus à cæteris. Verū tunc Achillem non cepit indignatio, ſed lenitudo potius, quaſi tali iactura non moueretur,alioquin extremum tibi nunc fuiſſet Agamemnon iſtud,quod facis,facere,alijs ignominiā referre. His uerbis Therſiten paſtori populorum conuicia facientem Vlyſſes cum uidiſſet, ſtatim adijt:truciq; aſpectu intuēs, ſeuera oratione increpuit,inquiens,Therſite loquaciſſime,quanquā uocali ore ſis,ac ſuauiloquētia polleas,retice tamē ac quieſce,nec uelis unus altercando certare cum regibus: quē inter omnes,qui Agamemnonis ſecuti ſunt auſpicia,longe duco eſſe deterrimū nulla alia ratione,niſi quia linguā habes loquacē, cōuiciātemq; principibus. Exhortaris alios ad redeundū in patriā,cum nondū plane exploratū habeamus,utrum recte an nō recte rediremus. Inſuper paſtori populi maledicis, non ob aliud adductus,quàm quod doles cum plurima poſſidere,data ſibi non abs te tuiq; ſimilibus (quanquā nemo tibi ſimilis,ita nullius momenti es) ſed ab optimis quibuſq; atq; fortiſſimis. Quare te præmoneo ueſane, & quod dico, niſi re perficiā,non ſtet caput ſuper humeros Vlyſſis,nec Telemachi pater nuncuper amplius, ſi offendero iterum talia facientē,prehendā,& denudatum omnibus ueſtibus,non modo chlæna ac tunica, ſed etiā his quæ pudēda tegunt, cædā uirgis in cōcione,atq; ita cædam,ut flens ad naues uſq; reuertare. Atq; hæc dicens,percuſſit ſceptro illo terga humerosq; Therſitæ tam uehemēter,ut liuidi ac ſanguinantes uibices extrinſecus prodirent. Ille præ dolore acceptæ plagæ ſeſe cōtorquebat,uim lachrymarum pro-

Vlyſſes Therſitæ.

fundẽs. Et cum reſediſſet, formidine plurium uerberum in ſuo ſe dolore continebat: ac ne cernere prouidereq; uolenti officerent lachrymæ, eas manu ſiccabat. Quòd inſpectantes cæteri, etſi erant animo exulcerati, hilares tamen cachinnos ſuſtulerunt, inter quos fuerunt, qui cõuerſi ad ſocios dicerẽt, O dij boni, uidetis quàm præclara, quamq; infinita Vlyſſes facinora fecit? Idem in conſilijs maximus, idẽ in acie inter paucos fortis & ſtrenuus. Nunquã tamen tantũ quantum hodie effecit, quòd hunc dicacem ac maledicum à linguæ petulãtia coërcuit. Neq; enim reor poſthac regibus maledicere conuiciariq; auſurum. Hic populi inter ſe colloquentis ſermo erat. Tunc Vlyſſes ſurrexit, ſtetitq; tenẽs manu illud aureum Agamemnonis ſceptrum. Iuxta eum autem erat Minerua ſub præconis imagine, iubens populum ſilere, ut tam poſtremi quàm proximi uocem concionantis exaudirent, & orationem intelligerẽt. Quibus ſilentium tenẽtibus, Vlyſſes, ut erat prudens, ſic exorſus eſt: Milites tui rex Agamemnon, quantum in ipſis eſt, priuare te apud omnes gẽtes gloria uolunt, æternoq; afficere dedecore, qui ſponſionẽ quam tibi fecerunt, quum è patria profecti huc ſumus, ſe non niſi Troia deleta, reuerſuros eſſe, nunc reſcindunt, ritu puerorum uiduarumq; ſeſe afflictãtes reuiſendæ patriæ deſiderio: quum illud ſit potius afflictatione dignũ, nos domum cum turpitudine redire. At enim aliquis mare ingreſſus, ſi procellis ac tempeſtatibus unum menſem interpelletur, ne ad uxorem domumq; reuerti queat, cõtriſtatur mœroreq; contrahitur: quid mirum, ſi idem hoc nobis accidat, qui nouem annos peregre conſumpſimus? Ideoq; ſi à me quæritis, minime uobis ego quidem ſuccenſeo, quòd deſiderio teneamini ad penates reuertendi.

Vlyſſes Græcis.

Verum

Verum deforme ſane eſt, quum tam diu tardaueritis, re infecta in patriam redire. Quare ſocij tolerate quæſo paulisper ad deſtinatum uſq; tempus, ut ſciamus an uera Calchas, an falſa uaticinatus ſit nobis in Aulide, quum domo huc ueniebamus ad perniciem Priami ac Troianorum, quẽadmodum probe reminiſci uos arbitror. omnes enim illic affuiſtis, qui hic adeſtis, præter illos qui proximis diebus iam diem ſuum obierũt. Forte nos ibi ad aram ſub opaca platano poſitam, unde riuus gelidæ aquæ oriebatur, dijs immortalibus hoſtias feriebamus, quum ecce ibi monſtrum horrendum ingensq;, draco diſtincto maculis tergo, ab ipſius aræ imo proſilijt (ita nanq; Iouis imperium ferebat) & in cacumen uſque platani conſurrexit, ubi octo paſſerculi uno partu editi, ſubter frondes exultabant: quos cum ſingulos matrem implorantes, immiti ore deuoraſſet, tandem in ipſam quoque, pro ſalute filiorum circunuolantem, anxiam, flentem, halitu conuerſo, illam prehendit: nonamq; miſeram matrem, depaſtis filijs, quum edisſet, mox Iouis nutu in ſaxum, nobis ſpectantibus, conuerſus eſt. Cuius tanti portenti ſtupore defixi ſtetimus, quidnam hoc eſſet cogitantes, quòd ad ipſas quoque aras, atque ad ipſa ſacrificia, prorepſiſſet. Tunc Calchas diuini conſilij conſcius & interpres, Quæ tanta, inquit, uos Achiui admiratio ſubijt? Hoc nobis Iupiter optimus maximus pro ſigno rerum futurarum dedit. Manet nos ſera quidem & ualde ſera, ſed immortalis gloria. Siquidem ut pullos paſſerinos cum matre, quæ nona eſt, draco nobis inſpectantibus abſorbuit, ita nos ad Troiam in bellis nouem annorum ſpatium cõteremus, decimoq; anno urbem expugnatam euertemus. Calchas hæc fore uaticinatus eſt, quorum Calchantis uaticinium.

maiorem partem prætergreſsi,ultimã expectamus. Quapropter nc pigeat ſocij paululum adhuc immorari,donec hanc Priami urbem expugnemus. Hæc ubi Vlyſſes peroravit, Achiui in laudationem eius maiorem in modum ſucclamauerunt, ita ut naues ac tentoria horrendo quodam mugitu reſultarent. Et cum clamor iam plauſusq; ceſſaſſet,tunc Neſtor: O' rem indignam Achiui,inquit, quæcunq; antehac conſilia habuiſtis, ut uidere uideor, non ſerio,ſed per iocum luſumq; habuiſtis,ac more puerorum,quibus nõ de bellis,ſed de luſionibus cura eſt. Vbi illæ ſponſiones? ubi illud iuſiurandum? ubi illa ſacramenta? ubi illæ tam uiriles,tamq; feroces in Troianos minæ? Omnia euanuerunt,omnia exciderunt,cuius rei cauſa eſt (mihi crede) Agamemnon, quòd ceſſantes & ocio marcentes,non rebus cum hoſtibus, ſed uerbis inter nos decertamus. Et tanto iam tẽpore excogitare non poſſumus, quonã modo hoſtes aliquando perdomemus. Itaq; ſumme princeps,quum & prius & nunc tot pignoribus obſtrictos tibi habeas Græcos,educ eos in aciẽ,exerce in prælijs, fungere tuo in eos imperatorio munere. Vnum aut alterum, cuius conſilia à noſtris abhorrent, miſſum fac, eumq; ſine contabeſcere. Neq; enim fas eſt,re infecta,domum redire: & priuſquam cognouerimus an Iouis ſponſio uerax ſit,an fallax. Sponſio nanq; illa ſignum manifeſte (ut mihi perſuadeo) uictoriæ fuit, quo die ad hoc bellum nauigãtibus nobis à dextra Iupiter immenſa luce fulgurauit. Quocirca nemo ueſtrum de reditu ad penates cogitet, priuſquam in ultionẽ iniuriarũ pœnarumq; Helenæ,cũ aliqua coierit ex uxoribus Troianorũ. Quòd ſi quis proterue domũ reuerti uoluerit,eat: cõtingat ſuas naues,ut primus omniũ oppetat mortẽ. Tu uero imperator

Neſtor Græcis.

tor

*tor debes prudens conſilium & alijs dare,& ipſe ab al=
tero,ſi quis te recte admonet,libēter accipere.* N*am hoc
quod dabo,minime eſt tibi repudiandum. Secerne omnes
has generatim copias,ut qui ſunt eiuſdē gentis ac tribus,
ſtent eodē in loco ſeorſum : qui uero alterius , in altero:
quiq́; coniuncti neceßitudine ſunt,in eadē cohorte ordi=
nentur: ita ciuis ciui, gentilis gentili, tribulis tribuli,ne=
ceſſarius neceſſario,erit auxilio. Qua in re ſi & tu mihi
admonenti,& milites tibi iubenti obtemperauerint,duo
hæc plane intelliges:unū,qualis quiſq; in bello dux,qua=
lis miles , qualis cohors,bonamq́; an malam operā edat,
nā per ſe ſingulæ ſeparatimq́; pugnabūt.alterū per ad=
uerſam uoluntatem deorum ſtet,an per imbelles atq; in=
ſtrenuas tuorum militum copias,ne* T*roia capiatur.* A*d
quem reſpondens* A*gamemnon ,* E*nimuero,inquit,uene=* **Agamemnon Neſtori.**
rande ſenex,omnes ſine controuerſia G*ræcos ſenatores
uincis in dicenda ſentētia.* A*tq; utinam feciſſes pater* I*u=
piter,tuq́;* M*inerua & tu* A*pollo,ut decē mihi ex omni=* **Neſtores decē**
bus G*ræcis forent tāto cōſilio uiri,breui profecto* T*roia* **quis optarit.**
noſtris manibus capta deleretur. S*ed* I*upiter ipſe magnā
mihi materiam doloris inuexit,qui me ad decertandū cum
Achille iurgijs & cōuicijs compulit puellæ gratia,cuius
ego certationis(ut uerū fatear)extiti caput.* Q*uòd ſi un=
quam in mutuam gratiam redibimus , nulla tunc dilatio,
ne minimi quidem temporis,* T*roianis erit,quin corruāt.*
N*unc ad prandium omnes concedite , ut ſecundum illud
in expeditionem prodeatis:memores tamen , quæ opus ad
prælium ſunt,præparare,bene aptare ſpicula,bene mu=
nire ſcuta,bene cibare equos , bene curare currus , ut to=
tum hunc diē bene poßimus ſub armis & ſub duce* M*ar=
te conſumere . nulli enim requieſcendi ſpatium, imò nec*

 reſpirandi

reſpirandi dabitur. Tam diu pugnabitur, quoad noctis interuentu prælium dirimatur. Neceſſe eſt, ut ſudore pectoris madeſcat balteus clypei, dextera telo exercendo deſeſſa ſit: equi etiam, qui currum trahũt, ſudoribus madeant. Quòd ſi quem detrectantem prælium, abeſſe ab acie aut ad naues reſtitiſſe uidero, non poterit ullo pacto effugere, quin corpore ſuo & canes paſcat & alites. Hæc Agamemnon. *Illi uero in aſſenſus teſtificationem una ſimul uoce ſucclamauerunt, ut ſolent undæ, diuerſis impulſæ uentis eodem tempore, ad excurrentis in mare ſcopuli latera illiſæ, hinc atq; hinc ingenti fragore crepare.* Ergo *diſperſi ad ſua quiſq; tentoria, prandium parant, dijsq́; immortalibus alius aliam pecudem immolant, orantes ſibi ſinguli, ut mortem, ut uulnera, ut cæteros mortis labores daretur euadere.* Agamemnon *autem immolato* Ioui *quinquenni opimo boue, ſummos Græcorũ proceres in conuiuium uocat: primum quidem* Neſtorẽ, *ſecundo loco* Idomeneum, *inde duos Aiaces*, Telamoniũ *atq;* Oileium, *quintum* Diomedẽ, *ſextum* Vlyſſem. *Quibus accedens* Menelaus, *octauum conuiuam ſua ſponte ſe fecit: quòd uideret ſua cauſa tam ſtrenuam fratris operã, ac tam mirificum ſtudium. Quibus in orbem hoſtiæ circunſtantibus, quum placentas hordeaceas protuliſſent,* Agamemnon Iouem *ita orauit:* Iupiter *deorum maxime & auguſtiſſime, moderator nubium atq; in æthere habitans, da hodie mihi antequam ſol occidat, incendere portas* Troianas, *ac totam urbem in ruinam cineremq́; conuertere: ipſumq́; illud* Hectoris *pectus cũ ſuis armis, meo ferro confodere, permultis eius ſocijs circa illum occumbentibus: atq; humum prono ore mandentibus.* Hanc Agamemnonis *precationem tantum abeſt ut exaudierit*

Iupiter,

Iupiter, ut multis cum ærumnis cumulauerit. Poſtquam uero precationes finierunt, placentasq; hordeaceas inie-cerunt, hoſtiam ad aram trahunt, mactant, pellem detra-hunt, femora amputant, & in duo fruſta concidunt: aruinaq; operientes deſuper, illa componunt, ignemq; ſubijciunt. Vbi uero femora hoſtiarum exuſta ſunt, pri-mum uiſcera ſuper prunam aſſa communiter pro ienta-culo comedunt. Tum reliqua hoſtiæ membra minutatim conciſa, ac uerubus infixa, torrent ſcienter & cum dili-gentia. Quibus, ubi percocta ſunt, allatis in menſam, diſ-cumbunt: epulisq; ac uino, quantum cuiuſq; cupiditas fert, ueſcuntur. Fine autem edendi bibēdiq; facto, Neſtor ita locutus eſt: Agamemnon princeps, non teramus etiam ſuper menſam tempus ſermonibus, nec differamus exequi opus, cuius ſe autorem deus ipſe pollicetur. Iube ſtatim præcones per caſtra denunciare, ut undiq; conueniant copiæ. Nos uero cæteri abeamus, ut quàm primum omnis exercitus noſtro urgēte imperio in aciem educatur. Atq; hæc dicens, unà cum alijs abijt. Agamemnon uero conſi-lio parens, ſtatim iuſsit præcones ad pugnam milites cō-uocare. Quibus proclamantibus, breui ad imperatorem omnes, alij poſt alios, conueniunt. Circa quem cæteri re-ges, ſuas quiſq; copias, quemadmodum præceperat Ne-ſtor, ſecernunt. Pallas autem ferens Iouis ægida precio-ſiſsimam, inuiolabilem & immortalem, centum bullis au-reis retinaculisq; ſuſpenſam, concinnatamq;, ut ſingulæ centum bobus æſtimarentur, per medium illorum uoli-tabat, exhortans ut ire maturarēt, ingerensq; pectoribus pugnæ ardorem, iam ipſo in patriam reditu dulcioris. Tantus erat armatorum militum in medium prodeūtium ſplendor, ut quemadmodū ſylueſtris montis undiq; ardē-

Neſtor Agamemnoni.

Græci ad pugnam ſe parāt.

tis claritas ſolet longe lateq; relucere, ſic uibrãtium armorum lux in cœlum uſq; ſtrebatur. Tantus etiam ſonus in Scamandri campo feſtinantium, quantum clangorem reddunt plurima gruum, cygnorum, anſerumq́; agmina, ultro citroq́; uolitantia, ac modo ſe demittentia, modo ſubuolantia ad Cayſtri fluenta, cum inter conſitas arboribus ripas potando lauandoq́; geſtiunt, circumiunctis pratis ad multiplicem uocem reſultantibus. Ipſa quoque tellus hominum equorumq́; pulſata pedibus, horrendo quodam ſtrepitu mugiebat. Tantus deniq; hominum numerus, quantus florum in his campis foliorumq́;. Et ſicut denſa muſcarum examina, ſub ueris tempore in paſtorali tugurio ad plena lactis mulctra circũfluunt, ſic Danaorum frequentes cateruæ ad depugnandum accinctæ, in medio ſtabant. Quos non aliter ipſi duces ſecernebant, & in ſuas quaſq; phalanges ordinabant, ac ſolent opiliones caprarij'ue, confuſos ac promiſcuos in paſcendo omnium greges diſtinguere, & ad ſuas quanq; pecudem ſocias referre. At Agamemnon inter alios uadens, tanquã in toto armẽto eminẽtiſſimus taurus, ac cæteris bobus imperans, conſpiciebatur: oculis quidem atq; capite Ioui, pectore uero Neptuno, cinctura autem atq; ilibus Marti æquandus. Ita illo die libuit Ioui Agamemnonem inter

Apoſtrophe ad muſas.

illos heroas conſpicuum facere. Hoc autem loco uos muſæ Iouis magni filiæ in auxilium inuoco, muſæ domiciliũ cœleſte incolentes. Vos enim deæ eſtis, uos affuiſtis, uos omnia meminiſtis. Nos quidem ad quos tenuis tantum famæ aura peruenit, incognitum habemus, qui reges ducesq́; fuerint illius claſſis, quæ ad Troiam nauigauit. Nã

Catalogus Græcorũ.

plebem ipſam uiritim recenſere non poſſem, nec ſi decem mihi ora cum totidem linguis eſſent, indefatigabilis uox, ferreaq;

ferreaq; præcordia, niſi uos deæ uatem edocoretis. Verũ ſat erit principes tantum nominatim, numerumq; nauiũ recenſuiſſe. Bœotiorum principes quinq; fuerunt: Peneleus, Leitus, Arceſilaus, Prothenor & Clonius. Bœotiæ autem populi ſunt, qui incolunt Hyrien, qui petroſam Aulida, Schœnon, qui Scholon, qui Eteonon, qui Theſpian, Græan, lateq; diffuſam Micaleſon, qui Harma, qui Leiſon, Erythras, Eleon, Hyleon, Peteona, Ocalem, & inſigne oppidũ Medeona, qui Copas, Eutreſim, & abũdantem palumbis Thiſben, qui Coronæam, herboſamq; Haliarton, qui Platæam, Gliſſanta, Thebarumq; nobilis oppidi fines, Onchiſton & Ameuim lucum, Poſsideon, & huberẽ uinis Arnen, Midean, Niſamq; oppidum mirum, & ultimam Anthedona. Harum urbium populi quinquaginta nauibus aduecti ſunt, in ſingulis centeni ac uiceni uiri. Qui colunt Aſpledona, & huberẽ ouibus Minyeum, triginta nauibus aduecti ſunt, ducibus eorum fratribus geminis, ſcilicet Aſchalapho & Ialmeno, Martis & Aſtyoches filijs. Hæc quum adhuc uirgo in paterna domo Actoris Ezide in cœnaculum aſcendiſſet, clàm ibi à Marte compreſſa eſt. Phocenſium duces fuerunt Schedius & Epiſtrophus, magnanimo Hiphito Nauboſide geniti. Sub Phocenſibus autem hi populi cenſentur, qui habitãt Cypariſſon et petroſam Pythona, Criſſamq; inſignem, Daulida, Panopea, Anemoriam, Hiam. Quiq; accolunt Cephiſon flumen, & Lilæam fontem caputq; Cephiſi. Omnes quadraginta nauibus aduecti, qui Bœotijs quaſi confœderatione quadam ſemper ad ſiniſtram aderant. Locrenſium qui trans Euboiam incolunt, quadraginta nauium dux fuit Aiax Oilei filius, in currendo pernix, cognomine minor, quia non tãtus quantus Aiax

Bœotij. Phocenſes. Locrenſes.

Telamonis filius erat, ſed multo minor & membris & uiribus. Verum peritia uibrandæ utendæq́; lanceæ, inter omnes Græcos facile princeps. Locrenſes hi ſunt, qui in-

Euboici. colunt Cynon, Opoënta, Caliaron, Beſſan, Scarphon, amœnasq́; Augias, Tarphen, Thronion, & qui accolunt Boagrij fluenta. Qui uero habitant Euboiã, uiri magnos ſpiritus gerentes, quiq́; ſunt ex Calchide, Iretria, & uitibus opulenta Hiſliæa, maritimaq́; Corintho, & Dioalto oppido, Caryſthoq́; ac Styre, quadraginta nauibus ue-cti, auſpicia Elaphenoris Chalcodontiadæ ſecuti ſunt, ducis in primis ſtrenui, & ipſi omnes bellatores, omnes

Athenienſes. in pugna iaculandi peritiſſimi. Athenienſes cum quadraginta nauibus uenerunt, populus magnanimi Erichthæi, quem Minerua è rure, ubi natus erat, ſuſcepit, educauit, & Atheniẽſi populo pro rege tradidit. Ideoq́; annua illi ſolẽnia Athenienſes in ea inſigni urbe agunt, taurorum, agnorumq́; ſacrificijs. Huic populo tunc dux fuit Mneſtheus Pẽthei filius, cum quo nemo mortaliũ certare poterat induſtria, tam inſtructus armatusq́;, & milites & equos ducẽdi in aciẽ. Vnus tãtum Neſtor cum illo de hac laude certabat, præ longa ætate, plurimisq́; experimentis

Salaminij. ſcientiſſimus. Aiax autem Telamonius, duodecim Salami-

Argiui. niorum naues agebat. Qui uero incolunt Argos, Tyryntha mœnibus inſignem, Hermionẽ, Aſinem in reducto admodum ſinu poſitam, Troizen, Eionas, Epidaurõ uinetis frequentem, Aeginam, ac Maſeta, cum octoginta nauibus duces habebant Diomedem & Sthenelum clariſſimi gloria Capanei filiũ, & eximiæ uirtutis Euryalũ Meciſtei Thalaonidæ principis natũ. Sed cæteris fortiſſimus Dio-

Mycenæi. medes imperabat. Eorũ qui urbẽ egregiam Mycenas incolunt, diuitemq́; Corinthon, & pulchrã urbẽ Cleonas,

Orniasq́;,

Orniasq́;,& amœnam Aræthyream,ac Sicyona,in qua quondã Adraſtus regnauerat: Hypereſion,& edito loco poſitam Gonoëſſam,Pellenen, Aegeon,oramq́; maritimã Pelopõneſi,& amplam Amp'helicen,centum naues fuerunt, quibus magnus Agamemnon Atrei filius præerat, quem ob eximiã in bellis fortitudinem militiamq́;,egregij populi ſequebantur, ita ut nullum alium principem plures:quemq; ob ſingularẽ uirtutẽ ipſi principes atq; heroẽs ſibi ducẽ delegerãt.Cuius fratrẽ Menelaũ & ipſum fortẽ ac ſtrenuũ ſequebãtur ſexaginta inſtructæ ſane atq; ornatæ naues,eorũ qui piſcoſum incolũt Lacedæmona, Pharen,Sparten,& uberẽ palumbis Meſſen,Amyclas, Helon, Laan, Tylon, Bryſias,feſtiuasq; Augias. Hic eſt Menelaus belli autor, qui cæteros reges ira ac dolore ſtimulante exhortatus eſt,& qui auidiſſime omniũ moleſtias mœroresq; Helenæ uxoris ulciſci uolebat. Senex autem Neſtor equorũ domitor,nonaginta duxit naues eorum,qui incolũt Pylon,amœnãq; Arenẽ iuxta Thryon, qui in Alpheũ decurrit,qui bene muratũ Aepy,qui Cypariſcenta,qui Geniã,qui Ptelcon,qui Helos,qui Doriõ. Quo in loco muſæ aliquãdo Thamyrim Thracẽ cantãdi uſu priuauerunt. Siquidẽ ab Euryto Italco ex urbe Aechalea hic forte rediẽs,quũ muſas habuiſſet obuias, adeo ſcientiã cantãdi gloriabundus ſibi uendicauit,ut ſe illas affirmaret ſuperaturũ,ſi cum ipſo de muſica certare auderent. Ad quam ita inſolentẽ uocem illæ Iouis filiæ ſtomachatæ,& modulationẽ qua præditus erat,& pulſandæ citharæ peritiã,& omnino cõmunem hominis ſenſum abſtulerunt. Arcadum uero qui incolunt altum Cyllenes montem iuxta ſublime buſtum, ubi bellatores uiri ſunt ſiti,qui incolunt Pheneonta,qui Orchomenon pecoribus opimum,

Thamyris fabula.

Arcades.

opimum,qui Rhipen,qui Stratien,qui uẽtoſam Eniſpen, qui Tegean,qui amœnam Mantineam,qui Stymphelon atq; Parrhaſiam: princeps fuit Agapenor Ancei filius, cum ſexaginta nauibus,uirorum quidem pugnãtium inſtructiſſimus, ſed quas à principe exercitus acceperat, quòd ipſius ciuitates, ut quæ in mediterraneis locis habitant,à ſtudio abſunt rerum maritimarum. Populi autem

Epei. *Epei, qui ex urbe Bupraſio ſunt, & qui ex dia Elide, Hyrmine,atq; ultimo Myrſino uſq; ad Petram, Oleniã & Aliſion iacent,cum quadraginta plenis nauibus quatuor duces ſequebãtur,ſingulos denis præpoſitos nauibus,Amphimachum,Talpiumq; illum quidẽ Cteati,hunc uero Euryti Actorionis filium:& fortẽ Dorem,atq; excellenti corporis pulchritudine Polyxenum,alterũ præ*

Dulichij. *ſtrenui Augei filium. Qui ex Dulichio erant, ſacrisq; Echinis inſulis,quæ procul in mari Elidi reſpondẽt,horũ princeps cum quadraginta nauibus fuit Meges, Marti ipſi in prælio par,patre Phyleo equorum domitore, duo Ioue:qui aliquando in patrẽ indignatus, Dulichium cõ*

Vlyſſes. *migrauit. Vlyſſes autẽ conſilij præſtantia Ioui æquãdus, dux fuit Cephalenorũ,cũ duodecim rubricata prora nauibus eorũ,qui incolunt Ithacam,Neritonq; frondoſam, & Crocylia lapidoſam,Egilipa,Zacynthon & Samon.*

Aetoli. *Aetolorũ naues fuerũt quadraginta, ducẽ ſecutæ Thoãtem Andræmonis filium, incolentes Pleurona, Olenon, Pylenen & maritimam Chalcida, Calidonãq; inditã petris.In hunc idcirco imperiũ Aetolorum reciderat, quòd & Oeneus ipſe,& dius eius filius Meleager deceſſerãt, nec alia proles regia ſupererat. Idomeneus autem bello*

Cretenſes. *inclytus,cum octoginta Cretẽſium nauibus uenit,eorum qui incolũt Cnoſonta,Cortynãq; pulchris muris cinctã,*

qui

qui Lyꝯon, Miletō, Licaſton, Phæſtē, Rhition: aliiq́; populi, qui Creten centū urbibus atq; incolis frequentē habitant. His unà cum Idomeneo præerat auriga eius Meriones, ipſi Marti, Martis arbitrio comparandus. Clarus rebus bellicis Tlepolemus, longo latoq́; corpore, cum nouem nauibus fortiū Rhodiorū, & capilli ſtudioſorum, ex ipſa Rhodo uenit, eorū qui è Rhodo ſunt, ex Lyndo, ex Ielyſſo, ex Camiro. Hūc Aſtyoche ex Hercule genuit, quā ille ex cognatis cōpluribus oppidis ab Ephyre & fluuio Selleente abduxerat. Verum ſimulac in domo paterna in iuuenilē ætatē adoleuit, Licymnion patris germanū olim bello eximium, tunc autē iam ætate prouectum, interemit. Sed cum cæteri Herculis filij nepotesq́; ultionē interfecti minarētur, cōparata ingēti comitum manu, claſsiq́; quam feſtinātcr ædificauerat, impoſita, profugit. Tandē uarijs agitatus caſibus, Rhodum peruenit: ibiq́; imperiū Rhodiorū, qui in partes diuiſi erāt, adeptus eſt, ita enim Iupiter deorū & hominū princeps, huic apud illos beneuolētiam cōciliauerat: ſuppeditauitq́; eiſdem ob hunc eundem mirificas opes, affluētesq́; diuitias. Nireus ex Syme cum tribus tātum nauibus uenit. Nireus Charopei & Aglees filius, Nireus omniū quidē Græcorū, qui ad Troiam nauigauerūt ſpecioſiſsimus, infra tamen Achillem. Sed quia imbellis, pauci eum ſequebātur. Eorum autem qui colunt Niſyron, Crapathon, Caſſon, & Con Eurypyli urbem, Calydnas inſulas, cum triginta nauibus, duces duo fuerūt Herculis nepotes, Theſſali filij, Phidippus & Antiphus. Qui colunt Argos Pelaſgicum, & Alon, & Alopen, & Trechina, & Phitiē, & Hellada ſpecioſis fœminis præditam, quos uocāt Myrmidones & Hellenes et Achæos, Achilles hos regebat quinquaginta nauibus aduectos.

Rhodij.

Nireus Græcorum formoſiſſimus.

Sed

*Sed is tunc mœrore ereptæ Bryſeidis(quam cum multis ærumnis in euertẽda Lyrneſſo, euertẽdis Thebis,mactãdisq́; fortißimis iuuenibus Euenei principis filijs Mynete & Epiſtropho,illinc deportauerat)in tẽtorijs ſe tenebat,mox tamẽ in bellum ipſe proditurus. Cuius tunc milites,qui nullum ducẽ haberẽt,in aciem non exierãt. Qui incolunt Philacẽ,Pyraſonq́; floridã*cæteris,& matrem ouiũ Nitona,& maritimã Anchiolon,& petroſam Pteleon, horũ dum ad Troiã cum quadraginta nauibus nauigauerunt, dux fuerat Proteſilaus. Nam nunc ſub terra non ſuperat,quẽ ex cunctis Græcis primũ è naui in littus incidentẽ,uir Dardanus interemerat. Cuius mors magnũ Amphidriphæ uxori,magnũ deſolatæ domui,magnũ etiã bellacibus ſocijs,deſiderũ reliquit. Non tamẽ his tunc ad bellum dux deerat. Delegerãt enim ſibi Podarcẽ opulẽti Iphicli filiũ,bello quidẽ inſignẽ,ſed Proteſilao fratre ut natu minorẽ,ita etiã uirtute. Qui incolũt Pheras,oramq́; ſtagni Bœbeidos,qui Beben,qui Glaphyras,atq; eximijs montibus Iaolchon, his præerat cum undecim nauibus* Eumelen Admeto genitus & Alceſti filiarũ Peliæ formoſißima. Qui incolunt Methonẽ,Thaumacien,Melibœã* Philoctetes. *& ſalebroſam Olizona,horum dux erat Philoctetes,ſagittãdi peritißimus,comites habẽs & ipſos ſane ſpectates ſagittarios,in ſingulis nauibus, quæ ſeptẽ erãt,quinquagenos. Verum tunc aberat in Lemno,ubi eum Græci reliquerãt,uitam inuiſam per cruciatus trahẽs ex hydræ letifero hulcere: cuius uitã neglecti, breui pòſt alia neceßitate doctẽ,memores erant futuri. Eius certe comites, cum ſemper aliâs,tum uero ilio die maiorẽ in modũ ſuum ducem requirebãt,licet ipſis dux non deeſſet,ſubſtituto in Philoctetis locum Medone Oilei filio, nato ex matre*

Rhena. Qui incolunt Triccen, & montoſam*Pthomen,
Oecaliemq; urbẽ*Euritu Oecalei,horum triginta naues
erant,duces uero duo,atq; ijdem fratres,ijdem arte medi=
cinæ inſignes, ijdem Aeſculapio geniti, Podalirius & Podalirius.
Machaon. Qui incolunt Ormenion,& qui iuxta fontem Machaon.
Hyperian, qui Aſterion, alboſq; Tetani uertices, his
præerat cum quadraginta nauibus egregius Euæmonis
filius Eurypylus. Qui incolunt Argiſſam, Gyrtonen, Eurypylus.
Orthen,Elonen,& Polinta uſquequaq; cadentẽ, horum
princeps erat clarus factis Meneptolemus Pirithoi Ioue
geniti filius,& Hippodamiæ:ea die cõceptus, quo pater
cum hirſutis centauris depugnauit, eoſq; ex Pelio fuga=
uit atq; afflixit. Neq; uero ſolus erat horũ princeps Me= Meneptolemus.
neptolemus,ſed cum eximio bellatore Leonteo, magna=
nimi Coroni filio:quorum amborum naues quadraginta
fuerunt. Guneus autem præfuit duabus & uiginti naui= Guneus.
bus ex Cypho cum bellacibus Peræbois atq; Euenibus,
qui circa Dodonem frigidiſsimis in locis habitant, quiq;
amœnum Titareſion accolunt,qui in liquidum & quaſi
argenteum Penei amnem influens,illius tamen aquis non
cõfunditur,ſed inſtar olei innatãs excurrit. Manat enim
ab ipſa inferna Styge, cuius fluuij apud deos ſanctiſsi=
mum iuſiurandum eſt. Magnetum autem princeps erat Magnetes.
Prothous Tertridonis filius. Qui uero ad Peneon,& ad
frondoſam Pelion habitant, his præerat alius Prothous
bellator in primis ſtrenuus,quorum amborũ quadraginta
naues fuerunt. Atq; hi quidẽ ſunt Græcorũ duces. Nunc Apoſtrophe ad muſam.
autẽ muſa dic tuo uati,quis inter omnes qui Agamẽnonẽ
Menelaumq; ſecuti ſunt,præſtitit,aut inter uiros uir,aut
inter equos equus. Et equorum quidem Eumeli iugales, Eumelus.
fœminæ ambæ,ambæ unius æui,ambæ in cæteris unà in=
nitentes,

*nitentes,multo erant præſtantiſſimæ: ita ueloces,ut cum alitibus poſſent contendere:*honoremq; martium præ ſe ferentes,quas Apollo ipſe, quum paſtoritiam apud Phereum degeret uitam,pauerat,talesq; reddiderat.* Ex *uiris*

Aiax. *autem* Aiax Telamonius *longe præcipuus,ex his duntaxat,qui in aciem deſcenderant.* Nam Achilles, *qui bello ob indignationem abſtinebat, multo Græcorum fortiſſimus erat: cuius etiam equis dabatur præ cæteris palma: & ipſe quidem aſſidue intra tabernaculum ſe continebat: comites uero eius, alligatis ad plena loti atque apij præſepia equis,iuxtaq; poſitis curribus,ſolebãt ſeſe præter oram maris uario ludendi genere exercere,aut iaciẽdo diſco, aut uibrando telo, aut ſagittando, quum bella inire fortiſſimum imperatorem deſiderantibus non liceret,tantum huc atque illuc per caſtra quocunque ferebat uoluntas, uagabantur.* Igitur *Græci omnibus rebus inſtructi, atq; in acies diſtributi,* Troiam *uerſus pleno celeriq; gradu per medios euntes campos,ſpeciem exhibebant, tum propter armorum lucem, longe lateq; omnia deuaſtantis incendij,tum propter pedum armorumq; ſonitum, pertinacis cuiuſdam tonitrui.* Quale *ſolet eſſe, quũ* Iupiter Typhoëum,*cuius cubile* Inarimes *eſſe fertur,crebris ab alto fulminibus euerberat.* Itaq; *momento illam omnem planitiem tranſmiſerunt.* At Troiani *proceres,*Politæ Priami *filio, quem donis onerauerant, iam antea miſſo ad explorandũ de ſummo tumulo* Aeſye,*renunciãdumq; Græcorum aduentum,tunc frequẽtes ante* Priami *fores de communibus rebus cõſultabant ſeniores pariter ac iuuenes:cum ecce* Iris *imperio* Iouis *cœlo delapſa,imagine* Politæ,*uoceq; ſibi aſſumpta,cum attonito*

Iridis oratio. *nuncio uenit, propiusq; accedens,* Semper,*inquit,te*

ſenex

ſenex iuuat totos dies, ut pacis tempore ſolebas, cõſumere ſermonibus, cum res ipſa ad ultimum diſcrimen ſpectet. Et tibi bellum ingruit, aduentantq́; hoſtium copiæ tales tantæq́;, quales quantasq́; non uidimus, non numero hominum, ſed foliorũ arenarumq́; comparandæ. Sed quid ego hunc? Hector, te ego iubeo negocium ſuſcipias. Agedum cum præſto tibi ſint intra muros tot linguarum nationumq́; auxilia, præcipe ut ſuis ducum quiſque popularibus det belli ſignum, eosq́; armari imperet, & ſuas ſecum copias in aciem reducat. Hæc iris. Hector autem cognita deæ uoce, protinus conſilium ſoluit, & ad arma concurſum eſt. Patefactisq́; omnibus portis, cum ingenti tumultu equites pedites q́; ſub armis muros egreſſi ſunt. Eſt autem in ipſo cõſpectu, atq; in ipſa planitie prope urbem tumulus, utrinq; lata circuniecta uia, quem tumulum homines Batieam, dij autem ſepulchrum Myrines appellant. Hic Troiani ac ſocij inter ſe copias ſuas, quæ illuc promiſcue uenerãt, ſecernunt, ſuasq́; principũ quiſq; in aciem inſtruit. Et Troianorũ quidem dux erat magnus Hector Priami filius, hoſtiũ terror. Cuius auſpicia plurimi populi, ac ſtrenuiſſimus quiſq; ſequebatur. Dardanis autẽ præerat formoſus Anchiſæ filius Aeneas, quem dea Venus in nemoroſis Idæ collibus & concepit & peperit. Nec ſolus his præerat Aeneas, ſed unà duo Anthenoris filij Archilochus & Acamas rei militaris peritiſſimi. Qui autẽ populi ad radicem Idæ & ad profundi Aſopi flumen accedunt diuitijs affluentes, horum imperator erat inſignis Pandarus Lycaonis filius, quem arcu Apollo decorauerat. Qui Adreſtiã & urbẽ Apæſi & Pityeã & excelſum Teries montẽ incolũt, his præerat Adreſtus & Amphius, uterque Percoſij filius, Percoſij longe omnium doctiſſimi

Troianorum catalogus.

d ſcientia

ſcientia diuinandi futura. Verum neq; admiranda doctrina, neq; paterna ſolicitudo ſubtrahere à morte filios potuit, cum eos retinere conaretur, ne ad bellum ubi perituri erant, proficiſcerentur. Illi enim euntes (ſic miſera neceßitas fati trahebat) nec parere imperio, nec credere conſilio ſenis toties monentis uoluerunt. Qui Percoten incolunt, qui Praction, qui Seſton, qui Abydon, qui diam Ariſben, horum princeps erat uir eximius Hyrtacides Aſius, ex Ariſbe equis aduectus, fortuna curſuq; præſtantibus. erant enim à flumine Selleente. Hippothous autem fortes Pelaſgorũ cohortes ex ampliuaga Lariſſa adduxerat, Quibus ipſe, Pyleusq; frater bellator egregius, præerant, filij Lethi Teutamidæ. Acamas uero & Pirous cum copijs Thracũ uenerant, eisq; trans Helleſpontũ accolentium. Euphemus autẽ maximi Troëzeni filius, Ceadæ nepos, dux erat Ciconum bellatorum. Pyræchmes uero Pæonum, reflexos arcus geſtantiũ: gentes procul ab Amydone patria profectæ, atq; ab Axio flumine, licet ſpatioſo, tamen ad imum uſq; lucidißimo, ut nullum in toto orbe terrarum ſpecioſius. Paphlagonum ſolertißimus, Pylæmeneus ab Enetis ueniens, ubi genus malorum agreſtiũ eſt. Paphlagones hi ſunt, qui Cytoron incolunt, qui Seſſamon, & quorũ egregias urbes alluit Parthenij fluuius, & qui Cromnam, qui Aegialon, & qui editos Erythines colles habitãt. At Haliſonũ * Hodius & Epiſtrophus duces longe ex Alyba, ubi argenti fodinæ ſunt, uenerant. Myſiorum principes erant Chromis & Enomus ſcientia augurali peritus, ſed qua mortem aufugere non potuit, apud flumen, ubi eum uelocißimus Achilles cum ingenti Troianorũ cæde trucidauit. Phrygiorũ principes erant Phorcus, & ſingulari forma Aſcanius, uſque ab Aſcania

amore pugnandi profecti. Mæonijs, qui Tolon incolunt, præerãt Meſthles Antiphuſq; fratres, patre Pylæmeneo matre Gigæa geniti. Carijs barbarũ quiddam in loquendo ſonantibus, qui Myleton incolũt, nemoroſumq; Ethirum montem, qui fluenta Mæandri accolunt, quiq; Mycales mõtana inhabitant, Naſtes & Amphimachus præerant fratres, Nomionis filij, uterque laude inſignis: ſed Amphimachus ritu puellæ comptus, & totus auro exornatus, quaſi uero aurum ad uictoriam faceret, & ad ſubtrahendum neci denique pertineret. Id quod ipſi uſu uenit inſipienti ſimul & infelici. Nanque hunc Achilles in flumine, primum uita, dehinc cultu aureo priuauit. Sarpedon autem & præſtans Glaucus, uſq; à Xanthi flexibus cum Lyciorum copijs aduenerunt.

ILIADOS HOMERICAE LIBER III.

POSTQVAM igitur omnes copiæ ſub ſuo quæq; imperatore digeſtæ ſunt, atq; in acies inſtructæ, aduentãtibus iam Græcis, obuiam tendunt clamore ac clangore ſublato, non ſecus ac grues ſolent, dum ſidus hybernum fugientes, matutino tempore cum ingenti clangore cateruatim cœlo ferũtur, ad oceanumq; ſe conferunt, illaturæ dirum Pygmæis ac mortiferum bellum. Græci uero clamore non reddito, ſed tacita apud ſeipſos ira frementes, uenire maturabant: id preſſantes animo, quomodo & hoſtẽ uincerent, & ſe ſuoſq; tutarẽtur. Ad quorum properantem aduẽtum ac penè curſum, tan=

tus puluis præſertim uento adiuuante excitatus eſt, ut ad ſimilitudinem inuiſæ paſtoribus, amicæ nocturnis furibus nebulæ, quam auſter iugis montium infudit, uiſum adimeret, nec extra iactum lapidis proſpicere ſineret. Vbi uero proximi facti ſunt, & iamiam conflicturi eſſent, ſingulari Alexander pulchritudine ante omnes Troianorum acies grandioribus paßibus uadebat, prouocans ad certamen fortißimum quenq; Græcorum. Gerebat autem pro paludamento pardi pellem, arcumq́; cum pharetra & gladiũ, manu uero duo fulgentibus ſpiculis iacula. Quem cum bellator Menelaus uidiſſet, audiſſetq́;, comodo gauiſus eſt, quo eſuriẽs leo, cum in grandem ceruũ ibicem'ue incidit, quem canes uenatoresq; inſequuntur: ita cupiditate ac ſpe ulciſcendæ iniuriæ, confeſtim (ut erat armatus) è curru deſilijt, ſeſeq́; illi in cõſpectum dedit, & cum infeſto gradu pergit. At uero Alexander, uiſo Menelao obuiam ueniente, ſubito timore perculſus, repreſſo relatoq́; pede, ad ſuos ſeſe recipiebat: qualis is qui per montanum callem tranſiẽs, ex improuiſo prope ſe dracone conſpecto turbatur, palleſcit, tremit, & penè præ formidine collabẽs, retrofugit. Ad cuius rei ſpectaculum Hector excandeſcens, ignominioſis in fratrem inuectus eſt uerbis: Diſparis uere, nõ Paris: forma inſignis, ſed amore in mulieres perdito: uerbis audax, rebus ignauus: quanto ſatius fuiſſet, atq; utinã fuiſſet, ut aut nunquam genitus fores, aut ineunte ætate mortem obijſſes potius, quàm tantum dedecus, & quidẽ ſub oculis omniũ, admitteres? En uides quantum ex tuo facto cincinnati Græci cepere lætitiæ? quippe qui opinabantur te ut inter cæteros pulcherrimũ, ita ſtrenuißimũ eſſe. Nunc intelligunt quòd multo ſis pulchrior quàm fortior. nam decor membrorũ tibi ſupereſt, uires

Paridis temeritas.

Paridis timor.

Hector in Paridem.

*eſt,uires autem corporis & animi præſtantia deeſt.Et ta=
men quum talis ſis,auſus es cum delectis ſodalibus,inſtru=
cta ornataq; claſſe, profectus ad externum regnum, cum
aliena uxore concumbere, cuius mira ſpecie captus eſſes,
eamq; ex Peloponneſo huc aſportare, quum maritum ha=
beret bellatorem, in perniciem patris, ciuium, regni,
nominiſq; Troiani, & in inimicorum gaudium, tuamq;
ipſius extremam infamiam. O' dedecus. Non ſuſtinuiſti
congredi cum Menelao? Quid ita? quia noſti qualis bel=
lo uir, quantuſq; ſit ille, cui coniugem ademiſti. At enim
in hoc belli puluere nihil ad uictoriam faciunt citharæ
cantus, dignitas formæ, compti capilli, Veneris dona,
cæteraq; huiuſmodi. Itaq; ſi neſcis, ecce omnes Troiani,
qui tuorum ſcelerum defendendorũ gratia arma ſumpſe=
runt, ex tuo timore & ipſi territi ſunt ad pugnandum.
Ad quem reſpondens Alexander: Pro modo, inquit, ex=
probrare mihi ignauiã Hector,non ſupra modũ uiſus eſſe* Paris Hectori.
*debes. nam tuũ cor animuſq; non magis fatigatur,nec ma
gis ad cuiuſquam trepidat occurſum,quàm robuſta quæ=
dam ſecuris, quam faber lignarius in ſcindenda materia
exercet,cuius eſſet penetranti ac durabili acumine ad cõ=
tinuandum magis opus, mutatur. Neque mihi uitupera=
tionis loco obijcias Veneris dona. nã munera quæ in nos
dij contulerunt,ea nec obijci debent, nec ad arbitriũ ho=
minis,ſed ad ipſius dei collata ſunt. Quòd ſi me ſingulari
prælio cũ Menelao certare uis,iube Troianos omnes atq;* Singulare certamen Paridis cum Menelao.
*Græcos ceſſare, ac circunſidere certaminis noſtri teſtes,
quod nos duo in medio cõmittemus, quorum uter uicerit,
eius ſit cum omni gaza Helena uxor,pro qua hoc confla
tum eſt bellum.Cæteri autem cum ſanctiſsimo iureiuran=
do feriant fœdus, ſe poſtea domum reuerſuros, Troianos*

in Troiam, illos in Græciam. Hæc quum audiſſet Hector mirum in modum lætatus, protinus proceſsit in medium inter utrunq; exercitum: & uoce ac lancea, quam manu mediam tenebat, ſuas cateruas gradum ſiſtere iubebat. Et Troiani *quidem ſtatim imperata fecerunt. Græci autem pro ſe quiſque in unum ſic inter ambulandum & ſagittas & iacula & ſaxa iaciebant. Quam rem intuens*

Agamemnon ad ſuos.

Agamemnon, ad ſuos, Deſinite, inquit, Argiui, continete manus, inhibete ictus. aliquid enim (ut uideo) nobiſcum tractaturus eſt Hector. *Ad quam uocem continuo Græci deſtiterunt, tacitiq́; quantum fieri poterat, ſtrepitu ſedato, attenti ad audiendum manſerunt.* Tunc Hector *in medio ſtans*, Audite, *inquit*, Troiani *pariter & Græci,*

Hectoris oratio.

per me quid loquatur Alexander, *cuius cauſa bellum cõflatum inter nos eſt: iubet* Troianos *Græcosq́; depoſitis humi armis adeſſe ſpectaculo, ſolos autem ſe ac* Menelaũ *in medio uiribus armisq́; decernere: quorum uter uicerit, ſua ſit cum omni gaza* Helena *uxor: cæteri autem cum ſanctiſsimo iureiurando feriant fœdus, ſe poſtea domum reuerſuros,* Troianos *in* Troiam, *Græcos in Græciam.* Sic Hector. *Tunc alijs mutuum ſilentium tenẽtibus, egregius* Menelaus *ſic inuicẽ ad uniuerſos prolocutus eſt: Audite uiciſsim me Græci* Troianiq́;, *cui præcipuus inter omnes dolor neceſsitatem imponit, ut potiſsimum reſpondeã.* Placet *mihi, & rite fieri ſentio, ut aliquando ab ærumnis, quas tot tãtasq́; uos Græci mea, uos* Troiani, Alexãdri *cauſa pertuliſtis, per hanc tranſactionẽ diſcedatis, ut uter noſtrũ in ſingulari certamine occumbet, occubuerit: reliqui uero mox domũ ſuã ſine prælio redeãt. Afferte igitur huc agnũ agnamq́;, illum album, hãc atram. marẽ, qui* Soli: *fœminam, quæ* Telluri *immoletur.* Tertiũ *afferemus, quo* Ioui

Menelai oratio.

quo Ioui litemus. Et ante omnia ſiſtite hic Priamum, qui fœdera ipſe feriat: ne quis forte malus dolus filiorum, ut ſunt uentoſi & perfidi, hæc omnia faciat irrita. Semper enim ingenia iuuenũ ſunt inſtabilia. Nunc autẽ ſi ſenior his fœderibus aſſuerit, atq; adeo præfuerit, profecto reſpiciens præterita, ac futura proſpiciens, curabit ut rata ſint: & quamprimum inter ambos exercitus, quod ſane ambobus expedit, pax fiat. Hæc Menelaus quum dixiſſet, tam Græci quàm Troiani exultauere lætitia, ſperantes iam ſe mortifero bello quieturos. Igitur uterque exiguo inter ſe diuiſi interuallo, diſpoſitis in continuam ſeriem equis, deſcendunt à curribus: exuentesq; ſibi arma, humi deponunt. Hector uero propere duos præcones in urbem, Agamemnõ autem Talthybiũ ad naues ire iubet: hic, ut unus: ille, ut duo agni ferãtur. præterea ut Priamus ad exercitus, fœdera percuſſurus, accerſatur. Præconibus itaque, quomodo imperatum erat, ire feſtinantibus, Iris ad Helenam domi ſuæ manentem uenit, nunciatura certamen, quod erat committendum. Induerat autem ſibi ſpecimen Laodices, Helenæ, Chloris filiarum Priami formoſiſsimæ, uxorisq; inclyti Helicaonis filij Antenoris. Texebat autem tunc Helena purpuream telam, ſuam uidelicet pallã, ſpatioſam ſane & amplã, in qua pleraq; iam propter ſe ad Troiam geſta, textilibus picturis deſcripſerat. Ad hãc Iris accedẽs, Veni, inquit, ſponſa dulciſsima, mirificã rem uiſura, quæ nunc inter Troianos agitur & Græcos. Qui enim in cãpis prius mutuæ necis auidiſsimi cõcurrebant, in ijs nunc omiſſo prælio alteri alteris uicini cum ſilentio ſedent, innixi ſcutis, haſtis propter humi defixis. nam mox in medio Alexander cum Menelao dimicaturus eſt, utri tu cedas in uxorem. Siquidem uictoriæ

Iris ad Helenam.

ipſa propoſitum es præmium. Hæc dea dicente, dulce illius pectori deſiderium inceßit priſtini uiri, parentum, patriæ. Itaque feſtinanter amicta lucidum è lino uelamentū, grandibus per ora decurrentibus lachrymis, procedit è thalamo. Sequebantur autem eam duæ miniſtræ, Aethra Pythei filia, & decoris oculis Clymene. Atque ad portam Scæam quū properās ueniſſet, aſcendebat iam eius portæ turrim, in qua erat Priamus cum primoribus ſenatorum, Pantho, Thymœte, Lampo, Clytio, Hicetanoē: cumq; his Vcalegon atque Antenor, ambo arte militari ob ſenium deſueti, ſed in curia, ſed in ſenatu, ſed in dicenda ſententia utilißimi. Sedebant autem circa Priamum, quos dixi principes, & inter ſe colloquebantur in alta turri: ſimiles cicadis, quæ opacis arborum ramis inſidentes, ſuauem illum cantum exercent. Hi ubi uadentem Helenam in turrim conſpexerunt, alius ad alium ſuppreſſa uoce dicebant, Profecto num indignum eſt, Troianos Græcosq; tot mala, tanto tēporis ſpatio ſuſtinere, ob hanc faciem, quæ prorſus non humana, ſed immortalis cuiuſdam deæ uidetur? Cæterū etſi tam diuina ſpecie mulier eſt; tamen eam ſatius erit ad penates ſuos remittere, quàm retinere, ne nobis poſtea ſit liberisq; noſtris cauſa calamitatis.

Vcalegonis & Antenoris uerba.

Priamus Helenæ.

Hæc illi. Priamus autē Helenam ad ſe uocans, inquit, Huc ades dulcißima filia, atq; mihi hic aßide, ut ſpectes priſtinum uirū, priſtinosq; affines atq; amicos. neq; enim putes me tibi hoc bellum referre acceptū, & tantam mihi lachrymarum cauſam, ſed dijs ipſis qui me his cladibus uexandum cenſuerunt. Aßide filia, ut indices quoq; mihi quis ille ex Græcis eſt, uir tam cōſpicuus, celſo corpore & amplo? Etſi nōnulli alij ſtatura eum ſuperant, tamen nullum unquam uidiſſe uideor, nec ita decorū, nec ita uenerandū.

adeo

adeo regiam quandam inter cæteros præfert dignitatem. Cui dea mulierū Helena reſpondens, Pudori, inquit, dulciſſime ſocer ac timori, tuus uel ſermo uel aſpectus ſemper eſt mihi. utinamq; eo tempore tetram mortem oppetiſſem, quando filium tuum ſecuta ſum, deſerens coniugem, deſerens neceſſarios, coætaneasq;, deſerens unicam natam meam. Neque enim tot mala accidiſſent, neque ego me fletu luctuq; maceraſſem. Sed ut ad interrogata reſpondeam, id quod cupis noſſe, hic eſt Atrides ille Agamemnō, duplici laude eximius, qui & fortiſſimus bellator eſt, & optimus imperator, meus quondam leuir, ſi tamen mihi infelici leuir fuit. Tū ſenior miratus, O felicißime, inquit, Agamemnō, & diuino quodam fato prædite, tuáne tot Achiuæ gentes auſpicia ſequuntur? utiq; plures opinione mea. & quidē quo die bellatrices ac maſculæ Amazones uenerunt, dum in Phrygiam auxilio uenißē Otreo & diuino Mygdoni, cumq; his apud Sagerim amnem illis caſtris præeſſem, conſpexi tunc ibi plurimas Phrygū copias, plurimosq; populos ab his regibus belli gratia euocatos: tamen nequaquam tantus ille exercitus erat, quātus hic eſt. Intuens deinde Priamus Vlyſſem, Indica mihi, inquit, iterū dulciſſima filia, quis ille eſt, Agamēnone quidē ſtatura minus procera, ſed pectore humerisq; latioribus, qui armis humi depoſitis, ut uilloſus ille dux gregis (nā ei ſimilis mihi uidetur) copioſusq; candidas oues, ſic ipſe caternas obambulat. Ad quem Iouis filia Helena reſpōdens, Iſte, inquit, eſt Laërtiades Vlyſſes, quanquam in Ithaca mōtana quadā educatus, uir tamen ad omnes dolos, & ad omne conſilium uel excogitandū uel explicandū prudentiſſimus, ac mirus artifex. Tum maturus Antenor, Ita res habent, inquit, mulier ut locuta es. Etenim eo tēpore, quo

Helena Priamo.

Priamus Helenę.

Helena Priamo.

Antenoris oratio.

Vlyſſes te repetitum huc cum Menelao ueniſſet, ambos ego hoſpitio accepi, amiceq́; tractaui. Ita utriuſq; & corporis dignitatem, & animi conſilium & loquendi qualitatem annotaui. Cum erant ambo in Troianorũ frequẽtia commixti, celſioribus humeris Menelaus eminebat. At quum ſedebant, uenerabiliori Vlyſſes aſpectu uidebatur. Vbi uero tempus affuit exponendæ in concione legationis, Menelaus celeri quidem & breui oratione (erat enim natura breuiloquus) uſus eſt, ſed ualde ſuaui, & in qua, licet Vlyſſe minor natu eſſet, nihil reprehẽderes. At poſtquam Vlyſsis partes loquendi fuerunt, ſtetit aliquãdiu oculis in terrã defixis, immoto ſceptro, uerecũdo homini atq; imperito ſimilis. Dixiſſes eum iratũ quẽdam ac dementẽ. At poſt orationẽ illam uerborũ tanquã hybernarũ niuiũ, quã increbreſcentẽ magna uoce edidit, intellexi cum illo neminẽ neq; poſſe eloquio, neq; audere cõtẽdere: quo minus aſpectũ eius admirabamur, ita ſumus admirati eloquentiã. Priamus autẽ tertio cum Aiacẽ con ſpicatus eſſet, interrogat Helenã: Et ille alius quiſnã Græcorum eſt, ſuper omnes capite extãs, omnesq́; latitudine humerorũ ſuperãs? Cui Helena, Hic, inquit, eſt Aiax maximus, magnus Achiuorũ murus. Qui uero ad latus eius ſtat, is eſt Idomeneus, quẽ Cretẽſes ut deũ habent, quemq́; cæteri eiuſdẽ inſulæ principes ſequũtur. Hunc frequẽter Menelaus Creta profectum, in domum noſtram hoſpitio excepit. Sed cum omnes alios Græcorum principes recognoſcamus, quos uel nominatim queam recenſere, duos tamen deſidero tantum, Caſtorem equorum domitorem, & Pollucem ſtrenuum cæſtibus, germanos meos. Eos arbitror aut non profectos huc eſſe cum cæteris: aut ſi huc uenerunt, Lacedæmona reuertiſſe, ne in re militari diutius uerſarentur,

Menelai oratio qualis.

Vlyſsis qualis oratio.

Priamus.

Helena.

uerſarentur, erubeſcentes tantum dedecus, tantam'que ignominiam, in qua ego ſum poſita. Et Helena *quidem ſic loquebatur. illi autem procul ab eo loco erant in patria* Lacedæmone *ſepulti.* Dum hi apud Priamum *ſermones haberentur, interim præcones in urbem iam uenerant, & quæ ad feriendum fœdus iuſsi erant ferre, iam ſumpſerant, duos agnos, ac uinum quod caprino utre portabant.* Quorum Ideus *auream pateram, aureosq; calices geſtans* Priamum *adijt, defertq; mandata his uerbis: Surge rex, & ueni feſtinus in campum, ubi principes* Troianorum *atque* Græcorum*, iuſſo me uenire accitum te, expectant, ut inter eos, ſed non ſine te, fœdera facta feriantur. Pepigerunt enim, ut* Alexander *ac* Menelaus *in medio utriuſq; exercitus decernant ferro, utri eorum, qui uicerit,* Helena *uxor cum omni gaza addicatur. Cæteri autem percuſſo fœdere pacificati, nos* Troiam *incolamus, illi in* Græciam *reuertantur. His auditis, ſenex perturbatus ſane animo, iuſsit comites iungere ſibi currum, quo ueheretur, ubi expectabatur. Eo conſeſtim iuncto & regaliter ſtrato, cõſcendit, habenasq; cepit. Cui* Antenor *in currũ & ipſe aſcendens, ſe comitẽ præſtitit: amboq; porta* Scæa *egreßi, in campum ubi uterq; exercitus erat, perueniũt. Ibi à uehiculo deſcendentes, in mediũ ſuorum atq; hoſtiũ iuncti procedunt. Tunc* Agamemnon *atq;* Vlyſſes*, conſpectis ſenibus, ipſi quoq; prodeunt: ſimulq; præcones pro more ornati, illatis quæ ad feriendum fœdus pertinent, adſunt. Principio uinum pateræ, poſtea aquam ſingulorum regum manibus infundunt.* Hic Agamemnon *educto cultro, qui ad uaginam enſis (ut mos eſt) inſertus erat, è uertice utriuſque agni pilos deſecuit, quibus per præcones inter maximos quoſq;* Græcorum Tro

Ideus Priamo.

Fœdus ferítur.

rum Troianorũq́; diſtributis, ipſe ſupinas in cœlum ma=nus tollens, in hunc modum, exaudientibus cunctis, pre=
Fœderis uerba.
cationum ac fœderis uerba concepit: Iupiter pater, *qui huic loco ob montem* Idæum *præſides, cuius principatus præ cæteris plus dignationis ac iuris habet: & tu* Sol, *qui uniuerſa & uides & audis, uosq́; flumina, & tu ter=ra, ac uos inferi, qui poſt mortem fœdifragos homines ſupplicio afficitis, teſtes inuoco horum fœderum, oroq́; ut ipſa uelitis eſſe ſancta:* Si Alexander Menelaum *in ho=dierno certamine uita priuauerit, ipſius ſit cũcta cum ga=za* Helena *uxor, nosq́; ad penates noſtros cum claſſe re=deamus: ſin* Menelaus *Alexãdrum, reddant* Troiani *He=lenam cum ipſa gaza, ſimulq́; remunerentur* Græcos *ho=norifico præmio, quale congruens eſſe iudicetur, quod in poſteros etiam noſtros transferatur.* Quod *præmiũ ſi do=nare nobis, occiſo* Alexandro, Priamus *eiusq́; filij nolue=rint, iterum & eoſdem deos teſtor, me in ultionem rupti fœderis perſtiturum, nec antè finem belli facturum, quàm aut à nobis, aut ab illis fuerit debellatũ. His dictis, agnum agnamq́; iugulauit, atq́; ita ſanguinãtes exanimesq́; hu=mi depoſuit. Alij mixtum pateræ uinum delibantes, effu=derunt, ac numinibus uota fecerunt.* Eorũ *erat, qui in cœ=lum intuens, ita precaretur:* Iupiter *deorũ rex, omniumq́;*
Alicuius è uulgo oratio.
potentiſſime, reliquiq́; cœlites uelitis, ut per utros ſtete=rit, quo minus hæc fœdera ſint rata, ſicut uinũ in terram defluit, ſic ſuorum liberorum, ſic eorum uxores confici=antur. Ita *ille orabat.* Iupiter *tamen ad has preces non propicias, ſed ſurdas aures habebat. Poſt hæc* Priamus
Priami oratio.
aduerſus cœtum, Audite me, inquit, Troiani *&* Achiui. *Enimuero non ſuſtinẽt oculi dulciſſimũ filium cum* Me=*nelao inſpectare depugnãtem.* Ideoq́; *ne interſim, hinc in*

urbem

urbem redeo. ipſe quidem Iupiter aliíq; dij cognitum habent, uter ſit neci deſtinatus. Atque his dictis, impoſitiſq; uehiculo agnis, aſcẽdit, habenaſq; cepit Antenor, in uehiculum & ipſe conſcendens, ſe illi comitem præſtitit. Quibus in urbem redeuntibus, Hector ante omnia atq; Vlyſſes idoneum pugnæ præfiniunt locum. Tum in galeam ſortes, cui primus ictus deberetur, demittunt. Exercitus uero qui ad ſpectaculum aderant, ſoliciti euentorum, ſublatis in altum manibus, uota faciebant: quorum nonnulli tam ex his quàm ex illis, ita obſecrabant: Iupiter pater, qui Idæis montibus præſides, idémq; deorum & dignatione & potentia maxime, uter horũ autor & cauſa extitit tantarum utriq; genti calamitatũ, hunc uelis in hodierna pugna priuatũ uita, ad inferos præcipitẽ agi, nobis uero cæteris inuiolata fœdera ſeruari, fidamq; amicitiam fieri. Hæc illi. Hector uero auerſo uultu, galeam in qua ſortes inerant, quatiebat. neq; id diu. nam confeſtim ſors Paridis, qui prior lanceam iacularet, exilijt. Tunc omnes eo ubi conſtiterãt loco, iuxta equos atq; arma longo ordine reſederunt. Et Alexander ſibi primum fidas ocreas, argentoq; diſtinctas, induit: ſecundo loco thoracem, non ſuum, ſed Lycaonis fratris, pectori tamẽ ſuo congruentẽ. Tum argenteis diſtinctum punctis gladium, à collo ſuſpẽdit. dehinc humeris ſcutum aptat, & ingens & ualidum. Tum galeã capiti imponit, terribili ex echini ſetis criſta, & ad motũ ipſum quaſi minanti. Poſtremo præfixũ lucido ſpiculo pilum ſumit ualidũq;, ſed quo tamen in pugna commode uti poſſet. Menelaus diuerſa ex parte ſimili armatura inſtruebatur. Qui poſtquam armati in delectam certamini aream, hinc Troianis, hinc Graijs cingentibus, proceſſerũt, atq; infeſtis armis, infeſtiſq; paſsibus ac trucibus oculis

Oratio uulgi.

bus oculis ſimul et animis alter in alterũ uadere cœperũt, magnus omnibus qui ſpectaculo circunſidebant, pauor inceßit. Illi uero propiores effecti, ad medium ipſum areæ tendentes, pila quatiunt, quo certiore manu in alterum ac ualidiore contorqueant. Et Alexander, *cuius priores erant partes, prior uibrato in* Menelaum *telo, ſcutum illius ferit.* Ad *quem ictum magis ſpiculum replicatum eſt, quàm chalybem, quo ſcutum ueſtiebatur, tranſigere quiuerit.* Tum *ſuo loco* Menelaus *in telum aſſurgens, hoc modo comprecatur:* Da *quæſo* Iupiter *rex, ut hic, qui mihi tanta immerito mala inuexit, meritas pœnas luat, & luat meis manibus uictus, meoq; confoſſus ferro, ut & qui nunc ſunt, & omnis poſteritas quum hæc audierit, hoſpitia ubi amice accipiuntur, polluere uereantur.* Hæc *dicens, libratam aliquãdiu lanceam in* Alexandrum *emittit: quæ in medium illata ſcutum, non modo per illius chalybem, corium, lignumq; adacta eſt, uerumetiam per thoracem, & intimam uſque ad ueſtem, perforatura quoq; ipſum pectus, niſi in latus hic obliquanti deflexiſſet.* Ea *miſſa & infixa, ſtatim* Menelaus *educto ex argẽtata uagina enſe, reductoq; in altum, irruens caßidem* Alexandri *percußit ita uehementer, ut in multa fruſta dißiliens, fugeret manum.* Quod Menelaus *cernens, ingemuit grauiter, ſuſpiciensq; in cœlum,* O Iupiter *pater, inquit, profecto te deorum eſt nemo malignior.* Ego *quum te precarer, ſpem concipiebam,* Alexandrum *meis manibus pœnas ſceleratæ iniuriæ daturum.* Nunc *& gladius ad primum ictum diffractus eſt, & lancea in caßum excuſſa, cum nequaquam illius mẽbra perſtrinxerim.* His Iouẽ *incuſans, in caßidem hoſtis criſtaſq; inuadit, apprehẽſumq; ad ſocios trahere conatur.* Et *pertraxiſſet, uictoriæ cõpos & gloriæ,*

Menelai oratio.

Menelaus in Iouem.

& gloriæ, cò quidem facilius, quòd dum ille per galeam traheretur, ſtrangulabatur mollis iugulus catenoſo loro, quo ſubter mentum galea ad fibulam ſubſtringitur, niſi ſubito Iouis filia Venus, re animaduerſa, lorum dirupiſſet, ut uictor pro homine, uacua tantum caſide potiretur. Quod & factum eſt. Nanque dum abreptam illam conuerſus ad ſuos, recipiendam proijcit, ut receperunt feſtini & auidi, dum haſtam colligit, dum reuerti in hoſtem parat, Venus utpote dea, circũſeptum aurea nebula Alexandrum, à pugna atque ab oculis hominum eripuit, & in ſplendido odoratoq; thalamo, ubi lectus genialis regaliter ſtratus erat, collocauit: atq; eo illic relicto, ad accerſendam Helenam prodijt. Eam autem in editiſſima turri reperit inter ingentem frequentiã fœminarum. Ad quam accedens, ueſtem leniter, ut ſecum pergeret, manu traxit. Deſumpſerat autem ſibi imaginem Greæ, quæ Helenã è Lacedæmone ſecuta erat, grandis natu fœmina, lanificijq; doctiſſima, ac præter cæteras dominæ intima. Atque ita tenens ueſtem, Agedum, inquit, redi domum. ubi expectans Alexander, uocari te iubet. Eſt enim in cubiculo iuxta lectũ genialem, fulgentem ſtragula ueſte, optimiſq; odoribus fragrantẽ, pulchrior ipſe atq; radiãtior, uel oris ac totius corporis decore, uel ueſtiũ credas eum non pugnaſſe cum Menelao, ſed aut in choreã iturum eſſe, aut à chorea modo ceſſaſſe adhuc ſaltandi cupidũ. Hæc Venus. Quæ audiẽs Helena apud ſe,* at ubi tã ſuauẽ colli amœnitatem, tam amabilem pectoris gratiã, tam inſuetum oculorum fulgorem animaduertit, expauefacta ait: Dæmonia, quid iſtis captas fallere me uerbis? nunquid iterum abducere me procul uis in exteras urbes ac locupletes, aut in Phrygiam, aut in Mæoniam, aut quò aliò, ubi principem

Paridē Venus liberat.

Venus Helenæ.

Helena Veneri.

familiarem

familiarem aliquem tibi habes? Quoniam uicto Paride Menelaus me miſeram eſt reportaturus ad lares, ideo tu, ideo falſa ſub imagine ueniſti, ut me deciperes ob tuam nimiam in Paridem beneuolentiam. eò dum illi ades, dum illi ſtudes, dum pro illo ſatagis, dum illum obſeruas atque cuſtodis, deorum commercium reliquiſti, nec ad eos reuerſura es amplius. adeo, quãtum ſuſpicor, aut uxor eius efficieris, aut ancilla. Ego uero, quod ad me attinet, ire ad illam prorſus nolo, nec unquam in contubernium eius redire certum eſt. Quid ni enim, ſi hoc faciam, digna ſum quam omnes uituperent? Et ſane poſthac uniuerſæ me Troianæ execrarentur, ac maledictis omnibus & opprobrijs lacerarent: quæ ego quum audirẽ, nimio mecum mœrore conſumerer. Tunc irata in eam Venus, Noli me,

Venus Helenę. *inquit, infelix, noli irritare, & abs te alienare. Nã ſi pergis, tam me inimicam ſenties, quàm ſenſiſti amicam, tantumq́; Troianis pariter ac Græcis in te excitabo odium, ut teterrima pereas morte. Ad hanc orationem exterrita Helena, uelato ueſte capite, tacite à cœtu mulierũ (dæmonem enim ſequebatur ducem) digreſſa eſt, & ad nitentem Paridis domum conceßit. Eò ubi peruenit, ancillæ ſtatim ad locum opusq́; quod reliquerãt, redeunt. Ipſa cum dea in thalamum auratis laquearibus fulgentẽ euntes, ad Paridem intrãt. Vbi Venus poſita ante illum ſella, Helenam iußit in ea ſedere. In qua ubi reſedit mulier, oculos à uultu*

Helena Paridi. *Alexãdri obliquans, loqui ſic orſa eſt: Rediſſti'ne à pugna, ubi te interfectũiri ſciebas, niſi fugiſſes, iã ſuperatus, iam captus à ualido hoſte quondam meo marito? Atqui gloriari ſolebas, te Menelao anteſtare, tum uiribus corporis, tum dimicandi ſcientia. i nunc, & prouoca illum ad ſingulare certamen. Quod ſi me audies, Menelaum ſtulte pro*

te prouocare deſines, quin & illi in bello occurrere, ne forte ſi te compererit, pilo ſuo gladioq́; confodiat. Cui reſpondens Paris, Noli, inquit, quæſo mulier tam moleſtis

Paris Helenæ.

me inceſſere cõuicijs. equidem fateor nunc uiciſſe Menelaum Mineruæ beneficio. ego uiciſsim aliâs (nam & dij mihi adſunt) illum ipſe ſuperabo. Nunc quod reliquũ eſt, rei coniugali operã demus. Nam ita in te nunc amoris ardor me tenet, ut nunquam tenuerit uehementius, ne tunc quidẽ, quum ex Lacedæmone te rapui, impoſitáq; in nauem, & in arduam inſulam ducta, tecum primum concubui. Hæc quum dixiſſet, in ſtratum regiæ genialem anteceſsit, eumq́; Helena ſecuta eſt. Quibus ita in apparatiſsimo cubili cum oblectatione cubantibus, Menelaus interea inſtar rabidæ feræ huc illucq́; uadebat, ſicubi Paridem adipiſcatur. Neque erat ex Teucris ſocijsq́; Teucrorum quiſpiam, qui uiſum à ſe, quum quæreretur, illi poſſet oſtendere, aut ubi foret indicare. Neque enim fuiſſet diſsimulare auſus, uel propter fœderum religionem, uel quia à ſe in unum omnes mortẽ reijcere uolebãt. Ad quos dehinc, inquit Agamemnon, Audite Troës Dardanijq́; &

Agamemnonis oratio.

qui iſtis auxilio ueniſtis, Victoria huius certaminis, ut agnoſcitis, penes Menelaum eſt. Veſtrum ergo nunc erit, Helenã cum omni gaza exhibere: nosq́; remunerare honorifico præmio, quale congruens eſſe iudicetur, quod in noſtros etiam poſteros transferatur. Hæc Agamemnon. Cuius orationem cæteri Græci maxima cum aſſenſione exceperunt.

ILIADOS HOMERICAE LIBER IIII.

INTEREA Dij deæq; frequentes aureo in pauimento Ioui aſſidebant, in ipſos exercitus urbemq; Troianam intuentes. Quibus Hebe cum aureis poculis nectar pro ſuo miniſterio miſcebat. Illi ſumpta pocula, gradatim ſibi propinabant. Tunc Iupiter per cauſam conſultandi cum Dijs, nõnihil de Iunone iocatus eſt. Quam ut ad irã acueret atq; eliceret, obliqua ac faceta oratione perſtringens, In hoc, inquit, ſingulari certamine dij cœlites, duæ deæ ſunt quæ Menelao ſtudent, una quæ Paridi. illæ quidem, Iuno & Minerua: quæ, ut uidetis, nonnihil à cœtu noſtro ſemotæ ſedẽt, plenæ gaudij ex ipſo rei geſtæ ſpectaculo. hæc autẽ, Venus: quæ nunc abeſt, ſemper ſolicita pro Paride, quemq; nunc ab impẽdenti mortis periculo eripuit. Etenim ſine dubio penes Menelaum uictoria eſt. nos tamen cõſultare decet, quidnam hoc loco faciendum putemus, utrum hos populos in atrox bellum, an in placidam concordiam dimittamus. Quòd ſi in concordiam, nimirum res grata omnibus iucundáq; cõtinget: & Menelaus recipiet Helenã ſuam, Troiá uero à diſcrimine euerſionis liberata, ſuiſq; ciuibus frequẽs, perpetuo incolumis erit. Hæc Iupiter. Iuno autẽ ac Minerua, ut erãt unà ſedẽtes, ad hæc dicta tacito murmure ſubſannarũt male enim Troianis cogitabãt. et Minerua quidẽ, quãquã uehemẽtiſſima tum in patrẽ ira, tum decepti uoti mœſtitia angeretur, tamen ſe intra ſilẽtiũ tenuit. At Iuno erumpentẽ doloris impetũ compeſcere non ſuſti-

Iupiter dijs

ſuſtinēs, O ſeueriſsime, inquit, Iupiter, qualem tu locutus es orationem? ſcilicet inefficaces inanesq; iubes eſſe labores, ſudores, ærumnas meas? quibus me et equos meos defatigaui, huc illucq; diſcurrens, dum Græcos in arma ſolicito, dum mare intrare hortor, dum ad Troiam perduco, quid petens? quò tendens? nempe, ut Priamus cum ſuis liberis ac ciuibus poſtrema pateretur. Nūc tu hæc omnia irrita fieri uis. Verum age age ut libet, nō tamen nos cæteri dij iſti tuæ ſententiæ aſſentiemur, tuumq; mutabimus factum. Iuno Ioui.

Cui Iupiter ab alto pectore ſuſpirijs ductis, Dæmonia, inquit, quid tibi tantum Priamus mali fecit? quid eius filij? quid reliqui ciues? ut ita inexpiabili in eos odio debaccheris, ut ipſos omnino deſtructos uelis, ut tam inſignem urbem ab imo euerſam cernere cupias? Equidem opinor, ſi liceret, in ipſam Priami domum, deinde filiorum ac ciuium rabida intrares, eosq; uiuentes adhuc dētibus lacerares, ac manderes, atque hac demum medicina animi tui uulnus ſatiatum iri exiſtimares. Sed quid intereſt? facito ut uoluntas fert, nullum per me paſſura impedimentum. Certum eſt enim mihi, nequaquā in poſterū aduerſari tibi, ut neq; tu à me propter hāc rem obiurgationis aliquid audias, neq; ego abs te. Cæterū hoc quod dicam, reponas imis ſenſibus, & memori teneas mēte. Quū & mihi quoq; infenſo alicui dilectarū tibi urbium, libuerit illam euertere, nihil eſſe ut iram meam reuocare tentes aut differre. Obſequar enim animo meo, nō precibus tuis. Nam iſtud quòd tibi gratificor, ſed non libenter. Omniū qui ſub ſole ac ſtellifero cœlo ſunt, urbium quidē inſignis Troia: ciuitatū uero ſapiēs Priamus cū populo ſuo, præcipue mihi eſt cordi. Apud quos ad aram meam perpetuis adoletur odoribus, ſacrificijs, libamentis. Iupiter Iunoni.

Ad hunc Iuno Iuno Ioui.

reſpondens, Tres,inquit, urbes ſunt maxime mihi cordi, Argos, Sparte & Mycenæ. Has tu quum infenſo libuerit,non dico unamquamlibet, ſed unamquamq; per me licet euertas. Neq; ego tibi,quo munus id facias,aut opera, aut uerbo reluctabor. Quãquam ſi reluctari conarer, nihil proficiã aduerſus te, qui es & me & cæteris dijs robuſtior. Verum enimuero indignũ ſit,ut tantam ego operam fruſtra cõſumpſerim:quippe quæ,ut tu deus, & ipſa dea ſum,eiſdemq; genita parentibus, & quidẽ natu grãdior. Poſtremo etiam uxor tua, qui ſuper uniuerſos deos imperium obtines. Itaque par eſt,uterque inuicem gratificemur,ego tibi,& tu mihi,cæteris dijs factum noſtrum comprobaturis. iube quàmprimũ Pallada ad exercitus ire Græcorum ac Troianorum,introducturam Troianos ad uiolanda fœdera, quæ cum Græcis ſanctiſſime percuſſerũt. Hæc Iuno. Quibus pater deûm atq; hominum Iupiter non abnuens, Pallada ſic allocutus eſt: Ito ſtatim Pallas ad exercitum Græcorum ac Troianorum, inducitoq; Troianos ad uiolãda fœdera, quæ cum Græcis ſanctiſſime percuſſerunt. Pallas uero iamdudum ſua ſponte ad hoc propẽſa,huiuſmodi uerbis animoſior facta,ſe protinus ab olympo demiſit in terrã. Et ſicut Iupiter supernè uibrato ſidere, cũ multa ac ſcintillanti face ſolet pectora nautarum exercituumq; terrere futuri alicuius mali præſagio, ſic ipſa eiuſdem ſideris & ſpecie in ſe ſuſcepta, & curſum imitata, quum in mediũ delapſa eſt, utrunque exercitũ huius ſpectaculi pauore percuſſit. Inter quos fuerunt qui,tam ex his quàm ex illis,ad ſocios cõuerſi dicerent, Profecto Iupiter belli paciſq; arbiter, hoc portento ſignificat, aut durum aſperumq; inter nos prælium, aut concordiam & pacificationẽ fore. Atque illi ita dicebant.

Iupiter Palladi.

Pallas

Pallas uero iterum transfigurata in formam ſtrenui Laodici Antenoris filij, intulit ſe in acies Troianorum: perq; eas incedens, circuibat oculis, ſicubi inſignem Pandarum inuenire poſſet. Quem ubi uidit, inuenitq; inter ſuorum militum cateruas ſtantem, propius accedens, ita affata eſt: Pandare uir fortis ac ſtrenue, ſi quam mihi conſulenti fidem habendam putas, nunc profecto tibi opus eſt animo, ut in Menelaum ſagittam immittas, cõſecuturus hoc pacto ab omnibus Troianis ſummam & gratiam, & gloriam, præcipueq; ab rege Alexandro, à quo etiam augeberis mirificis donis, ſi Menelaum tuo telo uiderit interceptum. Age igitur inuocato prius Apolline deo, & ſagittandi peritiſſimo, & tibi amico, nũcupatisq; illi uotis, ſi domum redieris, ſacrificium te ſibi ex primigenis agnis eſſe facturum, Menelaum confodito. Hæc Pallas. Quibus ſtultus ille perſuaſus, arcum protinus ex corytho eduxit. Erat autem hic arcus mira arte uiſendus, ex cornibus ibicis factus, quam è rupe quadam prominentem Pandarus, ex inſidijs percuſſo ſagitta pectore, præcipitem deiecit, eiusq; cornua ex octonis utrinq; ramis ad fabrum arcuarium contulit, iuſsitq; arcum ex illis quàmoptimum & quàmpulcherrimũ fieri, adiectis ex auro cuſpidibus. Hũc igitur arcum Pandarus eductum, recuruato oſſe contendit, humiq; deponit. Tum iuſsis ſocijs ſcuta opponere, ne forte præuiſa re, Græci prius excitato tumultu conſurgerent, quàm ipſe ictum miſiſſet, depromit ſagittas è pharetra, ex hisq; unã elegit nunquam antea emiſſam, & inter omnes pennis & haſtili ferro maxime habilẽ, et ad mortiferum uulnus aptiſſimã. Quam ubi neruo impoſuit, adaptauitq;, uota concepit, ſi domum redierit, ſacrificium ſe Apollini ex primigenis agnis eſſe facturum. Finita prece,

Pallas Pãdaro ſuadet ruptionem fœderum.

Pandarus fœdus uiolat.

prehenſum (ut fit) cum ſagitta neruũ retro trahens, quaſi orbe facto (nam neruus papillæ, ferrum uero arcui uicinum erat) neruum ſagittamq; dimiſit, ſibilante arcu, ſed apertius ſibilante neruo. Itaque expulſa arcu ſagitta, uolucri auras uolatu percurrens, Menelaum petit, plagam inferre atque exitium cupiens. Sed non immemores tui Menelaë dij fuerunt, ut te intercipi illo ſinerent ictu, præcipueq; Pallas, quæ à te ita propè aberat, ut mater ab infante ſuo, quem grato ſopore perfuſum, ab improbo muſcarum incurſu dextræ uentilatione defendit. Itaque uenientem ictum in eam corporis partem detorſit, ubi aurea fibula zonæ committebatur, & ubi thorax uentri inſidebat. Eò ſagitta perlata, primum per ipſum fibulæ aurũ, deinde per thoracem, poſtremo per laminam, quæ fidele contra miſsilia tutamen eſt, & maximæ tutelæ tunc fuit, adacta, nonnihil perſtrinxit è corpore, ſtatimq; ater cruor è uulnere profluxit. ita quales habenæ ſunt, quas inducto ſuper ebore albentes Mæoniæ mulieres atq; Cariæ rubrica tingũt, eaſq; in thalamo reponũt, multis quidem equitibus concupitas, ſoli tamen regali currui deſtinatas, unde & equi regij ornentur, & eorum agitator glorietur: talia tua erant Menelaë crura, calces, ſanguine candorem formoſorum artuum diſtinguente. At ubi atrũ cruorem foras emanantem Agamemnon Menelauſq; inſpexerunt, uterque uehementer expauit: multo tamen uehementius Agamemnon, quum neruum extra uulnus & aculei tantum extremas pinnulas uidit extare. tũc appre- henſa Menelai manu, profundo genutu ſuſpirans, quem gemitum ſocij pariter ſuſpirijs exceperunt, ita eum alloquebatur: Ergo'ne chariſsime frater ſingulare certamen iniſti, ut ũnus inſpectantibus Græcorum copijs iſta ſuſtineres?

Apoſtrophe ad Menelaum.

Agamemnõ ad Menelaum.

neres? ideo fœdera ego percuſſi, ut tu frater per illa occi=
dereris? ità'ne illi & te confiſum iureiurando uulnerarũt,
& fœdera tua ſolenniter icta conculcarunt? Profectò non
erit ipſis impune, & nos iureiurando confiſos decepiſſe,
& deos contempſiſſe. Nam etſi non protinus de ſontibus
ſupplicium ſumat cœleſtis, tamẽ poſterius ſumit, & qui=
dem multo acerbius. Dabũt itaq; pœnas fœdifragi Tro=
iani ſuis uxorumq́; ac liberorũ capitibus. Nam mihi pro
comperto eſt, quòd aderit dies, quando inſignis Troia cũ
Priamo atque omni populo excidetur. Siquidem Iupiter
ab alto facta hominum æſtimans, ob hanc perfidiam in=
dignatus ipſe, de Troianis ſupplicium ſumet: neque hoc
quo minus futurum ſit, ullo pacto reuocari poteſt. Verum
ut hæc ita ſint, non tamen (me infœlicem) hunc tantum do=
lorem capere non poſſum. Si tu mihi Menelaẽ frater ſub=
ita morte eripieris, priuabor ego te frater ſuauiſſime, pri=
uabor et gloria, redibo Argos ſine te, redibo extrema no=
tatus infamia, futurus opprobrio Græcis, futurus gaudio
Troianis. Omnes enim Græcos proceres, te extincto,
capiet reuiſendæ patriæ deſiderium. ita qui Helenàm à
Troianis recipere, tibiq́; reſtituere cogitaueram, nõ mo=
do illam non recepero, ſed te quoque Troianis, decepta
expectatiõe, reliquero. Iacebis ergo nobis hinc profectis,
in hac hoſtili terra humatus. Ad cuius tumulum uenienti=
bus nonnunquàm ſuperbiſſimis Troianis, cõſiſtẽtibusq́;,
erit qui dicat, Vtinam in cæteris omnibus ardentis animi
conatibus, ità compos uoti ſit Agamemnon & auiditati
ſuæ ſatisfaciat, ut nunc fecit, qui re infecta fruſtraq; la=
bore exhauſto cum tanta Graiorum claſſe, quam huc por=
tauerat, domum rediјt, inclyto Menelao fratre hic re=
licto. Hæc ille cum diceret, tunc optarim ima terra ad

Menelaus Agamemnoni.

inferos me conditura dehiſceret. Ad quē reſpondēs Menelaus, inquit, Et tu bono animo eſto Agamēnon, nec populos iſta oratione perterrefacias. neq; enim letaliter telum penetrauit in corpus, obſtante fideli balteo, thorace, lamina, quæ mihi ſaluti fuerunt. Vtinā iſtud ſit, reſpondit

Agamemnon Menelao.

Agamēnon, quod ais frater chariſſime. nāq; ſi ita eſt, medicus tentato exploratoq; uulnere, pharmaca adhibebit, quibus dolores acerbi mitigētur. His dictis, fidū ſibi præconē Talthybiū iuſſit Machaonē diui Aeſculapij filium,

Agamemnon Talthybio.

accerſere, his uerbis: Talthybi, quāprimū huc ſiſte Machaonē principē, ut Menelaū ſagitta ictum inſpiciat. hoc enim ei uulnus quidam, ſiue Tros, ſiue Lycius, ſagittandi ſciētiſſimus infixit, adeptus ſibi inſignē gloriā, nobis uero ingentē luctū relinquens. Cuius dicto Talthybius audiēs, abijt: circūferensq; oculos ſicubi, quē quærebat, agnoſceret, Machaonē aſpexit inter ſuas copias ſtantem, quas ex Thrace adduxerat, fortiū militū, eorūq; ſcutatorū. Ad hūc

Talthybius Machaoni.

proxime accedēs Talthybius, Veni, inquit, accerſit te Agamemnon, inſpecturū Menelai principis uulnus, quod ei quidā, ſiue Tros, ſiue Lycius, ſagittandi ſciētiſſimus infixit, adeptus ſibi inſignē gloriam, nobis uero ingētē luctū relinquens. Hæc Talthybius. Quibus auditis, mirū in modū Machaon perturbatus eſt: repenteq; unà cum nuncio per medias acies illuc, ubi Menelaus conſtiterat, ueniunt. Reperiūt autē illum ſtantem in medio multorum & iam maxima cuiuſq; procerū corona circundatum. Hic protinus Machaon primū ex balteo ſagittæ haſtile eximit. deinde ferreas pinulas amputat. tum zonā laminasq; diſſoluit. dehinc uulnus quàm alte deſcenderit, explorat. poſtremo expreſſo plaga ſanguine, medicamenta ad leniendum dolorem, curādumq; uulnus appoſuit, miro artificio*

compo-

compoſita, quæ ipſe à patre, ille uero à Chirone didicerat. Dum hæc apud Menelaum gerũtur, Troiani interim arma ceperãt, iamq; in aciem inſtructi procedebãt: & ex aduerſo Græci arma ſibi induebãt, certamẽ animo uerſantes. Ibi uideres Agamemnonẽ non dormitantẽ, non animo territũ, ſtrentemq; moleſte quòd res ad manũ uocaretur, ſed properantẽ, ut inita pugna ipſe dimicaret. Igitur curru cataphratto equisq; omiſsis cũ Eurymedonte auriga Ptolemæi Piradæ filio, iuſſoq; illo etiã atq; etiam ut ſibi poſtquã copias inſtruxiſſet, feſſo cum curru præſto eſſet: ipſe pedibus incedẽs, acies ordinabat. Et quos accingere ſe ad prœliũ cernebat, ad hos aſsiſtẽs, tali eos oratione exhortabatur: Agitedum uiri Argiui, nequaquã ceſſet ueſtrum robur, ueſter impetus, ueſtra rei militaris peritia, Ioue optimo maximo pro nobis pugnaturo contra fœdifragos periurosq; Troianos, quorũ haud dubie corporibus aues feræq; paſcẽtur. Vxores aũt paruiq; liberi, urbe direpta, euerſaq; à nobis, in Græciã portabũtur. At quos pugnã detrectãtes uidebat, hos acerbiſsimis uerbis increpabat: O' Argiui nominis dedecus, indigniq; militia, non pudet ſeducere uos pugnæ? Quaſi iã deſeſsi armis hucuſq; deportãdis, nec ultrà procedere audẽtes, in modũ hinnulorũ timidiſsimi animalis, qui curſu defatigati, in medio cãpi ſubſiſtũt, nec in occurſum tẽdũt, ſed in ſe occurrere permittunt. Nũquid ignaui eouſq; expectatis, dum Troiani eò ueniãt, ubi naues ſubductæ occupãt littus, ut uideatis, an tunc Iupiter periclitãtibus uobis auxilietur, ab altoq; porrigat manũ? Atq; hũc in modũ Agamemnon hos exhortans, illos increpãs, ad cateruas Cretenſium peruenit, quæ ſe iuxta principẽ ſuũ Idomeneũ armabãt. Ipſe uero Idomeneus, ut ualidis uiribus, ſuos in prima acie curabat.

Agamemnon ad ſtrenuos.

Idẽ ad ſegnes.

Meriones autẽ auriga in poſtremis eos qui longius abe= rant* urgens, ut ſe armarent, ac duci præſto eſſent. Quos cum uidiſſet Agamemnon, maiorẽ in modũ lætatus, pla= cidis illum uerbis affatus eſt: Idomeneu, tu mihi inter o= mnes Græcos præcipuo in honore haberis, quo cũ* actu, ſiue domi ſiue militiæ, quin in ipſis etiã tempeſtiuis con= uiuijs, aut in populo, cui maximu quiq; Græcorũ adhibẽ= tur, quum cæteris bibere uolẽtibus ſemipleni calices, tibi tamen uni, ut mihi pleniores apponuntur: Agedum igi= tur, capeſſe prælium, & qualem te fore gloriari ſoles, talem te hodie præſta. Ad quem reſpondens Idomeneus, Ego uero, inquit, ſumme Agamemnon, quemadmodum antè pollicebar, hic dies declarabit me tibi amiciſſimum eſſe. Sed tu quin potius alios exhortaris, ut quandoqui= dem fœdera facta, ſunt irrita, quamprimum pugnam ca= peſſamus: manibusq; noſtris Troiani, per quos iuſiuran= dum uiolatum eſt, mortem atq; omnia extrema patian= tur? Sic locuto Idomeneo, Atrides abijt: plenusq; gaudij ambulans, ad phalanges utriuſq; Aiacis uenit. Eos au= tem comperit iam armatos, iam galeatos, iam in procin= ctu ſtantes, longo eos à tergo peditum agmine ſequẽtes, denſis ſcutis, denſisq; lanceis, & nigræ nubis ſpeciem præbẽte: qualem ſupra mare ſonori zephyri impulſu ue= nientem imbribus grauem procul à montis uertice con= ſpicatus paſtor, conſueuit raptim in ſpecum ſubducere oues, pro ſe ac pro grege ſolicitus. Hos ita accinctos ad bellum eſſe ſummopere gauiſus Agamemnon, ita allocu= tus eſt: Enimuero uos ego inter Græcorũ principes neq; exhortari ad bellum debeo, neq; exhortor: quippe qui & copias ueſtras imperio, & alienas exemplo ad prælian= dum adhortamini. Quod utinam tibi pater Iupiter, tibiq;

Idem ad Idomeneum.

Idomenei oratio.

Agamemnon Aiacibus.

Pallas,

Pallas,tibiq́; Apollo, liberet talem animum cæterorũ pe- ctoribus infundere, breui profectò noſtris manibus expugnata Troia deleretur. Hæc dicens,proceſſit ad alios,ueni tq́; ubi Neſtor copias ſuas & hortabatur, & in aciem inſtruebat,præpoſitis ſuis legioni cuiq; ducibus, Pelagõte,Alaſtore,Cromio,Aemone,Biante. Et currus quidẽ in fronte,peditum aũt optimos quoſq;, ubi eſſet robur belli atq; ſubſidium, in poſtremis: imbecilliores uero in medio collocauerat. Quibus quaſi utrinq; cõcluſis, neceſſe eſſet uel uolentibus dimicare. Equitibus, quorũ primæ partes erãt,præcipua præcepta dabat,inquiens: Primum memẽtote milites, ſuos unuſquiſq; moderari equos, ut in loco ſuo ſtent, & cum alijs non tumultuentur,ut nullus alteri ſit impedimẽto. deinde,nemo ueſtrum aut aurigãdi peritia,aut uiribus fretus, procedat longius à ſuis dimicandi gratia: uiciſsimq́; nemo retrorſum ſe recipiat. ſic enim infirmiores eſſetis,& magis iniuriæ opportuni. Poſtremo, cũ quis ueſtrum hoſtilem aggreditur currũ,ſcitote multo ſatius eſſe,lãcea pugnare quàm gladio. id quod illi ueteres factitabãt,qui hac diſciplina,hoc more,hoc animo in bellis uſi,multas urbes,multaq́; oppida expugnauerũt. Atq; in hunc modũ ſenex priſcorum bellorũ doctiſsimus, ſuos milites ad bellum inſtruebat. Quem ita agentem Agamemnon cũ uideret,gauiſus,ita allocutus eſt: Optime ſenex, ſi qualis tibi meus, tale & corpus foret, uirtutiq́; animi uires reſponderent. ſed odioſa te ſenectus iam obruit. Quanto,dij boni, ſatius foret,ut translata in alium ſenectute, tu bona illius ætate fruereris, & more iuuenum poſſes in medio marte uerſari. Ad quem reſpondens ſenior,Et ipſe quoq;,inquit,iſtud uelĩ Agamemnõ,ac maxime optarẽ reuerti ad meliorẽ ætatem, qualis tunc eram

Neſtor militibus ſuis.

Agamemnon Neſtori.

Neſtoris oratio.

quum

quum diuum Ereuthalionem interemi. Verum quid ſacias? Non omnia pariter dij hominibus dare conſueuerunt, nec mihi uolunt ſimul adeſſe ſenilem prudentiam, uiresq́; iuueniles. Atq; ut tunc iuuenis eram ualens robore, ita nunc ſenio confectus ſum: nihilo tamen minus ſic quoq; inter equites in prælio uerſabor modo, inſtigans. Hoc nanq; ſeniorum ducum proprium officium eſt. Qui poſt me nati ſunt, ac uiribus uigent, hi bella committant, manusq́; conſerant, ſed mea tamen uoce gubernentur. Sic Neſtor. Quæ audiens Agamemnon, impenſius gauiſus, ad alios duces ire perrexit. Inuenit autem Meneſtheum, unaq́; Vlyſſem, utrunq; ſtantem, utrunq; cum ſuis, hunc Cephalenorum, illum Athenienſium copijs, & his & illis ad bella promptiſsimis. Etenim ſtabant expectantes, dum aliquæ cohortes Græcorum laceſſerent, & prælium priores inirent. ſiquidem nondum ex alia parte uocē pugnæ commiſſæ exaudierāt: ſed tum primum excitatas hoſtium ac ſociorum phalanges moueri uidebant. Hos ita Agamemnon in Vlyſſem. *ſtantes expectantesq́; Agamemnon intuens, obiurgationibus adortus eſt: Et quid ita utrunq;, te fili Petei regis, teq́; doli uaframent iq́; artifex, formido corripuit? qui ſic ſemoti eſtis, qui aliorum auxilia expectatis, qui donec priores aliqui præliū capeſsāt, remoramini? quos potius decebat inter primos in acie uerſari, primosq́; uenientibus hoſtibus occurrere. Et ſane uos primi eſtis, quos ad ſolēne conuiuiū uoco, uos prima loca in diſcūbēdo obtinetis, uobis delicatius obſoniū, uobis nobilius uinū, et quotieſcūq; uultis, apponitur. At nūc gratum ſcio uobis fuerit, ſi etiā decē cohortes aliorū ante nos pugnam incipiāt. Ad hunc* Vlyſſes in Agamemnonem. *Vlyſſes toruo intuens uultu: Qualis, inquit, Agamemnon ex ore tibi excidit ſermo, ut diceres nos ſegnes eſſe ad bellum,*

bellum, nec audere inter primos Troianis ex aduerſo ueníentibus occurrere, ſed alios priores expectare? Spectato (ſi tibi uacat, & ſi iſtud tibi curæ eſt) Telemachi patrẽ cũ Troianis in prima acie pugnantẽ, & iſtam uaniloquã orationẽ miſſam fac. Tũc Agamemnon, quum indignatũ cognouiſſet, arridẽs, ut cõciliaret, ita affatus eſt: Noli nos ita locutos indignari, nobiliſſime ac ſapiẽtiſſime Vlyſſes. neq; enim tantopere te obiurgaui, neq; tibi præterquam quod animus fert, iubeo. Intelligo tibi cõſilia non tumultuoſa & turbida, ſed ſedata & quieta eſſe amica. id quod mihi quoq; maxime placet. Tu modo ingredere prælium. nos autẽ, ſi quid in loquẽdo peccauimus, id tibi poſtea ſatis facere curabimus. dijq́; faciãt, ut tua in hoc bello uirtus noſtrã in te reprehenſionem ſuperuacuam uanamq́; fuiſſe oſtẽdat. Hæc dicẽs, ad alios profectus eſt: inueniẽsq́; magnanimum Diomedem cũ eius auriga Sthenelo Capanei filio, iuncto currui inſiſtentẽ, his uerbis increpuit: O facinus, quid ita terreris Tydei præſtãtiſſimi ducis fili? Quid ita expectas, ut alij tibi uiã faciant? Quid ita à parẽte degeneras? Neq; enim ille ad hoſtium aduentũ expaueſcebat, ſed primus inter ſocios ſemper, & ſolus ſe obuiũ ferebat, ut uniuerſi ferũt, qui ſimul cũ illo militauerũt. nã ego hominẽ neq; notum habui, neq; uidi unquã, licet Mycenas ſine armis uenerit, hoſpitioq; familiariter receptus unà cũ dio Polynice. Venerãt nãq; petitũ auxilia ad bellum, quod ad Thebas eo tẽpore gerebant. obtinuiſſentq́; auxilia quæ tãtopere orabãt, ut iã decretũ erat, ni Iupiter ſiniſtris ominibus Myceneos deterruiſſet. Atq; cũ Mycenis Tydeus moraretur, fama eſt neminẽ illi uiribus corporis potuiſſe æquari. At poſtquam rediens ad fluenta Aſopi uenit, cæteri cum Græci ad Eteoclem pro legato miſerunt.

Agamemnonis excuſatio.

Agamemnon in Diomedem.

ſerunt. Ad quem cum iuiſſet, ingreſſusq; regiã, complures illic ciues comperiſſet (forte cũ Eteocle in conuiuio erãt) non timuit & hoſtis & ſolus Thebanos omnes ad quodlibet certaminis genus prouocare. Atq; ut animoſe prouocauit, ita omnes (ſic illi Pallas propicia erat) ſtrenue uicit. Quãobrem Thebani dolore indignatiõis accenſi, reuerſuro inſidias tetenderunt, collocatis ad opportunũ locum, quà Tydeus tranſiturus erat, quinquaginta iuuenibus cum duobus ducibus, deorum immortalium robore ſimilibus, Mæone Aemonis, & Lycophonte Authophoni filio. Eos Tydeus omnes ad ipſum locũ occurrentes ſtrauit, occiditq;, fretus deorũ, quæ ſibi miniſtrabãtur, augurijs. unũ tantum Mæonẽ cum triſti nuncio redire permiſit, imò iuſsit. Et talis fuit Tydeus. At eius filius in cõcione quidẽ eſt patre præſtantior, in bello autẽ multo inferior. Hæc Agamemnon. Cui Diomedes nihil omnino reſpondit, nõ auſus talem uenerãdi regis refellere orationẽ.

Sthenelus in Agamemnonẽ. Ibi Sthenelus ſociũ tacere uidens, Noli, inquit, Agamemnon, cũ ſcias quid uerũ ſit, aliter loqui ac ſentis. Nõ me fallit, nos (ut ſumus) hic uideri præſtantiores noſtris parentibus, teſte mea cõſcientia.* loquor equidem. Si in illo nos bello fuiſſemus, ſacros Thebarũ muros uel cũ minore exercitu euertiſſemus, dummodo nobis nec deorũ auguria, nec Iouis beneuolẽtia defuiſſet. Sed illi per nimiã pugnandi temeritatẽ occiderũt. Quãobrẽ caue ne eãdẽ parentibus noſtris laudẽ impertias, qualẽ filij meremur. Ad

Diomedes in Sthenelum. hunc Diomedes toruo reſpiciẽs uultu, Sthenele uir præclariſsime, quin taces, inquit? Noli in iſtam ſententiã plura proloqui, ac meo acquieſce ſermoni. Ego uero Agamemnonẽ paſtorem populorũ, minime culpandũ cenſeo, urgẽtem Græcos ad bellum capeſſendum: quippe quẽ & ſummum

ſummum decus ſequitur, ſi uincimus: & extremum dedecus, ſi uincimur. Eia igitur Sthenele, quod ad nos attinet, bellum adeamus: qualeſq; ſimus, rebus, non uerbis, oſtēdamus. atq; hæc dicēs, ut erat armatus, è curru deſilijt. Ad quē ſaltū arma horrifico quodā fragore cōcuſſa ſtrepuerūt, adeo ut etiā præſtanti animo uirū cōterruiſſent. Igitur crebræ undiq; Græcorū acies, urgētibus eas ducibus, in bellum pugnamq; deſcēdunt, tali ſpecie, qualis undarum eſt ad gemētia littora zephyro procellente tendentium: quæ denſæ, aliæq; poſt alias feſtinantes, primo per ipſa ſpatioſiſſima maris terga tollūtur: mox uaſto cū fremitu arenis illiſæ, obſtantes aggeres trāſcēdere conātur, tenuem aſperginē altius longiusq; emittētes. Et Græcorum quidē, præterquā ducū milites adhortātium, monentium, animantiū, nullū clamorem, nullā uocem exaudires, quū tot tantæq; copiæ eſſent. uerebātur enim ſuum quæq; imperatorē. Crederes elingues eſſe ac mutos. tantum immenſam armorum lucem in illo exercitu uideres. At copias Troianorum infinitis ouium gregibus compares, quæ intra prædiuitis domini ſepta concluſæ, quum à paſtoribus mulgentur, auditis agnorum uocibus, aſſiduos balatus exercent. Talis reddebatur à Troianis, ſed diſſonus tum ac multiplex ululatus: tot populis, qui auxilio uenerant, ſua ſingulis lingua ac ſuo more uociferantibus. Inſtigabat autem ad pugnam hos Mars, illos Minerua, utroſq; terror, utroſq; timor, utroſq; peruicacia, mortiferi martis ſoror ac ſocia, quæ primo non ita multum erecta eſſe ſolet, nec uehementer aſſurgere: mox adeo attollitur, ut uertice ad cœlum proxime accedat, cum pedibus ingrediatur per humum. Nanq; auida tam acerbi ſpectaculi uenerat immiſſura pectoribus uincendi

Contentionis deſcriptio.

cendi

cēdi rabiē,unde labor,gemitus,dolor, uulnera, morteſq́; naſcūtur. Vbi uero ambæ acies in eundē campū deſcēderunt,ac ſub iactū teli uenerūt,tunc iacula omni conatu in hoſtes ac pila cōijciunt:dehinc ſcutis, ſublato ſimul clamore,cōcurrunt,manuſq́; conſerūt. Hic audiri uoces percutientiū poterāt, & percuſſorū:illorum cū exultatione, horum cū gemitu:hic uulnera cerni, ſanguiſq́; per corpora & per ſolum fluens ac fuſus. Atq; ut multi torrētes ab altis iugis decurrētes,in unū ſimul gurgitē tanto cū ſonitu commiſcētur,ut eum procul ab edita rupe paſtor exaudiat,ſic duorū exercituū & cōflictus fiebat,& fragor audiebatur. Primus autē Antilochus Thalyſiaden Echepolum fortiſſime in prima acie dimicantem interemit,excuſſa prius pilo buccula, celſiſq́; criſtis, deinde eodē pilo in fronte defixo, & ad intima uſq; oſſa adacto. Ille ad hūc ictum,mortis caligine oculis oborta, pronus tanquā turris in mediū pugnantiū corruit. Cuius collapſi corpus inter infeſta tela, Elephenor Chalcodontis filius,arrepto pede ſtrenue pertrahebat, cupiēs quàmprimum defuncti hoſtis ſpolijs potiri. Verum hæc miſero cupiditas maturæ mortis attulit cauſam. Nāq; inter trahendū magnanimus Agenor nudatū ſcuto latus lancea haurit, procumbereq́; illic exanimem coëgit. Hic tum ſuper amborum cadauera conſurgit aſpera & uehemēs inter utroſq; exercitus pugna,omnibus ueluti lupis in hoſtes ſeſe ferētibus,& unoquoq; ſibi quem interimat legēte. Ibi Aiax Telamonius Simoiſion Anthemionis filium,cū eo congreſſus,occidit, florentē ætate & adhuc cælibē. Quemq́; ideo Simoiſion uocauerāt,quòd eum mater, quum ab Ida deſcēdens,pecora ad parētes reuiſenda deduceret,ad ripam Simoëntis peperiſſet. Sed hic miſeris parentibus alimenta ac uicem

Cōflictus Græcorū cum Troianis.

pietatis

pietatis perſoluere non potuit, intra tam breue ætatis ſuæ ſpatium hoſtili telo interemptus. Aiax enim obuiam ueníenti, pectus ad dextrã papillam ita uehementi ictu percuſsit, ut lancea per humerum extaret: & hic non aliter rueret, & quantus erat porrectus iaceret, quàm celſa populus pingui ſolo adulta, manu ferroq; carpentarij cæſa ruit, & ingẽs ad ripam fluminis currilibus rotis deſtinata proſternitur, atque illic relicta exareſcit. Quod uidens Antiphus Priami filius, bello ſtrenuus, in Aiacem iaculum contorquet, quod non ipſum Aiacem, ſed Leucum Vlyſsi fidiſsimum comitem perculit. Is enim inter confertos pugnantes ac ſocios Simoiſion cum ingenti ſtrepitu trahebat. Sed accepto ictu, mortuum manu remiſit, pariter & iuxtà procubuit. Cuius nece Vlyſſes in furorem accenſus, ad primos pugnãtes proceſsit: & quàmmaxime poterat, collato cum hoſtibus pede, librato telo, circunſpectans in quem illud potiſsimum torqueret. Troiani autem, ut in ſe quisq; dirigi ictum cernebant, ſeſe loco ſubducebant. Tamen licet ſparſos palanteſq; ob metum uideret, nõ incaſſum uibrauit ictum, percuſſo Democoonte notho Priami filio: qui ex Abydo uenerat, ubi equos uelociſsimos patris cuſtodiebat. huic Vlyſſes, ut dolor uires dabat, lanceã per utrũq; tempus exegit, ita ut alterum haſta, alterum ſpiculo teneretur. Eo ad terram cum uaſto armorũ ſonitu collapſo, Troianorum primi pugnatores, atq; adeo ipſe Hector, pedem referre cœperunt. Tum Graij ingenti clamore trahere cadauera ac ſpoliare, longius procedere, inſtare cedentibus, in apertam fugam illos compulſuri, niſi Apollo cuncta è Pergamo proſpectans, indigne hanc rem animo ferens, Troianos ad reintegrandum prælium animaſſet, exclamãs, Inferte gradum Troiani equites, ne ce- Apollo Troianis.

dendum in bello putetis. Neq; enim lapidei ſunt aut ferreis membris, ut ueſtro mucrone confodi nequeant. Quin & Achilles Thetidis filius ab hoc prælio abeſt, ſedens intra tentorium, in ſocios Græcos uehementer iratus. Sic Apollo abhorrendis uocibus Troianos incitabat. Inuicem Achiuos Pallas adiens, quoſcunque ceſſare animaduerterat. Tunc Diori Amarychidæ fatalis hora admota eſt. Ei nanque Pirus Imbraſides Thracũ princeps, ex Aeno patria profectus, dextrum crus prope talum molari percuſſit, neruosq; utroſq; fregit, atque oſſa contriuit. Rurſumq; non contentus illo uulnere, collapſum retro, & manũ fugiente iam ſpiritu ad fidos ſocios tendentem, accurrẽs ad umbilicum ferit: ſtatimq; illi omnia perfoſſa ſunt, tenebræ æternæ oculis obductæ. Cæterum in hunc ſe recipientem, telum dextra Thoantis Aetolij contortum, pectus ei ſubter papillam transfixit, atque in alto pulmone defixum eſt. Quod ilico accedens Thoas è pectore eduxit, & gladio quem diſtrinxerat, medium uentrem amputans, emori illum citius coëgit. Non tamen ipſius mortui exuuijs potiri licuit, circumſe fundentibus undique Thracibus, & in unum tela intendentibus, ut ea à defuncto ſupremam contumeliam propulſarent. Itaque Thoas, quamuis magno ut corpore, ſic robore uſuq; bellandi, relinquere inſpoliatum cadauer coactus eſt. Interea dum hæc ad hunc locum geruntur, plurimi quoque alij & hic & alibi cadebant: adeo quidem, ut horũ operam uituperaturus non fuerit, ſi quis per medium ſe tuliſſet, nullo eum neq; gladio neque telo præſtringente, quẽ manu Pallas ipſa circũduxiſſet, inuiolabilemq; ab omni telorum incurſu præſtitiſſet.

Iliados

ILIADOS HO-
MERICAE LI-
BER V.

PALLAS *autem, ut præter cæteros*
Graios bellatores Diomedē *ſaceret, tum*
in certamine inſignem, tum ex certami=
ne compotem gloriæ : illius animo maio=
rem impetū, corpori maiores uires, ar-
nis quoque maiorem ſplendorem dedit. nam ex galea, ex
ſcuto, ex humeris igneus ſplendor emicabat, inſtar autu=
mnalis ſtellæ, quæ ex oceano lota conſurgens, ſereno cœ=
lo præter cæteras fulget. Huic *ſimilem* Diomedem, *illoq́;*
animi ac corporis robore præditum, cò Pallas *immiſit,*
ubi plurimus ſtrepebat belli tumultus. Erat *autem* Dio=
medes pedeſter, cui uenienti Phegeus *atque* Idæus *eodem*
in curru ſtantes, in occurſum tēdūt, iuuenes in omni bel=
landi genere ſcientiſſimi, fratresq́;, Troiano Darete *ge=*
niti, uiro admodum locuplete & optimo, Mulciberi *ſa=*
cerdote. Et *tendunt ex diuerſo, alter quidem pedeſter, al=*
ter uero equeſter. Qui *ubi propinqui facti ſunt,* Phegeus
lanceam prior in Diomedē *contorſit : quæ ſupra ſiniſtrū*
delata humerum, ſine ictu præteruecta eſt : quod non fe=
cit lancea Diomedis. *nanq; in medium adacta* Phegei *pe=*
ctus, interq́; papillas defixa, iuuenē occidit, eumq́; è cur=
ru præcipitem dedit. Quod *frater uidens, uiribus ſuis diſ=*
fiſus, deſilijt: relictoq́; curru, à fratre fugam cepit: non ta=
men euaſurus, niſi Mulciber *futurā ſenis miſeratus orbi=*
tatem, obducta nube, fugientem iuuenem ab oculis fugātis
ademiſſet. Illo *fuga erepto,* Diomedes *equos cū curru pre=*
henſos, ſocijs tradidit ad naues deducēdos. At Troianos,

ubi alterum ex Daretis *filijs transfoſſum iacere, alterum ægre fuga liberatum cognouerũt, ingens formido peruaſit.* Hic Pallas *prehenſa Martis manu, ita illum allocuta eſt: Quid agimus Mars, Mauors cruẽte ac ſanguinarie? Non ſinemus Troianos Græcosq́; per ſe, ac ſine noſtra ope pugnare, eosq́; uincere, utris Iupiter optimus maximus uictoriam dederit? Nos (mihi crede) à bello ſuperſedeamus, nec Iouis indignationem uelimus incurrere. Hæc quum dixiſſet, à pugna Martem ſeducens, apud ripam Scamandri in herboſo ſedili collocauit.* Et Troianis *iam omnibus in fugam uerſis, inſequentibusq́; Græcis, ſinguli principum aliquem ex hoſtibus interficiebant. Quorum primus Agamemnon ſummus Graiorum princeps, Odion Alizonum ducem, ingentis corporis uirum, iaculo inter humeros ultra pectus infixo, de curru deiecit, cum uaſto tum corporis, tum armorum fragore. Inclytus autẽ Idomeneus Phæſtum Meonis Mori filium, ex fertili Carna profectum, pilo longo apud dextrum humerũ percuſsit: è curruq́;, in quem modo aſcẽderat, ruere moribundum coẽgit, ac ſpoliandum Cretenſibus ſuis reliquit. Scamãdrius uero Menelaum inſequẽtem fugiens, tergo iaculum illius accepit, imò & pectore. Nanque & pectus transfixum eſt. Atq; ut currebat, pronus collabẽs, ruina corporis atq; armorum immenſum ſonitum dedit. Qua ruina ac ſonitu conterriti equi, reſilientes fugam capeſſerunt, relicto domino, quem & ſpiritus animusq́; reliquerant.* Filius *hic Strophi fuit, uenãdi ſagittandiq́; ſolertiſsimus: quippe ab ipſa Diana inſtitutus. Sed tunc ei neq; peritia ſagittandi, qua in percutiendo omni ferarum genere tantopere præſtabat, neque Diana auxilio fuit, quin telo Menelai occideretur.* Erat *inter fugientes Phereclus quidam, illius Armonidis*

Pallas Marti.

monidis filius, quem præcipuo quodam amore Minerua dilexerat, ideoq; nihil eum fugit, quod fabrili arte effici poſſet. Is inter alia quæ fabrefecerat, naues illas Alexandro ædificauit, quæ fuerũt omnium malorum caput: pernicioſas atq; mortiferas ut cæteris Troianis, ita ipſi ædificatori, quia deorum monita non intellexiſſent. Huius filium Meriones quum fugientem aſſecutus eſſet, dextrũq; lumbum telo confodiſſet, adacto inter oſſa uſque ad ueſicam ferro, in genua cum gemitu procumbit. Statimq; obortis ad lumina tenebris, extinguitur. Meges autem Phylides & ipſe quum propè acceſſiſſet Pedæo, occiput eius pilo hauſit, transfoſſa ceruice, ubi fons neruorum eſt, dentes mento affixos execuit. Quo ex uulnere moriens ille, humi procubuit. Fuit autem hic filius Antenoris, nothus quidem, à Theano tamẽ nouerca, maritalis obſequij gratia non aliter educatus, quàm ſi legitimus, quàm ſi unus ex ipſis liberis fuiſſet. Eurypilus quoque diuum Hipſenora interemit, filium magnanimi Dolopionis, qui erat ſacerdos Scamãdri, in tanto honore habitus, ac ſi deus quidam eſſet. Nam fugientem ab eo aſſecutus, manum cum toto lacerto enſe præcidit: qua humi delapſa cum multo ſanguine, ipſe quoque Hipſenor, caligantibus dura morte oculis, expirauit. Interea quum hæc apud alios geruntur, Diomedem non dignoſcas, utra ex parte, aut cũ quibus, Troianis'ne an Græcis, dimicaret: ita iam in medium hoſtium mediumq; campi penetrauerat, torrẽti fluuio ſimilimus, qui immenſis repentiniſq; imbribus adauctus, ac præcipiti impetu euolutus, non ſolitis ripis, non aggeribus in tutelam hortorum agrorumq; extructis, cohiberi poteſt: ſed omnia tamen ſcindens, diſſipanſq;, ac pontes ipſos ſoluens, lætas ſegetes ac pinguia late agricolarum

culta deuaſtat. Sic Diomedes, quamuis dēſas, quamuis for=tes Troianorum phalanges, nemine reſiſtere ſuſtinente,

Diomedes uulneratur.

turbabat. Quem ubi tam hoſtilia agentem Pandarus Ly=caonis filius animaduertit, protinus in eum directo arcu, aſſurgentem in uulnus ferit, infixa apud thoracis oram in humero dextro ſagitta, & in contrariam uſque partem

Pādarus Troianis.

adacta. Quo uulnere conſpecto, Pandarus, et late ſangui=nante thorace, proclamat: Inferte nunc pedem Troiani, nunc ingruite animoſi equites in hoſtes Græcos. quorum præſtantiſsimus ita meo telo ictus eſt, ut rear diu incolumē eſſe non poſſe, ſi me nō fruſtra Apollo huc uenire ex Ly=cia iuſsit. Hæc gloriabūda uoce Pandarus. Diomedes au=tem magno, ſed nō letali uulnere affectus, relato pede, ad currum ſuum, quem non procul Sthenelus ducebat, ſeſe

Diomedes Sthenelo.

recepit. ibiq; ſiſtens gradum, ad aurigam ſuum inquit: Propere quæſo amantiſsime Sthenele deſcende de curru, ut hāc euellas, quæ me cruciat, ex humero ſagittam. Quo audito, Sthenelus feſtinanter è curru deſilijt: accedensq; ad humerū, de uulnere telum euulſit. Tunc ingēti ui ſan=guinis ſtatim effuſa, et per arma affatim deſluēte, his uer=

Diomedes Palladi.

bis Diomedes Pallada obſecrabat: Tritonia magni Iouis filia, ſi quando te aut patri, aut mihi ſtudioſam exhibuiſti in bellis, nunc quæſo exhibeas: tribuasq; ut & incolumis ſim ex hoc uulnere, & uirum illum qui me percuſsit, meis manibus meoq; telo adortus occidam, qui gloriabundus ad ſuos dixit, fore ut non diu iucunda hac ſolis fruerer lu=ce. Sic orationem Pallas exaudiens, ad hominem acceſsit: & immiſſo in illius manus, lacertos, crura, pedes ac cæte=

Pallas Diomedi.

ra membra agili robore, ſic eum allocuta eſt: Bono animo eſto Tytides, nec dubites pugnare cum Teucris. En im=miſi in tuum pectus uim illam paternam, qua ſemper Ty=

deus

*deus in pugna intrepidus fuit. Quin & nubem tibi, qua mortales oculi tegũtur, amoui,ut homines deosq; diſcernas,ne forte per errorem certares cum dijs, pro hoſte pugnãtibus:cum quibus haudquaquam uelim te in bello cõſerere manus, una tantum Venere excepta: quæ ſi in pugnam deſcenderit,ne utique dubites eam ferro reſtringere.Hæc quum dixiſſet Pallas,abſceßit. At Diomedes tum geminatus triplo quàm antea fuerat, uiribus, tum admonitis deæ factus animoſior,ad primos continuo pugnatores proceßit,in morem leonis, quem in agreſte ouile inſilientẽ paſtor clandeſtino telo ſauciauit,nõ occidit. Eoq; uulnere irritata fera,non auſus gregem ſuum tutari, præſertim ſolitudine loci territus,*foribus abdit ſeſe,ac pauidas oues, & præ formidine ſe condenſantes turbantesq;, derelinquit. Leo autem cuſtode ſubmoto,uictor è ſtabulo proſilijt.eodem Diomedes animo in Troianos, & eadem ferocitate inuaſit. Atque hic primum interemit duos principes,Aſtynoum & Hypinora:illum quidem iaculo ſubter papillam defixo, hunc autẽ brachio cum toto humero machæra amputato.Deinde his relictis,fertur in Abãtem & Polyidum, eosq; obtruncat,filios Eurydamãtis interpretis ſomniorum:qui tamen filijs in bellum proficiſcentibus,ſomnia non eſt interpretatus.Poſt hos inuadit interimitq; duos fratres Xanthũ & Thoona Phænopis filios,præter quos nec habebat alios pater, nec habiturus erat,extrema cõfectaq; iam ætate. Quos Diomedes occidens, immẽſum luctum perennesq; lachrymas miſero ſeni reliquit,non amplius liberos è bello reuerſos uiſuro, alienisq; patrimonium, filijs ſuis deſtinatum, relicturo. Tum duos Priami filios eodẽ in curru ſtantes,Echemona & Chromion interemit. Vt leo in armẽtũ boum paſcẽtũ*

impetu facto, taurum uaccam'ue ceruice correptam, ſter=nit humi ac lacerat, ſic Diomedes interemptos fratres, præcipitatosq; de curru, armis exuit. Quas exuuias cum equis & curru comitibus tradit ad tentoria deducendas. Hũc itaq; diſsipatẽ ita ſuorũ globos ut uidit Aeneas, pro=pere, ubi pugna uehemens & plurimus tumultus erat, ſe cõfert, explorans ubinam ſtrenuũ fortemq; Pãdarum in=ueniat. Quem cum inueniſſet, adiiſſetq;, ita eſt allocutus:

Aeneas Pandaro. *Pandare, ubi tibi arcus ac ſagittæ? ubi illa gloria? ubi illa ſagittãdi peritia? qua ſe tibi nemo, neq; in Lycia præfer=re, neq; hic conferre audebat. agedum ſublatis ad Iouem manibus, immitte in hunc telum, quicunq; eſt, tam ualidũ tot tantorumq; Troianorum confectorem: niſi quis deus eſt, qui tantam nobis perniciem infert, iratus Troianis ob fraudata ſacrificia. Dura autẽ res eſt deorum ira. Cui re=*

Pandarus Aeneæ. *ſpondens Pandarus, Aenea, inquit, fortium Troianorum princeps, equidẽ hunc Diomedem eſſe, ut aſpectus decla=rat, exiſtimo. Agnoſco clypeum, agnoſco cum cono & buccula galeam, agnoſco equos: non tamen plane dijudi=co, deus'ne ſit, an homo, & is quem rebar Tydeo natum. quippe tanta quæ facit, ſine deo non facit. nam deorũ im=mortalium quiſpiam nube contectus hic adeſt, ictumq; in corpus eius euntem, aliò retorſit. ſiquidẽ modò apud tho=racis oram dextrum'ue humerum ſagitta percuſsit, trãſe=gitq;, ut cum ſpem conciperem, eum hoc uulnere ad infe=ros deſcenſum ire, uana tamen ſpe fruſtratus ſim, aliquo mihi (ut opinio fert) irato deo, quum præſertim equi cum curru mihi præſto non ſint, quos aſcendam, & ex quibus dimicare poſsim. Omnes domi relicti. undecim nanq; cur=rus ſunt mihi in Lycia recenter inſtructi, decoriſq; peplis Babylonicis ſtragulis circundati. ſinguli cum binis equis,*

qui

qui ſedula cura delicateq; aluntur. Eos ſenex pater multis me uerbis uenturum hortabatur,ut ducerem,& ex bigis cum hoſte pugnarē,uirtutemq́; equeſtrem inter Troianos principes oſtenderem. Quod ego,ut erat multo ſatius,facere nolui,parcens equis,ne forte ob nimiam bellorum curam,qua uos impliciti eſtis, nō haberent hordeum auenamq́;, unde ex conſuetudine paſcerentur. Itaq; illis relictis, ad Troiam pedibus ueni, arcu ſagittisq́; fretus, quæ tamen domi profutura non erant. Nanq; quos duos egregios in primis hodie percuſſi, & quidem graui uulnere, eos non occidi, ſed ad prælium magis irritaui: aduerſis nimirum fatis illo die,quo ſuſpenſos ad paxillū hos arcus ſagittasq; deſumpſi,uenturus ad Troiam,ut operā in bello nauarem,qua gratificarer quum cæteris Troianis,tum præcipue dio Hectori. Quòd ſi digreſſo hinc mihi cōtingat reuiſere patriam,penates,uxorem, niſi eos meis manibus confringam,igniq; imponam,protinus hoſtium aliquis caput mihi detruncet:adeo fruſtra mecū incaſſum huc attuli. Ad hunc reſpondens princeps Aeneas,

Aeneas Pandaro.

Noli,inquit, Pādare ita loqui.imò nihil prius erit, quàm ut aduerſus hunc in hac munitiſſima biga experiamur occurrere. quare agedum huc aſcende, ut noſcas, quales equi Troianorum,quàm in campis experti,quàm uel inſeqūēdo fugientes,uel fugiendo inſequentes, ſunt pernices,atq; in quodlibet flectendi ſe latus agiles: quibus ſalutem noſtram, ſi Diomedi affuerit contra nos Iupiter, fugiētes urbem uerſus tueri poſſimus. Cape tu igitur hæc uerbera frænaq́;,& aurigare. Ego uero deſcendam,ut cū illo conſeram manū. Aut tu Diomedem excipias, & ego currum equosq́; moderabor. Cui Pandarus, Tu uero,inquit, Aenea uerbera tibi habe, equosq́; tuos aurigare,qui

Pandarus Aeneæ.

melius aſſueto parebunt aurigæ, quàm inſueto: ne forte ſi Diomedem iam uictorem uoluerimus effugere, hi uocem meam aurigationemq́; extimeſcentes, tuam deſiderantes, recuſent è prælio excedere, occaſionemq́; præbeāt hoſti, ut & nos trucidet, & ipſos captiuos abducat. Tuos igitur equos, tuamq́; bigam moderandam tibi relinquens, ipſe uenientem hominem hoc pilo excipiam. Hæc cū dixiſſent, currumq́; aſcendiſſent, immiſsis equis in Diomedem ſtrenue ferebantur.

Sthenelus Diomedi.

Quos quum eximius Sthenelus Capanei filius inſpexiſſet, continuo ſociū his uerbis affatus eſt: Chariſsime mihi Diomedes, en in te infeſto animo properātes uideo duos fortiſsimos optimosq́; bellatores, Pandarum Lycaonis filium, ſagittiferū unicum, & Aeneam magno Anchiſa deaq́; Venere genitū. paulum itaq; cum curru retrocedamus, neq; ita mihi in medios hoſtes progredi uelis, ne nimia animoſitate incautus occumbas.

Diomedes Sthenelo.

Ad hunc toruo Diomedes intuens uultu, Deſine tu, ait, mihi iſtis conſilijs timorem fugamq́; ſuadere. Non enim perſuadebis, quum minime generoſum ſit ac decorū mihi, aut retrocedentem pugnare, aut aduentante hoſte terreri. Et mihi quoq; ualidæ uires adſunt, uſq; adeo currum aſcendere contemno, nec opperiar eorum aduentum, ſed ipſis obuiā pergam, modo mihi armipotens Pallas ſit auxilio, in ſpem adducor, ut horum qui in me uno in curru inuehuntur, ſi non uterq;, ſaltem alter, retro non reuehatur, manu mea interfectus. Idq́; quod dico trade memoriæ, ſi Pallas mihi palmam amborum conceſſerit, nulla in te mora ſit, quin inſiliens in Aeneæ equos, à curru fræna corripias, & bigā ad noſtra tentoria abducas. Sunt enim ex eo genere equorū, quos Iupiter pro adempto Ganymede filio, Troi donauit, præſtantiſsimos inter omnes

qui

qui ſub ſole ſunt, ac ſub aurora. Ex quibus princeps Anchiſes furtim Laomedonte inſcio ſuppoſitis equabus, quatuor ſuſtulit pullos, apudq́; ſe maiore cum cura educauit. Ex his duos (ut cernis) feroces, Aeneæ filio ad belli præſidium cõtulit. Quos ſi ceperimus, & prædam, & egregiam ſane laudẽ retulerimus. Dum hæc inuicem Diomedes & Sthenelus colloquuntur, iam Aeneas & Pandarus incitato equorũ curſu affuerũt. Et prior Diomedẽ Pandarus eſt allocutus: Dire Tytide, non te cõfecit, quæ te percuſſit ſagitta. Tentabo nũc, an cũ iaculo ad te interimẽdũ felicior ſim. Hæc locutus, ualidũ iaculũ uibrat: eoq́; ictu cũ ſcutũ Tytidæ aduſq; thoracẽ penetraſſet, exclamat: Nunc certe ad intimũ percuſſus es uentrẽ, nec te diu arbitror incolumem fore, ſed daturum mihi morte tua eximiam gloriã. Cui Diomedes minime territus, Pãdare, inquit, & opiniõe & ictu deceptus es, nec me tuũ perſtrinxit (ut ais) iaculũ: quod ſecus in uobis eueniet, quos nõ prius dimittam, quàm alter ueſtrũ ſanguine ſuo, meũ imbuat telum. Hæc dicẽs, telum iaculatus eſt, quod in uultũ Pandari Pallade dirigente illatũ, perfoſſo ſuper oculos naſo, ſuperioribus cõfractis dentibus, exciſa lingua, per ipſam quoq; ceruicem ligno tenus emicuit. Ad quẽ ictum Pandarus è curru prolapſus eſt, armisq́; uerſicoloria & latè lucentia æra, & ingentem fragorẽ reddentibus. Ea ruina ac fragore conterriti equi ac reſilientes, ſeſe auerterunt, cum anima iam atq; animo relinquente. Hic heros atq; hominum princeps Aeneas, ueritus ne iacentis amici cadauer hoſtes eriperent, uiribus confiſus, leonis ritu proſilijt: terribiliq́; clamore uociferans, obiecto clypeo atq; haſta mortuum protegebat, paratus occidere, quicunque ſe ei obuium ferret. Huic Diomedes, arrepto

dextra

Pandarus Diomedi.

Diomed. Pandaro.

Diomedes Aeneam uulnerat.

dextra ingẽti ſaxo, facileq́; ſublato, quod duo, quales nũc homines ſunt, ferre nequcãt, coxam percuſſit: confractaq́; carne, atq; utroq; reſciſſo neruo, uertebrum ſoluit, hominemq́; offuſis ante oculos tenebris procũbere, & manu, qua cadens in genua ſe exciperet, atq; inniteretur aſſurgens, terrã contingere coẽgit: forſitan occiſurus, niſi re ſtatim cognita, Venus mater currẽs lucidum peplum, quẽ gerebat, illi, ne quis eũ hoſtium confoderet, ueluti propugnaculum contra tela duplicem prætendiſſet: candidisq́; lacertis dulciſſimum complexa filiũ, è prælio ſubduxiſſet. Ibi Sthenelus non immemor ſocij mandatorũ, equos quibus inſiſtebat, inhibet, à turbaq́; ſeducit. ibi cum eos ſtatuiſſet, in equos Aeneæ inuadit: ac per fræna apprehẽſos, abducẽdos in tentoria ſua Deiphilo tradit, uiro amiciſſimo, & in primis induſtrio, quemq́; inter æquales maximi faciebat. Ipſe rurſum conſcenſo ſuo curru, ſumptisq́; habenis, Diomedem ſtrenue eſt conſecutus. Ille uero in Venerem infeſto telo ferebatur, non neſcius eam non eſſe ex illarũ numero dearum, quæ præſident bellis, & in quarum arbitrio uirorum eſt ſita uictoria, ut Minerua atq; Bellona, ſed imbellẽ & ſine uiribus deam: quam inter frequentiam bellantium ſecutus propere atq; aſſecutus, per

Venus à Diomede uulneratur.

ambroſium peplum, quem ipſæ Charites elaborauerant, immiſſa lanceæ cuſpide percuſſit, extremitatemq́; teneræ manus facile ad uolam uſq; trãsfodit. quo ex uulnere cœleſtis ſanguis humorq́;, qualis è diuinis corporibus ſolet, emanauit. quippe nec fruge ueſcuntur dij, nec uinum potant, eoq́; exangues ſunt, & immortales nominantur. Venus autẽ ſimulac percuſſa eſt, uehemẽter eiulans, filium à ſe, ut manibus geſtabat, præ dolore dimiſit. Quem tamen deſtitutum Apollo ſuſcepit nube, ne quis hoſtium ei telum

in pectore

in pectore defigeret, obducta. Diomedes uero abeuntem Venerem etiã clamoſis conuicijs proſecutus eſt, Abi, in= Diomed. Veneri.
quiens, abi è pugna & bello, etſi filia Iouis es, Venus ignaua. An non ſatis habes corruptelis tuis expugnare muliebrem ſexum eneruem & mollem, niſi etiam inter præliantium uirorum coneris arma uerſari? Quod ſi iterum facere tentabis exiſtimo, fore, ut malo tuo edoctam, etiam prælium adijſſe te pigeat. Hæc Tydides. Illa autẽ fœdante ſpecioſa membra ſanguine abibat, gemens, exanimata, doloris impatiens. Sed eam uelociſsima Iris excepit, & à tumultu certaminis eduxit, ad Martemq́; deduxit: quem ad ſiniſtram pugnæ in nube equis collocatis & haſta, ſedentem offenderunt. Ad cuius pedes in genua procidens Venus, ſupplicibus oculis molliq́; uoce, atq; his Venus Marti.
uerbis eum eſt comprecata: Suſcipe me frater ſuauiſsime, commodaq́; mihi parumper equos tuos, ut in cœleſte domicilium deorũ pergam. Atroci nãq; cruciatu conficior, ſaucia ferociſsimi Diomedis manu, qui etiã (quæ ſua audacia eſt) cũ Ioue ipſo pugnaret. Sic locuta, exhortatisq́; equis, mœſtitia grauis in currum aſcendit: & aurigante Iri, equosq́; ſua ſponte rapidos, etiam uerberibus addere curſum cogente, in uaſtum olympum continuo perlata eſt. Ibi currũ Iri ſiſtente, ſolutisq́; equis ambroſiam apponente, Venus quum deſcendiſſet, ſuper matris Dionæ genua procubuit. Illa amplexata filiã, mox eius manũ pre= Dione Veneri.
hendens, Quis te, inquit, deorũ lepidiſsima filia tam indigne mulctauit, tanquam facinoris alicuius manifeſtam? Cui reſpondens Venus, Vulnerauit me, inquit, ferox Ty= Venus Dionæ.
dides, conatam ſurripere è prælio Aeneam meum, quem Anchiſæ genui, dum boues paſceret, inter omnes filios mihi longe chariſsimum. Omnino iam non cum Troianis

certamen

certamen eſt, ſed cum dijs. Huic reſpondens dia dearum
Dione Veneri. Dione, Perſer, inquit, filia ac tolera iſtam, etſi acerba tibi eſt, offenſionem, & noli te afflictare, imitata alios deos cœlites, quorum multi graues acerbosq; cruciatus, ut ipſi hominibus intulerunt, ita uiciſſim ab illis illatos pertulerunt. Pertulit graues cruciatus Mauors, arbiter ille deorũ, à fortibus iuuenibus Aloei filijs Oto & Ephialte, arctis uinculis alligatus, & in olla ærea retruſus, illic propediem fortaſſe periturus (Nam tredecim menſes durauit, forti iam illo corpore atq; animo exhauſto) niſi eum
Dij ab hominibus uulnerati. Mercurius admonitu precibusq; EtribϾæ nouercæ furtim liberaſſet. Pertulit graues incredibilesq; cruciatus & Iuno ex uulnere, quod ei Amphitryonis Iouis'ue filius apud dextram papillam trigona ſagitta inflixit. pertulit deniq; magnus quoq; Pluton, & ipſe ſimili telo ab hoc eodẽ uiro percuſſus in humero apud Pylon inter ſtrages occiſorum: atq; ita percuſſus, ut eo ictu periturus fuerit, ſi immortales perire poſſent. ita eum conficiebat dolor atq; cruciatus, ſed cũ in cœlum ueniſſet ad domicilium Iouis, ibi Pæon mitigatorijs uulneri medicamentis appoſitis eũ curauit. Infelix igitur, qui ſic peccat, qui ſic deſipit, ut deos offendere & ſauciare ſagittis nõ reformidarit. Diomedem autẽ, ſi neſcis, ut in te inuaderet, cõſilijs ſuis Pallas cõmouit. Inſipiens qui non intelligat, eos qui aduerſus deos certare uolunt, nõ utiq; poſſe eſſe longæuos. eoq; propter hanc offenſam, nulli filij à bello ſibi reuerſo ad genua blandientur. Quin etiã atq; etiam conſideret, etſi tantopere uiribus pollet ſuper cæteros Graios, ne quis tamen te præſtantior dimicet ſecum: ne'ue Aegiala uxor, Adraſti filia, non ita multò pòſt in tenebris è ſomno excitata, domeſticos ac neceſſarios in maritalis deſiderij ſolatium

latium uocet. His dictis, Dione utraq; manu telo è palma Veneris expreſſo, ſanauit uulnus acerbitate doloris ſedata. Pallas autem & Iuno hæc inſpectantes, facetis dictis apud Iouem inuidiam quandam Veneri conſiare conabantur. Itaq; Pallas inquit: Iupiter pater, nunquid ob id quod dicam, ſuccenſebis mihi? En Venus quandam Græcarum fœminarum ſubornatam ad Troianos, quorũ ſtudioſiſsima eſt, adducens, molliculam manum porrexit ad auream fibulam baltei illius, cum eam fouet, eiq; blanditur. Ad hæc uerba ſubridens Iupiter, ac uocata Venere, inquit, Non eſt, mea filia, muneris tui tractare res bellicas, ſed uxorias amatoriasq;. Ideoq; tu cole amores, amplexus, oſcula: pugnas uero et res bellicas, fortis Mars ac ſtrenua Minerua meditabuntur. Hæc inter ſe cum dij fabularentur, interea Diomedes infeſto in Aeneam telo ruebat, nequaquam reuerens Apollinem, tam magnum tamq; præſentem deum, à quo ſciebat Aeneam in manus eſſe ſuſceptum. tanta occidẽdi atq; ſpoliandi hominẽ auiditate tenebatur. Ter itaq; in Aeneam occiſurus irruit, ter ab irato deo repercuſſa pelta inhibitus eſt. Quarto autem cum idem dæmoni ſimilis inſiliret, tunc in eum minabundo terribiliq; clamore Apollo ita effatus eſt: Cerne quid agas Tydide, retroq; cede, nec ita deſipias, ut æquandum te ſentias eſſe nobiſcum, mortalem cum immortalibus, hominem cum dijs: in terris habitantem, cum his qui cœleſtes incolũt domos. Tydides autem indignationem dei deuitandam ſibi exiſtimans, nonnihil retrorſum ſeſe recepit. Ille Aeneã ex acie ſublatũ, in auguſtam Pergamum detulit, in magnoq; adyto templi numini ſuo dicati depoſuit, Latonæ matri ac ſorori Dianæ curandũ ac roborandum: ſubſtituto interim inani idolo, quod ad imaginem

Pallas Ioui.

Iupiter Venerĩ.

Apollo Diomedi.

imaginem corporis armorumq; Aeneæ effinxerat, circa quod Troianorũ Græcorumq; certamẽ incruduit, ſcutis, clypeis, peltis ambarum partium inuicem confligẽtibus.

Apollo Marti. *Neq; uero hanc rem feciſſe Apollo contentus, Martem etiam allocutus eſt, Nunquam'ne, inquiens, tuis manibus Mars, Mauors bellorũ præſes, inuades abigesq; à prælio Tydiden hunc, qui etiã cum Ioue (ea hominis temeritas eſt) certare auderet? nã primum Venerem in uola perculsit, deinde in me irruit, non homini, ſed dæmoni ſimilis. Hæc ubi Apollo dixit, ipſe in excelſa Pergamo conſedit.*

Mars Priamidis. *Mars autẽ ingreſſus Troianas acies ſub Athamãtis ſpecie fortißimi Thracũ principis, his uocibus Priami filios hortabatur: O' filij regis, ò filij Priami, quouſq; tandẽ ciues ſociosq; ueſtros ab hoſtibus trucidari tolerabitis? nũquid dum ante muros Troiæ, & ante portas Græci prælientur? En Aeneas magnanimi Anchiſæ filius, quem in eodem habemus honore quo Hectorẽ, iacet ab hoſte perculſus, deq; eo auferendo inter utraſq; acies ſumma ope certatur. Quare agitedum uniuerſi, ab hoc tumultuoſo diſcrimine uirũ ſane egregium atq; amicum uindicemus. Hæc dicens, animum audaciamq; ſingulorum excitauit.*

Sarpedon Hectori. *Ibiq; Sarpedon Hectorem adiens, durioribus eum uerbis incuſauit, inquiens, Hector, quò tibi abierunt illi ſpiritus, illæ uires, quum ſolebas prædicare, ſine ciuibus, ſineq; auxilio ſociorum, te ſolum cum fratribus atq; affinibus urbem contra Græcos poſſe defendere? Nũc eorum quibus confidebas, nullum in pugna uidere, nullum poßis dignoſcere. Omnes à Diomede perterriti tanquam canes à leone diffugerunt, nobis ſocijs periculum relinquentes: qui certe perſtamus in pugna, non cedimus. Atqui ego non ciuis ueſter ſum, ſed ſocius: nec meas fortunas, meaq; pignora*

pignora in hac urbe collocata habeo, ut pro his tutandis neceſſe mihi ſit in aciem deſcendere. longe enim hinc mihi abſunt in Lycia, feſtiuiſsimus filius, amantiſsima uxor, opes immēſæ, & cuiuis, qui tanta non habeat, optabiles. Quæ omnia, ut uobis gratificarer, reliqui, & tanto terrarum tractu profectus ſum. Nunc quoq; pro uobis in acie ſto, ut contra Diomedem dimicē: & uobis dantibus terga, tamen perſiſto, meosq́; comites ſedulo ad certamen exhortor: qui quam non metuo tanta amittere quanta uos Troiani, tam non ſpero adipiſci quanta Græci. Tu uero Hector hic ſtans, ocium tenes: nec iubes populares tuos pro charis coniugibus pignoribusq́; perſiſtere in acie, atq; pugnare: ne forte, niſi ſuppetias feratis, ipſi mox uelut reti quodam circunuenti ab hoſtilibus copijs, occidione occidamini, præclara urbs ueſtra expugnata euertatur. Quod te Hector diebus ac noctibus cogitare oportet, & duces ſociorum obſecrare, ut longinquā expeditionē tolerēt, ut bella fortiter gerant, ut in laboribus periculisq́; perſeuerēt, nec eis te acerbius increpādi præbere materiā. Hæc Sarpedon. Cuius oratione Hector uelut morſu quodam perſtrictus, protinus (ut erat armatus) è curru deſilijt: duoq́; iacula manu geſtās, redijt in pugnā: & ubicunq; ſuos aut fugere, aut ceſſare cernebat, repetere prælium hortabatur. Cuius imperio illi parentes, infeſtis telis in Græcos ſtare cœperūt, aurigis quoq; à fuga in hoſtes conuerſis, & curſum equorum incitantibus. Ad quorum aduētum, Græcorum (nam hi nequaquā territi, ſed ſe condenſantes, impetum expectabāt) non aliter oppleta ſunt corpora pulverea nube, pedibus equorū excitata, & in altum uolitante, quàm dum meſſores ad aream frumenta uentilabris purgant, ſi iniquior aura ingruat,

purgamenta ipſa, quod acus uocant, longius copioſiusq; proiecta, culmine palearum cumulos complēt, candidioresq; efficiunt. Hic itaq; exorto aſpero prælio, utrinq; armatas manus multo cum robore conſerebāt. Sed eorum oculis Mauors caligine offuſa, huc atq; illuc diſcurrebat, adiuuans exhortansq; Troianos, ut mādata Apollinis exequeretur, qui & ipſe ubiq; Troianis aderat, cum uideret inuicem Mineruam uerſari in bello, ferentem auxilia Græcis. Inſuper Aeneam, uigore animi ac corporis recepto, ex auguſto adyto eductum, pugnæ reſtituit. Qui ubi in medio ſuorum conſpectus eſt, non uiuens modo; uerum etiam incolumis atq; acriter pugnam ciens, mira omnes ſocij exultauere lætitia: cupidi etiam percontandi hominem, ſed id per laborioſiſſimas pugnæ occupationes facere non licebat, in quas uocabantur deo Apolline, deo Marte, dea Peruicacia, quæ ſemper inſatiata certamine eſt, certamen accedente, & ipſis ſpem uictoriæ oſtendēte. Graios autem duo Aiaces & Vlyſſes ac Diomedes ad pugnam urgebāt, ſua alioqui ſponte animatos atq; erectos. Quippe neq; ad clamorem Troianorū territi ſunt; neq; ad ualidam impreſſionem gradu dimoti, in eodē quo inſtiterant ueſtigio permanebāt: tanquam nubes ad ediтiſſimorū montium uertices, quum aquilo atq; alij uenti, qui fuſcas nubes ſpiritu ſuo diſpellunt, uolente Ioue non ſpirant. At Agamemnon inter ſuos uadens, non deſinebat hortari: Nunc ſocij eſtote uiri, nunc animoſi, nunc fortes, reuerentes inuicem, ne quid indignum uobis cōmittatis, tum decoris, tum ſalutis cauſa. nam eorum qui in bello humiliter agere erubeſcunt, plures incolumes ſunt, quàm intercidunt: contràq; fugiētium ut decus animum non excitat, ita corporis uires elangueſcunt. Hæc fatus,

Agamemnon Græcis.

ſtrenue

*ſtrenue iaculum in Deicoonta contorſit,ſocium Aeneæ, ac Pergaſi filium:quem ob ſingularem in bello præſtan=tiam,Troiani æque ac Priami filios uenerabantur. Huius ſcutum,baltheusq; thoracis, ictum inhibere non potuit, quin ferrum ad intimum uentrem uſq; penetraret,mori=bundumq; iuuenem cum uaſto corporis armorumq; fra=gore proſterneret.Hic uiciſſim magnanimus Aeneas duos longe præſtantiſſimos uiros & in omni genere bellandi peritiſſimos interemit,Crithona atq; Orſilochum, Dio=cleo patre genitos,qui habitabat in Phera,loco ſane in=ſigni, uiro rebus omnibus ad uitam idoneis circunfluo,ac genus ducente ex fluuio Alpheo,qui lato gurgite terram interfluit Pyliorum. Siquidem Alpheus genuit Orſilo=chum,qui magni populi princeps fuit.Orſilochus genuit Diocleum, Diocleus ipſe geminos genuit, Crithona & Orſilochum:qui gratificãtes Agamemnoni Menelaoq́;, unà cum illis alijsq; principibus ad Troiã nauigauerãt: ad Troiam pariter,& in uno occubituri horæ momento. Sic enim Aeneæ manibus interempti ſunt, ut duo leones in arduis nemoroſisq; mõtibus ſub matre leæna educati, confici ab his paſtoribus ſolent,quorum ſtabulantes tau=ros ouesq; ipſi diripuerant. Menelaus autẽ cum hos fra=tres in modũ ſublimium abietum collapſos uidiſſet,dolẽs illorũ uicem,eò ubi iacebãt, ad primos pugnatores pro=cedit, fulgenti circundatus armatura, ac librans dextra telum (dabat autem ſibi hanc mentem Mars inſidians uitæ illius,quo per audaciã manibus Aeneæ occideretur) Huic Antilochus ſic in occurſum Aeneæ imparibus ui=ribus eunti timens, ne quid mali pateretur is, qui pro cæteris * labori conſueuerat,& ipſe ad primos procedit. Iam Aeneas ac Menelaus infeſtis haſtis alter in alterum*

uadebant, at ubi Antilochus aduenit, proximusq; Menelao ſtetit, nõ expectauit Aeneas: nec cũ duobus illis mutuo auxilio ſubnixis, etſi bellator eximius erat, dimicandum ſibi putauit. Itaq; eo cedẽte, Menelaus Antilochusq; ubi cadauera infelicium fratrũ ad ſuos pertracta, in manus ſociorũ dederũt, ad primos pugnatores reuerſi ſunt. Ibi Pylæmena Paphlagonum ducem, eiusq; aurigã Mydona Arymni filium interimunt, utrunq; uirum inſignẽ: Pylæmena Menelaus, Mydona Antilochus: alterũ ante currus ſtantem, alterum in curru: illum lancea infixa, ubi humeri ceruixq; cõmittuntur: hunc iam auertentẽ equos, ingenti apud medium cubitum ſaxo: quo icto quũ fræna ebore diſtincta, è manibus humi decidiſſent, inſiliens Antilochus, tempus gladio hauſit. Mydon uero animã cum ſingultu agens, in caput & in humeros ruens, ſtatutoq; in alta arena uertice, diu præpoſterus manſit, donec equi ab Antilocho agitante uerberati, dum abirent, proſtrarunt. Hector quum oculos per acies circuntuliſſet, animaduertiſſetq; quid Menelaus Antilochusq; egiſſẽt, cum uociferatione protinus in eos impetũ facit. Quem uadẽtem Troianæ phalanges cõſecutæ ſunt, duce Bellona ac Marte: illa immanem tumultum ferente, hoc terribilem geſtante haſtam: quã manu quatiens, nunc anteibat Hectorem, nunc ſubſequebatur. Hunc deum quum cognouiſſet Diomedes, eo terrore obſtupuit ac retroceſſit, quo quis rerum imperitus, cum ex urbe iter per campum ingreſſus, in rapidum flumẽ & ſpumoſos in mare uortices agens incidit, ſubſiſtere ſolet, ac ſeſe retrorſum fuga recipere. Diomedes Græcis. *Igitur ad ſocios clamans, O amici, dicebat, miramur tam fortem ac ſtrenuum eſſe Hectora, tam audacem bellatorem? Id cauſæ, huic quiſpiam deus aſſidue adeſt,*

qui

qui eum à morte tueatur. Et nunc ille qui ſub humana ſpecie Hectorem comitatur, ipſe Mars eſt. Quocirca ne temerarias cum deo manus conſeramus, auerſi, non aduerſi, hoſtibus cōcedamus. Hæc Diomedes. *Troianis propinquis iam admodum factis, Hector duos egregios in re militari uiros (erant enim in eodē curru) interimit. Quorum miſertus Aiax Telamonius, illato pede, ac proxime ad Amphium accedēs, ualidam ac lucenti præfixam ferro haſtam in illum conijcit, ac traiecto baltheo in imo utero demergit. Erat autē is Selagi filius, perquā diues, quum agreſtibus prædijs, tum uero omni alio genere facultatū, triſti fato Epheſo patria profectus, ad auxilia Priamo cū filijs Priami ferenda. In hunc cum ſonitu collapſum procurrenti Aiaci, ut eum pulchris ſpoliaret armis, Troiani reſiſtunt, crebraq́; proijciētes tela, impedimēto ſunt, quo ſerius ad cadauer accedat. Ille nihilo minus, multis confoſſo telis ſcuto, ingenti inſiliens gradu, impreſſoq́; ſupra iacētem pede, haſtam quam contorſerat euellit, non auſus etiam ſpoliare occiſum, quòd frequentibus & undiq; uenientibus hoſtium miſsilibus obruebatur. Circunſiſtebant nanq; uirū infeſtis mucronibus, infeſtisq́; uocibus & plurimi, & optimi quiq; Teucrorum, eumq́; licet tam excelſum, tam generoſo animo, tam forte, tamē timere, & gradu deiectum retrocedere coēgerunt. Interea quum hæc ad hunc locum geruntur, alio in loco Tlepolemum, procero amploq́; corpore uirum, ut Herculis filium poſsis agnoſcere, dirum fatum commouit ad pugnandum cum Sarpedone, nepotem cum filio Iouis: qui cum alter in alterum tendentes, iam uicini eſſent, Tlepolemus ad Sarpedonem inquit: Quæ tandem Sarpedon Lyciorū princeps tibi neceſsitas eſt, ut ad oppetendam mortem huc* Tlepolemus Sarpedoni.

ueníres homo imbellis, & rei militaris ignarus? Etenim qui te filium Iouis aiunt, haud ſyncera fide tecum agunt, quum procul abſis à uirtute priſcorum, qui ſunt progeniti ex Ioue, ut Hercules, qui mihi pater fuit, qualis fuiſſe celebratur intrepidus, ualens, & qui huc aliquando cum ſex demum nauibus pauculisq; comitibus equorũ, Laomedontis cauſa profectus, & urbem euertit, & ciuitatem omnem exhauſit. Tu uero imbecillis es, & præ tua imbecillitate paßim tui comites trucidantur: quos cum tutari nequeas, quo modo te ſuſpicer tutari poſſe Troianos, quibus ex Lycia auxilia deportaſti? eos te etiam ſi ualidißimus ſis, nihil tamẽ adiuturũ puto: ſed meo telo interemptum, ad infernas portas eſſe deſcenſurum. Cui reſpõdens Sarpedon, Tlepoleme, inquit, pater quidẽ tuus auguſtam Troiam excidit Laomedõtis regis iniuſtitia, qui illi pro benefactis maledicta perſoluit, recuſans equos reddere, quorũ gratia Hercules à longinqua regione ueniſſet. Tibi autẽ non idem quod patri cõtinget, ſed mortẽ adeſſe denũcio, nec licere hinc meas euadere manus, uerũ hoc iaculo confoſſum, mihi quidem gloriam, inferno autẽ animam eſſe traditurum. Hæc cum dixiſſet, amborũ lanceæ ſimul reductæ, ſimul manibus excuſſæ, ſimul in alterum illatæ ſunt, uulnusq; ambæ fecerunt. Et ſuo Tlepolemus uulnere extinctus eſt, ſuo Sarpedõ Iouis beneficio extinctus non eſt. Nanq; illi ſpiculum huius, ligno tenus in media ceruice: huic, illius in ſiniſtro femore atque in ipſo oſſe defixum eſt. Vtrunq; fideles accurrentes ſocij, inter manus, mortuum Græci, uulneratum Lycij, in diuerſum è prælio tranſportarunt, nec uacabat Sarpedonis ſocijs per trepidationem qua feſtinabant, eum tollere in currum, telum educere, quod ille uehementi cum cruciatu

Sarpedon Tlepolemo.

ciatu trahebat. Hæc Vlyſſes ubi agnouit, Tlepolemum occiſum, Sarpedonemq; abeuntem ægre ferens, magno ſecum animo deliberabat, utrū Sarpedonē inſequeretur, an illo prætermiſſo, complures ex comitibus trucidaret. Et ſic ambigēti, Minerua, ut comites potius quàm dominum inuaderet, animum induxit. Neq; Vlyſſi fatale erat, illum uita priuare. Igitur, omiſſo Sarpedone, in Lycios uadit, ex hisq; interimit Cœranum, Alaſtora, Chromium, Alcandrum, Halion, Noëmona, & Prytanium: plures adhuc fortaſſe interempturus, niſi re ſtatim cognita, Hector radiantibus armis circundatus, ad primos pugnatores procurriſſet, terrorem inferens Græcis. Ad cuius aduentum lætatus Sarpedon, cum proximus ipſi fuiſſet Hector, ita cum uoce præ cruciatibus uix ſubſequente affatus eſt: Hector, noli quæſo me iacentem relinquere hoſtibus, futurum eorum prædam: ſed auxilio mihi ſis, ut hinc ereptus, in urbemq; perlatus, illic moriar, quandoquidem hoc uulnere moriturus ſum, nec reuerſurus ad dulcē patriam, ut ſuauiſſimam uxorem, paruulumq; filium uoluptate implerem. Hæc Sarpedon. Ille uero nihil reſpondēs, raptim ſe proripuit, ut quàmprimum in Græcos prorumperet, illinc uerteret in fugam, & eorū non paucos trucidaret. Eo abeunte, Sarpedonem ſocij ſui ſubter dicatam Ioui fagū collocant, & ab eius femore uir egregius idēq; amiciſſimus Pelagon lanceam eduxit: qua educta, Sarpedon doloribus defectus, tenebris ad oculos obortis, aliquandiu anima deſtitutus eſt: dehinc reſipiſcens uentulo, quem ſeduli ſocij faciebant, recreabatur. Interea quum Græci ad impreſſionem Hectoris Martiſq; terga darent, neq; ſe obuios ferrent (acceperant enim, Martem adeſſe Troianis) retroceſſerunt. Quem ibi primum, aut quem

Sarpedon Hectori.

poſtremum Hector interemit? Marsq́; Theutrantē eximium,& domutorē equorū Oreſtem, & Trechum inter Aetolos egregiū bellatorē,& Aenomaum, & Helenum Oenopi filiū,& inſignē Oreſbium,qui ἐν ὕλῃ habitans, circunfluētē Cephiſi lacu inter diuites lautosq́; Bœotios fuerat cumulandarū opum ſtudioſiſſimus.Hos interēptos

Iuno Mineruæ.

conſpicata Iuno,ad Mineruā cōtinuo inquit:O indignū facinus Iouis filia Tritonia,ſi tātopere Martē inſanum ſæuire permittimus,profecto in nihilum recidet ſponſio, quam fecimus Menelao,cum Troia euerſa in patriā reuerſurū.Agedū igitur ipſæ quoq; noſtras experiamur,ſi quæ in bello ſunt,uires. Sic locuta,aſſentiēte huic cōſilio Minerua,ad equos aptādos ſe cōtulit. Quos cum aptaret,Hebe rotas ſtrenue currui iunxit, diuina tū materia, tum arte mirabiles. Erant enim auro cinctæ, & deſuper ærea cinctura reuinctæ,octonis etiā ex ære radijs,chalybeo axe:orbe,in quo radij affixi ſunt, & axis uerſatur, argēteo:ſella ipſa currus duplici munita ambitu,argēteis aureisq́; loris erat intenta: è medio protēdebatur argenteus temo, cuius in ſummo alligauit aureum iugum cum decoris capiſtris, auroq́; diſtinctis. Iuno ex altera parte quum equos adornaſſet,iugo iunxit,properās quàmprimum ire ad belli tumultum. Minerua autem depoſito ſuper pauimētum Iouis diſcolori amiculo, quo uelata erat, quodq́; ipſa ſuis manibus artificioſe neuerat, texuerat, ſarcinauerat,tunicā & arma ſibi induit,quibus Iupiter pater circūdatur,cum uult prodire in bellū. Tum ægida humeris accommodat trilicem,horrēdam, & undiq; terrore redimitam. In ea robur,in ea contentio,in ea minax uociferatio, & atrox clamor, in ea deniq; ineſt gorgonium caput,dirum,terribile, & quo nullum nouit Iupiter

ter horribilius monſtrum atq; portētum. Deinde imponit
capiti galeam auream, tribuſq; criſtis inſignē, ac tot ca=
pitum humanorum capacem, quot milites centū urbium
habent. Poſtremo ſic armata, leui ſaltu in currum aſcēdit,
ac lanceam corripit ingentem, ualidam, grauem, qua he=
roum cateruas (ut plane filiam Tonantis agnoſcas) irata
proſternere ſolet. Cui Iuno ſociam ſe gnauiter præbens,
equos ut curſum capeſſerēt, uerberibus urgebat: & cum
ad cœli portas, quas Horæ ſeruant, uentum eſt, immenſo
ſono ipſæ ſua ſponte patefactæ ſunt portæ. His ingentis
cœli olympiq; cura cōmiſſa eſt, ut altera nigrātes imbre
nubes rebus inducat, altera reducat. Per has igitur por=
tas Iuno & Pallas, uolitātibus equis exeuntes, inueniunt
principē deorum Iouem, ſeorſum ab alijs dijs in uertice
lucentiſſimi olympi ſedētem. Atq; illic Iuno equos ſiſtēs,
ante Iouem ſtetit, illumq; hūc in modū affata eſt: Iupiter **Iuno Ioui.**
pater, non tibi indignū uidetur, quòd ita immaniter agit
Mars? qui tot iam taleſq; ex Achiuorū exercitu intere=
mit, nihil penſi habens, dum Veneri & Apollini gratum
faciat? à quibus, ut hæc ageret, perſuaſus eſt: qui nunc
ocioſi, & tali ſpectaculo, & ſuo conſilio, & meo etiā do=
lore paſcuntur. Quare Iupiter pater, nunquid mihi ſuc=
cenſebis, ſi iuſto dolore commota, hunc ſtolidum, & nullū
fas nullumq; ius dignoſcentem, graui aliqua pœna coër=
citū, abigā à pugna? Huic reſpondens Iupiter: Imò po= **Iupiter Iunoni.**
tius inſtiga Mineruā ad iſtud faciendū, aſſuetā iam cum
acerbis afficere ſupplicijs. Sic locuto aſſenſa Iuno, equos
ut irēt, quāuis eundi auidos, flagello uerberās, per liqui=
dum aërem ferebatur, tantum ſuſpenſa à terris, quantum
quis ex edita ſpecula in latum mare proſpicere poteſt.
Hoc enim interuallo inter cœlum & terrā equi deorum

*curſum tenere conſueuerunt. Vbi uero ad Troiam deuenerunt, ubi Simois Scamanderq; miſcentur, Iuno equos ſiſtit, à curruq; disiungit, ac denſa nebula, ne quis eos cernere poßit, obducit: quibus Simois pubeſcentem ambroſiam, qua ueſcerentur, ex humo produxit, deinde ambæ uelut geminæ columbæ incedentes, ad exercitum tendunt feſtinabũdæ, ut quàmprimum auxilio Græcis eſſent. Et cum perrexiſſent eò, ubi & plurimi & præſtantißimi quiq; Græcorum circa Diomedem in acie ſtabant, ſanguinariorum leonum aut ferocium aprorũ ritu pugnantes, hic Iuno ſubſiſtens ſub imagine magnanimi Stentoris, cuius tantus erat uocis ſonus, quantus aliorum quinquaginta, exclamat, O' pudor, ò dedecus Argiui principes, nomine tantum appetituq; principes, re autem indigni, ſed qui contumelioſa qualibet appellatione nominemini. Quàm diu Achilles uerſabatur in bello, nunquam Troianis fidutia fuit è portis pedem efferendi, ita illius ualidã lanceã reformidabant. Nunc quia abeſt, iam longe à muris, atq; apud ipſas naues audacißimi pugnant. Hæc dicens, animum erexit, ardoremq; ſingulorum. Minerua autem Diomedem adiens, inuenit ſtantem apud equos & currum, depoſito ſcuto, notas craßi cruoris à baltheo abſtergentem, ſudore perfuſum, feſſum ex oneroſi ſcuti geſtatione, aßiduoq; labore dextræ, & ſe refrigerantem, focillantemq; à dolore uulneris, quod ei * ſtragula Pandari inflixerant, quodq; baltheo ſcuti premente exulcer abatur. Ad hunc dea, iugum manu contingens, ſic inquit: Omnino parẽ ſibi Tydeus filiũ ſimilẽ genuit. Fuit enim ille quidẽ parua ſtatura, ſed bellator, & talis bellator, ut me quoque uetante, & ne in ancipitem nimis dimicationem deſcenderet, admonente, tamen dimicare uellet. Vt alia*

Stentoris uocalitas.

Minerua cum Diomede.

Tydeus qualis.

alia ſileantur, talis fuit, qui ſolus ab Argiuis Thebas pro caduceatore dimiſſus eſt. Quò quum ueniſſet, & eum renuentem intereſſe conuiuio Thebani iure hoſpitij coëgiſſent, non eſt paſſus ocium illud generoſo ipſius animo inimicum. Nam hoſpites ad certamen prouocauit: & ut magnifice prouocauit, ſic facile uicit, mea opera confiſus, adiutusq;. Tibi uero ego ſedula adſum, cuſtos adſiſto, iubeo, hortor, ut me autore dimices cum Troianis: nec quicquam proficio, quoniam neque laborem corpus, neque animus perferre periculum poteſt, pariterq; mens tibi ac membra langueſcunt. Itaque poſthac nec magnanimi Tydei te dixerim filium. Ad quam reſpondens Diomedes, Agnoſco te, inquit, dea magni Iouis filia, eoq; ingenue tecum loquar, nihil aut ſimulans, aut diſsimulans. Equidem dea neque timor ullus me, neque ignauia tenet: ſed tua, quæ memori mente cuſtodio, mandata: quibus me uetuiſti ferro inuadere aliquos deos, qui huc in bello ex aduerſo uenirent, niſi unam Venerem. Nunc agnoſco Martem in hoc prælio uerſari, ducemq; ſe hoſtium præſidemq; præbere, iccirco & ipſe cedo ab hoc deo, & idem alios facere iubeo. Cui Minerua reſpondens, Tydides, inquit, mihi iucundiſsime, neque Martem, neque alium deum extimueris, fretus præſidio meo, quin in hunc quem uerebaris, immitte equos: neq; ulla te ſui reuerentia retineat, quo minus eum, quo minus ferias * dum inſanum animi, malignū caput, uentoſum atq; uarium. ſiquidem hodie prima luce multis uerbis mihi atque Iunoni fidem dedit, pugnaturum ſe eſſe pro Græcis contra Troianos. En ſuæ promiſsionis immemor, à Troianis ſtat in acie cōtra Græcos. Hæc quum dixiſset, Sthenelum à tergo prehenſum, ut à

Diomedes Palladi.

curru deſcenderet, retraxit. Cumq́; ille confeſtim deſi-
liſſet, in locum eius dicto citius ipſa ſucceſsit: ſumptisq́;
habenis, ac uultu galea clauſo, ne poſſet à Marte digno-
ſci, equos rectà in illum ducit, gemente grauiter curru ob
tanti uiri ac tanti numinis pondus. Mars autem hos ut
uidit, relicto humi (quem proxime obtruncauerat) Peri-
phante Chesij filio, duce Aetolorum, uiro longe præſtan-
tiſsimo, ferebatur in Diomedem, qui & ipſe in eum ſeſe
ferebat. Qui cum ex aduerſo ſub iactum teli ueniſſent,
prior Mars, utpote Diomedis occidendi auidus, lanceam
uibrat, quam ſuper iugum habenasq́; equorum uenientē,
Pallas manu raptam, ſubter currum irrito ictu detorſit.
Secundo loco Diomedes ſuam lanceam, ſed non irritam
uibrat: ac medium Martem, ubi laminis circundatur bal-
teus, ferit: tranſactisq́; armis (Pallas enim adiuuit ictum)
ac ſauciato intimo utero, telum educit. Quo uulnere ac-
cepto, Mars tam ingenti uociferatione præ dolore excla
mauit, quanta nouem decem'ue millium hominum pugnā
ineuntium eſſet: ita, ut Græci ſimul ac Troiani territi
contremiſcerent: nihilq́; moratus, aſcendit in cœlum. Ac
talis inter eundum uiſus eſt Diomedi eſſe, qualem uidemus
eſſe aërem ex æſtiua aliqua nube & æſtum hominibus
inferente, quum oborta ſerena aura, obſcura diſcedit.
Atq; ubi ad olympum deorum domicilium uenit, impa-
tiens uulneris, Ioui aſſedit: illiq́; plagam cruore manātem
oſtendēs, luctu uerba dictante, inquit: Iupiter pater, non
tibi uidētur indigna hæc? Semper'ne tu deos mutuo odio
inuicem graſſari ſuſtinebis? & quum mortalibus gratum
facere uolunt, inter ſe bella committere? Quaſi non tua
cauſa ad ferenda hominibus auxilia in aciem deſcenda-
mus. Quippe genuiſti filiam ueſanā, pernicioſam, & cui
nihil

Martem uulnerat Diomedes.

Mars Ioui.

nihil eſt curæ,niſi ut aliquid ſceleris agat. Atq; alij quidẽ dij,duntaxat qui cœlũ incolimus,tibi ſemper & paremus & parere compellimur. Hanc uero unam, nunquam tu neq; facto,neq; uerbo coërces, cuncta ſibi indulgens,ob id tantum, quód ex te progenita eſt. Ab ea nanq; hodie Diomedes impulſus furioſas dijs inferre manus,prius Venerem uulnerauit in uola,deinde in me ueluti dæmon inſiliens,hæc fecit quæ uides. Quod niſi pedes mihi auxilio fuiſſent,diutiusq; manſiſſem, etſi non occidiſſet,quia immortalis ſum,certe inter mortuos iacẽti plurimas plagas inflixiſſet. At hunc torue Iupiter intuens,reſpondit: Deſine me aliquando querelis tuis,quum mihi aſſides,toties obtundere. Iupiter Marti. *Nam ut ſcias,inter omnes cœlites mihi Mars es maxime inuiſus: quem nihil iuuat, niſi rixæ, niſi pugnæ,niſi bella,uere reddẽs ingeniũ Iunonis,Mars,ferox, uaſtum,cõtumax ac malignum,quẽ neceſſe habeo uerbis aſſidue caſtigare,ut exiſtimem te filium illius conſilio(ita nanq; peruerſa eſt)iſta eſſe perpeſſum. Cæterum non ſuſtineo diu te in iſto dolore uerſari, quũ ſis è genere meo, atque ex mea uxore. Quód ſi ex alio deo genitus eſſes, tam ſæuum numen atque opprobrioſum, profecto uelim iam apud tartara eſſes, Titanibus inferior. His dictis, Aeſculapio, ut hunc curaret, imperauit. Ille mitigatoria medicamenta apponens,non tardius ſanauit,quàm liquidum lac inter manus ducentis caſeum opilionis concreſcit. Citius enim dij ſanantur, quia eorum copora ſunt immortalia. Sic ergo ſanatus Mars, ab Hebe primũ ablutus, deinde honoratioribus indumentis ueſtitus, iuxta Iouem hoc honore lætatus conſedit. Iuno autem & Pallas poſtquam Martem à pugna fugarunt, ad ædes Iouis deorum principis reuerterunt.*

ILIADOS HOMERICAE LIBER VI.

RELICTA *igitur Troianis Græciſq́; pugna, inter ipſos ſine deorũ præſidio gerẽda, nullis iam cedẽtibus, magno ardore acies conflixerũt: ac plurimis telis ultro citroq́; uolãtibus, diu ancipiti marte dimicatum eſt. Pugnabãt autẽ in campo, quẽ cingunt* Simois & Xanthi *fluenta.* Primus ibi Aiax Telamonius, *Achiuorũ propugnaculũ, interẽpto uiro procero ac alto* Acamante Euſſori *filio, inter* Thracas *præſtantiſſimo, in hoſtium phalangẽ prorupit, & ſocijs ad uincendũ quaſi lumen oſtendit. Hunc autẽ interemit, lancea coniecta in locum, ubi ſublimes criſtæ capiti affiguntur, & cuſpide per galeã in oſſeam frontẽ molleq́; cerebrũ adacta.* Diomedes *uero & ipſe interemit unà cum eius auriga* Galeſeo Axilon Teuthrani *filium, hominẽ perquam beatum omnibus quæ ad uictum mortalium pertinẽt.* Hic *inſignì* Ariſbæ *agẽs omnes qui illac iter ingrediebãtur, qua erat beneuolentia, humanitate, clementia, excipiebat hoſpitio: quorũ nunc nemo ſuccurrẽs, ab atroci eum morte potuit eripere.* Euryalus *autẽ interfectis primũ* Dreſo & Ophel*tio, in* Aeſepon & Pedaſum *fertur: quos & occidit, & armis exuit.* Fratres *hi & gemini erant, furtim geniti ex egregio* Bucolione, *maximo filiorum* Laomedontis, *cum oues paſceret, ex nympha nomine* Abarbarea. Meneptolemus *quoq; occidit iaculo* Aſtyllon, Vlyſſes Pidytẽ Percoſſion, Teucrus Aretaona, Antilochus Ableron, Agamemnon Elaton, Satnioẽntis *latè fluẽtis accolã, ad cuius ri-*

pam

pam patria ſua loco excelſo poſita eſt: Leitus Philacon,
ſed in fugam uerſum: Eurypylus Melāthion, Menelaus
Adreſtum non occidit, ſed cepit. Namq; inter fugæ trepi=
dationem, equi impactum myricinis currum, iiſq; hæren=
tem, cum domino effundentes, fractoq; temone relinquē=
tes, urbem uerſus abierant, quò cæteri Troiani datis ha=
benis ferebantur. Sic humi in faciem præcipitatus Adre= Adreſtus Menelao.
ſtus, quum ſibi* manifeſto telo Menelaum præſto eſſe ui=
diſſet, amplexus eius crura, his uerbis obſecrabat: Cape
me, & incolumem ſerua Menelaë, accepturus pro mea
ſalute mirificam redemptionem: habet enim meus pater
domi repoſitas omnium generum copias: aurum, argen=
tum, ferrum, æs: unde tibi complura munera mittet, ſi
penes te filium ſuum acceperit incolumem eſſe. Quibus
perſuaſus Menelaus, iamiam erat famulo traditurus de=
ducendum ad naues, ſed obuiam Agamemnon adueniēs,
& nomine ſuo compellans, his uerbis factum fratris in= Agamemnon Menelao.
crepuit, O' indignum facinus Menelaë, quid ita tibi cura
eſt de Troianis? num quia domi tuæ, quum fuerunt illic
hoſpitaliter accepti, de te optime meriti ſunt? imò taliter,
ut nemo, qui in noſtras peruenerit manus, debeat præſen=
tem effugere mortē: nec modò eorum qui capti in pugna
ſunt, uerum etiam qui è pugna fugerunt: ac nemo pror=
ſus, qui mas ſit, uel ſi in ipſa aluo lateat matris. Sed o=
mnes Troiani unà cum Troia, ſine uenia, ſine miſe=
ricordia, ſine reſpectu extinguantur. Ad hæc uerba tan=
quam ad ſalubrius conſilium mutata ſententia, Mene=
laus quum à ſe manu Adreſtum reieciſſet, Agamemnon
hunc graui lancea in uentre percuſſit: deinde in pectus Neſtor Græcis.
collapſi pede impreſſo, telum eduxit. Neſtor autem uoci=
ferans * admonebat, O' ſocij, ò Danai heroës uiri for=
tiſſimi,

tiſsimi, nemo ueſtrũ interpellet uictoriæ curſum, nemo te-rat tẽpus in exuendis cadaueribus hoſtium, quo plurima opima ſpolia & glorioſa retro ſtrat. Interimite hos prius, mox per ocium interẽptos, ubi relicti à nobis fue-rint, ſpoliabitis. Sic dicens, animũ accẽdit, ardoremq; ſin-gulorũ, ita ut Troiani à Græcis ſuperati, nuſquã repreſsa fuga urbem aſcẽdiſſent, niſi Helenus Priami filius idemq; augur longe optimus, Aeneã Hectoreq; adiens, ita fuiſſet allocutus: Aenea Hectorq;, quoniã uobis omniũ fortiſsimis & prudentiſsimis hæc moles imponitur, ut pro cæteris Troianis ac Lycijs curam laboremq; ſubeatis, ſubſiſtite hic: luſtrãteſq; undiq; hic ante portas, copias omnes co-gite, eaſq; ad pugnam exhortamini, priuſquã inter uxo-rum amplexum ab exultantibus inſultantibuſq; Græcis trucidentur. Nos interim etſi dura in conditione, tamen quia neceſsitas urget, impetum hoſtium ſuſtinebimus. Tu quoq; Hector ingreſſus urbem, cõmuni amborum matri dices, ut coactis ampliſsimis quibuſq; fœminis, ædem Pal-ladis, quæ in ſumma arce eſt, adeat: opertoq; templo, pe-plum, quem illa in penatibus pulcherrimũ, honeſtiſsimũ, precioſiſsimum habet, palladio induat numini, ſpõdeatq; duodenos, qui nondum iugum ſubierint, boues ſe quo-tannis eodem in templo immolaturam, ſi miſerta noſtræ urbis, miſerta uxorum, miſerta paruulorum liberorum, à muris arceat Diomedẽ ſuum, terribilẽ bellatorẽ, quemq; fortiſsimum ego inter omnes Græcos exiſtimo. Neque enim unquam Achillem, quem dea genitum dicunt, uiri-bus corporis omnium longe principem tantopere exti-muimus, quãtum extimeſcimus Diomedem, cum quo ne-mo audet cõferre manus. Ea ferocitate dimicat, atq; adeo furit. Hæc Helenus. Cuius conſilio acquieſcens Hector

Helenus Aeneæ & Hectori.

frater,

frater, protinus, ut erat armatus, è curru deſilijt: ac præfixa ferro iacula manu quatiens, omnes ubique copias obibat, & eas animabat ad pugnam. Ad cuius imperium inſtauratum eſt prælium, Græciq; omiſſa cæde, quam de fugientibus faciebant, nonnihil retro ſeſe dederunt, cenſentes ea re Troianos *à fuga in bellum eſſe repente conuerſos, quòd aliquod eis auxilio numen cœlitus deſcendiſſet.* Hector *autem uociferans, ita ſuos admonebat:* O *magnanimi ciues, ac uos magnanimi ſocij qui ad longinquam expeditionem ueniſtis, nunc operas fortibus uiris dignas edite, nunc ſtrenuum animum ſumite, nunc in acie ſtate, dum ab urbe redeo, quò pergo denunciatum primarijs fœminis, noſtriſq; uxoribus, ut dæmonibus ſupplicent, eiſq; ſolennia ſacrificia ſpondeant ſoluenda, ſi illi ipſas exaudiant. Hæc cum dixiſſet abijt, nigro corio, quod oras ſcuti circuibat, ceruicem taloſq; uerberante.* Hector Troianis.

At Glaucus Hippolochi *filius, ac* Tydides *in medio amborum exercituum, ut inuicem confligerent proceſſerũt: qui cum iam propinqui eſſent, ad ictum ſe utriq; aptantes, prior* Tydides Glaucum *ita affatus eſt:* Q*uis tu es tandem fortiſſime mortalium, qui ex aduerſo tam longe à cæteris procedis? (Neq; enim te unquam antehac in acie uidi) tibiq; tantopere confidis, ut mecum cõgredi audeas, quod quicũq; ſunt facere conati, ipſorum morte miſeram parentum ſenectutem reddiderint?* Poſt *quos cum tu ſimilia tentes, homo an deus aliquis à cœlo delapſus ſis ambigo.* Q*uòd ſi deus es, certiorem me fac.* N*am non eſt mihi ſententia pugnare cum dijs, ut* Lycurgus Driantis *filius fecit, fortis alioqui uir: ſed poſtquam cum ſuperis contendendũ ſibi putauit, non diu poſtea uixit.* Hic *enim aliquãdo apud ſacrum montem* Nyſæ *nactus temulẽtas* Bacchi Glauco Diomedes.

 comites,

comites,eas eſt inſecutus,nec ut Bacchas reueritus, ſed ut uaccas urgens, prout quanque furioſo curſu aſſequebatur, ſtimulo pungebat, & omnes humi abijcere thyrſos coëgit. Bacchus quoque timore perterritus, immani cum clamore urgentem Lycurgum cum aliter uitare non poſſet, in maritimis fluctibus ſe abdidit: quem pauidum, exanimatum, trementem, nec adhuc ſecurum, Thetis in ſuum ſinum recepit. Ea propter dij immortales in Lycurgum uehementer irati ſunt, eumq́; Saturnius Iupiter perpetua cæcitate affecit,nec ita multo pòſt (ut dixi) extinctus eſt, dijs omnibus ipſi infenſis, quòd mortalis cum immortalibus dimicaſſet. Huius ego exẽplo non committam ut tecum pugnem, ſi ex numero es deorũ: ſin uero ex hominum,hoc eſt,unus eorum qui non ambroſia & nectare,ſed frugibus uictitant, procede,ut & tu meis manibus ſicut cæteri oppetas mortem. Cui reſpondens Glaucus, Quid, inquit,à me Diomedes natales meos ſciſcitaris? Eiuſmodi eſt hominum genus, cuiuſmodi & frondium, ut quemadmodum illarum alias uenti autumnales excutiunt, alias iterum ſub uernum tempus arbor grauida producit,aſſiduoq́; tenore primæ quæque occidunt,recentesq́; ſuccreſcunt: ſic hominum alijs obeuntibus, alij naſcuntur. Quod ſi te iuuat,qua quiſq́; familia oriundus ſit cognoſcere, referam tibi natales meos, & quidem ita, ut plane cognoſcas.ſunt enim ualde illuſtres & celebres. Eſt oppidum Ephyra in mediterraneis Argeos poſita, ubi habitauit Aeoli filius Siſyphus ille cunctorum hominum locupletiſſimus,qui genuit Glaucũ. Ex Glauco natus eſt Bellerophontes,uir munere deûm eximij tum roboris,tum decoris. Hunc Prœtus omni Græcia rerum potentiſſimus,ſub cuius manu Iupiter Bellerophontem eſſe uoluerat,

Lycurgus à dijs excæcatus.

Glaucus Diomedi.

Homines frondibus ac folijs ſimiles.

Bellerophontis fabula.

luerat,quomodo ad mortem mitteret,machinatus eſt. Certe ut à patria ſua abeſſet,effecit:neq; id ſua ſponte,ſed autore antea uxore,quæ falſam detulit ad uirum querelam. ſiquidem ubi continētiſſimum iuuenem ad furtiuum cum ipſa concubitum allicere non potuit,ſons inſontem apud regem accuſauit,inquiens,Prœte,aut tu morere,aut Bellerophontem interime, qui me de ſtupro compellauit, & nolenti uim uoluit inferre. Quæ cum audiſſet rex tam obſcœna,tam fœda, ingenti in illum indignatione commotus eſt. Veritus tamen iura familiaritatis offendere,non putauit ſibi fas eſſe,ut ſuis manibus & domi ſuæ de homine ſupplicium ſumeret:ſed ſatius; alteri hoc miniſterium iniungere. Itaq; in Lyciam ad Rheuntem ſocerum mittit cum compoſitis codicillis, quos multis ad mortem pertinentibus exaratos obſignatosq; dederat ignaro perferrè,per quos iubebatur occidi. Qui ubi in Lyciam peruenit, & ad fluenta Xanthi, non ſine deorum tutela miro cum honore à rege Lyciorum exceptus eſt,& nouem diebus hoſpitaliter exceptus,immolatis per ſingulos dies, in ipſius aduentus lætitiam ſingulis bobus. At poſtquā decimus illuxit dies,rex à Bellerophonte, num quid literarum à genero afferret, quæſiuit, ac dari popoſcit. Quibus acceptis,apertis,lectis(continebant autem & crimen Bellerophontis & pœnam)principio imperat ut Chimæram expugnet atque occidat,animal indomabile, inexpugnabile:neq; humano,ſed diuino genere ortum: anterius quidem leonem,poſterius uero draconem,medio autem capram: atq; terribiles ex ore flammarum globos cum ſpiritu effundentem. Hanc Bellerophontes omnibus deorum fretus auxilijs interimit. Secundo loco iuſſus eſt certare cum pugnaciſſimis Solymis: quorum certamen ſo-

Chimæra.

lebat ipſe narrare, quàm acerrimum fuiſſet. Tertio con-greſſus cum fortibus Amazonibus, eas interemit. Poſtremo aliud genus doli, quomodo hunc perimeret, excogitat. Hominum robuſtiſſimorum ad fontem Lyciæ inſidias collocat, ut reuertentem aggreſſi obtruncarēt. Sed ipſi è contrario nūquam domum reuerſi ſunt, ad unum omnes obtruncati. Hanc tantam uirtutis indolem rex admiratus, atq; ex deo oriundum eſſe cognoſcens, non dimittendum aliò, ſed illic ſtatuit detinendum, ſtatimq; filiam cum dimidia & regni & dignitatis portione dedit uxorē. Quin ipſi Lycij eximium quendam agrum partim conſitum, partim aruum, quem peculiariter coleret, eidem partiti ſunt, quem poſtea erraticum ab erroribus incolentis nominauerūt. Ex ea coniuge Bellerophontes tres ſuſtulit liberos, Iſandrum, Hippolochum, & Laodomiam, quæ ex compreſſu Iouis grauida dium Sarpedonem genuit. Poſtquam autem dijs factus inuiſus eſt, in ſuo agro errabat, conſortia hominum fugiens, & ſolitariā ac mœrore plenam uitam agens. Nam Iſander quidē dum aduerſus Solymos pugnauit, à præſide bellorum Marte occiſus eſt. Laodamiæ uero Diana irata mortem attulit. Hippolochus autem qui ex tribus ſupererat, me genuit, & huc ad bellū Troianū dimiſit, multis uerbis iubens, ut niterer ſemper ad optima, & inter cæteros exiſterem eminentiſſimus, ne alioqui genus meum dedecorarem, degenerarem q; à maioribus: quos cōſtat ex omnibus, qui uel in Ephyra, uel in Lycia fuerunt, longe fuiſſe eminentiſſimos. Et hoc eſt meū genus, & ex hac familia me ortum eſſe præ me fero. Hæc

Diomed. Glauco. cum audiſſet Tydides, lætatus defixa humi lancea, Glaucum benigna oratione affatus eſt: Enimuero tibi mecum uetus hoſpitium eſt iam inde à noſtris maioribus, quippe ab

pe ab auo meo Oeneo audiui à ſe domi noſtræ uiginti diebus dium Bellerophontem auum tuum iure hoſpitij habitum, amboſq; ſe mutuis donaſſe muneribus: Oeneum quidem fulgenti Phœnicei operis baltheo, Bellerophontem uero aureo poculo ac fabrefacto, quod ego huc proficiſcens domi reliqui. Nam de Tydeo patre meo, an patri tuo familiaris fuerit, per ætatem audire non potui, qui adhuc cum ille à nobis diſceſſit ad Thebas, ubi cum alijs regibus populiſq; Græcorum occubuit, paruulus eram. Quare neceſſitudinē hanc inter nos cuſtodire debemus, & domi tuæ ſit hoſpitium mihi, & tibi meæ, quoties aut me in Lyciam, aut te Argos uenire continget: ſimulq; huius neceſſitudinis in bello memores uterque ab altero, ſi obuij fuerimus, declinemus. Non enim parū multi ſunt alij Troianorum ſociorumq;, quos ego, uel deo uolente oblatos, uel pedibus meis fugientes aſſecutus, occidam cauſa Græcorum: quos, ſi tuæ uires ferent, poteris occidere. Atq; ut quemadmodum ambo præ nobis ferimus inter nos hoſpitij neceſſitudinem intercedere, ita cæteri intelligant, armaturā inuicem permutemus. Hæc ubi dixerunt, de ſua uterque biga deſcendit: conſertiſq; manibus, mutuam fidem dant. Dehinc inter ſe arma permutant: Glaucus aurea, quæ centum bobus (Iupiter enim homini mentem eripuit) Diomedes ferrea, quæ nouem bobus taxabantur. Hector autem ut ad turrim portamq; Scæam uenit, matronæ ac puellæ ad eum occurrunt, circunſiſtunt, interrogant: aliæ de filijs, aliæ de uiris, aliæ de fratribus, aliæ de neceſſarijs. Eas ille, pro ſe quæq; ut oratum quàmprimum deos eant, hortatus, pleriſq; enim calamitatem imminere, ad regiam Priami ſe confert. Erat autem illa politiſſimo marmore ueſtita: inq; medio aulæ, ſimuli

Diomedis & Glauci permutatio.

lapide quinquaginta thalami,longa ſerie cohærentes, in quibus filij regis cum uxoribus:è regione, duodecim inſtar horum,in quibus filiæ regis cum uiris cubabant. Hoc *in loco mater cum* Laodicen *filiarum pulcherrimam uiſeret,fit obuiam filio: prehenſaq; illius manu,* Quid *tandem fili,inquit,relicto nunc ancipiti prælio, huc te confers? num ibi ex ſumma arce ſupplicaturus, quoniam ſupra muros execrandi* Græci *palantes* Troianos *fugant atq; interimunt?* Mane *igitur pauliſper dum uinum tibi offero,quo primum patri* Ioui *libes,cæteriſq; dijs immortalibus: deinde te recrees.* Nam *me miſeram, ut defatigatus,ut exhauſtus es?* Tu *pro uniuerſis ciuibus ac ſocijs ſolicitudinē geris ac pugnas.*Recreabit *autem te(mihi crede) potus.*Hominis *namq; defatigati ac defecti ſuaui uino mire & animus excitatur,& robur exurgit.* Cui *magnus* Hector *reſpondens,* Noli,*inquit,afferre uinum ueneranda mater, ne me potius enerues, animuſq; mihi ac robur elangueſcat.*Et *nefas cenſeo ac piaculum,illotis manibus ſanguine ac ſudore concretis,*Ioui *ſupplicare.*Tu *mater, tu potius,coactis primarijs fœminis, cum libamentis atq; odoribus pergas ad inclytæ* Mineruæ *tēplum:& peplū, quē in penatibus precioſiſſimum,ampliſſimū, ſpecioſiſſimūq; habes,palladio induas:numiniq; ſpōdeas duodenos, qui nondū iugum ſubierūt,boues quotannis te eodē tēplo immolaturā,ſi miſerta noſtræ urbis,miſerta noſtrarū uxorum, miſerta paruulorum, à muris* Troianis *arceat* Diomedem, *ſæuum terribilemq; bellatorem.* Tu *itaque mater illuc ibis, ego uero ad lares* Paridis *pergam, ut accerſam eum ad prælium, ſi me tamen audire uolet: cui utinam ſtatim terra dehiſceret, cumq; ego in ipſam telluris uoraginem uiderem ire præcipitem, quem* Iupiter *in* Pria-*mi filio*

Hecuba Hectori.

Vini uirtus.

Hector Hecubæ.

mi filiorumq; eius ac Troianorum perniciem ali uoluit, amentem, cæcum, & nullum (ut arbitror) ſenſum ſuorum malorum habentem. His dictis, regreſſa illa domum, ancillas arceßitum ire ex tota urbe primarias fœminas iubet. Tum deſcendēs in thalamum odoratum ac fragrantem, ſcrinia adit, aperitq́;, in quibus pepli doctißimis Sidoniarum fœminarum elaborati manibus, repoſiti erant. Quos ex Sidone ſpecioſus Alexander attulerat, ea nauigatione, qua ad Troiam redijt, Helena abducta. Ex his Hecuba eum elegit, qui ultimo loco ſedebat, ſpecioſißimum, amplißimum, & in ſimilitudinem aſtri micantem: atq; hoc ſumpto inter numeroſum confluentium fœminarum comitatum ad templum Mineruæ, quod erat in ſumma arce, ſe contulit. Quò cum ueniſſet, inſignis Theano Ciſſeio genita & ſummi Antenoris coniunx, quam Troiani ſacerdotio Mineruæ præfecerant, ualuas aperuit. Atq; cum cæteræ ingreſſæ paßis manibus ante numen orantes, templum omne muliebri uociferatione implerent, ipſa de manibus ſumptum peplum Palladio induit, deinde Pallada his uerbis obſecrabat: Armipotens, & alma Iouis filia dia dearum Pallas, excute illud tremendū feri Diomedis telum, eumq́; pronum ante portas Scæas ſolo ſterne, ut tibi uoti cōpotes, & nūc duodecim qui iugum nondū ſubierunt boues, & quotannis totidē in hoc tēplo immolemus, miſertæ huius urbis, Troianorumq́;, matronarū, ac paruulorū liberorū. Sic illa precabatur. Pallas uero & huius, & aliarū preces abnuebat. Interea cū id mulieres agunt, Hector gerens manu decē cubitorum pilum, fulgenti ſpiculo cū circulo aureo præfixū, ad ædes cōceßit Alexādri, quas ille ſibi in ſumma arce iuxta Priamū atq; Hectorē, thalamo, domo, aula præclaras ædificauerat, adhibitis præſtātiſ-

Preces Troianarum fœminarum ad Palladem.

 ſimis

ſimis quibuſq;, qui in Troia eſſent, & architectis & fa-bris. Has *ingreſſus, offendit in thalamo fratrem inſtruendo, ornandoq́; ſcuto, thorace, arcu occupatum,* Helenam *quoq; ſtantem, & ancillis quomodo ſcientiſsime operarẽtur, præcipiẽtem atq; iubentem.* Eum *à ianua* Hector *in-*

Hector Paridi. *tuitus, fœdis in hunc modum increpuit uerbis:* Dæmonie, *quid hic te contines? profecto non probe tantam contraxiſti animo indignationem.* Tua *cauſa tantum belli incẽdium conflatũ eſt, tua cauſa ciues ſocijq́; ad muros in acie ſtant, præliantur, occumbunt.* Tua *cauſa iam urbs cincta à uictoribus* Græcis *eſt, ac clamor bellantiũ ſonituſq; armorum undiq; ex urbe exauditur. & tu domi ocium tenes?* Qui *ſi in prælio adeſſes, alij quoque ſi quos ceſſare cerneres, & ipſi pugnarent, & niſi facerent caſtigares.* Tolle *igitur moras, egredere in bellum, ne forte hæc urbs*

Paris Hectori. *concidat incendio conflagratura.* Ad *hũc reſpondẽs formoſiſsimus* Alexander, Quandoquidẽ, *inquit, ex æquo me* Hector *increpaſti, non præter æquum tecum ita loquar, ut uelim te meis uerbis aures accommodare atque attendere.* Ego *uero nequaquam tantopere, quemadmodum tu exiſtimas, iratus ſum atq; ſuccenſeo, ut propterea intra cubiculum manendum mihi putarem, ſed acerbitatẽ animi mei cõpeſcere uolebam.* Nunc *uero uxor blãdis me affata ſermonibus, ad repetendũ bellum me induxit. id quod et mihi uidetur ſatius fore.* Nã *uictoria in hominibus altera res eſt: & ut modò uictus ſum, ita rurſus uincere potero.* Quare *age, dum mihi arma circundo, pauliſper expecta:*

Helena Hectori. *aut abi, & ego in uia te aſſequar.* Hæc Alexãder. *Cui nihil reſpondente* Hectore, Helena *mitibus eum ſic allocuta eſt uerbis:* Leuir *mi, ſi te leuirum meum mihi appellare fas eſt catellæ miſeræ atq; infelici) oportebat quidẽ, quod uti*

nam

nam fuiſſet, ut quo die primum me parens in lucem edidit, eo die infauſtus aliquis uentorum turbo aut in deſertum montem, aut in mare nos fluctus aſportaſſet, ubi demerſa eſſem, priuſquam iſta quæ fiunt, contigiſſent. Verum quando conſilium deorum fuit, ut in hæc mala inciderem, debueram certe meliorem ſortiri maritum, cui è tanta uerborum factorumq́; contumelia ab omnibus hominibus atq; ignominia doleret, & qui probra more hominum intelligeret. quod hic non facit, nullum neq; habens neq; habiturus hominis ſenſum. Quo magis reor ab omni eum negocio cum dedecore diſceſſurum. Sed eia age mi leuir, ingredere quæſo, ut ſedeas parumper in hac ſella. Tu enim es, quem præcipua rerum agendarum cura ſolicitat atq; angit, & qui plus laboris ſuſtines propter nos duos, me catellam, & hunc improbum qui me adduxit, ambos infauſto genitos fato, & à Ioue infandæ morti deſtinatos, ac poſt mortem apud omnem poſteritatem futuros fabulam atque cantilenam. Ad hanc reſpondens Hector, Noli me, inquit, Helena, etſi amãtiſsimo facis animo, inuitare ad ſedendum. Non enim acquieſcã, ſolicitus ut quàmprimũ redeam ad auxilium Troianorũ, qui magno mei abſentis deſiderio tenentur. potius iſtum, ut maturet, hortare. ipſe quoq; ſibi hortator ſit, quo me adhuc intra urbem conſequi poſsit. Nam antequã muros egrediar, ibo domũ, uiſurus domeſticos meos, ac charam uxorem cum paruulo filio. Neq; enim ſcio an è prælio amplius ad conſpectum eorum rediturus ſim, an in acie Græcorum manibus confectus occũbam. Hæc locutus Hector, abijt, & ad inſignes lares ſuos perrexit. Ibi non inuenta intus Andromacha (exierat enim illa, & in turri ſtabat cum ancilla & filio plorans, & lachrymis madens)

Hector Helenæ.

profecturus erat:& cum ad oſtium ueniſſet,ſubſiſtens ad Hector pediſſequis. *pediſſequas inquit:Agedum famulæ, ſine mendacio mihi reſpondeatis,quonam è domo Andromacha profecta eſt? ad aliquam'ne aut glorum, aut nutricum, an ad Palladis templum, ubi aliæ fœminæ immanem deam placare nituntur? Cui propere reſpondens præpoſita famuliæ, Quoniã,* Pediſſequa Hectori, *inquit,Hector tam impenſe nos cogis ueritatem loqui,illa neq; ad aliquam uel glorum uel nutricum,neq; ad Palladis templum,ubi aliæ fœminæ immanem deam placare nituntur,ſed una nutrice comite,quæ puerum geſtat,ad alteram murorum turrim profecta eſt, properans, attonita,& inſanienti ſimilima,quòd audiſſet uehementer urgere Græcos,profligari Troianos. His auditis ex illa, Hector egreſſus domo abibat,qua uenerat uia,per mediæ urbis inſignes plateas tendens ad Scæam portam, quà erat in campum proditurus. Ad quam aduentanti ac iamiam egreſſuro uxor rapido curſu obuiam fertur. Hæc eſt Andromacha Ectionis filia, qui apud opulentas Thebas agens,Cilicenſibus imperauit. Comitabatur autem eam famula, eademq; nutrix cum alumno ſuo Hectoris & Andromachæ filio:quem ad ſinum baiulat,paruulum, tenerum,feſtiuum oculis,& toto ore ſidereo, cui pater Camãdrio impoſuerat nomen,ſed eum cæteri Aſtyanactem uocare maluerunt, quòd ſolus illius pater urbem tutaretur. Hoc conſpecto arridens Hector,tacitos in eo oculos defigebat. Tum Andromacha,ut erat ſoluta lachrymis, acce-* Andromacha Hectori. *dens,manumq; uiri prehendens,inquit:Dæmonie,tua iſta te ad interitũ præcipitabit audacia. Crudelis, non te miſeret paruuli filij,non te miſeret mei,quæ infeliciſſima protinus,ſi egrederis,futura ſum uidua? Continuo nãq; omnibus in unum ingruentibus Græcis trucidabere, ut mihi*

ante

antequam hoc uideam, utilius ſit ab ipſa tellure ſorberi. Quod enim miſeræ, ſi te amittam, ſupereſt gaudium? quæ uoluptas? quæ uitæ iucunditas? Quid niſi aßiduus dolor? continuus mœror? perpetuæ lachrymæ? An oblectarē ætatem meā cū altero uiro? An uero ſuſtinere poßem alijs me ullis cōmittere amplexibus? An parētum contubernio uterer? at illi mihi erepti ſunt. An fratrū ſolatio animi tormēta mitigarē? at eos, qui mihi ſeptē erāt, uno die omnes amiſi, omnes crudelißimus Achilles, cū armēta boū atq; ouiū greges paſcerēt, interemit. Idē illorū meūq; parētem uita priuauit, euerſa prius pulcherrima ædificijs & frequētiſſima populis urbe Thebana, ubi pater regnauerat, ubi & orta ſum, ubi nunc circa ſepulchrum patris conſitis ulmis nymphæ Oreades Iouis filiæ habitant. Neq; hūc poſtquā uita exuit, exuere etiam armis uoluit (religioſum nanq; id ſibi putauit) ſed armatum combußit, eiq; buſtū fecit. Idem matrem meā cū uniuerſis regni opibus abduxit, quā immēſa ſumma redemptam, Diana apud ædes paternas commorātem ſagittis interfecit. Nunc mi Hector unus mihi relictus es, tu mihi es omnia. Idē pater es idē mater, idem mihi iucundißimus es maritus. Quare miſerere quæſo huic miſeræ, ne orbata uiro fiat miſerior. Miſerere cōmunis filij, ne infantē pupillū pater uiduæ matri relinquas. Mane hic apud turrim, ac cæteros coge ad caprificum, ut hinc urbē defendāt, ubi muri minus ardui ſunt, & qua urbs maxime à diſcurrentibus hoſtibus circumiri, inuadi, & expugnari poteſt: quà etiam fortißimi quique Græcorum, ducibus utroq; Aiace, utroq; Atrida, Idomeneoq; ac Diomede, ter irrumpere tentarūt, ſiue admonitū alicuius auguris ſecuti, ſiue ſua ſpōte inducti, ſuisq; uiribus aut ſua audacia freti. Cui reſpōdēs Hector, Iſta quidē, inquit, omnia uxor

quæ

quæ connumeraſti, & mihi curæ ſunt: eadem ipſe cogito, eiſdē moneor. Sed Troianos Troianaſq; *erubeſco, ſi uelut imbellis quidā eminus à cæteris ſubterfugiam pugnā.* Et *nihilominus non patitur animus ignauiæ ſibi eſſe conſcius, & ne mihi diſsimilis ſim, qui conſueui ſemper gnauiter agere, & in primis ſtrenue pugnare, ut & mihi & patriæ magnæ gloriæ eſſem.* Iam *uero non me præterit, fore, ut aliquando illuſtris* Troia *cum ſapientiſsimo* Priamo *alijsq;* Troianis *excindatur à* Græcis. Qua *ex calamitate ego non tantopere doleo uicem aut meorum ciuium, aut germanorum, qui & complures mihi ſunt & egregij, hoſtilibus manibus mactandi, inhumatiq; relinquendi, aut* Priami *patris, aut* Hecubæ *genitricis: quantum tuam, quòd in alicuius hoſtium manus captiua peruenies, quòd flens ac lugens in* Græciam *tranſportabere, quòd ibi inter gregem ancillarū texes: quòd aquam ſeruilem in modum, nunc prima luce, nūc meridie feres: inuita tu quidem, & quantū in te erit, renitens: ſed acerba ſeruitij neceſsitate cogeris. Atq; erunt qui tunc dicant, cum tantam uim lachrymarū decurrere per uultus tuos intuebuntur:* En *uxor* Hectoris, *qui in bello* Troiano *præſtantiſsimas inter ſuos operas edidit. Hæc illi cum dicent, uulnus doloris tui iterum reſcindetur deſiderio huiuſmodi mariti, & qui ſi uiueret, te poſſet à triſti ſeruitute liberare.* Verum *tunc ſubter humū luce uiduus lateam potius, quàm uiuēs tuam captiuitatem tuaſq; lamentationes, aut per me, aut per alium audiā.* Sic *locutus* Hector, *utranq; manū filium amplexaturus extendit.* Ille *auerſans patrem, atq; exclamans, in ſinum ſeſe nutricis infudit.* Expauerat *enim clauſam patris galea faciem, micantemq; ferro bucculam, terribilemq; ſuper conum, & motu ipſo minaces criſtas.* Ad

quam

quam formidinem pater ac mater cachinnos ſuſtulerunt.
Mox Hector, dempta capiti galea, humiq́; depoſita, filiū
iam nihil timentem poſtquam obſculatus eſt, atq; in ma-
nus ſumpſit, his uerbis Iouem alioſq́; deos precatus eſt:
Iupiter pater, uoſq́; alij dij, uelitis meum hunc filium in Hector Ioui.
hac urbe regnantem, ea uirtute in tutanda patria, atq; ea
gloria fore, qua nunc eſt pater ſuus. Cumq́; redierit ui-
ctor à cæde hoſtium cruenta referens ſpolia, ſint qui di-
cāt, Profecto hic multo eſt, quàm pater fuit, in marte præ
ſtantior. Quod uidens audiensq́; mater, gaudio implea-
tur. Hæc precatus, in manibus chariſsimæ uxoris colloca-
uit. Illa ad uerba uiri, cùm infantem fuiſſet amplexa,
cum riſu in lachrymas erupit. Eam intuens Hector ac
miſeratus, manu cepit, atq; ita affatus eſt: Dæmonia, non
ita mihi te maceres. Nihil eſt quod te ſupra modum affli- Hector uxori.
ctes timore mortis meæ. Mortem quidem effugere datum Moriendum eſt omnibus.
eſt nemini, ſiue ignauus ſit ille, ſiue ſtrenuus. In communi
nanq; unuſquiſq; naſcitur conditione mortalitatis. Mihi
autem quiſquis eripiet uitam, certe ſine dedecore morien-
tis eripiet. Tu uero, quod ad te attinet, abi domū: & quæ
tibi curanda ſunt, cura: telam & colum, ancillaſq́; exer-
ce, & ut operi domeſtico incumbant iubæ. Hoc officium
munuſq́; tuum eſt. Viris autem ſuum relinque, ut current
bella. Quod cum omnium aliorum proprium, tum inter
Troianos præcipue meū eſt. Hæc locuto Hectore, & caſ-
ſidem, quā depoſuerat humi, tollēte, uxor digreſſa eſt. Et
erūpente maiorem in modū fletu, domum redijt. Quā cum
intrauit, ubi chorus famularū aderat, ingentem cūctis plo
ratum excitauit. Videres ibi funebrem lamentationem, &
uiuens adhuc Hector, quaſi mortuus domi ſuæ plangeba-
tur. Aiebant enim non poſſe eum uim uireſq́; Græcorum
effugere,

effugere, nec ad ſuos amplius eſſe è prælio reuerſurum. Vix Andromacha profecta, ecce ibi Alexander, qui non diu moratus, cum primum decora ſibi arma circundedit, egreſſus pleno ueniebat gradu, ſimilimus equo, qui diuturno ocio paſtus ad plena præſepia, tandem ruptis uinculis fugit: nactuſq; planitiem, erectis crepitātibuſq; pedibus, ſublimi ceruice inſurgentibus iubis, currit aut in aſſueta paſcuis loca, aut in aſſueta lauationi flumina, aut uiribus fretus in polias equarum. Talis Paris à ſumma Pergamo, per urbem fulgentibus armis uadebat, ueluti gallus quidam lætus & alacer, atque ſic celerans, fratri præſto fuit, iam illinc proficiſci uolenti ubi cum uxore fuerat ille congreſſus. Ad quem ſic prior locutus eſt: Maior natu frater, feſtinantem ego te quàm primum prodire tarditate mea remoratus ſum: neque celere, ut me iuſſeras, adueni. Cui reſpondens Hector, Dæmonie, inquit, tibi quidem nemo æquus rerum æſtimator bellicam laudē detraxit. Es & in bello ſtrenuus, ſed libenter ceſſas, & ad bellum uenis inuitus, coactus, ſegnis. Qua ex re, cum te paßim male audire à cæteris Troianis, qui tua cauſa plurimas patiuntur ærumnas, & carpi conuicijs audio, uror animo, ac crucior. Sed age eamus in prælium, iſta poſterius mitigaturi, cū domi fugatis è Troiana terra hoſtibus, cratera dijs immortalibus ex more ſtatuemus, ſi quando nobis hoc Iupiter conceſſerit.

Paris. Hector.

Iliados

ILIADOS HOMERICAE LIBER VII.

HAEC cum dixiſſet Hector, ambo por=
tas egreßi, ac prono in bellum animo ua
dentes, non aliter ſe in conſpectum ſuo=
rum dederunt exoptatos, quàm conſla=
tus ſunt, quos deus dat nautis per lata ma
ris ſpatia defatigatis in remigando, atq; exhauſtis. Hic in
ipſo ſtatim aduentu duos principes uterq; interemit: Ale
xander Meneſthium ex Arna urbe, atque Areithoi &
Philomeduſæ filium: Hector Eioneum, lancea inter caßi=
dem thoracemq́; in iugulum adacta. Glaucus quoque in
media pugna Iphinoum Dexiadem pilo percußit: & ab
equorum dorſo, in quod ille inſilierat, moribundum deter
rebat. Hæc ut Pallas aduertit, dolens Achiuos manibus
Troianorum interfici, protinus ad ſacram Troiam de cæ
lo delapſa eſt. Cui Apollo, qui è Pergamo pugnam inſpe
ctabat, cupidus uictoriæ Troianorum, obuiam proceſ=
ſit. Quum ambo apud fagum congreßi eſſent, prior Apol- Apollo.
lo, Quid tu, inquit, magni Iouis filia cœlitus ueniens
properas agere? quid contraria es? Ingens te, ut uideo,
trahit affectus. Nũquid ut uictoriam de manibus Troia=
norum, quos tu immitis deſtructos omnino uis, eripias,
tradasq́; Argiuis? Quòd ſi mihi acquieſcis, multo præ=
ſtiterit: dirimamus prælium, nec ſinamus hos ulterius
hodie pugna ſæuire, pugnaturos poſtea eò, donec Ar=
giui (quoniam ita uobis dijs eſt cordi) ſacram Troiam
euertant. Ad quèm reſpondẽs Pallas, Sic, inquit: Apollo, Pallas.
ut ais, iſto & ipſa animo à cœlo ad Græcos Troianosq́;
deſcen

deſcenderam. Sed qua ratione cenſes bellum inter hos eſſe
Apollo. *dirimendum? Hac inquit ratione Apollo: Inducamus Hectora, ut ultro prouocet Argiuos, poſtulans ex eis unum prodire, qui cũ eo dimicet ſingulari certamine. Cuius hoſtes uirtutẽ uigoremq; admirantes, unum de ſuis deligãt, quem cum dio Hectore committant. His Apollinis uerbis*
Helenus Hectori. *Pallade acquieſcente, Helenus intellecto deorum decreto, ad Hectorem acceßit atq; inquit: Hector fortißime prudentißimeq;, obtempera conſilio meo, quod fidele erit, quippe cum frater ſim. Iube cæteros omnes tum Troianos, tum Græcos, intermiſſa pugna ſedere ſpectãtes: atq; eum qui ualidißimus eſt inter Græcos, prouoca ad ſingulare certamen. Neque te mortis teneat metus. nam ſi quid mihi credendum putas, uocem deorum immortaliũ exaudiui, qui nequaquam tibi mortẽ ex hac pugna impendere dixerunt. His auditis, Hector mirum in modum lætatus, proceßit in mediũ: ac lancea, quam mediã tenebat, Troianorum phalanges ceſſare, & retro ſeſſum ſe recipere iubebat. Quibus ad unum omnibus obtemperantibus, & ſe in ſeriem recipientibus, Agamẽnon & ipſe eundem in modum ſuis imperabat. Pallas autẽ atq; Apollo, ſub ſpecie uulturum præcelſam Iouis fagum inſidebant, læti illo tot armatarum cohortiũ ſpectaculo. Sedebant autẽ cohortes horrenda quadã ſpecie denſatis clypeis, caßidibus, lãceis. diceres ſimules fluctibus, quos recens boreæ ſpiritus è fundo ciet, & frequentes per atra ponti æquora propellit. Ibi Hector in medio utriuſq; exercitus ſtans, profatus eſt:*
Hector Græcis & Troianis. *Auſcultate hæc uniuerſi Troiani pariter & Græci, quæ ad uos cõſtitui dicere: Fœdera quidẽ inter Alexãdrũ atq; Menelaum Iupiter rerũ arbiter fecit ut rata non eſſent, nimirum & uobis infeſtus, & nobis, excogitãs quomodo hoc bel*

hoc bellum nõ habeat exitum, ſed debellationis, & alter- utrius euerſionis: ut aut uos Troianos cum urbe noſtra, aut nos cùm ueſtris uos nauibus euertamus. Nunc autem *ſi quis ueſtrum (ſunt enim iſtic præſtantiſſimi quiq; Græcorum) confidit ſibi, ut mecum dimicet ſingulari certamine, agedum procedat, hac ſcilicet conditione quam dico, cuius Iupiter optimus maximus inter nos teſtis ſit: Si me is, qui mecum dimicaturus eſt, occiderit, contentus ſit armis mortuum ſpoliaſſe. Cadauer autem reddat in urbẽ reportandum, quod Troiani Troianæq; in ignẽ imponant, & funeri iuſta perſoluant: Sin contrà ego illum occidero, quam gloriam mihi Apollo tribuat, tantummodo exuã armis: quæ delata in urbem, ſublimi Apollinis templo affigam, reddito ſuis cadauere, quod ad naues reportent, ubi ad oram Helleſpontiaci maris ſepeliant, eiq; inſigne monumẽtum extruant, in longam uſque poſteritatem duraturum, quo tempore qui nauibus hac præteruehẽtur, cum monumentum intuebũtur, dicent, Ibi ſitus eſt uir grauis, quem in bello longe fortiſſimũ priſcis ſeculis eximius Hector occidit ſingulari certamine. Hæc illi nauigantes cum dicent, uidetis fore, ut nunquam gloria mea obliteretur.* Hæc Hector. *Præſtantiſſimi autem quiq; Græcorum quos prouocatio hæc appellabat, nihil reſpõderunt, ſed diu ſeſe cuncti intra ſilentium tenuerunt. Quippe quos ut ab recuſando pudor, ſic ab accipiendo metus diſtinebat. Tã- dem Menelaus ſurgens, alto ſuſpirio dolorem ſuum indignationemq́; declarans, hunc in modum in his qui tacerent, probra ingeſſit: O' uiri uerbis animoſi, non rebus: nunc minaces homines, non pugnantes: nunc Graiæ, iam non Graij: tantum'ne dedecus ſuſtinere, tantum opprobrij pati poteſtis, ut omnino ex uniuerſo nomine Graiorum* Menelaus Græcis.

nemo exiſtat, qui armis cum Hectore decernere audeat? Imque uobis imprecor, ut iſtic, ſicut ſedetis ignaui, timidi, inglorij, aqua & tellus efficiamini. Ego uero ne honori & Græciæ & meo deſim, cōtra Hectorem arma ſumere non recuſo. Penes deos autem eſt, cui uelint indulgere uictoriam. Hæc locutus, arma quæ depoſuerat, ſibi induebat, ut in hoſtem ſe conferret. Qua in pugna ultimus tibi dies Menelaë illuxiſſet, ſub Hectoris manibus (multo enim uiribus erat te ille præſtantior) occaſuro, niſi cæteri principes ſurrexiſſent, prehenſumq; retinuiſſent: & in primis Agamemnon, qui dextera fratris arrepta, hoc eum ſermone compeſcuit: Menelaë, inſanis, nec quid coneris intelligis. Inhibe feruorem iſtum animi, etſi inhibere difficile. Neque enim te ſinam tanta ueſania duci, ut præ ſtudio contentionis uelis cum fortiore pugnare, & manus conſerere cum Hectore, quem cæteri reformidant, quem Achilles ipſe in bello aggredi exhorreſcat. Achilles inquam, qui te longe eſt fortior. Tu quidem recipe te ſeſſum ad comites tuos. Erit autem quem Græci aduerſus Hectora eſſe idoneum ducant, qui quantumuis intrepidus ſit, & certandi inſatiabilis, tamen affirmo, ſi modo mortem effugiet, libenter dirimet pugnam, libenterq; æquo marte diſcedere uolet, & ob hoc dijs gratias aget. Hæc dicens Agamemnon, germanum à ſententia reiecit, in ſuamq; (grauiter nanq; locutus erat) adduxit. Famuli uero ubi Menelaum fraterno cedentem conſilio uiderūt, læti protinus arma ab humeris exuerunt. Tūc ſurgens ſacra quadam præditus maieſtate Neſtor, O indignum facinus heroës, inquit, heu quātum mœroris ex hoc nuncio accipiet Græcia, quantum Peleus Myrmidonum & imperio & facundia princeps: Peleus ille, qui domi ſuæ perconta-

Agamemnon Menelao.

Neſtor Græcis.

contatus ſingulorum ueſtrum genus ac parentes, tanta cum uoluptate referentem me audiebat: quàm frequenter nunc è cõtrario ſeniles illas manus tollet ad cœlum, rogans à dijs immortalibus ſe uita priuari, & ad inferos trudi, cum audiet cunctos Græcos terrore perculſos, noluiſſe dimicare cum Hectore. Quod utinam tu pater Iupiter, & tu Minerua, & tu Apollo faceretis, ut annos pubertatis agerem, qualis olim fui in bello Pyliorum atque Arcadum apud clamoſum Ocyronem, prope fluenta Iardani, ad muros urbis Pheæ. Erat illic Ereuthalion quidam, uir tum miraculo corporis, tum excellentia armorum præcipuus. Donauerat autem ea arma arbiter bellorum Mars dio principi Areithoo, quem uulgo Clauarium nominabant, quòd non gladio, non lancea, non ſagittis in bello uteretur, ſed ferrea claua, qua ſola hoſtiles phalanges perrumperet. Hunc Lycurgus cum uirtute non poſſet, arte trucidauit, aggreſſus inter anguſtias uiarum, ubi nullus foret clauæ uſus, nihilq; telum ad arcendam necem domino profuit. Quippe occupato ictu, Lycurgus medium lancea transfodit, reſupinumq; humi proſtrauit, ac mortuum armis exuit, quibus poſtea ſemper dum ætas tulit, omnibus in bellis eſt uſus. Poſtquam uero per ætatẽ res amplius bellicas adminiſtrare non poterat, Ereuthalioni ſpectato famulo geſtanda conceſſit. Hoc itaque Ereuthalione his armis induto, confidẽte, anteq; cæteros ſocios progreſſo, et fortiſſimũ quẽq; de noſtris ad ſingulare certamen prouocante, cum reliqui timore perterriti cõtinerentur ac tremerent, ego etſi minimus omnium natu eram, non ſuſtinui animo detrectare pugnam: confiſusq; mihi ipſi ſum, & audaciæ meæ Pallas affuit, gloriãq; inſignẽ cũ uictoria protulit, hoſte occiſo,

quem uidiſſes ut ualentiſſimum, ita ualentiſſima immenſi corporis mole humi iacētem. Quòd ſi qualis tum fui ætate & uiribus, talis nunc eſſem, ultro aduerſus Hectora me conferrem. Nunc cum flos omnis Græciæ adſit, nulli ueſtrum præſens animus eſt, ut prouocantis certamen accipiat. Ad hanc ſenioris Neſtoris caſtigationem commotus chorus ille nouē fortiſſimorū ſurrexit, ſignificans ſe unuſquiſq; eum eſſe, qui uelit pugnare cum Hectore, ſed multo ante cæteros princeps exercitus Agamemnō, poſt hūc Tydides, deinde uterque Aiax, Telamonius, & Oilei filius: tum Idomeneus, unà cum famulo ſuo Merione, poſt hos Eurypylus, & Thoas, atq; Vlyſſes. Quibus Neſtor ſic protinus, inquit: Sortiendum inter uos eſt, cuius ſit futura pugna cum Hectore. Veruntamen quemcunque ſors deliget, eum admonitum uolo, ſi ex hoc certamine incolumis euaſerit, & ſibi & reliquis Græcis priuatim et publice uoluptati ac gloriæ fore. Sic locuto Neſtore, nouem ſortes pro ſe quiſque ſuam, quo uiſum eſt ſigno, notauerunt, eaſq; in Agamemnonis galeam deiecerunt. Interea plebs ſublatis in altum oculis manibuſq;, his uerbis obſecrabat: Iupiter pater, da ut aut Aiacis Telamonij, aut Diomedis, aut Agamemnonis ſortis exeat locus. Atque ita euenit. Aiacis, quē potiſſimum cupiebant, ſors prolata eſt. Protulit autem eam Neſtor, prius concuſſa galea cū ſortibus, deditq; præconi circunferēdam ad ſingulos, & cuius manu ſignata eſſet agnoſcēdam. Acceptam præco à ſiniſtro in dextrum means, ſingulis gradatim oſtendebat, nullo ſignum agnoſcente: cum ad Aiacem Telamonium, qui ultimus erat, deueniſſet, aduenięti Aiax manum porrexit, ſortem accepturus, inſpectaturuſq;. Ea tradita, inſpecta, & cū gaudio agnita, mox ibi ante pedes ſuos abiecta,

Neſtor Græcis.

Plebis oratio.

iecta, ad proceres, inquit: O ſocij, ſors mea eſt, & meam potiſſimum quidem gaudeo. Videor nanque idoneus, qui Hectora ſuperare poſſim. Vos autem, dum armis me inſtruo, uota facite Ioui, non tamen palàm, ſed ſilentio, ne Troiani formidinis ſignum interpretentur: aut ſine ſilentio, ſi uultis. Quid enim uerear, illi ne plus animi capiant? Ego uero eorum, neq; Hectora, neque quempiam formido. Nam ſi quid mihi genus & patria & educatio confidere permittũt, profecto nemo erit, qui me tanquam parum fortem aut tanquam parum peritum rei militaris terga uertere compellat, fugientemq; auide proſequatur. Sic locuto Aiace, intuentes in cœlum illi pro ſe quiſque dona ferebant. Inter quos erant qui hunc in modum precarẽtur: Iupiter pater, qui monte Idæo præſides, idem optimus maximus, largire Aiaci ex hac pugna honeſtam cum laude uictoriam. Aut certe ſi Hectorem amas, eiuſq; tibi cura eſt, idem roboris utrique, idem ambobus ex hac pugna honoris & laudis tribue. His ita uota facientibus, Aiax interim ſe armabat. Atque ubi cum armatura inſtructus eſt, proceſſit, ut conſtaret aſpectu ipſo uere eum eſſe propugnaculum Achiuorum, ſicut ingẽti corpore, ita ingenti animo, ridenti uultu, ſed tamen feroci, pleno gradu, ac ſublimi dextra trabalem lanceam quatiens, ſiniſtra illud ſcutum immane proferens, turris inſtar, quod ei fecerat longe optimus artis ſcutariæ opifex Hœtichius, qui habitauit apud Hylen, ex ſeptem electorum boum tergoribus, inducta deſuper lamina ferrea. Et qualem ferunt Martem ipſum ad bellum ire hominum, quibus acres Iupiter incutit ſtimulos inter ſe decertandi, talis ad certamẽ Aiax ibat. Quem ita ſtrenue euntem Græci uidentes, maiorem in modum lætati, optimam ſpem uictoriæ capiebant.

Aiacis oratio.

 bant.

bant. At Troiani ingenti metu correpti contremiſcebãt, adeo ut ipſum quoque Hectorem corde ob metum uehementius palpitante, prouocaſſe pœniteret. Sed iam non erat integrum pugnam detrectare, & ad ſuos ſe recipere, quia ad certamen ultro ipſe alterum prouocaſſet. Ille ubi proxime ad Hectorẽ acceßit, ſtetit, cumq́; minacibus uerbis allocutus eſt: Hector, hodie cognoſces plane ex ſingulari certamine, quales ſint, quos tu prouocaſti, fortißimi quique Græcorum, Achille excepto. Ille enim præter cæteros & ardore animi pollet, & robore corporis. Sed nunc Agamemnoni principi infenſus, in tentorijs ſe continet. Secundum Achillem complures ſunt idonei tecum ſoli cum ſolo conſerere manum, quorum ego unus ſum. Quare age capeſſe iam pugnam, ac tu incipe. Cui reſpõdens magnus Hector: Ne mecum, inquit, princeps Aiax uerbis agas ad terrẽdum appoſitis, tanquam cum muliebri ſexu, aut puerili ætate, cui per imperitiam rei bellicæ facile timor incutitur. Ego ſcientia rei militaris peritus ſum, ego mortiferos ictus inferre et propulſare didici, totoſq́; dies ſub armis in diro Marte tranſigere ſcio. Nunc ſiniſtro, nunc dextro brachio parmam geſtans, utraque manu pugnare ſcio. Quomodo ex equis dimicandum ſit, quomodo in pedeſtri certamine, ſcio: deniq; quomodo hoſtis inſidijs ſit atque arte fallendus. Verũ cum talis ſis uir, nolo te ex occulto, ſed ex aperto ferire, ſi feriam. Hæc dicens, trabalem retro lanceam reduxit, in Aiacemq́; contorſit. Quæ in ſcutum Aiacis illata, à chalybea lamina, quæ extima & octaua erat, ac ſex corijs tranſactis, ad ſeptimum hæſit. Tum Aiax ſecundo loco ſuam & ipſe uibrauit, qua nõ modo Hectoris opertum chalybe clypeum traiecit, uerumetiam fidelißimum thoracẽ ad ipſum uſq; uen=

Aiax Hectori.

Hector Aiaci.

uentrem: quem etiam traieciſſet, niſi ictus impetum Hector declinatione uitaſſet. Tum utrique euulſa haſta, qua percuſsi erant, eaq; librata, concurrunt, rapidis leonibus ſimiles apris'ue, quorum etiam non imbecille eſt robur. Et Hector quidem medium Aiacis ſcutum feriens, ferreā laminam non perrupit, ſed reflexo ad ictum ſpiculo haſta reſilijt. Aiax uero ad ictum inſurgens, parmam Hectoris fregit, ſed non ita ut perforaret. Nam dum eam Hector ad excipiendum ictum paululum deflexit, haſta uero è parma fugiens nōnihil de collo Hectoris, ſeruato tenore, perſtrinxit, atro cruore qui ſtatim profluxit, uulnus indicante, quo nihilo minus à pugna Hector non deſiſtit, ſed aliquantulum relato pede, atque prægrandi rudiq; ſaxo, quod humi iacebat arrepto, ipſum umbonē hoſtilis ſcuti cum immani fragore percuſsit. Tum Aiax ſublato inuicem lapide, multo quàm illius fuerat uaſtiore, & uelut molari, in hoſtem terribilis fertur: aduocatisq; omnibus uiribus, in rotundo clypeum ferit, introrſumq; perfringit. Quo ictu offenſis Hectoris genibus, quantus fuit reſupinus ſupra ipſius clypeum cum ruina extendit. Eum tamen protinus Apollo alleuauit. Et forte ſtrictis gladijs rem cominus egiſſent, niſi præcones Iouis, & hominum angeli affuiſſent, Talthybius atque Idæus: hic Troianorum, ille Græcorum: uterque uir prudens, uterque ſceptrum manu geſtans. Qui cum ſceptra pro ſe quiſque in medium pugnatorum dirimendi certaminis gratia intendiſſent, Idæus, ut erat grauis, his illos uerbis affatus eſt: Idæus.

Ne ulterius chariſsimi filij, ne pergatis dimicare. Deſinite à pugna, ambos diligit Iupiter, ambo eſtis bellatores, & tales uos eſſe omnes cognoſcimus. Nox iam aduentat. Cui ut pugna dirimatur admonenti parere ius eſt.

Aiax. *Ad hunc reſpondens Aiax, Idæe, inquit, iubeto iſta* Hectorem *ipſum potius dicere, cui attinet, ut quemadmodum prior prouocauit omnes Græcos ad pugnã, ſic prior deſiſtat à pugna. deinde ego non grauate tibi parebo.*

Hector. *Cui* Hector *inquit: Aiax, quoniam tibi tanta dono dei adeſt magnitudo membrorum, tantum robur, tanta etiam ſolertia atque prudentia, ut omnes Græcos in pugnando facile uincas, deſiſtamus hodie à dimicatione, poſt hunc diem dimicaturi eouſque, dum dæmon decernat utrorum ſit, noſtra an ueſtra uictoria.* Nox *iam aduentat, cui ut pugna dirimatur admonenti parere ius eſt: eo quidem magis, ut ambo reuerſi incolumes, tu ad naues, ego ad urbem, noſtros uterque gaudio afficiamus: tu Græcos omnes præcipueq́; amicos ac neceſſarios tuos, ego* Troianos *atque* Troianas*, quæ nunc apud ſacram ædem pro me numen comprecantur. Ad hæc honorificis nos inuicem donis muneremus, ut ſint è Græcis* Troianisq́;*, qui dicant: Qui prius de uita tanto cum ardore dimicarunt, hi contracta amicitia cum donis mutuo acceptis digreßi ſunt. Hæc locutus, enſem argenteo capulo, quem alligatum inſigni zona geſtabat, ab humero detraxit, ac uagina incluſum progreſſus* Aiaci *in manum tradidit.* Ille *uicißim radiantem* Phœniceo *artificio balteum* Hectori *dedit. Atque ita mutuis donati muneribus, in diuerſum uterque digreßi, ad ſuos reuerterunt.* Troiani *præter ſpem ab illa ui* Aiacisq́; *præualidis uiribus non modo liberatum, uerumetiam illæſum* Hectora *eſſe gaudentes, ad urbem eum deduxerunt.* E *diuerſo proceres* Græcorum Aiacem *ad* Agamemnonem *deducũt, lætum exultantemq́; uictoria. Quos ubi in tabernaculum ſuum accepit* Agamemnon*, ibi* Ioui *optimo maximo bouem immolat marẽ,*

atq;

atq; quinquennem. Tum circunfuſi cæteri corium exuũt, exta proſcrunt, carnem pro more concidunt, uerubus infigunt, torrent ſcienter, toſtam è uerubus detrahunt: finitoq; labore, atq; omnibus rebus ad cœnam præparatis, diſcumbunt, opipareq; ueſcuntur. Tunc Agamemnon ſumptis bouis cum tergore cornibus, Aiacem præter cæteros conuictores honoris gratia donat. Poſtea uero cum cunctis cibo potuq; ſatiatis, mẽſæ remotæ ſunt, Neſtor cuius pauloante conſilium fuit & iudicatum eſt optimum, ante omnes hunc in modum ad illos exorſus eſt: Agamẽnon uosq; alij proceres, multorum ex ueſtris, quos atrox hodie Mars abſumpſit, animis ad infernum profectis, corpora paſſim proſtrata in ſuo ſanguine iacent. eoq; oportet nos craſtino die à belligerando ſuperſedere, & bobus ac iumentis ad plauſtra iunctis, ſuperuehere cadauera unum in locum exiguo à nauibus interuallo, atq; illic exurere, ut inde collecta oſſa, cũ in patriã redibimus, ad ſui quiſq; neceſſarij filios reportemus. mox campũ uerſus circa pyram egeſta humo, communem omnibus tumulum extruamus. Itemq; circa illum in tutelam & noſtri & nauium excitemus arduas turres cum amplis portis, quà currus euntes redeunteſq; commeare facile queant. Exterius uero altiſſimã ducamus foſſam cum aggeribus ac uallo, quæ circundatis à terra caſtris, tutos nos atq; equos reddat, ſi quãdo ſuperiores in bello Troiani, nobis terga dantibus fortaſſis inſtarent. Hæc Neſtor. Cæteri reges unà omnes ſententiam collaudarunt. Cæterum non ut inter Græcos, ita inter Troianos conſultantes conueniebat: ſed uehemens erat & ſeditioſa diſcordia. Nam coacto in excelſa urbis parte conſilio ante Priami fores, uir grauiſſimus Antenor ſurrexit, atq; ita cõcionatus eſt: Troës & Dar-

Neſtor Græcis

Antenor.

dani,& uos qui nobis auxilio uenistis ſocij,audite ſentẽtiam meam:Cenſeo eundum uobis ad Alexandri domum, & afferendam huc Helenam cũ omni gaza, qua cum uenit,ut in manus Agamẽnonis ac Menelai tradamus, quã ſecum ſoluta obſidione in Græciam reportent. Id quod nos facturos iureiurando promiſimus. Nunc eo temerato pugnamus,ut non ſperem quicquam melius quàm euenit, euenire poſſe,niſi ita,ut admonui agamus. Hæc ubi dixit Antenor,reſedit. Tum Alexander ſurrexit, & ad Antenora cõuerſus inquit:Antenor,quæ adhuc dixiſti,ea mihi non approbantur,ac minime placent,cũ neutiquam recte ſis prolocutus:non tamẽ quia te fugiat,quid rectum prauumq; ſit.Nam ſi libuiſſet tibi,meliorem multo ſententiã dixiſſes. Nunc aliter locutus es ac ſentis. Quòd ſi ex animo locutus es,profectò,ut fateor, mentem dij tibi ademerunt.Ego uero diuerſam à te apud hos,qui adſunt,ſententiam dicam:Gazam quidem,quam ex Argis aſportaui,omnem reddere uolo, & de mea domeſtica etiam acceßione adiungere.Helenam uero nequaquam redditurus ſum. Et hæc cum dixiſſet,reſedit.Ad quos Priamus rex prudẽtia ac ſapientia ſingulari ſurrexit, atq; inquit:Troës & Dardani,& qui nobis auxilio uenistis ſocij, audite ſentẽtiam meam:Abite nunc ad ſuum quiſq; hoſpitium,ut conſueuiſtis, curatiſq; corporibus memẽtote excubiarum,& per uices ſinguli uigilias agite. Cras autem prima luce Idæus eat caduceator ad caſtra Græcorum, ut eis notam faciat conditionem,quam affert Alexander,qui huius belli eſt autor,an eam accipere uelint. Ad hæc noſtris uerbis dicat,quod poſtulatu honeſtum eſt, uelint'ne nobiſcũ inducias facere,quoad occiſorũ corpora deuſſerimus,reuerſuri poſtea rurſus in prælium, pugnaturiq; eo uſq;, quoad dæmon

Paris.

Priamus.

dæmon inter nos decernat,utrorum ſit,an ipſorũ,an noſtra uictoria.Sic locuto Priamo,uniuerſi et uoce ſummopere aſſenſi ſunt,& re obtemperauerũt.Prima autem luce Idæus ad caſtra Græcorum profectus offendit eos in concilio ad puppim Agamemnoniæ nauis de republica conſultantes:procedensq́;,in medio eorũ ſtetit. Tum uocali illa uoce mandata expoſuit: Agamemnon uosq́; alij proceres, Priamus me cæteriq́; optimates Troiani ueniré iuſſerunt,ut notam facerem conditionem, quam uobis offert Alexander, qui huius belli eſt autor, quiq́; debuerat,priuſquam iſta conaretur,interiſſe,uelitis nec'ne illam accipere gazam, quam ſecum huc ex Argis aduexit,uobis omnem uult reddere.Helenam uxorẽ Menelai reddere non uult, Troianis etiã reddere eam ſuadentibus.Ad hæc Priamus cum omni ſenatu ſuis uerbis ut hoc dicerem uobis,iniunxit, uelitis'ne nobiſcum inducias facere, quoad occiſorũ corpora deuſſerimus, reuerſuri poſtea rurſus in prælium, pugnaturiq́; eouſq́;, quo dæmon inter nos decernat,utrorũ ſit,an ueſtra,an noſtra uictoria.Sic Idæus. Illi autem diu ſe omnes intra ſilentium tenuerunt.tandem Diomedes ita ad illos uerba fecit: Neq; gazam quis poſthac,neq; ipſam Helenam Troianis ultro offerentibus accipiat. Nã uel pueris iam liquet,ultimum exitiũ per nos imminere Troianis.Sic locuto Diomede,cũ cæteri Græci ob admirationem tam preclaræ ſententiæ ſucclamaſſent, Agamemnon ad Idæum inquit:Idæe, tute audis quid tibi reſpondeãt Græci,nõ eſt opus ut ego tibi,ut moris eſt,reſpondeã. Nam & ipſe in eorũ ſentẽtiã eo. Quod autẽ ad occiſos attinet,nõ inuideo illis extremũ rogũ.Nullũ enim cũ hominibus, poſtquã defuncti ſunt uita,odiũ eſt: nec ex eis ſumenda eſt ultio,ut ſepultura fraudẽtur. Huius inter

Idæus.

Diomedes.

Agamemnon.

nos

*nos fœderis Iupiter Iunonis coniunx teſtis inuocatus ſit. Hæc locutus, ſceptrum, quod manu tenebat, in teſtimoniũ ſponſionis ad deos protendit. Idæus reſponſo accepto in urbem rediȷt, adiensq́; conciliũ, ubi primarij omnes Troũ ac Dardanûm reditum eius præſtolabãtur, atq; in medio ſtans, renunciauit legationem. Qua audita, Troiani confeſtim ſe accinxerunt, partim ad ſubuehenda cadauera, partim ad materiam ſuccidendam comportandamq́;. Eodem uiciſsim modo Græci agentes, & uſq; in diem poſterum ultro citroq́; euntes, obuios iniere Troianos. At hi & illi inter ſe ciuẽ ab hoſte, proximum ab alieno digno ſcere non ualebant. At cum abſterſo aqua cruore, proximorum corpora quiſq; Græcus Troianuſ'ue agnouerat, tunc decurrente per ora fletũ eos carris imponebant, & ad ſuam utriq; pyram comportabant: compoſitisq́; ſuper ſtruem, facem ſubmittebant, ſed Troiani tacita cum mœſtitia, Priamo eos plorare prohibẽte. Poſtea uero quàm corpora exuſta, hi ad urbem, illi ad naues reuerſi ſunt. Cæterum Græci ſub extremum noctis antequã aurora ſe proderet, ſuorum quiſq; oſſa inter cineres legunt, mox campum uerſus circum pyram egeſta humo, cõmunem omnibus tumulum extruunt. Itemq́; circa illum in tutelam & uirorum & nauium, excitant arduas turres, cum amplis portis, quà currus euntes redeuntesq́; cõmeare facile poſſent. Exterius uero altiſsimam ducunt foſſam & admodũ latam, quæ à turribus caſtra complecteretur. & in aggeribus foſſæ iaciunt uallum: quod opus tanto cũ ſtudio molientes Græcos (erat enim ingens) cum Iupiter ac dij cæ*Neptunus.* teri Ioui aſsidentes cum admiratione intuerentur, Neptunus ita exorſus eſt: Iupiter pater, & quis iam inter mortales eſt, qui in auſpicãdis operibus deorũ immortaliũ mẽtẽ uolun-*

uoluntateq́; ſcrutetur? Nõ'ne uides Græcos murales circũ naues extruere munitiões cũ foſſa & uallo, nõ' litatis antea ſacris in deorũ honores? Et huius operis gloria tam late propagabitur, quãtũ terrarũ auroru circũſpicit. At operis quod ego atq; Apollo principi Laomedõti plurimo cũ ſudore cõſtruximus, fama in nihilum recidet. Ad quẽ uehe mẽter ſtomachatus Iupiter, Heu pudor, inquit, Neptune, quæ oratio tibi elapſa eſt? quid ita rẽ friuolã extimeſcis? quod in te nõ cadit, qui tãtus es deus, ſed in aliũ quempiã multo imbecilliorẽ. Et huius (inquit) operis gloria tã late propagabitur, quãtum terrarũ aurora circũſpicit. agedũ igitur ubi Argiui profecti fuerint hinc in patrias oras, dirue hos muros ad ſolũ, atq; in mare præcipita: omneq́; littus, ubi munitiones hæ ſunt excitatæ, ita ſabulo obrue, ut ne ueſtigia quidẽ Argiuæ ſtatiõis appareãt. Hæc dijs inter ſe colloquẽtibus, & diei & operis finis fuit. Reuerſiq́; Græci ab opere abſoluto ad ſua quiq; tentoria, mactatis ſtatim bobus cœnant, ſuppeditante etiã uino, cuius magnã uim aducxerãt onerariæ naues, è Lemno trãſmiſſæ ab Euneo Iaſonis & Hiſipylæ filio, peculiariter uero mille lagœnas Agamẽnoni & Menelao pro munere. Hinc itaq; Græci pro ſe quiſq; uinũ mercabatur rerũ permutatione, alij ære, alij ferro, hi corijs, illi bobus, nõnulli captiuis rebus cum uino cõmutãdis. Atq; ita in noctẽ totã præclare epulãdo atq; potãdo inſomnẽ agebant. Troiani autem ac Troianorũ ſocij apud Troiam ipſi cœnitabãt. Eam tamẽ noctẽ Iupiter male in illos cogitãs, horrẽdis fulminũ tonitruis inquietauit: quo pauore attoniti, uinũ in terrã è pateris profundebant. Nemoq́; ex his bibere ſibi antè ſuſtinuit, quam Ioui principi deorũ libaſſent. Tãdem cibo ac potu refecti, mẽbra quieti dederunt, ſomnumq́; ceperunt. Iupiter.

ILIADOS HOMERICAE LIBER VIII.

SV B *lucem Iupiter (cum rutilans aurora omnem terram illuſtrare incipit) in editiſſima radiantis olympi curia concilium deorum habebat. Quibus cum ſilentio auſcultantibus ita uerba fecit: Audite o-*

Iupiter. *mnes dij pariter & deæ quæ dicam: & cum audieritis, nemo ueſtrum, ſiue mas, ſiue fœmina, orationi meæ conetur refragari, ne feſtinãti mihi quod in animo habeo exequi, ſitis impedimento: ſed uniuerſi approbate quod dixero: Quemcunq; ego ueſtrum à cœtu deorum ſeorſum deprehendero profectum ad ferendas ſuppetias, uel Argiuis uel Teucris, hunc aut deformiter cæſum uerberibus remittam in cœlum, aut in atrum illum et tam procul hinc poſitum deijciam tartarum, ubi ſubter ima terrarum cum ferreis portis ac æreis foribus altiſſimum barathrum eſt, tanta in infernũ profunditate demerſum, quanta è cœlo in terrã. Atq; hunc in modũ cognoſcetis, quãto Iupiter rerũ arbiter omniũ deorũ ſit ualẽtiſſimus. Quòd ſi quãtæ ſunt meæ uires, iuuat experiri, et huius rei documẽtum quæritis, agedum auream reſtim è cœlo ſuſpendite, eáq; cuncti dij ac deæ apprehẽſa, me hinc detrahite in terrã. Nullo id quãtumlibet nixu poteritis efficere. At cũ mihi facere idẽ irato libuerit, in terras uos uniuerſos & in maria uſq; detraherem: quinetiam circũligata reſte hac ad ſummitatem olympi omnia ſuperne alleuarẽ, ut intelligatis quãtũ ego deos ſimul atq; homines antecello. Sic Iupiter. Illi autẽ diu ſe intra ſilentiũ tenuerunt, reputãtes animo uehemẽ-*

tiam

tiam acerbitatéq; orationis. Tandē Pallas rupto ſilentio ita reſpondit: Iupiter pater ac regum rex, probe & nos compertum habemus, nullius deorū robur æque pollere, ut tuum: nec quicquid facimus, ideo facimus, quòd tecum cōtendere uelimus, ſed quòd uicem Græcorum dolemus, quos tetram in bello mortē uidemus oppetere. Nūc quādo uetas opem illis ferre, nos bellum nō adibimus: conſiliū autē, ſi qua in parte opus erit, cū tua uenia ſuggeremus, ne te ipſis infenſo omnes intereant. Ad quā ſubridēs Iupiter, Bono animo eſto dulciſsima filia, uolo tibi gratificari quod poſtulas, audacter aggredere, quod petiſti, nihil ob iſtud auditura obiurgationis à patre. Ita affatus, equos ad currum iungit, ut perniciſsimos, ſic cōptis auro crinibus decētiſsimos, tum aurea ſibi arma circūdat, ſumptisq; manu flagellis auro diſtinctis, in bigā inſilijt: atq; equos, ut curſum ineant, uerbere iubet. Illi tum ſua ſponte, tum inſidentis imperio uolabant, medium inter cœlum terrasq; iter tenentes. Quos Iupiter, poſtquam ad nemoroſam ferarumq; parentem Idam deuenerunt, quem locum Gargaron uocant, ſiſtit, ſoluitq;, ac denſa, ne cui uideri poſſent, nebula operit. Erat autem illic ipſius templum, ad cuius aram aſsidua ſacrificia fiebant. Dehinc in excelſo montis uertice conſedit, inſpectans hinc urbem Troianam, illinc caſtra Græcorum, cum magna apud ſeipſum uoluptate ex tanta ſua potētia ac gloria. Et iā ſublatis menſis, Græci à cœna alacres ad arma induenda ſe transferūt, ut quàmprimum exeant in expeditionē. Troiani autem è regione & ipſi armabantur, etſi pauciores quàm antea, tamen animati ad pugnandum, neceſsitate cogente eos, à perduellium manibus filios uxoresq; protegere. Igitur patefactis omnibus portis, uniuerſæ

Pallas. Iupiter.

copiæ

copiæ equitum peditumq́; cum ingenti ſtrepitu prorumpunt. Atq; ubi in eandẽ ab utriſq; aream uentum eſt, & infeſtis haſtis, infeſtis clypeis, infeſtis armis cõcurſum, hic uirium animorumq́; declaratio, hic plurimus fremitus, hic pereuntium gemitus, ferientiumq́; cum clamore exultatio, hic riui cruoris humi decurrentes, hic cadauerum ſtrages tam Græcorum quàm Troianorum. Atq; hũc in modum neutris terga uertentibus, ab aurora aut ab exorto iubare ad meridiem uſq; anceps belli Mars fuit. Qua hora Iupiter ſumpta aurea libra, poſuit in utraq; lance ſingula mortis fata, hinc Græcorum, illinc Troianorum. Eam per medium digitis apprehenſam cum in altum traxit, lanx cum fato Græcorum in terra ubi erat, ſubſedit, altera è diuerſo cœlum petente. Ergo ubi fatalem cladi Græcorum diem illum eſſe cognouit Iupiter, ab Ida cum horrifico fulgure, atq; immani tonitruo in Argiuos fulmen immiſit. Quo terrefacti illi atq; exanimati, omnes loco ſubducũtur, ita ut nec Idomeneus, nec Agamẽnon, nec uterq; Aiax, nec cæteri manendum ſibi putarent. Neſtor autem Græcorum cuſtodia, unus ex omnibus manebat: neq; is ſponte: nam & ipſe cum alijs unà fugiſſet, ſed eum equus morabatur laborans ex uulnere catapultæ Alexandri in occipitio infixæ, ubi principium iubarum eſt, loco admodum morti obnoxio. Itaq; ſaucius equus atq; impatiens (ad cerebrum eius uſq; catapulta penetrarat) reſiliebat, ad rotã ſe uolutabat, alios equos perturbabat. Dũ equus uulneratus fugam domini inhibet, dum ſenex ipſe inſurgens equum coërcet, dum habenas, quibus ille ad currum iunctus eſt, gladio amputare nititur, iam Hector cũ equitatu Troiano fugientibus Græcis inſtans, aduentabat, ipſumq́; forſitan ſenem eodẽ loco oppreſſiſſet, niſi re pro-

tinus

tinus cognita, Diomedes magna uoce Vlyſſem inclamaſſet ad opem ſeni ferendam: Vlyſſes Laërtiade, quò fugis? quid terga uertis? & cur committis, ut tanquam imbellis & inſtrenuus in tergo quo fugis accipias uulnus? Mane hic mecum, mane, dum à ſene amico trucē Hectorem arceamus. Sic Diomedes. Vlyſſes uero nihil exaudiens, inſtitutum curſum contendit ad naues. Nihil tamen minus Diomedes, quanquam ſolus, inter primos pugnatores ſe inſerens, ante equos Neſtoris ſtetit, hominemq; his uerbis eſt allocutus: O ſenex, per quem tibi bellatrix iuuētus negocium exhibet, priſtinis uiribus ob nimium ſenium defectus es. Ad hæc & comites ſenſibus, & equi pedibus tardi tibi ſunt. Itaq; relinquamus iſtum currum tuo ac meo aurigæ regendum. Tu agedum in hunc meum aſcende, ut ſcias quales ſunt equi Troiani, quos Aeneæ eripui: quàm ueloces, quàm ualidi, quàm feroces in pugna atque terribiles. Ibimus enim ambo in equitatum Troianum, ut & dexteræ meæ uires ac meum iaculum experiatur Hector. Huic conſilio non aduerſatus Neſtor, de curru ſuo deſcēdit, & in Diomedis currum aſcendit, ſuccedens in Stheneli locum, quemadmodū uiciſsim in ſuū ſucceſſerat Sthenelus: ita alterū currum, qui remāſit, egregij famuli Sthenelus atque Eurymedon curandum ſuſceperunt, in altero principes in Troianos ire contendunt, Neſtore famuli officium in aurigando exhibēte. Atq; cum ſtatim Hectori appropinquaſſent, & ille infeſtus in occurſum ferretur. Diomedes in eum lanceā cōtorſit, quæ non in dominū, ſed in aurigæ pectus iuxta mamillā perlata eſt. Quo uulnere Eniopeus (hoc erat nomen aurigæ) generoſi Thebæi filius, è curru moribundus prolapſus eſt, ac ruina corporis equos terrefecit ita, ut reſilientes in diuerſum deflecterēt,

Diomed. Vlyſsi.

Diomed. Neſtori.

k Hector,

Hector, etſi nimium ob amiſſum aurigā dolore cõfuſus, tamen eo relicto, aliū inquirebat, quē in locū occiſi ſubſtitueret ad moderãdos equos, iam ſine rectore inutiles effectos. Inuentoq; confeſtim uiro præſtanti Archeptolemo Iphiti filio, ac ſuffecto in locū aurigæ, magna illic fuiſſet cædes edita, ac penè actū de rebus Troianis intra Troiam tanquã agnis intra ouile cõcluſis, niſi Iupiter hoc futurū proſpiciens, ſparſiſſet rutilū uaſto cum tonitruo fulmē in terrã, atq; ante ora Diomedis. Cuius ignea lampade perculſi equi ſuccuſſerūt currū, & Phœnicei coloris habenas è manibus Neſtoris extorſerūt. qua de re cõterritus Neſtor, ad Diomedē inquit: Age Tydides, cõuerte in fugam equos. An nõ agnoſcis, Ioue nobis aduerſo, ſperandã non eſſe uictoriã? Nemo illius cõſiliū reuocare poteſt, nemoq; ualidus uirtute deo queat obſiſtere, cum humana uis infinito ſit diuina inferior. Is hodie uult hoſti tribuere palmã. idcq; poſtea, ſi uoluerit, tribuet & nobis. Cui reſpõdens Diomedes, Rite tu quidē & probe locutus es ſenex, ſed iſtud agere durū mihi atq; acerbū eſt: cum ſciã fore, ut Hector aliquando cõcionē habens apud ſuos dicat, Diomedē ego fugiētē ad naues uſq; perſecutus ſum. Quæ ille cum gloriabitur, optarem tum ego tellurē mihi dehiſcere. Cui reſpondēs Neſtor, Ha Diomedes, quæ uerba effatus es? Caue id timeas. Nam ſi Hector imbellē te et inſtrenuū dicet, nullam tamē ei fidē habebūt cæteri Troiani, qui audient. Non etiã cõiuges Troianorū, quarū uiri fortiſſimi iacent tua manu perempti. His dictis, à tumultu pugnæ equis in fugã conuerſis habenas immiſit. Tunc Hector comitesq; Troiani truci clamore ſublato inſequūtur, in unū pro ſe quiſq; tela iacientes, quorū primus Hector magna uoce faciebat illi conuicium, nominatim compellãs: Diomedes

Neſtor. Diomed. Neſtor. Hector Grecis inſultat.

medes, ſolebas antehac inter proceres & dignitate loci, uel in concilio, uel in mēſa, & poculis maioribus, & car=ne opimiore in primis honorari: poſthac illo honore pri=uabere, ex uiro ſtrenuo fœmina effectus. Abi abi cum iſtis oculis efferatiſſimis: non enim, ut ſperabas, in noſtros mu=ros tibi licebit aſcendere, ut illinc ad naues tuas noſtras coniuges aſportares: non te iſtud ego facere ſinam, non permittam: ſed te fugabo, ſed mea tibi manu potius dæmo=nem dabo. Sic Hector. Ille hæc audiens, & ſecū cogitans, animo hærebat, nunquid pergeret, an conuerſo curru in ipſum ferretur conuiciatorem. Terq; ſubinde tali apud ſe deliberatione hæſitantem, toties Iupiter ab Idæis monti=bus tonans, eū à reuertendo cohibuit, ſignificans ſe Tro=ianis lætam deſtinaſſe uictoriam. Quo magis Hector ſuos hortabatur magna uoce clamans: Ò amici Troiani, Dar=daniq;, & Lycij ſtrenui, nunc quæſo uiriles animos, nunc ualidas uires, ut ſæpe feciſtis, oſtendite, Agnoſco propen=ſum mihi fauorem Iouis optimi maximi. En declarat de=ſtinaſſe ſe mihi ex hodierno certamine eximiam gloriam, Græcis uero exitium, quod nullo pacto effugere poterūt: ſtulti, qui hos ſibi muros extruxerunt, quaſi eis tutelæ fu=turos, qui ne unius quidē horæ momentū impetum meum ferre ſufficient. Nam foſſam illam, quam munierunt, nullo negocio tranſilient equi. Quod cum fecero, & ad naues euaſero, præſto mihi ſint aliqui cum incēſis facibus, ut & naues igni, & hoſtes fumo lymphatos, ferro abſumā. His uerbis hortatus ſocios, equos quoq; quadriiugos oratione adhortabatur: Agedum die Xanthe, die Podagre, die Ae=thon, die Lampe, nunc reddite mihi gratiā pro cultu, pro cibo potuq;, quē officioſa uobis Andromacha uxor impē=dit. Illa lautiſſimo uos pane ſaginauit, illa quoties faciē=

Hector equis.

dum uidebatur, uobis miſcuit uinum, illa uos ſtudioſiſſima cura pauit, adeo prior ei cura erat eduliorum ueſtrorum, quàm meorum, qui uir eius ſum. Ea propter feſtinate pariter, properate inſequi, ut Neſtorem Diomedemq; aſſequamur, & ſpoliem humeris Neſtoris quidem clypeum illum, cuius fama fertur in cœlum, quòd foris intusq; totus eſt aureus: Diomedis autem inſignem thoracē, quā Mulciber ipſe fabricatus eſt. Hos duos ſi cepero, auguror raptim ſane Græcos hac nocte naues eſſe conſcenſuros. Hæc Hectora per elationem animi locutum, indigne accipiens Iuno, ut ſedebat in ſuo throno, animo membrisq; cōmota eſt, commouens unà immenſum olympū. Tum ad Neptunum, qui ei ex aduerſo ſedebat, inquit: Iuno. *O' indignum Neptune facinus, nullam'ne moleſtiam contrahis ex hac occidione Græcorum? qui te apud Helicem apudq; Aegas, tam crebris tamq; ſolēnibus muneribus proſequūtur, quos etiā uictoria potitos uolebas? Etenim ſi uniuerſi qui Græcorum partibus ſtudemus, aduerſus Iouem annitamur repellere Troianos, nimirum Iupiter, etſi dolore percitus erit, à ſuo ſe tamen loco, ubi nunc ſedet, præ timore non dimouebit. Ad quam uehementer ſuſpirans Neptunus:* Neptunus. *O' Iuno, inquit, timoris neſcia, quis nam tibi ex ore prodit ſermo, quæ me iſta facere ſuades? Ego uero minime uelim nos, quotquot alii ſumus, cum Ioue conſerere manus, qui cunctis longe eſt fortior. Cum hæc Iuno atque Neptunus inter ſeſe colloquuntur, interea quicquid ſpatij, quod nauium tenus ac turri foſſa complectitur, id omne Græci per Hectorem ipſi deo Marti ſimilē concluſi, denſis uirorum equorumq; agminibus impleuerant: ac forſitan (ita enim propicium habebat Iouem Hector) ipſas incēdiſſet etiam naues, niſi Agamemnoni acerrime dimicanti Iuno hanc*

mentem

mẽtem dediſſet,ut propè intermiſſa pugna,cæteros Græcos ad certamẽ incenderet. Itaque Agamemnon continuo ante naues uadens atque tentoria, purpureumq; amiculũ ac ſatis amplum manu tenens,ſuper nauem Vlyßis, quæ media omnium erat,ſtetit, & in dextram ac ſiniſtram ea uoce, qua ab omnibus exaudiretur, exclamauit: Pudeat Agamemnon. *uos Argiui tanti flagitij quod admittitis,ignaui et imbelles, præſertim uos duces,non re, ſed nomine duces. Quò abierunt uota illa quæ in Lemno faciebatis, ut uobis fieret copia cum Troianis æquo Marte pugnãdi? Vbi ſunt magnifica illa promiſſa, quibus ſe quiſque fortißimum in prælio fore ſpondebat? Vbi uerba illa ferocia,cum iactabatis ſingulos ueſtrum pares eſſe in bello centenis ducenis'ue Troianis? Hæc ſuper cœnã ante opimos cibos coronatasq; crateras, carne uinoq; diſtenti gloriabamini. Nunc in certamine ne uni quidem Hectori centeni pares ſumus,qui nobis inuitis iamiã (ut uideo) naues deflagrabit. Iupiter pater, quem unquam regũ poſt homines natos tanta calamitate onerasti? aut quem tanta gloria fraudaſti, quanta me hodie? quod nunquàm putaui fore, nec meã ſpem credidi poſſe fruſtrari. Quoties apud aras tuas cum ingenti uictimarum ui tibi litarem,perſuadebam mihi Troiam me prorſus euerſurum: Nunc è diuerſo Troiani nos tuo præſidio freti, euertunt. Verum te Iupiter quæſo,da mihi hanc ueniã, hoc meæ gratificare ſolicitudini, ut infandũ hoc funeſtæ cladis miſeri Græci diſcrimẽ effugiant, nec ſinas ut ab immanibus Troianis trucidentur. Hunc ita cum lachrymis orantem Iupiter miſeratus, auguriũ dedit,ſignificans Græcos à præſenti periculo iri liberatũ.Siquidẽ immiſſa ab eo aquila præſtantißima uolucrũ,ceruinũ hinnulum,quẽ arreptũ unguibus geſtabat,*

k 3 in ſo-

in ſolẽnes aras dedit, ubi Græci hoſtias Ioui, cuius in honore aræ extructæ erant, immolauerant. Hoc auguriũ ab Ioue ipſis oſtenſum Græci intelligentes, inſurunt pedem: ac reſumpta animis audacia, acri pugna in Troianos faciunt impreßionem: inter eos tamen, licet tot millia eſſent, Diomedes ſine controuerſia ac longe primus pugnabat, ac biga ſua munitiones foſſamq́; tranſiliẽs, in hoſtes fertur, & illic extra caſtra procul à ſuis hoſtes fugare cœpit. Quorum unus fuit egregius bellator, Agelaus Phradmonides. Huic terga danti, Diomedes intorto iaculo terga ipſa inter humeros unà cum pectore transfigit, quo uulnere ille ad terram de curru cum ingenti armorũ ſtrepitu procubuit. Secundum Diomedem proceſſerunt duo Atridæ, Agamemnon Menelausq́; : Tum duo Aiaces, uiribus audaciaq́; magis armati, quàm ferro: Tum Idomeneus & Idomenei famulus princeps Meriones, bellifero Marti comparandus: Tum inclytus Eurypylus. Nonus quoq; acceßit Teucer, intento arcu inſtructus. Hic ſubter ſcutum fratris Aiacis deliteſcebat: deinde illo ſcutum, ubi tempus erat, ſubducenti, feriebat, quem feriendũ prouiderat. Occidebat autem quemcunq; feriebat, quod ut confecerat, iterum ad ſcutum fratris, tanquam puer ad pallium matris ſe recipiebat: & ſub eo ſe raptim, fratre illud protendente, recondebat. Vbi quemnam ſagitta primum ex Troianis interemit? Nempe Orſilochum, deinde Ormenon, tum Opheleſtem, tum Daëtora, tum Chromium, tum Lycophontem, tum Polyæmonidẽ Amopaona, tum Melanippum, uiros omnes eximios. Hunc ita uexãtẽ Troum phalanges Agamemnon cõſpicatus, & ob id mirifice gauiſus, adit hominem: ac iuxtà aßiſtens, ita eſt eum allocutus: Agamemnon. *Teucer princeps iucundißimum mihi caput, perge, ut facis,*

ficis,occidendisq; hoſtibus lumen te quoddam tuis in hoc diſcrimine ſalutis oſtende:futurus etiã patri Telamoni,cũ hæc in patria audiet,ingẽti & gloriæ & uoluptati. Charum enim ille te habet,licet illegitimus ſis. Nam te ab ineunte ætate ſuſcepit in domum, & apud ſe diligẽter educauit. Ego uero,quod ad me attinet,tibi recipio ac ſpondeo,ſi mihi Iupiter maximus, Neptunuſq́; ac Minerua, conceſſerint, ut opulẽtiſſimam hanc urbem expugnem,tu eris à me ſecundus,quem honeſtiſſimo remunerẽ præmio: & quidem meis manibus tibi in manus tradam aut tripoda,aut bigam cum equis, aut Troianã aliquam quam ob decorẽ tuo lecto digneris. Cui reſpõdens egregius Teucer,Quid,inquit,illuſtriſſime Agamemnon mea me ſponte properantem oratione hac incitas? Neq; enim pro mea uirili relinquo aliquid aut intermitto:Quippe ex quo cœpimus à caſtris repellere Troianos, quot ſtragulas hoc arcu emiſi(fuerunt autem octo)totidẽ hoſtes,eosq; egregios bellatores percuſſi, imò occidi, explorata facultate feriendi, hunc autem funeſtum canem ferire non poſſum. Hæc cum dixiſſet, impoſitam neruo ſagittam, in aduerſum Hectora expulit: ſed ſpe deceptus,non eum,ut optabat, ſed Gorgythiona percuſſit in pectore, uirum forma uiribuſq́; præſtantem,Priami filium & Caſtianiræ,quam ex Aeſymo Thraciæ urbe Priamus duxit uxorem,deabus ipſis formæ uenuſtate comparandam. Et quemadmodum papauer in hubeꝛi horto pubeſcẽs, ad iniuſtum ueris imbrem,in latus demittere caput ſolet,ſic Gorgythion,grauante collum galea,caput in alteram ſcapulam moriendo ſubmiſit. Teucer iterum in aduerſum Hectora ſagittam expulit: iterum ſpe deceptus (auertit enim eam Apollon)non hunc, quem optabat,ſed ipſius aurigam Archeptolemum Teucer.

ptolemum uenie͂tem ad certamen, percuſsit in pectore ſecundum papillã. Eo in terram collapſo, à curru equi præ horrore in ſublime ſe attollentes, currum diſcutere cœperunt. Hector *eximij aurigæ nece confuſus, etſi eum cupiebat attollere, tamen coactus eſt relinquere, ut alterum in demortui locũ ſufficeret.* Iuſſoq́; Cebrione *fratre, qui iuxtà aderat, moderari quadrigam, prout ille effecit, ipſe in terram deſilijt, truci clamore uociferans: arreptoq́; molari ſaxo fertur in* Teucrum, *auidiſsimus ferire hominẽ, tam male meritum de* Troianis. *Hic aliam è pharetra ſagittam eduxerat, eamq́; neruo aptatam ad clauem humeri retro te͂debat, quempiam ex hoſtibus percuſſurus, cum* Hector *ita parato molarem intorſit, ac concluſa exteriore manus parte, confracta chorda, excuſſo arcu, pectus etiã collumq́; percuſsit, ubi maxime letifer ictus eſt. Qua percuſsione* Teucer *obortis ante oculos tenebris, pronus in genua procidit. Sed* Aiax *nequaquam immemor fraterni amoris accurrit, ac iacentem obiecto protegit clypeo.* Tum *ſubeuntes duo ſociorum* Meciſteus Echij *filius, & dius* Alaſtor, *alleuarunt, ac uehementes cruciatus gemitu teſtante ad naues deportant. Hinc rurſus* Troiani, Ioue *uniuerſis uires ad audaciam ſuggerente,* Graios *ad foſſam retro munitionesq́; propellunt.* Et *inter primos* Hector *fidutia uirium ardens, ac fugientes urgens, ueluti uenaticus canis conuerſum in fugã aprum, aut leonem inſequitur fretus pernicitate currendi, nunc femora, nunc clunes mordens: etſi quando ille conuerſus irruat, tamen ipſe rotato curſu poſteriora feræ aſsidue captat:* Sic Hector *fugientes agitans, poſtremos quoſque mactabat.* Atque *ubi duce formidine* Græci *effuſa fuga foſſam tranſcenderunt, & ad uallum & tentoria peruenerunt,*

multis

multis amiſsis ibi gradum ſiſtunt: ac pro nauibus ſtantes, tum ſe mutua exhortatione excitabant, tum deos omnes, ſublatis in cœlum manibus, una uniuerſi eiulatione precabantur. Hector autem eos præfulgenti laminis ferreis quadriga uectus, hinc illincq; obibat, utq; oculis colluſtrabat, oculis inquã, aut Gorgoneæ Meduſæ, aut ſanguinario Marti ſimilimus. Iuno autẽ hæc contemplans, miſerata caſum Græcorũ, hunc ſtatim in modũ Palladẽ eſt allocuta: O rẽ indignam Iouis filia, non'ne nũc ſaltẽ Danais in ultimo periculo poſitis ego & tu feremus ſuppetias, an potius teterrimam eos mortem oppetere ſuſtinebimus, & hoc ſub unius hominis manibus? Vides ut Hector multos trucidauit, ut inſana flagrat cupiditate occidendi, ut multos trucidaturus eſt. Nihil enim ſibi reſiſtere poteſt. Ad hanc reſpondẽs Pallas, Iſte, inquĩt, qui tantopere mactãdis Achiuis debacchatur, ipſe uiciſsim mactabitur manibus Argiuorum, & quidem in ipſius patria. Verum ab iſto, ad quod me tua cohortatur oratio, deterret me Iupiter, ſemper meorũ conatuum remorator, mihi ſemper ſeuerus, immitis, & meorũ etiam immemor meritorũ, quæ in eum plurima contuli, toties erepto ab ærũnoſis laboribus Hercule filio, quos infelix iuuenis iubente Euryſtheo ſuſcipere cogebatur. Quoties enim ille ob ærumnarum molem plorabat, cœlo pater me hinc ad opem filij demittebat in terras. Quòd ſi hæc quæ nunc agit, acturum eſſe præſaga mẽte diuinaſſem, profecto quod feci, nõ feciſſem, nec per me Hercules ab erebo & atris inferni portis, quo eum Euryſtheus abducendi canis gratia miſerat, rediiſſet incolumis. Tunc liberaui illum à Stygis aquis, & ut abduceret Cerberum effeci: & tamen eius pater non ueretur malam mihi reddere gratiam, diſplicens mihi, ut The-

Iuno.

Pallas.

tidi placeat: quæ complexa altera manu genua eius, altera barbam, cladē Græcorū in honorē Achillis exorauit. Sed ſcio aliquando futurum, ut mea ope indigēs Iupiter, dilectam ſibi Pallada uocet: tūc ego habebo unde hanc de ſe ulciſcar iniuriā. Veruntamē tum tu inſtruas nihilo minus equos, tum ego profecta in domum Iouis, ibi mihi ipſius arma circūdabo. Volo enim intelligere, num Hector conſpectu noſtro in bellum euntiū & ab hoſtibus ſtantiū lætetur, num aliqui etiā de Troianis occūbere queant, et mēbris eorū canes atq; alites paſcere. Hæc locuta Pallas, Iunone acquieſcēte, atq; ut admonita eſt inſtruere equos obſequēte, ipſa apud patris domum depoſito ſuper pauimentum Iouis diſcolori amictu, quo uelata erat, quodq; ipſa ſuis manibus artificioſe neuerat, texuerat, ſarcinaue rat, tunicā & arma ſibi induit, quibus Iupiter pater circundatur, cum uult prodire in bellum. Atq; ita armata, in ardentem fulgore currum ardens ipſa iracundia inſilijt. Tum lanceam corripit ingentē, ualidā, grauem, qua heroas in modū patris irata proſternere ſolet. Cui Iuno ſociā ſe gnauiter præbēs, equos ut curſum capeſſerēt, uerberibus urgebat. Et cū ad cœli portas quas Horæ ſeruāt, uentū eſt, cū immenſo ſono ipſæ ſua ſponte pateſactæ ſunt portæ. His ingens cœli olympiq; cura commiſſa eſt, ut altera nigrātes imbre nubes rebus inducat, altera reducat. Per has igitur portas Iuno et Pallas uolātibus equis exibant, cum eas Iupiter à monte Idæo, ubi ſedebat, proſpexit: ac maiorē in modū indignatus, Irim aureis alis prædi tam, illis obuiam feſtinare iuſſit, hæc uerba denunciaturā,

Iupiter Iri. *inquiens, Abi Iris propere obuiam, ut eas ab inſtituta uia reuoces, nec ſinas in occurſum meum pergere. Neq; enim recte erit, ſi ego & illæ prælium ineamus. Atque illud*

iam nunc edico, & niſi mox obtemperent, prorſus exequar: caballis (ut ſunt iuncti ad rhedam) crura ſuffringam, ipſas à ſellis deturbabo, ac rhedam præcipitē agam in terras: & ſi eas fulmine perſtrinxero, ne intra decem quidem annos à uulneribus conualeſcent, ut intelligat Pallas, quid ſit cum Ioue parente uelle certare. Nam Iunoni non ita ſuccenſeo neq; iraſcor, quòd nunc iußis noſtris refragatur. Eſt enim ſui ſimilis. Hæc Iupiter. Iris autem aëreis pedibus in occurſum dearum ex Idæis montibus cœlum uerſus abijt, nactaq; deas pro portis olympi, inhibito illarum curſu, mandata Iouis expoſuit,

Iridis oratio.

inquiens, Quò tandē properatis deæ? quæ uos quæſo tanta cepit inſania, ut auxilium periclitantibus Græcis ferre conemini? Non enim iſtud Iupiter agere ſinet, qui minatur uobis ſe, niſi obtemperetis, prorſus executurū hoc quod dicam: Caballis ut ſunt iuncti ad rhedam, crura ſuffringet, ambas de rheda deturbabit, ac rhedam præcipitem aget in terras, & ſi uos perſtrinxerit fulmine, ne intra decem quidem annos à uulneribus conualeſcetis, ut intelligas Pallas quid ſit cum Ioue parente certare. Nam Iunoni non ita ſuccenſet, neq; iraſcitur, quòd nunc iußis refragatur: eſſe enim eā ait ſui ſimilē. tibi Pallas ille ſuccenſet, tibi inquā contumaci atq; imò pertinaci caniculæ, ſi aduerſus Iouem utiq; infeſtū telum audeas ferre. Sic locuta Iris abſceßit, & Iuno ad Palladē, O indigna res, in-

Iuno Palladi.

quit, Pallas, non poſſe nos implere quod cupimus aduerſante Ioue, contra quē non ſtatuo nobis eſſe pugnandum mortalium cauſa. Quorum, ut ſors ferret, alij occumbāt, alij à periculo euadant, quando ita illi libet. de Græcis & Troianis arbitratu ſuo qui arbiter rerum eſt, decernat, nos cū officio ſuo fungi ſinamus. Sic locuta, retorſit

equos

equos eò quà uenerat. Eoſdem Horæ cum diſiunxiſſent à curru, ad plena ambroſiæ præſepia alligarunt, currumq; pro more acclinauerunt, ita ut fulgidus eius nitor emunc=ret, Iuno autem & Pallas inter cœtum aliorum deorum aureis in ſellis reſederunt, ob deceptã ſpem caſtigationẽq; Iouis triſtes ac mœrore confectæ. Eis ita cũ taciturnitate ſedentibus, ecce Iupiter ab Ida in cœlum reuerſus, cuius equos cum Neptunus à curru ſoluiſſet, & currum apud altaria collocaſſet, inducto deſuper linteo, ipſo in aureo ſolio ſubter pedes eius olympo uehemẽter contremiſcente conſedit. Aſsidebant autẽ illi ſolæ hinc atq; hinc Iuno ac Minerua, nihil neq; cum Ioue, neq; inter ſe colloquẽtes.

Iupiter. *Hoc cum animaduertiſſet Iupiter, Quid, inquit, Iuno & Pallas ita nouus uos mœror tenet? Infando contra Troianos odio defatigari bello nequitis, eos trucidandi finem non facitis, cupidæ omnes ad unum interire, idq; iniuſſu meo omnino? Quibus uiribus ego ſum, non cuncti, qui cœlum incolunt dij, à propoſito me recedere cogerent. Vos quoq; ambas tremor inuaſit ex ſola communatione: quid facturas, ſi me accinctum ad pugnam contra uos uidiſſetis, & quãtũ in pugna polleo, eſſetis expertæ? Quocirca iam nunc edico uobis, quod re exequar, niſi obtemperabitis: ſi pergitis aduerſari mihi, ita uos fulmine feriã, ut nequaquã ueſtris curribus huc ad domicilia deorũ reuertamini. Hæc locuto Ioue, illæ apud ſe tacitæ fremebãt, ſtomachantes atq; iratæ. Et Pallas quidẽ ob nimiam indignationem in ſilentio perſtitit, Iuno autẽ uirus acerbitatis*

Iuno. *pectore continere non ſuſtinens, Quam, inquit, quæſo Iupiter locutus es orationem? Tuas equidem uires præualidas etiam ſuper omnia atq; immenſas, & nos etiam optime ſcimus, intelligimus, cõfitemur. Cæterũ quicquid*

facimus,

cimus, cauſa miſerorũ Græcorũ facimus, quorũ cladis tã indigno ſpectaculo cõtabeſcimus. Cui reſpondẽs Iupiter, Iupiter.
Cõtabeſcis,inquit,Iuno Græcorũ cladis ſpectaculo? Craſtino die ſi tibi uacabit,inſpicies Iouẽ multo his grauiora facientẽ. Meo nanq; numine Hector nõ prius ab edẽda Graiorũ clade ceſſabit, quàm poſt acerrimũ ad naues prœliũ Achillẽ excitet nece Patrocli ſui, & cruda ãbarũ partiũ pugna circa cadauer. Sic enim mihi ex fatis agere decretum eſt. Nec ullum apud me momentum facit, quòd tu ob id macereris,nõ ſi etiã hinc à cœlitibus migres, uanamq; & incertam exigas peregrinationem:non deniq;, ſi propterea ad extremos terrarum ac maris profectura ſis terminos,ut Saturnus & Iapetus profundo circũdati tartaro ſedent, neglecto ſolis fulgore, nec iucunda uentorum aura fruentes. Et cur ita nullam tui doloris rationem habeo? Quia nihil eſt te durius atq; malignius. Hæc Iupiter. Ad quem nihil Iuno reſpondit. Et iam occidente ſole nox aderat,Troianis quidẽ ingrata ſane & inuiſa, Græcis autem peroptata ac propicia. Hector autẽ ubi nocturnis tenebris neceſſario dirimi bellum uidit, copias ſuas à nauibus reduxit, & ad ripam fluminis in loco ab omniũ hominum & equorum cadaueribus diſtante ſubſedit. Ibi Troiani ſimul atq; ex equis deſcenderunt,in concionem ueniunt. Ad quos Hector innitente manu haſtæ,quam te- Hector Troianis.
nebat undecim cubitis, ſpiculo fulgenti cum circulo aureo,ſic locutus eſt: Audite Troiani me Dardanijq;,et uos ſocij qui ueniſtis auxilio: Spem ego conceperam, ac pro certo exiſtimabam fore, ut hodie Græcis omnibus unà cũ ipſorum nauibus deletis Ilion reuerteremur. Sed eis in extrema certe omnia compulſis,iamiamq; mortem aditurus nox auxilio fuit. Nunc quod reliquum eſt, quoniam

nocti

nocti parendũ eſt, iam primũ curemus corpora,& noſtra & equorum: Illos à curribus ſoluite, ſolutisq́; apponite pabulum, panem uinumq́; ilico ex urbe ſubuehendum, bouesq́; atq; oues opimas adducendas curate, ſimul ingentem uim lignorum legendam, atq; ex his pyras paſſim extruendas, quæ tota nocte ardẽtes in cœlum iaciant globos flammarum, ne forſitan Græci beneficio noctis ingreſſi maria, fugiant nobis ignaris. Volo pateant oculis noſtris (uſq; enim uigilabimus) uolo cogantur manere, uolo ſi furtim abire tentauerint, ne ſine noxa fugiant, ſed inter fugiendi trepidationem, & cum naues confeſtim aſcendent, nonnullos eorum miſſilibus lanceis'ue feriamus, qui uel ſtatim, uel domum reuerſi animam amittant: uolo exemplo ſint alijs, ut ne quis non poſthac reformidet bellum inferre Troianis. Iam uero dum nos abſumus, operæprecium eſt prouidere, ne uacuam urbem clandeſtinis inſidijs hoſtes intrare poſſint. Idcirco præcones illuc ire placet, denunciatum ut deligantur ex pueris qui relicti ſunt, iam pubeſcentes ac ſenes ad murorum cuſtodiam, utq́; fœminæ incenſo quam maxime poſſunt igne, ſuæ quæq; domi cuſtodias agant, ac ne quid ad nocturnas urbis excubias diligẽtia prætermittatur. Sic ergo fiant omnia ut dixi: Et hæc puto optima factu eſſe, quantum ad hanc noctem pertinet. Cras autẽ prima luce uobiſcum cætera quæ agenda ſunt, colloquar. At confido magnanimi Troiani ac ſocij, Ioue alijsq́; dijs ducibus, nos craſtina luce defuncturos eſſe omni belli diſcrimine. Hos enim canes, qui funeſtis huc aduecti ſunt fatis, funeſta fata perpeſſos exterminabimus, quod in tenebris facere nõ poſſumus. Temperandum eſt nanq; à nocturno prælio, ut nos ad diem reſeruemus. Tũ ſub ortu auroræ ſumptis armis, &

mis, & in aciem inſtructi, ad ipſas naues acre prælium committemus. Illic quanta ſua ſit in bello uirtus, Diomedes declarabit, cum mecum conſeret manus. Quippe certum eſt mihi experiri, an ille me à nauibus ad murum repellat, an ego ipſum confodiam, cruentiſq; eius potitus ſpolijs redeam. Craſtinus profecto erit ille dies, quo patebit, an ille meæ, quam in eum torquebo, lanceæ ſit par, an non. Sed ut auguror non erit, & inter primos ac prima luce mea manu percuſſus occumbet, multis quoq; comitũ iuxta cadauer domini proſtratis. Quod ſi mihi contingat, & hunc diem exitialem faciam Græcis, ego immortalitatem, ego perpetuam iuuentam, ego diuinos honores mihi parauero. Celebrabor enim omnibus ſeculis inter gentes, uelut Minerua atq; Apollon. Hæc Hector. Cæteri autem omnes aſſenſum conclamatione teſtati ſunt. Tum ſudoribus manantes equos à ſuo quiſq; iugo diſiungunt, prope currus capiſtris alligant. Mox panem uinumq; ex urbe conuehunt, boues oueſq; opimas adducunt, pyras paßim mille in locis extruunt, atq; incendunt, uento in cœlum globos tollente flammarum ac fumi quæ ab urbe Troia ſpectantibus in planum, quod interiacet inter flumen & naues, non alia nec pauciora uidebantur, quàm ſidera, dum ſereno, tranquillo, ac nullo ſpirante uento, fulgenti luna circunfuſa reſplendent. Dumq; omnes circumiecti colles atq; conualles, & prominentes montium uertices patent, & paſtores ex illuſtri aſpectu telluris, tum ex puro ſtellarum ac lunæ ætheriſq; nitore capiunt uoluptatẽ. Recubabant autem quinquageni ad ſingulas pyras, & peruigilem crapulam ſumma cum alacritate atq; fidutia agebãt, expectantes cum auiditate auroram, equis prope currus ſtantibus, ac hordeum auenamq; mandentibus.

ILIADOS HOMERICAE LIBER IX.

CVM Troiani hunc in modum cuſtodias
agunt, adhuc Græci ibi erant, ubi quęq;
timoris ſemper comes fuga compulerat:
cum omnes exanimati ac lugentes, tum
uero maximi quiq; & bello clariſsimi. Et
quemadmodum Pontus Thracius repentinis uentis, hinc
borea, hinc zephyro incumbentibus, cũ neutram in par-
tem euoluere curſum queat, attollitur, & ambiguos flu-
ctus cum multa alga ex alto fundo egeſta collidit inter ſe
atq; confundit, ſic animus ſingulorum Græcorum dolo-
ris ac timoris æſtu conflictabatur, præcipueq; Agamẽno-
nis animo ſic exhulcerato ac ſaucio, ipſe per ſe præcones
adijt, iubetq; uocare ad conſilium cæteros, non publice
uniuerſos, ſed priuatim ſingulos. Idem quoq; quod illis
iuſsit, ipſe facit, primoribus cũ comitantibus. Atq; ubi ſe-
natus in curia coactus eſt atq; conſedit, triſtitiam animi
uultu præferens, tunc Agamemnon ſurrexit, decurrenti-
bus per ora lachrymis, inſtar fontani humoris ex abdita
petra ſcaturientis, & per excelſam rupem manantis in
Agamemnon. terram. Mox alte gemitu ducto, inquit: Graui me ſocij
principes ac reges, pergrauiq; calamitati Iupiter addi-
xit, durus in me nimis ac ſæuus, qui cum mihi ſponderet
atq; annueret, Troia noſtris euerſa manibus, domum me
eſſe rediturum: nunc tot capitibus amiſsis, ut appareat
nos ab eo eſſe deceptos, iubet reuerti in gloriũ, euerſum,
extinctum. Quomodo autẽ libet? nimirum ex hoc, quod
fecit, quem talem in futurum quoq; eſſe non dubium eſt:

Quo infeſto, omnes conatus in contrarium recidunt, utpote penes quem ſummum rerum arbitrium eſt, & qui plurimas euertit urbes, & cum uolet euertet. Quare ſequimini omnes ſententiam meam, quatenus nobis urbem hanc expugnare denegatum eſt, conſcenſis nauibus, in dulces patriæ oras recedamus. Hæc Agamemnon. Illi autem diu ſe omnes intra ſilentium tenuerunt, nec uolentes talem probare ſententiam, nec propter dolorem acceptæ cladis reprobare audentes, tandem Diomedes ſurgens, Diomedes. *Agamemnon, inquit, ut te ego in principio ſtatim orationis meæ accuſatoria uoce conueniam, ſtultitia tua facit. Noli quippiam iraſci. Ea enim eſt prima conſiliorum lex, & libere loquendi, & patienter audiēdi. Dæmonie, ſiccine imbelles atq; ignauos eſſe ſperaſti Græcos homines, ut iſti ſententiæ accederēt? in quos omnes contumelioſus fuiſti, in me uero inter primos contumelioſior, cui ignauiam imbecillitatemq; exprobraſti, & hoc audientibus uniuerſis tam ſenibus Græcorum, quàm iunioribus: quo minus timebo dicere, Iouem tibi alterum de duobus, hoc eſt, nobis omnibus dignitate ut præcelleres, ſceptra dediſſe: alterum, ut uiribus atq; animi magnitudine præcelleres, quod multo in re bellica efficaciſſimum eſt, non dediſſe. Quamobrem caue de nomine Græcorum male ſentire & loqui. Quòd ſi tibi metu ſuadente certum eſt redire in patriam, abeas, patet tibi ad fugam iter, præſto ſunt naues, quibus in ſalum deductis, expeditum tibi eſt cum magno comitatu repetere Mycenas. Cæteri autem nequaquam iſta territi trepidatione remanebūt, non antea diſceſſuri, quàm hoſtilem hanc urbem euerterint. Qui ſi & ipſi tuo exemplo fugere, quàm perſtare maluerint, certe nos duo cum noſtra manu, ego & Sthenelus remanebimus,*

nebimus, dum ultimum Troiæ excidium noſtro Marte intulerimus,freti deorum immortalium numine,quorum auſpicijs huc ex patria ſumus aducti. Hæc Diomedes. Græci uero in admiratione tam magnificæ orationis uniuerſi ſucclamauerunt. Idem cum aſſediſſet,ſurrexit Neſtor,atque,Tydides,inquit,equidem de te ſic iudico, in prælio quide te mirificum eſſe bellatorē,in conſultatione uero æqualium ſine cōtrouerſia eminētiſſimum: Et huic, quā dixiſti,ſententiæ,nemo Græcorū,quicunq; ſunt,non modo uituperationē non deberi, ſed ne contradicendum quidē putabit. Sed non ideo finis conſultationis faciendus eſt,cum adhuc ſint,quæ in hanc rem dici poßint,ea quæ ſint, explicabo. Etſi tu Tydides inter omnes reges Argiuos ſicut natu minimus es,ita(ut ego ſentio)cōſilio maximus,quod cum aliâs,tum uero hodie declaraſti, tamen memēto me ſeniore te minorē eſſe,& adeo iuniorē,ut facile mihi filius fores. Ideo poſt te,quicquid dicendū uidebitur,dicam. Nec ſit,qui meā hanc ſentētiā improbet,ne ipſe quidē Agamēnon,qui inhoneſtum,neq; ex ſua neq; ex reipub. dignitate conſiliū dedit. Demens eſt nimirum, quiſquis inteſtini belli amator eſt,unde tantū oritur calamitatis. Sed hæc poſtea. Nunc quoniā parendū eſt nocti, curemus corpora,delectis tamē cuſtodibus,qui extra murum pro foſſa & uallo peruigiles excubias agant, quod negocium iuuenibus iniungo. Tu quoq; Agamēnon, qui primus es inter reges,primus ſis in opere faciundo. Opus tuum hoc ſit,non indecorum tibi,ſed ualde decorum, ut primores procerum ad cœnam tecum conuictores accipias,quod tibi & ad ſumptum & ad rem agendam prōptum factu atq; expeditum eſt. Nam tētoria uino referta habes,quod heſterno die ſubuectū eſt,& famulatu abundas.

Neſtor.

das. Ibi frequenti ſenatu quod ſaluberrimum atq; optimum conſilium cenſebitur, id tu ſequeris. Cupio enim maximopere recte conſultũ reipub. Græcorum. Quis enim hoc in tempore, cum tam propè adſunt hoſtium caſtra, & tot ignes collucentes aſpicit, eſſe bono animo poßit? Itaq; hæc nox illa eſt, quæ nos aut tutabitur, ſi ſapimus: aut perdet, ſi inſipientes fuerimus. Hæc Neſtor. Cuius oratione libenter audita, cõſilio eius obtẽperandum protinus cenſuerunt. Moxq; ſeptem principes iuuentutis ſuſcepto cuſtodiarum negocio, cum centenis ſinguli iuuenibus haſtas manu gerentibus, & militari ordine à tergo ſequentibus, armati procedunt: Primus Thraſymedes, Neſtoris filius, tum Marte genitus Aſcalaphus, Ialmenusq;, quartus Meriones, quintus Aphareus, ſextus Deipyrus, ſeptimus Lycomedes Creontis filius. Illi ubi ſpatium illud, quod muri ac foſſæ medium eſt, inſtiterunt, diſpertitis inter ſe locis, ignes accẽdunt, et ad ſuas quiſq; pyras ueſcuntur. Agamemnon primoribus procerum in aulam ſuam ad cœnam ſecum adductis, lautum ſane conuiuium exhibuit: quibus cum mœſto ſilentio cœnatis, & abunde refectis, ſapiens Neſtor, cuius paulo antè mire fuerat probata ſententia, ſic orſus eſt: Agamemnon princeps maxime, à te loqui incipiam, & in te loqui deſinam, quippe qui es potentißimus regum, & in hoc exercitu ſceptrum ac iuris conditionẽ obtinẽs, ab Ioue tibi tributam, ut cæteris recte prudenterq; conſuleres, eoq; oportet te præter cæteros multa loqui, multa admonere, multa etiam audire: & alteri, ſi quis conſulere in commune bonum uoluerit, locum dicendo præbere: & ſi ſanũ conſilium dederit, id ſequi. Pro tua enim qui caput es conſilij, habebitur, cuiuſq; ſententia obtinebitur. Et hæc quã Neſtor.

ego dicam,ut mihi quidem uidetur, multo eſt optima & qua nulla à quoquam alio melior dici queat, & qualis altera quondam fuit, cum tu Agamemnon Achillem ab=alienaſti,prærepta illi ex tabernaculo ſuo Bryſeide,inui=to me,& ne id faceres etiam atq; etiam diſſuadente. Tu tamen ſpreta mea uoce, impotentiam animi non potuiſti compeſcere,quin uirum longe fortiſſimum,& iam antea ira incenſum iritares, eumq; honore fraudares, quem ipſi dij honorandũ ſibi exiſtimant. Qua de re excogite=mus nunc, qua donorum magificentia, quaq́; uerborum lenitate in gratiã reducamus. Ad quem reſpondens Aga=memnon, Omnino,inquit,uenerande ſenex,ut res ſe ha=bet, locutus es, nihilq; in commemorandis offenſis meis omiſiſti. Offendi enim Achillem,nec inficior,offendi atq; iniuriam feci,& ob id nobis hæc contigiſſe agnoſco. Sic quidem Iupiter in ultionẽ acceptæ iniuriæ hunc illi ho=norem habuit,ut Graij hanc tantam ſubirent calamitatẽ. Toto nanq; pectore eum diligit atque amat. Eſtq́; haud dubie uir ſua uirtute inſtar non modo multorum homi=num, ſed etiam multorum populorum in opere martio. Verum quãdoquidem ueſana ego amentia ductus illi in=iuriam feci, uolo rurſus ſatisfacere, ac placare eum am=pliſſimis donis,quæ nunc nominatim uobis cunctis audiẽ=tibus recenſebo:Primum ſeptẽ tripodes nouos,nunquam igni admotos,cum uiginti lebetibus,& ipſis nouis,ac ru tilo fulgore radiantibus.Deinde decem auri talenta.Tum equos duodecim,ut fortiſſimos & formoſiſſimos,ſic per=niciſſimos,& qui ex certamine currendi palmam aſſidue reportarunt,ita,ut ſi cui præmia ipſa uictoriarum, quæ ego pro illis adeptus ſum,ſola adeſſent,is nequaquam te=nuis aut parũ locuples cenſeretur,tãtum auri,aliarumq́;

Agamemnon.

precioſarum

*precioſarum rerum poßideret. Præterea ſeptem Leſbides fœminas,quas ego,euerſa per illum Leſbo,mihi ex omnibus delegeram,forma,probitate,omni etiam muliebri artificio præſtantißimas,cum quibus & Bryſeida,quã ſibi eripui,remittam,eamq́; integerrimam omnino. Siquidem mecum nunquam aut in eodem cubili iacuiſſe, aut more uirorum mulierumq́; fuiſſe commixtam, magnum iuſiurandum interpono. Et hæc quidẽ impræſentiarum. Poſterius autem illi me daturum, capta Troia,ſi dij nobis hoc conceſſerint,ut ingreſſus ipſe urbem, tantum auri æriſq́; in peculiarem ſibi deligat ſortem, quo unam oneret nauim. Deinde cum cætera inter nos diſpartiemus,prædam ante omnes ſibi eligere liceat,uiginti ex captiuis fœminis ſecundum Helenam ſpecioſißimas. Hæc ſunt,quæ hic ad Troiam daturum me repromitto. Apud Græciam uero, ubi Argos redierimus,ſi gener mihi eſſe ſuſtinebit,eodem beneuolẽtiæ gradu,quo unicus meus patris deliciæ Oreſtes colitur,à me coletur,data ſibi poteſtate optandi quã uelit potißimum uxorem ex tribus filiabus,Cryſothemi, Laodice, & Iphianaſſa, cum tanta dote,quantam nemo unquã patrum filiæ dedit. Etenim dabo pro dote in huberrima regione ſeptem egregias ſane ædificijs urbes, frequentes incolis,atq; maritimas * Miterſæ & Pylo finitimas, Cardamylen,Enopen,Hyrã,Pheras, Anthyam, Aepian ac Pedaſon,quarũ oppidani dicto audiẽtes erũt, imperata faciẽt,eumq́; muneribus(mire nanq; armẽtis & gregibus quibuſq; abundãt)ut deũ quendã honorabunt. Audiſtis iam enumerantẽ me,quæ illi tribuã, reuerſo mecum in gratiã. Quod utinam Achilles redire uelis,& ſic tibi lenis ſit deorũ ille Pluton,infeſtißimus generi humano,atq; inexorabilis.In me quoq; idẽ tãto minus acerbus*

ſit,

ſit,atq; hactenus fuit,quanto ego te & ætate & imperio
Neſtor. *antecedo.Ad hunc reſpondens Neſtor,Maxime,inquit, Agamēnon,munera quæ enumeraſti danda Achilli,haud quanquam ut parum ampla,ſunt repudianda, quo magis quàmprimum legatos ad illum dimittamus,qui hæc referant,homines ad hanc rem maxime idoneos. Quòd ſi hi, quos ego deligēdos cenſeo,ipſi hoc officiū ſuſcipere uolent,duos legatos dimittemus, & cum his Ioui amicum Phœnicem. Hic dux inter tres erit,& primus: Magnus uero Aiax ſecundus,diuusq; Vlyſſes tertius,comitātibus eos præconibus duobus Odio & Eurybate. Agedū igitur præcones ferte aquam ad abluendas manus,ac iubete omnes huic legationi bene precari,ut libamētis ac precibus Iouem ad miſericordiā noſtri exoremus. Sic locutus, omnibus rite atq; ordine uiſus eſt dixiſſe, ſtatimq; imperata facientes,præcones quam tulerant aquam, manibus illorum infuderunt. Quibus lotis,iuniores coronata gradatim pocula propinarunt, atq; ubi legati primum dijs libarunt, deinde ſibi quoad uoluntas tulit biberunt, ex auguſtali procedūt, Neſtore multa ſingulis mādante,cōmittēte,iniungēte,quibus pro ſe quiſq; Achillem perſuadere niteretur. Digreßi à Neſtore cæteriſq;, iter ingrediūtur apud orā maris,plurima prece ipſum maris deum Neptunum obſecrātes,ut elatos Achillis ſpiritus poßent facile oratione delinire. Iidē poſtquā ad tētoria naueſq; Myrmidonū peruenerūt,offendūt illum ſedentē ac permulcentē ſibi aures cantu,Patroclo,qui unus aderat, ſedente ex aduerſo, expectanteq; quādo ille à canēdo ceſſaret. Canebat autē ad citharā uirorū fortiū laudes. Eam citharā cum Thebas euerteret, inter ſpolia Eetionis regis inuenerat,non ſolū uocalitate,uerū etiā aſpectu inſignem.*

gnem. Nam & artificio & materia, iugo quoq; argẽteo
erat decora. Progreßi legati, quorũ Vlyſſes antecedebat,
coram Achille cõſtiterunt. Quibus ille cõſpectis, admira=
tione perculſus, è pauimẽto protinus ubi recũbebat, cum
ipſa cithara exilijt. Patroclus quoq;, cum reſpiciẽs homi=
nes uidiſſet, repẽte & ipſe ſurrexit. Et Achilles hilarem Achilles legatis.
ambobus porrigẽs manũ, Saluete (inquit) amici mei, atq;
amicorum præcipui, ut mihi iucundus ueſter aſpectus eſt
atq; aduẽtus? Etſi abalienatus à Græcis ſum, tamẽ animo
meo uos charißimi eſtis. Sic locutus, ſeſſum duxit, ſequens
ipſe præeuntes. Quos ubi in ſellis inter purpurea tapeta
collocauit, ſtatim Patroclo qui proximus ſtabat, inquit: Achilles Patroclo.
Patrocle, nam uiri longe amicißimi ad meum domicilium
uenerunt, appone cratera capaciorẽ, mixtoq; meraciore
uino, propina ſingulis. Ita effatus, & Patroclo imperata
faciẽte, ipſe ingẽtem cacabum ſuper ignem appẽdit, inq;
illum tergum ueruecis, itemq; craſſæ capræ, cum lumbis
tenellæ atque altilis ſuculæ immerſit, quæ Automedonte
manibus tenente, in fruſta laniauit. Aliam quoq; partem
apte minutatam uerubus infixit, magnũ interea ignẽ Pa=
troclo excitante ſupponens. Ac poſtquam exuſtis lignis
reſedit flamma, prunas ſternit, ac deſuper carnẽ transfi=
xam uerubus infixit. Subindeq; tollẽs, ſale cõſpergit: tã=
demq; toſtam cum excepiſſet, partitus, cum Patroclus de=
coro in caniſtro portatũ panẽ ante conuiuas diſtribuiſſet,
carnem ipſe ſingulis apponebat, ex oppoſito Vlyßis ad
parietem ſedentis, iuſſo Patroclo dijs antea libare, quod
ubi Patroclus executus eſt, libamentis ciborum in ignem
coniectis, tunc illi ad appoſitas epulas manum porrexe=
runt. Demum uſui potuiq; impoſito fine, Aiax Phœni=
ci innuit. Quod Vlyſſes cum animaduertiſſet, intelligens

quid ſibi nutus ille uellet, poculum mero impleuit, illudq́;
Vlyſſes Achilli. *Achilli propinans, inquit: Achilles, ſalue. Iamq́; poſtquā cœnæ ſatisfecimus, loquendum eſt. Et laute quidem conuiuio ſumus accepti, non modo nunc abs te, ſed etiam paulo antè ab Agamemnone. Verum nos hoc tēpus non elegantiam epularum, non conuiuij iucunditatem, non ullam aliam rem cogitare permittit, quàm quomodo ab extremo exitio, quod nobis impēdet, incolumes eſſe poſſimus, arcentes impetum Troianorum, ne naues illi noſtras unà nobiſcum abſumant. Quod aliter euitari poſſe diffidimus, niſi in iſto ſingulari tuo robore nobis auxiliū feras, cum Troianæ legiones ſociorumq́; auxilia, collatis nobiſcum cominus caſtris, paßimq́; accenſis ignibus inſultent nobis. Exaudimus enim eorum uoces de munitionibus noſtris, affirmantium non laturos nos impreßionē ipſorum, ſed intra naues occaſuros. Et quo magis illis increſcat audacia, ac nobis diffidentia, Iupiter eis proſpera omnia dextris fulguribus fore promittit. Itaque Hector cum ualidißimis uiribus corporis, atq; hodierna uictoria ferox, tum uero Ioue fretus, optat quàmprimum apparere luciferum, affirmans nec cæteros homines, nec cæteros deos (tanta eum cepit inſania, rabies, furor) tanti fore, ut pugnantem ipſum prohibeant, quin naues reſcindat atq; exurat, nosq; ex ipſo ardentium nauium fumo lymphatos proſequatur. Cuius tam trucis uoti, ne compotem eum dij faciant, & eius minas exaudiant, ingens nobis Achilles timor inceßit: uidelicet ne miſeris Græcis fato ſit datum, ut procul à patria, ut in hoſtili terra, ut uniuerſi pariter occidamur. A quo periculo, etſi hactenus diſtuliſti, nunc ſaltem quanquam penè ſero, ad nos uindicandos excitare. Alioqui uehementer poſtea dolorem capies, tum*

ex noſtra

ex noſtra interēptione,tum ex facti tui pœnitentia,quòd cum uelis remedia adhibere calamitati, non poßis: quia cum poſſes, adhibere nolueris. Ea propter Achilles ne committas quæſo,ut præſentem cladem nolis, ſed futura multo antè præuideas,quomodo arceas, quanquam(ò dij boni)quænam tibi Peleus pater præcepta dedit, quo die te ex Phthia erat ad Agamemnonem dimiſſurus? Memoria repeto,eum ita tibi præcepiſſe: Fili mi,Iuno & Pallas tibi ſi earum uoluntas feret,ut præualidas uires habeas,præſtabunt.Tu hoc per te ipſum potes ipſe præſtare,ut feruidam pectoris animoſitatem cohibeas, iracundiam comprimas à ſimultate,quæ omnium malorum magiſtra eſt,& contrahēda abſtineas, & cōtracta deſiſtas. Satius erit colere te moderationē,lenitatē,beneuolētiam, quo plus honoris,plus laudis,plus dignitatis,& apud maiores,& apud minores natu conſequaris.Hæc tibi patris præcepta Achilles exciderunt? At nunc me admonente in memoriam redeant,& quod ille te facere iubet, feruorem iſtum animi cohibe, ſatis ſit indulſiſſe iræ. Sufficiat non ſuccurriſſe laborantibus,uidiſſe fugatos,occiſos,in ultimum diſcrimen adductos.Iam tēpus eſt deponere ſimultatem, cum præſertim Agamemnon culpam ſuam agnoſcens, ultro tibi amplißima munera ſe donaturum, ſi in gratiā ſecum redieris,polliceatur.Eaq; apud te recenſere nos iußit:quod cum facio,omnia ut ab illo in ſuo tētorio accepi,ſic referentē Achilles auſculta: Primum,ſeptē tripodes nouos nunquā igni admotos, cum uiginti lebetibus,& ipſis nouis, ac rutilo fulgore radiantibus,deinde decem auri talēta,tum equos duodecim,ut formoſißimos, ſic pernicißimos,& qui ex certamine currēdi palmā aßidue reportarunt:ita,ut ſi cui præmia ipſa uictoriarū,quæ

Agamemnon pro illis adeptus eſt,ſola adeſſent,is nequaquam tenuis aut parum locuples cenſeretur,tantum auri aliarumq; precioſarũ rerum poßideret. Praeterea ſeptem Leſbidas *fœminas, quas ille euerſa per te* Leſbo*, ſibi ex omnibus elegerat, forma,probitate,omni etiam muliebri artificio praeſtantißimas:cum quibus & Bryſeida quam tibi eripuit,remittet,eamq; intemeratã omnino:ſiquidem ſecum nunquàm aut in eodem cubili iacuiſſe, aut more uirorum mulierumq; fuiſſe commixtã,magnum iuſiurãdum interponit.Et hæc quidẽ inpraeſentiarum.Poſterius autem illa ſe daturum pollicetur, capta Troia, ſi dij hoc nobis cõceſſerint,ut tu ingreſſus urbem,tantũ auri ærisq; in peculiarẽ tibi deligas ſortem, quo unam oneres nauẽ. Deinde cum cæterã inter nos diſpartiemus praedã, ante omnes tibi eligere liceat uiginti ex captiuis fœminis ſecundũ Helenã ſpecioſißimas.Hæc ſunt quæ hic ad Troiã daturum repromittit. Apud Graeciam uero, ubi Argos redierimus,ſi gener ſibi eſſe ſuſtinebis,eodẽ beneuolẽtiæ gradu quo iunctus eſt pater,ac deliciæ ſuæ Oreſtes colitur,à ſe coleris,data tibi poteſtate optandi,quam uelis potißimũ uxorẽ ex tribus eius filiabus,Chryſothemi,Laodice,& Iphianaſſa,cum tanta dote,quantam nemo pater unquam filiæ dedit. Etenim dabit pro dote in huberrima regione ſeptem egregia ſane ædificijs,frequentia incolis, maritima oppida* Myterſæ & Pylo finitima,Cardamilen,Enopem,Gyram,Pheras,Anthiam,Aepian,ac Pedaſon. Quorum oppidani dicto obedientes erunt,imperata facient,teq; muneribus(mire nanq; armentis gregibusq; abundant)ut deum quendam honorabunt. Audiſti quæ daturum tibi ille ſpondet reuerſo in gratiã ſecum. Quòd ſi Achilles(quod abſit)ne ſic quidẽ reconciliari uis, nec*

perſona

perſona donantis,nec amplitudine donorũ moueris, eſto illi inimicus,gere cum eo ſimultates, in unũ Agamẽnonẽ inexpiabile odiũ exerce,qui de te male eſt meritus. Alios certe uniuerſos Græcos, & grauiſsima paſſos, & grauiora paſſuros miſerare, ob hoc meritum poſtea futurus apud eos loco dei cuiuſdam,qui ſe de uictis uictores effeceris, & ipſorum ignominiam in ſuam conuerteris gloriam. Eo quidem magis,quòd qualis nunquam fuit,nunc tibi eſt oblata occaſio Hectorem occidendi, cum tam in uicino caſtra locauerit, non detracturus tuum congreſſum, ita inſanus eum furor tenet. Prædicat nanq; parem ſibi in bello ex omnibus qui huc nauigauimus, eſſe neminem. Ad quem reſpondens Achilles:Operæpretium,eſt inquit,princeps circũſpectiſsime Vlyſſes,ſemel me iſtiuſmodi orationi reſpondere,ne tu poſterius,aliiq; ſubinde adeuntes me,garrulis ſermonibus obtũdatis. Quod enim mihi conſtitutum eſt,hoc reuocari nullo pacto poteſt. Ac me ne forte quiſpiam exiſtimet aliter loqui acſentio,genus illud hominum,qui aliud clauſum in pectore habent, aliud promptum in lingua,perinde mihi inuiſum eſt atq; ipſa inferni oſtia. Dicam itaque quod ſentio, quod conſtitui,quod faciam,quod ſemel dixiſſe ſufficiet: Nullam unquam neq; Agamẽnonis,neq; aliorum Græcorum ſuaſionem mihi perſuaſurã, ut pro eis deſcẽdam in prælium contra Troianos:quãdoquidem ei,qui hoc fecit,& aſsidue & ſedulo fecit,nulla relata eſt gratia. Nec intereſt, in bello quis fortiter an ignauiter egerit,pertulerit ærũmnas militares,an ocioſus intra tentoria deſederit: bonã operam nauauerit,an malam:utriuſq; æquum præmium, æqua prædæ portio, æqua dignitas eſt. Quippe cum ego nihil peculiarius aſſecutus ſim,quod præter cæteros

Achilles Vlyſſi.

& pro

& pro cæteris tot languores animi, tot difficultates in bello, tot pericula mihi ſuſcipienda exiſtimaui, uitæ meæ non ſecurus, ac cruentos dies & peruigiles frequenter exigens noctes: ita deniq; laborãs, ut auis pro pullis ſuis, quos implumes adhuc & uolare neſcientes nequeũtesq; paſcat, tolerat ærumnoſum illum quotidianũ irrequietæ uenationis laborẽ. Etenim Troiæ finitima oppida duodecim bello nauali, item undecim pedeſtri prælio expugnaui. Quorum omnium opes ac copias, & multas & precioſas, ita ut diripueram, ad Agamemnonem detuli, illiq; uniuerſa dono ceßi. Hæc ipſe dum accepiſſet, apud ſua tentoria ocium tenens, retẽta ſibi maxima parte, mox pauca quædam ex his mihi, nõnulla ſummis quibuſcunq; Græcorum principibus honoris gratia largitus eſt. Quæ cum ſua cuiq; ſalua ſint, à me tamen uno omnia eripuit, atq; meam nempe fœminam, quæ mihi ob ingenium eius & formam cordi erat, quam etiam uxoris loco habebam, cum ea ipſe ſe oblectare uoluit. Oblectet ſane, fruatur aliquo alieno coniugio, nihil admodum ſe, quòd alteri uxorẽ præripuit, peccaſſe exiſtimet. Quod ſi ita eſt, quid attinebat eum comparare exercitus, & bellum inferre Troianis, & tam diuturno tempore in bello nos eſſe? An non hoc ideo fecit, ut Helenam marito Menelao ab Alexandro ereptam ulciſceretur? Niſi forte ſoli ex omnibus hominibus Atridæ ſua cõiugia amant. Imò & alij quoq; ſi modo ſapiunt, & qui boni uiri ſunt, coniuges ſuas amant, & de ijs ſolicitam curam gerunt, ueluti ego faciebam, Bryſeidam, etſi captiuã, tota tamen charitate cõplectens. Hanc à me Agamemnon ſic dilectam, & antè in præmium à conſenſu omnium Græcorum traditam, per dolum è tabernaculo, atq; adeo è manibus meis cepit, rapuit,

puit, abduxit. A' me inquam, qui propter Helenam & aliorum qui hic adſunt uxores, tanta pertuli. Et poſtea me, de quo tam male meritus eſt, uerbis delinire conatur? Deſiſtat, & ſatis ſuperq́; ſatis edoctum me ne amplius tentet. Nã quod conatur, fruſtra conatur. Proinde adempta ſpe mei, tecum Vlyſſes, cumq́; alijs regibus conſultet, qua ratione naues ab hoſtili incendio uindicare poßit, ſi hoſtilem ignem extimeſcitis. En quò mea deſtitutus ope deuenit. In tutelam nauium caſtra communit muro, foſſa, uallo. Nec tamen hoc ita laborioſum opus eum tutari, & ſanguinarium arcere Hectorem poteſt. At cum ego in bellis agebam, tantum aberat, ut à muris noſtris munitionibusq́;, quæ nullæ erant, Hector eſſet arcẽdus, ut à muris ſuis non auderet pedem migraturus efferre formidine mei. Tantum cum manu Troianorũ ad portas Scæas turrimq́; procedebat. Vbi ſemel quodã die manere auſum cum inuaſiſſem, ægre fuga elapſus eſt. Cum quo quia certum eſt mihi non certare amplius bello, craſtino die ſub exortũ auroræ cum Ioui cæteriſq́; dijs ſacrificauero, naues meas onerabo, atq; in mare deducam. Eas tu Vlyſſes, ſi hoc tibi aut uacabit, aut libebit, quã dixi hora ſpectabis abeũtes, magna cum alacritate remigantium. Quòd ſi Neptunus tribuerit ſecũdam mihi triduo nauigationem, littora patriæ portuſq́; contingam, à qua ſtulte profectus ſum, cum tantæ mihi illic opes ac copiæ adſint. Et ad ea nunc fruenda iure optimo reuertor, reportans multũ auri, multũ æris, multum etiã eximiarũ puellarũ, quibus per me potitus, non ab Agamẽnone donatus ſum. Nam quod honoris gratia dederat, id iterum per ignominiã abſtulit. Quocirca Vlyſſes uerba mea omnia mãdo publice referas, ut prius me alij in hũc Græci

iraſcantur,

iraſcantur, ſi quos adhuc, ut eſt ſemper impudicitia ueſtitus, ſperat ſe poſſe fraudare. Nam me amplius alloqui, & etiam os meum intueri, licet exhauſti ruboris ſit, tamē conſcius ſibi ſceleris non auderet. Etſi auderet, ego reſpuero omne ſecum rerum ſermonisq́; cōmercium. Semel ipſius uerba me deceperunt. Sat ei ſit, quòd ſemel meo me honore fraudauit. Non eſt iterum apud me fraudi locus. Valeat, quieſcat, & ſecum tacitus affligetur, quòd dum mihi iniuriam fecit, ei Iupiter infenſus mentem ſenſumq́; eripuit. Nam quod ad munera attinet, ea uero ſunt mihi cum ipſo donāte odioſa, inuiſa, mortis etiam inſtar. Quibus non me ſibi placaret, nec ſi decupla quidē donaret: non, ſi bis decupla, non ſi deniq; quicquid aut habuit, aut habet aut unquā habiturus eſt, adderet. nō ſi qcquid uel infertur Orchomeno, uel effertur ex Thebis, illic nauibus, hic iumentis ac uehiculis: ex Thebis inquam Aegyptijs, urbe ut capaciſsima (centum enim portas habet, per quarum ſingulas duces cum iumentis uehiculisq́; egrediuntur) ita omnibus diuitijs refertiſsima. Non deniq; ſi tot mihi munera offerret, quantus eſt arenarum & pulueris numerus, niſi eum antea pro iniuria, pro ignominia, pro mœrore, quo me affecit, ſatis ſupplicij dediſſe cognouero. Iam uerò quòd ſocer mihi eſſe uult, quòd electionem filiarum offert, hanc ego affinitatem minime accipio, ne accepturus quidem, ſi filia eius & de formæ uenuſtate Venerem, & de muliebri miniſterio Mineruam poſsit æmulari. Alium ſibi ille generum deligat, tum magis idoneum, tum maiore præditum regno. Mecum uero præclare agitur, ſi quidem reducem in domum meam dijs uolentibus me retulero: ut in patria, ut ex autoritate patris, ut ex animi mei ſententia uxorem ducam. Sunt enim non

parum

parum multæ in Achaia, in Hellade, in Phthia adoleſcentulæ, ſummo loco natæ, & magnorũ ducũ filiæ & principum: cum quibus iucundam degam ætatem. Ad quod faciendum (ut fatear) maiorẽ in modum declinat animus. Satiusq; exiſtimo domi meæ cũ amantiſſima uxore patrimonio frui, quod Peleus cõparauit, quàm hic ad Troiã in bello occũbere. Nullo enim precio poteſt animæ meæ iactura pẽſari: non tãtis opibus quãtæ apud Iliũ ante illatũ à nobis bellũ fuiſſe dicũtur: nõ tãtis donarijs, quãta intra marmoreũ Pythij Apollinis limẽ repoſita ſunt. Nã boum quidẽ, aut ouiũ, aut equorũ, aut tripodũ, ſimiliũq; amiſſio reſarciri ſolet: Anima autẽ hominis, cum ſemel è corpore migrauit, nunquam rurſus aut remigrare, aut inſtaurari poteſt. Etenim ita de dea matre accepi, ancipitem mihi ex fatis finem uitæ offerri. Si hic permaneam in obſidione belligerans, negato in patriã reditu, maturã mortem, ſed immortalẽ gloriam me manere: Sin relicto bello redirem, ibi negata gloria longiſſimam ætatẽ traducturũ. Equidẽ non modo mihi, uerumetiam cæteris faciundum cenſeo, uosq; meis uerbis dicatis alijs iubeo, ut hinc ſoluentes ad penates reuertamur: quandoquidem Græcis adempta facultas eſt Troiæ expugnandæ, tum Ioue auxiliante hoſtibus, tum ipſis Troianis iam ferocioribus ad pugnandũ effectis. Vos itaq; duo, Vlyſſes atq; Aiax, reuerſi primoribus Græcorũ renunciate: & cum maioribus natu, quorum munus eſt proprium de republica conſultandi, quoniam ratio conſilij quam me abſente inierunt, parũ proſpere ceſſit, aliam de integro ineant, per quã & naues & milites ab hoſtibus incolumes reddant. Phœnix autem hic remaneat, ut apud nos dormiat, ac craſtino die hinc mecum in patriam proficiſcatur, ſi modo ſua uoluntas

ſerat: nam inuitum eum ducere non eſt ſententia. Hæc Achilles. Illi autem diu ſe omnes intra ſilentium tenuerunt, ſtupentes tam rigidam præfractamq́; orationẽ, tandem ſenior Phœnix multis per ora decurrẽtibus lachrymis (erat enim ſane de nauibus ac ſocijs anxius) hunc in modum excepit: Si tibi illuſtriſsime Achilles ita altc inſedit animo affectus iſte indignationis, ut nullo pacto adduci ad propulſandum ſociorum periculum poßis, certumq́; tibi eſt hinc proficiſci in patriã, quo tandem modo animum inducerem, ut hic abs te amantiſsime fili relinquerer, & alijs tuis te comitãtibus unus ego non præſtarem tibi comitatum, qui ſum ab Peleo patre quo die te ad Agamemnonem ille dimiſit, comes tibi præceptorq́; datus? qui rudimenta dicendi agendiq́; traderem, ut in concionibus atq; in ſenatu orator, in rebus agendis bellator euaderes? Nondum enim tu per ætatem ad hoc poteras eſſe inſtructus, quibus duabus rebus maxime inter mortales gloria comparatur. Poſt hæc, ut ego abs te dulciſsime fili relinquerer non ſuſtinerem, ne ſi deus quidem reſpõderet, ſe exuta mihi hac ſenili malaq́; ætate, florẽtem illam ineuntis pubertatis induturum. Qualis tunc eram, cum primum profugus exceßi ex Hellade, maledicta execrationesq́; Amyntoris patris ferre non ſuſtinens, quibus ille me proſecutus eſt, hac de cauſa in me furore indignationis accenſus. Is habebat amicam quandam pulchram ſane fœminam, quam ita adamabat, ut uxorem eandemq́; genitricem meam contemptui haberet. Quod genitrix egre ferens, quotidie aduoluta pedibus meis obſecrabat, ut cum pellice ſua concumberem. Fore enim hoc modo (ait) illa pro me, ſi ſenem faſtidiret amatorem. Adeoq́; denique me aßiduis precibus orauit, ut exoraret. Pater

Phœnix Achilli.

uero

uero ubi cum puella me ſua concubuiſſe reſciuit (reſciuit autem protinus) etiam atque etiam execratus eſt, inuocatiſq; Erinnybus, eſt imprecatus filio filiorum orbitatem, ut nullus unquam ex me gigneretur, quem ipſe auus ſuper genua ſua collocaret. Quam imprecationem cum cæteri dij inferi, tum Pluto cum regina Proſerpina ratam fecerunt. tunc mihi impatientia ſubijt animi in iiſdem ædibus agendi nulla ratione, ubi tantopere infenſum haberem patrem. Atque cum abire deſtinaſſem, circunſiſtebant me amici, ſodales, propinqui, pro ſe quiſque orantes, ut ab hac deſtinatione recederem: nec modo precibus me, uerum etiam ſacrificijs retinere conati ſunt. Plures enim arietes, plures boues, plures ſues ex omnibus gregibus armentiſq; electos immolabant, incidebant, torrebant. Plures etiam meri amphoræ ex patris cella uinaria epotæ ſunt. Neque hoc feciſſe contenti, incenſis per totam noctem ignibus, unis in media aula, alteris in ueſtibulo cubiculi ex oppoſito ianuæ, uigilias circa me uicibus agebant, & hoc nouem noctibus. Ipſe tamen clandeſtino eos conſilio fefelli: hac enim nocte ita furtim rupi thalami fores, licet bene communitas, ut illinc egrediens, & per aulæ parietes deſiliẽs, facile laterem omnes, qui me aſſeruabant, uiros pariter & ancillas. Deinde ut ſolus profugerẽ, ſpatioſam emenſus Hellada, in Phthiam deueni ad regem Peleum patrem tuum, qui me honorifice exceptum, eo amore proſecutus eſt, ut ſi filius, ſi ſemper ſibi unicus, et cui tantæ illæ opes deberẽtur, fuiſſẽ. Siquidem me continuo diuitem, imò adeo principem fecit, commiſſa mihi Dolopum procuratione in extrema Phthiæ ora habitantium. Ibi ego conſtituta mihi uiuendi ſede, te Achilles, qui dijs nunc ſimilis es, ab infantia atq;

repetam) fuit Diana,*quæ iniecit eis materiam diſcordiarum,uehemẽter in* Oeneum *ſtomachata, quòd is dum pro arbuſtorum primitijs ſacrificaret cæteris dijs, uni ſibi quæ* Iouis *filia eſt,non ſacrificaſſet,ſiue ille obliuione captus, ſiue non ratus ea ſacra* Dianæ *fuiſſe facienda.* I*gitur dolore indignationis accenſa, aprum excitauit, mira membrorum, ſetarum, dentium magnitudine horrendum: qui cum impetu corporis, tum uidentium omnem agrum* Calydonium *deuaſtabat, proterens ſata & meſſes, arbuſta cum fructibus, quamuis procera, radicitus ſternens,magnam paßim cladem ferens, non modo agris, uerum etiam uiris. Siquidem plurimos in occurſum ire conatos trucidarat. Hunc tandem* Oenei *filius* Meleager *comparata ingenti ex compluribus oppidis uenatorum manu, cum magna copia canum (neque enim cum paucis tantam feram, & tam ſæuam conficere potuiſſet) occidit. Hinc dea uolente, inter* Curetes *atque* Aetolos *de capite apri ac pelle, utris illa cederent, utriſque ſibi uendicantibus, uehemens ſeditio, ac prælium cœptum eſt, diuq́; bellum fuit.* Quo *in bello quàm diu* Meleager *uerſatus eſt, ſemper res* Curetum *deterior fuit, ita ut extra ipſorum muros, etſi copijs militum abundabant, conſiſtere non poſſent. donec euenit, ut* Meleager *ab armis deſiſteret irarum æſtibus concitatus, quibus grauium quoq; hominum pectora ſolent concitari atque feruere.* Quid *autem cauſæ ſuberat, ut iraſceretur?* Althæa *mater,quæ fraternæ mortis impatiens (peremerat autem illum* Meleager*) poſitis humi genibus, atq; ambas palmas crebris ictibus ſolo incutiens,madẽte lachrymis ſinu cum uociferatione deos ſuperos atq; inferos inuocans,necem filio eſt imprecata: cuius eam imprecationis immitißimo*

ingenio

ingenio Erinnys compotem fecit. Ob hanc deteſtationem matris, conturbatus animo Meleager ac tabeſcens, omiſſis prælijs domi ſe continebat, ſolans acerbum mœrorem apud Cleopatram amātiſsimam uxorem, fœminamq́; pulcherrimā. Hæc autem filia fuit Idæi & Marpiſſes: Marpiſſes quidem ſpecioſæ inter paucas nymphæ, Idæi uero omnium illius ſeculi uirorum formoſiſsimi, & qui arcu ſagittisq́; ſumptis Apollinem inuadere auſus eſt ob Marpiſſem ſibi à deo ereptam: quam poſtquam rapta eſt, parētes Alcionem cognominauerunt, quòd mater eam domi deflebat, ſortita luctuoſum ac flebile Alcyonis fatum. Igitur (ut inſtitueram dicere) Meleagro ceſſante, ecce ibi confeſtim Curetes Calydonem petunt, ſubeunt portas, turres murorū ſubruūt. Ibi fremitū pugnantiū, fragorem collabentium curruum, ſucclamātium uictorum exultantiumq́; audires. Tunc principes Aetolorum tanto exanimati periculo, Meleagrum adeunt, obſecrāt, obteſtantur, ut arma ſumat, & in hoſtes iam mœnia demolientes prodeat, ciuitatemq́; à præſenti euerſione tutetur. Eoq́; inexorato reuerſi, ſummos ſacerdotes ad hominem mittunt, ut adiuncta precibus deorū religione animū permouerent, adiecta etiā ingenti ſponſione. Offerre enim ſe facultatē, hinc ex ornatiſsimis quibuſq́; prædijs, quæ in plano poſita ſunt, unūquodlibet optandi, cuius mōs quinquaginta paſſuum eſſet, ex dimidiato uitibus conſitū, ex altero dimidio frumentariū. Spretis ciuibus, contemptis ſacerdotibus, deſpectis muneribus, ſenior pater acceſsit ad thalamum filij, clauſisq́; foribus, tanquā Meleagri genibus aduolutus, & ea identidē quatiēs, diu multumq́; omni precationū ambitu ſupplicabat. Supplicabant unà cum patre fratres, eodē modo procūbentes. Supplicabat & mater. Sed quo

ſit,atq; hactenus fuit,quanto ego te & ætate & imperio
Neſtor. antecedo. Ad hunc reſpondens Neſtor, Maxime,inquit, Agamēnon,munera quæ enumeraſti danda Achilli,haud quanquam ut parum ampla,ſunt repudianda, quo magis quàmprimum legatos ad illum dimittamus,qui hæc referant,homines ad hanc rem maxime idoneos. Quòd ſi hi, quos ego deligēdos cenſeo,ipſi hoc officiū ſuſcipere uolent,duos legatos dimittemus, & cum his Ioui amicum Phœnicem. Hic dux inter tres erit,& primus: Magnus uero Aiax ſecundus,diuusq; Vlyſſes tertius,comitātibus eos præconibus duobus Odio & Eurybate. Agedū igitur præcones ferte aquam ad abluendas manus,ac iubete omnes huic legationi bene precari,ut libamētis ac precibus Iouem ad miſericordiā noſtri exoremus. Sic locutus, omnibus rite atq; ordine uiſus eſt dixiſſe, ſtatimq; imperata facientes,præcones quam tulerant aquam, manibus illorum infuderunt. Quibus lotis,iuniores coronata gradatim pocula propinarunt, atq; ubi legati primum dijs libarunt, deinde ſibi quoad uoluntas tulit biberunt, ex auguſtali procedūt,Neſtore multa ſingulis mādante,cōmittēte,iniungēte,quibus pro ſe quiſq; Achillem perſuadere niteretur. Digreſsi à Neſtore cæteriſq;, iter ingrediūtur apud orā maris,plurima prece ipſum maris deum Neptunum obſecrātes,ut elatos Achillis ſpiritus poſsent facile oratione delinire. Iidē poſtquā ad tētoria nauesq; Myrmidonū peruenerūt,offendūt illum ſedentē ac permulcentē ſibi aures cantu,Patroclo,qui unus aderat, ſedente ex aduerſo, expectanteq; quādo ille à canēdo ceſſaret. Canebat autē ad citharā uirorū fortiū laudes. Eam citharā cum Thebas euerteret, inter ſpolia Eetionis regis inuenerat,non ſolū uocalitate,uerū etiā aſpectu inſignem.

gnem. Nam & artificio & materia, iugo quoq; argẽteo erat decora. Progreſsi legati, quorũ Vlyſſes antecedebat, coram Achille cõſtiterunt. Quibus ille cõſpectis, admiratione perculſus, è pauimẽto protinus ubi recũbebat, cum ipſa cithara exilijt. Patroclus quoq;, cum reſpiciẽs homines uidiſſet, repẽte & ipſe ſurrexit. Et Achilles hilarem ambobus porrigẽs manũ, Saluete (inquit) amici mei, atq; amicorum præcipui, ut mihi iucundus ueſter aſpectus eſt atq; aduẽtus? Etſi abalienatus à Græcis ſum, tamẽ animo meo uos chariſſimi eſtis. Sic locutus, ſeſſum duxit, ſequens ipſe præeuntes. Quos ubi in ſellis inter purpurea tapeta collocauit, ſtatim Patroclo qui proximus ſtabat, inquit: Patrocle, nam uiri longe amiciſſimi ad meum domicilium uenerunt, appone cratera capaciorẽ, mixtoq; meraciore uino, propina ſingulis. Ita effatus, & Patroclo imperata faciẽte, ipſe ingẽtem cacabum ſuper ignem appẽdit, inq; illum tergum ueruecis, itemq; craſſæ capræ, cum lumbis tenellæ atque altilis ſuculæ immerſit, quæ Automedonte manibus tenente, in fruſta laniauit. Aliam quoq; partem apte minutatam uerubus infixit, magnũ interea ignẽ Patroclo excitante ſupponens. Ac poſtquam exuſtis lignis reſedit flamma, pruinas ſternit, ac deſuper carnẽ transfixam uerubus infixit. Subindeq; tollẽs, ſale cõſpergit: tãdemq; toſtam cum excepiſſet, partitus, cum Patroclus decoro in caniſtro portatũ panẽ ante conuiuas diſtribuiſſet, carnem ipſe ſingulis apponebat, ex oppoſito Vlyſsis ad parietem ſedentis, iuſſo Patroclo dijs antea libare, quod ubi Patroclus executus eſt, libamentis ciborum in ignem coniectis, tunc illi ad appoſitas epulas manum porrexerunt. Demum eſui potuiq; impoſito fine, Aiax Phœnici innuit. Quod Vlyſſes cum animaduertiſſet, intelligens

Achilles legatis.

Achilles Patroclo.

quid ſibi nutus ille uellet, poculum mero impleuit, illudq́; Vlyſſes Achilli. *Achilli propinans, inquit: Achilles, ſalue. Iamq́; poſtquã cœnæ ſatisfecimus, loquendum eſt. Et laute quidem conuiuio ſumus accepti, non modo nunc abs te, ſed etiam paulo antè ab Agamemnone. Verum nos hoc tẽpus non elegantiam epularum, non conuiuij iucunditatem, non ullam aliam rem cogitare permittit, quàm quomodo ab extremo exitio, quod nobis impẽdet, incolumes eſſe poſſimus, arcentes impetum Troianorum, ne naues illi noſtras unà nobiſcum abſumant. Quod aliter euitari poſſe diffidimus, niſi in iſto ſingulari tuo robore nobis auxiliũ feras, cum Troianæ legiones ſociorumq́; auxilia, collatis nobiſcum cominus caſtris, paßimq́; accenſis ignibus inſultent nobis. Exaudimus enim eorum uoces de munitionibus noſtris, affirmantium non laturos nos impreßionẽ ipſorum, ſed intra naues occaſuros. Et quo magis illis increſcat audacia, ac nobis diffidentia, Iupiter eis proſpera omnia dextris fulguribus fore promittit. Itaque Hector cum ualidißimis uiribus corporis, atq; hodierna uictoria ferox, tum uero Ioue fretus, optat quàmprimum apparere luciferum, affirmans nec cæteros homines, nec cæteros deos (tanta eum cepit inſania, rabies, furor) tanti fore, ut pugnantem ipſum prohibeant, quin naues reſcindat atq; exurat, noſq; ex ipſo ardentium nauium fumo lymphatos proſequatur. Cuius tam trucis uoti, ne compotem eum dij faciant, & eius minas exaudiant, ingens nobis Achilles timor inceßit: uidelicet ne miſeris Græcis fato ſit datum, ut procul à patria, ut in hoſtili terra, ut uniuerſi pariter occidamur. À quo periculo, etſi hactenus diſtuliſti, nunc ſaltem quanquam penè ſero, ad nos uindicandos excitare. Alioqui uehementer poſtea dolorem capies, tum*

ex noſtra

ex noſtra interēptione,tum ex facti tui pœnitentia,quòd cum uelis remedia adhibere calamitati, non poßis: quia cum poſſes, adhibere nolueris. Ea propter Achilles ne committas quæſo,ut præſentem cladem nolis, ſed futura multo antè præuideas,quomodo arceas, quanquam(ò dij boni)quænam tibi Peleus pater præcepta dedit, quo die te ex Phthia erat ad Agamemnonem dimiſſurus? Memoria repeto,eum ita tibi præcepiſſe: Fili mi,Iuno & Pallas tibi ſi earum uoluntas ferret,ut præualidas uires habeas,præſtabunt. Tu hoc per te ipſum potes ipſe præſtare,ut feruidam pectoris animoſitatem cohibeas, iracundiam comprimas à ſimultate,quæ omnium malorum magiſtra eſt,& contrahēda abſtineas, & cōtracta deſiſtas. Satius erit colere te moderationē,lenitatē,beneuolētiam, quo plus honoris,plus laudis,plus dignitatis,& apud maiores,& apud minores natu conſequaris.Hæc tibi patris præcepta Achilles exciderunt? At nunc me admonente in memoriam redeant,& quod ille te facere iubet, feruorem iſtum animi cohibe, ſatis ſit indulſiſſe iræ. Sufficiat non ſuccurriſſe laborantibus,uidiſſe fugatos,occiſos,in ultimum diſcrimen adductos. Iam tēpus eſt deponere ſimultatem, cum præſertim Agamemnon culpam ſuam agnoſcens, ultro tibi amplißima munera ſe donaturum, ſi in gratiā ſecum redieris,polliceatur.Eaq; apud te recenſere nos iußit:quod cum facio,omnia ut ab illo in ſuo tētorio accepi,ſic referentē Achilles auſculta: Primum,ſeptē tripodes nouos nunquā igni admotos, cum uiginti lebetibus,& ipſis nouis, ac rutilo fulgore radiantibus,deinde decem auri talēta,tum equos duodecim,ut formoſißimos, ſic pernicißimos,& qui ex certamine currēdi palmā aßidue reportarunt:ita,ut ſi cui præmia ipſa uictoriarū,quæ

Agamemnon pro illis adeptus eſt,ſola adeſſent,is nequaquam tenuis aut parum locuples cenſeretur,tantum auri aliarumq; precioſarũ rerum poßideret. Præterea ſeptem Leſbidas fœminas, quas ille euerſa per te Leſbo, ſibi ex omnibus elegerat, forma,probitate,omni etiam muliebri artificio præſtantißimas:cum quibus & Bryſcida quam tibi eripuit,remittet,eamq; intemeratã omnino:ſiquidem ſecum nunquàm aut in eodem cubili iacuiſſe, aut more uirorum mulierumq; fuiſſe commixtã,magnum iuſiurãdum interponit.Et hæc quidẽ impræſentiarum.Poſterius autem illa ſe daturum pollicetur, capta Troia, ſi dij hoc nobis cõceſſerint,ut tu ingreſſus urbem,tantũ auri ærisq; in peculiarẽ tibi deligas ſortem, quo unam oneres nauẽ. Deinde cum cæterã inter nos diſpartiemus prædã, ante omnes tibi eligere liceat uiginti ex captiuis fœminis ſecundũ Helenã ſpecioſißimas.Hæc ſunt quæ hic ad Troiã daturum repromittit. Apud Græciam uero, ubi Argos redierimus,ſi gener ſibi eſſe ſuſtinebis,eodẽ beneuolẽtiæ gradu quo iunctus eſt pater,ac deliciæ ſuæ Oreſtes colitur,à ſe coleris,data tibi poteſtate optandi,quam uelis potißimũ uxorẽ ex tribus eius filiabus,Chryſothemi,Laodice,& Iphianaſſa,cum tanta dote,quantam nemo pater unquam filiæ dedit. Etenim dabit pro dote in huberrima regione ſeptem egregia ſane ædificijs,frequentia incolis, maritima oppida Myterſæ & Pylo finitima,Cardamilen,Enopem,Gyram,Pheras,Anthiam,Aepian,ac Pedaſon. Quorum oppidani dicto obedientes erunt,imperata facient,teq; muneribus(mire nanq; armentis gregibusq; abundant)ut deum quendam honorabunt. Audiſti quæ daturum tibi ille ſpondet reuerſo in gratiã ſecum. Quòd ſi Achilles(quod abſit)ne ſic quidẽ reconciliari uis, nec*

perſona

perſona donantis,nec amplitudine donorũ moueris, eſto
illi inimicus,gere cum eo ſimultates, in unũ Agamẽnonẽ
inexpiabile odiũ exerce,qui de te male eſt meritus. Alios
certe uniuerſos Græcos, & grauiſsima paſſos, & gra-
uiora paſſuros miſerare, ob hoc meritum poſtea futurus
apud eos loco dei cuiuſdam,qui ſe de uictis uictores eff-
ceris, & ipſorum ignominiam in ſuam conuerteris glo-
riam. Eo quidem magis,quòd qualis nunquam fuit,nunc
tibi eſt oblata occaſio Hectorem occidendi, cum tam in
uicino caſtra locauerit, non detracturus tuum congreſ-
ſum, ita inſanus eum furor tenet. Prædicat nanq; parem
ſibi in bello ex omnibus qui huc nauigauimus, eſſe ne-
minem.Ad quem reſpondens Achilles:Operæprecium,eſt Achilles Vlyſ-
inquit,princeps circũſpectiſsime Vlyſſes,ſemel me iſtiuſ- ſi.
modi orationi reſpondere,ne tu poſterius,alijq; ſubinde
adeuntes me,garrulis ſermonibus obtũdatis. Quod enim
mihi conſtitutum eſt,hoc reuocari nullo pacto poteſt. Ac
me ne forte quiſpiam exiſtimet aliter loqui acſentio,ge-
nus illud hominum,qui aliud clauſum in pectore habent,
aliud promptum in lingua,perinde mihi inuiſum eſt atq;
ipſa inferni oſtia. Dicam itaque quod ſentio, quod con-
ſtitui,quod faciam,quod ſemel dixiſſe ſufficiet: Nullam
unquam neq; Agamẽnonis,neq; aliorum Græcorum ſua-
ſionem mihi perſuaſurã, ut pro eis deſcẽdam in prælium
contra Troianos:quãdoquidem ei,qui hoc fecit,& aſsi-
due & ſedulo fecit,nulla relata eſt gratia. Nec intereſt,
in bello quis fortiter an ignauiter egerit,pertulerit æru-
mnas militares,an ocioſus intra tentoria deſederit: bonã
operam nauauerit,an malam:utriuſq; æquum præmium,
æqua prædæ portio, æqua dignitas eſt. Quippe cum
ego nihil peculiarius aſſecutus ſim,quod præter cæteros

& pro

& pro cæteris tot languores animi, tot difficultates in bello, tot pericula mihi ſuſcipienda exiſtimaui, uitæ meæ non ſecurus, ac cruentos dies & peruigiles frequenter exigens noctes: ita deniq; laborãs, ut auis pro pullis ſuis, quos implumes adhuc & uolare neſcientes nequeũtesq́; paſcat, tolerat ærumnoſum illum quotidianũ irrequietæ uenationis laborẽ. Etenim Troiæ *finitima oppida duodecim bello naualí, item undecim pedeſtri prælio expugnaui. Quorum omnium opes ac copias, & multas & precioſas, ita ut diripueram, ad* Agamemnonem *detuli, illiq́; uniuerſa dono ceßi. Hæc ipſe dum accepiſſet, apud ſua tentoria ocium tenens, retẽta ſibi maxima parte, mox pauca quædam ex his mihi, nõnulla ſummis quibuſcunq;* Græcorum *principibus honoris gratia largitus eſt. Quæ cum ſua cuiq; ſalua ſint, à me tamen uno omnia eripuit, atq; meam nempe fœminam, quæ mihi ob ingenium eius & formam cordi erat, quam etiam uxoris loco habebam, cum ea ipſe ſe oblectare uoluit.* Oblectet *ſane, fruatur aliquo alieno coniugio, nihil admodum ſe, quòd alteri uxorẽ præripuit, peccaſſe exiſtimet.* Quod *ſi ita eſt, quid attinebat eum comparare exercitus, & bellum inferre* Troianis, *& tam diuturno tempore in bello nos eſſe?* An *non hoc ideo fecit, ut Helenam marito* Menelao *ab* Alexandro *ereptam ulciſceretur?* Niſi *forte ſoli ex omnibus hominibus Atridæ ſua cõiugia amant. Imò & alij quoq; ſi modo ſapiunt, & qui boni uiri ſunt, coniuges ſuas amant, & de ijs ſolicitam curam gerunt, ueluti ego faciebam, Bryſeidam, etſi captiuã, tota tamen charitate cõplectens.* Hanc *à me* Agamemnon *ſic dilectam, & antè in præmium à conſenſu omnium Græcorum traditam, per dolum è tabernaculo, atq; adeo è manibus meis cepit, rapuit,*

puit, abduxit. À me inquam, qui propter Helenam & aliorum qui hic adſunt uxores, tanta pertuli. Et poſtea me, de quo tam male meritus eſt, uerbis delinire conatur? Deſiſtat, & ſatis ſuperq; ſatis edoctum me ne amplius tentet. Nã quod conatur, fruſtra conatur. Proinde adempta ſpe mei, tecum Vlyſſes, cumq; alijs regibus conſultet, qua ratione naues ab hoſtili incendio uindicare poſsit, ſi hoſtilem ignem extimeſcitis. En quò mea deſtitutus ope deuenit. In tutelam nauium caſtra communit muro, foſſa, uallo. Nec tamen hoc ita laborioſum opus cum tutari, & ſanguinarium arcere Hectorem poteſt. At cum ego in bellis agebam, tantum aberat, ut à muris noſtris munitionibuſq;, quæ nullæ erant, Hector eſſet arcẽdus, ut à muris ſuis non auderet pedem migraturus efferre formidine mei. Tantum cum manu Troianorũ ad portas Scæas turrimq; procedebat. Vbi ſemel quodã die manere auſum cum inuaſiſſem, ægre fuga elapſus eſt. Cum quo quia certum eſt mihi non certare amplius bello, craſtino die ſub exortũ auroræ cum Ioui cæteriſq; dijs ſacrificauero, naues meas onerabo, atq; in mare deducam. Eas tu Vlyſſes, ſi hoc tibi aut uacabit, aut libebit, quã dixi hora ſpectabis abeũtes, magna cum alacritate remigantium. Quòd ſi Neptunus tribuerit ſecũdam mihi triduo nauigationem, littora patriæ portuſq; contingam, à qua ſtulte profectus ſum, cum tantæ mihi illic opes ac copiæ adſint. Et ad ea nunc fruenda iure optimo reuertor, reportans multũ auri, multũ æris, multum etiã eximiarũ puellarũ, quibus per me potitus, non ab Agamẽnone donatus ſum. Nam quod honoris gratia dederat, id iterum per ignominiã abſtulit. Quocirca Vlyſſes uerba mea omnia mãdo publice referas, ut prius me alij in hũc Græci iraſcantur,

iraſcantur, ſi quos adhuc, ut eſt ſemper impudicitia ueſtitus, ſperat ſe poſſe fraudare. Nam me amplius alloqui, & etiam os meum intueri, licet exhauſti ruboris ſit, tamē conſcius ſibi ſceleris non auderet. Etſi auderet, ego reſpuero omne ſecum rerum ſermonisq́; cōmercium. Semel ipſius uerba me deceperunt. Sat ei ſit, quòd ſemel meo me honore fraudauit. Non eſt iterum apud me fraudi locus. Valeat, quieſcat, & ſecum tacitus affligetur, quòd dum mihi iniuriam fecit, ei Iupiter infenſus mentem ſenſumq́; eripuit. Nam quod ad munera attinet, ea uero ſunt mihi cum ipſo donāte odioſa, inuiſa, mortis etiam inſtar. Quibus non me ſibi placaret, nec ſi decupla quidē donaret: non, ſi bis decupla, non ſi deniq; quicquid aut habuit, aut habet aut unquā habiturus eſt, adderet. nō ſi qcquid uel infertur Orchomeno, uel effertur ex Thebis, illic nauibus, hic iumentis ac uehiculis: ex Thebis inquam Aegyptijs, urbe ut capaciſſima (centum enim portas habet, per quarum ſingulas duces cum iumentis uehiculisq́; egrediuntur) ita omnibus diuitijs refertiſſima. Non deniq; ſi tot mihi munera offerret, quantus eſt arenarum & pulueris numerus, niſi eum antea pro iniuria, pro ignominia, pro mœrore, quo me affecit, ſatis ſupplicij dediſſe cognouero. Iam uerò quòd ſocer mihi eſſe uult, quòd electionem filiarum offert, hanc ego affinitatem minime accipio, ne accepturus quidem, ſi filia eius & de formæ uenuſtate Venerem, & de mulicbri miniſterio Mineruam poſſit æmulari. Alium ſibi ille generum deligat, tum magis idoneum, tum maiore præditum regno. Mecum uero præclare agitur, ſi quidem reducem in domum meam dijs uolentibus me retulero: ut in patria, ut ex autoritate patris, ut ex animi mei ſententia uxorem ducam. Sunt enim non

parum

parum multæ in Achaia,in Hellade,in Phthia adoleſcentulæ,ſummo loco natæ,& magnorũ ducũ filiæ & principum : cum quibus iucundam degam ætatem. Ad quod faciendum(ut fatear)maiorẽ in modum declinat animus. Satiusq́; exiſtimo domi meæ cũ amantiſſima uxore patrimonio frui,quod Peleus cõparauit,quàm hic ad Troiã in bello occũbere. Nullo enim precio poteſt animæ meæ iactura pẽſari:non tãtis opibus quãtæ apud Iliũ ante illatũ à nobis bellũ fuiſſe dicũtur:nõ tãtis donarijs,quãta intra marmoreũ Pythij Apollinis limẽ repoſita ſunt. Nã boum quidẽ,aut ouiũ,aut equorũ,aut tripodũ,ſimiliũq́; amiſſio reſarciri ſolet:Anima autẽ hominis,cum ſemel è corpore migrauit, nunquam rurſus aut remigrare,aut inſtaurari poteſt. Etenim ita de dea matre accepi,ancipitem mihi ex fatis finem uitæ offerri. Si hic permaneam in obſidione belligerans,negato in patriã reditu, maturã mortem,ſed immortalẽ gloriam me manere:Sin relicto bello redirem, ibi negata gloria longiſſimam ætatẽ traducturũ. Equidẽ non modo mihi, uerumetiam cæteris faciundum cenſeo, uosq́; meis uerbis dicatis alijs iubeo,ut hinc ſoluentes ad penates reuertamur: quandoquidem Græcis adempta facultas eſt Troiæ expugnandæ, tum Ioue auxiliante hoſtibus, tum ipſis Troianis iam ferocioribus ad pugnandũ effectis. Vos itaq; duo, Vlyſſes atq; Aiax,reuerſi primoribus Græcorũ renunciate:& cum maioribus natu,quorum munus eſt proprium de republica conſultandi,quoniam ratio conſilij quam me abſente inierunt,parũ proſpere ceſſit,aliam de integro ineant,per quã & naues & milites ab hoſtibus incolumes reddant. Phœnix autem hic remaneat, ut apud nos dormiat,ac craſtino die hinc mecum in patriam proficiſcatur, ſi modo ſua uoluntas

ferat:

ſerat: nam inuitum eum ducere non eſt ſententia. Hæc Achilles. Illi autem diu ſe omnes intra ſilentium tenuerunt, ſtupentes tam rigidam præfractamq́; orationē, tandem ſenior Phœnix multis per ora decurrētibus lachrymis (erat enim ſane de nauibus ac ſocijs anxius) hunc in modum excepit: Si tibi illuſtriſſime Achilles ita alte inſedit animo affectus iſte indignationis, ut nullo pacto adduci ad propulſandum ſociorum periculum poſſis, certumq́; tibi eſt hinc proficiſci in patriā, quo tandem modo animum inducerem, ut hic abs te amantiſſime fili relinquerer, & alijs tuis te comitātibus unus ego non præſtarem tibi comitatum, qui ſum ab Peleo patre quo die te ad Agamemnonem ille dimiſit, comes tibi præceptorq́; datus? qui rudimenta dicendi agendiq́; traderem, ut in concionibus atq; in ſenatu orator, in rebus agendis bellator euaderes? Nondum enim tu per ætatem ad hoc poteras eſſe inſtructus, quibus duabus rebus maxime inter mortales gloria comparatur. Poſt hæc, ut ego abs te dulciſſime fili relinquerer non ſuſtinerem, ne ſi deus quidem reſpōderet, ſe exuta mihi hac ſenili malaq; ætate, florētem illam ineuntis pubertatis induturum. Qualis tunc eram, cum primum profugus exceſſi ex Hellade, maledicta execrationesq́; Amyntoris patris ferre non ſuſtinens, quibus ille me proſecutus eſt, hac de cauſa in me furore indignationis accenſus. Is habebat amicam quandam pulchram ſane fœminam, quam ita adamabat, ut uxorem eandemq́; genitricem meam contemptui haberet. Quod genitrix ægre ferens, quotidie aduoluta pedibus meis obſecrabat, ut cum pellice ſua concumberem. Fore enim hoc modo (ait) illa pro me, ſi ſenem faſtidiret amatorem. Adeoq́; denique me aſſiduis precibus orauit, ut exoraret. Pater

Phœnix Achilli.

uero

uero ubi cum puella me ſua concubuiſſe reſciuit (reſciuit autem protinus) etiam atque etiam execratus eſt, inuocatisq; Erinnybus, eſt imprecatus filio filiorum orbitatem, ut nullus unquam ex me gigneretur, quem ipſe auus ſuper genua ſua collocaret. Quam imprecationem cum cæteri dij inferi, tum Pluto cum regina Proſerpina ratam fecerunt. tunc mihi impatientia ſubijt animi in iiſdem ædibus agendi nulla ratione, ubi tantopere infenſum haberem patrem. Atque cum abire deſtinaſſem, circunſiſtebant me amici, ſodales, propinqui, pro ſe quiſque orantes, ut ab hac deſtinatione recederem: nec modo precibus me, uerum etiam ſacrificijs retinere conati ſunt. Plures enim arietes, plures boues, plures ſues ex omnibus gregibus armentisq; electos immolabant, incidebant, torrebant. Plures etiam meri amphoræ ex patris cella uinaria epotæ ſunt. Neque hoc feciſſe contenti, incenſis per totam noctem ignibus, unis in media aula, alteris in ueſtibulo cubiculi ex oppoſito ianuæ, uigilias circa me uicibus agebant, & hoc nouem noctibus. Ipſe tamen clandeſtino eos conſilio fefelli: hac enim nocte ita furtim rupi thalami fores, licet bene communitas, ut illinc egrediens, & per aulæ parietes deſiliẽs, facile laterem omnes, qui me aſſeruabant, uiros pariter & ancillas. Deinde ut ſolus profugerẽ, ſpatioſam emenſus Hellada, in Phthiam deueni ad regem Peleum patrem tuum, qui me honorifice exceptum, eo amore proſecutus eſt, ut ſi filius, ſi ſemper ſibi unicus, et cui tantæ illæ opes deberẽtur, fuiſſẽ. Siquidem me continuo diuitem, imò adeo principem fecit, commiſſa mihi Dolopum procuratione in extrema Phthiæ ora habitantium. Ibi ego conſtituta mihi uiuendi ſede, te Achilles, qui dijs nunc ſimilis es, ab infantia atq;

à tantulo educaui. Educabam autem te, non modò quòd arcte amarem, ſed etiam quòd redamarer: quippe cum ita me diligeres, ut nolles neque extra domum ad cœnam pergere aliò, niſi me comitante, neque domi cibum capere niſi mecum, niſi ſuper mea genua ſedens, niſi præguſtato ac inciſo à me obſonio, uino quoque per me labellis tuis admoto, quo frequenter per uomitum reddito, ut eſt infantulis infirmitas, ſinus meos perfudiſti. Quæ ego atque alia multo plura in tua educatione mihi toleranda ac perferenda eo conſilio induxi, ut quatenus à dijs mihi denegatum erat, ut pater gignendo eſſem, eſſem pater educando, teq́; filium haberem, ut ſi quando res poſtularet, ab indigna me nece uindicares. Itaque pro mea in te pietate Achilles admonere te debeo, ut iſtos pectoris tui æſtus aliquando ſedare uelis, nec implacabilem gerere animum, quod minime decorum eſt. Tum dij ipſi quorum uis animi, robur corporis, naturæ dignitas, præſtabilior eſt, quàm noſtra, placabiles ſunt: & oblatis hoſtijs, ſacrificijs, libaminibus, uotis, noſtras preces qui eos læſimus, audiunt. Etenim ut ſcias Achilles, preces Iouis filiæ ſunt, eædē ipſius offenſæ ſiue iniuriæ comites, claudæ, ſtrabæ, rugoſæ: Illa nec rugoſa nec ſtraba, nec clauda, ſed integra, ſed uelox, eoq́; comites omnes longe præcurrēs, uniuerſumq́; peragrās orbem terrarum, paßim lædit genus humanum. At preces eius ueſtigia legentes, meditabundæ, taciturnæq́; conſequuntur. Has autem quiſquis ipſum adeūtes, et ut ueniā det obſecrantes admittat, reueretur, exaudit: hunc ipſæ, poſtea quando uſus eſt, uicißim exaudiunt, commodis augent, ac compotem uoti faciunt. Sin obſtinato animo repudiat, tunc acceptam iniuriam ad patrem Iouem iratæ deferunt, cumq́; orando inducunt, ut

ob ultio

ob ultionem humanitatis unà cum eis offenſam, ad hominem magna pernicie puniendum ire permittat, ut intelligas Achilles, non eſſe tibi committendum,ut preces filias Iouis repulſa dimittas, cum præſertim ad has accedat id, quòd alios quamlibet egregios uiros placare conſueuit, honorificentia, qua te Agamemnon proſequi cupit, tot dona, tot munera, tot res ampliſſimas offerens. Quod ſi non faceret,ſi non te precaretur, ſi adhuc pergeret tecum gerere ſimultates, nequaquam ego te iuberem Achilles, ut depoſita iracundia, Græcos in ultimum etiam diſcrimen adductos auxilio tuo ſubleuares. Nunc autem non modo abiecit ſimultates,non modo ut tu quoque abijcias precatur, non modo ampliſſima dona partim nunc offert, partim pollicetur: uerumetiam legatos pro his rebus ad te dimiſit, uiros ex omni cœtu Græcorum & excellentiſſimos, & tibi amiciſſimos: quorum perſonæ, aduentus, oratio, multum per ſe etiam deberet apud te habere momenti,ne non ſolum Agamemnonē, ſed hos quoque pro nihilo habuiſſe uideare: ne'ue, quod hactenus actum non eſt, iracundia iſta tibi uitio uertatur, ſi eam diutius ſerues,quod priſci illi heroës non factitarūt, quos accepimus ex hoc quoq; fuiſſe gloriam conſecutos, quòd contractam aduerſum aliquos amaritudinem muneribus precibusq; depoſuiſſent.Eos uero, ſi qui hoc nō feciſſent, & ſecum pœnituiſſe,& ab alijs fuiſſe reprehēſos,memoria teneo huius rei non recens, ſed uetuſtum exemplum. Quæ res quo modo geſta ſit,uobis pro noſtra familiaritate referam:Bellum erat inter Curetes & Aetolos ad Calydonem de ipſa urbe,cum eam illi expugnare niterētur, hi ab expugnatione tutarentur, cum ingenti utriuſque populi ſtrage. autor autem huius calamitatis (ut altius

repetam) fuit Diana, quæ iniecit eis materiam diſcordiarum, uehemẽter in Oeneum ſtomachata, quòd is dum pro arbuſtorum primitijs ſacrificaret cæteris dijs, uni ſibi quæ Iouis filia eſt, non ſacrificaſſet, ſiue ille obliuione captus, ſiue non ratus ea ſacra Dianæ fuiſſe facienda. Igitur dolore indignationis accenſa, aprum excitauit, mira membrorum, ſetarum, dentium magnitudine horrendum: qui cum impetu corporis, tum uidentium omnem agrum Calydonium deuaſtabat, proterens ſata & meſſes, arbuſta cum fructibus, quamuis procera, radicitus ſternens, magnam paßim cladem ferens, non modo agris, uerum etiam uiris. Siquidem plurimos in occurſum ire conatos trucidarat. Hunc tandem Oenei filius Meleager comparata ingenti ex compluribus oppidis uenatorum manu, cum magna copia canum (neque enim cum paucis tantam feram, & tam ſæuam conficere potuiſſet) occidit. Hinc dea uolente, inter Curetes atque Aetolos de capite apri ac pelle, utris illa cederent, utriſque ſibi uendicantibus, uehemens ſeditio, ac prælium cœptum eſt, diuq́; bellum fuit. Quo in bello quàm diu Meleager uerſatus eſt, ſemper res Curetum deterior fuit, ita ut extra ipſorum muros, etſi copijs militum abundabant, conſiſtere non poſſent. donec euenit, ut Meleager ab armis deſiſteret irarum æſtibus concitatus, quibus grauium quoq; hominum pectora ſolent concitari atque feruere. Quid autem cauſæ ſuberat, ut iraſceretur? Althæa mater, quæ fraternæ mortis impatiens (peremerat autem illum Meleager) poſitis humi genibus, atq; ambas palmas crebris ictibus ſolo incutiens, madẽte lachrymis ſinu cum uociferatione deos ſuperos atq; inferos inuocans, necem filio eſt imprecata: cuius eam imprecationis immitißimo

ingenio

ingenio Erinnys compotem fecit. Ob hanc deteſtationem matris, conturbatus animo Meleager ac tabeſcens, omiſſis prælijs domi ſe continebat, ſolans acerbum mœrorem apud Cleopatram amãtiſsimam uxorem, fœminamq́; pulcherrimã. Hæc autem filia fuit Idæi & Marpiſſes: Marpiſſes quidem ſpecioſæ inter paucas nymphæ, Idæi uero omnium illius ſeculi uirorum formoſiſsimi, & qui arcu ſagittisq́; ſumptis Apollinem inuadere auſus eſt ob Marpiſſem ſibi à deo ereptam: quam poſtquam rapta eſt, parẽtes Alcionem cognominauerunt, quòd mater eam domi deflebat, ſortita luctuoſum ac flebile Alcyonis fatum. Igitur (ut inſtitueram dicere) Meleagro ceſſante, ecce ibi confeſtim Curetes Calydonem petunt, ſubeunt portas, turres murorũ ſubruũt. Ibi fremitũ pugnantiũ, fragorem collabentium curruum, ſucclamãtium uictorum exultantiumq́; audires. Tunc principes Aetolorum tanto exanimati periculo, Meleagrum adeunt, obſecrãt, obteſtantur, ut arma ſumat, & in hoſtes iam mœnia demolientes prodeat, ciuitatemq́; à præſenti euerſione tutetur. Eoq́; inexorato reuerſi, ſummos ſacerdotes ad hominem mittunt, ut adiuncta precibus deorũ religione animũ permouerent, adiecta etiã ingenti ſponſione. Offerre enim ſe facultatẽ, hinc ex ornatiſsimis quibuſq́; prædijs, quæ in plano poſita ſunt, unũquodlibet optandi, cuius mõs quinquaginta paſſuum eſſet, ex dimidiato uitibus conſitũ, ex altero dimidio frumentariũ. Spretis ciuibus, contemptis ſacerdotibus, deſpectis muneribus, ſenior pater acceſsit ad thalamum filij, clauſisq́; foribus, tanquã Meleagri genibus aduolutus, & ea identidẽ quatiẽs, diu multumq́; omni precationũ ambitu ſupplicabat. Supplicabant unà cum patre fratres, eodẽ modo procũbentes. Supplicabat & mater. Sed quo

magis per ſe quiſq; preces inculcabat,eo magis ſurdas il=le aures habebat. Supplicabant *poſtremo certatim fami=liariſſimi amantiſſimiq; ſodaliũ,ſed ne hi quidẽ durũ ani=mum euincere,& obſtinatũ pectus expugnare poterant.* Et *licet nihil proficerent, tamen omnes in eodem flebili rogandi tenore perſtabant.* Hoc *interim ſpatio* Curetes *iam in turres murorũ euaſerãt,iam diſcurrẽtes per urbẽ, tectis incẽdia miſcebant.* Quæ *uxor* Cleopatra *ubi ani=maduertit,cum ingenti lamentatione ut ſuccurrat,maritũ comprecatur.* Exponensq; *cũcta infanda quæ in euerſio=ne urbis uicti à uictoribus perpeti ſolent,* O' *mi uir, in=quit,urbs concrematur, puberes trucidantur, impuberes capiuntur,fœminæ captiuæ ducuntur.* Tum *demum* Me=*leager tanta rei indignitate perculſus,è thalamo proſilijt, ſumptisq; raptim armis, urbem ciuesq; ſuos ab extremo defendit exitio.* Et *cum hoc feciſſet, non tamẽ eum* Aetoli *tãtis tamq; eximijs donis remunerati ſunt,quòd quicquid egiſſet,non illorum precibus, ſed ſuo ſtomacho tribuerat.* Quod *tu* Achilles *abſit ut facias, neq; te hoc amicus dæ=mon facere ſinat.* Difficilius *enim tibi erit,ardentibus iam nauibus auxilium ferre.* Nunc *pronius auxilium feras, nunc antequã ardeant naues,nunc cum dona ampliſſima offeruntur,nunc quãdo ex facto tuo gloriã & quaſi di=uinam es reportaturus.* Alioqui,*niſi in hoc periculo ſuc=curris,etiã ſi poſtea præliũ incas, etiã ſi ſocios defendas, etiã ſi gratis facias, nequaquam tibi erit factum tuũ tan=to honori futurum.* Hæc Phœnix. Ad *quem reſpondens*

Achilles Phœnici.

Achilles,Iſtum,*inquit,honorẽ uenerande* Phœnix,*quem mihi oſtendis,neutiquam requiro,contentus honorari iu=dicio* Iouis,*quo nunc iniuriã meam illic ulciſcatur.* Eoq; *dum ingredi potero,& dum ſpiritum traham,certum eſt*

mihi

mihi ex his tentorijs non egredi,duntaxat gratia pugnā=
di. Illud autem ſic habeto, & quod dicam conſidera,atq;
īmis ſenſibus manda: Ne uelis amplius tu mihi tuo dolore
tuis,lachrymis, tua ad commouendam miſerationem ap=
poſita oratione,affectus fundere,& ad miſericordiā con=
citare,ut per hoc Agamemnoni gratum facias, cui profe=
cto nec amicus eſſe debes, qui inimicus meus eſt, ne ob id
amicus mihi eſſe deſiſtas:& eius demum qui ſtudioſus mei
ſit, decet te eſſe ſtudioſum. Quippe qui parē mihi regni
dignitatem,dimidiumq; mecū imperij obtines. Itaque hi
duo legationē renunciabunt,tu uero hic maneas apud me
dormiturus, craſq; ſub aurorā mecū cōſultaturus, redea=
mus in patriam nec'ne. Sic locutus Achilles, tacitis ſuper=
cilijs ut ſtratum Phœnici ſterneret atque adornaret, Pa=
troclo innuit, uolens iam tunc ſenem incipere de reditu
in patriam deliberare. Tunc Aiax, Abeamus,inquit, ſa= Aiax.
pientiſsime Vlyſſes. ut enim rem ire uideo, finem nō facie=
mus colloquendi,& alioqui reditum noſtrum cunctus ſe=
natus apud curiam ſedens expectat: nunc etſi triſte re=
ſponſum, tamen neceſſe eſt quamprimum renuncie=
mus. Nanque iſte nullam rationem habet neque hu=
manitatis, neque beneuolentiæ ſuorum,neque honoris,
quo ſemper cum præter cæteros in his caſtris nos ami=
ci proſecuti ſumus. Ita imperauit ſibi, ne preces no=
ſtras admitteret, durus, rigidus, ſæuus. At enim fu=
it qui pro occiſo fratre, aut etiam filio oblatis ingen=
tibus donis ſatisfactionem accepit. Licuitq; ipſi percuſ=
ſori poſtea impune in populo agere,ſine ulla eius,cui in=
iuriam fecit,offenſione. Tibi uero Ahilles,inuicē dij men=
tem nunc animūq; implacabilē dederunt,qui nō ob filiū,
non ob fratrem,non ob aliquē neceſſariū interemptū,tam

reſpuas ſatisfactionem, ſed ob ereptam puellam, & quidem unã. At nunc pro una ſeptem longe excellentiſsimas offerimus, eandem quoq; illam, ſimulq; cum illis alia plurima. Sed tu quæſo Achilles aliquando animum placa. Da hoc pudori hoſpitij (hoſpites enim tui ſumus, à concilio Danaorũ miſsi) da noſtræ neceſsitudini, da amicitiæ. Qui enim huc uenimus, ex omnibus Græcis cupidiſsimi tui & fuimus ſemper, & ſumus. Ad hunc reſpondens Achilles, Quæ, inquit, princeps Aiax dixiſti, ea mihi in bonã partem accipiuntur, ac grata ſunt. Cæterũ cor meum irarum æſtu toties feruet, quoties reputo quanta me contumelia Agamemnon affecit, quòd me inter Græcos loco gregarij cuiuſdã militis habuit, aut hominis profugi patria atque extorris. Vos tamen abite, & renunciate cæteris quæ reſpondi. Nanq; non prius mihi bellum curæ erit, quàm Hector fuſis Græcis, nauibusq; incenſis, ad tentoria nauesq; meas progredietur, ſi modo progredietur, quod nõ opinor. Quippe etſi ad hoc agendum prono eſſet animo, tamen ſubſiſtet, eumq; ab his tentorijs mei timor arcebit. Hæc Achilles. Illi autem cum gradatim cratera libaſſent, ab Achille digreſsi, ad conſilium reuerſi ſunt, Vlyſſe præeunte. Patroclus interea ſocijs ancillisq; negocium dederat, ut continuo Phœnici lectulũ concinnarent, quod illæ dicto audiẽtes executæ ſunt. Itaq; ſenex in lectulo tenuibus linteaminibus ſtragulaq; ueſte admodum decora concinnato, ſe capiendi ſomni gratia collocauit, iacuitq; ad aurorã. Tũ Achilles ad cubile ſuũ, quod in penetralibus tentorij erat, ſe recepit, & ex aduerſo Patroclus, cum ſua uterq; amica & utraq; formoſa. Ille cum Diomeda Phorbantis filia, quam è Leſbo adduxerat: hic cum Iphi, quam ex euerſo Scyro Enyei urbe captiuã Achilles amico donauerat.

Achilles.

nauerat. At legatos cum præconibus tentorium Agamemnonis ingreſſos, Græci ſurgētes protēſis oculis alij aliū exceperunt. Deinde de reſpōſione Achillis ſciſcitati ſunt. Et primus omnium Agamemnon, Dic age, inquit, clariſſime Vlyſſes, ult'ne ille nos noſtraſq; naues ab hoſtili igne uindicare, an potius durante adhuc acerbitate animi pernegat? Cui reſpondens Vlyſſes, Magne, inquit, Agamemnon, imò uero pernegat, atq; ad orationes, ad preces, ad promiſſa noſtra nō modo non ſedatur, uerum etiā increſcit animi eius acerbitas: adeo & te et tua dona peroſus eſt. Quin & craſtino die, ſimul ac refulſerit aurora, comminatus eſt deducturum ſe ſuas naues in mare, atq; in patriam reuerſurum. Eoq; te iubet per te ipſum ſine ſe prouideas, quomodo naues uiriq; incolumes ab hoſtibus ſint. Me quoq; iuſsit uerbis conſilium dem cæteris: ut hinc ſoluentes, ad penates reuertantur, quandoquidem nobis dempta facultas eſt Troiæ expugnādæ, tum Ioue auxiliante tantopere hoſtibus, tum ipſis Troianis iam ferocioribus ad pugnandū effectis. Hæc eum ita locutum, teſtor hos qui mecū uenerūt, Aiacem, amboſq; præcones. Nam Phœnix remanſit ab illo iuſſus, quòd cras cum eo in patriā abiturus eſt, ſi tamen abire uelit. inuitū enim ducere Achilli non eſt ſententia. Ad hanc Vlyſsis relationem diu ſe omnes intra ſilentiū tenuerunt, ſtupentes Achillis tam rigidā præfractamq; orationem: nec ſtupentes modo, ſed etiā mœſti ac lugentes. Tandem Diomedes, Non fuit, inquit, princeps Agamēnon faciendum tibi, ut ad Achillem mitteres legationem, ut ſupplicares, ut dona promitteres. Iſto enim modo hominē alioqui impotentem & tumidū, etiā tumidiorē reddidiſti: ſed eū miſsū faciamus, ſiue abire hinc, ſiue remanere uelit. Tunc pugnabit, cū aut cupido

Agamemnon.

Vlyſſes.

Diomed.

ſibi inceſſerit, aut deus animũ dederit: Quod ſupereſt, accedite omnes ſentẽtiæ meæ. Nunc *cibo & uino refecti, petite ſomnũ.* His *enim rebus uis animi & corporis uires uigent. cras uero ſub ipſo ſtatim auroræ ortu, tu* Agamemnon *ſimul omnes copias equeſtres pedeſtresq́; iubebis è tentorijs prodire in aciẽ, ſimul ipſe inter primos bellatores in pugna uerſabere,* Hæc Diomedes. *Cuius oratione probata, ac laudata uirtute cuncti (ut ille cenſuerat, prius tamen facta libatione) in ſua quiſq; tentoria reuerſi ſunt, ſtratumq́; ac ſomnum petiuerunt.*

ILIADOS HOMERICAE LIBER X.

ET *cæteri quidẽ* Græcorũ *principes grato ſopore proſtrati, noctem illã omnem traducebant. Agamemnon autem alijs atque alijs cogitationibus animum infeſtantibus, ſomnum oculis capere non poterat. Atque ut* Iupiter *immenſam uim imbrium, aut grandinis, aut niuium late agros obtegentium in terras demittens, aut inſanam uentorum concitans pugnã, fulgurat: ſic illi crebra ex imis pectoribus ſuſpiria trahebãtur, cor inſolito motu palpitabat. Anima ipſa intra uiſcera contremebat, & nunc ad caſtra hoſtium, nunc ad ſua flectebat ocellos: admirabaturq́; cum tot apud* Troianos *urbem uerſus lucentes uideret ignes, tot tibias, tot fiſtulas, tot muſica inſtrumenta canere, tantũ hominũ fremitum exaudiri. at cum uiciſsim reſpiciebat ad ſuos, ſine ignibus, ſine ſocijs, ſine fremitu dormiẽtes, oculos ad cœlũ tollens, erumpente gemitu,* Ioui *utraq; manu capillũ ra-*

dicitus diſcerpebat. Tandem cum plurima cogitaſſet, hæc ſibi uiſa eſt ſentētia præſtare, ut primū ſe ad Neſtorē cōferret, cōſultandi cum illo gratia, ſi quid remedij periclitanti reipublicæ Græcorū inueniri poſſet. Igitur ubi ſurrexit, primum humeris ac pectori tunicā, deinde pedibus decoros calceos induit, tum rutilantē immanis leonis pellem ad pedes uſq; demiſſam circundat. Poſtremo lanceam dextra ſumit. Cum autē ita ſe accingeret, ecce Menelaus diſcolori pardi pelle circūdatus, galeamq; capite ac lanceam manu gerens, qui nec ipſe ſomnum capere poterat, feſtinabat trepidus anxiusq; pro Græcis inter noctē calamitatis, qui ipſius gratia tanto mari traiecto, animoſum Troianis intulerant bellum. Veniebat autem excitaturus fratrem, penes quem ſumma exercitus poteſtas erat, et ueluti deus quidā uulgo colebatur. Hic cum tentoriū intraſſet, & gratus ſane eius aduentus Agamemnoni fuiſſet, prior ita fratrē eſt allocutus: Primigenie frater, quid tantū hoc noctis ſurrexiſti? Nunquid ut aliquē ſolicites ſociorum ire epiſcopum ad explorāda hoſtium caſtra? Veruntamē ſi hinc progredi ſtatuis, uereorne quis uiciſſim illorū epiſcopus huc eadem cauſa iuſſus ire, te inuadat. Nam ad aggrediēdum maleficiū, ipſæ noctis tenebræ animum addunt. Cui reſpōdens Agamēnon, Cupio, inquit, Menelaē me et te aliquod ſalubre excogitare cōſiliū, per quod nobis impēdens periculū propulſemus, quoniā Iupiter à nobis alienatus eſt, acceptiora habens Hectoris ſacrificia quàm noſtra. Illius enim fretus numine Hector, facit ea quæ fecit, qualia uno die feciſſe alio neminē nec uidi unquam, nec ullo referente audiui: cum tamē nec deo ſit genitus, nec dea: cuius diei magno cum mœrore Græcos diu longumq; recordaturos ſcio, tantum cladis heri ab illo

Menelaus.

Agamemnon.

perpeſſi ſunt. Tu uero celeri curſu contende ad naues, ad Aiacem atq; Idomeneum, eosq́; ad nos conſultum uoca. Ego nanq; ad Neſtorẽ pergo, excitaturus eum à ſomno, deducturusq́; (ſi uoluntas ſua ferret) ad excubiarũ locum, ut edoceat quid nobis agendum ſit. Eſt enim is cuius ſententiam omnes facilime ſequantur. Adhuc eius filius cum Merione illic, quibus duobus illud negocium dedimus, excubijs præſunt.

Menelaus. *Ad hunc reſpondens Menelaus, Vtrum tamen iubes me facere, ubi Aiacẽ Idomeneumq́; uocauero: morari'ne me illic, donec unà ueniamus ad locum excubiarum, an ſimul ac eos uocauero, iterum huc recurrere, ut aſſequar quò dixiſti euntem?*

Agamemnon. *Cui Agamemnõ, Volo, inquit, te illic morari, ne forte ſuam uterq; uiam ingredientes (ſunt enim plurimæ in caſtris ſemitæ) inuicẽ non occurramus. Illud tamen obſeruato, quemcunq; à ſomno excitabis, eũ cum alloquere, honoris gratia ex patris nomine, atq; ex dignitate generis appelles, eidem reuerentiã præſtes: nihil ſecum elatũ, nihil ſublime proferas. Quippe ſic nobis laborandum eſt noſtræ conditionis oblitis, quoniam eò malorum aduerſa Iouis uoluntate deuenimus. His optimis admonitionibus Agamemnon inſtructum fratrem ubi à ſe dimiſit, ad Neſtorem pergit: ad quem cum uenit, ingreſſus tentoriũ, offendit ſenem molles agentẽ ſomnos, appoſitis iuxtà uarijs armis atq; fulgẽtibus, galea, ſcuto, duobus iaculis, ac baltheo, quo ſolebat accingi, quoties cũ ſuis cohortibus dux atq; imperator prodibat in aciẽ, utpote nondũ ſuccũbens extremæ urgentiq; ſenectuti. Hũc Neſtor uenientẽ cum ad ſtrepitũ ſenſiſſet, in cubitũ ſe leuans, palmaq́; eadẽ caput ſuſtinẽs, ſic ad Agamemnonem*

Neſtor. *inquit: Quiſnã tu es, qui ſolus nocturno tẽpore, cũ cæteri quieſcunt, per caſtra deãbulas, & ad naues uenis, palpantibusq́;*

tibuſq; manibus iumentũ aut ſocium quæris? Noli ad me *taciturnus accedere, effare quid quæras, & quid te ego adiuuare poßim. Cui reſpondens Agamẽnon, ait:* Neſtor Neleides, *ingens Græci nominis gloria, agnoſcis ex uoce* Agamemnonẽ *me eſſe, quẽ* Iupiter *in tot coniecit ærũnas, ut tam diu futurus ſim miſer, quàm diu ſuper pedes ire, aut cõmunem auram haurire potero.* Venio *autem huc, quòd ſomnũ oculis capere non queo, de hodierno bello mœſtus, de imminenti nobis diſcrimine ſolicitus. Cuius rei tantus me timor tenet, ut genua contremiſcant, cor è præcordijs conetur emicare, animus malis attonitus apud ſe non ſit, deniq; corpore ac mente captus ſim.* Quare *ſi quid conſilij in hoc rerum ſtatu excogitare potes, uelim ut (quoniam nec te habet ſomnus) ad excubitores deſcendamus, uiſuri, ne illi forſitan tum labore tum ſopore uicti dormitent, omiſſa prorſus uigiliarum diligentia, cum tamen tam exiguo interuallo diſtemus ab hoſtiũ caſtris, neſciamuſq; an per noctem etiam oppugnare nos tẽtent. Ad hunc reſpondens ſtrenuus* Neſtor, Non *eſt, inquit, maxime imperator* Agamemnõ, *ut cenſeas* Iouem Hectori *nunc ad uotum cũcta largiri.* Siccine *reris tu illum noſtra caſtra uelle oppugnare? At ego cõtrà ſuſpicor, angi eum & quidẽ uehemẽtibus curis, ne* Achilles *fortaßis in gratiam tecum redierit.* Nihil *tamẽ minus te equidẽ ſequi nõ moror, atq; etiam tecum uenire ad alios principes excitandos,* Diomedem, Vlyßẽ, Aiacem *celerem,* Megem. Nam Aiacem *magnum &* Idomeneũ, *qui longius hinc abſunt in extrema caſtrorum parte, ò ſi quis adeſſet, qui iret uocatum.* Atqui Menelaus, *qui foret idoneus, nunc dormit, relicta tibi uni cura ac moleſtia rerum agendarũ, qui in hac intoleranda temporũ difficultate, cum res noſtræ ad perniciẽ ſpectent,* Agamemnon. Neſtor.

deberet

deberet uigilare, ſingulos principum curiæ rogare, orare, poſtremo nihil omittere. quocirca eum licet amicum mihi, & in reucrētia à me ſemper habitum, tamen ut meritus eſt, obiurgabo: ne ſi tu quidem non patiaris me dicere in eum, diſsimulare potero, aut me continere, quin illum ſermone caſtigē. Ad quem reſpōdens Agamemnon: Iſtud quidem, inquit, uenerande ſenex facere te aliâs etiã cohortarer, nedum paterer. Nam ociari ille utique quàm negocia agere mauult: ſed frequēter ſe labori ſubtrahens, neq; id aut inertia, aut imperitia, ſed quia ad me reſpicit, & ut ego ſemper incipiam, expectat. Nunc autem multo me prior ſurrexit, meq́; adijt, quē ego ad iſtos ipſos, quos tu cōmemoraſti, uocandos dimiſi. Itaq; eamus nos reperturi illos expectantes cum uigilibus ad portas, quò ego iuſsi uniuerſos conuenire. Cui ſenex Neſtor, Omnino, inquit, iſto modo nemo erit cæterorum Græcorū, qui indigne ferat iuſſa tua. Nemo qui imperata non faciat, cum uiderit & te & fratrem tuum qui primi in exercitu eſtis, primos eſſe etiam in labore. Sic locutus induit ſibi tunicam, deinde decoros ſoccos, tum chlænam phœnicei coloris uilloſamq́;, atque ita ſpatioſam, ut duplicata amiciri poſſet, quam & ſpintre ſubſtrinxit. Poſtremo ſumpta robuſta lancea, præacuto ferro præfixa, cum Agamemnone perrexit ad naues aliorum, & primum ad Vlyſsis: quē cū à ianua tabernaculi inclamaſſet, experrectus ille protinus, & intellecta ſenis uoce, proceſsit, & ad eos admiratus dit: Quid ita uos duo nocturnis tenebris in tam ſolicito rerum ſtatu per caſtra uagamini, & ſoli hucueniſtis? Cui Neſtor, Noli, inquit, factū noſtrū prudētiſsime Vlyſſes inculpare. Triſtis enim neceſsitas, quæ Græcos premit, hoc facere nos cogit. Venimus autē huc, ut nobiſcū eas ad excitandos

Marginal notes: Agamemnon. — Neſtor. — Vlyſſes. — Neſtor.

excitandos alios ſenatores, cum quibus cõſultemus: utrum pugnare debeamus, an fugere. ſic locuto Neſtore, Vlyſſes in tabernaculũ regreſſus, appenſoq; humeris clypeo metallorũ uarietate diſtincto, iterũ prodiẽs unà cum illis, ad naues Diomedis abijt. Eum autẽ offendunt extra tentoriũ dormientẽ ſub armis, bouino corio mẽbris ſubſtrato, capiti uero inſigni tapeto: circa eum comitibus ipſis dormiẽtibus nõ armatis, ſed habẽtibus ſub capitibus ſcuta, cætera uero arma ad circulũ cuſpidis ſtantiũ lancearũ ſuſpenſa, & inſtar fulgoris longe fulgentia. Ad hunc ita iacẽtem Neſtor cum propius acceßiſſet, porrecto pede, ut à ſomno excitaret, ſucceßit, iubens pariter eum ſurgere, atq; ultro his uerbis increpans: Surge age Diomedes Tydei fili. Quid ſolidam noctẽ dormitas? Non ſentis ex uocibus Troianorũ, eos in tumulo conſediſſe? Quantulũ campi nos dirimit ab illis? Ad hanc Neſtoris uocem Diomedes cum ſeſe protinus leuaſſet è terra, Tu, inquit, durus homo & irrequietus es ſenex, qui nunquam à laborando uacas. An nõ tibi iuuenes præſto erant, qui ad excitandos gradatim ſingulos principes irent? Tu tamẽ hoc munus per te obire maluiſti. Omnino ſenex unus inexpugnabilis es, atq; indefatigabilis uir. Cui Neſtor: Iſta tu quidẽ omnia Diomedes, & rite & amice locutus es. Sunt enim mihi filij, & quidẽ egregij uiri, ſunt famuli, & ij nõ parũ multi, ſunt quibus negociũ hoc uocãdorũ principũ poterã dare: uerũ nos tanta urget neceßitas rerũ, ut nulli ceſſandũ ſit, cũ periclitemur, in ancipiti cõditione poſiti, teterrimã mortẽ obeamus, an deuitemus. Sed quoniã tu es iunior, et ætatis meæ te miſeret, ito uocatũ ad cõciliũ Aiacẽ celerẽ ac Megẽ. Sic locuto Neſtore, Diomedes rutilãtẽ immanis leonis pellẽ ad tallos uſq; demiſſã ſibi circũdat, ſumptaq;

Neſtor. Diomedes. Neſtor.

ſumptaq; lãcea abijt, excitat, adducit (ut iuſſus erat) Aiacem ac Megem. Igitur ubi ad loca excubiarum uentum eſt, reperiunt præfectos excubiarum, & ipſos excubitores nuſquã dormientes, nuſquam ſtratos, nuſquam curam remittẽtes, ſed uigilantes ſub armis omnes, ſedentesq;, & ex aduerſo Troianorum intentis oculis in hoſtium caſtra ſemper ſpeculãtes, ſi quando illi ſe moueãt: non aliter inſomnẽ ac ſolicitam noctem agẽtes, quàm cuſtodes ouium canes, audito rapicis feræ ſono, quam ex montano ſaltu uenientẽ ad rapinam pecoris ipſi ac paſtores magnó cum fremitu ab ouili arcere conantur. Hos ita ſtrenue excubantes intuens Neſtor, mirum in modũ lætatus, eosq; o-

Neſtor. *ratione exhortandos ratus, ita allocutus eſt: Vigilate diligenter ut facitis dulciſsimi filij, nec cuiquam ueſtrum hoc in caſu ſomnus obrepat, ne per incuriã recepta clade ſimus hoſtibus gaudio atq; ludibrio. Ita locutus extra munitiones exiuit, ſequentibus eum præter prædictos principes, Merione atq; Traſimede, iuſsis & ipſis adeſſe cõcilio. Egreſsi nudo in loco conſederũt, ſeorſum nonnihil, illic ubi frequẽtia ſociorum cadauera iacebant, & unde à ſtrage Græcorũ Hector interuentu noctis fuerat ſummotus. Ibi cum inuicem ſedentes colloquerẽtur, Neſtor ora-*

Neſtor. *tionẽ ita exorſus eſt: Ita'ne tandẽ inter nos amiciſsimi uiri nemo exiſtet tanta animi præſtantia, qui illuc, ubi Troiani conſident, ſe conferat, exploraturus quid illi in conſilio decreuerint, manere'ne illic ubi ſunt, an poſt editam tantã è noſtris ſtragem in urbẽ ſe recipere. Explorare autẽ poterit, aut intercepto aliquo ex poſtremis eorum, aut ſupra auſcultando ſermones ipſorũ, quid dictitẽt eis eſſe ex iuſſu Hectoris agendũ. Quòd ſi is omnibus exploratis ſine noxa ad nos redierit, immortalis hunc apud homines omnes*

omnemq;

omnemq́; poſteritatẽ gloria cõſequetur. Præterea eximia à nobis remuneratio. Nanq; ipſum maximi quiq; præfecti nauiũ ſinguli ſingulis nigro uillo ouibus fœtis cũ ſuis fœtibus donabũt, cui ſimile nihil poßideri poteſt, ſimulq́; ut in omni ſolenni conuiuio atq; epulo, ob huius dici memoriã ſemper interſit. Hæc Neſtor. Cæteri autẽ aliquãdiu ſe intra ſilẽtium tenuerunt. Tum Diomedes excepit: Mihi quidẽ Neſtor præſtantia animi adeſt, atq; adeo uoluntas pro ſpeculatore ſubeũdi hæc, quæ nobis minari uidentur hoſtium caſtra: ſed ita, ſi quem ad hoc ſocium habeam: quippe maior duobus animi præſtantia, pluſq́; alacritatis cõſilijq́; adeſt, quia alius aliud excogitat, quod ad rem tranſigẽdam conducat. At qui ſolus eſt, etiam ſi quid recte excogitauerit, tamẽ ſibi ipſi plerunq; diffidit, & apud diffidentiam ſuam conſilij pondus intercidit. Hæc locuto Diomede, frequentes alij libenter ſe ſinguli comitatum præſtare dixerũt. Volebat comes ire Aiax Telamonius, uolebat Aiax Oileus, uolebat Meriones, uolebat Traſimedes, uolebat Menelaus, uolebat etiam ut ſemper erat animo fidentißimo, Vlyſſes. Ad quos Agamemnon inquit: Diomedes uir animo meo iucũdißime, quoniã permulti ſunt, qui tibi nauare operã uolunt, & tecũ ire ſpõdent, delige arbitratu tuo ex omnibus optimum, neq; per uerecundiam committas, ut omiſſo meliore, deteriorem legas, reſpiciens aut ad claritatẽ generis, aut ad magnitudinem potentiæ. Ita autem Agamemnon locutus eſt, quòd timeret Menelao fratri, ne forte à Diomede ob hæc ipſa deligeretur. Tunc Diomedes, Si, inquit, ad meum arbitriũ mihi eligere ſociũ ſinitis, quo tandem modo Vlyſſem miſſum fecerim? cuius ingeniũ ſolertißimũ eſt, animus in omnibus periculis prõptißimus, quemq́; dea Pallas ſingu-

Diomed.

Agamemnon.

Diomed.

n lari

lari amore proſequitur. Hoc ego comite, quæ hominis
prouidētia ac uirtus eſt, ſperauerim nos ambos etiā, ut ſic
Vlyſſes. dicā, è medijs ignium flammis euaſuros. Ad hunc reſpō=
dēs Vlyſſes, Noli me, inquit, Diomedes magnopere apud
hos nec laudare nec carpere, ſciētes qualis ego, et iſta ue=
ra'ne an uana ſint. Sed age eamus: nā aduētante iam au=
rora, ac cæteris ſtellis maiorē curriculi partē emēſis, nox
admodū in procliui eſt, & exactis duabus eius partibus,
tertia ſola ſupereſt. Sic locuto Vlyſſe, uterq; ipſe ac Dio=
medes armis ſe inſtruxit, & Diomedi quidē, quia nec en=
ſem nec ſcutū attulerat, Traſimedes ſuū enſem utrinq; a=
cutū cōmodauit, ſuamq; illius capiti galeā aptauit, nō fer=
ream, ſed ex taurino corio, nec anterius bucula nec poſte=
rius criſtis præditam, quæ caſsis dicitur, tantum idoneā ad
capitis tutelā. Vlyſsi autē Meriones ſuū dedit enſem, ſuū
arcum cum pharetra, ſuam galeā, quam ſuis etiā manibus
illius impoſuit uertici. Erat autē galea è corio facta, mul=
tis introrſum loris intenta ac rigens: exterius uero hinc
atq; hinc, ſed inter ſe uicinæ apri ſetæ extabant, ſcite &
ſciēter appoſitæ, mediū pileo, quod è pilis belluarum fit,
apte inſidente. Hanc Autolychus apud Eleonē urbē, ſuf=
foſsis Amyntoris Ormenidæ ædibus ſuſtulit, quā mox Cy=
therio Amphidamanti munere dedit, eandē Amphidamas
iure hoſpitij Molo donauit Merionis patri, à quo filius
in uſum præliorū acceptam, nunc à ſuo in Vlyſsis trāſtu=
lit caput. Igitur ita inſtructi Diomedes atque Vlyſſes, à
ſuis caſtris ad hoſtiū tendunt, cæteris proceribus ibi reli=
ctis: atq; ecce Erodion iuxta uiam, quam ingrediebātur,
dextro clāgore præteruolat. erat autē Pallas, cuius aduē=
tu Vlyſſes gauiſus (cognouit enim deam, licet auem per
obſcuritatē noctis uidere non poſſet) ita illi uota fundebat:
Exaudi

Exaudi me Iouis filia Minerua, ut ſoles. ſemper nanque mihi in omnibus meis laboribus ades. nec unquam mei ad nouos conatus te capit obliuio. Quòd ſi quãdo mihi propicia extitiſti, ut ſæpe extitiſti, nunc propicia quæſo ſis maxime, des'q; mihi nauato inſigni aliquo facinore, quod Troianus perpetuo doleat, incolumem reuerti ad naues. Vlyſſes.
Secundo loco Diomedes ad eandem deam ita precatoria uerba fecit: Et me quoq; exaudi Iouis filia Tritonia, & ſic mihi dux eſto, ut patri meo Tydeo fuiſti cum à cæteris Achiuus & à flumine Aſopo Thebas pro caduceatore dimiſſus eſt, expoſitaq; illic apud Thebanos pacificatoria legatione reuertebat. Ibi enim tecum, et tua ope præclarum illud de hoſtibus facinus edidit. Ita nunc quæſo eximia dea mihi uolẽs adſis, reducemq; me facias. Voueo autem tibi bouẽ anniculũ, immunẽ aratri atq; indomitum, quem auratis cornibus ipſe tibi dea uoti reus immolabo. Sic precati atq; exauditi à dea Pallade, in morẽ duorum leonum inter noctis umbras per cadauera, per ſanguinẽ, per arma occiſorum ire cõtendunt. Hector uero quod ad Troianos attinet, nec ipſe ſuos dormire permittẽs, ſummos quoſq; principes Troianorũ atq; primarios, nõ ſingulariter, ſed promiſcuè ad concionẽ uocauit: quibus coactis, ita orationẽ habuit: Ecquis ueſtrũ uiri erit, qui hoc mihi negociũ recipiat, atq; efficiat? habiturus præter eximiã facti gloriã, etiã ingẽs uirtutis ſuæ præmiũ, quo ego ipſum remunerabo. Nã donabitur quidẽ duobus cũ curru iugalibus hoſtiũ equis inter omnes præſtãtiſſimis. Negocium autem quod ab eo exigo hoc eſt, ut proxime ad naues accedat, exploretq; nunquid Græci, quemadmodum prius faciebant, ad naues cuſtodias agant, an noſtris manibus profligati, non audeant caſtris ſe credere: & graui Diomed. Hector.

hodiernæ pugnæ labore confecti, non ſint pares agendis cuſtodijs noctis, ſed aſcēdere mare ac fugere ſtatuăt. Hæc Hector. *Illi uero mutuum ſe omnes intra ſilētium tenuerūt. Aderat autem illic* Troianus *quidam* Dolon *nomine,* Eumedis *præclariſsimi præconis filius, unicus nūc, ſed & quinq; fratrum ſuperſtes, uir auri æriſq; ualde locuples, illiberali admodum facie, ſed egregia pedum pernicitate præditus. Hic ad* Troianos *& ad* Hectorē *ita inquit:* Hector, *equidem tibi iſtud ego recipio, et effecturum me eſſe cōfido, ut proxime accedam ad naues* Græcorum, *& eorum explorem cōſilia. Nam etſi mihi mala facies malusq; habitus corporis eſt, affirmo, non tamen malus ſpeculator exiſtam. Omnes enim naues (ſi opus ſit) luſtrabo, dum ad nauem* Agamemnonis *perueniam, apud quam futurū cenſeo, ut.* Græcorum *ſenatores cogantur conſultandi gratia ac ſtatuēdi, ſatius ſit eis pugnare an fugere. Verum protenſo ſceptro interpone iuſiurandum, daturum te mihi equos* Achillis *ac currum, cum eo ornatu quo ille ſolet ire in bellum. Cui reſpondens* Hector, Iouem Iunonis *maritum tibi* Dolon *teſtor, quòd nemo* Troianorū *illis equis atque illo curru præter unum te inuehetur unquam. Tu* Achillis *biga frueris, tu perpetuo in ea ſublimis decorusq; ſpectabere. Hæc locutus, ac deinde iuratus, ut* Dolon *maturaret inſtabat. Ille protinus ad humeros fulgenti arcu ſuſpenſo, & caneſcentis lupi pelle ſuperinducta, capitiq; adaptata caſsìde ex pelle hircina, ac ſumpto iaculo proficiſcitur, ſed nō reportaturus rem comparatam, nec unquā ad* Hectorem *reuerſurus. Nanq; ita digreſſum à ſocijs, ac pleno gradu ex aduerſo uenientem* Vlyſſes *conſpicatus, ad* Diomedem *ait: En tibi uir quidā ex hoſtibus, qui huc tendit, haud ſcio an pro epiſcopo ueniat ad naues, an ad cada-*

Dolon Troianis.

Hector Doloni.

Vlyſſes Diomedi.

cadauera, ut aliquid ex his ſpoliet. Verum ſinamus eum paulùlum procedere per campum, ac nos præterire. Mox inuadentes celeri curſu prehendamus hominem. Quòd ſi eum aſſequi, quia uelocitate nos ſuperet, non poterimus, urgebis tum illum aſsidue ad naues intenta haſta, ne refugere ad urbem queat. Hæc cum dixiſſet, & ambo paululū à uia declinantes, ſeſe inter cadauera ſubmiſiſſent, adueniens Dolon feſtinis demens paſsibus prætergreſſus eſt. Qui ubi tantum proceſsit, quantum muli in fine ſulci boues præceſsiſſe ſolent (muli enim quàm boues aratrum in ducendo ſulco celerius trahunt) poſt eū ambo currere cœperunt. Ad quorum ſonitum ille ſubſtitit, atque reſpexit, ſperans poſt ſe aliquos adhuc ſociorum hortatu Hectoris eiuſdē rei gratia uenire: ſed ut uidit eos intra iactum teli aut etiam propius adeſſe, nimirum hoſtes eſſe cognouit, ideoq; effuſo curſu fugam capeſsit. Illi uero confeſtim hominem inſequi, atq; ut duo uenatici canes, iam uſu experti, ac natura ſæui, hinnulum aut leporem inter nemoroſa loca aſsidue urgent, præ timore in currendo lamentantem: ſic Diomedes atq; Vlyſſes fugiēti Doloni inſtantes, ſedulo eum à Troianis caſtris longius ſummouebant, naueſq; uerſus urgebant. At cum parum iam aberat Dolon, quin excubantibus ſe immiſceret, tunc Pallas Diomedi uim uireſq; immiſit, uerita ne quis forte excubitorum huic præriperet gloriā, prior haſtam in Dolona iaculatus, ut ad ſaucium iam ſecundo loco Diomedes accederet. Igitur in iaculum inſurgēs Diomedes, Aut ſiſte gradum, ad Dolona inquit, aut iaculo te conſequar, nec diu miſeram tibi necem ab hac manu licebit effugere. Et hæc dicens, haſtam cōtorſit, ſed conſulto nonnihil obliquam ab hominis corpore. Nanq; haſta ſuper dextrū Dolonis hu- Diomed.

merum infeſta tranſuolans, cuſpide ante eum humi defixa eſt. Tunc miſer ſubſtitit præ formidine pallens atq; attonitus, crepitantibus dentibus, titubante ore, lingua confuſos ſonos edente. Ad quem Diomedes atq; Vlyſſes cum anheli acceßiſſent, cum hinc atq; hinc manu capiũt. Quibus ille cũ lachrymis, Seruate me, inquit, quæſo, uiuumq́; abducite. Eſt enim mihi domi plurimum auri, plurimumq; æris, unde pater (ſi ſoſpitẽ à uobis aſſeruari audierit) me redimet, mißis ad uos ingentibus donis. Cui Vlyſſes, Bono, inquit, eſto animo, nec mortis terreare formidine, modo mihi hoc reſponde, nec quippiã in referendo mentiare: quid ita ſolus à reliquis Troianis ſub noctem cum cæteri ſopiti ſunt uenis? utrum ad legenda ſpolia aliqua occiſorum, an ſpeculator ad exploranda omnia quæ apud nos fiunt? Et ſi ſpeculator, tua'ne ſponte, an miſſus ab Hectore? Ad hæc reſpondens Dolon, toto corpore tremebũdus, Hector, inquit, etiã atq; etiã obtundens exagitansq́; circumuenit me, additis etiã promißis, quòd diceret ſe daturũ Achillis bigã cum ſuis equis, ſi ego proxime accedens ad ueſtra caſtra, explorarem nunquid uos quemadmodum prius faciebatis, cuſtodias ad naues agatis, an noſtris profligati manibus, non audeatis credere uos caſtris, & graui hodiernæ pugnæ labore confecti, non ſitis pares agendis cuſtodijs noctis, ſed aſcendere mare ſtatuatis ac fugere. Ad quẽ ſubridens Vlyſſes, Magnum tu quidẽ, inquit, Dolon munus cõcupiſti, qui equos dari tibi Achillis optaueris, arduos, difficiles, nulliq; alteri uectori, niſi uni Achilli dea matre genito obtemperantes. Cæterũ hoc quoq; mihi reſponde, nec quippiã in referendo mẽtiare: cum ab Hectore digredereris, ubinã eũ reliquiſti? ubi arma ipſius repoſita erãt? ubi equi? quomodo præterea ſe habent cæteri

Marginal notes: Dolon. (beside "bus ille cũ lachrymis"); Vlyſſes. (beside "redimet"); Dolon. (beside "re? Ad hæc"); Vlyſſes. (beside "re. Ad quẽ")

teri Troiani? cuſtodias'ne agũt an dormiũt? quid poſtremo illi cõcilio decreuerũt? manere'ne illic ubi nũc ſunt, an poſt editã tantã de noſtris ſtragem in urbem ſe recipere? Ad hunc reſpondens Dolon, Iſta tibi equidem citra mendacium, inquit, recenſebo: Hector quidem ſeorſum à turba cum ampliſsimis quibuſq; principibus ac ſenatoribus, apud religioſum Ili ſepulchrum de rebus agendis cõſultat: uigiles uero, quos ipſe excubare iußit, & ubique ab omni exercitus parte cuſtodias exercere, nulli obtemperant præter Troianos, quorũ ſane ſunt, quicunque adhuc ſunt. Hi demum uigilant, & ſe ad peragendas cuſtodias mutuo exhortantur. Nam ſocij & auxilia, excubiarum cura relicta Troianis, alto ſopore oppreßi, ac ſecuri quieſcunt, ut quos nullus timor pro uxoribus filijsq; ſolicitat. Longe enim hinc ipſorum pignora abſunt, tuta à ueſtris armis. Age uero (Vlyſſes inquit) certiorem de hoc quoque me facias, promiſcui'ne inter Troianos ſocij atq; auxilia iacent, an ſemoti? & id quoque ut plane intelligam. Cui Dolon reſpondẽs, Et iſta quoque, inquit, tibi citra mendacium recẽſebo: Ad partem maritimam (ita enim loca fuere ſortiti) ſunt Carij ſunt Pæones, ſunt Leleges, ſunt Caucones, ſunt Pelaſgi. Ad eã uero quæ uergit Tymbrum uerſus, agunt Lycij, Myſij, Phrygij, Mæones. Sed quãobrẽ ſingulatim à me hæc uniuerſa diſquiritis? Quod ſi ideo, quia animati eſtis illò ire, accipite hoc amplius: Thraces qui proxime uenerunt, ſeorſum & poſtremi omnium agunt, cumq; ipſis Rheſus rex Eionei filius, cuius ego inſpexi et equos ſingulari forma ac magnitudine cõſpicuos, cãdore ſuper niualẽ, pernicitate ipſis uẽtorũ flatibus ſimiles, equorũ currũ, auri argentiq; artificio ornatiſsimum, & armaturã auream, terribilẽ, & admirabilem

Dolon. Vlyſſes. Dolon.

quam non homines dicas, ſed immortales deos dignos eſſe qui gerāt. Ergo *quoniā ſingula uobis aperui, ducite iam me ad naues: aut alligatū hic arctis nodis relinquētes, ite ad exercitum* Troianorū*, ſcituri illic, an ego uobis uera,*

Diomed. *an falſa retulerim.* Ad *hunc torue intuēs* Diomedes, Noli *mihi* Dolon, *inquit, & ſi cōmoda nobis denunciaſti, ſperare fugam, uitamq́; tibi promittere, cum in noſtras peruenerīs manus.* Quia *ſi te aut ſocordia omittimus, aut numerata redemptione dimittimus, redibis idē poſterius ad naues uel epiſcopus, ut modo feciſti, uel oppugnator.* Sin *tibi mea manu ſpiritū dēpſero, nunquā poſthac eris Græcis detrimento.* Atq; *fatus hæc, nudato enſe inſurgens paranti illi, apprehēſa percuſſuri barba, eum obſecrare, mediam ceruicē percuſsit: quo ictu neruis utrinq; amputatis, adhuc murmurāte lingua, caput humi callapſum in puluere iacuit.* Tum *ab interfecto arma detrahunt, caſsidem lyncinā, ſagulum lupinum, arcum, lanceam: quæ omnia* Vlyſſes *in cœlum ſublata manu tenens, ad* Palladā *bel-*

Vlyſſes. *lorum præſidē ita eſt gratulatus:* Salue *dea, his ſpolijs donata à nobis remunerataq́;: te nāq; inter immortales deos præcipue inuocabimus, præcipueq́; donis proſequemur: tu modo quod ſupereſt, cò nos dirige, ubi* Thraces *uiri quieſcūt, qui tā eximios habere dicūtur equos, currū, armaturā.* Hæc *ubi dixit, illas* Dolonis *exuuias ad myricas appendit: atque ut ne reuertentibus nocte fallente locus ignoraretur, decerptos ut areſcerēt quoſdā myricarū ramos cum complicaſſet, pro ſigno appoſuit.* His *factis, per arma iterum & cruorē procedūt, ubi* Thraces *uiros eſſe acceperāt. propereq́; ad eos qui erant extremi perueniūt.* Tenebantur *autē illi profundo ſopore, utpote de uia feſsi, ſed tamen digeſti ordine: nam triplici ſerie humi iacebāt,*

ſingu-

ſingulorum & armis & equis iuxtà collocatis. Rheſus uero ipſe cubabat in medio, atq; cum eius equis ab extrema bigæ parte capiſtratis. Hunc Vlyſſes prior conſpicatus, atq; Diomedi demonſtrans, En tibi uir, inquit, equi, quos nobis ſignificauit Dolon, quẽ obtruncauimus. Nũc res exigit, tuam in hoc negocio uim uiresq; declares, nec decet te, cum arma habeas, ocioſum exhibere ſpectatorẽ. age autem diſiunge equos, & ego homines perimam: aut contrà, tu hoc facito, & ego equos diſiungere curabo. Hæc Vlyſſes. Pallas uero uires Diomedi & animum dedit. Itaq; ferro iacẽtes adortus, nunc hunc, nunc illũ occidebat. Atq; ut leo incuſtoditos nactus aut caprarum aut ouium greges, illas cõſueuit inuadere, in easq; ſæuire, ſic Diomedes faciebat in Thraces. Ibi acerba ſuſpiria, fœdosq; gemitus, ibi ſingultus, ibi reluctationem palpitationemq; morientiũ audires, ibi uideres terrã ſanguine natare. quẽcunq; autẽ Diomedes interemerat, hunc à tergo Vlyſſes per pedem extrahebat, uolens munire tranſitum, quà facile equi & ab occurſu cadauerũ interriti (nõ enim habebat eos cognitos) traducerentur. Et iam duodecim Thraces Diomedes occiderat, cũ ad regem peruentũ eſt, tertiumdecimũ futurum. Huic ſuauẽ ſomnum ducẽti atq; ſtertenti, ad caput præſto fuit mortifer ſomnus, quem illi Diomedes attulit Palladis beneficio. Interea Vlyſſes equos iam diſiunxerat, iam infrænauerat, iam in eos conſcenderat, iam extra exercitũ educebat, arcu pro flagello (quoniam illud è curru ſumere in mentem non uenerat) utens, cum ſocium adhuc perſtare uidit, tum certo eũ ſibilo acutoq; admonuit. Perſtabat aũt ille rem arduam ſecum deliberans, nunquid bigam ubi arma illa miranda appoſita erant, prehenſo temone pertraheret, an in altum

Vlyſſes Diomedi.

ſublatam ſine ſenſu aliorum exportaret, an in occidendis Thracibus perſeueraret. Cui talia apud ſe uerſanti, Pallas propè aſtitit, atq; inquit: Fili Tydei, non excidat tibi reditus, nec committas ut perterritus reuertaris ad naues: ne'ue eum hic moraris, quiſpiam deus Troianorum ſtudioſus eos à ſomno excitet. Sic loquentis deæ uoce protinus Diomedes agnita, in equos inſilijt, Vlyſſeq; uerberante, equi ad naues curſum (ac propè dixerim uolatũ) capeſſunt. Sed neq; Apollo ſegnis pro Troianis excubabat: qui ut conſpexit Pallada ad exercitũ Troianorũm euntem, ac Diomedi loquẽtẽ, ſimulq; rẽ geſtam animaduertit, iratus deæ, illuc & ipſe ſeſe contulit, ac uirum ſpectatum Thracum principem, regiq; patruelẽ, Hippocoonta excitat: qui experrectus, ut locum ubi ſtetiſſent equi, uacuum, & regem cum alijs trucidatũ iacere in ſuo cruore conſpexit, eiulatum tollit, chariſsimum amicũ, ac propinquum nomine uocans. Ad cuius uociſerationem plurimus cum fremitu atq; clangore per omnẽ exercitum tumultus exortus eſt, & undiq; ex cunctis populis promiſcue concurſus fiebat. Obſtupebãt uniuerſi ad tam audacis rei ſpectaculũ, quòd hoſtibus tanta facere, quòd abire impune licuiſſet. Illi autem poſtquam ad eum locum uenerunt, ubi Hectoris ſpeculatorem peremerant, Vlyſſes equos retinuit, Diomedesq; deſilijt in terram: qui cruenta hominis ſpolia cum in manus ſocij tradidiſſet, iterũ equos inſilijt. Equi uero Vlyſſe uerberante, citoq; applicare cupiente, intermiſsũ repetũt curſum, & ad naues ire feſtinãt. Quorum aduentantium ſtrepitum Neſtor primus exaudiens, ad ſocios inquit: O amici Græcorũ principes, mentiar'ne an uerum loquar? Certe ad credendum inclinat animus. Currentium huc equorum ſonitus mihi aures pellit, quos

Pallas.

Neſtor Græcis.

Vlyſſes

Vlyſſes ac Diomedes à Troianorum exercitu abegerũt. Verum ut timui, ut ſolicitus, ut anxius fui, ne quid hi duo Græcorum præſtantiſſimi paterentur indignum, facto in ipſos Troianorum concurſu. Vix hæc locuto Neſtore, Vlyſſes ac Diomedes affuerũt, & ab equis deſcenderunt. Quibus cæteri principes ſalutem dicebãt, dextram porrigebant, gratabantur, bene aiebant. Ibi primus omnium Neſtor Vlyſſem de equis percontatus eſt, Dic age, inquiens, Græcorũ gloria Vlyſſes, unde uobis iſti equi tam candidi, & ipſis ſolaribus radijs ſimiles? nunquid è medio hoſtium exercitu ſublati, an ab aliquo deorum obuiam ſe præbente oblati? Equidem olim iam cum Troianis in prælio uerſor, & in rebus bellicis ſenui, nunquam tamen neque apud Troianos, neque his in caſtris, neque alibi uſquam tales equos aut uidi, aut qui uidiſſet audiui. Eoq; adducor, ut credam deum aliquem uobis obuiam factum, iſtos equos obtuliſſe, quippe quos ambos ſcio in arcta tum Iouis cœlitum principis, tum eius filiæ Palladis beneuolentia eſſe. Ad quẽ reſpondens Vlyſſes, Neſtor, inquit, Græci nominis decus, deo quidem promptum eſt uel præſtantiores his equos efferre, multo enim diuina uis humanam antecellit. cæterum hi equi, de quibus ſcire uis, Thraces ſunt, in Troianorum caſtra recenter applicati, quorum dominum Rheſum regem Diomedes interemit, cum duodecim famulis, unà iuxtaq; cubantibus. Hunc uero cuius ſpolia attulimus, hinc profecti prope naues intercepimus. Erat enim ſpeculator ab Hectore alijsq; Troianis principibus ad noſtra caſtra exploranda ſummiſſus. Hæc locutus, equos per foſſam uallumq; agebat, lætus ac geſtiens, cæteris quoq; qui eum comitabantur, exultantibus. Atq; ubi ad inſigne

Neſtor Vlyſ.

Vlyſſes.

Diomedis

Diomedis tentorium peruenerunt, illic ad præſepia de= coris capiſtris equos alligant, ubi alij equi Diomedis ſta= bulabantur, electo pane cibari aſſueti. Exuuias autẽ Do= lonis Vlyſſes in naui repoſuit, conſecrãdas poſtea Palla= di, tantorum beneficiorum autori. Mox ambo mare in= greßi, ſudorem quo madebant, è collo, è fęmoribus, è ſuris abluunt. Ablûti corpore pariter atq; animo refrigerato, labra mirifice fabricata introëunt ac calida lauant aqua, unguntur´q; nitidißimo oleo. Poſtremo egreßi ad cœnam ſe conferunt, dĩſcumbunt, plenáq; meri optimi patera & Palladi libant, & ſibi epotant.

ILIADOS HO-
MERICAE LI-
BER XI.

VBI uero de illuſtri Titoni cõiugis tho= ro ſurrexit Aurora, ut immortalibus, pa= riter atq; mortalibus lucẽ exhiberet, tunc Iupiter Peruicaciam, ſæuum inter deos numen, ad caſtra Græcorũ dimiſit, præ= ferentem manu impiæ pugnæ portentum. Hæc ad Vlyßis tentorium delapſa, quòd ita illius naues in medio claßis, ut Achillis atq; Aiacis uiribus ac uirtute fidentium pro cornibus erant, atq; in eius culmine ſtans, ut utrinq; ex= audiretur, uaſtum horrendumq; exclamauit, per quod in= gentem pectoribus omnium Achiuorum uigorem iniecit, qui defatigari bello non poſſet, qui pugnando aleretur, qui deniq; maiorẽ ex dimicãdo quàm ex redeundo in pa= triã haberet dulcedinis ſenſum. Iam primũ ipſe Agame= mnõ hoc numine inſtinctus clamorẽ edidit, et ut omnes ad arma

arma properarent imperauit, quod ipſe pariter fecit. Ac ibi arma primum ſibi induit argēteis loris circa talos fabrefacta,tum thoracē illum, quē Cinyres & quidē grati muneris loco donauerat. Etenim inſpiciebantur extrinſecus in eo ueluti uiæ tribus diſtinctæ coloribus,decē cæruleæ, duodecim aureæ,uiginti ſquameæ,cæruleū aureūq; colorē inter ſe nitētes, cū tribus itē ingenti magnitudine draconibus,ueluti in ipſum armati iugulū altrinſecus inſurgentibus,quorū colorē ſimilimum diceres Iridi,quā, ut ſit miraculo mortalibus, Iupiter ſtatuit in nimbo. Poſt hæc enſem, aureis bullis radiantē, aureisq; cingulis perquàm decēter argenteæ uaginæ illigatis,accōmodat humeris. Dehinc clypeum,penè ad menſurā hominis capit, miro artificio uiſendum, quem decem ex ære orbes ambibant,interiore gyro bis totidē è ſtanno candenti. In medio autē atq; in ipſis umbilicis cernebatur cærulea Gorgon,terribilibus oculis terribilius intuens: latera eius diris numinibus terrore ac timore cingētibus.Super zonam uero clypei, quæ argentea erat,excitabatur in ſpira tortus haud parui corporis draco triceps, quæ capita ex uno colli trunco naſcebantur,conuerſos mutuo hiatus habentia.tum galeā induit, quadruplici ex equinis ſetis criſta ſuperbam: quæ ad motū, quiddam horrendum uidebatur annuere. Poſtremo duobus haſtilibus dextra correptis,tū ex robuſto ligno,tum præacuto ferro præfixis,ita ex hac totus armatura refulgebat,ut prælōge & propè dixerim in cœlū fulgor ipſe ferretur.Atq; ita armatū regem Mycenarū,quo magis honeſtarent Iuno & Pallas,ingentem ab alto ſonitū reddiderunt. Tunc ſuo quiſq; aurigæ præcepit, equos cum curribus inſtructos ornatosq; pro foſſa tenerent.Ipſi pedeſtres è caſtris ſublato ingenti clamore

prorumpunt,

prorumpunt, atq; ibi extra munitiones paruo equis interuallo diſtantibus, à tergo ſe Troianis *oſtendunt.* Illi *quoq; è regione relicto in quo ſtatiua habuerāt, tumulo, & ipſi procedunt, circa ſuos quiq; autores,* Hectorem, Polydamanta, & Aeneam, *qui è* Troianis *uelut deus à populo in honore habebatur, tresq́; Antenoris filios,* Polybum, *diumq́;* Agenorē, & *dijs ſimulem* Achamantē *adhuc cælibem.* Hectorem *autē cum modo inter principia, modo inter poſtremos curaret, eoq́; nūc intermitteretur, nunc oculis ſubduceretur, ac ſubinde conſpiceretur, putares ſtellam eſſe aliquā ueluti caniculam, nunc emicare inter nubes, nunc ipſis nubibus operiri. Atq; ita totus, dum huc illucq; properat, ferro relucebat, ut cœleſti fulgore, quod fulgur appellant, ſimulibus uideretur. Quibus ita in ocurſum mutuum uenientibus,* Iupiter *contentionem immiſit acerbam funeſtamq́;, per quā tot illuſtrium uirorum animas inferno deſtinauerat, exhibito etiam futuræ cædis prodigio. Nā pro matutino rore (adhucq; diluculū erat) cruentas guttas ab æthere in terram hominesq́; dimiſit.* Igitur Troianus exercitus Græcusq́; *confligens, tale ſpectaculum edebat, quale meſſores edunt, cum bifariam diuiſi, late diffuſam beati hominis uel triticeam uel hordeaceam meſſem ferunt.* Nam *ut illic frequētes manipuli cadunt, ita hic frequentes homines cadebant ferro percuſſi.* Nec *aliter quàm ſi lupi eſſent, illi in hos, & hi in illos ferebantur: atq; pugnabant, uulnerum prorſus ac mortis immemores.* Nec *eorū quempiam uideres caput in pugnando ſubmittere.* Quā *ex re tacitā apud ſe* Peruicacia *dea capiebat uoluptatē. Sola enim uerſabatur in acie: cæteris dijs adeſſe prohibitis, ac ſe intra domū (habent enim ſinguli in olympo mirificas domos) continentibus: non*

tamen

tamen ocioſis, ſed etiam Ioui ſuccenſcentibus, quòd ipſis prohibito habitis, uictoriam eius certaminis daturus Hectori erat. Ille enimuero ſedebat ſeorſum à cæteris, tum hoc ſuæ gloriæ gaudio fruens: tum eiuſmodi ſpectaculo, quòd urbem Troianã, quòd caſtra Græcorũ, quòd ſplendorẽ armorũ, quòd ut alij occidebant, alij occidebantur, inſpiceret. Tam diu autem anceps prælиũ fuit, multiq; utrinq; ſauciabantur ac multi cadebant, cum aſcendente iam die ea aduenit hora, qua cæſores arborum poſt exciſam in nemoroſo monte materiã, laſſa iam manu, ac laceſſente fame, ad inſtruendũ prandiũ relicto opere ſe accingunt. Tunc Græci turmales gregalesq; ſuos abhortando, Troianas phalanges ui ac uirtute proruperunt, quorum primus fuit Agamẽnon, interẽpto Bienore principe cũ Oileo auriga. Sed in dominum quidẽ ipſe impetum fecit, in ſe uero aurigæ impetum excepit. Siquidẽ ille poſt Bienoris necem de curru deſiliens, ſe obuiũ præbuit, cui ex aduerſo atq; impigre plagam ferẽti, Agamemnon haſtili coronam galeæ fecit: qua ictũ non ſuſtinente, pertranſiens ferrum, in loco, qui ſuperciliorũ eſt medius, infixum transfoſſo etiam oſſe in intimo cerebro madefactũ eſt: et hominẽ, ut erat ad ictũ paratus, extinxit. Hos Agamemnon uita exutos, ubi etiã radiantibus armis exuit, humi iacentes reliquit, & in duos Priami filios fertur, alterum legitimum, alterũ nothum, Antiphum & Iſum, in eodẽ curru ſtantes, hũc aurigatorem, illũ (erat enim præſtantior) pugnatorẽ. Et priorẽ quidẽ Iſum infixo ſubter papillã iaculo, pòſt autẽ Antiphũ peremit, percuſſa gladio aure. Quos moribũdos Agamẽnon protinus cũ præcipitaſſet, armiſq; ſpoliaret, eos eſſe agnouit, quos aliquando in altis Idæ ſeceſſibus, cũ armenta boum gregeſq; ouium

ouium paſcerẽt, captos alligatosq́; Achilles ad naues adduxiſſet: ibiq́; aliquandiu detentos, poſtea ſoluta redemptione remiſiſſet. Eos *autẽ cum inſpexiſſent cæteri* Troiani, *non aliter ab* Agamemnonis *manibus ſubleuare aut potuiſſent, aut auſi eſſent, quàm cerua teneros fœtus, ſi forte uel interfuit, uel interuenit, cũ eos in ipſo cubili nactos immanis leo ſtatim acri dente cõfringit, atq; exanimat. Atq; ut miſera illa hoc ipſo, quòd tam filijs uicina eſt, timidior pro ſua, quàm audacior pro illorum ſalute, in confragoſas ſyluas, ſaltusq́; ſe proripit, tremebunda, anxia, ſudoribus manãs: ſic* Troiani *ſibi timẽtes, ſe auerterunt.* Quinetiã Agamemnon *duos, eoſdemq́; fratres, in eodem ſtantes curru, cepit,* Piſandrum *&* Hippolochum *inſignis* Antimachi *filios.* Hic *eſt* Antimachus, *qui donis* Alexandri *auroq́; corruptus, impedimẽto fuit, quo ſerius* Helena Menelao *redderetur.* Huius *filios cum perturbatio mentis cepiſſet, quòd habenæ fugerãt manus (pariter enim equos moderabãtur)* Agamemnon *ritu leonis in aduerſum proſilijt.* Illi *ex ipſo curru regis genibus aduoluti, his uerbis obſecrabãt:* Reſerua *nos te obſecramus* Agamemnon, *facturus operæprecium ex noſtra reſeruatione.* Habet *enim pater* Antimachus *domi repoſitam magnam uim auri, æris, ferri, aliarumq́; rerũ precioſarum: unde te propterea nõ modo ſatis, ſed etiã abunde remuneret.* Sed *pro mitibus precibus immite reſponſum acceperũt.* Ita'ne Antimacho *geniti eſtis, illo inſigni uiro, qui pro concione* Troianos *hortatus eſt, ne* Menelaum *dum ad uos legatus uenit cum dio* Vlyſſe, *rediret ſinerent, ſed intra urbem atq; illic ſtatimq́; trucidarent?* Luite *ergo nunc filij pœnam paterni peccati.* Hæc *locutus,* Piſandrum *percuſſo lancea pectore deturbauit à curru, eoq́; reſupino humi ſtrato,*

Piſandri preces.

Agamemnon.

ſtrato, germani Hippolochi(is autem deſilierat)primum manus, deinde ceruices gladio præcidit,iacētēq; ubi ſpoliauit armis, protruſit pedibus bellantium tanquam pila piſtoria contundendum. His *actis,iterum ubi maxima cōferta acie tumultuari uidet,eò ſe infert alijs eum comitantibus. Sed ita* Troianis *copijs in fugam uerſis,toto cāporum ſpatio equeſtres equites,pedeſtres* Græci *pedites inſequebantur,ac terga cædebant.* Quorum *omnium pedibus quàmplurimus ſtrepitus late ferebatur.* At Agamemnon *aſſiduo & inſtans fugientibus, & inſequentes exhortans,tantam de hoſtibus ſtragē edebat,quantam de arboribus ignis immēſus, cum in denſam undiq; ſpirantibus uentis incidit ſyluam.* Videres *paſſim equos inanem trahentes rhedam per planitiem illam hac illacq; diſcurrere agitatorū deſiderio,quaſi illos adepturi eſſent.* Hi *uero in ſolo iacebāt, uulturibus multo quàm uxoribus optabiliores.* Hectorem *uero per medium belli ardorem, per tela, per mortes, per ſanguinem,per puluercam quoq; caliginem* Iupiter *ipſe ſubtrahit.* Et *iam ad ſepulchrū* Ili Dardanidæ Troiani *peruenerant, auidi urbis contingendæ.* Agamemnon *tamen nec inſtare,nec uociferari,nec manus alia ſuper aliam cæde cruētare ceſſabat.* At *ubi ad portam* Scæam *fagumq; peruētum eſt,tunc inhibita fuga* Troiani *ſteterunt, cæterosq; qui adueniebāt, ad numerum ſuū recipiebant: qui uero in fuga lentiores erant, eos* Agamemnon *in locis patentibus adortus urgebat atq; mactabat.* Atque *ut leo armenta boum intempeſta nocte adortus, omnes quidē in fugam timore diſpellit,ſed unum rapit, reſciſſaq; prius ceruice, mox ſanguinem ſorbet, ac uiſcera cuncta depaſcit: ſic* Agamemnon *ex omnibus quos inſequebatur, poſtremum quemq; feriebat:hunc pronum,illū*

ſupinum, aliumq; alio modo de curru equisq; proſternẽs. Et iam ſic furens Agamemnon, propè erat ut mortiferam illam lanceã ferens ſuccederet muris, atq; urbem ſubiret, cum deorum atq; hominum pater Iupiter, in nemoroſum Idæ uerticem cœlitus eſt delapſus, manu tenẽs rutilũ ful-gur. Ibi poſtquã reſedit, Irim nihil cunctantem ferre mã-data ad Hectorem iubet, inquiens, Iri, pernix ito cum his mandatis ad Hectorem: Quandiu uiderit Agamemnonem principem inter primos propellẽtem hoſtiles acies atque trucidantem, tandiu ſubducens ſe ipſe, cæteram Troiano-rum manum acriter aduerſus Græcos certare compellat. Poſtea uero quàm eũdem uel cæſim uel punctim ſaucium in currum ſe recepiſſe cognouerit, tunc ego tantum ipſi ſuggeram roboris, ut Græcos uiciſſim in fugam uertat, ut cum ingenti ſtrage premens in caſtra redigat, ut per ca-ſtra ipſa ad naues uſq; perſequatur, nec antè cædis faciat finẽ, quàm ſol occumbat, almæq; noctis aduenerint tene-bræ. Hæc locuto Ioui obſecuta Iris, ex auro alas, ex aura pedes habẽs, ab Idæis iugis ad auguſtam Troiam Hecto-remq; ſe cõtulit. Quem cum inueniſſet (ſtabat autem ille in curru) proxime accedẽs, ita affata eſt: Hector fili Pria-mi, Iupiter pater hæc me tibi iuſſit ferre mandata. Quan-diu uideris Agamemnonem principem inter primos pro-pellentẽ hoſtiles acies atq; trucidantẽ, tam diu ſubducens te ipſe, cæterã Troianorũ manũ acriter aduerſus Græcos certare cõpellas. Poſtea uero q̃ eundẽ uel cæſim uel pun-ctim ſaucium, in currum ſe recepiſſe cognoueris, tunc tibi Iupiter tantũ ſuggeret roboris, ut Græcos uiciſſim in fu-gã uertas, ut cum ingẽti ſtrage premẽs in caſtra redigas, ut per caſtra ipſa ad naues uſq; perſequare, nec antè cæ-dis facias finẽ quàm ſol occumbat, almæq; noctis aduene-

Iupiter Iridi.

Iris Hectori.

rint

rint tenebræ. Hæc effata Iris, abijt. Hector autem ut erat armatus, è curru deſilijt, quatiensq; manu iacula, copias ſuas obibat, adhortãs ad dimicãdũ. Ad cuius uocẽ cõuerſis in hoſtẽ Troianis, reſtitutũ eſt prælium, & recruduit pugna. Nihil tamẽ minus Agamemnõ inſtare, ac primus inter ſuos, qua auiditate erat, & longe primus præliari. Hoc loco uos muſæ inuoco cœleſtia tecta incolentes, ut mecũ dicatis quis nunc primus Agamemnoni ſe obuiũ tulit, è Troianis'ne an ex auxiliaribus ſocijs? Is fuit Hiphidamas Antenoris filius, corpore lato atq; procero, educatus nõ in Troia, ſed in Thracia ouiũ matre atq; nutricula, nõ à patre, ſed ab auo Ciſſeo, qui & ad iuſtæ pubertatis annos uſq; perduxit, quo tẽpore militaris gloria maxime cõparatur. Nec eũ aliò prius ire permiſit, q̃ ipſi filiã collocaret: qua deſponſa, Hiphidamas è thalamo ad Troianum bellũ parandi nominis gratia profectus eſt, uſq; ad Percotã quidẽ, ubi & naues reliquit (duodecim fuerunt) maritimo, illinc autẽ ad Troiam terreſtri itinere ac pedeſtri, qualis nunc Agamẽnoni occurrit. Itaq; uterq; infeſto ferro alterũ petens, ubi ſub cõiectũ telorũ uentũ eſt, Agamemnon contorta lancea fruſtratus eſt, ictu trans Hiphidamantem perlato. Secũdo loco Hiphidamas zonã Agamemnonis, quæ thoraci inſidet, non emiſſo, ſed retẽto ueruto percuſſit. Ipſumq; ictũ reprimẽs manu adiuuit. Verũ ne ſic quidẽ ſpiculũ penetrauit, ſed apud ipſum zonæ argẽtũ ſe inflexit. Tunc Agamẽnon & à ſe euulſo, & ab Hiphidamãtis dextra reuulſo telo, in illũ inſtar leonis irruens, ceruicẽ uiri gladio haurit. Ille ſolutis corporis uiribus procumbẽs, in ferreũ ſomnum ſoporatus eſt infelix: qui dum pro popularibus ſuis bello oppreſſis operam nauare uult, uxorẽ reliquit, adoleſcens adoleſcentulam, pul-

cher formoſam, ignarus ignaram alterius coniugis, & ex qua nihil adhuc uoluptatis percepiſſet, cui præſertim tanta pecora, quibus ſane quàm abũdabat, tum donaſſet, tum ſpopõdiſſet. Donauerat enim boues centũ, pollicitus mille caprarum pariter & ouium capita. Hunc autem Agamemnon ubi armis exuit, ipſasq; exuuias per exercitũ ferẽs, cum eſſet Coonti cõſpectus, qui erat primogenius filiorũ Antenoris, ingens fratrẽ de fratris nece ſubijt mœror, & oculos oppleuere lachrymæ. Sed ut erat eximius bellator, proximus Agamẽnoni ſtetit, ſed ex trãſuerſo, ut uidelicet eũ lateret, atq; ita mediã regis manum ſubter cubitũ lancea transfixit. Agamemnon autẽ hoc ictu etſi uehemẽter exteritus (nã tota cuſpis extabat ex altera parte) tamẽ ne ſic quidẽ à pugnando deterritus eſt: ipſumq; Coontẽ rapido ſaltu petens, trahentem inter acies per pedẽ Hiphidamãtis cadauer, & fortiſſimos quoſq; ſociorũ uocantem, ſub parma iaculo confodit, moribũdoq; caput ſupra corpus fratris germani præcidit. ita duo Antenoris filij ſub eiuſdem uiri manibus diẽ ſuum obierũt, eodẽ ex loco, eodẽq; tẽpore, altã Plutonis domũ ingreſſi. Rex uero quoad calidus è uulnere cruor profluxit, ordines hoſtium uaſtare pergebat, hos lancea, illos enſe, alios feriens ingentibus ſaxis, uidelicet acerbitate doloris nondũ ad ima demerſa: quod factũ eſt, poſteaquã manare deſtitit ſanguis, & circa ipſum uulnus exaruit. Tunc enim ingraueſcente cruciatũ, quali ſe mulier parturiens configi ſentit immiſſo à Lucina Lucinæq; filiabus, in currum inſilijt, iuſſoq; auriga ad tentoria tendere, inter eundũ ad ſocios exclamabat: O principes ſocij primoresq; Græcorum, uos iam ſine me naues ab hoſtibus & caſtra tutamini, quoniã ipſe pro uoluntate integrum diem pugnare cum Troianis ab

Agamemnon.

Ioue

Ioue prohibeor. Hæc dicẽs, exceſſit à pugna, corpore & animo ſaucio: equi uero datis habenis, curſum ac propè uolatũ capeſſebant, ſuper undas ſpumas pectoribus emittentes, ſuper autem ſiccum puluerem admittentes. Illum Hector ſimul ac digreſſum bello animaduertit, magna ad ſuos uoce proclamat: Nunc Troiani, nunc Dardani, nũc Lycij, ut eſtis, uos uiros oſtẽdite: nunc roboris, nunc memores eſte uirtutis, cum à uobis ſtat Iupiter, qui eximiam inde gloriam deſtinauit, Agamemnone hoſtium præſtantiſſimo à pugna ſemoto, uos agedum equites rectè in hoſtilẽ aciem immittite equos, adepturi præclara militiæ decora. Sic locutus, accendit animos ardoremq; ſingulorũ, & ad inuadendos hoſtes non aliter inſtigauit, quàm uenator acres canes acrius inſtigat in leones aprum'ue aliquem ferociorem: ipſe uero Marti ſimilis inter primos uadens, magnosq; præ ſe ſpiritus gerens, in hoſtes more tempeſtatis irrupit, quæ tẽpeſtas per arduum cœli rapta, moxq; mari illiſa, ciet turbidos fluctus. Hic uero quẽ primum, aut quẽ poſtremum & uita & armis ſpoliauit Hector, cũ ei Iupiter eximiã hanc uictoriã deſtinaſſet? Primus omniũ quos interemit, fuit Aſſæus, ſecũdus Autonoon, tertius Opites, quartus Dolops Cleti filius, quintus Opheltius, ſextus Agelaus, ſeptimus Aeſymnus, octauus Oron, nonus Hipponous. Et hi quidẽ principes. De turba uero quid dicã? quẽadmodũ zephyrus in auſtrum ingruens, profundaq; procella nubes illius euerberans atq; euomẽs, undas maris in cõtrariũ rapit, impactarũq; ſaxis aquarum rorem uorticoſo turbine leuatum raptumq; diſpergit, ſic Hector Græcos agitans atq; urgens, plurima plebis capita trucidabat. Et fortaſſis comploratæ fuiſſent res Græcorum, & eo die debellatũ, omnibus Græcis par-

Hector.

Vlyſſes. tim intra, partim extra caſtra occiſis, niſi Vlyſſes Diomedi dixiſſet: Fili Tydei, quæ (malum) ratio nos nihil adhuc paſſos fugere ſuadet, oblitos noſtræ uirtutis? Adeſto hic ſecundum me uir amiciſſime, ne cum noſtra ignominia Hector deleat naues. Cui reſpondens Diomedes,
Diomed. Equidem, inquit, ſecundum te ſtabo ac manebo. Cæterum breuis uolũtas noſtra erit, ſummo Ioue Troianis adiutoria ſuggerente, non nobis. Hæc ubi locuti ſunt, & ambo rurſus in hoſtem conuerſi, ipſe Thymbræum iaculo ad ſiniſtram papillam illato confodiens, è curru deturbat. Idē Vlyſſes facit in illius auriga Molione, uiro inter primos eximio. His à bello (id eſt, uita) ſubtractis, per mediũ pugnæ tumultum ire pergentes, ueluti gemini apri audacia freti, cum in canes uenaticos incidũt: ac dominos, item alios unà cum curru ceperunt uiros non è grege, ſed plus quàm egregios, Percoſij filios, in omni diuinatiõis genere ſuper alios præſtantiſſimi: & qui cum ſciret futura filiorum, quantum in ipſo fuit, eos ad mortiferum bellũ ire non ſiuit, ſed ne irent perſuadere non potuit, triſtibus ad mortem illos ducētibus fatis. quorum Diomedes dum animum ab anima, animam à corpore, corpus ab armis ſeparat (erat enim ſingularis armatura) interea Vlyſſes Hippodamum & Hyperochũ uita armaturáq; ſpoliauit. Erat autem inter primos Troianorum bellatores, heros Agaſtrophus Pæonis filius. Sed hoc ipſum quòd inter primos erat, licet pedeſter, cauſam ei mortis attulit, præſertim longe progreſſo à curru, in quem ſe recipere ut fugã capeſſeret, non poſſe, uehementer indoluit, à Diomede apud coxam lancea percuſſus. Et iam Iupiter ab Ida deſpectãs, reſtituerat prælium, & æquo Marte ſe inuicem Troiani Græciq; interimebãt, quanquam Græci pleriq; amica fuga elapſi,

ga elapſi, ab Hectore reſpirabãt. Ipſe autem Hector, cum alios, tum uero Agaſtrophum confectum uulnere repente cum animaduertiſſet, in hoſtes cum uociferatione fertur, Troianorum phalangibus eam ſequentibus. Quẽ ubi Diomedes agnouit, propere ad Vlyſſem, qui propè aderat, inquit: Vlyſſes, in me teq; cum tanta mole ingruit ualidus Hector. Sed agedum ſtemus, mutuoq; nos tutemur auxilio. Hæc locutus, immanem lanceam in Hectorem directam excuſſit. Nec eum fefellit ictus, percuſſa iuxta conum galea. Nam etſi nihil admodũ de corpore telũ præſtrinxit, atque galea euolauit, quæ & triplici lamina & diuino opere fabricata erat (ſiquidẽ Apollon eam illi donauerat) tamen ita hominem concuſſit, ut attonitus trepido gradu quàm celerrime potuit, etiã celerius quàm pro firmitate uirium recurrens, ſe agmini immiſceret, caligãtibusq; inſueta nocte oculis in genua ſuccumberet, ac manu humi innitens, ſurrexit. Cæterũ cum Diomedes ad recipiendam lanceam tendit eò quò illam tulerat impetus, longe inter propugnatores humi iacentẽ, Hector interea reſipuerat, in curruma; conſcenderat, & ad mediũ ſuorũ ſe receperat, ex impẽdẽti fato ereptus. Diomedes uero reſumpta lancea ac reducta, quaſi iterũ petiturus Hectorẽ, poſtquã abeuntẽ uidit, Euaſiſti, inquit, canis, licet uix euaſiſti, & hoc nõ tuis uiribus, ſed beneficio Apollinis, cui facere uota debebis ſemper iturus in prælium. Quòd ſi tamen iterũ mihi occurreres, non iterũ effugies deterrimam mortẽ, ſi quis modo & mihi deus affuerit. Nũc alios tuorũ perſequar, ſi quos & conſequar. Sic locutus, Agaſtrophi corpus, à quo ſpoliando fuerat interpellatus, per ociũ ſpoliat. Iamq; ab humeris parmam, à pectore thoracem, à capite galeam detraxerat, inſignem prorſus armaturã,

Diomed.

Diomed.

cum Paris intento arcu ſeſe inclinans atque occultans, ad ſepulchralem cippum (nam ibi uetuſtum Ili Dardanidæ monumentū erat) explorata aliquādiu occaſione ſagittam expulit, quæ manū expulſoris nunime fefellit, illata in dextrum Diomedis pedem, ſupra digitos, transq; plantā perlata, atq; humi infixa. Qua de re Paris exultās ac ſubſultans, feſtiuiſsimos cachinnos magno ore tollebat, Diomediq; gloriabundus inſultabat: Ictus es Diomedes, ictus es.

Paris. quod utinā pro pede tibi latere trāsfoſſo ſpiritum abſtuliſſem: tamen & ſic bene habet, aliquo laborū laxamento dato Troianis, qui te uelut trepidæ capræ leonē expaueſcunt.

Diomed. Ad quem reſpondens Diomedes, Contumelioſe, inquit, ſagittarie, cōtumelia digne, capite puellariter compto, corde puellis addicto, quid tantopere gloriaris, quòd extremum pedis mihi pupugiſti? quod non pluris facio, quàm ſi fœmina me aut puer paruulus percuſsiſſet. Citra ſenſum enim doloris eſt ictus uiri, nulla uirilitate, nulla uirtute pollentis. Quod ſecus fiet ex me. Nam ſiue obuiū te mihi ferre tentabis, nullo tibi iſta arma erunt adiumento: ſiue telo meo te uel paulum aſſequar, ſatis penetrabile eſſe illud intelliges, quo quicunq; ictus eſt, ſtatim iacuit exanimis. Et cū domi uxor inter pupillos filios præ dolore amiſsi coniugis dilaniat genas, ille nō fœminarum turba, ſed auium ſtipatus, in eo loco putreſcit, quem ſanguine ſuo moriēs tinxerat. Hæc effatus, cum Vlyſſes eum proxime accedens, ſtansq; ſcuto protegeret, ipſe ſubſidens ſagittam eduxit, cōſecutoq; atroci dolore in currum aſcendit, & aurigam dirigere ad naues curſum iuſsit, uix ſatis patiens uulneris uexationem. Vlyſſes autem, cum ſe ſolū cerneret, omnesq; alij perculſi fugiſſent, apud

Vlyſſes. ſe cum gemitu, inquit: Hei mihi, quò difficultatis redactus ſum?

ſum? Fugero conſternatus animo? ingens dedecus. Manſero? ingens periculum ne circumueniar, cum nemo mihi in tanta hoſtium multitudine adſit, ſuperſimq́; ſolus, cæteris à Ioue metu perterritis. Sed quid me ſolū? quid ſocios abeſſe? quid metu perterritos fingo? cum ſciam deteriores tantum ſolere diſcedere à prælio, non fortes: quorum ut quiſq; præſtantißimus eſt, ita cōſtantißime in acie perſtare arbitror, ut aut feriat alios, aut ipſe feriatur. Hæc dum Vlyſſes mente atq; anima uerſat, iam clypeatæ Teucrorum cohortes aduentabant, iam plures unū interſepſerāt, iam undiq; infeſtis telis premebant, eum in modū, quo uenatici canes uenatoresq́; iuuenes, aprū ex profundo ſaltu progreſſum circumſiſtunt. Et licet fera in obſiſtentes, atq; hinc illincq́; aßilientes, infrendens, dentes animumq́; exacuat, illi tamen perſtant, inſtant, urgent. Huic apro ſimulis Vlyſſes in egregium Deioptem inſiliens, ſummum humerū haſta traiecit, dehinc interemit Thoonū Eunomumq́;, ac Cherſidamantem. Sed Cherſidamantem equos iam conſcendere parantem, qui tamen accepto prius ſuper ſcutum uulnere inter umbilicum ac latus relabens, ac terram cubito contingens, in puluere iacuit. His relictis, Vlyſſes Caropem Hippaſi filiū & ipſum lancea cōfodit. Cui auxilio ueniens generoſo animo & diuina dignitate corporis Socus (erat enim frater) proxime Vlyſſem ſtetit, Socus Vlyſſ. *atq; ad eū inquit: Clarißime Vlyſſes, doli laboriſq́; auidißime, hodie aut ex duobus Hippaſi filijs gloriaberis interēptis ſpoliatiſq́;, aut hoc telo cōfectus ſpiritum perdes. Poſt hæc uerba cōtorſit telum, quo Vlyßis clypeum thoracemq́; ac latus omne traiecit, uitalibus tamen (Pallas nāq; prohibuit) illæſis. Ille ubi ſentit uulnus nō eſſe letale, relato aliquantulum pede, Socum affatus eſt: Infelix,*

 eripuiſti

Vlyſſes. *cripuiſti'ne mihi uſum belli? At ego tibi uſuram uitæ eripiam, & quidem hodie, atq; hoc in loco: ut hoc iaculo ictus, mihi quidem gloriam, Plutoni uero des animam. His dictis, Soci tergum iam in fugam uerſi, atq; abeuntis, ſic inter humeros iaculo confixit, ut cum pectore quoq; trãſigeret. Ei cum ſonitu in terram collapſo atq; animam agenti, inſultans, Soce, inquit, Soce, plane cepit te mors. Miſer, non parentes tibi iſtos oculos legent, ſed infauſtæ aues ad inhumatum cadauer aduolantes eruent. Me uero defunctum Græci mei ſepelient. Sub hæc dicta lanceam Soci, qua erat ipſe transfixus, è latère pariter & ex ſcuto extraxit, ui cruoris extra uulnus, ui doloris intra uulnus ſubſecuta. Quo cruore conſpecto, Troiani ſe mutuo cohortantes, in unum cuncti feruntur. Ille uero ſeſe referre, ictus uitare, infeſto telo ictus inferre, deniq; omni opere mortem arcere, & inter hæc ſocios quãta maxima poterat uoce inclamare, ſemel, iterum, tertio. Quem cũ Menelaus toties & ipſe audiſſet, ad Aiacem extemplo, qui propinquus erat, inquit: Princeps Aiax, aures meas pe-*

Menelaus. *pulit uox uelut Vlyßis, & ea tanquã oppreßi ab hoſtibus uimq; patientis. Equidẽ illi prætmetuo, ne quid peius patiatur ſolus in medio hoſtium, ſi differimus: quem cum tanti precij ſit, adiutum potius quàm deſertum oportet, ne amiſſi poſtea ingens deſiderium ſubeat Græcos. Quare recipiendi illius gratia redeamus. Hæc locutus dux ipſe perrexit, Aiaxq; diuina corporis dignitate comes ſecutus eſt. Offendunt autem Vlyſſem tum plurimorũ, tum præſtantißimorũ hoſtium ferro uallatum, & ueluti quendam inter crudos lynces ceruum, quem ſagitta confixum, ſed fuga ab oculis ſagittãtis elapſum, feræ illæ montoſo ſyluestriq; loco circunſiſtunt, iam uiribus ex curſu defectum,*

iam

iam ſanguine frigeſcente, doloribus ex uulnere affectum laniant deuorantq́;. At ſi immanem aliquẽ illuc leonẽ dæmon adduxerit, diffugiunt, relicta fortiori feræ præda ad deuorandum. Sic poſtquam Aiax *proximus* Vlyſſi *aſtitit, præferens illud turris inſtar clypeum,* Troiani *alius aliò diffugerunt.* Et Menelaus *quidem ſauciũ manu prehenſum eduxit è pugna, eouſq; dum auriga currum obuium duceret.* Aiax *uero in* Troianos *inſiliens, ante omnes interemit* Doryclum Priami *filium, ſed nothum, tum* Pandocum, *tum* Lyſandrum, *tum* Pyraſum, *tum* Pylartem. Et *non aliter agitans, cædens, occidẽs homines equosq́;, quàm amnis pluuialibus inflatus à monte torrentibus citatior fertur, camposq́; inundans, multas quercus, multas pinus, aliasq́; arbòres quæ exaruerunt, multaq́; etiam rudera peruoluit in mare.* Et *hæc* Hectore *ignaro, ut in ſiniſtra acie occupato ad flumen* Scamandrum, *ubi moles belli erat, cõtinens fremitus exaudiebatur, plurimæ mortes fiebant, ſed præcipue ab* Hectore, *nunc è curru, nunc è ſolo, nunc lancea, nunc alijs telis phalanges hoſtiũ profligante.* Quod *cum ita eſſet, non tamen* Græci *loco, quo inſtiterant, moti fuiſſent, niſi* Alexander *confixo trigona ſagitta* Machaonis *humero, inutilem cum bello reddi diſſet.* Pro *quo cum cæteri* Græci, *ut in ea conditione, extimeſcerent, ne forte ipſis fugam facientibus, ille ab hoſtibus extingueretur,* Idomeneus *protinus ad* Neſtorem *inquit:* Neſtor *Achiuorum gloria, conſcende currum, ut tecum* Machaonem *ſumas.* Vir *enim medicus præ multis alijs pollet, dum præcidẽda extrahendaq́; ſunt tela de membris, & fomenta medicamentorum apponenda. Sic locuto* Idomeneo *obſecutus* Neſtor, *ubi currum ſuum cũ* Machaone *aſcẽdit, equos ut irent flagello iuſſit.* Idomeneus Neſtori.

Illi

Illi ſua alioqui ſponte naues uerſus ire cupientes, uiam (ut ſic dicam)uorabāt,ac propè uolabāt. Cebriones autē cum in alio quaſi cornu turbari apud Troianos cognouiſſet,ad fratrē inquit:Hector, nos in extrema belligeramus acie, cum cæteros Troianos in dextro cornu tumultuari uideā,equitibus peditibusq; promiſcuis. In tumultū enim eos agit Aiax Telamonius. Propè nanq; hominem noui ex ſpatioſo clypeo, quem ad humeros gerit.Dirigamus ergo illuc equos, ubi acrior pugna eſt pedeſtriū atq; equeſtrium,& unde continuus ſonus uenit ſe inuicem interimentiū.Hæc locutus,equos ſonanti flagello cædēs,& quò dixerat properare adigēs, ſuper cadauera clypeosq; ducebat.Vidiſſes non modo rotas, ſed totū axem ipſumq; ambitū ſellæ curulis oppleri ſanguineis guttis: quas cum ferrum rotarum, qui canthus dicitur, tum ſublimiter currentium equorū ungulæ,in altum iaculabātur ex ijs corporibus,quæ conculcabāt.Ita auidus Hector quàm primū irrumpendi in aciem, perduellesq; perrumpendi,ferebatur,redditurus Græcis miſerū tumultum,ut intelligeretur eum non diu ab ipſorū cæde ceſſaſſe. Vbi peruenit, quas habebat obuias hoſtiū cateruas, has lancea, gladio, ſaxis ingentibus inuadit,in fugamq; conuertit, ipſumq; Aiacem(Iupiter enim illi timorem incuſſit) à pugna compeſcuit. Stetit igitur Aiax inops conſilij,leoninoq; aſpectu nouum tumultum intuebatur. Tum reiecto poſt tergum ſcuto,ſe in fugam uertit, perculſus,inuitus, mœrens, non magis ſua, quàm nauium cauſa.Ideoq; modico gradu & genu à genu uix moliens abibat,urgētibus eū retro Troianis, ueluti agreſtibus uiris cū agreſtibus canibus uilloſum leonem,quē ingreſſum boum ſepta, cupientemq; iam adoriri opimum taurum, illi non ſinunt,acutis iaculis incenſisq;

Cebriones Hectori.

cenſisq́; facibus inceſſentes, atq; hunc in modũ tota nocte cõſumpta, etſi maxime uiolenta fera eſt, tamen tot terroribus coërcita, ſub ortũ Luciferi mœſta diſcedit. Et quẽadmodũ pueri cũ ingreſſum ſata aſinum circunſiſtentes fuſtibus enixe cædunt, atq; adeo ſuper eũ fuſtes infringunt, brutum tamen depaſci ſegetẽ pergit, contẽptisq; uerberibus (quippe illius ætatis nõ prius illinc abigi poteſt, quam ſaturatũ fuerit) ſic Troiani auxiliaresq́; Aiacem lanceis infeſtabãt, et ille ſubinde conſcia uirtute cõuerſus, phalãges hoſtium ab inſtando cohibebat, rurſusq; cum fugam repetebat, tum uniuerſi ad caſtra cõtendebãt, tam qui antecedebant (medius enim ipſe inter utroſq; incedebat) quàm qui inſequebantur. Quorum inſequentiũ tela, partim in immenſo illo ſcuto, partim non perlato ictu humi defigebantur. Hunc ita obrui telis cum animaduertiſſet Eurypylus, acceßit, proximusq; Aiaci ſtetit. Tum obſeruato quem hominem quemq́; hominis locum feriret, Apiſaonem principem Phauſij filiũ ſubter iecur iaculo trãsfixit, eumq́; protinus uita fugiente collapſum adiens ſpoliauit armis. Quod uidẽs Alexander atq; indigne ferens, reducto neruo & rurſus remiſſo, ſagittã emiſit, & Eurypyli femur dextrũ ita percußit, ut harundo ipſa in uulnere frangeretur. Eo ictu Eurypylus uehemẽter affectus reſiliensq;, ac reiectis ab humero ſpolijs, retro ſe recepit ad ſuos, tardante tum uulnere inceſſum, & ad illos inter eũdũ exclamans, inquit, O ſocij principes primoresq́; Græcorum, facta manu adeſte Aiaci Telamonio, atq; occurrite, ut eum à præſenti eripiatis exitio, quod non opinor euadet, ita eum multis telis obruunt hoſtes. Sic uociferato Eurypylo ſocij affuerũt, in anteriora clypeis ſiniſtra, in poſteriora lanceis dextra reductis. His ita uenientibus Eurypylus.

Aiax

Aiax obuiam uadens, ubi proximos eos habuit, conuertit uultus, atq; in hoſtem ſtetit. Cũ hæc in acie geruntur, pugnaturq; torridis & ſole & labore corporibus, interea Neſtor manantibus ſudore equ.s Machaonem in caſtra perduxerat, quem inter tranſitũ Achilles cernens, agnoſcensq; (ſtabat autem in ſublimi puppi ad ſpectaculũ tam duri certaminis flebilisq; fugæ) e ueſtigio Patroclum nomine uocauit. Ille ad amici uocẽ, è tentorio, ubi erat, ſtrenue

Patroclus. *proſilijt (quæ prima ei cauſa exitij fuit) priorq; ad Achillem inquit: Achilles qua me accerſiſti gratia? quo mea*

Achilles. *opera uti uis? Ad quẽ Achilles, Mi Patrocle, nimirũ nunc Græci, ut reor, ad mea ſe genua proijcient, obſecrantes auxilia. Ita enim in intolerabiles neceſſitates deuenerunt. Tu uero adi Neſtorem, ac percontare, quemnam è prælio ſaucium deportauit. Nam cũ non longe hinc rapido curſu præteruceheretur, uultum comitis intueri non licuit, à tergo autẽ plane Machaon eſſe mihi uiſus eſt. Ita iubenti amantiſſimo amico Patroclus obtemperans, currẽti quàm eunti ſimilior, ad caſtra ſe contulit. Sed eo iter carpente, Neſtor ac Machaon iam è curru deſcenderant, quem diſiungendum Eurimedonti, qui famulus Neſtoris erat, relinquentes (ſiquidem ad Neſtoris tentorium uenerant) ſua uterq; ueſte ſudorem ſiccabant, ac ſtantes ad oram maris, aduerſa ſe aura refrigerabãt. Tandem tabernaculum ſubeuntes, in ſua uterq; ſella reſederunt. Quibus ita ſedentibus, potionem, quam uocant cyceonem, præparabat Hecameda magnanimi Arſinoi filia, quam à cæteris Græcis electam (erat enim forma deabus æquanda) ſibiq; donatam Neſtor, quòd conſilio reliquos antecelleret, è Tenedo deportauerat, cum id oppidum Achilles euertiſſet. Præparato cyceone, mulier primum menſam*

appoſuit,

appoſuit, decoram ſane decoreq́; ueſtitam. Dehinc ſuperpoſuit æream concham cum cæpis ad potus condimentum, & melle, necnon hordeaceas farinas, iuxtaq́; perquàm decorum calicem, quē ſenex domo portauerat, aureis clauis interpunctum, duobus innixum pedibus, quatuor uelut auribus redimitum, ad quarum ſingulas binæ columbæ aureæ paſci uidebantur, deniq; tam grauem, ut repletum uix à menſa alius uel mouere ſufficeret. Quē Neſtor non modo mouere ſufficiebat, uerum etiam poturus facile tollebat. In hoc cum ea, quæ ad cyceonē pertinent, Hecameda nigro mero diluiſſet, caprinumq́; caſeum certo fermento trituratum addidiſſet, unaq́; farinas hordeaceas ſubegiſset, confectū cyceonē illos iuſsit haurire, quod ambobus aridā ſitim, & qua enecti erāt, omnino ſedauit. Cū ita epoti ſermonibus ſe oblectarēt, ecce Patroclus diuina corporis dignitate ad ianuam aſſuit. Cui ſenex, ſimulac cū uidit, à throno aſſurrexit, obuiamq́; proceſsit, manuq́; prehenſum introduxit, & ut reſideret iubebat atq; adeo cogere conabatur. Nam ille recuſabat, dicebatq́;: Non uacat mihi uenerande Neſtor ſedere, ne cogas, non acquieſcam, cum me Achilles miſerit, mihi nō modo reuerendus, uerum etiam formidandus: probe enim ipſe noſti qualis iſte ſit, qua moroſitate, quàm ſubito erumpat in inculpationem etiam culpa uacantium. Miſit autem ſciſcitatum te, hic quē ducebas quiſnam eſſet. Quis ſit, ſciſcitari non attinet, cū uideam agnoſcāq́; Machaonem eſſe. Nunc functus officio, renūciaturus illi reuertar. Cui reſpondēs Neſtor, Et quid ita, inquit, Achilles Græcam gentē euertit? An non ipſe euertit, aut ſe illā euertere ignorat? En, inquit, quò calamitatis deuenimus? Summi Græcorum apud naues iacēt, aut gladio, aut lancea, aut ſagitta

Patroclus Neſtori.

Neſtor

ſagitta uulnerati, ut hic quẽ poſtremum ego adduxi. Præter hunc ictus eſt Diomedes, *ictus eſt* Vlyſſes, *ictus* Agamemnon. Horum *malorum nihil* Achilli *dolet, nihil curæ eſt.* Quid *enim in tanta hominis uirtute crudelius eſt?* An *cũctatur dũ nobis omnibus alijs ſuper alijs trucidatis, miſerum in modũ naues hoſtili abſumãtur incẽdio?* Etenim *mihi uires non adſunt, iam per ſenilẽ debilitatẽ incuruo.* Atq; *utinã adeſſent, quales olim florẽte ætate, ut eo bello, quod inter nos et* Epios *(qui ijdem* Elidenſes *ſunt) exarſit, cũ* Itimoneum *illum* Hyperochidẽ, *qui habitabat* Elide, *iaculo interemi, uirũ in primis ſtrenuum, & tũc inter primos tutantẽ ſua boum armenta. Abigebamus enim nos à finibus* Epiorum *pecua pro abnegato ab illis credito.* Cætera *ruſticorum manus cũ illum iacentem conſpexit, aufugit.* Nos *opimam ſane prædã abegimus, boum quinquaginta armẽta, totidem greges ouium, totidem porcorum, totidem caprarũ, plurimorum capitũ ſingulos, nec non paria equarum centũ, quarũ nulla non grauida erat, pars bona pullos etiã allactabat.* Hæc *cum per nos* Pylon *perducta uidiſſet ſenior* Neleus, *miro afficiebatur gaudio, cũ ex ipſis opibus, tum uero ex filij uirtute, quòd maiora quàm pro ætate opera militiæ ederẽ.* Poſtridie *ſimulac diluxit (nam per noctem cum præda intraueramus) publica præconis uoce iuſsis adeſſe ijs, quibus ab* Epijs *debebatur, quæ magna multitudo erat, ſingulis pro ſua portione ſatisfactum eſt, optimatibus qui ob hoc ipſum coacti erant, cauſas ſingulorum cognoſcentibus.* Prius *tamen* Neleo *patri grandi grege ouium, trecentorum uidelicet capitum, & boum armento cum ſuis paſtoribus ſibi delectis, & quaſi rebus repetitis ab ea ciuitate, à qua multum ei debebatur. Siquidẽ* Augias Epio-

rum

rum rex,quatuor equos uincere aſſuetos,quos Neleus eò miſerat ad curule certamẽ,quod ibi exercebatur,propoſito tripodis præmio,cum curru retinuit,remiſſo turpiter auriga. Caput autẽ atq; illecebræ Epijs atq; Augiæ interuertẽdi crediti,& patrẽ per ignominiã afficiendi,fuit contẽptus paternæ ſenectutis,adoleſcẽtiæ meæ,Pyliorũ paucitatis,poſtquã Hercules(longum hoc iam tẽpus eſt) noſtrã domum patriãq; euertit,ex duodecim Nelei filijs uno me & minimo, ex frequentiq; populo infirmioribus relictis. In huius itaq; Augiæ iniuriæ ſatisfactione,pater plurima ſibi ſumpſit ex his,quæ ſuperabãt ex debitorum ſolutione. Cætera populo inter ſe uiritim,ne quis exors eſſet lucri,diſpartienda conceſsit. Quod nos ubi rite atq; ordine fecimus, ſimul circa urbem ſacra perpetrauimus, tertio autẽ quàm hæc geſta ſunt die,ingẽs Epiorũ inſtructusq; exercitus, iunctis peditum atque equitum copijs, Thryoëſſam adoriũtur,quod eſt oppidũ ſatis longinquũ à nobis,ac regni Pylij poſtremũ, ſuper Alpheũ arduo in loco poſitũ,atq; id obſidẽtes,omni opere expugnare nitebãtur. Adduxerant quoq; ſecum Moliũ,cui nondũ per ætatem uires uiro militari neceſſariæ ſuppetebant. Hos autem eò uenijſſe, atq; oppidum obſidere oppugnareq́;, Pallas propere nobis noctu delapſa cœlo renũciauit,armariq; ciuitatem,fieri agmen,& protinus in expeditionem prodiri iuſsit. Quod alij cum libẽtes alacresq́; feciſſent,unus ego per patrẽ facere prohibebar,quòd diceret nondũ me ſatis gnarũ rei militaris. Quicquid diceret,parum hoc fuerat,niſi equos mihi omnes occultaſſet. Sed ne iſta quidẽ impedimẽta mihi impedimento fuerunt,quin in bellum uel pedeſter exirem. Sic me auidum agebat Palladis numẽ. Sed pedeſter ita egi,ut cum maiore laude quàm

p equeſtres

equeſtres noſtri redirẽ. Eo die ergo cum equitibus ſocijs ad fluuiũ quendã nomine Minyeium ueniſſemus, qui oppido Arenæ uicinus, oſtia maris facit, ibi ſubſedimus uſq; ad aurorã, expectantes dum pedeſtres copiæ applicarẽt. Inde profecti ſub armis uniuerſi circiter meridiẽ ad huberem Alphei fluuiũ peruenimus. Ibi ſolennia Ioui optimo ſacrificia celebrauimus, immolãtes Neptuno quidem atq; Alpheo ſingulos tauros, Mineruæ autem eximiam uaccam, mox corpora curauimus, ſumpta communiter cœna, & præter ipſum profluẽtem ſtrati, ſomnum cepimus. Poſtero die prima luce, uotis Ioui ac Mineruæ nuncupatis, nihil minus quàm tantum belli opus expectãtibus hoſtibus apparuimus, ac priuſquã expugnarẽt Thryoẽſſam, quam oppugnantes omni ui offendimus, arma intulimus. Vbi utrinq; concurſum eſt, conſertoq; prælio acriter dimicatum, primus omnium ego cõtorta lancea Molium interemi, uirum ſtrenuum, & tunc præ cæteris loco & animo & robore dimicantẽ. Erat hic præfectus equitum Epiorum, ac gener Augiæ regis, cuius primigeniam Agamedem in matrimonio habebat. Idemq; gnarus tot generum medicamenta faciendi, quot ea ſunt quæ tellus (quanta eſt) parturit. Hunc tantum uirum comites cum in terram prolapſum, meq; in eius curru ſtantem (quippe in currum illius arreptis equis aſcenderam) & inter primos pugnãtem uiderunt, territi paſſim diffugerunt. Ego uero nymboſæ procellæ inſtar irruere, inſtare fugientibus, terga cædere, donec ad quinquaginta currus cepi, binis apud quẽq; hominibus meo telo interẽptis. Cum quibus forſitan duo Actorionis filij Moliones, terrã & ipſi à me confoſſi dentibus momordiſſent, per quod Iouis beneficio magnus noſtræ uictoriæ cumulus acceſſiſſet, niſi

pater

pater Neptunus illos multa nebula opertos è prælio ſubduxiſſet. Nos tamen immiſſo equitatu, hoſtem perſequentes, ſtragem edentes, ſpolia legentes, emenſi ſumus Aſpideos campos uſq; ad Bupraſion, petramq; Oleniam, & Aleſion, unde urbs illa ſortita eſt nomen. Quo ex loco, occiſo illic ultimo per me hoſtium, domũ imperio Palladis ſumus reuerſi, omnibus palmam ut inter uiros Ioui, ſic inter uiros Neſtori dantibus. Talis ego extiti, quoties autoritas, aut publica exigebat utilitas. At Achilles inter has neceſſitates ſociorum, ſolus uim uirtutemq; ſuam tenebit in ocio? quem certum habeo ubi omnes fuerimus extincti, plurimum mœroris ex pœnitentia contracturũ eſſe, ac tanta Græcorum clade illachrymaturum. Quanquam ò dij boni, quod ad te attinet Patrocle, quid tu? quid rei geris? Ita'ne tibi præcepit clariſsimus heros Menœtius pater, quo die te ex Phthia ad Agamemnonẽ miſit? Audiuimus enim (ne ignorare me putes) ego atque Vlyſſes intra Pelei palatiũ ſingula, quæ pater tibi præcepit, cum ambo omnem Græciam obeuntes, comparandi gratia exercitus contra Troianos, ad Peleũ ueniſſemus, ubi & patrẽ tuum inuenimus, & te iuxta Achillem. Forte tunc Peleus apud cohortẽ aulæ opimi tauri, quẽ immolabat, femora adolebat, ſuper ipſa ſacra libans nigrum uinum ex aurea patera, quam manu ſuſtinebat, te atq; Achille circa carnẽ uictimæ occupatis. Quibus ita agentibus, cum nos interueniſſemus, pro foribus ſtetimus. Achilles, ut nos inſpexit, ſtupefactus exilijt, manuq; prehenſos introduxit, atq; in ſellis licet renitẽtes collocauit, & appoſito conuiuali edulio, ut mos eſt, hoſpitaliter accepit. Poſtea uero cum cibo & potu refectis atq; exhilaratis, dicendi copia facta eſt, ego ſermonẽ orſus ſum, & ut uos

iuuenes nobiſcum ueniretis hortatus, id quod ipſi magnopere uolebatis. Tu ſenes parentes ſuo uterq; filio dedere mandata: Peleus quidem Achilli, ut niteretur ſemper ad optima, & primas inter principes obtinere. Menœtius autem hæc tibi: Fili mi, natalibus Achilles te, natu tu illo es maior. Ipſe tibi uiribus multo anteſtat, tu eum ſcies debebisq; (nam recti conſilij admittet ille rationem) autoritate regere, ſapienter admonere, fideliter emendare. Hæc tibi ſenior pater, quod præceptum Patrocle oblitus es. At nunc certe redigente me tibi in memoriam, admone hæc Achillem, ſi conſilij tui admittat fortaſſe rationem. Nam quis ſcit an dæmone uolente, tu potiſſimum eum inducas? Efficax enim eſt amici exhortatio. Quod ſi religione aliqua, aut Iouis oraculo per matrem renunciato, retineri ſe excuſat, te ſaltem in aciem mittat, conceſſis tibi ſuis tum armis, tum militum copijs, ut aliqua ſalus efficiaris noſtris, ſi forte ſpecie Achillis conterritus Troianus exercitus faceſſat à prælio, & Græcus reſpiret, iam penè cõſumptus, ac refocilletur. Refocillari enim à pugna ſufficit breui momento. Vos uero integri ac recentes, facile defeſſum hoſtem uel ipſo clamore à caſtris ad mœnia ſua repelletis. Hæc Neſtor. Quibus permotus Patroclus, repetito curſu ad Achillem redibat. Et cum naues Vlyßis præteriret, quo in loco res forenſes ac ſenatoriæ agebantur, ſtabantq; altaria, obuium Eurypylum habuit; claudicantem ob feminis uulnus, atro ſanguine ſcaturiente cum ſonitu, capite atque humeris ſudore uelut imbre manantibus, ſed adhuc tamen compo-

Patroclus. *tem mentis. Quem Patroclus miſeratus complorans q;, ita affatus eſt, O indignum caſum luctuoſamq; fortunam principum Achiuorum. Hoccine fato huc uenerunt, ut longe*

longe à patria ſuo corpore canes paſcerent? Sed age heros Eurypyle,*hoc unum mihi reſponde: Vtrum adhuc noſtri Hectori pares ſint,an impares, atque ab illo profligantur?* Huic *reſpondens* Eurypylus, *Actum eſt,inquit, illuſtris* Patrocle *de nobis, actum eſt.* Omnes *haud dubie apud has naues occumbemus.* Nam *& noſtrorum clariſſimi quiq; cæſim punctim'ue ſauciati, in tentorijs iacent,&* Troianorum *uirtus in nos aſſidue inualeſcit.* Sed *tu ut me ſerues obſecro, in tentorium ducas, ſagittam incidas,euellasq́;,calida aqua cruorem eluas,uulneri mitigatoria illa atque optima medicamenta alliga,quæ te* Achilles *edocuit,à* Chirone *iuſtiſſimo* Centaurorum *ipſe edoctus.* Nam *ex duobus medicis fratribus,* Machaonem *exiſtimo in tentorijs manentem, magis alium meliorem ſibi medicum requirere, quàm ſe medicum alij præſtare.* Podalirius *uero in campis ferociam ſuſtinet.* Troianorũ. Eurypylus.

Ad quem reſpondens Patroclus, *Quî poteſt,inquit,iſtud fieri heros* Eurypyle, *cum mihi ſint mandata* Neſtoris *præuertenda, quæ renunciare* Achilli *me iuſsit?* Verum *ne ſic quidem patiar te neglectum in tanta calamitate.* Hæc *ubi dixit,medium hominem complexus ac baiulans, tabernaculo intulit,ſuper bouina coria,quæ famulus dominum ferri uidens ſubſtrauerat,extendit.* Debinc *ſagittam deſecuit gladio, eduxitq́;.* Poſt *hæc,membra cruore fœdata abluit calida aqua,poſtremo radicem quandam, quam manibus triuerat,amari ſaporis, ſed quæ doloris amaritudinem leuaret, appoſuit, per quam unà cum dolore ſanguine repreſſo ſiccatum eſt uulnus.* Patroclus.

ILIADOS HOMERICAE LIBER XII.

DVM *ita Patroclus circa Eurypyli curationem apud illius tentorium occupatur, interea omnibus copijs inter Troianos & Græcos certabatur, hos quidem incluſos intra munitiones, illos autem extrinſecus foſſam tranſcēdere, uallum proruere, caſtris irrumpere quærentes. Quod & facturi erant dijs uolentibus, quibus infenſis Græci munitiones illas ad tutelam nauiū, ducta extrinſecus foſſa excitauerant, quòd nullum eis exhibuiſſent honorem ſacrificiorum: ut per hoc & uiri & prædæ, cæteráq; quæ muro cingebātur, incolumia eſſent. Quo factum eſt, ut non modo hæc opera non arcerent hoſtes, ſed ne diu quidem perſtarent. Siquidem quandiu inter uiuos Hector, in iracūdia Achilles, ſoſpes Priamus, incolumis fuit Troia, tam diu ſtetit & murus. Poſtea uero quàm Troianorū præſtantiſſimi quiq; oppetiere mortem, Græcorū partim extinctis, partim ſuperſtitibus, qui ſuperfuerunt, decimo demum anno Troia exciſa, in patriā reuerterūt. Tunc cum Neptunus atq; Apollon inito conſilio exciderunt, immiſſa undatione fluminum, quæ ex illis montibus deuoluuntur, Rheſi, Heptapori, Careſi, Rhodi, Grenici, & Aeſepi, Scamandri, Simoëntiſq;, ubi tot ſcuta, tot galeæ, tot etiam ſemideorum hominum corpora humi deciderant. Horum fluminum oſtia quidem Apollon opera illa nouendiali ſpatio detorſit. Alueos uero Iupiter, quo properantius euerterent, iugibus pluuijs inflauit, cum interim Neptunus in hoc miniſterio prin-*

ceps

ceps tridentem tenens, truncos ac ſaxa, quibus murus fundatus erat, ac multo cum labore ſtructus, utpote ſublimis & craſſius, demoliebatur, & in Helleſpõticum *mare iaciebat, tandemq; exciſo (quantuſcunq; ad oram maris & ſuper omne littus extẽdebatur) arenis inductis, omnes fluuios reuocauit in priſtinum curſum.* Hic *exitus muri futurus erat, ubi nunc et de quo inter duas nationes acriter certabatur, turriũ tabulatis ad crebros ictus hoſtium concrepãtibus.* Nam Hector *non contẽtus fugaſſe* Graecos *è campis, trepidosq; in caſtra compuliſſe beneficio* Iouis, *etiã debellare pergebat* Troũm *manu ſociorumq; comitante.* Atq; *ut apri, leones'ue à canibus uenatoribus ſeſe addenſantibus ac mutuo auxilio ſubnixis crebra tela intorquentibus circumuẽti, generoſus animus neq; timet neq; terretur: ſed ea præſtantia, qua ad extremum occaſurus eſt, identidem ſe conuertit, & quocunq; tendit, etiã illi tendunt: ſic* Hector *in quãcunq; partem pugnæ ibat, ſuos in ſe conuertebat, foſſamq; murosq; inſcindebat, tranſcendere iubens.* Sed *neque hominibus, neque equis ſuppetebat audacia.* Quippe *haud facile uidebatur, equos uel foſſam tranſilire tam latam, uel aliqua ratione tranſire, uel in tam iniquo aggere inſiſtere, præſertim currum trahentes: tum eò quòd ubi ad ſummam crepidinem aggeris peruentum eſſet, timendum erat ruinæ periculum, cum per ſe magnum, tum uero quòd ruentes induerẽt ſe ſudibus, qui penitus defixi ad tutelam caſtrorũ, ut introrſum craßi, ita extrinſecus præacuti in utroque foſſæ labro crebri extabant.* Itaq; *ut equeſtres aggrederẽtur caſtra in curribus ſtantes, ratio non erat, ſed pedeſtres, ſi foſſam tranſiſſent.* Quod *intelligens* Polydamas, *Hectorem adijt, atque ita allocutus eſt:* Hector *uosq; alij* Polydamas.

ciuium ac ſociorũ principes, non conſtat ratio equos per foſſam traducendi, quod perquàm arduum eſt & propter murum in ſupercilio ripæ poſitum, ut neq; deſcendere cum equis nobis fas ſit, neq; illinc pugnare loco anguſto, & ad recipiẽdam calamitatem quàm infrẽdo magis idoneo. Quòd ſi omnino Iupiter in hoſtes male cogitans, in animo habet auxiliari nobis, ut hæc diruamus, nihil magis uelim, quàm iſta execrata hoſtium capita quamprimum hic longe à patria ad interemptionem redigi. Sin minus, & illi rurſus à nauibus uertentes ora, nos terga uertere compellãt, & in hanc ſic alte depreſſam incidere foſſam, opinor ne nuncium quidem de nobis eſſe redituum, ita ad unum omnes ab hoſte necabimur. Quare agite omnes aſſentiamini ſententiæ meæ, relictis hic ſupra foſſam equis, ſuo cuique aurigæ, ipſi ut ſumus armati Hectorem pedeſtres uniuerſi ſequamur: ſic non ſuſtinentes impreßionẽ noſtram Græcos occidione occidemus. Hæc Polydamas. Cuius ſentẽtia ut ſalubrior probata, Hector, ſicut erat armatus, è curru deſilijt, Cebrione ſe Polydamanteq; comitari iuſſo, & alio minus ſtrenuo ad cuſtodiendos equos pro Cebrione ſubſtituto. cæteri uiſo Hectore deſcendiſſe, & ipſi deſcendunt, iubenteſq; ſuo quiſq; aurigæ, ut pro foſſa inſtructos atq; in procinctu tenerent equos, in quinq; cuneos ſe diſcreuerunt, cum ternis ducibus. Primus cuneus præſtabat cæteris & animo & robore hominum, quibus nihil longius erat, quàm reſciſsis munitionibus ad tẽtoria naueſq; pugnare. Hunc ducebat Hector, Polydamas & Cebrion. Secundum Paris, Alcathous, & Agenor. Tertium diuina ſpecie Deiphobus Helenuſq; Priami filius, & Aſius Hyrtaco genitus. Quartum formoſus Aeneas Anchiſiades, cum duobus

duobus Antenoris filijs Archelocho & Acamante, omnis rei bellicæ ſcientiſsimis. Quintum qui conſtabat ex auxiliaribus, Sarpedon cum Glauco Aſteropæoq́; , quos ex omni ſociorum manu præcipuos, ut erant ſine controuerſia poſt Sarpedonem præcipui comites, ſibi delegerat ille uir ſummus atq; ſingularis. Igitur ita diſtributi, ac conſertis clypeis inſtructi, in hoſtes tendunt, magno impetu, maiore animo, maxima ſpe murum proruēdi, eosq́; intra illum extinguendi. Solus autem omnium Aſius non exiſtimans ſibi conſilio Polydamantis acquieſcendum, maluit experiri ſtans in curru cum auriga penetrare ad naues, uelociſsimis equis, quos ex patria Ariſba duxerat, fretus: ſed animoſius, quàm prudētius. Nam neq; cum equis, neq; ſine equis ad Troiana mœnia reuerſurus erat, ſed miſero fato in caſtris ſub Idomenei telo poſtremum diem obiturus. Hac itaq; fidutia Aſius ſiniſtrorſum uiam tenens, quæ ferebat ad portam Aeam, per quam redire Græcorum currus è campo ſolebant, equos immiſit, & forte euenit ut porta aperta eſſet, quòd uidelicet ſi qui adhuc Græci foris eſſent, illac ſe poſſent recipere, Leonteo tamen & Polypœte Pirithoi filijs cuſtodibus. Eam Aſius ſicut altam latamq́; ita late patentem cum uidiſſet, rectà concitat curſum. Socij quoq; quorum quinq; præter Aſium principes erant, Iamenos, Oreſtes, Acamas, Thoon, Oenomaus, ſublato truci clamore inſequūtur, ſe non poſſe ab hoſtibus ſuſtineri, ſed in ipſis caſtris Græcū obtruncaturos perſuaſum habētes, ſed ſtulte perſuaſum. Inuenerunt quidē portā apertam, ſed & cuſtodes eosq́; fortiſsimos, ut in utroq; Lapitharum genus agnoſceres, ſiue ex uigore animi, ſiue ex robore corporis, ſiue ex ſtaturæ dignitate. Stabant enim pro porta uelut geminæ in

montibus quercus, quæ magnis immiſsis radicibus nitētes in illis non pauescunt, nec pluuijs nec uentis celſos ipſarum uertices ferientibus: nec ad aduentum magni Aſij loco ceſſerunt terrore perculſi, ſed corporibus animisq; fidentes, expectauerunt irruentem. Nec minus Aſius ſocijq; protentis in altum clypeis, reintegratoq; ululatu, ſubeunt murum. Polypetes autem atq; Leonteus tam diu intra portam perſtiterunt, dum ad propulſandum periculum ſocios excitarent: à quibus ubi palàm factum eſt, hoſtem in murum niti, tum uero exclamatum, trepidatum, & ad ſubſidia ferenda cōcurſum eſt: moxq; hi duo extra portam pugnare cœperūt, tanquam in montoſo ſaltu gemini atq; indigenæ apri, qui uiſo aduentantium canum ac uenatorum tumultu, expectant, ac proruentes qua obſepti ſunt ſyluam, in apertum prodeunt, donec eos aliquis uenatorū uenabulo exanimet. Et qualis illorū aprorum frendētium crepitus fit, ita & horum armaturæ fremebant ex iactibus aduerſariorū. Addebat autem iiſdem animum ad acriter dimicandū præter conſcientiam uirtutis, quòd de ſuperiori loco ſocij pro turribus ſtantes, tum alia tela, tum maxime ſaxa iaciebant, de caſtrorum, de nauium, de ipſorū ſalute ſoliciti, adeo ut ex atris nubibus inſano uento impulſis non plus niuium excutiatur in terram, quàm tunc miſsilium ultro citroq; commeabat. Sed ex lapidibus (nam multo erāt meliores) uaſtior ſonitus reddebatur, galeas clypeosq; pulſantibus. Qua de re

Aſius Ioui. *ingemiſcens Aſius, percuſſoq; femore, Iouē dolore dictāte his uerbis appellat: Iupiter pater, omnimodo & tu amator es uanitatis, atq; adeo amātiſsimus. Ego tibi fidem habēs, ſpe ducebar, credebāq; fore, ut non ſuſtinerent hoſtes uim uiresq; noſtras. En ut acres ueſpæ atq; apes, poſitæ*

ſita ad arctum collem tecta, cum filijs ſubeunte uenatore non deſerunt, ſed permanẽt, pertinaciterq́; propugnant: Sic duo hi haud amplius à porta ſubmoueri queũt, obſtinati potius aut trucidari aut capi, q̃ cedere. Hæc Aſius. Qua oratione Iouẽ exorare non potuit, iam animatũ ad hanc gloriã Hectori dandã. Nam interea alij ad aliã portam dimicabãt, quas pugnas ſigillatim me exequi nõ modo difficile ſit, ſed etiã diuinũ quiddã. Enimuero undiq; circa murũ ignes diſpoſiti erãt, Troianis cremare naues cupiẽtibus, Græcis uero, ſi ſalui cum nauibus eſſe uellent, occurrere coactis. Quo ex ſpectaculo triſtes dij, quicũq; Græcorũ ſtudioſi erant, tamen pugnantibus Lapithis uires ſuggerebãt. Ibi primũ Polypetes Damaſum impigre dimicãtem interemit, galea iaculo traiecta, atq; omni intus cerebro diſſipato. Poſt hunc alios duos Pylonem & Hormenũ: necnon Leonteus Hippomachũ, apud balthcũ forte percutiens, emiſſa lancea ſternit, mox educto gladio in alios irruens obtruncat Antiphatem, quo humi reſupinato, obtruncat deinceps Menonem, Iamenon, atque Oreſtem, quorum corpora cum interfectores ſpoliant, tunc & plurimi & optimi Troianorum Hectore ac Polydamante ducibus, omni ope uiam ſibi per ruinas muri facere nitebãtur, ut ad deflagrandas naues procurrerẽt. Græci, ne id fieret, pro faſtigijs munitionum ſolicite prouidebant. Inter hæc ecce in aëre aquila quædam immanẽ maculoſumq́; anguẽ ac ſeminecẽ unguibus ferẽs, Troianos, ut reſcindendo muro inſtabant, à ſiniſtra circuiuit. Atq; ita inter ferendũ nondum depoſita naturali ferocia, anguis conuerſo retrorſum ore in raptricis pectore iuxta iugulum dentes impreſſit. Illa præ dolore morſus prædã in mediam aciem dimittens, cum clangore procul illinc

quanta

quãta maxime potuit celeritate auolauit. Eo colubro uiſo, ſic propalam iacente, Troiani exhorruerũt ueluti inPolydamas. fauſto Iouis augurio. Ipſe quoq; Polydamas Hectorẽ adiẽs, ita affatus eſt: Hector, etſi me ſemper uerbis territas recta conſulentẽ, tanquã tibi parũ & in iſta tua potentia obſequentẽ, tamen cum ſit contra officium, cum qui cum ciuibus de repub. agit, præuaricatione ueritatis demereri hominẽ aliquẽ, ut ego nunc te demererer falſa dicẽs, etiã nunc promam quod ſentio optimum eſſe: Non inſtemus expugnare caſtra ſpe ad naues penetrandi, nihil admodũ profecturi, nõ magis quàm auis iſta profecit, quæ (ſi quid mihi credis) ad noſtrum uenit exemplum. Nanq; hoc augurium ita interpretor: ut hæc ales, quem ferebat unguibus immanem colubrum, ad nidum filijs eſcam perferre non potuit, ſed uiuo relicto abijt: ſic nos etiamſi ſtrenue murum fortiterq; refringamus, iterum ingruẽtibus Græcis repellemur à nauibus caſtriſq;, turpiter remetientes tandem quà uenerimus, uiam, ac relinquentes noſtrũ plurimos ab hoſte trucidatos. Atq; hunc in modum præſtãtiſſimus uates & ariolandi ſolertiſſimus, cuiq; cæteri fi-

Hector. dem habebãt, augurium auguratus eſt. Hector autẽ toruis hunc intuens oculis, reſpondit: Polydama, iſta quæ dixiſti, haudquaquam mihi probãtur, & tu aliter quàm ſentis dixiſti, nolens ueram ipſam, atq; hac meliorẽ aperire ſententiam. Sin utiq; ex animo atq; iudicio locutus es, nimirũ tibi dij & animũ & iudiciũ & ſenſa & ſenſus ademerunt. Quippe qui iubeas me neglectis conſilijs diuinis atq; pollicitis, tuis ariolationibus accedere, quas nihili facio prorſus atq; contẽno, ſiue dextrorſum aues ortũ uerſus, ſiue ſiniſtrorſum ad occaſum uolẽt. Nos ipſi Ioui, q̃ me iuſſit ſperare, cõfidimus, & hominũ & omniũ

deorum

decorũ principi. Quò mihi iſta auguria tua? optimũ augurium eſt pugnare pro patria. Aut quid tãto tẽpore bellũ atq; aciem perhorreſcis? Si enim cæteri nos ad naues occumbemus, non eſt uerendũ ne tu quoq; occũbas, quippe non es ita præſtãti animo atq; pugnaci. Cæterum, ne inſcius ſis, ſi quẽ hominũ uerbis tuis ſeductũ ſubtrahere ſe à pugna, aut teipſum pugnã detrectare cognouero, e ueſtigio mea lãcea confixus animã fundes. Hæc fatus Hector proceſſit, cuneo ſociorũ ſequẽte cum læta uociferatione, inſuper exorta uenti, qui ab Idæis montibus flabat, tẽpeſtate (Iupiter eam excitabat) cãpeſtris late puluis ferebatur in ora Græcorũ: qui illorũ quidẽ interemit, Troianorum uero auxit audaciã pariter & gloriã, præcipue Hectoris. Ergo Troiani tum ipſorũ uirtute, tum Iouis numine ſubnixi, propugnacula perfringere, turriũ gradus cõuellere, ſaxa prominẽtia, ſuper quæ turres ſtabant, demoliri, magis ac magis ſperantes patefacere ſibi iter ad naues. Græci nihil minus perſtare, nec gradu deijci, propugnacula ipſa ſcutis protegentes, ſubeuntem Troianũ ad illa diruenda arcere atq; detrudere. Atq; Aiaces per turres ambo properãtes, atq; omnia obeuntes, cum uociferatione animos ſociorum excitabant, alios mollioribus, alios durioribus uerbis inſtigando, O ſocij Achiui, quiq; eximij, quiq; mediocres, quiq; infimi eſtis: Neq; enim omnes in bello ſunt pares, ſed omnes unus labor hic uocat, quod & ipſi cognoſcitis: Nemo hinc ad naues refugiat, aduerſariorum territus minis, ſed & ipſi procedite, & idem facere alios mutuo iubete. Si forte altus Iupiter dederit, ut hoc propulſato diſcrimine, ipſum hoſtem ad urbem uſq; perſequamur. His exhortationibus duorum principũ alij ad propugnandũ incitabãtur. Quàm multi Aiaces Græcis.

autem

autē niuiū uilli, nymbis à Ioue ſopitis uentis, hyemali die labuntur, quibus (præter mare niues illabentes in ſe per inſtabilitatē cōuertēs) cætera omnia ueſtiūtur, excelſi mōtes, celſa promontoria, herbidi campi, læta arua, amœna littora, ſinuoſi portus: tam multi lapides utrinq; uolitabant, ſonitu ictuū uociſcrationumq́; undiq; apud murum inualeſcente. Neq; uero Hectori cæteriſq; Troianis *fas unquam fuiſſet fores portæ atq; repagula perrumpere, niſi Sarpedonem filium Iupiter in hoſtes, ueluti leonem in boues, excitaſſet.* Huius *clypeus ex ſex taurinis tergoribus compoſitus erat, inducta deſuper lamina ferrea, & eius orbe (nam erat rotundus & à fabro ærario factus) aurea ora ambiēte.* Hunc Sarpedon *clypeū ſiniſtra præferens, ac duo iacula dextra quatiēs, ire perrexit, tanquā leo montiū alumnus, qui diutina efferatus inedia, hortāte fama, ad rapinā in caulas ouiū ſe quantumlibet munitas intēdit, ubi ſi cuſtodiā cum lanceis canibuſq; ad tutelam gregis offenderit, nihil tamē minus ſecurus periculi ſui in-*
Sarpedon. *ſilijt in oues, aut rapina potiturus, aut uulnus pro rapina accepturus: tali* Sarpedon *animo ad inuadendū murum euertendaq́; propugnacula rapiebatur.* Prius *tamen, etſi properabat,* Glaucum Hippolochi *filium ſic allocutus:* Glauce, *quid ita nos ambo præter cæteros tāto in honore apud noſtros habemur, & loco ſedendi, & plenioribus poculis, poßidentes etiam ad oram* Xanthi *tam eximium prædium, partim conſitum, partim ad ſata huberrimum, & quos* Lycij *tanquā deos quoſdam intuentur?* Non'ne *eapropter deceat nos cum primis popularibus ſtare in pugna, & primos diſcrimen adire certaminis? ut ſint è noſtris qui dicant,* Profecto *noſtri reges non deſunt gloriæ ſuæ, nec ſe imperio* Lyciorum, *carneq́; eſculentiore,*

ac uino

ac uino poculentiore quo fruuntur, indignos oſtendunt, cum dimicent tanto robore ac tanta audacia. Quanquam ô Glauce ſi huiuſce belli defuncti periculo, ſperarem fore, ut immortalem uitam & exortem ſenij uiueremus, nimirum neque ipſe pugnarem in primis, neque te ad idem agendum adhortarer. Nunc autem non modo in hac mortalitatis neceßitate poſiti cum ſimus, ſed etiam mille generibus mortis obnoxij, certæ, ineuitabiliſq;, eamus uel daturi de nobis alteri gloriam, uel nobis de altero adepturi. Hæc locuto Sarpedone, Glaucus nec abnuit, nec annuit. quos ambos ſequente Lyciorum caterua, cum ex aduerſo tendentes conſpexiſſet Meneſtheus Petei filius, & turrim ubi ipſe erat petentes, uehementer extinuit, intelligens quantam cladem eſſent allaturi. Colluſtrans igitur oculis, ſi quem principum è curru conſpiceret, qui ſocios tutaretur in tanto periculo, Aiacem utrunq; conſpexit, unà ſtantes, ac iuxta illos Teucrum, qui tunc ueniebat à nauibus. Quos uocantem, ut in tanto ſtrepitu, fragore, fremitu uel armorum uel portarum, munitionumq́; quas reſcindere Troiani nitebantur, uel uociferationum, quæ ferebantur in cœlum, quia exaudiri fas non erat, propere Thooten præconem pro ſe dimittit, dicens, Die Thoota, curre curiculo ad accerſendũ hunc utrunq; Aiacem, ſi uterq; (quod multo ſatius eſt) præſto hic eſſe per eorum commodum poteſt, quia præſens hic pernicies imminet ab ingruentibus Lyciorum ducibus, quorum tanta in ſuperioribus prælijs extitit uirtus. Sin uterq; non poteſt, quòd & illic laboratur, at Telamonius certe cum Teucro fratre præſto ſit. Cui obtemperans præco, curſu decurſo ante Aiaces ſtetit, & ad eos inquit: Aiaces Achiuorum principes,

Meneſtheus.

Thootes.

Meneſthe

Meneſtheus princeps uos illuc præoſt eſſe efflagitat, parumper ſaltem illuc opem laturos, & quidem utrunque (quod multo ſatius eſt) ſi per ueſtrum commodum licet, quia præſens ibi pernicies imminet ab ingruentibus Lyciorũ ducibus, quorũ tanta in ſuperioribus prælijs extitit uirtus: ſin uterque non poteſt, quia & hic laboratur, at Telamonius certe cum Teucro fratre præſto ſit. His au-

Telamonius. *ditis acquieſcens Aiax Telamonius, confeſtim ad Oileum inquit: Aiax, tu nunc Lycomedesq; hic ſtantes, urgete ſocios ad pugnandum, dum ipſe ad ferẽdas illis ſuppetias eo, ac redeo. Nam cõtinuo huc redibo, poſteaquã ab illis periculum propulſauero. Hæc ubi dixit Aiax, abijt comitante eum Teucro & Pandione, qui arcum Teucri ferebat. Hi poſtquam ad Meneſtheum per murum ingreßi ad turrim peruenerunt, offendunt illum cum ſocijs ſatagentes, quoniam Sarpedon Glaucusq; cum alijs Lyciorũ primoribus iam in faſtigia euaſerant. Hic iterum ad aduentũ ſubſidij renouato clamore concurſum eſt, & Aiax omnium primus magnanimũ Epicleũ ſocium Sarpedonis interemit. Siquidẽ nactus rude marmor inter ipſa culmina, quod uix unus (quales nunc ſunt homines) ætate et uiribus florẽs, altera manu ferret, ipſe facile ſublatum ita contorſit in Epiclei galeã, ut ea diffißa, caput ipſum cum oßibus facta cerebri confuſione contereret. Ille in caput labẽs, ſicut in aquã proni præcipitãtur, deorſum à turri delatus eſt, atq; exanimatus. Teucer quoq; animaduerſo Glauci apud ipſa faſtigia ſtrenue pugnã cientis brachio nudato, locũ ipſum ſagitta confixit. Eo ictu Glaucus ab inſtituto pugnandi feruore cohibitus eſt. Sed dißimulato uulnere, ne quis hoſtiũ illo cognito gloriabũdus ei uerbis inſultaret, furtim deſilijt. Sarpedonẽ autem etſi digreſſo*

Glauco

Glauco(quem ſtatim digreſſum eſſe cognouit)ſubijt dolor,non tamen diffidentia:protinuſq; Alcmaoně Theſtoris filiũ certo ictu cõfodit, à quo educta iterũ lãcea,pronus ille in faciem corruit. Tunc Sarpedon propugnacula ipſa atq; ueſtigia reuellẽs manibus,parte partẽ(ut ligata inuicem erãt)ſequẽte,murum denudauit,uiamq; fecit ad multorum pariter ingreſſum. Quod cernẽtes Telamonij fratres,unum telis ambo petiuere: Teucer quidẽ ſagitta, quæ in lucentẽ clypei baltheũ circa pectus illata,ne occideret hominẽ, Iupiter obſtitit, nolens filij exitũ illo loco eſſe:Aiax uero lancea,qua reducta inſiliẽs ſcutũ trãſuerberauit,eumq; cõcuſſit,ac quãtumlibet ferocẽ repreſſit, ac cõſternauit. Et cæteri quidẽ paulũ à ſummitate muri ſubmoti ſunt.Sarpedõ uero non prorſus loco ceſſit,optãs ſperanſq; incepti muneris aſſequi palmã:conuerſuſq; ad ſuos,Quid ita,inquit,Lycij ignauum iſtic tenetis ocium? Sarpedon Lycijs.
Nã uni mihi quãuis ſtrenuo perquã arduũ ſit reſcindẽdo muro uiam munire ad naues. Agedum cõferti ingruite. Pluriũ enim quàm unius eſt opera præſtãtior. Hãc exhortatoriã ducis caſtigationem reueriti comites,circa ipſum ducem in hoſtem uehemẽtius ingruũt. Græci contrà alia atq; alia cohorte(magni negocij res uidebatur)aciẽ introrſus firmabãt. Ita neq; Lycij per ruinã muri uiã ſibi ad concremandas naues facere poterant,neq; hos Græci reijcere ab eo muri ueſtigio, quod illi ſemel inſtiterant. Sed quemadmodum duo uiri de terminis indiuidui limitibus agri diſcordes, menſoriam lineam qua fines utriuſq; diſcernant,manibus tenentes,tandem de exiguo termino rixantur:Sic utriq; de propugnaculis,quibus diuiſi erãt, belligerabant,& hi & illi ſcutis parmiſq; protecti. Eoq; etſi nonnulli nudato inter uertendum ſe tergo,plures tamen

q

men per ipſa ſcuta ſauciabantur, turribus ac muri culminibus ubique cruore natantibus. Et ſicut mulier proba, quæ quæſtum manibus facit,ut natos ab inopia uindicet, in apponenda lana trutinam ſubleuat uento præponderantem, ita inter Græcos atque Troianos pari more decernebatur,donec Iupiter hoc eximium gloriæ decus Hectori dedit inſiliendi ante omnes in caſtra Græcorum.
Hector. Nam exclamans inter eundum ad ſocios,inquit: Ingruite fortiſſimi ciues, demolimini murum, aperite iter, & ignem hoſtilibus nauibus inferte. Huic exhortationi omnes Troiani (nam omnes audierunt) obtemperantes, murum addenſati inuadunt, telaq; præferentes, turrium ſcalas aſcendunt. Ipſe uero ſaxum quod è regione portæ ſtabat, arripuit, uaſti tum ponderis (nam duo illud uiri, quales nunc ſunt,non facile in plauſtrum è ſolo leuarēt) tum corporis, ſed deorſum craſſi, ſurſum acuminati. Id Hector una manu ſublatum ac facile tractans (Iupiter enim faciebat illi leue) non laborioſius, quàm opilio cum fert arietis uellus, portauit propius portam. Huius autem portæ erant geminæ fores,ut proceritate ſublimes, ita aſſerum craſſitudine robuſtæ: quas interius obſeruabant totidem repagula altrinſecus poſita,ſed eadem amborum claue. Huc Hector proxime accedens, ac bene annitens pedibus,ne uanior eſſet ictus, ſed prolato ſiniſtro, ac totis in rotando ſaxo aduocatis uiribus, medias fores cum ingēti fragore percuſſit,ſed cum maiore proſtrauit. Nam diffractis utriſque cardinibus emotiſq; repagulis, diſcerptæ altera ab altera, ruinam fecerunt, ſaxo ſuapte mole ingreſſo. Quod inſecutus Hector, uolucri noctuæ ſimilis irrupit, quem tunc nemo alius (dijs exceptis) ſe obuium ferens, illinc coërcere potuiſſet. Oculi uelut ignis ardebant,

bant, undiq; corporis armatura fulgorem horrẽdum red-debat. Ipſe duo iacula manu gerens, ad Troianos conuerſus, iubet eos tranſcendere munitiones. Illi celeriter imperata facientes, partim munitiones ſuperant, partim per ipſas portas infunduntur. At Græci fugam capeſſentes, cum attonito tumultu ſe ad naues proripiunt.

ILIADOS HOMERICAE LIBER XIII.

IVPITER autem, poſteaquam Hectora cum Troianis ad Græcorum naualia euexit, relicto illis interim ſtudio, ut per ſe cruentum committerent prælium, ipſe ilico procul ora conuertit, oculosq; defixit in regionibus Thracum equeſtri bello ſtrenuorũ, Myſiorumq; fortium bellatorũ, ac Agauorũ innocentiſsimæ gentis, ut quæ ſine ullis diuitijs equino uictitat lacte. Cum igitur nuſquã ad Troiã reſpiceret, haudquaquam ſuſpicans fore, ut aliquis deorũ auxiliũ ferret Græcorũ partibus, Neptunũ oblata hæc occaſio nõ latuit, inſidẽtem tũc nemoroſum Samothraciæ dorſum, in quod progreſſus è mari cõſcenderat, unde omnẽ Idã, omnẽ Troianã urbẽ, omnia caſtra ſubijcere oculis poſſet: unde proſpiciebat bellũ, admirans Troianos, miſerans Græcos & ob id grauiter Ioui ſuccenſens. Itaq; ſtatim citato gradu à monte deſcendens, ſubter immortales plantas ſyluis collibusq; trementibus, ter conatus eſt Aegas petere, ubi in medijs aquis fanum habet, & in fano armaturã aurcam immortalemq;, ter conatus, ter pedem continuit. Quarto

tandem moram rupit, quo in loco ubi inſtitit, primũ equos ad currum iunxit auricomos atq; aeripedes, dehinc auream ſibi armaturam induit, tum ſumpto flagello & auro & arte conſpicuo, bigam aſcendit: immiſsiſq; equis ſuper undas fertur, ita leui agiliq; curſu, ut axis nihil admodum tingeretur, ipſis aquis præſentia numinis (agnoſcebant enim ſuum principem) lætis, atque obſecundantibus, cetis quoque undiq; è fundo excitis. Cum appuliſſet ſpecum mari circumfluum inter Tenedon atque Imbron, illic equos ſiſtit. Vincula, quibus alligati ad currum erant, detrahit, quo paſci poſſent. Compedes aureas, quæ nec frangi queant nec diſſolui, ut reditum domini opperirẽtur, inducit: ambroſiam pabulũ apponit, mox ad exercitum Græcorum è mari ire contendit. Cum uenit, Troiani uel turbini uel flammæ ſimilimi, Hectorẽ cuneati ſequebantur, rabidi, acclamantes, nihil ex labore, nihil ex conatu remittẽtes, quòd uidelicet ſpe ingreßi eſſent, ſe cũctas naues cum cunctis Græcis ad internecionem redacturos. Ipſe imagine aßimilata, robuſtaq; uoce Calchantis, Græcos hortabũdus adijt, & in primis ambos Aiaces, ſua nihilominus ſpõte alacres ac pronos ad pugnã, inquiens, Aiaces, hic quæſo tutamini Rẽp. ſolitæ uirtutis memores, nõ miſeræ fugæ, aduerſus hoſtẽ qui ui trãſit murũ. nã alibi nihil admodũ metuo, ubi ſunt qui arceant Troianos. pro hoc ego loco timeo, pro hoc præcipue ſolicitus ſum, quem Hector ipſe cum ſuã manu oppugnat, furẽs, ardẽs, & qui ſe maximi Iouis eſſe filiũ iactat. Vobis autẽ deus aliquis animo ſuggerat, ut perſtetis hic fortiter, hortãtes etiã alios ut illũ, quantũlibet annitentẽ, etiã autore Ioue fretũ: tamẽ ab acceſſu nauiũ prohibeatis. Hæc cũ eis dixiſſet, ambosq; ſcipione tetigiſſet, iter intendit ea pernicitate, qua ſe de arduo

Neptunus Aiacibus.

arduo editiſſimæ rupis culmine ad inſequendam alteram
auem demittit accipiter, eam ſuperne conſpicatus in ſub=
iecta planicie agentē. Eo *tactu ambo ſibi pectus animoſi=*
tate, manus agilitate, pedes leuitate, genua uigore aucta
eſſe ſenſerūt, ſed prior Oileus: *ideoq́; ad* Telamoniū *pro=* Oileus.
tinus ita inquit: Aiax, non uates nos Calchas *ad defendē=*
das naues adhortatus eſt, ſed aliquis cœlitū ſub Chalchā=
tis imagine, quem ex talis ac poplitibus, cum abiret, facile
agnoui. Facile *enim dij ab hominibus dignoſcūtur.* Quin
mihi animum ſentio factum eſſe animoſiorem ad repu=
gnandum atque pugnandum, manus quoq; & pedes ue=
getiores, & quaſi me ad agendum inſtigantes. Cui re= Telamonius.
ſpondēs Aiax Telamonius, Et *mihi, inquit, idem cōtingit,*
manus ad lanceam pruriunt, pedes inuitant, & ſua ſponte
moliri uidentur, animus ita exurgit, ut cum Hectore *tam*
acri atq; indefatigabili bellatore pugnare uel ſolus au=
deam. Cum *hæc inter ſe duo alacres colloquūtur Aiaces,*
illo corporis & animi uigore, quo erant à deo inſtructi,
tunc ipſe deus eos quoq; incitatum pergit, qui malo domi
ti poſt hos apud tentoria mentem à formidine, membra à
defatigatione relaxabāt. Eo*ſdem cum hoſtem expugnatis*
munitionibus irrupiſſe in caſtra uidiſſent, ingens mœror
ac deſperatio inceſſit, fatentes tum lachrymis, tum uoce,
nulla iam ratione præſentē deuitari poſſe perniciem. Hos
Neptunus *ſic attonitos adiens, non difficile animauit,*
erexitq́; : & ante omnes è primoribus præſtantioribusq́;
ſeptē, qui cæterorum phalāges inſtruerēt, Teucrum, Lei=
tum, Peneleum, Thoantem, Deipyrū, Merionem, & Anti
lochū, *quos ita allocutus eſt: Quid iſtud dedecoris Argiui* Neptunus.
principes, quos ego, ut uiribus atq; ætate florentes, cōſi=
debam pro defendēda nauium incolumitate ſtare in acie?

Vos uero ſegne tenetis ocium. Quod ſi pergitis, hæc dies nobis illuxit, qua ſub Troianis occumbamus. O facinus, quid nouitatis, quid ego prodigij uideo? quod me nũquam ſuſpicatus ſum fuiſſe uiſurum, Troianos in caſtra ueniſſe, qui antehac neq; conſerere nobiſcum manus, neq; expectare nos uel momento temporis audebãt. Non ſecus atq; imbelles fugaceſq; cerui, non reſiſtunt alijs feris, ut lupis, pardalis, lyncopantheris: ſed in ſyluis huc illucq; diſcurſantes, harum ferarum pabulum fiunt. Nunc uero longe ab urbe ad ipſas naues præliantur. Cur ita? nempe ob uecordiam ducis & ſocordiam militum, qui in inuidiam ducis, quem exoſi ſunt, quòd Achillem læſit, pugnam detrectant, & ob id apud naues quoq; trucidamur. Et ille quidem haud dubie in culpa eſt, qui iniuriam fecit. Non eſt tamẽ cur à bello nos ſubtrahamus. Placemus quæſo quàmprimum uirus acerbitatis. Placabiles nanq; ſunt ſenſus bonorum. Atq; iſta ſocordia ac militiæ detrectatio, cum omnibus turpis, tum uero nobis turpiſſima eſt, non modo fortibus, ſed etiam principibus fortium. quod facientibus, quod ad me attinet (infirmior enim ſum quàm alij, quàm ut uobiſcum ipſe digladier) cum toto uos ex animo male odero. O dij boni, cunctabimini adhuc? at iſta cunctatio malum hoc mox maius efficiet. Ponite quæſo ante oculos ſinguli dedecus huius rei atq; indignitatẽ. En Hector foribus portæ cum ipſis uectibus refractis, ad naues iam pugnans robur ſuum oſtẽdit. Adeo res in ultimum eſt adducta diſcrimen. Hunc in modum Neptuno illos adhortato, phalãges Græcorũ circa duos Aiaces ſeſe coẽgerunt, ſteterũtq; tam ſtrenue, ut eas neq; Mars ipſe ſi interueniat, neq; ipſa Pallas, uterq; bellorum præſes, inceſſeret. Nam qui erant robore ac uirtute præſtantes, dum Hectorem

cum ſocijs

cum ſocijs expectabant, aliquantum ab alijs ſciuncti, inter ſe tamē ita coniuncti atq; conglutinati, ut ſcutum ſcuto, clypeus clypeo, lancea lāceæ, galea galeæ, uir uiro cohæreſceret, & propè inniteretur, ipſis etiam minacibus criſtis ſuperfulgentes galeas ſeſe contingentibus. Atq; ita inſtructi, ac pleni fidutia, & ad pugnandū bene animati, Troianis *duce* Hectore *ingruentibus ſeſe obijciunt, & tela in eos ualentibus dextris excutiunt.* Quemadmodum *autem cautes aliqua ſolutis citato torrente radicibus, à dorſo celſi montis cum ingenti fragore per ſtragem nemorum rapida fertur, ſubinde ſubſiliens, ſed ad nulla obuia ſubſiſtēs, cadē ubi in plana deuenit, quantūlibet incitata, tamen rotandi tenorem ſeruare non poteſt, ſic citatus ferebatur* Hector, *occidēs hoſtes, minansq; ad naues uſq; ad mare ſe eſſe penetraturū, duntaxat, antequā in globos hoſtiles incideret: in quos impactus, nō modo nō ſtetit, ſed etiā coërcitus reiectusq; eſt, tot lanceis tot gladijs ex aduerſo petitus atq; concuſſus.* Itaq; *relato pede, ſocios magna uoce inclamauit:* Fortes Troiani, *magnanimi* Lycij, Dardani *bellatores, aßiſtite mihi. Nō enim opinor diu me hoſtes ſuſtinebūt, etſi globis ſe arctauerint, ſed ab hac manu propellentur, ſi uoce à principe deorū* Ioue *iuſſus ego adiutusq; cōtra hos pugno.* Hæc *locutus animū accendit ardoremq; ſingulorū.* In *quibus* Deiphobus, *quæ ſua magnanimitas erat, colligēs ſe ſub clypeū quē præferebat, agili gradu procedebat.* In *hūc* Meriones, *explorato quē feriret loco, pilū emiſit, nec aberrauit, ſi non aberrare eſt uano ictu ferire. nā pilū inter taurina tergora hoſtilis ſcuti, in ea parte, qua ferrū haſtæ ſuffigitur, crepuit, ulterius aliquoqui trāſiturū.* Nihil *tamē minus clypeū à ſe* Deiphobus *excußit eo ictu cōteritus.* Meriōes *quoq; retro ad ſuos ceſ-*

ſit,bis admodum dolens, quòd nec hoſtem uulneraſſet & telum confregiſſet. Eoq; ſe ad tentorium ſuum contulit, alterum allaturus quod ibi reliquerat. Cæteri prælium conſerunt,inſurgitq; pertinax clamor. Ibi primus omnũ Teucer egregium quendam è Teucris interemit, nomine Imbriũ, locupletis Mentoris filium Priamiq; generum. Nam Medeſicaſtam Priami filiam notham in matrimonio habebat. Hic ante aduentum Græcorum habitauit Pedaſi.Orto deinde bello,Troiã commigrauit, ut Troianos inter quos erat præcipuus, bello iuuaret, & apud ſocerũ diuerſabatur,peræquè ab illo habitus, atq; ſi unus è filijs foret. Hic ubi Teucer ei telum,quod ab aure contorſerat, è uulnere reuelliſſet,cum armorum ſonitu defluxit, ſicuti ornus quæ in longe conſpicuo montis cacumine, cum teneris ramis ad terrã ſucciſa proſternitur. Ad eum ita conſtratum Teucer accedebat, arma(erãt enim inſignia) ſpoliaturus. Sed cum in ſe uidiſſet infeſtum telum conijci ab Hectore, deſtitit, illudq; parua corporis declinatione uitauit. Sed magnanimus Amphimachus, beati Actorionis filius,ut recens in aciem aduenerat,excepit. in quẽ humi cum armorum ſonitu collapſum cum iret Hector, ut galeam criperet,ipſum uiciſsim Aiax Teucri frater telo petiuit,nec corpus perſtrinxit, nam totus lucido ferro tegebatur:ſed tanto robore umbiculũ clypei percuſsit,ut eum loco reiecerit. Eoq; retrocedente, ſingula cadauera bini Græci ad ſuos protraxerũt: Amphimachum Meneſtheus & Sthichius Athenienſium principes, Imbriũ ambo Aiaces,ſingularẽ eorum uirtutẽ declarãtes. Atq; ut duo leones præreptã ab auidis canibus capram tenaci morſu tenentes,ſuſpẽſam ferũt in ſpiſſum nemus; ſic hoſtile cadauer uterq; Aiax ad ſuos aſportauerunt. Quod ubi armis

exuerunt,

exuerunt, Aiax Oileus capite truncauit, ægro ferens animo Amphimachi necem: conuerſusq́; in hoſtes, caput rotauit, quod pedum tenus Hectoris delatum eſt. Neptunus quoq; ex Amphimachi nepotis exitu magna ſane acerbitate contracta, illinc ad naues iter tendit, ut plus periculi Troianis plusq́; calamitatis crearet, excitatis ad prælium alijs Græcis. Allocuturusq́; Idomeneum, ſpeciem ſibi induit uocemq́; Thoantis Andremonis filij, qui princeps Aetolorum in omni Pleurone & in excelſa Calydone tenebat imperium, & ut deus quidam uulgo in honore habebatur. Idomeneus autem quando Neptuno obuius factus eſt, redibat à tabernaculo amici, quem ſura confixa ſocij uix eripuerant: datoq́; medicis mandato, petebat tentoriũ ſuum, cupidus adhuc redeundi in pugnam. Huic occurrens Neptunus, ita inquit: Princeps Idomeneũ, quò euanuerunt minæ illæ, atq; inſultationes noſtrorum hominum in Troianos? Cui Idomeneus, O' Thoan, inquit, nemo in cauſa eſt, quãtum equidem intelligo. Non enim inſcitia rei militaris, nam omnes pugnã callemus, non ignauia, non formidine, nam nemo ab acie fugit, non ſegnitie, nam nemo laborem recuſat, profligamur ab hoſtibus, ſed ſic deorum maximo placet, ut longe à patria, ut in terra hoſtili, ut inglorij, mortem & quidem teterrimã uniuerſi oppetamus. Tu tamen Thoan ex tua conſuetudine facis, ſemper enim fuiſti pugnax, qui alios ubicũq; ceſſare cernis, horteris ad prælium. Perge igitur, nec munus iſtud co hortandi cæteros intermittas. Tunc excepit iterum Neptunus: Ego uero Idomeneũ imprecor ei, qui ualens hoc in ſtatu non pugnat, ut ex hac terra nunquàm redeat domum, ſed hic canum eſca & ludibrium fiat. Tu ocyus ſumptis armis unà uenias. oportet enim huic rei pariter

Neptunus.

Idomeneus.

Neptunus.

incumbere, ſi cui uſui, etſi tantum duo, tamen alicui uſui eſſe poßimus. Coaugmentata enim uirtus hominum pollet etiam quãtumlibet infirmorum, de quo numero nos non ſumus, aſſueti etiam pugnare cum fortibus. Sub hæc N*eptunus in aciem abijt.* I*domeneus autem ingreſſus tentorium, ſibi arma circundedit.* T*um egreſſus, gerens manu iacula, citato gradu proficiſcebatur, fulgore armorũ maiorem in modum utpote ex curſu uibrantium, ſimilis fulguri, quod terrificis incenſum radijs* I*upiter ſublimi dextra ab illuſtri olympo excutit, oſtentans mortalibus immortale oſtentum.* A*tq; ſic feſtinans, non ita multo extra tentorium habuit obuiũ* Merionem *famulum, qui ueniebat ad lanceã ſumendã:* A*d quem* I*domeneus inquit:* M*eriones mi, quidnã uenis relicto prælio atq; acie?* N*ũquid & tu uulneratus es? & ita, ut perferre dolorem non poſſis? an nuncius ad me uenis? ſeu tua ſponte, quòd cupias me in acie potius ſtare quàm domi ſedere?* C*ui* M*eriones,* I*mò uero, inquit, uenio, ſumpturus telum, ſi quod tibi domi reliquũ eſt. nam quod habui, in ipſo ictu ſuper ſcutum* D*eiphobi principis iaculatus infregi.* A*d quẽ* I*domeneus,* N*on modo aliquod unum, ſed unũ & uiginti domi mihi ſunt: hoc eſt, tibi ſunt, ſi tot uolueris. quæ ex aduerſa frõte ianuæ ſtant, ipſoq; fulgore ſe indicant, & ea quidem* T*roiana, quæ ex illis interemptis abſtuli, in tentorio uidebis.* N*eq; enim opinor cui hæc ſunt, eminus cum hoſte pugnare.* C*ui* M*eriones,* E*t mihi quoq;, inquit, cõplura ſunt hoſtium ſpolia, ſed longius quàm ut in expedito mihi ſint ad ſumendũ.* N*am neq; me degenerem exiſtimo, ſed ſemper in ancipiti acie cum primis ſtare cõſueſſe, nec alicuius ſociorũ tanquã mihi auxilio futuri recordari, & hoc teipſum optime ſcire.* A*d hũc* I*domeneus,* S*cio equidẽ quãta uirtute*

Idomeneus. Meriones. Idomeneus. Meriones. Idomeneus.

uirtute ſis, cæterũ quid iſta cõmemorare te attinet? quòd ſi nũc præſtãtißimi quiq; Græcorũ cõtracti, certatim pro nauibus pugnemus (uirorũ enim uirtus præcipue ex æmulatione dignoſcitur) iam ſtrenuus ab ignauo, ab imbelli bellator appareat. nanq; ille uix potẽs ſui eſt, ut nequeat eodẽ in ueſtigio perſiſtere, ſed ſubinde mutat loca, modo huc, modo illuc pergit nutãs atq; uacillãs, ſuperq; utrũq; pedem ſubſidens præ metu, miſerum in modũ corde palpitante, ac dẽtibus cum ſonitu tremẽtibus. Hic autẽ neq; locum mutat, neq; corpore uacillat: in ipſo primo pugnæ cõgreſſu modice timet. cũ inſedit loca ad tẽdendas inſidias, optat quàmprimũ acri ſe prælio miſcere. hoc in loco tibi, ſi uel enſe feriare uel telo, non tribuetur ignauiæ aut imbecillitati, dũmodo nõ feriare in ceruice tergo'ue, aut alia poſteriori parte, ſed in aduerſo pectore, aut in utero, & hoc cũ ultro pedẽ infers, non cum pedẽ refers, interq; primos dimicas, nõ poſt primos. Sed hæc hactenus, ne ueluti pueri fabulantes tẽpus teramus, ne'ue proteruus aliquis hoc nobis uitio uertat. Tu age introẽas domũ, telũq; capias. Hæc locuto Idomeneo, Meriones (ut erat certaminis auidus) celeriter introijt, telũ cepit, iterũ redijt, Idomeneumq; ſecutus atq; aſſecutus eſt. Quales autẽ cũ Martem patrẽ in bellũ euntẽ comitãtur duo filij, Craterus, & qui quẽlibet ſtrenuũ terreat bellatorẽ Atarbes, cũ è Thracia in Ephyros aut in Phlegyas arma ſumẽtes, perq; mediã aciẽ, ſeu per cornua eũtes, nõ utroſq; exaudiũt, ſed alteros tantũ, ut ijs uictoriã largiãtur. tales hi duo principes et animo & ſpecie in bellũ ſe cõferunt. Et Meriões ad Idomeneũ prior, Quã in partẽ, inqt, Idomeneũ inclinat animus ut ꝑgamus? in dextrũ'ne latus, an in ſiniſtrũ? Nã nuſq̃ nõ credo negociũ exhiberi ſocijs. Cui reſpõdens Idomeneus, Meriones.

In medio,

Idomeneus. *In medio, inquit, præſto ſunt alij propugnatores, & in primis ambo Aiaces Teucerq́;, cum in ſtataria pugna bonus, tum in ſagittando omnium optimus. Hi Hectorem (quantalibet ſua ſit fames ſitiſq́; pugnandi) ſaturabunt, ſatiabuntq́;. Et ut fortis ſtrenuuſq́; ſit, tamen arduum ei erit talibus uiris deuictis deflagrare naues, niſi in illas Iupiter ipſe flagrantem concitat facem. Neq; enim maior Aiax ei ſimilis eſt, qui mortalis ſit, qui pane ueſcatur, qui ferro poßit ſaxiſq; uiolari. Adeo ne ipſi quidem (quo nihil eſt fortius) Achilli conceſſerit, duntaxat in ſtataria pugna. Nam in celeritate pedum nulla cõtentio. Eapropter perge mihi ad læuum cornu, ut uideamus quàm primum, ſi cui demus ipſi gloriam, an ſi quam nobis. Hæc locuto Idomeneo, Meriones ſtrenue ire ac præire contẽdit. Qui cum eò perueniſſent quò maturabant, & (ut conſpicui ex armis erant) conſpecti & cogniti fuiſſent, in ambos ab omnibus ſe inuicem cohortantibus, concurſum eſt ad ipſas extimas naues: ubi redintegrato certamine, ſic inhorruit acies, utriſque infeſto animo, corpore, ferro in mutuam perniciem incumbentibus, ut inhorreſcit pugna uentorum, cùm nacti puluerulentas uias, pro ſe quiſq; pul uercam nebulam excitare, & in altum torquere conantur, & ut illa nebula in aduerſum ueniens oculos premit: ſic tunc continens fulgorem galearum, loricarum, ſcutorum proxime politorũ premebat, nec oculos tantum, ſed etiam mentem: ut ſupra modum fuerit futurus impauidus, qui hanc ſpeciem alacrior quàm timidor inſpectaſſet. Huius autem tantæ inter hos heroas cladis autores erant duo dij partium ſtudioſi: hic quidem uolebat Græcos uictos, à Troianiſq́; uexatos, non tamen extinctos, & Hectorẽ Troianoſq́; eatenus eſſe uictores, quatenus Thetidi*

atq;

atq; eius filio, quibus hoc dabat, ſatis feciſſet: ille ediuerſo Græcis uim uireſq; ſubminiſtrabat dolens uicem eorum, quomodo ita & Troianis domarentur, & ob id ſummopere fratri infenſus. Nam idem deus, eadem dea, idem locus ambobus eſt parens: ſed hic & maior natu, & * plurimum rerum gnarus. Ideoq; ille non propalam, ſed clanculum è mari prodijt, furtim intrauit acies, occulte ſub humana ſpecie ad reſiſtendum aſsidue Græcos erigebat. Quo magis contentio creſcebat, atrox prælium conſcrebatur. Et cum utriq; confertim perrumpere alteros nituntur, utrinq; multi occumbunt. Ibi Idomeneus etſi ætate ſemicana, tamen in hoſtem exhortatus ſocios irruit, in fugamq; uertit: occiſo Othryoneo, qui nuper è patria Cabeſo uenerat ad comparandam ſibi ſingularem gloriam, ſed perinde difficilem. Quippe ſpopõderat Priamo, ſe hoſtes ab ora Troiana effugaturum, niſi recederent. Pactus tamen pro hoc merito Caſſandram uxorem, etiam indotatam. Nam erat filiarum Priami pulcherrima, quæ res eum animoſum faciebat ad bellum. Huic Idomeneus ſublimiter incedenti, rimatus locum, uibrata lancea medium uentrem, non ſuſtinente ictum thorace, confixit, inq; terram collapſo (collapſus eſt autem cum ingenti ſonitu) gloriabundus inſultauit: Othryonee, equidem tibi primas inter omnes mortales tribuo gloriæ partes, ſi modo exoluas quicquid Priamo promiſiſti, pro quo inuicem tibi filiã ille uxorẽ deſpondit. Quid nos? profecto eadem tibi & promittimus et exoluemus, ut pulcherrimã filiarũ Agamẽnonis, ex Argo accerſitam, tradamus uxorem: dum tamen Ilium hoc tam inſigne oppidum nobiſcum euertas. Quocirca ſequere me, ut apud naues de re uxoria ac ſpõſalibus tranſigamus. Neque enim indignus ſum, quo aruſpice hæ Idomeneus.

ſpice hæ nuptiæ fiant. Cum ſic locutus eum pede per aciem traheret, ecce Aſius in ultionẽ defuncti aduenit, ſtans ante equos, quos ſedulo auriga poſt dominum pedeſtrem ducebat, penè ipſius humeros ac terga afflantes. Et *ſic magna auiditate* Idomeneum *ferire conanti,* Idomeneus *ipſe ita guttur ſubter mentum coniecta haſta percußit, ut illa per ceruicem emineret.* Quo *uulnere Aſius non aliter quàm quercus, aut acer, aut ilex aliqua ſublimis, à fabris in uſum ſucciſa naualem, humi collapſus eſt, confuſumq; murmur pariter & ſanguinem fundens ante equos, quãtus erat, in cruento puluere uolutabatur.* Hoc *cum uidiſſet auriga, ſtetit inops mentis, & quaſi ipſi ſibi excidit, non auſus ab hoſtibus in fugam auertere equos.* Cui Antilochus *inter hanc hæſitationem telo medium uentrem, quem locum deſtinauerat, thorace non ſuſtinente cõfixit.* Eoq; *de curuli ſella prolapſo, humiq; ſingultiente anima equos abduxit.* Deiphobus *autem caſu triſtatus Aſij, propius accedẽs* Idomeneũ *iaculo petit. Sed ille telum ex aduerſo ſpeculatus, ſubter orbẽ clypei ſe cõtraxit, ut aut deuitaret illud, aut clypeo exciperet. Siquidẽ is clypeus duobus canonibus erat compactus, lamina ferrea taurinis tergoribus obducta.* Verum Deiphobus, *etſi ſpe, non tamen ictu fruſtratus eſt. Cuius iaculum* Idomenei *clypeum ſuperuolãs, ac cum ſonitu radens, in iecinore principis* Hypſenoris *Hippaſo geniti demerſum eſt, hominẽq; cõfeſtim*
Deiphobus. *genibus ſubmitti coẽgit. Hic uaſta* Deiphobus, *ac procaci uoce iactabundus exclamat:* Non *iacet inuindicatus Aſius, non caret apud inferos ad quos tendit, mortis ſolatio.* Nam *profecto gauiſurũ ſcio, quòd ego ſibi parẽtaui.* Sic *inſolenter locutus* Deiphobus, *cum alios* Græcos *dolore affecit, tum maxime* Antilochum, *qui iacentis ſocius erat.*

erat. Sed ne iacentis quidẽ curã abiecit, accurrensq́; amicum ſcuto protexit, donec ſubeuntes duo ſociorũ Mecisteus Echij filius & dius Alaſtor, uterq; uir inſignis, eripuerunt, ac grauiter lamentantẽ ad tentoria reportarunt. Idomeneus uero nõdum uel Reip. ſatisfactũ putans, uel animo ſuo ſatisfactũ habẽs, ſine intermiſsione pergebat, ut tetram mortẽ aut hoſti offerret, aut ab hoſte acciperet. Stabat autem à Troianis Alcathous clari Aeſyetæ filius. Cui, quòd ex omni Troia eſſet uirtute præcipuus, Anchiſes Hippodamiam in matrimonium dederat, filiam primigeniam, quæ parentibus quidem cordi erat, ut filia, ſed ex hoc magis, quòd formoſitate, quòd ingenio, quòd opibus domeſticis æquales cæteras antecelleret. Hunc Neptunus Idomeneo iniuriæ obnoxium præbuit, hallucinatis eius oculis, torpefactis cruribus, ut neq; fugam capeſſere, neq; greſſum moliri poſſet, ſed tanquam cippus aut procera arbor perſtaret immobilis. Atq; ſic ſtanti loricam, quæ eouſq; domino ſaluti fuerat, lãcea perfregit, redditoq́; ſtridulo ſonitu tum ipſius ictus, tum perfractæ loricæ, cuſpis in corde inſedit, & poſt ruinam ab ipſo corde nutante quatiebatur: ſed breui pòſt extinctum pulſu quati deſijt. Tum Idomeneus uaſta & ipſe ac procaci uoce iactabundus exclamat: Deiphobe, num tibi uidetur eſſe par, tres hoſtes interemiſſe, quod ego feci: atq; unum, quod tu feciſti? dæmonie, quoniam ita inſolenter gloriabare, conſiſte mecum, fac copiam pugnandi, ut diſcas qualis ego bellator ſim, oriundus ab Ioue, à quo ortus eſt auus meus Minos, pater Deucalionis, qui me genuit principem Cretenſium populorum, & huc aduectum nauibus in tuam patriſq́; perniciem, atq; aliorum Troianorum. Hæc locuto Idomeneo, Deiphobus incertus animi cogitabat, utrum illinc Idomeneus.

illinc digreſſus, alium aliquē ex præſtantiſſimis ſocijs acerſeret, an uel ſolus belli fortunam experiretur. Deliberanti conducibilius uiſum eſt conuenire Aeneam. Eum reperit ſtantē poſt aciē, ac poſtremum, utpote Priamo ſemper iratum, quòd tam eximium inter cæteros uirum parum pro dignitate, aut nullo honore proſequeretur. Ad
Deiphobus. hunc accedens Deiphobus, inquit: Aenea princeps, nūc ſi quid te cura tuorū tangit, ueni opem laturus Alcathoo, cui te decet opem ferre, quòd & ſororis maritus eſt, & te domi ueſtræ paruulum educauit. Eum tibi Idomeneus uita armisq; ſpoliauit. His uerbis Aeneas toto animo confuſus, tamen ad bellandum excitatus, in Idomeneum fertur. Ille uero non ueluti adoleſcentulus territus eſt, fugæq; ſe mandauit, ſed perſtitit more ſuis agreſtis, quæ in deſertis montibus percepto frequentioris hominum agminis aduentu perſtat, ſurrectis ſetis, frendentibus ſannis, ardentibus oculis, præſtanti animo ad uiros canesq; arcendos. Atque ita expectans aduenientem Aeneam Idomeneus, aliquot fortium ſuorum, quos impræſentiarum uidit, Aſcalaphum, Merionem, Antilochum, Aphareum, Deiphyrum uocans, præſto ſibi eſſe his uerbis
Idomeneus adhortatus eſt: Venite amici defenſuri me ab Aenea aduerſus me ueniente. cum quo uiro tam celeri pedibus, tam ualido in prælijs, hominumq; interfectore, ſolus congredi ſummopere uereor, eò quidē magis, quòd in ipſo bonæ ætatis flore poſitus eſt cum uires præcipue uigent. Quòd ſi æqualis illi forē, quo animo ſum, protinus aut ille de me, aut ego de ſe eximiā uictoriā reportarem. Sic locuto Idomeneo, cūcti uno animo reductis ab humero clypeis aſtiterūt. E diuerſo Aeneas & ipſe ſocios, quos inſpexit conuocauit, Deiphobū, Paridem, Agenorem. Poſt hos (nā hi principes

principes erant) alij populariter ſunt ſecuti, ueluti oues quæ ſaginatæ è paſcuis Tityrum ſequuntur. Et ut earum paſtoris tunc exhilareſcit animus, ita nunc Aeneæ intuentis ad ſe agmina confluere Troianorum. Ergo ubi circa corpus Alcathoi cōcurſum eſt, lanceæ quæ utrinque certo ictu torquebantur, horrendum in modum ſuper arma crepitabant. Sed præter cæteros uideres duos eminere ipſi Marti æquiparandos, Aeneam Idomeneumq́;, infeſtis haſtis ſe mutuo petentes. Aeneas tamen prior haſtam in Idomeneum contorſit: quæ, cum hic eam ex aduerſo uenientem deuitaſſet, caſſo ictu perlata eſt: humiq́; defixa, impetu ſuopte contremuit. Sed non incaſſum Idomenei haſta in Oenomaum perlata eſt, quæ nacta conuexum thoracis atque perrūpens, inteſtina ipſa lacerauit. Quam iterum ex Oenomao in cubitum humi collapſo atque extincto eduxit, inhibitus etiam detrahere arma, quòd hoſtium millibus obruebatur, & ita obruebatur, ut adierit periculum uitæ. Nam non genua ad irruendum toties in hoſtes ſuppetebāt ad ſe ſtrenua celeritate illinc eximendū, non ſe iam tueri ſtando facultas erat. Qui cum aliquādiu diſcrimen à ſe capitis propulſaſſet, ſenſimq́; referret pedem, Deiphobus (ut erat illi ſemper infenſus) in eum lanceam torſit: ſed ictu deceptus eſt, licet nō fruſtratus. Nam pro Idomeneo humerum traiecit Aſcalaphi. Illo in latus humi defluente, circa corpus eius accēditur pugna. Necdum pater Mars Aſcalaphum filium reſcierat cecidiſſe in prælio. Nam in arduo olympo ſubter aureas nubes ſedebat cum alijs dijs, ab Ioue uetitus prælio intercedere. Huius autē ſic in medio poſiti iubatam caßidem cum rapuiſſet Deiphobus, eius brachiū Meriones Marti ſimilis inſiliens telo confixit, pariter & prædam manu diſcuſsit:

reddēteq́; caßide humi percuſſa raucum ſonum, iterum in hoſtem Meriones inuolauit, telum è prono brachio extraxit, & ad ſuos ſe recepit. Illum Polytes germanus medium complexus, exportauit è prælio uſq; ad equos, qui poſt aciem tumultumq́; bellorum ſtabulabantur cuſtode auriga. Ibi in rhedam optime ornatam poſitum ad urbem remiſit, grauiter lamētantem ex crudi iactatione uulneris, cuius profluuen per manum decurrebat. Interea cæteri pugnabant renouata uehementi uociferatione. Illic Aeneas Aphareum Caletoris filium ſibi aduerſum in iugulo ferit, quo ictu Aphareus ſubmiſſo ſiniſtrorſum capite, galea ſcuto'que ſe contingentibus, morte ſolutus eſt. Antilochus autem obſeruans Thoonem, dum tergum uerteret, oblata'que occaſione inuadens, tergum ipſum ferit, ita grauiter, ut continens uena, quæ illac ad ceruicē currit, omnis amputaretur. eo ictu Thoon in poſteriora recidit, ambas manus charis familiaribus extēdens. Antilochus uero accurrens, arma detrahebat, oculis tamē luſtrās ne ipſe feriretur. Sed cū Troiani hinc atq; hinc circunſiſtētes, cum crebris ictibus ſcutum pulſarēt, nihil tamen perſtringere poterant. Aderat enim ei Neptunus, qui Neſtoris filiū inter tot miſſilia tutaretur, alioqui non euaſurum, ita nunquam pugnare intermittebat, nunquam quietam lanceam tenens, ſed aßidue quatiens, & ad hoſtē arma circunferens, ac ſe ſubinde circumagens, rimansq́; ſemper, quemnam opportune aut eminus iaculo peteret, aut cominus inuaderet. Quod faciēs, non latuit Adamantē Aſij filiū, qui in eum progreſſus cominus umbonē percußit, ſed inuidēte ictum uitāq; Neptuno, ſpiculū refractū eſt, cuſpide tanquā ignito clauo intra ſcutū remanēte, reliqua parte humi cadēte.

Quem

*Quẽ relato gradu cedẽtem,ut ſubduceret ſe ictibus. Me=
riones inſecutus, inter umbilicum ac genitalia, ubi uiris
acerbiſsimus doloris eſt ſenſus,lanceam defixit. Ad quẽ
ictum Adamas non ſecus reſiliebat ac reluctabatur,quàm
taurus cum arctis uinculis à bubulcis inuitus adducitur.
Nec diu, ut in tanto dolore,reluctatus eſt: ſed obortis
ad lumina tenebris, breui expirauit. Vbi Meriones ac=
cedẽs,telum de inguine eduxit. Helenus uero Thraicio
gladio,ut ſunt Thraicij grãdes,galeam Deipyro ſecun=
dum tempus percuſsit, fregit,excuſsit: quam dum qui=
dam pugnantium Achæorum ad pedes ſuos reuolutam
colligit,Deipyrum æterna nox texit. Eius mortẽ graui=
ter ferẽs Menelaus,minaci uultu,uoce, lancea, quam li=
brarat, in Helenum tẽdit, & ipſum uiciſsim intẽto ar=
cu ultro ueniẽtem. Atq; ita pariter ambo telum in al=
terum excuſſerunt. Et ſagitta quidẽ percuſſo thorace,ubi
cõnexus eſt,haud aliter reſilijt,proculq; reuolauit,quàm
ſcapi fabarũ,lupinorum'ue,cumuẽtilatoris pala,tum ua=
lido flatu ictati,longius uolant. Menelai uero lancea in
manu,quæ deorũ arcũ tenebat,et per ipſam manũ in ipſo
arcu defixa eſt. Helenus ut mortẽ uitaret, conceſsit ad ſo=
cios,ſuſpẽſam manũ gerẽs, & affixã una lanceã trahẽs.
Cui cum magnanimus Agenor & lanceã reuellit & ma=
num funda lanea, quã ſuus famulus habebat, colligauit,
Piſander funeſto fato ductus,recta in te Menelaẽ,imò in
mortẽ pergit. Nam abs te erat occidẽdus. Hi in mutuum
euntes occurſum,poſtquã proximi fuerũt,haſtas cõijciũt.
Sed ſua Menelai ſine ictu præteruecta hominẽ eſt,ſua Pi=
ſandri,in huius ſcuto defixa,nõ trãsfixa,ſummo tenus li=
gno ſe fregit. Verum ille ob hunc ictũ lætatus, uictorẽ ſe
eſſe interpretabatur. Idẽ cum Menelaum ſtricto inſiliẽ=*

 tem

tem mucrone conſpexit, & ipſe quam ſubter ſcutum habebat bipēnem, fideli chalybe, ac oleagino manubrio proceroq́; corripuit, & inuadētem inuaſit, atq; equinas iubas apud ipſum conum galeæ percuſsit. Ipſe uero ab illo percuſſus eſt, ubi frontis extremitas cum naſi ſummitate committitur. Quo ictu oſſa crepuerunt, cruēti oculi ante pedes deciderūt, ac ſuccidētibus tibijs, ad terram ipſe defluxit. Menelaus autē adiēs incuſſo pectori pede arma detraxit, atq; conuicia Troianis gloriabundus faciebat, inquiēs, Faceßite ſic, faceßite à caſtris Troiani inſolētes, tumultuoſiq́; ultores. Parum habetis tanta clade, tamq́; inciuili probe me ſemel affeciſſe, aſportata cum multis opibus uxore, quam uirginem duxeram, apud quam hoſpitaliter accepti diuerſabimini, ne iterum afficiatis nequißimi canes infandum ignem nauibus inferētes, & ad interēptionē noſtram immani furore properantes, non ueriti grauē iram Iouis hoſpitalis, qui profecto ueſtrā urbē obiter aliquando euertet. Iupiter pater (nam te ſapiētia aiūt cunctis hominibus dijsq́; præſtare) numine tuo fiunt hæc omnia, ut Troiani ſicut rebus alijs, ita bello prælioq́; ſatientur. Satiantur enim quotidie ſomno, uenere, cātu, chorea. quibus rebus tam lepidis iucundisq́; Troiana pubes magis geſtit excellere, quàm bellicis. ideoq́; in bellis inepti exiſtunt. Quare nobis etſi ardētibus ad pugnam, tamen inuitis à pugna concedendum eſt. Hæc locutus, cruēta, quæ detraxerat hoſti arma, in manus ſocijs dedit, ac rurſus in pugnā redijt, primisq́; ſe pugnatoribus immiſcuit. Ibi in eū inſiliēs Harpelion Pilæmenei regis filius, cum quo ad bellū Troianum uenerat, nequaquā in patriam reuerſurus, medium ſcutum lancea cominus percußit, ſed nō traiecit. Qui cū retrogradus

Menelaus.

*trogradus ſe reciperet ad ſuos, circunferens oculos, ne quis eum uulneraret, nõ deuitauit mortem, quam uitabat. Nam in abeuntem Meriones ſagittam immiſit, quæ deſixa in coxa dextera ſubter oſſa, in pubem euaſit. Ille eodem loco ſubſidens, ac deinde proſtratus, tanquam lumbricus, largo profluuio ſanguinis inter fideliũ ſociorum manus animam agebat. Erant autem ſocij Paphlagones, qui ſedula cura circunſtabant iuuenem. Et cum iam animam egiſſet, luctu graues incurrunt, tollunt, unáque cum miſero patre uim profundente lachrymarum ad urbem reportant. Eius nece admodum contriſtatus Paris (apud ipſum enim ille cũ permultis Paphlagonibus hoſpitabatur) Euchenorem tragula inter aurem malamq́; cõfixit pariter & extinxit. Erat autẽ hic & facultatibus & uiribus & indole animi inter paucos, nec ſuæ mortis ignarus: ſiquidem ei ſenior pater Polyidus homo egregius atq; idem uates, frequenter apud Corinthũ ubi habitabat, prædixerat, ipſius exitum fore, aut domi ex atroci morbo, aut militiæ ex ferro Troiano apud naues, cum Græcorum cæde plurimorum. Filius uero tum atrocitatẽ morbi reformidãs, tũ ignauiæ dedecus, ſi committeret, ut à cæteris pro ignauo haberetur, militare maluit, * certam mortem certa morte cõmutans. Atq; hunc in modum ad ſiniſtrum cornu dimicabatur, æſtuantibus ac penè ardentibus ſole armis, labore corporibus. Iam Troiani profligabantur, iam Græcis in manus uictoria erat, ut quibus Neptunus animũ auxiliumq́; præberet, cum Hector huius rei neſcius adhuc ibi erat, quò primum poſt irruptionem in caſtra fuſis cæſisq́; ordinibus hoſtium euaſerat, ubi ſubductæ naues erant Proteſilai et Aiacis, cinctæ muro, ſicubi fragili humiliq́;, ibi fragiliſsimo atq; humi-*

limo:ſed nõ fragiliori, quàm pro uirtute illic tendentiũ. Tendebant enim ad id caſtrorũ latus maxime fortes pugnacesq; uiri cum optimis equis Bœotij, Iones, Locri, Phthij. Hi quacunq; ope aßilietem Hectorẽ flammæ ſimulẽ à ſe conantes arcere non poterant. Quorum primũ erant Athenienſes duce Meneſtheo Petei filio, comitãtibus Phida, Stichio & Biante. Poſt hos alij, Epiorum quidẽ ducibus Mege Phylei filio, Amphione ac Dracio: Phthiorũ uero Podarce atq; Medonte, qui Aiacis Oilei frater extra matrimonium natus erat, à natali ſolo ſemper extorris, atq; in Phylace domicilium habens, ex quo germanũ Eriopidis nouercæ Iphycleũ Phylace genitũ interemit, tunc enim in Philacem conceßit. Hi itaq; præ cæteris Phthijs cum Bœotijs naues ab Hectore tuebantur. Ipſe uero Aiax Oileus à Telamonio nunquã diſcedebat, ne tẽporis quidem momento. Atque ut duo boues per noualia graue aratrũ trahentes alteq; ducẽtes, ſulcũ cõcordi animo ac ſolo iugo dirempti, campum ipſum emetiuntur ac remetiũtur, capitibus pronis membriſq; ſudore manãtibus: ſic ambo Aiaces in labore belli maxime erant corpore animoq; coniuncti. Verum Telamonio multi & egregij ſocij præſto erant, qui ei defeßis cruribus, exanclato ſudoribus corpore, ſcutum detraherent. Oileo autem Locri ſui non aderãt. Quippe diffidebant in ſtataria pugna uerſari, quòd caßidibus ferreis quibus ſolent equinæ iubæ ſuffigi, quòd habilibus parmis, quòd ualidis lanceis carerent, ſolo arcu ac funda utentes. Quibus armis freti, ad bellum Troianum uenerãt, quibuſq; mox hoſtiles legiones perruperũt. Nam cæteri iuſtis armis muniti pro frõte pugnã cũ Hectore Troianiſq; cõſerebant. Hi autẽ ſuccẽturiati ac latẽtes, à tergo creberrimas ſagittas emittebant,

tebant,

lebant, ita hoſtē obruentes, ut cōfeßionē timoris exprimerēt: expreßuri etiam confeßionē fugæ à caſtris ad urbem, niſi Polydamas adiēs Hectora ſic fuiſſet allocutus: Hector, indocilis es prorſus alienis præceptis obtēperare, nolēs ea re cæteros anteire conſilio, quia hoc à deo accepiſti, ut bello cæteros anteires. Neq; uero fas eſt, ut unus uniuerſa pariter ferat. Alij enim deus tribuit bellicam laudē, alij ſanam mētem ſolersq; pectus: cuius qui compos eſt, & priuatim multis emolumēto, & publice totis ciuitatibus ſaluti fuit. Id quod ipſe maxime agnoſcis. Quapropter tibi, ut optimū mihi factu uidetur, dicā: Corona hoſtilis iam te cinxit, & undiq; tela ingruūt. Nā ſocij poſteaquā murum trāſgreßi ſunt, partim ſub armis ſemoti ociū tenēt, partim præliātur. Et hi palatim circa naues, atq; utiq; pauci cum multis. Quocirca digredere hinc, ac uocatos undiq; ſocios huc congrega, ut ex hoc loco cōſultemus in mediū, utrū præſtet, an iterū inuadere naues, ſi deo libuerit hanc nobis tribuere uictoriā, an ſine noxa hinc recedere, ne forte (quod magnopere metuo) heſternam cladē, quam acceperūt, cum fœnore nobis hodie reddant, cum non procul abſit uir ille ſingularis, quē non diutius ſuſpicor à pugna ceſſaturū. Hæc locuto Polydamante, eiusq; oratione probata, Hector ut erat armatus è curru deſilijt, & ad hunc inquit: Polydama, tui officij ſit præſtātißimos quoſq; noſtrorū hic continere, dū illuc eo, ſocijsq; pugnātibus occurro, celeriter huc reuerſurus, ubi illis quæ opus facto ſunt, imperauero. Hæc locutus, niuali monti ſimilis abijt, inclamansq; omnem Troianam ſocialemq; manum, curſu & quaſi uolatu obibat. Illi audito eo receptui uocāti cuncti ad Polydamantē ſe contulerunt. Deſiderabātur autē ex principibus Deiphobus, He- Hector.

lenus, Aſius, Adamas, quos Hector inter primos pugnatores atq; ubiq; uestigans, nec ſoſpites, nec mortuos inuestigans, quòd alteri in urbe ſaucij, alteri in tentorijs Græcorum occiſi iacebant. Mox reperit Alexandrum ad ſiniſtrum cornu flebilis pugnæ adhortantē alios ad certamen.

Hector. In hunc Hector, cū propius acceſſiſſet, fœdis cōuicijs inuehens, inquit: Diſpari, non Alexander, corpore formoſiſſimo, animo deformatiſsimo, & ob mulieres perdito, ubinam ſunt fratres noſtri, princeps Deiphobus, ac princeps Helenus? ubi princeps Aſius? ubi princeps Adamas? ubi princeps Othryoneus? nūc plane expugnata eſt urbs, nūc arx Iliū euerſa eſt, nunc reliqui nihil ſupereſt, quo minus ultimum nobis adſit exitium. Cui reſpōdens ſpecioſiſsimæ

Paris. Helenæ pulcherrimus maritus, Quoniā, inquit, Hector te iuuat culpa uacantem inculpare, alio tempore obiurgato me detrectantem bellum, ſi quando detrectauero. Neq; enim me ſine uirtutis indole prorſus genuit mater. Nam ex quo tibi ad naues initum eſt prælium, ego cum hoſtibus ſine intermiſsione pugnaui. Quos autem enumeraſti ſocios, interempti ſunt præter ambos fratres, quorum uterq; in urbem redijt, uterq; uulneratus, uterq; haſta, uterq; in manu, uterq; Iouis munere ab exitio ereptus. Tu uero præito, quò tua uoluntas fert, quó'ue iuuat, nos te comitabimur. Nemo quidem (auſim dicere) eſt in quo ſpecimen ſtrenuitatis non deſideres, ſed tamen pro modo uiriū. Nā magis quàm pro uiribus in bello efficere, quantumlibet annitaris, natura non recipit. Hæc locuto Alexandro, accepit excuſationem Hector, amboq; ire cōtendunt, ubi præcipue coaleſcebat pugna, & atrox prælium inerudeſcebat, circa Cebrionem, Polydamantem, Phalcem, Orthæū, Polyphœtē, Palmyn, et duos fratres, Hippotionis

potionis filios, Aſcanium & Moryn. Qui pridie ex opima Aſcania uenerant, & eodem die (ſic Iupiter coëgit) in bellum deſcēderant. Ibant autem Troiani ad pugnam ſimiles inſanæ procellæ, quæ à Ioue patre cum uaſto tonitruo conflata partim in terram ruit, partim mari infunditur, imbribus ipſis horridū quiddam late crepitantibus: Et ut eadem ſpumoſas ſonoraſq; undas altius atq; altius, alias atque alias ciet: ſic instructæ Troianorum cateruæ ac ferro fulgentes, ſuum quæque ducem aliæ atque aliæ ſubinde ſequebantur, ſed ſub duce omnium Hectore. Is ſimilis Marti orbiculatum præferēs clypeum, etiam pedes tegentem, multis tergoribus ſtructum, ac multo chalybe ueſtitū, ſub trementibus lucidæ galeæ iubis phalanges interimebat, ſi forte hoſtes timore perculſi loco cederēt. Verum ne ſic quidem pectoribus eorum timorē incutere poterat. Hunc è diuerſo Aiax ante omnes pleno gradu ambulans, his uerbis prouocabat: Dæmonie accede propius, Aiax. qui ita terrorem præbes Argiuis. Non enim ob imperitiā rei militaris, ſed ob triſte flagellū Iouis nos domiti ſumus. Omnino tibi in optatis eſt excidere has naues. Sunt item & nobis manus ad uim propulſandam, nec ad propulſandam modo, uerum etiam ad inferendam: ut non tu naues noſtras, ſed nos tuam urbēm expugnemus, euertamuſq;. Tibi quoque ipſi affirmo, non procul abeſſe, cum fugiens urbem uerſus Ioui patri cæteriſq; dijs uota facies, ut equi te per campeſtrem puluerē uehentes, ſint accipitribus uelociores. Sic locuto Aiace, ecce præpes aquila dextero omine præterlapſa eſt. Ad cuius aſpectum Græci tanquam ad fœlix augurium bonam ſpem capientes, ſucclamauerunt. Et Hector ad Aiacem reſpondens, inquit: Aiax bla- Hector. terator, quàm procul à uero locutus es. Vtinam ſic ego

r 5 ſemper

ſemper Iouis optimi maximi eſſem filius, ab ipſa quoq; regina Iunone genitus, pariq; honore colerer, atq; colitur Apollon *&* Pallas,*ut hæc erit atra dies omnibus Græcis,cum quibus & tu paſces apud iſtas naues tuo corpore atq; abdomine canes ac uolucres,iacens humi meo telo confoſſus,ſi tamen meum telū expectare ſuſtinebis.*Hæc *fatus præceßit, principibus unà ſublato horrido clamore ſequentibus,quem alij à tergo ordines exceperunt.*Græci *uicißim & ipſi reddita uociferatione,duces* Troianorum *ſtrenue expectabant. quorum hinc atq; hinc promiſcuus clamor æthera* Iouiſq; *lampadas penetrabat.*

ILIADOS HOMERICAE LIBER XIIII.

Neſtor. NESTOREM *autē clamor etſi perpotantem non latuit.* Itaq; *ad compotorem inquit, Machaon, equidem uiſam quomodo ſe res habeāt, quid'ue ſibi uelit hæc iuuenū ad naues uociferatio.* Tu *uero ſedens uinum hoc perge potare, dum noſtra* Hecameda *aquam calefecerit,qua te cruore oblitū abluat.*Ego *autem conſcenſo ſuperiore loco, actum tamen quid rei ſit explorauero.* Poſthæc *uerba iacentem* Thraſymedis *filij clypeum multis terebratum ictibus ſumit (nam ſuum ob hanc ipſam cauſam ille habebat) ſumit item lanceam,& hanc & illum in prima ſua parte ferro lucentem.* Is *ubi extra tabernaculum ſtetit, protinus rem indignam agnouit,murum dirutum,* Græcos *ſatagentes,* Troianos *ferociter inſtātes.* Atq; *ut ampliuagum pelagus, cum aduentantium*

tantium uentorum conſcium purpureſcit, & aliquandiu fluctibus nondũ gementibus nutat, nec ultro citroq; euoluit undas, donec aliquis flatus ab Ioue dimiſſus certam in partem dirigat curſum: ſic animus Neſtoris æſtu curarũ bifariam fluctuabat, utrum ad pugnantes, an ad Agamemnonẽ iret, ſed ad Agamemnonem uiſum eſt ſatius, illis interea qui in acie erant mutuo ſe interimentibus, tum eminus miſſilibus, tum cominus gladijs alijsq; telis, quod ex ſono ipſo armorũ percuſſorum atq; fractorũ dabatur intelligi. Neſtorẽ cũ iret, reges qui uulnerati erant, Agamemnon, Diomedes, Vlyſſes è tentorijs progreſſi, obuiũ habuerũt. Stabant autẽ ſeorſum à loco certaminis pleræq; naues, parum à crepidine maris ſubductæ, ut quæ primæ ſubductæ fuerant, cæteræ gradatim interius, ultimas murus cingebat. Nam etſi ſpatioſum ſane erat littus, tamen cõmode cũctas naues, niſi anguſtias populi tẽderent, cõtinere non poterat. Ita primæ quæq; naues, ut laxius habitaretur, ſuper baſibus poſitæ, omnem littoris oram occupauerãt. Vt hinc ergo ſpectarent pugnã, tres ſimul reges proceſſerãt, ſingulis haſtilibus innitentes. Vehemẽter enim omnes clamor ille cõfuderat, ſed adhuc uehementius confudit Neſtoris aduentus, quem appellans ultro Agamemnon, Quid ita, inquit, ò Neſtor Neleiades, magna Græcorũ gloria, omiſſo tam ancipiti bello, huc te confers? Vereor ne quod Hector aliquãdo pro cõcione Teucrorũ minatus eſt, ſe nõ prius in urbẽ reuerſurũ, quàm & naues cremaſſet, & nos interemiſſet, id re perficiat. Nã ut locutus eſt, ſic omnia fieri uidemus. O' meam miſerã cõditionẽ. Cæteri Græci & ipſi irati mihi ſicuti Achilles, in inuidiã meã pugnare pro nauibus nolũt. Cui reſpõdẽs ſapiẽs Neſtor, Haud dubie, inquit, ita ſe res habet, & id Iouis ipſius Agamemnon. Neſtor.

conſilio

conſilio, qui huius periculi autor eſt. Murus quidē, quem ad tutelam noſtri nauiumq́; extruxeramus, cui cōfidebamus, qui uidebatur dirui non poſſe, dirutus eſt. Noſtri ad naues ſuſtinent prælium atrox, pertinax, & ubi neſcias, quantūlibet contēpleris, utrā in partem potius ab urgentibus hoſtibus premātur, ac trucidētur: ita intermixti cum illis ſunt, & eorū uociferatio fertur in cœlum. Nos uero diſpiciamus, quid hoc in caſu ſtatuēdū putemus, quod rei conducat. nam ut bellū ingrediamini, uobis ego nō ſuaſerim. Saucijs enim nequaquam intereſt ingredi bellū.

Agamemnon. *Agamemnon autē adhuc reſpondēs, inquit: Neſtor, quoniam murus cum foſſa, ubi tantū laboris exhauſimus, ſperantes illum tutelæ & noſtri & nauiū fore, nec poſſe dirui, nūc nihil tutatur, & dirutus eſt, ad nauesq́; certatur, nimirum nutu Iouis hoc fit, & ſibi eſt cordi, & ita ſibi eſt cordi: ut enim aliás (quod ſcio) propēſus erat in noſtrū fauorem, ſic nunc cum cæteris dijs hoſtibus fauet, eneruato nobis & animi & corporis robore. Quare agite acquieſcatis omnes ſentētiæ quam dixero: Quæcunq; naues ad crepidinē maris ſunt, eas omnes deducamus in aquā, deiectisq́; ancoris, erimus in ſalo uſq; ad ueſperā, tum cæteras, ſi hoſtes à bello abſceſſerint, deducemus. neq; enim perniciem fuga uitare, crimini dandū eſt, nocte præſertim. Et meliore loco eſt qui fugiendo euadit malū, quàm qui nolendo fugere, malo ipſo intercipitur. Ad hunc torue intuens*

Vlyſſes. *Vlyſſes, inquit: Atrida, quiſnam tibi ex ore ſermo excidit? Scelerate, dignior qui alteri ex abiectis hominibus exercitui imperares quàm nobis, quibus ab Ioue attributum eſt, iam inde ab ineunte ætate grauiſsima adminiſtrare bella, ut mutuo eſſemus auxilio. Ita'ne ſuſtines animo ab Troianæ urbis obſidione diſcedere, cuius potiundæ*

dæ cauſa tot ærumnas toleramus? Sile igitur, & eò magis, ne quis auditam iſtam inter alios orationem uulget, uti aliquis principũ, qui libere omnia diuulgare audeat, neu illi à tot militibus pareatur, in quot imperium obtines. Præterea, *ò ſtultitiam ſingularem, qua te præcipue notare debeo, qui iubes ſtante adhuc acie deduci naues, ut quæ optanda hoſtibus ſunt agamus, hoſtibus iam propè uictoribus.* Non enim *noſtri qui pugnam ſuſtinent, ſuſtinebunt, cum hoc uidebũt, & ut ab acie ad fugam nauesq; reſpicient.* Atq; *ita tuo conſilio principes* Græcorũ Græciq; *omnino fractis animis dilabẽtur, & noſipſos in prærupto fati poſitos præcipitabimus. Ad quem reſpondens* Agamemnon, *O* Vlyſſes, *inquit, quàm auſtera me oratione exulceraſti?* Equidem *non inuitos ego illos ad deducendas naues impellebam, ſed exiſtat aliquis, qui meliorẽ mea ſententiam dicat, ſeu grandior ſeu minor natu, cum mea bona gratia dicturus.* Tunc Diomedes *excepit:* Propè *adeſt uir iſte nobis nõ diu quærẽdus, ſi malitis in meam ire ſententiam.* Nam *is uir ego ſum, minimus quidẽ natu, ſed ex patre (unde ſicut quiuis gloriari poſſum) egregio genitus,* Tydeo *illo, qui ad* Thebas *occubuit.* Etenim Prœtus *treis ſuſtulit liberos,* Agrium, Melantem, & Oeneum *auum meum, minimũ natu, ſed uirtutis indole maximum.* Hic *ut alij duo, apud* Pleuronẽ Calydonemq; *habitauit, manens ſemper in patria.* Eius *filius peregrinatus à laribus (ita* Iupiter *cæteriq; uoluere dij) ſubſedit* Argi, *ducta in matrimoniũ filia* Adraſti, *ubi domum ſane locupletem his rebus quæ ad uitam pertinẽt, habuit: itemq; compluria latifundia, partim nuda ad ſerendũ, partim ueſtita arbuſtis in ordinẽ quincũcemq; digeſtis.* Fuerũt *quoq; ei non parum multi pecorũ greges, & præter hoc, ut uniuerſos*

Agamemnon.

Diomed.

uerſos Græcos rei bellicæ uirtute præſtaret. Hæc ut uera ſunt, ita mihi cõmemoranda, & audienda uobis fuerũt, ne uos exiſtimantes humilibus me ortũ eſſe natalibus, ne degeneraſſe credẽtes, cõtemneretis ſententiã meam, quãcunq; dixiſſem. Quid ergo dico? Eamus in prælium, etſi ſaucij, tamen neceſſitate uolente eamus, dũmodo ſimus extra teli iactũ, ne uulnus uulnerato addatur. Atq; illinc placantes eos, qui hactenus indulgentes iracũdiæ ſuæ, à pugna ceſſant abſuntq́;, adhortemur redire ad ſocios & dimicare. Hæc Diomedes. Cuius ſentẽtia libẽter audita ac probata, in prælium pergũt, Agamemnone præcedente. Ad quem

Neptunus. *Neptunus non ſegnis pro Græcis excubator, ſub ſenili ſpecie acceßit, prehenſaq́; eius dextra, inquit: Atrides, nũc gaudet, nunc lætatur apud ſe Achilles ex ſpectaculo cædis fugæq́; Græcorum, ſæuus, crudelis, demens, & prorſus amens. Sed ille quidem cum ſua ſibi amentia pereat, eiq́; deus infeſtus ſit. Tibi uero nõ ita multum dij infenſi ſunt. Nam ipſi principes duceſq́; hoſtium, quod & tu uidebis, à nauibus tentorijsq́; fugient, atq; inter puluerem palati, per campos repetent urbem. Poſt hæc uerba Neptunus curſum per caſtrenſem planitiem inijt, tam uaſtum exclamans, quantũ nouem decem'ue millia hominũ conſerentiũ prælium exclamarẽt, per quod uim cunctorũ animis iniecit, non modo bellandi, ſed etiam debellãdi. Iuno autem è ſummo olympi faſtigio ubi ſtabat, cõtinuo cognouit fratrem, eundemq́; leuirũ ſub aliena imagine uerſari in acie. Sed ut hinc lætabatur, ita illinc fodiebatur animo, quòd uidebat fratrẽ eundemq́; uirum in Idæo uertice ſedẽtem. Itaq; aliquãdiu ſecum meditata, quonã pacto mentem Iouis falleret, hæc uiſa eſt ratio præſtare: ubi ſe compſerit, adire maritũ in montem Idæum, ſi forte captus ille formæ*

uenuſtate

uenuſtate cũ uxore coëat, & inter amplexus oculis animoq́; mariti ſoporem irriget altumq́; mollemq́;. Igitur ad cubiculum pergit, quod ei filius Mulciber ſtruxerat, æreis poſtibus, fulgẽtibusq́; foribus, quæ ita arcana claui obſerabantur, reſerabanturq́;, ut eam nemo deorũ alius cogere ad officiũ ſuum poſſet. Has fores ubi recluſit, introijt, cluſit. Ante omnia ambroſium corpus amœnaq́; membra omnibus purgamẽtis liberat, deinde oleo pingui, ambroſio odorato, quod unguentum tethyomenon uocant, & erat iam antè confectum, oblinit. Cuius tethyomeni tractati tanta fragrãtia extitit, ut de domo ipſa Iouis in terram uſq; atq; in cœlum protinus continens odoris aura ferretur. Hac eo non cætera membra tantũ, id eſt, corpus, ſed etiam crines oblinit decoros, fulgidos, & quales eſſe numinis, ac quanti numinis eſſe conuenit. Eos poſtquam manibus pexuit, ac circum caput cõcinnauit, ambroſiam pallam amiciuit, quam Pallas intentiore ſtudio multa cum imaginum uarietate texuerat, ſubſtringente ea ſupra pectus aurea fibula. Tum ſe præcingit balteo centũ pendulis bullis diſtincto. Dehinc laminis auricularũ tranſpunctis, ex more tergeminas inaures appendit, læto hilariq́; quodam fulgore radiantes. Tum crines reticulo uelat recenti, eximio, & qui ſolem ipſum candore æquaret. Poſtremo diuinis pedibus lepidas reddidit crepidas. Atq; ita omni corporis apparatu ornata dia dearum, è thalamo proceßit, ſeuocatamq́; à cæteris dijs Aphroditam, hũc in modũ eſt allocuta: Gere mihi morẽ amãtißima filia in hoc, quod dicam, etſi nõ libenter obſequeris mihi atq; infenſa es, quòd Græcis ego ſtudeo, cũ tu ſis ſtudioſa Troianorũ. **Iuno.**
Cui reſpondens Aphrodita, inquit, Hera magni Saturni filia, prome quod in animo habes, in quod tibi obſeq animata **Venus.**

mata ſum, dum iſtud & meæ poteſtatis ſit, & futurum ex
Iuno. *mea dignitate. Ad quam Iuno doloſo animo reſpondens, Da mihi nūc, inquit, amorē ac cupidinē, quo tu mortales omnes immortalesq́; domitas. Volo enim me conferre ad extremos terrarū terminos uiſura oceanū, unde dij genus trahunt, & matrem Tethyn, qui dum Iupiter Saturnum ſubter terras ac maria detruſit, à Rhea me acceperūt, ſtu dioſe erudierunt; ſedulo educarunt. Cur autem eos nunc inſtitui uiſere? ut ex diſcordia ualde acerba ualdeq́; diuturna in gratiam, & à diuortio in quo poſt contracta odia perſeuerarunt, in coitum atq; concubitum reducam. Quod ſi tum uerbis meis, tum beneficio tuo effecero, ſemper me poſthac dilectam, ſemper uenerandā uterq; nomi-*
Venus. *nabunt. Ad hanc reſpondēs Venus, inquit: Profectò neq; officij neq; decoris fuerit, iſtud quod petis abnuere tibi, quæ in ſummi Iouis cubas amplexu. Hæc locuta, ceſton diſcolorem balteum, quem circa pectus gerebat, reuinctū ſoluit. Ibi inſunt amores, ibi cupidines, ibi illecebræ, ibi blandæ ſuadelæ, ibi deniq; omnia amatoria lenocinia ac ueneficia, quæ quantūcunq; prudentis declināt mentem. Hunc ceſton in manus Iunonis Aphrodita tradens, ait: Abde tibi intra ſinū hoc cingulū, per quod recipio tibi, quicquid in animo habes, effectū reportabis. ita in eo ſunt omnia ad cōciliandū amorem pertinentia. Ad hæc uerba cum riſiſſet Iuno, Venereū balteum in ſinu abdidit. Atq; illa abſcedente, illinc profecta eſt: arduumq́; olympū relinquens, deſcēdit in Pieriam amœnamq́; Emathiam. dehinc pergit ſuper niuoſos bellacis Thraciæ montes ac montiū uertices, ita ut pedibus terrā nō tangeret. Tum ex Atho ſupra fluctuoſum mare peruenit in Lemnon urbem diui Thoantis. Ibi germanum mortis Somnum cōuenit,*

manu

manu prehendit, atq; his uerbis affata eſt: Somne cuncto- rum hominũ pariter & deorũ princeps, ſi quando uerba mea exaudiſti, nũc uelim maxime exaudias: Sopora mihi oculos Iouis, ſimul atq; inſpexeris in mutuo nos ample- xu amori operam dare. Pro quo beneficio nõ modo habe- bo tibi perpetuã gratiam, ſed etiam referã, dato tibi ſolio aureo, perenni, decoro, atq; ita decoro, ut in eo filius meus Mulciber (nam is illud fabricatus eſt) quantus ſit arti- fex oſtenderit, unà cum ſcabello ad pedes ſolij, ubi tui de- licati pedes inter cõuiuia innitantur. Et ad eam Somnus, Iuno Saturni magni primigenia, equidem alium quemuis immortaliũ deorum tibi facile ſoporauerim, etiam apud ipſa fluenta fluminis oceani, unde cæteri dij genus ducũt. Saturniũ autem Iouem ſoporare nõ auſim præterquã ab eo iuſſus. magno enim me aliâs præcepto edocuit, quo die illum ego alto profundoq; ſopore cõplexus, mentem ſibi eripui, cum tu huius doli inuentrix in magnanimũ eius fi- lium Herculẽ, quem perditũ uolebas, redeuntẽ ab euerſa Troia, ſpurcas uentorũ tẽpeſtates excitaſti, ſeparatumq́; ab amicorũ comitatu in urbẽ Coon impegiſti. Quod Iu- piter ubi reſciuit, per impatientiã animi deos omnes pul- ſabat, proſternebat, per domumq́; iactabat, me præcipue quæritans atq; ueſtigans trepidum anhelantemq́;. Et in- ueſtigaſſet, ab ipſoq; æthere in mare iactaſſet, niſi domi- tori hominũ deorumq́; Somno nox ſaluti fuiſſet. Ad quã cum miſer confugiſſem, Iupiter etſi auidus ultionis, tamen iram cõpeſcuit, reueritus noctem, ne quid illam (ſi perge- ret iraſci) fortẽ oſtẽderet. Et tu Iuno nũc iubes iterũ me tantum periculũ aggredi? Cui Iuno: Somne, inquit, quid tibi cum iſta ſolicitudine? Quaſi uero tantæ curæ Troia- ni Ioui ſint, quantæ filius Hercules. An exiſtimas tantum

Iuno. Somnus. Iuno.

ex iis doloris poſſe contrahere, quantum ex illo cõtraxit? Veni igitur ſublato iſto metu, daboq́; tibi unam iuniorũ
Somnus. *Charitũ nuptui, quæ tua uocetur uxor. Somnus cum hæc audiſſet, gauiſus, Age, inquit mihi iuſiurandum interpone per Stygium flumen, altera manu tellurem, altera mare tenens, ut nobis teſtes ſint omnes dij inferi ſubter ima orbis Saturno aßidentes, te daturam mihi unam iuniorum Charitũ, nẽpe Paſitheã quam ſemper adamaui. Sic locuto Somno annuens Iuno, in illius uerba iurauit, in teſtimoniũ uocatis nominatim omnibus dijs ſubter tartara degẽtibus, qui Titanes appellãtur. At poſtquam cõceptis uerbis iurijurando adacta eſt, ambo relicta Lemno atq; Imbrea urbe, amicti aẽre, celeriter itinere cõfecto, mari primum egreßi, perueniunt in arborum ferarumq; parẽtem Idam, in locum primum, qui dicitur Lectos. Illinc itinere pedeſtri ire pergunt, ad eorũ inceſſum ſubtremente arborum coma. Erat illic inter cæteras abies quædã ſingulari proceritate, editißimo in aẽrem uertice. In hanc Somnus, Iunone progrediẽte conſcẽdit, ut ex ea os Iouis intueretur, in ipſis abiegnis frondibus abditus, ſub ſpecie monticulæ ac uocaliculæ uolucris, quam dij Chalcida uocant, homines autem Cymindem. At Iuno feſtinatis paßibus in Gargarũ ſummũ Idæ cacumen euaſit, ſeq́; oculis uiri exhibuit. Illius ſtatim pectus amor peruaſit, ubi conſpexit uxorem, qualis quondã peruaſerat, cum primo petito cõcorditer cubitu ſunt concubitu cõmixti, parentũ charitatem præ coniugali obliuiſcẽtes. Itaq; ſurgens, ante ora illius ſtetit, eamq́; prior allocutus eſt: Iuno, quid tibi cũ iſto*
Iupiter. *acceſſu? Quò properas ex olympo delapſa, cum equi tibi præſto non ſint, quibus aliquò feſtinabunda proueharis?*
Iuno. *Cui reſpondens doloſa uxor, inquit: Volo me conferre ad*

extremos

extremos terrarũ terminos, uiſura Oceanũ originẽ deorũ & matrem Tethyn, qui me ſtudioſe erudierunt, ſeduloq́; educarunt. Cur autem eas nunc conſtitui uiſere? ut ex diſcordia ualde acerba ualdeq́; diuturna in gratiã, & à diuortio, in quo poſt contracta odia perſeuerarunt, in coitum atq; in concubitum reducam. Sed prius ad te ueniendum mihi putaui, ne poſtea mihi uel tacitus ſuccenſeres, quòd non impetrata tua uenia ad domũ Oceani me cõtuliſſem. Nam quod de equis interrogas, qui me ſupra terras portabant & maria, ad radices huius montis eos reliqui. Cui reſpondẽs Iupiter, ait: Iuno, poſterius tibi dabitur illò ire. Age præuertas huic rei, ut coëas mecũ. Nũquam enim tam imperioſus neq; fœminæ neque deæ amor pectora mea poſſedit. Non uxor Ixionis, quæ præſtantiſſimũ Pirithoũ genuit. Non Danaës Acriſionis filia, quæ inſigniſſimũ uirorũ Perſea peperit. Non Phœnicis filia, quæ mihi ſingulares uiros Minoẽm Rhadamantẽq́; progenuit. Non Thebanæ Semeles atq; Alcmenæ, quarũ hæc magnanimũ Herculẽ, illa iucunditatẽ hominũ Dionyſium mihi ac filium enixa eſt. Nõ Cereris, nõ Latonæ, non poſtremo tui ipſius, quãtũ nũc me tenet ac titillat tui libido. Ad hunc doloſe reſpondẽs Iuno, Qualẽ tu quæſo, inquit, mi Iupiter protuliſti ſermonem? Scilicet hoc in cacumine rem mecũ habere cõcupiſcis, ut omnia in propatulo agamus? quid dedecoris ignominiæq́; paſſuri, ſi quis aliorum cœlitũ cubãtes inſpiciat, paſſimq; adiẽs cæteros deos hãc de nobis fabulã diſſipet? Equidẽ, ut de me dicã, cũ ad opẽ Veneris ſurrexiſſem, nõ eſſet mihi frons domum noſtram reuertẽdi. Quòd ſi tibi iſtud agere utiq; libet, atq; omnino animo inſidet, eſt cubiculum, quod filius communis tibi fabricatus eſt, ac firmis foribus poſtibuſq́; muniuit. Iupiter. Iuno.

Illuc cubitum eamus, quoniã ita te cepit libido coëundi.
Iupiter. Cui Iupiter: Iuno, non eſt cauſa cur aut deorũ aut hominum oculos uereare arbitros. eiuſmodi enim tibi effundã ex auro nubẽ, ut per eam ne ipſe quidem ſol, & ipſo perſpicaciſſimo ſidere, tamẽ nos inſpicere nõ poſſit. Sub hæc uerba Iupiter ulnas uxori circundedit, ſubter quos nouas ſtatim herbas tellus ipſa procreauit, teneras, denſas, roſidas, odoratas, floribus inter uirorem capita tollẽtibus, loto, croco, hyacintho. Ibi coniuges recubuerunt, obducta deſuper miræ pulchritudinis aurea nube, unde prælucens in ſubiectos ſtillicidium irrorabat. Cum autẽ hũc in modũ Iupiter Venere ac ſomno depoſitus, in uxoris quieſcit amplexu. Sõnus ab arbore ad caſtra curſum intendit, hæc Neptuno denunciaturus. Ad quem proxime accedens, ita
Somnus. locutus eſt: Age nunc Neptune ſtudioſius tutare Argiuos hoc temporis momẽto, dum Iupiter dormit. Dormit enim mollem ſoporem, quem ego illi offudi cubanti cum uxore. Nam ad cubandũ ſecum ob hanc cauſam uxor ipſa ſeduxit. Poſtquam hæc locutus eſt Somnus, ad inclytas hominum tribus abijt. Neptunus uero illius uerbis confirmato magis animo ad tutandas partes, cõfeſtim longe progreſ-
Neptunus. ſus, ad primos ſic inquit: Argiui, itáne per ſecordiam cedetis uictoriã Hectori, ut cum ſuo decore, noſtroq; dedecore naues exurat? id quod ipſe loquitur ac iactat, quoniã Achilles animo exhulcerato in præliũ nõ eſt deſcẽſurus. Cæterũ nõ ita multũ nobis Achilles requiretur, ſi nos inuicẽ ad mutua auxilia excitemus. Sed agedũ aſſentiamini cuncti ſententiæ meæ: Omnes qui è nobis bellatores ſunt, habẽtes anguſtiora ſcuta, commutent cum alijs minus bellatoribus, ampliora ſcuta habentibus. Atq; induti optimis quibuſq; ex omni exercitu clypeis, ac lucẽtiſſimis quibuſque

quibuſque galeis tecti, longiſsima quæque pila tenentes manibus, eamus. Imò uenite me duce, atq; affirmante Hectorem, quantumlibet obluctetur, nō amplius eſſe manſuetum. Hæc locuto Neptuno aſſenſi cuncti libenter obtemperarunt, ipſis quoque regibus, Agamemnone, Vlyſſe, Diomede, etſi uulneratis, in hoc operā ſuam nauātibus. Nam adeuntes unumquenq; permutabant arma, melioribus meliora, deterioribus deteriora tribuentes. Poſteaquā omnes ita inſtructi ſunt, quicquid interualli inter tentoria nauesq; ac mare implentes, ire pergunt, duce Neptuno ſtrictum ferente gladium, prælongum, præacutum, & ueluti fulgur præfulgidū, quo non eſt fas deum ferire homines, ſed tantū coërcere ferientes. Troiani è diuerſo, ubi & ipſo ſub Hectore ornati ſunt, ſuprema animorū cōtētione pugnā adoriuntur. Tam igitur horrida iubilatione utriq; cōcurrerūt, illi ſub Neptuno, hi ſub Hectore duce, quāto nec boatu marini fluctus longo tractu maris à truci aquilone propulſi littoribus illiduntur, nec fremitu flāma ignis nacta cremandi licentiam in confragoſo arboribus monte deſæuit, nec ſtridore uētus, cum maxime uiolentus eſt, in arduis arborum comis inſanit. Ibi primus omnium Hector aduerſa fronte in aciem proceſsit, telumq; contorſit, ictu uano, non iactu. Nam percuſsit quidē Aiacem, ſed ne telum perſtringeret corpus, impedimēto fuerunt ambo baltei (hunc enim locum percuſsit) alter clypei, alter enſis, qui ſimul à dextro humero per obliquum pectus intenti erant. Hanc fruſtrationem ictus ægreferēs Hector, ut aduerſariorum & ipſe fugeret ictum, ad ſuos ſe recipiebat, ſed eum Aiax ſublato ſaxo, qualia multa ad ſuffulciendas naues inter pugnantiū pedes proiecta erāt, inter pectus iugulumq; percuſsit. Quo ictu Hector uelut

turbo, quē ſtrombum dicunt, rotato corpore, excuſſo dextera pilo, labente ſiniſtra clypeo, inclinante caput galea, in terrā cum ingenti armorum ſonitu non aliter corruit, quàm quercus de cœlo tacta radicitus cadit, tetrū reddens odorem ſulfuris, ita ut qui proximi aſtiterant, attonitis illam ſenſibus ſpectent (dira enim res eſt Iouis fulmen) Græci conſpecto humi Hectore, exclamant, accurrunt, in unum pro ſe quiſq; tela iaculantur, pertrahere ad ſe poſſe hominem ſperant. Verum nulli, non modo pertrahendi, ſed ne feriendi quidē facultas fuit, prius intercedētibus Troianorum ſociorumq́; fortiſsimis, Polydamāte, Aenea, Agenore, Sarpedone, Glauco. Quid hos dico? Nemo hoc in caſu tuorū te neglexit Hector, ſed uniuerſi, ut quiſque proximus ſteterat, ſcutis protexerūt. Tum ſodales humo ſublatum inter manus ex acie ad equos uſq; aſportarunt, quos extra tumultum certamenq́; auriga in cataphratto ſtans curru cuſtodiebat. Ibi collocatū ac grauiter gemētē ad urbē remiſerūt. Cum uero ad flexuoſa fluenta Xanthi, quem Iupiter genuit, uceniſſent, è curru deponunt, reſperguntq́; aqua. Tum ille reſpirās aſpexit, ſurgensq́; in genua, atrū cruorem euomuit, atq; iterū retro labens ob intolerabilem dolorē plagæ, oborta oculis nocte, intermortuus iacuit. At Græci, ubi ſubtractum bello Hectorem uiderunt, creſcente audacia magis ac magis hoſtem urgent, quorū longe primus Aiax Oileus inſiliens, lancea cominus ferit Satniū Enopis filium ac Naidis Nymphæ, ideo ſic uocatum, quòd eum paſcēte boues Enope propter ripas fluuij Satnientis illa peperiſſet. Hic, ubi eū Aiax percuſsit (percuſsit autē apud uterum) cum ad ſuos reſilijſſet, ad eius cadauer aſpera pugna concitata eſt. Et eximius Polydamas auxilio iacētis ueniens, dextrū humerū Prothoënoris

thoënoris

thoënoris Areilyco geniti lancea traiecit. Eoq́; in latus humi fuſo uehementer exclamans, inſolenter hoſtibus inſultabat: Non incaſſum arbitror ex dextra Polydamantis exiſſe telum, ſed ab aliquo ueſtrũ fuiſſe corpore exceptũ, eoq́; telo illum*inueniẽtem ad altam Plutonis domum deſcendere. Mouit ſtomachum Græcis Polydamantis hæc proterua iactatio, & præcipue Telamonis Aiacis, qui proximus Prothoënori ſteterat. Itaque ſtatim in illum elato gradu obeuntem, iaculum iecit. Quod Polydamas ut letiferum, proiecto in trãſuerſum corpore, uitauit. Sed Archilochus Antenoris filius accepit (eum nanque potius dij deſtinauerant neci) ubi occiput ceruixq́; committuntur, amputatisq́; cum intimo gutture ambobus neruis, prius caput in terram decidit, ore naſoq́; per puluerẽ reuolutis, quàm crura ac genua. Sub hæc Aiax Polydamantem compellauit: Animaduerte mihi Polydamas, ne uanum reſponde. Nunquid tibi feciſſe paria uidemur, pro eo quem amiſimus hoc occiſo? qui neque inſtrenuus uidetur, neque ex inſtrenuis natus, ſed aut frater Antenoris, aut filius aut certe (quod plane uideo) gentilis. Hoc Aiacis & facto & ſermone Troiani moleſtiam contraxerant, & in primis Acamas, protegens fratrem occiſum, Promachum Bœotium pedibus cadauer trahentem lancea extinxit, & immenſa uoce inſultando gloriabatur: Argiui ignaui, lingua quàm manu pugnaciores, non ſolos nos tanget dolor luctusq́;: nam & de uobis quoque hic plerique mactantur. Inſpicite an uobis Promachus meo proſtratus ictu dormitet. Profecto non diu fratris mei extitit inulta nex, ne ſine cauſa gloriari quis ſoleat, ſe domi fratrem reliquiſſe necis ultorem. Sic fatus, indignationem Græcis excitauit, præcipuéque Peneleo.

Polydamas.

Telamonius.

Acamas.

Cuius turbide uenientis ictum non opperiente Acamante Ilioneus excepit, filius Phorbantis, hominis ſane beati, quòd eũ Mercurius è Troianis præcipue diligebat, fortunisq; auxerat, & qui ſolam hanc ſobolem ex uxore ſuſceperat. Huic nunc ſubter ſupercilium, hoc eſt, in ipſum cilium, ubi radix oculi ſedet, iaculum incidens effoſſa pupilla per ipſam oculi ſedem, perq́; neruos in ceruicē exijt. Eidem cum ad ictum ſuccidiſſet, ambasq́; manus extendiſſet, Peneleus educto enſe ceruicem mediam haurit, caputq́; cum galea humi deiecit. Caput adhuc iaculo confixum, quod uelut papauer protendens, papauerq́; appellans, hoſtibus oſtentabat, conuiciumq́; faciebat his uerbis:

Peneleus. *O' Troiani, cum ego uxori Promachi reuerſus cum alijs Græcis in patriam renunciauero, Ilioneum ab amantiſsimis parentibus domi lugeri à me interemptum, non tamē illa uiro fruetur. Hæc ille. Troiani uero trementibus formidine genibus lymphati pro ſe quiſq; circunſpiciebant, quo præſens fugerent exitium. Hoc loco muſæ cœleſtia domicilia incolentes, dicite mihi quæſo, ubi Troianos in fugam Neptunus uertit, quiſnam Græcorum primus & uita ſpoliauit et armis hoſtem? Primus Aiax Telamonius, præſtantiſsimum uirum Hyrtium Gyrti filium Myſorū principem interemit, Antilochus Phalcē & Mermerum, Meriones Morim & Hippotionem, Teucer Prothoonē Periphetemq́;, Menelaus Hyperenorem principem aduerſo in uentre percuſsit, atq; intima exta lacerauit. Illi offuſis ad lumina tenebris, anima per ipſum uulnus exire adacta eſt. Plures autem quàm alius quiſpiam obtruncauit Aiax Oileus, ut qui primus propter ſingularē pedum uelocitatem premeret hoſtium fugientium terga, quoties Neptunus illos in fugam compuliſſet.*

Iliados

ILIADOS HOMERICAE LIBER XV.

SED ubi Troiani per ripã, per ſtipites, per foſſam fugiẽtes multis ſuorum amiſſis ad currus cohibito curſu reſtiterunt, trepidi, cõfuſi, palantes, Iupiter in Idæo uertice experrectus, ſurgẽsq; à Iunonis latere ſtetit, cõſpexitq; ambas partes, & in partibus uerſari Neptunum, Troianos quidem fugere, Græcos uero inſtare, Hectorem autem in campo depoſitum inter aſſidentium ſociorũ coronam, & in ultimis eſſe, arcte & ſuſpirioſe meante ſpiritu, atq; inter anhelitus reddente ſanguinem, quoniam non ab inualidiſſimo Græcorum erat percuſſus. Hunc tali in caſu miſeratus deorum atque hominum pater, toruo conuerſus in Iunonem uultu, ſic inquit: O inexhauſtæ malitiæ caput, doli artifex inexpugnabilis, ingrata nequitiæ tuæ opera, & Hectorem abegit à pugna, & ſocios adegit in fugam. Mihi crede, ſi eadem nunc machinationis malignitate, qua iterum aliâs me captaſti, loris te operiam. An non memoria tenes, cum te in uincula compegi, cum ab alto ſuſpenſa inter æthera & nubila pependiſti, gemina incude ad pedes, immenſa auri maſſa ad manus alligata? quod ægre ferentes reliqui dij cœlites, adeo te circunſiſtentes non potuerunt ſoluere, ut eos, prout quenque ceperã, ab arduo olympo rotauerim, uix ducentes animas ac male uiuos, cum in terram peruenerant. Ac nec ſic quidem placari animus potuit ex dolore contracto, ob dium Herculem, in quem tu contractis cum borea conſilijs fœdam tempeſtatem concitaſti,

Iupiter.

citaſti,cum eū nauigare iuſsiſſes. Deinde miſerū in Coum oppidum impegiſti, unde ego per te peſsime mulctatum eripui, & Argos reduxi. Hæc tibi ego in memoriam redigo, quo à tendēdis mihi inſidijs aliquādo deſiſtas, unde intelligas, quid lucri feceris concubitu noſtro ac coïtu,ad quem captandi mei gratia ueniſti,ab alijs dijs tuæ uerſutiæ conſcijs. Sic locuto Ioue, expauefacta Iuno, hunc in

Iuno. *modum excepit: Per ego nunc tibi terram hanc, per hoc ſupra nos latiuagum cœlum,per ipſam ſubter ima terrarum labētem Styga,ſanctiſsimum religioſiſsimūq; omnibus dijs iuſiurandum, per tuum ſacroſanctum caput, & per noſtrum ab ineunte adoleſcentia genialem thorum, per quē nunquā deierare uana auſim, iuro,non meo inductu Neptunū,ſed ſuo,ſuaq; ſponte,quòd miſereretur ſtragis Græcorum, ueniſſe ad ferendas eis ſuppetias, atq; ita Hectorē Troianosq; mulctaſſe.Ego uero,ut probe animum meum ſcias, non modo mihi perſuaſi, ut tibi morigera ſim,ſed etiam illi ſuaſerim,ut idem ingrediatur iter, quod tu altitonās Iupiter ingredi cœpiſti. Ad huius ora*

Iupiter. *tionem cum riſiſſet Iupiter,ita reſpondit: Poſthac Iuno, ſi unanimis mihi fueris, quoties inter deos ſedebis, facile Neptunus quantumcunq; aliò propenſus ſit,tamen ſuā uoluntatem ad meam tuamq; cōuertet. Quod ſi tu ex animo ac uere locuta es, i nunc ad conciliabula deorum,accerſitum iuſſumq; uenire huc Irim atq; Apollinem, ut Irim ad Neptunum mittam, iuſſuram illi meis uerbis, ut deſiſtat à bello, domumq; redeat. Apollinem uero ad Hectorem,ut eum relaxet a doloribus quibus nunc angitur, inſpiretq; priſtinas uires, & ad repetendam incitet pugnam, hactenus, ut Græcis iterum in trepidam fugam uerſis, atq; in naues Achillis incidentibus, ipſe Achilles*

ſodalem

ſodalem ſuum Patroclum auxilio mittat:eumq; mox edita plurimorum hoſtium cæde,tum aliorum,tum filij mei Sarpedonis, Hector propius urbem interimat, & ipſe poſtea ab irato Achille occidendus. Poſt illa aßidue ex omni bello meo numine à nauibus ad urbẽ fugati diſcedent, dum Græci Palladis artibus excelſam Ilium ſubuertant. Quocirca neq; prius ipſe ab indignatione deſinã, qua Græcos mulctare inſtitui,neq; alium deorum eis huc ferre auxilium ſinam, quàm Achillis cupiditati ſatis fecero,prout ſemel Thetidi matri promiſi,ac capite annui: quo die illa genibus meis aduoluta,ut filio hunc honorem haberem,obſecrauit. Hæc locuto Ioui obtemperans Iuno,ab Idæis iugis in cœlum ſubuolauit eadem feſtinatione ac celeritate,qua mens prudentis hominis,& qui multum terrarum peragrauit,recurſat,cum multa ſibi agenda inſtant,huc ſe conferat an illuc.Vt appulit,& ad cœtum deorum,qui in domo Iouis erant peruenit, ab illisq; conſpecta eſt,omnes ei officij gratia aſſurrexerunt,obuiã ierunt,& pro ſe quiſq; pateras porrexerunt.Illa poſthabitis alijs,è manu Themidis paterã cepit (nam hæc officioſior cæteris obuiam præcurrerat)atq; huiuſmodi uerbis eſt eam allocuta: Quid ita Iuno , ut uideris , attonita ueniſti? nimirum à tuo coniuge perterrefacta. Cui reſpondens Iuno, Ne, quæſo, inquit, dea Themis à me iſta ſciſciteris, quæ ipſa per te noſti, quàm impotenti ille ſit animo atq; immiti. Tu uero, quæ domi tempeſtiuo deorum conuiuio præſides,parage munia tua.Tamen ex me audias licet unà cũ cæteris dijs,quàm indigna Iupiter & ait,et agit, haud ſane peræquè omnibus uel dijs uel hominibus, ſi qui forte conuiuantur hilarius, futura uoluptati. His dictis reſedit, & cum per domum conturbatos uideret,riſit,

Themis.
Iuno.

ret, riſit, ſed labris tantum, citra illam lætitiæ teſtem hilaritudinem frontis. Tunc arguens cunctos, talibus allocuta
Iuno. *eſt: O nos imperiti ac uecordes, qui antehac conati ſumus, uel poſthac conabimur, adeuntes Iouem reuocare ab eo, quò animum intendit. Deſciſcentes nanq; ab eo ait ſe nihili facere, neq; ut retineat ſibi curæ eſſe. Se enim longe nobis uniuerſis ui uiribusq; præſtare. Et hinc habetis quicquid mali uos ſinguli habetis, quorum eſt in primis Mars, ut opinor, occiſo in acie Aſcalapho, quem Mars filium & ex omnibus mortalibus ſibi dilectiſsimum ait.*
Mars. *His auditis, Mars utraq; manu feriẽs femora atq; eiulãs, ad cæteros inquit: Nemo ueſtrum dij cœlites inuidia me uideri dignum ducat euntem ad caſtra Græcorum, ulciſcendi filij gratia, etiã ſi mihi fatale ſit Iouis fulmine ictũ me iacere inter cadauera puluere ac cruore concreta. Sic locutus, iuſſit Metum Terroremq; iungere equos. Ipſe fulgẽtibus ſe armis accingebat. Qua ex re maior aliqua turba atrociorq; indignationis excitata eſſet in deos, niſi publica uice commota Pallas relicto ubi ſedebat ſolio, ſurrexiſſet è ueſtibulo, atq; illi è capite galeam, ex humeris parmam, è manu lanceam detraxiſſet, poſitisq; armis, illũ uerbis etiam caſtigaſſet, inquiens: Vtinam perires ſtolide,*
Pallas. *uesane, demens. Nam fruſtra aures ad audiendum habes, qui nec intellectum incolumem, nec pudorem habes. Non exaudiſti, aut non intellexiſti, quæ Iuno ab Ioue digreſſa renunciauit? An mauis criminibus tuis accedere cumulum, ut iterum quãuis animo rumparis, huc reuerti cogare? Imo Iouem reuerti cogas, non modo in tuũ malum, ſed etiam in noſtrum. Protinus enim ille relictis Græcis atq; Troianis, reuerſus in cœlum, turbam ciebit: & nos omnes tam inſontes quàm ſontes ordine plectet.*

Quocirca

Quocirca nunc te iubeo ſedare perturbationem de filio amiſſo. Nam alij quoq; fortiores iſto ac præſtantiores et prius occubuerunt, & poſterius occumbent. Nimij enim negocij fuerit, omnium mortalium genus ſobolem à mortalitate uindicare. Sic memorans Pallas, Martem in ſolio collocauit. Iuno autem ſeuocatis extra domum Apollini Iridiq; deorũ nunciæ mandata Iouis expoſuit, inquiens, Iupiter ambos uos quàm celerrime ad ſe in Idam ire iu= Iuno. *bet. Ite igitur atq; illi uos ſiſtite, acturi quicquid iniunxerit uobis, atq; præceperit. Sub hæc uerba Iuno regreſſa, in ſolio ſuo reſedit. Illi ab olympo deuolantes ad fœcundam arborum ferarumq; Idam, offendunt Iouem in celſo Gargaro ſedentem, fragrantißima nube ambitum. Cui cum præſto fuiſſent, ſteterunt. Iupiter ijs conſpectis haudquaquam iratus, cum uerbis uxoris celeriter obtemperaſſent, Irim his uerbis priorem eſt allocutus: Iri, ire te,* Iupiter *& ire celerem uolo ad principem Neptunũ, nihilq; præuaricari, ſed cuncta quæ mando renunciare. Præcipe ei uerbis meis, ut omiſſa pugna atq; acie, uel in cœtum concedat deorum, uel in domicilium maris. Quòd ſi cõtumax quàm dicto audiens eſſe maluerit, etiam atq; etiam conſideret, ne meum in ſe impetum, quantumlibet ſit fortis, expectet, intellecturus quanto ego ſim fortior ac maior natu. Quanquam ipſe intelligit hoc, atq; ita intelligit, ut ne uerbo quidem proferre ſuſtineat ſe æquiparandum eſſe mihi, quem cæteri dij contremiſcunt. Sic locuto Ioui obtemperans Iris, ab Idæis collibus ad almam urbem Priami ea ſedulitate ac feſtinatione deuolauit, qua niueæ ſtillæ ac gelida grando ab ætherei aquilonis turbine diſcuſſa, decidit è nymbo in terram. Et cum proxime ad Neptunum acceßiſſet, ita inquit: Princeps Neptune, quendam* Iris.

tibi

tibi à Ioue nuncium perfero. Præcepit tibi ille, ut omiſſa pugna atq; acie, uel in cœtum concedas deorũ, uel in domicilium maris. Quòd ſi contumax quàm dicto audiens eſſe malueris, minatur ſe huc aduerſus te in prælium uenturum, & ut manus ſuas uites iubet, eſſe ſe multo & uiribus et natu maiorem. Te uero ne uerbo quidem ſuſtinere, ut te ſibi æquipara res, quẽ cæteri dij contremiſcũt. Ad

Neptunus. *hanc Neptunus grauiter indignatus, O rem indignam, inquit: Eſt ille haud dubie magnus præditus uiribus, ſed ſuperbius quàm pro uiribus loquitur, qui me parem ſibi dignitate, niſi morem geſſero, minetur uelle ui coërcere. Etenim tres liberi ex Saturno nati ſumus & Rhea, Iupiter, ego, & Pluton, ſuam quiſque dignitatem ſortiti. Nam cum trifariam uniuerſa diuiſiſſemus, ſorti rem commiſimus. Mihiq; ceſſit mare, Plutoni infernæ tenebræ, Ioui cœlum cum laxo æthere & nubibus. Terra autem & olympus non certi dei, ſed communes omnium ſunt. Quamobrem nihil eſt mihi cum iſto concilio Iouis, habeat ipſe rationem cum portione quæ ſibi obuenit. Etſi prævalidus eſt, tamen in ea ocioſus maneat, nec me uelut humilimum quendam territare uelit, tanquam manus illaturus. Quibus uerbis ſic imperioſis conſentaneum fuerit filios potius filiasq; caſtigare, qui ei iubenti uelint nolint*

Iris. *parebunt. Cui reſpondens Iris: Hunc'ne ipſum Neptune ſermonẽ tuum Ioui referam, acrem præruptumq;, an ſententiam retractas? Retractant enim bonorũ mentes in loco ſentẽtias ſuas, & te non fugit, ius plectendi competere*

Neptunus. *re ſemper grandioribus natu. Ad hæc reſpondens Neptunus, inquit, Recte ſane tu quidem Iris dea locuta es. Et tunc profecto bene habet operæq; precium eſt, quoties nuncius circunſpectus eſt. Verum urit mihi mentem hoc,*

atq;

atque cor lacerat, cum uelit eos, qui immortales ſunt ac
æquabili dignitate præditi, petulantibus uerbis inceſſere.
Cæterum etſi iraſcentis cedere non eſt, cedam uolens, ta-
men teſtatus apud te minas meas, quod tibi ex animo lo-
quor: Si ille ſine me, ſine Minerua, ſine Iunone, ſine Mer
curio, ſine Vulcano induxerit in animũ parcere Troia-
nis, nec urbẽ euertere, non dato hoc uictoriæ decore Ar-
giuis, ſciat inexpiabilem nobis iracundiam fore. Sic locu-
tus abſceſſit, repetitoq; mari ſubijt aquas, relictis Græcis
magnum ſui deſiderium relinquens. Tunc Iupiter ad Iupiter.
Apollinem ait: Ito nunciare Apollo ad eximium Hecto-
rem, poſtquam Neptunus ad mare conceſſit, deuitans è
noſtra manu infortunium, ſi bellum in me ſumere uoluiſ-
ſet, quod quale ſit, edocti ſunt, & nimiũ edocti alij quoq;
dij, ut illi inferiores inferis, qui circa Saturnum agũt, ma-
giſq; ex uſu amborum fuit & meo & ſuo, eum concede-
re ab oculis meis etiam iraſcentem, nec expectare manus
meas, quod ſine ipſius malo fieri non poterat. Tibi uero
ſumpta ægide, qua maxime terrorem incutias Græcis, ſit
curæ Hector. Ipſiq; eatenus magnam uim excites, dum
Græci fugientes ad naues Helleſpontumq; deueniant. Ibi
ego quid facto dictoq; opus ſit curabo, quo rurſus Græ-
ci ab eo labore reſpirent. Hæc mandata patris obedien-
ter Apollo exequens, ab Idæis iugis ſe dimiſit, accipitri
ſimilis uelociſſimo omnium auium, ſed mitium uenatori.
Reperit autem Hectorem non intercluſo ſpiritu anhelan-
tem, non fatigatum ſudoribus, non ſtratum, ſed ſeden-
tem, ſed mentis compotẽ, ſed circumpoſitos ſocios agno-
ſcentẽ. Et hæc tum primum, poſtquam eum Iouis numen
alleuarat. Ad hũc accedens ac corã ſtans Apollo, ita pro- Apollo.
locutus eſt: Hector Priami nate, quid tu hic ita emotus
à cæteris?

à cæteris? quid ita tenui ualetudine? Num tibi quid ad=
Hector uerſi accidit? Cui uix per imbecillitatem reſpondens He=
ctor, Quiſnam tu, inquit, es deorum optime, qui me co=
rã interrogas? an te præterit me apud naues à forti Aia=
ce, cum eius obtruncarem ſocios, ingenti ſaxo afflictum,
atq; ita interceptam animam fuiſſe (nam in pectore per=
cuſſus ſum) ut crediderim me hodie manes ac domũ Plu=
Apollo. tonis fuiſſe uiſurum? Cui princeps Apollo, Tu uero, in=
quit, bono nunc animo eſto, habens me tantum præſidẽ,
qui ſum Apollo, ab ipſo Ioue Idam inſidenti ad tutelam
tui protectionẽq; dimiſſus, quiq; antehac & te & tuam
patriam liberaui. Age igitur iube equites omnes caſtra
uerſus immittere equos, quibus ego præcedens, omnem
ad procurrendum muniam uiam, & conuertam hoſtes in
fugam. Sic locutus, ingentem uim Hectori inflauit: ita, ut
qualis equus diuturno ocio paſtus ad plena præſepia, tã=
dem ruptis uinculis fugit: nactusq; planitiem, erectis cre=
pitantibusq; pedibus, ſublimi ceruice inſurgentibus iu=
bis, currit in aſſueta aut paſcuis loca, aut lauationi flu=
mina, aut uiribus fretus, in polias equarum: talis He=
ctor percepta dei uoce ibat, ſublimibus pedibus, ac ple=
no gradu, exhortans equites repetere pugnam. Et quẽ=
admodum agreſtibus uiris, agreſtibusq; canibus aliquan=
do contingit, ut dum cornigerum ceruum aut feram ca=
ptam indagant, nec adipiſcuntur, quippe tuentem ſe aut
inacceſſa petra, aut horrido ſaltu, ſi eis ita indagan=
tibus atq; acclamantibus interueniat in ipſa uia uilloſus
leo, ſtatim quantumlibet animoſi, auertuntur in fugam.
Sic tunc contigit Græcis, fugientes Troianos cum omni
manu inſequẽtibus, atq; omni telorum genere prementi=
bus. Quibus ubi conſpectus eſt Hector, ſocios in prælium
reuocans,

reuocans, omnibus timor incuſſus eſt, & animus ad pedes decidit. Ibi Thoas Andræmonis filius, inter Aetolos indole uirtutis longe primus, inter cæteros Græcos iaculatione egregius, ſtataria pugna eximius, eloquētia in contentione (cum de laude eloquētiæ inter iuuenes certaretur) paucis cedens, prudenter more ſuo ad cæteros Græcos ita inquit: O ſocij quid hoc eſt, quid ego miraculi cōſpicor? Hector quē prorſus Aiacis manu necatū cūcti ſperabamus, en uiuit, ualet, uiget. Profecto aliquis ei deorum & opem & ſalutē tulit, nec ſine Iouis numine nunc tanta præter cæteros bellatores alacritate uerſatur: & ſicut prius plurimos noſtrorum luce orbauit, ita nunc quoq; opinor orbabit. Quare accedite uniuerſi ſententiæ meæ, iuſſa hinc abire omni plebe ad caſtra, nos qui robur exercitus ſumus, hic perſtemus, obſiſtamusq́; hic primū Hectori, excipientes eum infeſtis telis. Sic enim intercluſo ſibi tranſitu, quantocunq; feruore ſit, tamen ut ſentio reformi dabit irrumpere. Sic locuto Thoanti, libenter aſſenſi omnes paruerunt. Conuocatisq́; præſtantiſſimis quibuſq́; Græcorum, per eos, qui circa Aiacem, circa Idomeneum, circa Teucrum, circa Merionem, circa Megem, remiſſa plebe ad naues, flos Græci exercitus in prœliū ſe inſtruxit, confertusq́; hoſtiles copias opperiebatur, et ipſas cōferto agmine procedentes, Hectore duce, quem nube amictus Apollon præibat, manibus geſtans ægida horrēdam, denſisq́; crinibus obſeptam, ac fulgore radiantem. Eam Mulciber ad inijciendum hominibus metum Ioui donauit. Itaq; exorto truci utrinq; clamore, primum ſagittæ è neruis, moxq́; lanceæ è ualidis manibus emicabant: quarum pars, ut extabat, in hoſtilia corpora perferebatur, pars non perlato ictu inter utranq; aciem innoxia Thoas.

t humi

humi deſigebatur. Videres crebra miſsilia per aërem aduerſa uolitare. Videres per ſolum corpora hominum percuſſa uolutari, ſed hoc tandiu, quandiu immotam Apollon ægida tenuit. At ubi aduerſo uultu in Danaos intuens, illam edita ſimul ingenti uoce concuſsit, tunc animorum ferociam illis extinxit, nec aliter priſtinæ uirtutis immemores effecit, in fugamq; conuertit, quàm duo leones nocturno ſilentio, uel ingens armentum boum, uel numeroſum gregem pecorum per abſentiam magiſtri repentino aggreſſu confundunt, atq; diſpergũt. Et ut Græcis timidam fugam, ita Troianis atque Hectori alacrem uictoriam dedit. Ibi Troiani ſuum quiſq; de hoſtibus aliquem perimit, ſed Hector Aeneasq; binos. Hector Stichiũ Arceſilaumq;, Stichium quidẽ Bœotiorum principem, Arceſilaum uero intimum Meneſthei ſocium. Aeneas Medõtem & Iaſum, quorum alter erat frater Aiacis Oilei ex patre tantũ, extra matrimonium natus. Idem à natali ſolo ſemper extorris, ex quo germanum Eriopidis nouercæ obtruncauit, tunc in Phylacem conceſsit. Alter filius Spheli, nepos Bucoli, idem Athenienſium dux. Polydamas Meciſteum, Polites Echium, & hunc inter primam aciem. Agenor Clonium, Paris Deiochum, quem inter primos pugnatores inſequens iaculo, extremum humerum ſic transfixit, ut ex anteriore parte cuſpis tota emineret. Hos interemptos cæteroſq;, cum interemptores ipſi cruentis armis ſpoliãt, tunc Græci, quà cuiq; fugiendi copia erat, per depreſſam foſſam neceſsitate cogente ſubeunt caſtra. Hector autem uaſta tum uociferatione iubebat, ſuos omiſsis cæſorũ ſpolijs, ingruere ad naues, inquiens, Hector. *Quemcunq; alibi uſpiã ſeorſum à nauibus animaduertero, huic ego eodem in loco eripiam ſpiritum, ut ne funeri quidẽ fratres ſororesq;*

poßint

poſsint iuſta perſoluere, ſed canes ante urbem noſtram eius membra dilanient. Sic locutus, terga equorum ut maturarent ire flagellabat, ſingulos ſuorum ordines appellans. Illi perpetuo ac minabundo in hoſtes clamore datis habenis iugales equos remittunt, omnesq́; cum Hectore feriunt. Ante quos tu Apollon aggerem circunductũ cum muro pedibus proruens, in ipſius foſſæ medium deuoluebas, tantumq́; opus non difficilius diruens, quàm puer ad crepidinem maris ea quæ pueriliter è ſabulo ſtruxit, iterũ manibus & pedibus deſtruxit. Tantumq́; uiæ Troianis poſt Græcorum abs te fugatorũ terga muniſti, in lõgum latumq́;, quãtus eſt haſtæ iactus, cũ quis hoc iuſſum quantum iaculari poteſt experitur. Hac uia Troiani duce te cũ tua ægide inſtructa phalange caſtris infunduntur, non aliter cũ ingenti uociferatione tranſcendẽtes murũ, quàm in ampliſsimo pelago immenſi fluctus uento incumbente ſurgentes ſupra labrum nauis, in eius alueum deferuntur. At Græci non prius quàm ad naues inhibita fuga, ibi manentes, mutuo ſe cohortabantur, manus in cœlum uniuerſi tenebant, magnoq́; eiulatu omnibus dijs uota faciebant. Et præcipue Neſtor, qui ſublatis in ſublime cœlum manibus, huiuſmodi uerbis orabat: Iupiter pater, ſi quando quis tibi in urbe Argo aut bcum aut ouium pinguia oſſa combuſsit, obſecrãs ut illuc ei reuerti liceret, tuq́; obſecranti promittens annuiſti, quæſo te Olympie, noſtrorum ſacrificiorum, noſtrarum precum, tuæ ſponſionis tibi in memoriam redeat, & à funeſto fato nos eripe, nec ſinas ab hoſtibus ita peſſundari. Huius preces audiens Iupiter, uaſtum ab alto inſonuit, quem ſonum Troiani pro ſe interpretantes, promptiore audacia in Argiuos ire contendunt, equosq́; ad extremas naues non admouent, ſed Neſtor.

immittunt. Ibi Troiani pro curribus, Græci pro nauibus (naues enim cõſcenderãt) cominus decernebãt. Illi quidẽ lanceis, hi uero contis, ferratisq; ſudibus, quæ colligatæ ac repoſitæ erãt, teli genus nauali bello accommodatum. Patroclus interea in Eurypyli tentorio, cuius uulnus mollibus medicamentis fouerat, tandiu illi aſſedit, oblectãs eum ſermonibus, quãdiu circa murum extra naues dimicabatur. At ubi cognouit hoſtes munitiões trãſgreſſos, fugãq; ac ploratũ ſuorum, utraq; manu feriens femur ingemuit, miſerans fortunã Græcorum, ad Eurypylumq; flebili uoce inquit: Eurypyle heros, non uacat hic mihi (etſi opus tibi ſum) immorari, gliſcente maiorẽ in modũ belli tumultu, tecum loco meo famulus cõfabuletur. Ego feſtinabo ad Achillẽ, ut eũ exhorter ad bellũ. Nã quis ſcit an dæmone uolente ego potiſſimũ eum inducam? Efficax eſt enim ſodalis exhortatio. Sic locutus abijt. Intere. Græci inſtãtes quidem Troianos haud ſegniter ſuſtinebãt, ſed plures ipſi pauciores illos arcere non poterãt, nec Troiani uiciſſim perruptis Græcorũ phalangibus in naues tentoriáq; penetrare. Atq; ita neutris alteros reijcere ualentibus, æqualis erat pugna, ac ſic directa acies, ut non directius faber lignarius, quẽ Pallas omnem ſapientiam eius artis edocuit, naualem trabem ad perpendiculũ formet. Et alij quidem Troiani cum alijs Græcis apud alias naues præliabantur. Hector autem aſſiduc unum Aiacem petebat, & de eadẽ naui inter ambos contentio erat, utrunq; nequicquam nitentem quod optabat efficere, alterum illam incendere reiecto defenſore, alterum ab ea flammas hoſtemq; arcere. Sed cum arcere non poſſet, quippe quem dæmon illuc admouiſſet, tum Caletoris ignes ad nauem ferentis, (Is erat conſobrinus Hectoris, filius Clytij) pectus pilo confodit.

Patroclus.

confodit. Cui in humũ defluenti fax è manu defluxit. Hũc Hector ante nauem in puluere proſtratum intuitus, magna uoce ciuibus ſocijsq; imperauit: Troiani, Dardani, Lycij, nolite pedem referre in hac rerum anguſtia, ne Caletoris in oppugnatione nauium ſpolijs potiãtur hoſtes. Hæc ubi dixit, in Aiacem lanceam torſit. Sed homine, non ictu fruſtratus eſt. Nam pro Aiace famulum eius in eadem puppi proxime ſtantem ſuper aurem percuſsit, nomen uiri Lycophron Maſtoris filius, qui facto homicidio apud Cytherios, unde erat illinc profugus, in Aiacis poſtea contubernio fuit. Hunc ubi Aiax de puppi prolapſum reſupinumq; in puluere atq; exanimẽ uidit, perculſo animo ad fratrẽ, inquit: O' mi Teucer, En occidit nobis fideliſsimus ſocius ac cõtubernalis Lycophron, quem etſi Cytherium, tamen ſuauiſsimi parentis loco coluimus: & occidit Hectoris manu. Vbi igitur ſunt illæ ſagittæ, atque ille arcus, quo ab Apolline donatus es? Teucer auditis fratris uerbis, ad arcum currit, curuum cum neruo recuruat. Eum cum pharetra geſtans ad fratrem recurrit, iuxtaq; ſtans, propere in hoſtes ſagittas emittit. Et primum quendã nomine Cletũ excipit Piſenoris filium, uirum ſane inſignẽ. Polydamantisq; amicum, aurigamq; illuc intendentem equos, ubi plurimum frequentes cohortes tumultuabãtur, quo apud Troianos Hectoremq; hac ſtrenuitate donaretur. ſed repẽtina morte præuẽtus eſt, à qua nemo ſuorum, quantumlibet properantium, prohibere potuit, defixa ſibi in ceruice Teucri ſagitta. Eoq; uulnere relinquentibus habenas manibus, & è curru defluentibus mẽbris, reſilierunt equi, inanem rhedam calcibus euerberantes. quo propere Polydamas cognito, primus ſe equis obiecit, eosq; tradidit moderandos Aſtynoo Protiaonis filio, ſimul in-

Hector.

Aiax.

iungens multis uerbis, illos quàm proxime à tergo domini atq; obſeruantiſsime teneret. Poſtquam hæc dedit mandata, iterũ primis pugnatoribus immixtus eſt. Teucer autem alteram ſagittam eduxit, qua Hectorem feriret: qua ſi percuſsiſſet, hominem extinxerat. ſi extinxiſſet, defuncti Græci fuerant bello caſtrenſi, quoniam Hector inter Troianos optimam in hoſtes operam nauabat. Sed hoc Iouẽ non latuit. Is pariter Hectorem tutatus eſt, & Teucrum hac gloria fruſtratus. Nam dum ille adaptatam cũ neruo ſagittam reducit, neruus ſe fregit, ſagittam in obliquũ deflexit, arcus ex læua deſilijt. Qua de re pauefactus Teucer, ad fratrem inquit: O' facinus frater, omnino dæmõ noſtra conſilia peruertit in hoc prælio. Nam & neruum diſcidit, quem hodie & quidẽ nouum, ut diuino labori par eſſet alligaram, & arcum è manu excuſsit. Cui reſpõdens Aiax: O' mi Teucer, tu uero ſine arcum iſtum ſagittasq; quieſcere, quoniam deus Græcis inuidẽs, res noſtras perturbat: cape ſcutũ & lanceã, contraq; hoſtem tu dimica, & ſocios ad dimicandum adhortare, ne per ſocordiam ſe ipſos cum nauibus perdant. Potius omnes pro ſua quiſq; facultate uirtutem animo proponamus. Sic locuto Aiace, Teucer depoſito arcu in tabernaculo, humeris clypeum quatuor tergorum, capiti fidelem galeam indidit, correpta robuſto ligno & præacuto ferro lancea, ut curſu abierat, ſic curſu redijt, fratriq; præſto fuit. Hector autem ut Teucrum deſtitutum arcu cognouit, ciuibus ſocijsq; magna uoce imperauit: Troiani Dardaniq; ac Lycij, nunc quæſo uiri, nunc memores eſſe uirtutis, ut alibi, ita nũc apud naues. Arcus enim optimi hoſtium ſagittarij cum ſagittis debilitatus eſt, quod ipſe uidi, & debilitatus ab Ioue. Facilis nanq; cognitu uirtus eſt diuinitus hominibus

Teucer. Aiax. Hector.

uel

uel erepta uel data, cum deus alteris eximiam gloriã largiri, alteris nõ modo non largiri, ſed etiã quam habẽt profligari uult. id quod impræſentiarũ facit, nobis ſalutaris, illis infeſtus. Quo magis pergite frequentes expugnare naues. Quòd ſi quis uel cuſpide, uel acie percuſſus mortẽ oppetit, oppetat. Non enim indignum eſt pugnantem pro patria, morte defungi, cũ ſua morte cætera mala decidantur, remanente incolumi uxore, incolumibus liberis, incolumi domo, incolumi patrimonio, ſi hoſtis è noſtra in ſuam terram abſceſſerit. Talibus dictis animum accẽdit, ardoremq; ſingulorum. Aiax autem econtrario ſuos & ipſe accendebat: Heu pudorem uiri Argiui. Vtrum præſtat naues tutari, an excindi cremariq; ſinere? Niſi ſpem forte concipitis, ſi naues exurat Hector, pedibus uos in patriã eſſe redituros. Nunquid non ipſum Hectorem uel nõ uidetis ad exurendas naues incitatum, uel non auditis omnes ſuos adhortantẽ? & quò adhortantem? non ad choream, ſed ad pugnã. Nobis autem nulla erit cõſilij ſanitas, nulla huius rei cogitatio, melius'ne ſit aduocatis animi & corporis uiribus conſerere manus, an uno tempore uniuerſos occumbere? Itemq;, melius'ne ſit uiuere, an diu per ſegnitiem intra caſtra exitiali bello ſub hoſtibus noſtro militi imparibus abſumi? Huiuſmodi uerbis animum accendit, ardoremq; ſingulorũ. Hic duos hoſtes diuerſa ex parte Hector atq; Aiax ſuum uterq; interemit, Hector Schedium, Aiax Laodamantem: illum Perimedei, hunc Antenoris filium: illum Phocenſium, hunc Troiani peditatus eximium ducem. Polydamas quoq; interemit Otum Cyleniũ magnanimorum Epiorum principem, Megisq; ſocium. Quem Meges ipſe ut conſpexit, in Polydamanta inſilijt. Sed illo ad ictum incuruãte ſe pronum (Apollo enim Pan

Aiax.

thum filio noluit orbare) ſpe, non ictu deceptus eſt. Nam pro Polydamante Crœſmum in medio pectore confixit. Eumq́; cum ſonitu collapſum dū ſpoliat, Dolops uir fortiſsimus, reiq́; militaris ſcientiſsimus Laomedontis nepos ex patre Lampo, ſpoliatoris mediam palmam cominus haſta ferit ac perforat, perforaturus etiā corpus, niſi conſerta ferro fidelisq́; quam gerebat, lorica reſtitiſſet. Eam loricā Megi Phileus pater, Phileo rex Euphetes in Ephyra apud flumen Seleentem hoſpes hoſpiti donauerat, ut ei tutamen in armis eſſet. Viciſsim Meges conum Dolopis cū iubis puniceo colore fulgētibus haſta ferit, ſcindit, deijcit. Et cū ille adhuc aduerſus hunc pugnare pergit, ecce Menelaus auxilio uenit, cumq́; telo ſtans ex obliquo, ut hominem lateret, ſic ipſum telum per humerum tranſegit, ut ligno tenus à pectore extaret. Eum in ora prolapſum cū ambo ad ſpoliandum occurriſſent, Hector tum cæteros fratres protinus adeſſe iuſsit, tum præcipue Menalippum Hicetaonis filium, hominem clarum, qui aliquo tempore procul ab hoſtibus in Percote pauit armenta. Poſtquam uero Græci cum nauibus appulerunt, reuerſus in Troiam, apud Priamum diuerſabatur, perinde ab eo cultus atq; unus è filijs, quòd uidelicet inter Troianos uirtute præſtaret. Hunc Hector nunc ita allocutus eſt: Siccine Menalippe per noſtram ſocordiam abibit, nec te angit quippiā, quòd Dolops patruelis noſter uita priuatus eſt? nec priuatus modo uita eſt, ſed armatura quoque priuatur. Non'ne cernis ut in eo ſpoliando interfectores occupantur? Quare ſequere me. Neq; enim poſthac ſupereſt, ut nobiſcum Græci prælientur eminus. Neceſſe eſt hic cominus, aut uicti trucidentur, aut uictores ciuitatem, urbē, arcem noſtram funditus extinguant. Sic locutus, præceſſit.

Hector.

ſit. Illeq; deo cuidã ſimilis, ſecutus eſt. Inuicẽ Aiax *Græ=* Aiax.
cos exhortabatur: O amici, eſtote uiri, & pudor mordeat
animum. habentium pudorem plures diſcedunt ſoſpites,
quàm occumbunt. At fugientium, ſicut nulla gloria exi=
ſtit, ſic nulla uis animi corporiſq;. Hæc Aiacis *dicta ſocijs*
ſua alioqui ſponte pronis ad reſiſtendum, tamen altius in=
ſederunt, animumq; addiderunt. Vallauerũt igitur naues
ferreo ſuorum corporum uallo. Cõtrà quos Iupiter Tro=
ianos excitabat. Menelaus *autem Antilochum ad gnaui=* Menelaus.
ter faciendum his uerbis accendit: Antiloche, nimirum ex
omni iuuentute, neq; in curſu neq; in prælio æquiparan=
dus fueris, ſi quem hoſtium exiliens telo percuſſeris. Sub
hæc uerba Menelaus retroceſſit, Antilochuſq; illius in=
ſtructus uerbis, è prima pugnantium acie procurrit, cir=
cumq; ſe oculus luſtrans, licet ad eius ictum ſubducerẽt ſe
Troiani, non tamen uanum iaculum miſit. Nam *tibi ma=*
gnanime Menalippe *in prælium ueniente pectus prope*
papillã percuſſit, inq; te cum ruina corporis armorumq;
proſtratũ, non ſecus accurrit detracturus arma, quàm le=
porarius in hinnulũ, quem ut è cubili prodibat, certa ue=
natoris manus telo afflixit. Sed non feſellit iſta res Hecto=
rem, qui per ipſam aciem currens, infeſtum ſe Antilocho
ferebat. Ille etſi ſtrenuus bellator, hoſte non expectato re=
fugit, in morem feræ, quæ uel canibus uel bubulco circa
boues occiſo, fugiendum ſibi prius putat, quàm facto ho=
minum agmine inuadatur. Idem Hectore *atq;* Troianis
cum horriſono clamore inſequentibus, miſſiliaq; in tergũ
fugientis ingerentibus, ubi cohors aduenit ſociorum, cõ=
uerſo uultu ſtetit. Troiani uero immanibus leonibus ſimi=
les ad naues ingruũt, Iouis præcepta peragẽtes. Ille Tro
ianis robur ſedulo ſuggerebat, Græcis demebat. Ille ſpiri=

tus acuebat Troianorum, hebetabat Græcorũ. Ille ex alterorum ignominia, alteris decus conſlare decreuerat, & præcipue Hectori, per quem in claſſem coniecto igne, ardentis nauis flammas ſuis ipſe oculis cerneret: ſic demum Achilli læſo, ſic Thetidi roganti, ſic ſibi ſponſori credens eſſe ſatisfactum, poſt illa Troianos à caſtris in fugam repulſurus, ac propriã Græcis gloriã reſtituturus. In præſenti autem hoc ſentiens, Hectorem ultro incitatum etiam ualidius inſtigauit, ut ipſum Martem bellorum arbitrũ, cum in bello ſæuit, eſſe diceres, & ardentem inflãmauit, ut ſic inter hoſtes fureret, ut cum ſpiſſas montani nemoris arbores ſæuus ignis inuaſit. Spumabant ora, micabant igniti ſubter torua ſupercilia oculi, ipſaq; pugnantis galea terribilem quandam ſpeciem metus puniceis iubis exhibebat. Etenim Iupiter ei ab æthere auxiliator aderat, unum inter tot uiros tantis decoribus, unũ ſingulari gloria augẽs, utpote breui futurũ in rebus humanis. Admouebatur enim fatalis ei dies, quem palladis opera ſub præualidis Achillis manibus erat obiturus. Eapropter ubi plurimũ hoſtium atq; optime armatorum, ibi maxime urgebat, incũbebat, perrumpere aciem conabatur, nec tamen poterat, hoſtibus confertim obnitẽtibus, nec magis ad impreſsionem Troianorũ cedentibus, quàm iuſta altitudine littoralis cautes cedit ad incurſum ſtridentium uentorum inſanorumq; fluctuũ, qui ipſis littoribus illiduntur. Tandem Hector, cuius corpus undiq; flãmis emicare uidebatur, in hoſtilẽ aciem irrupit inſtar ingẽtis undæ, quæ procellæ turbine inflata, ſibilantibus horrendũ in modum ad armamenta uentis, in nauem infunditur, & quantus illius eſt alueus obruit ſpuma. Et ut ad talẽ caſum nautis propè præſentem mortẽ intuẽtibus corda tremunt, ita tũc Græ-

cis

cis ad Hectoris impetum contremiſcebant. Quem ſimilem quoq; diceres truci leoni, qui immenſa admodum armēta boum in lætis pratis irriguisq; paſcētia inuadit ſub ignauo paſtore, qui nō callet quem bouem à funeſto prædone uel eripiat uel defendat. Sed cum fera in mediam ſe turbā ſemper immergat, ille ad primos aut ad poſtremos ſemper emergit. Ita quemadmodū illæ pecudes trepidā in fugam à leone diſsipantur, ſic Græci omnes ab Hectore atque à patre Ioue cōſternati fugæ ſe mādant, quorū unus interfectus eſt tantū Periphetes Mycenei Coprei filius, illius, qui legatione fungebatur Euryſtei ad magnanimū Herculem, melioris multo filij pater quàm ipſe extitiſſet. Nec ſolū multo melior patre Periphetes erat, ſed omnis uirtutis numeros habens, idem pernicitate, idem bellādi uſu, idē prudentia (ut inter Myceneos) egregius. Cuius exitus egregiam Hectori gloriā dedit. Siquidē in fugā uerſi pes ita offendit in oram clypei, quem reiectū tergo ferebat ad talos uſq; demiſſum, ut reſupinū ſterneret cum magno ſonitu caſsidis ſolo impactæ. Ita magnitudo clypei, quæ ad tutelā hominis erat, cauſam mortis attulit. Quod Hector ubi cognouit (cognouit autē protinus) aduolans iacenti aſtitit, lanceamq; ſuperne in aduerſo pectore defixit, ſpiritumq; dempſit: Et quidem iuxta ſocios, quorū nemo, ut qui ſibi ipſis ab Hectore timerent, auxiliū ferre auſus eſt. Iam ad naues, quæ primæ ſubductæ erant, repellūtur. Iam inter ſubterq; eas funduntur. Iam ab ipſis hoſte inſtante ſubmouentur, ac demū pro tentorijs fugam ſiſtunt, cōfertiq; permanent, non auſi latius inſtruere aciem, ſed inter pudorem metumq; ſe inuicem omni ratione adhortantes. Et præcipue Neſtor Græci nominis columē, qui ſingulos Neſtor. *appellans, ſua cuiq; pignora allegabat, inquiens, O' ſocij, eſtote*

eſtote uiri, ſubijcite uobis animo, apud alios homines huius facti dedecus, ſi ignaui fueritis: decus, ſi ſtrenui. Subeat *unicuiq; ueſtrum memoria facultatum, filiorum, uxorum, parentum, ſeu habetis hæc, ſeu amiſiſtis.* Per *ego abſentes illos, proq́; abſentibus uos oro, ſupplicoq́;, fortiter ſtetis, nec per timorem terga uertatis.* Hæc *memorans, animum accendebat ardoremq́; ſingulorũ.* Pallas *autem ab eorum oculis, ut dea caliginoſam ſuſtulit nubẽ, per quod illi noua quadam affulgente luce in utranq; partem oculos immiſerunt, in locum, qui eſt ante naues, in locũ certaminis.* Cernuntq́; Hectorem *atq;* Troianos, *quorũ quidem aliqui longius aberant, & à pugnando uacabant, alij uero ad naues prælium conſerebant.* Neq; *uero* Aiacis *pectori tantũ iam inerat robur, ut unde cæteri fuga dilapſi erant, ibi unus ipſe perſiſteret. Sed ferratam trabem contum'ue naualem duorum & uiginti cubitorũ manibus moliens, per apluſtra nunc huc nunc illuc grandioribus paſſibus diſcurrebat, perito ſane equiſoni ſimilis, qui inſidẽs equo, per ſpatioſam uiam, & perinde frequẽtem populo urbem uerſus è campo quatuor equos è pluribus lectos agit, inſequens currentes, in tergisq́; aſſidue hærens, & prout quenq; uel parũ ceſſare conſpicit inuadens, ut propè uolare ante ſe cogat cum plurimorũ utriuſq; ſexus admiratione.* Inter *hanc diſcurſationem* Aiax *ſine fine uociferabatur, uocibus in cœlũ uſq; cedẽtibus, iubens ſocios naues tentoriaq́; tutari.* Hector *autem non in medio ſuorũ uerſabatur: ſed quemadmodũ acerrima uolucrum aquila in turbam aut anſerum aut gruum aut cygnorũ per uicina fluminibus loca paſcẽtium adoritur, ſic* Hector *in oppoſitã nauem ferebatur pergrãdi ipſius* Iouis *dextra à tergo impulſus, ſequente mox manu ſociorũ ab eodem* Ioue *animata.*

animata. Atq; hic quoq; circa naues iterum acerrimũ renouatum eſt prælium. Crederes recẽtibus eos uiribus, non exhauſtis concurrere. Sic ferociter in pugnam itum eſt, Græcis quidẽ deſperãtibus præſens exitium poſſe uitare, Troianis autẽ ad unum omnibus ſe ſimul cremare naues, ſimul hoſtẽ mactare ſperantibus. Ita diſsimili ex cauſa ſimili ferocitate pugnabãt, ſed præcipue ac penè cuncti ad unam Proteſilai nauem, atq; de ipſa naui, inter alias, ut ueloci, ita conſpicua, qua heros ille ad Troiam uectus eſt, non tamen iterum ad terram patriam reuectus. Nam eius puppim cum prehendiſſet Hector, nõ iam ſagittis miſsilibusq́;, ſed collato cominus pede, Græcus Troianusq́; mucronibus, pilis, uerutis, ſecuribus, bipennibus, rem agebat. Cerneres multis è manibus enſes ſanguinãtes excuti, ex multis humeris amputato balteo cum uagina decidere, cruorẽ per humũ fluere, Hectorem ſemel arreptæ puppis poſſeſsionẽ, antequã incendat, nolle remittere, ac ſuos tali oratione excitare: Ferte ignem, omnium pariter clamore ſublato. Hic eſt ille dies, quem nobis Iupiter dedit, dignũ ſuperiorũ temporũ ærũnis, quo uicẽ arreptæ cladis reddamus hoſtibus, incenſa eorũ claſſe, qua aduerſis dijs huc profecti ſunt, in magnã quidẽ reipub. noſtræ calamitatem. Sed hoc tamen noſtrorũ culpa ſenatuũ, qui me ad has extremas naues uolentẽ pugnare retinuerũt, & ciues mecũ uenire uetuerũt. Verũ ſic tunc Iupiter nobis eripuit mẽtem animumq́;, nũc dat atq; addit, & nos ultro impellit. Sic locuto Hectore, Troiani in Græcos magis ingruunt. Ideo iam Aiax perſtare non poterat, ita telis obruebatur. Igitur pro certo habens interfectũ ſe iri, relictis ampluſtris, retro paulũ cõceßit, & ſuper ſubſelliũ ſeptem pedũ inſtitit, atq; illic obſeruans, quicunq; admoueret ignem,

Hector.

ſedulo

ſedulo eum lancea arcebat, perpetua clamoris acrimonia ſocios ad ferendam nauibus opem adhortans: O ſocij He=
Aiax. *roës, O* Danai *cultores* Martis, *eſte uiri, eſte uirtutis memores. An ſperamus uel aliam nobis à tergo ſubſidiariam aciem, uel alium tutorem, quàm hic noſter eſt, murũ, qui nos fugientes tutari queat?* Nulla *nobis eſt uicina urbs, in cuius uel ciuibus uel turribus muriſq;, qui hoſtem repellant, ſpem reponamus. in aliena terra ſumus, longe à patria, in cãpo hoſtili, hinc ipſis hoſtibus armatis, hinc mari claudente, ut ſciatis in manu ſpem eſſe ſitam, nõ in remiſſione belli. Atq; ita accẽdens ſocios, infeſta lancea compeſcebat, quiſquis hoſtium propius ignem inferret, gratificaturus* Hectori, *ad hoc ipſum eos adhortãti, quorũ duodecim ibi ante nauem, ut conabantur ſubijcere flammam, ſubinde confodit.*

ILIADOS HO-
MERICAE LI-
BER XVI.

DV M *hunc in modũ ad* Proteſilai *nauem decernitur,* Patroclus Achilli *præſto fuit, decurrẽtibus per ora lachrymis inſtar fontani humoris ex abdita petra ſcaturientis, & per excelſam rupem manantis in ter=*
Achilles. *ram.* Quem Achilles *cum uidiſſet, miſerans ultro ſic affatus eſt:* Quid *ita lachrymaris* Patrocle, *ſicut paruula puella, quæ apprehẽſo manu pallio matris, & flẽtibus in eam oculis intuens, cũ currente currit, & properantẽ diſtinet, ut in amplexũ tollatur efflagitans?* Nam *quid tibi cũ tanta lachrymarũ ui?* Nunquid *uel* Myrmidonibus *aliquid accidit,*

cidit, uel ipſi mihi, eiusq́; rei tu ſolus ex Phthia nunciũ accepiſti? Certe duo quorũ obitus utriq; noſtrorũ præcipue luctuoſus eſſet, ſoſpites ſunt, Menœtius pater tuus, & Peleus pater meus, cũ Myrmidonibus, ut aiunt. An forte uicẽ miſeraris horũ, qui apud naues profligantur, luentes hac clade iniuſtitiã ſuã? E de quicquid eſt, nec me iſtã rem celes, ut quod unus ſcis, ambo ſciamus. Ad quem Patroclus Patroclus.
alio ſuſpirio gemẽs, O' Pelides, inquit, Græcorum multo fortiſsime, parce quæſo maledictis, parce incuſationi illorum in tam flebili conditione rerũ. Optimi enim quiq; ex omni exercitu in tẽtorijs iacent, cæſim punctim'ue ſaucij: Saucius eſt Diomedes, ſaucius Vlyſſes, ſaucius Agamemnon, ſaucius etiã in femore Eurypylus. Quorũ uulneribus fouendis ſedula medicorũ miniſteria incumbunt, & adhuc tu implacabilis perſtas, & iſtã qualis à me procul abſit, acerbitatẽ animi ſeruas? O' uir ex ipſa uirtute trux atq; alijs nocẽs. quotuſquiſq; nõ modo eorũ qui nũc ſunt, ſed qui poſtea erunt, uſum tui percipere, aut poterit, aut debebit, aut uolet, ſi nũc à Græcis indignũ exitiũ nõ propulſaueris? immitis profecto, cũ tam inhumana feritas ingenio tuo inſit. nõ tibi Peleus, ſed inacceſſus ſcopulus pater: non dea Thetis, ſed ipſa ſpumantis maris unda mater eſt. Quòd ſi quã religionẽ aut aliquod Iouis oraculũ per matrẽ renunciatũ cauſaris, me ſaltẽ in aciem mittas, conceſſa mihi tua armatura, tuoq́; milite, ut aliqua ſalus efficiar noſtris, ſi forte ſpecie tui cõterritus Troianus faceſſat, & Græcus reſpiret penè cõſumptus, ac refocilletur. Refocillari enim à pugna ſufficit breui mométo. Nã integros ac recẽtes facile eſt uel ipſo clamore hoſtẽ à caſtris ad ſua mœnia repellere. Hæc Patroclus, & qdẽ precabũdus (Ah demens, hinc enim ſibi cauſa infelicis fati ac triſtis exitus fluxit)

Achilles. *fluxit) ad quem Achilles uehementer turbatus, Hei mihi, inquit, mi Patrocle, quid elocutus es? E quidẽ neq; religio aliqua me, neq; oraculum à matre renunciatũ, quod nullum eſt, ſed magnus irarum æſtus retinet, reputantem, quæ paſſus ſum, & quæ feci. Etenim ita natura cõparatum eſt, ut prorſus indigne feramus, ac uehementiſsime conturbemur, quoties quis hoc ipſo quòd antecellit poteſtate, aliũ præmio fraudare uult, præſertim parem genere, uirtute, conditione, fama, quod in me fecit Agamemnon, prærepta mihi puella, pro qua tantum laboris exhauſerã, cuius patriam mœnibus inclytam expugnaueram ſubuerteramq́;, quam mihi honoris gratia conſenſus omnis exercitus elegerat: nec tantum prærepta, ſed è manibus erepta: nec tantum ab eo qui ſum, ſed tanquam ab ignobili quodam atq; peregrino. Cæterum quæ hactenus acta ſunt omittamus. Neq; enim par eſt perennem animo ſeruare indignationem, & eam ego deponere conſtitueram, ſed nõ prius tamen quàm ad naues meas clamor bellũq; peruaſiſſet. Tu uero, quod ſupereſt, indue tibi mea arma, ac ducem inter Myrmidones age, & ipſos pugnare cupiẽtes. Iam enim corona Troianorum uelut nubes naues circũſiſtit, Græcis ad oram littoris, id eſt, mortis redactis, & uix hoc ipſum exiguum extimentibus. Ita magis ac magis audacia hoſtibus increſcit. Videlicet non uident propius radiantem galeæ meæ frontem. Fuiſſet æquus in me Agamemnon, protinus ipſorum cadaueribus fluuios oppleſſem. Nunc uictores per omnem planitiem noſtrorum terga cædentes, in ipſis caſtris concluſerunt, ita ut non de uictoria noſtri, ſed de uita dimicent. Neque enim ipſis periclitantibus, ferox Diomedes dextra præſens exitium arcet, non hortantis Agamemnonis, inuiſi mihi*

hi capitis exaudiunt uocē, ſed homicidæ Hectoris ſuos incitantis & audiunt, & contremiſcunt. Nec Hectoris tantum uocem, ſed uictricem etiam circunfuſorum hoſtiū uociſerationem. Nihil tamen minus tu Patrocle irrue in hoſtes ſtrenue, ut uindices ab incendio naues, ne illis abſumptis erepta ſit eis facultas in dulcem patriam reuertēdi. Illud autem tibi animo proponas efficiendū, quod tibi mādo, cuius hæc ſumma eſt, ut mihi inſignem gloriam atque inſigne præmium pares apud cæteros Græcos, à quibus mea Bryſeida reddetur, et inſuper ampliſsima munera dabuntur, reiecto à nauibus per te hoſte. Quòd ſi magnus Iunonis maritus annuerit proſpero te defungi euentu, ſis hoc contentus, ne te aut cupido dimicādi, aut dulcedo uictoriæ exultantem, & hærentem in tergis hoſtium ad urbem prouehat, per quod & mihi abſenti ignominiam, & tibi ipſi periculum crees, ſi quis immortalium deorum ab olympo deſcenderit (Sunt enim Troiani mirum in modū cordi Phœbo) Quare cum eos à caſtris repuleris, ſeruatis à peſte nauibus, ſinito in ipſis campis utroſq; pugnare. Quod utinam tu Iupiter pater, & tu Pallas, & tu Apollon uelitis, ut nemo prorſus neq; hoſtium neq; noſtrorum fugiat mortē, præter nos duos, ut ſoli ſuperſtites alma urbe hac cum fœminis gazaq́; potiamur. Interea cū hæc inter ſe Patroclus & Achilles colloquūtur, Aiax iam perſtare non poterat: ſic eum & uis Iouis domabat, & fortes Troiani miſsilibus obruebant. Crepitabat horrendū aſsiduis ictibus galea, conus ipſe cum decoris criſtis ſine fine quatiebatur, dexter humerus erat ſuſtinendo ſemper ſcuto defeſſus, omnes artus ſudoribus manabant. Laborabat irrequito anhelitu anima, cum nulla laxandi ſpiritus copia fieret, undique malis alijs ſuper alia increbeſcentibus,

bus, quod circunſiſtentes Troiani pro ſe quiſque loco eũ ſubducere annitebantur, nec tamen poterant. Hoc loco *uos muſæ inuoco cœleſtia tecta incolentes, ut mecũ dicatis, quis primus* Troianorum *ignem Græcorum nauibus iniecerit.* Hector *propius accedẽs, ſtansq́; ex aduerſo, ingentem illam, quam* Aiax *moliebatur lanceam, ſecundum cuſpidẽ ingenti gladio feriens amputauit, quod fragmentum longius uolans, cum tremitu decidit.* Aiax *nihilominus curtam lanceam uerſabat, quam ubi præciſam eſſe cognouit, conterritus eſt, & ut erat prudens, opus deorum, id eſt, Iouis, agnouit, deſtinatum animo habentis,* Troianis *indulgere uictoriam, cæterorum deorum conſilijs qui partes iuuare uellent, coërcitis.* Atque *ita ſe ab imbre miſſilium ſubduxit.* Tunc *hoſtes ignem in nauem impune conijciunt, qui ſtatim cõcepta flamma efferri cœpit.* Cum *autẽ puppim iam ignis ambureret,* Achilles *percuſſo manu femore, ad ſociũ inquit:* Molire *te generoſe* Patrocle. En *ad naues cerno globos leuari flammarum.* Ito, *ne hoſtis concremet claſſem, ne'ue noſtris nulla ſit poſtea fugiendi facultas.* Indue *tu tibi feſtinãter arma, dũ ego* Myrmidonas *cogam, ſi qua ſalus periclitantibus Græcis fias.* Hæc *locuto,* Patroclus *ſibi arma circundedit, ac tibialia ſibi primo induit argẽteis loris circa talos fabrefacta, tum thoracem illum diſcolorẽ ac ſidereum, dehinc enſem argenteo capulo, clypeumq́; ut grandem, grauem humeris accommodat, deinde capiti galeam indidit ſuperbam criſtis ex equina iuba concinnatis, quæ ad motum ipſum uidebatur horrendum quiddã annuere.* Poſtremo *duas dextra ualida lanceas ſumit, quas commode tractare poſſet.* Nam Peliada *ex omni armatura* Achillis *ſolam nõ cepit, procerã, craſſam, ac grauiorem quàm aut ipſe tractaret,*

Achilles.

aut Græcorum alius præter unum Achillem: quam Chiron ex orno in Pelio monte fabricatus, Peleo donauerat heroum interemptricem. Patroclo ſe armante, Automedō ab eo iuſſus propere iungere equos, Achillis mādata exequebatur, uir illis in prælijs ſpectatiſſimus, nec ad hoſtiles minas horrere ſolitus. Quem Patroclus præcipue et in ſecūdo ab Achille honoris loco habebat. Hic ubi bigam iugalibus equis inſtruxit, quorum alteri nomen erat Xantho, alteri Balio, tertiū extremo capiſtro applicauit nomine Pedaſum quē Achilles, euerſa per ſe Eetionis urbe, ut egregium aſportauerat, mortalem ipſum, equorum tamen immortalium comitem. Siquidē ambos hos mater nomine Podarges inter equas rapidiſſima, cū in uerno prato paſceret, ad oceanum ex zephyro genuit. Eoq́; ipſos uentos unde originem trahebant, curſu & quaſi uolatu æquabant. Achilles autem oſtiatim ſingula ſociorum cōtubernia adiens, ut armarentur effecerat: id quod ipſi cupierant, ſimiles lupis quorum immanis audaciæ uis naturæ eſt, cum eximium magnitudine ac cornibus ceruum in monte conſecuti laniant, imbuentes tota roſtra ſanguine: tum petito gregatim fonte, linguā ex imo palato exerentes, & aquam nitidam & os cruentum lambunt, repletoq́; uentre pectoris animoſitas uiget. Huiuſmodi lupis ſimiles cum cæteri Myrmidones, tum præcipue principes undiq; ad magnanimum Achillis famulum confluebant, ipſo Achille ſingulos urgente, ut ſeq; equosq́; in expedito hinc maturarent. Enimuero quinquaginta naues ſuæ erant, quibus ad Troiam nauigarat, cū quinquagenis ſingulæ remigibus eiſdemq; comitibus. Eos in quinque ordines diſtribuerat cū totidem ducibus, quos præſtantiſſimos atq; idoneos noſſet ad imperandū. Summa tamen penes ſe

u 2 erat

erat ut ducem longe præcipuum. Primum ordinem ducebat Meneſtheus Pelei nepos ex formoſa filia Polydora, qua Sperchius perennis fluuij deus cōpreſſa hunc genuerat, licet Borus Perieris filius pater diceretur, quòd is Polydorem multis à ſe donatam ſpōſalibus donis, propalam in matrimonium duxiſſet. Secundū ducebat Eudorus pulchra Polymela matre, & ſi famæ credimus, uirgine: certe in ipſo choro uirginum genitus. Hanc Mercurius in Dianæ nympharumq; modulātium choro cum uidiſſet, adamauit, ſtatimq; cum in cœnaculum conſcendiſſet, liberum arbitris locū, illic cum puellà rem habuit, grauidamq; fecit. Quæ exactis menſibus interim ipſa luce atque inter æquales edidit partum. Eadem poſtea illuſtri uiro Ethecleo Actoris filio nupſit, immenſis à uiro nuptialibus donis aucta. Cuius ſenior pater Phylas peræque nepotem aluit, erudiuit, amplexus eſt, ac ſi deo, ut erat, genitus eſſet: qui adultus, & curſu & re militari ſtrenuus euaſit. Tertium ducebat Piſander omnium Myrmidonum, excepto Patroclo, utenda lanceá in bello præſtantiſsimus. Quartum ſenior Phœnix. Quintum eximius Alcimedon Laërtis filius. Poſtea uero quàm hunc in modum Achilles ſub ſuo queq; duce ordines rite digeſſit, acre eis in hæc

Achilles. *uerba præceptum dedit: Myrmidones, nemo mihi è uobis minarū, quibus ex hoc loco in Troianos efferebamini, nemo inuidiæ obliuiſcatur, quam mihi toto irarū tēpore faciebatis. Dure Pelides et intractabilis, nec lacte materno, ſed iracundia alite, quid inuitos ſocios apud tētoria retines? quin igitur reuertimur in patriam, quandoquidē infanda iſta tibi iracundia inſedit? Tali me inuidia frequētes atq; uniuerſi premebatis. En nunc affulſit occaſio: & quidē talis, ut quam optaris bonā operam nauare poſsitis.*

Is ergo

Is ergo cui præſens animus eſt, in hoc certamine contra Troianos uolo declaret. Sic locutus, animũ accendit ardoremq́; ſingulorum tum oratione, tum regia autoritate. Nam eo ſtudioſius cateruæ ipſæ ſeſe addenſarũt, & ut in ædificanda excelſa domo, quæ incurſibus uentorũ par ſit, ſtructor parietis ipſos lapides coagmẽtat: ſic ijdem ſtipati erant, atq; ita cõglutinati, ut ſcutum ſcuto, clypeus clypeo, lancea lanceæ, uir uiro cohæreſceret, & propè inniteretur, ipſis etiam minacibus criſtis ſubter fulgentes galeas ſeſe contingentibus, duobus in eodem curru ituris, & eandem mentem habentibus. Ante alios dimicandi Patroclo & Automedonte in conſpectu omnium ſe armãtibus, Achilles uero ab illis recedẽs tabernaculum ingreſſus eſt, arcamq́; aperuit, quam mater Thetis in naui transfretaturi filij poſuerat, refertam tunicis chlænisq́; aduerſus iniuriam uentorum, atque uilloſis tapetis. Vbi erat ei repoſitus ſcyphus raræ pulchritudinis exactißimiq́; artificij. In quo neque alius quiſpiã uinum potabat, niſi Achilles: neque hic ſibi, ſed dijs: nec alijs dijs, quàm uni Ioui libabat. Hunc ex arca prolatum Achilles primum purgauit, deinde liquida profluẽtis aqua abluit. Tum lotis manibus uinum hauſit, ſtansq́; in medio impluuio et ad cœlum ſuſpiciens, libauit, ac Iouem quem hæc non latebant, hac oratione comprecatus eſt: Iupiter Pelaſgice ac Dodonæe, Achilles. *qui è lõginqua hinc Dodona, ubi præſides habitasq́;, ſortitus es nomen, circa quam tui ſacerdotes ſolo incubant, pedibus ſemper illotis ac ſemper in nuda humo pro cubili iacentes: ſi quando mea orantis uota exaudiſti, magno ſupplicio in honorem mei afficiens Græcos, huic quoque adſis uoto te oro, qui etſi non prodeo ipſe in prælium, tamen loco meo ſodalem cum Myrmidonũ copijs mitto. Ei*

quæſo magne Iupiter da glorioſe perfungi hodierna expeditione atq; militia, inſpirans illius animo uigorem, ut Hector intelligat noſtrum famulū ex omnibus unū gnarum eſſe bellandi, & tunc inexpugnabilem uirum, cū ego in acie uerſor. Atque eum, cum à nauibus periculum pugnamq; ſubmouerit, huc ad me cum armis ſocijsq; omnibus redire incolumē. Et ita Achilles preces peregit, quibus auditis Iupiter alterum quidem annuit, alterum uero abnuit. Nam ut periculū à nauibus pugnamq; ſubmoueret, dedit: ut illuc à prælio rediret incolumis, nō dedit. Ille poſt libamina precationemq; in tabernaculum regreſſus, ſcyphum in arca repoſuit. Tum regreſſus ante tētorium ſtetit, cupidus adhuc inſpectādi aciem, ambarum partium pugnā. Myrmidones autem cum magnanimo Patroclo, ut erant & ferro & animo armati, conſliterant, dum in Troianos irrumperent. Tum facta ex ipſorum ſtatione prodeundi copia, protinus effundūtur, ueſpis ſimiles, quas propter uiam domicilia habētes, pueri, qua ſunt puerilitate, proterue iritare uexareq;, ac plures trucidare conſueuerunt. Nam ſi quis uiator illac iter ingrediēs, eas per imprudētiam commouerit, tunc illæ exhulcerato animo è tectis euolant, incurſantesq; in hominem graſſantur, ſolicitæ pro ſalute filiorum. Hac mente, hoc animo, hac ſpe Myrmidones atq; cum horrenda uociferatione prorumpunt. Quos Patroclus ingenti uoce his uerbis adhortatus

Patroclus. eſt: O Myrmidones amici, Achillisq; ſocij, eſte uiri, atque uiuidæ uirtutis memores, ut illum abſentem, cuius uirtus longe inter omnes eſt eminētiſſima, honoremus, tanquam & ipſi ſecundum ducem noſtrū fortiſſimi cæterorū Græcorum atque ſuam offenſam agnoſcat Agamemnon, qui hunc Græci nominis columen nihili fecit. Hæc dicēs, ani-

mum

mum accendit ardoremq́; ſingulorum. Atque ita armati, denſati, clamantes, alijs Græcis horriſona uoce cõclamãtibus, in Troianos irrumpũt. Illi conſpecto Patroclo cum agitatore decora armatura fulgentibus, rati ipſum Achillem adeſſe, depoſita ſimultate reconciliatum, perturbantur animo, ordines ſoluunt, ac ſibi quiſq; circũſpicit, quà fugiat mortem. At Patroclus in medium irruens, ubi plurima manus hominum tumultuabatur, circa puppim illã incenſam, primus intorto iaculo dextrum humerum confodit Pyræchmis, ſub quo duce egregij Pæones ex Amydone urbe & late fluente Axio uenerãt. Ille edito gemitu ſupinus concidit. Comites, qui circunfuſi erãt, uiſo duce, qui inter eos erat longe fortiſſimus occiſo, perculſi timore diſſipantur. Patroclus & his & alijs cum à cæteris nauibus, tum uero ab incenſa et ſemiuſta fugatis, ignẽ reſtinguit: eaq́; relicta, in alios fertur, exorto immenſo tam horum quàm illorum, ſed diſſimili tumultu, Troianorum quidem trepidantium, Græcorum uero ad naues emergẽtium. Et qualiter editiſſimum in alpibus cacumen à grauido nimbo, quo obſitum erat Ioue purgante referatur, cunctiq́; reiecti colles, conualles, & prominentes montiũ uertices patent, omnesq́; à cœlo deorſum liquidi ætheris tractus nitẽt, taliter Græcorũ animi renituerũt, ac pauliſper relaxati ſunt, ſubmoto hoſtili igni, intermiſſaq́; perſecutione atque pugna. Neque enim Troiani dato tergo à nauibus ſe proripiebant, ſed aduerſa adhuc fronte perſtabãt, nec niſi coacti ſubmouebantur. Ibi ſicut erant diſperſi Græcorũ principes, ſuũ ſibi quiſque hoſtem interimit. Sed omnium primus Patroclus, qui protinus Areilici ſe auertentis lancea femur, confracto etiam oſſe, traiecit, & ipſo ictu pronũ moribundumq́; proſtrauit. Mene-

laus nudatum Thoantis pectus telo præter ſcutũ immiſſo percußit, hominemq́; occidit. Meges Amphiclum in fugam uerſum inſequens iaculo eſt aſſecutus ſubter poplitem infixo, ubi plurimum medullarũ hominum eſt, diſciſſisq́; tibiæ neruis, tenebræ oculos Amphiclo clauſerunt. Duo Neſtoris filij Antilochus & Thraſymedes totidem Amiſodari filios ſuum quenq́; obtruncarũt. Nomina horum erant Atymnius & Maris, uterque uir egregius ac bellator, dijq́; Sarpedonis comites, quorum pater chimeræ indomito monſtro, et multorum hominum peſti cibos miniſtrauerat. Horum fratrum Atymnium Antilochus ita percußit, ut uterum lanceæ cuſpis perforaret. Cuius in os collapſi uicem indignatus frater accurrens, & ante iacẽtem ſtans, in interfectorem telum librabat. Sed occupato Thraſymedes ictu nec fruſtrato, brachium, ubi lacerto committitur, cominus telo percußit, oſſa contudit, medullasq́; effudit. Quo uulnere Maris claudentibus oculos tenebris moribundus corruit. Ita duo fratres à duobus fratribus ſimul interfecti ſunt, ſimulq́; iacentibus cadaueribus animæ ſimul ad erebum commigrarunt. Cleobulum in ipſo tumultu implicitum Aiax Oileus uiuum, id eſt, ante plagam irruẽs cepit, ſed non tamen uicturum, quippe receptum intima ceruice Aiacis gladium ſanguine ſuo calefaciens, frigida morte ſolutus eſt. Peneleus ac Lycon infeſtis lanceis concurrentes, uterq́; ictum nõ in hoſtem fuderunt, ſed in uentum effuderunt. Iterum ſtrictis gladijs concurrentes, Lycon quidem ex huiuſmodi galea equinas iubas excußit, ſed & gladium fregit. Peneleus uero collum ſubter aurem gladio hauſit, atq́; ita amputauit, ut ſola delabens caput cute penderet, ſtatimq́; ſecundo ſuccũbentibus cruribus Lycon extinctus eſt. Meriones fugienti Aca-

ti Aca-

ti Acamanti, iamiamq́; currum aſcendenti, celeritate pedum aſſecutus, dextrum humerum confixit, quo ictu ille, ut erat aſcendens, obortis ad lumina tenebris è curru defluxit, atq; ut hunc auerſum Meriones, ſic Erymantē aduerſum Idomeneus occidit, directo in os telo, quo telo diſcuſſis dentibus, laceratisq́; oſsibus ſubter cerebrū in contrariam partem tranſacto, Erymantes per hians os, perq́; nares ſanguinē ſpirans, ſanguinantibus etiam oculis, ſed & mortifera nocte caligātibus, exanimatus eſt. Et hi ſunt quos è Troianis principes Græci interemerunt. Atq; ut uoraces natura lupi ouium caprarūq́; greges paſtoris uecordia palantes in collibus nacti protinus inuadunt, ſed agnos hœdosq́; præcipue, quos iter miſeras matres quærūt, atq; ſubter illas ſeſe occultantes trepidosq́; inueniūt, rapiunt, laniant: ſic Græci in Troianos ingruentes perterritos, lymphatos, ac fugæ magis memores quàm uirtutis, & ut nubes ex olympo in cœlum per dium æthera procedit, cum Iupiter procellam molitur, ſic fuga fiebat à nauibus, clamorq́; Troianorum reuertentium indecore quà uenerant. Aiax autē magnus in unum Hectorem infeſto iaculo uſq; ferebatur. Ille ubi fortunā belli intellexit eſſe cōuerſam, ut erat rei bellicæ gnarus, reiecto poſt tergum ſcuto aduerſus tela tamen aliquādiu manſerat, dum neceſsitudines ſuas à periculo eriperet. Poſtea conſcenſo curru ſibi quoq; fuga conſuluerat, relictis alijs, quos in altum depreſſa caſtrenſis foſſa exire uolentes intercludebat, multos equi abrupta prima temonis parte, in foſſa cum curribus relinquebant. Qui cum effuſi ſemel è nauibus tentorijsq́; ſunt, atq; diſperſi, perpetuo clamore plenis uijs, leuata in altum ac uolitante, quam ipſorum equi pedibus rotisq́; reddebant, puluerea nube, urbem uerſus

redire contendunt, Patroclo præcipue in tergis hærentè (peßime enim in illos conſultum uolebat) & ubi maximè tumultuantes confertosq; cernebat, illuc tendente, ac ſuos hortante ad inſequēdum, & hoſtibus inſultante. Ante quem multi illorum proni è rhedis corruebant, multæ ſellæ curules cum ſtridore trahebantur, equis Troianis quàm effuſißimo poterant curſu properantibus, ut non aliter terra perſtreperet, quàm cum Iupiter aliquo autumnali die præcipitē imbrem, quo omnia inundentur excitata tempeſtate demittit, iraſcens in homines, qui contempta deorum religione, uirulentas leges ad populum ferūt, ac iudicia de foro explodunt. Tunc enim in eorum agro ad hanc pluuiam omnia flumina plenis alueis fluunt, & ex montibus plurima cū inſueto fragore torrētes, depreßis humi uoraginibus clamoribusq; deuoluti cum fœda operum agreſtiū clade in mare excurrerunt. At Patroclus citatis equis trāſgreſſus foßam, ad primos fugientium procurrit, optans ſperansq; configere Hectorem, quem non adeptus (nam eum fuga equorū abſtulerat) longius ipſos procedere primos inhibebat, ac retro in contrariam fugam ad caſtra propellebat. Qui locus inter urbē fluuiūq; ad caſtra medius erat, ubi multos ex illis in fuga aggreſſus obtrūcabat, ſumēs eorū quæ in Græcos admiſerāt ſupplicium. Quorū primus fuit Pronous, cui nō tectum clypeo pectus lancea confodit, linquenteq; eum animo cum ruina proſtrauit. Secundo loco inuadit Theſtora Enopis filiū, qui metu perterritus contractis manibus in ſella ſedebat derelictis habenis. Huic propius ſtans, dexterā malam cū dextera maxilla traiecit. Et qualiter quis in prominente cote ſedens, è mari indigenā piſcem hamo ad filum appenſo exterius trahit, ſic ille è ſella hominem ridicula

cula ſpecie protraxit. quē cū excuſſiſſet, humi collapſum uita deſecit. Poſt hūc aggreſſus Erydalum, mediā eius caſsi dem ita percuſsit ſaxo, ut toto capite biſāriam diſperſo, Erydalus in ora concidens, ſubito uitā efflaret. Deincepsq́; obtruncat Erymantem, Amphoterū, Epaltem, Tlepolemum Damestoris filiū, Echium, Pyrrhem, Ipheum, Euippum, & Polymelum Argeæ filiū. Hos cum uidiſſet proſtratos Sarpedon, ut erant ſocij ac ſui, cōuerſus ad alios, his eos uerbis eſt adhortatus: O dedecus Lycij, nunc uos nubi celeres eſtis. Ego certe huic uiro occurram, ut intelligam, quàm ualidus eſt, qui tantū calamitatis intulit Troianis, tantamq́; de tam egregijs ſocijs ſtragem fecit. Hæc locutus, in terram, ut erat armatus, de curru deſilijt. Quo conſpecto Patroclus itidem fecit, amboq́; cū clamore non aliter infeſti cōcurrunt, quàm in edita petra totidē uultures ſtridulo clangore præliantur. Eos inſpiciens Iupiter, miſericordia tactus, ad uxorem eandemq́; ſororē inquit: Heu me Iuno, En triſte fatum Sarpedonem meum uocat ad mortem ſibi per Patroclum afferendam. Vnde in ancipiti ſententia nutat animus, utrum eū luctuoſa è pugna ſubtractū reddam ſuæ patriæ ſuisq́; ciuibus, an ſub manibus Patrocli defungi morte permittam. Cui Iuno grandibus oculis ut Minerua cæſijs ſeu glaucis prædita, reſpondit: Auguſtiſsime Iupiter, quiſnam tibi excidit ex ore ſermo? Mortalem'ne tu aliquem ab ipſis continuo natalibus morti deſtinatum, rurſus uis à cōditione mortalitatis eximere? Sed age ut libet, nō tamen nos omnes cæteri dei tibi acquieſcemus. Hoc autem tibi dixiſſe uoluerim, quod tu imis ſenſibus manda: Si uiuum Sarpedonē ad penates remittere conſiliū tibi eſt, illud quoq́; neceſſario cogites, ne qui poſtea dij, qui filios in hoc bello habent (& hi multi ſunt)

Sarpedon.

Iupiter

Iuno.

ſunt) uelint & ipſi ſuos à morte ſubducere. Ne alioqui grauiter tibi ex hac offenſione ſuccenſeant. Quòd ſi tibi cordi hic eſt, eiuſq; te patrem miſeret, ſinito hominem ſub Patroclo honeſta morte defungi. Deinde tam diu defunctum ac ſuper terram eſſe, donec te mittente, in patriam Lyciam comportetur, ubi fratres, propinqui, neceſſarij ciues funeri iuſta perſoluent, monumentumq; cum titulis extruent. Hic enim ſuus eſt honos defunctorũ. Sic locutæ Iunoni non refragatus deorũ atq; hominũ pater, cruentas ſtillas ab alto tanquã pluuiam deiecit in honorem filij longe à patria apud Troiæ campos ſub hoſtili manu ferroq; perituri. Illi igitur poſtquam alter in alterũ uadentes uicini fuerunt, Patroclus prior inclytum uirũ & ſpectatum Sarpedonis famulum Traſymedẽ telo ſub extremo uentre percußit pariter & extinxit. Secundo loco Sarpedon lanceam directam in Patroclum non directe cõtorſit, ſed pro hoſte, Pedaſi, qui erat tertius equus, dexterum humerum fixit: quo letalem dolorem grauibus gemitibus & quaſi mugitibus teſtante atq; in paluerem lapſo, animus euolauit è corpore. Eius ruina turbati reliqui equi, in diuerſum abire cœperunt, ſtridente iam iugo habenisq; amborum ſe implicantibus. Quod impedimẽtum eximius Automedon non differendum ratus, ita expediuit, educto enſe inſurgens iacentem Pedaſum amputauit, Atq; deinde alij equi in locum reuerſi, in officio fuerunt. Iterum ambo heroës infeſtis telis, infeſtioribus paßibus, infeſtißimis animis ſe petiuerunt. Et Sarpedonis quidẽ telum ſine ictu è manu proſilijt, ſiniſtrum hoſtis ſuperuolans humerũ. Sed nõ ita Patrocli, qui poſterior telo emiſſo non modo ictu, ſed optato potitus eſt, perforato Sarpedonis pectore præcordiorũ tenus, quà cor ubi ſenſus cinguntur

guntur

guntur eſt atq; anima. Eo uulnere Sarpedon ueluti procera quædã in montibus quercus, populuſúe aut pinus, quã fabri carinis deſtinatũm ceciderunt, ante equos curruḿq; defluxit. Et quãtus erat in pulnere iacuit, puluerẽ ipſum cruentũ moribundis manibus ſtringens, ac lamẽtans inſtar rugiẽtis. Et ut magnanimus taurus validuſq;, dum ab adorto armentũ leone trucidatur, ſub illius dentibus gemit: ſic Lyciorũ rex ſub Patrocli ferro gemebat. Atq; ita Glaucum ex amicis amantiſſimum nomine uocauit, atq; his uerbis allocutus eſt: Glauce, ſi unquam bellator fuiſti, ſi fortis ſtrenuuſq; es, nunc maxime ſis oportet, nunc tibi pugnæ difficultas amica ſit. Primum undiq; cõtractos Lyciorum duces exhortare ad Sarpedonem protegendum: deinde cũ illis, imò ante omnes armis me protegas, aliter tibi dedecori ſemper infamiæq; fuero, ab hoſte ſpoliatus armis, à quo uita ſpoliatus ſum. Age igitur impigre & te ipſum, & omnem noſtrorum manum ad Sarpedonis mortui propulſandã ignominiam excita. Hæc locuto terminus uitæ oculos nareſq; occupat. Ad quem Patroclus adueniens, calcẽ pectori impegit, & illinc ſpiritum pariter & ſpiculum eruit. Eiuſdem equos utriuſq; domini morte deſtitutos ac territos, grauioremq; anhelitum efflantes & in fugam paratos aggreſſi Myrmidones, ibi retinuerunt. Glaucũ uero uehemẽs cepit dolor animi atq; confuſio, quòd opem illi & quidẽ rogatus ac tantopere rogatus ferre non poſſet, ob uulnus quod in brachio apud murum caſtrorũ manu Teucri fuerat paſſus, quod præ nimia uexatione fouebat, conſtringẽs altera manu. Itaq; ad Apollinem hunc in modum precationis uerba cõcepit: Apollo princeps, ut aliquando in Lycia, ita ex hoc loco (undiq; enim miſeros, qualis ego nũc ſum, exaudire

Sarpedon.

Glaucus.

exaudire potes) me audias anxium pro Sarpedone præſtantiſsimo uiro Iouiſq; filio, quem nihil pater ipſe neq; uiuum à morte, neq; mortuum à contumelia defendit. Tu tamen da mihi, ut à defuncto ſaltem hoc dedecus propulſem, quod per acerbiſsimos uulneris cruciatus facere nequeo, manu non modo pugnæ, ſed etiam retinendæ haſtæ non ſatis idonea, toto etiam lacerto ingraueſcente profluuio ſanguinis neſciēte reſtingui. Quare princeps Apollo mitiga mihi dolores, ſana plagā, ſuggere uires, ut conuocatos Lycios circa Sarpedonis corpus ad pugnam adhortari poßim, & in primis ipſe pugnare. Huius preces exaudiens Apollo, extemplò ſanguinē ſtatuit, dolores ſedauit, & uim animo iniecit. Tunc Glaucus, ubi certa fide cognouit ſuas ſtatim ab Apolline auditas preces, tacito ſecum gaudio affectus, primum Lyciorū principes adit, cogit, hortatur ad cadauer Sarpedonis protegendum. deinde maioribus rapidiſq; paßibus ad Troianos principes Glaucus. *ire contendit, Polydamantē, Agenorē, Aeneam, Hectorē. Quos cum propius adiſſet, ita allocutus eſt: Hector, plane te cepit obliuio auxiliariorum principum, qui relicto natali ſolo dulciſsimiſq; pignoribus, in tam longinquam militiam tua cauſa uenerunt, imò tua cauſa occumbunt, quibus nec uiuis nec defunctis tibi curæ eſt auxilium ferre. Iacet Sarpedon à Patroclo in pugna interfectus, ille Sarpedon princeps, qui Lyciā & iuſtitia & armis tutabatur. Sed uos amici ſubijcientes animo pudorem, quæſo adeſte homini, ne Myrmidōes cadauer armis exuāt, ue ue in ultionem ſuorū, quos ad naues occidimus (quæ magna copia eſt) indigna edant in tanto uiro exempla. Ad hunc nuncium, Troianos nouus & ſupra quàm dici poteſt luctus inuaſit, amiſſo uiro qui etſi alienigena, tamen Tro-*

ianæ

ianæ ciuitatis præſidium erat, tum propter multas militũ copias, quas duxerat, tum propter excellentē eius in bello ſingularemq́; uirtutē. Itaq; acri omnes animo in Græcos rectà ire contendunt, Hectore duce, cui mors Sarpedonis præcipue dolebat. E diuerſo Patroclus Danaos ad impigre occurrendam excitabat, & in primis ambos Aiaces, ſua etiã ſponte pronos ita allocutus eſt: Aiaces, nunc uos iuuet pugnare, nunc uobis ſimiles eſſe, qui præſtantiſſimi fuiſtis, nunc autem & cæteris et uobis ipſis eſſe præſtantiores. En Sarpedon iacet ille, qui primus caſtrorum proruit murum. Capiamus itaq; cadauer, ut ſpoliemus, edamusq́; in eo peſſima exẽpla, interempto adhuc aliquo ſociorum ſuppetias illi ferentium. Hæc Patroclus. Illi autē id quod admonebantur, per ſe iam facere ardebant. Igitur ubi utrinq; hinc Lyciorum Troianorumq́; illinc Myrmidonum atq; Achiuorũ inſtructæ phalanges ſunt, cum horrenda omnium uociferatione fremituq; armorum cõcurſum eſt ad Sarpedonis corpus. Iupiter uero, ut circa cadauer chariſſimi filij pugna multa ærumna ac clade nobilis exiſteret, feralem effudit pugnantibus noctem. Ibi Troiani priores hoſtem reiecerunt, occiſo quodam non è poſtremis Myrmidonũ, cui nomen erat Epegio, dij Agaclei filio, qui Budyi frequẽti ſane oppido regnauerat, ſed perpetrata cæde (& erat cõſobrinus, nec is malus uir quē occidit) ad Peleum ac Thetidem famulatum abijt, & ab eiſdem poſtea comes Achillis filij miſſus ad bellũ Troianum. Ei nunc ad cadauer manum admouenti, Hector mediam caſſidem ita percuſſit ſaxo, ut toto corpore bifariam diſperſo, Epegeus in ora concidens ſubito interierit. Cuius obitum amici tui Patrocle ac ſocij, tu grauiter ferens, ad primos proceſſiſti pugnatores, impetuq́; in aduerſos Patroclus.

Lycios

Lycios Troianosq; ſeciſti, inſtar pernicis accipitris, qui terrorem ſecum ferens, in uolucres quæ colij ac pſeres dicuntur, inuadit. Atq; ibi tu item ſaxo ita percuſſiſti ceruicem Sthenelai Ithemeneo geniti, ut neruos quoque reſcinderes. Tunc Troianorum prima acies, cumq; his ipſe quoq; Hector propellentibus tantum retro fugiendo ceſſit, quantum quis aut in certamine iaculari, aut in bello amentatam haſtam quantacunq; ui iniaculari poteſt. Tranſcurſo hoc ſpatio, princeps Glaucus, eorum qui modo terga uerterant, primus pectora conuertit, ſentiens ab inhærenti humeris hoſte ſe premi. Is erat magnanimus Bathycleus Chalconis filius, Hellade lares habens, inter omnes Myrmidonas opibus copijsq; facile princeps. Huic Glaucus repēte cōuerſus, mediū pectus telo confixit. Hoc ictu cum ſonitu ille collapſus, magno mortis ſuæ (erat enim uir egregius) Græcos quidē dolore, Troianos aūt gaudio affecit. Quo magis Troiani cōferti cadauer Bathyclei circunſiſtūt: Græci quoq; nec ipſi uirtutis immemores, gradū promouent. Ibi Meriones Troianū quendam occidit, animo uiribusq; inſignē, nomine Laogonū filium Onetoris, qui in mōte Idæo erat flamē Dialis, & tanquam deus quidā celebrabatur à populo. Occidit autē protinus, cōfixo iaculo in loco, qui ſecundū aurem ac malā eſt. Aeneas autem Merionē ipſum ſub tegmine clypei procedentē cōfidens excipere poſſe iaculo, iaculū iecit, quod ille ex aduerſo intuitus, copore in pronū ſubmiſſo, deuitauit. Ita caſſo ictu telum præteriens hoſtem, priore ſui parte cum ferro humi defixa immobile ſtetit, ſuperior uero ex impetu

Aeneas. ipſo cōtremuit. Ea de re indignatus Aeneas, tamen ad hoſtē inquit: Meriones, ſi te cōtigiſſet telum quod uibraui, quantumlibet ſtrenuus ſis, ab iſta te ſtrenuitate in perpe-

tuum

tuũ cõpeſcuiſſet. Cui reſpondẽs Meriones, Aenea, inquit, arduũ tibi fuerit, etſi bellator fortis præualiduſq; es, quicunq; mortales tibi occurrerint in acie, eos omnes tua robuſta dextra extinguere, & ut talis ſis, qualis es, & ob hoc tibi placeas, tamẽ cum ſis & ipſe mortalis (mihi crede) ſi te medium iaculo nanciſcar, cõfeſtim mihi gloriam, Diti animã tribues. Hæc Meriones. Quẽ caſtigãs Patroclus, Quid iſta inquit, mi Meriones altercaris? Ha, minime te decet hæc homunẽ eximiũ, nec dicere attinet. An te probra ingerente ſibi, Troiani à cadauere ſubmouebuntur, niſi prius eorum aliquẽ ſtraueris? Molimentũ prælij in manibus eſt, conſilij in uerbis. Eapropter non loquacitate nunc opus eſt, ſed pugnacitate. Hæc locutus ipſe proceſſit, Merionesq; ſecutus eſt, deo cuidam uterq; ſimiles. Qualis autẽ ex ictibus calonum aliorum'ue materiæ cæſorũ in confragoſo montis dorſo redditur longe reſonans ſtrepitus, talis ex campeſtri illo certaminis loco tunc reddebatur ex ictibus enſium lancearumq;, ſcuta uel alia arma ferientiũ, ut nemo iam, quamuis ſolers, diuum Sarpedonẽ poſſet agnoſcere, ita prorſus à uertice ad extremos pedes aggeſtu cruoris, telorũ, pulueris, obſitus erat. Circa quem non aliter & hi & illi incumbebãt pugnæ, quàm muſcæ ſub uernum tẽpus ad caulas, cum circũfuſæ plenis lacte mulctris ſaturãt uoracitatẽ. A' quo ſpectaculo Iupiter nuſquã deflectebat oculos, ſed defixo ſemper obtutu atrocitatẽ pugnæ conſiderabat: multũ ſecum animo ac permultũ reputãs de nece Patrocli, num præſtaret eum illic ſupra Sarpedonẽ in ipſo ardore certaminis ab Hectore uita armiſq; ſpoliari, an certamen maiori quoq; ſtrage cumulari. Tandem hoc ei antiquius uiſum eſt, ut Patroclus Troianos urbem uerſus Hectoremq; re-

Meriones. Patroclus.

pelleret, cũ magna hoſtiũ cæde. Itaq; Hectori ante omnes timidam fugæ ſententiam iniecit. Is intellecto Iouis imperio & ipſe cõſcendit currum, in fugamq; cõuertit, & idem alios facere iubet, quod & fecerũt: adeo ut ne Lycij quidẽ ſibi perſtandum eſſe putauerint, territi omnes, cum regem ſuum uiderũt tãta coaceruatum ſtrage hominum, qui ſuper illum Ioue ardorẽ pugnæ accendẽte ceciderant. Poſt ſuorum fugam hoſtes Sarpedonem ſpoliant inſigni armatura, cam Patroclus ad tẽtoria ferendam ſocijs dedit. Tunc Iupiter ad Apollinem inquit: Age nunc chare Apollo, ito ad Sarpedonis cadauer, & primũ concretum uulnerum cruorẽ abſtergito, deinde procul ſane Ilium aſportatum fluuiali aqua abluito, tum ambroſia inungito, tũ immortales ueſtes induito, poſtremo remittito, delegato hoc officio fratribus geminis, Sopori & Leto celeribus deſignatoribus, qui cõfeſtim ferant in patriã Lyciam, atq; in celeberrima ciuitate conſtituãt. Ibi fratres, propinqui, neceſſarij, ciues, funeri iuſta perſoluent, monumentũq; cum titulis extruent. Hic enim ſuus eſt honos defunctorum. Sic locuto patri Apollon obtemperãs, ab Idæis montibus ad locum aſperrimæ pugnæ delatus, protinus Sarpedonis cadauer è congerie telorum extractum, ac procul ſane illinc aſportatum fluuiali aqua abſterſit, ambroſia inunxit, immortales ueſtes induit, ac remiſit, delegato hoc munere fratribus geminis Sopori ac Leto celeribus deſignatoribus, qui confeſtim in patria Lycia, atq; in celeberrima ciuitate ſtatuerunt. Interea Patroclus cum cæteris equitibus, tum ſuo Automedonte iuſſo dare habenas, Lycios ac Troianos inſequi pergit, demens qui amici præcepta non audijt: quod ſi feciſſet, infelicẽ exitum ſubterfugerat. Sed ſcilicet dei mens plus

Iupiter.

quàm

quàm hominis præualet. Iupiter enim illius cordi iniecit, ut eò intenderet animum, quod in ſuam perniciẽ recideret. Ibi quem primum aut quẽ poſtremũ Patrocle morti dediſti, cum te quoq; ad mortẽ dij uocarent? Primũ dediſti morti Adreſtum, ſecũdum Autonoũ, tertium Echeclũ, quartum Perimum Megæ filium, quintũ Epiſtorẽ, ſextũ Menalippum, ſeptimum Elaſum, octauũ Mulium, nonũ Pylartem. His occiſis, cæteri nihil quàm de fuga cogitabant, uſq; adeo, ut niſi Phœbus Apollon in excelſa ſtetiſſet turri, Græci ſub Patrocli manibus (is enim præibat hoſtem cædens) fuerant auguſtam Troiam ipſo uictoriæ curſu euerſuri. Ille enim deus Patroclum deſtructũ. Troianos conſeruatos uolens, ter in latus muri uadẽtem Patroclum, toties ſplendẽti parma diuinis manibus obiecta, repulit. Quarto cum idem dæmoni ſimilis inſiliret, tunc eum trucibus minis Apollon affatus eſt, Concede hinc Patrocle, quoniam tibi fatale non eſt, urbem hanc tuo Marte ſubuerti, nec tuo tantum, ſed ne Achillis quidẽ, qui eſt multo præſtantior. Hæc Apollon. Cuius indignationem ſibi deuitandam Patroclus exiſtimans, longe illinc retro conceſſit. Hector autem inhibita ad portam Scæam fuga, ſtabat incertus conſilij, utrum in medio pugnantium globo dimicaret, an copias ſuas ſubire muros adigeret. Ita hæſitanti Apollon aſtitit ſub imagine Aſij uiribus atq; ætate florentis, qui erat Hecubæ frater, Dymantis filius, lares habens ad fluenta Sangarij Phrygiam interfluentis. Huic ſimilis Apollon, ad Hectorem inquit, Hector, quid ita ceſſas à pugnando, quod nequaquam eſt ex tua uel utilitate uel dignitate? Vtinam quãto te uiribus inferior ſum, forem tanto ſuperior. Nam primo quoque tempore eſſes luctuoſo hoc bello perfun-

Apollo. (margin, beside "Concede hinc")

Apollo. (margin, beside "ad Hectorem")

ctus. Sed age intẽde in Patroclum equos, ſi forte tibi tribuat hanc Apollo palmam, ut cum occidas. Hæc Apollon effatus. Hectore Cebrioni fratri iubẽte flagellare equos, ut in hoſtem ire contẽderent, aciem ſubit, muſerumq; tumultum Græcis intulit, cum Troianorum & Hectoris gloria. Ipſe uero Hector iuſſo fratre Cebrione in aciem atque in Patroclum rectà equos agere, cæteros Græcos omittit. Hoc conſpecto, ille inuicem deſilijt curru, tranſlatoq; in læuam telo, dextra corripit marmoreum iuſtæ magnitudinis ſaxum, quod commode manu poſſet amplecti, aduocatiſq; uiribus, cum cito fuiſſet hoſti uicinus, ſaxum excutit. Quo non fruſtra excuſſo, frontem Cebrionis equorum fræna moderantis ita percuſsit, ut non exterior galea neq; interius ſincipitis os ſuſtineret, afflictiſq; ſupercilijs, ambo lumina ante pedes in puluerem defluxerunt. Tum ipſe oculos ſuos ſubſequens, fugiẽte corpus anima, è curru decidit in caput, ludicro more natantium.

Patroclus. In quem cauillans Patroclus, O factũ male, inquit, quàm agilis hic uir, qui tam ſtrenue ſaltat. Profecto ſi quando in mari deprehenſus eſſet temporis importunitate, poterat præcipitato de naui corpore, urinandis oſtreis bonã partem alere ſociorum, cum in plano tam agiliter de curru deſiliat. Nimirum & ex Troianis ſunt qui ſtrenue ſaltant. Sic cauillatus in mortuum, tendit inſtar leonis, qui dum ſæuit in ſtabulantes oues, accepta in pectore plaga, ſuapte ferocitate occũbit. E' diuerſo autẽ Hector è curru deſilijt, illi occurſurus, ut quales duo leones cum natura atq; ætate magnanimi, tum præſenti fame ſæuiores, circa interempti cerui corpus in montano dorſo præliantur: tales hi duo præſtantiſsimi belli principes circa Cebrionem concurrẽtes, mutuum exitium inferre nitebãtur. Et

Hector

Hector quidem cadauer arripiens capite, quoquo modo uendicare laborabat. Patroclus autem ediuerſo raptum pede, retinere, cæteris Græcis acerrimā pugnā conſerētibus. Et ut euro ac noto, cum inter ambos exorta ſeditio eſt, certātibus, uter in aduerſum inflectat montoſam ſyluam, fagis, ornis, eſculis cōfragoſam, perpetuus, ſed alternus quidā ſonus auditur, quod ſtridunt rami, crepitāt arbores, ſi quæ frangūtur, folijsq; ramos ueſtiunt, ad arbitriū uentorum per uices in diuerſa uolitātibus: ſic ambæ partes in mutuā perniciē incitabātur, auidiores inſtrēdæ peſtis, quàm cautiores deuitandæ, multis inuicem lanceis in hoſtilia membra penetrantibus, multis ſagittis mutuo inuolātibus, multis ſaxis, & his permagnis ſcuta quatiētibus, ipſo Cebrione (cuius de corpore certabatur) iacēte in medio, ut grandibus membris, ita per puluerem reſolutis, ſine ullo iam ſenſu ſolitæ aurigationis. Cum ergo ſol medio cœlo teneret curſum, tum maxime miſsilia ex utrorunq; manibus emicabant, permultiq; utroq; de exercitu cadebāt. Inclinante autē ſe eodē ſidere, tunc ſupra modū uires inualuere Græcorū. Hinc Cebrionē è medijs telis atq; è tumultuoſa acclamatione Troianorū pertraxerunt. At Patroclus ter in Troianos animum, quo eos peſsime oderat, truci uociferatione ſignificans, atq; ipſi Marti ſimilis irruit, totiesq; nouenos homines luce uiduauit. Quarto autem cum dæmoni par irruiſſet (etenim iam tuus Patrocle apparebat interitus) Apollo occurrit, ſane terribilis, ſed ne humani illum oculi poſſent inter acies agentem dignoſcere, multo aëre opertus, atq; ita in ipſo fremitu tumultuq; bellantium ſtans, à tergo terga ipſa percuſsit, obliquaq; manu latos hominis humeros retro cōuertit. Cōuerſo truculētis oculis galeā de capite

diſcutit,qua in humū cum tinnitu delata ad pedes equorum, equinæ criſtarum comæ puluere ac cruore fœdatæ ſunt:res quam antea fas non fuerat contigiſſe, cum hæc galea illud diuini hominis caput frontemq; protegeret. Cuius nunc geſtandæ dignitatem Iupiter Hectori dedit, & ipſi iam morti uicino. Poſt diſcuſſam galeam, telum, quod ille manu tenebat, magnum, craſſum, graue, & perinde ferro præfixum,in manu Apollo omne cōminuit. Dehinc loricam ſoluit, quæ unà cum clypeo pedū tenus demiſſo ex humeris defluxerūt. Stetit igitur ad hāc offenſionem Patroclus attonitus, & mente pariter ac mēbris captus,cum ecce Euphorbus Panthi filius uel iaculatione,uel curſu,uel equitandi peritia inter æquales eminentiſſimus(ſiquidem aliquando præfectus curru,uiginti uiros ex eorum curribus deturbarat,adeo rei militaris erat peritus) Is nunc tibi Patrocle primus à tergo ueniens, medios humeros cominus telo confixit. Sed haudquaquā protinus letale uulnus inflixit. Iterūq; reuulſo quod coniecerat telo, refugit, globoq; ſe immiſcuit, non auſus uel inermē in pugna expectare.At ille & diuina & humana plaga afflictus,ut mortem deuitaret,ad ſocios ſe recipiebat. Quē Hector conſpicatus,& ſaucium & recedētem, propius apud ipſas cateruas adijt, extremūq; illius latus ita lancea percuſſit,ut ferrum è cōtraria parte exiſteret. Quo uulnere Patroclus cum magna tum ſociorū mœſtitia,tum corporis ſui ruina proſtratus eſt, quaſi ualētiſſimus quidam aper à leone mactatus. Nam ut aliquando in arduis iugis ſe feræ,cum ad fonticulum forte conueniunt, utraq; ſuperbi ſpiritus,utraq; ſitibunda,utraq; prior bibere uolēs,de iure potādi rixātur,tandē leo ui ac uirtute ſuperior,aprū multis ſuſpirijs uulneribusq; fatigatū necat,

cat:ſic eximius Hector eximiũ Patroclũ tot hominum interſectorem occidit,eiq; iacẽti inſultãs, Glorioſe,ait,Patrocle,minabaris euertere oppidum meum,perdere oppidanos,ſœmineum ſexum in captiuitatẽ abducere,primũ ad naues,deinde nauibus ad patriã tuã:demens,in earum conſpectu & equi mei rapidis pedibus atq; auidis pugnã inuadunt,& ego ex omni pube fortium Troianorũ fortiſſime pugno,qui ab eis exitialem diem propulſo,in teq; conuerto. Nam hoc in loco uultures te atq; aliæ infauſtæ alites depaſcentur:miſer,cui nihil opis Achilles tuus,cum tam ſit ſtrenuus,tulit:qui plurimis uerbis proficiſcẽti tibi præceperat, Caue Patrocle, ne prius huc ad me redeas, quàm illum homicidæ Hectoris thoracem ferro tuo confoſſum ſanguine ſuo perfundas. Hoc ille cum dixit ita fore, cuius ſtultitiæ ætas tibi perſuaſit? Ad quem linquente iam animo Patroclus, Tu uero, inquit, magnopere nunc gloriaris Hector, quaſi iuſta uictoria ſit mei occiſi; & non eam Iupiter tibi atq; Apollo tribuerint. Ipſi enim, quod facile eis fuit,me morte mulctarunt: ipſi,qui detraxerunt ab humeris meis arma: primum aduerſo Ioue ac triſti fato Apollo me occidit, deinde ex hominibus Euphorbius,tertius tu acceſſiſti:quales ſi mihi in acie occurriſſent uiginti,uiginti meo telo occidiſſent. Cæterum tibi hoc dictum uelim,quod in pectus tuum demitte. Nec tu diu eris ſuperſtes,iam tuus interitus aduentat,& atra dies tibi impendet ſub inuicti Achillis obeunda manibus. Hæc memorãtem mors inuaſit, & anima fugit, complorans illum ætatis florem,illud robur à ſe relinqui, atque ita ad infernum cõceſſit. Quem ſic defunctum Hector tamen eſt allocutus:Patrocle,quẽ mihi nunc maturum uaticinaris obitum? quis compertum habeat,quin ipſe quoq;

Hector. Patroclus. Hector.

Achilles, etſi Thetidis proles eſt, meo telo percuſſus, ut nunc tu, ſpiritum reddat? Hoc ubi dixit, calcem cadaueri incuſsit. Lanceam dum educere nititur, corpus quoq; cum lancea leuauit. Quod cum excutiens deieciſſet humi ſupinum, ſtatim cum eadem quam euulſerat lancea, in Automedontem pergit, & ipſum feriendi cupidus. At illum immortalium fuga equorũ abſtulerat. Quos equos Peleo dij immortales donauerãt, egregium haud dubie munus.

ILIADOS HOMERICAE LIBER XVII.

NON *autem fortem Menelaũ Patrocli in pugna à Troianis interfecti caſus latuit, qui per medios bellatores fulgẽtibus armis irrumpens, pro eo pugnabat, quẽadmodum mater querula pro uitula, quam primum reperit. Ferebat autem & haſtam & clypeum, in eius exitium paratus, quicunq; contra ſe uenerit. Non tamen ſtrenuus Panthi filius, Patrocli caſum neglexit. Præſto nanq; affuit, his uerbis Menelaum allocutus:* Euphorbus. *Menelaẽ nobilis populorũ princeps, cõcede hinc, mitte exanimem, & ſanguine aſperſa ſpolia mihi relinque. Siquidem nemo me prior Troianorũ & fortiũ commilitonũ Patroclum in confertiſsima pugna uulnerauit, ſine igitur ut pulchram ad Troianos gloriã referam, ne ego te petam, & charã tibi animã auferam. His perquàm* Menelaus. *indignatus Menelaus, Iupiter, inquit, pater, haud æquum eſt cuiquam ſuperbe gloriari. Neq; enim pardi tanta uis, neq; leonis, neq; pernicioſi apri, cui maximus in pectore*

furor eſt,& propter robur toruitas,quãtum Pãthi filius haſtæ peritia ſe iactat,neq; uiribus & iuuentæ flore ſuperbus,equorũ domitor,uti nouit,qui mecum congreſſus exprobrauit,& ut ignauũ inter Danaos arguit. Sed nõ arbitror pedibus ſuis reuerſum,chara cũ uxore & amãtiſsimis liberis lætaturũ,ita ego tuas nunc uires retundam, ſi mecum forte congredieris. Verum te,hinc abeas & in globum redeas,moneo,neq; me prouoces,antequã te ulciſcar. Malefacta etiã ignauus nouit. Sic ait. Non tamen ille perſuaſus, Nunc ego fratrẽ meũ,inquit,Menelaë abs te interẽptum ulciſcar,iactabundus cõcionaris? Viduam uxorẽ intra nouum thalamũ,in maximo luctu & mœrore eius filios reliquiſti. Eſsem ſane ſolatio miſeris,ſi caput tuum & arma ferrumq;,Pãthi & diæ Phrontidis manibus deponerẽ. Sed non in longũ hæc uerba ſine pugna, ſine uiribus,ſine metu deducãtur. Simul hæc dicẽs,ſolidũ clypeum percuſsit, in quo ferri acies incuruata eſt. Tum Menelaus precatus Iouem patrem,in eum delatus,imum ſtomachũ transfixit. Auxit autẽ uulnus ipſe ſuis uiribus fretus. Nam ex alia parte per mollẽ ceruicẽ mucro euaſit. Inſonuit ipſe cadẽs Euphorbus,inſonuerũt & arma, ſanguine labefacti capilli Gratiarũ ſimiles, auro & argento ornati. Qualiter autẽ pulcherrimũ oliuæ ramũ libero in cãpo colit agricola,ubi lympida & longe fulgẽs aqua ſcaturit,in eam omniũ uẽtorũ flatus ſpirãt,& albis floribus ueſtitur,quod ſi repente uehemẽtiore uento agitatur,deiectis baccis tota operitur terra,talẽ Panthi filiũ ſtrenuum Euphorbum exanimẽ,pulcherrimis Menelaus armis ſpoliabat. Et quẽadmodum leo in montibus nutritus,uiribus fiſus,paſcente armento lætiſsime,primũ bouis ualidis dentibus ceruicem inuadit,inde & ſanguinem & Euphorbus.

 uiſcera

uiſcera lanians paſcitur:undiq; autē & canes & paſtores clamoribus concurſant,non tamen cōgredi auſi,pallido metu detinentur,ſic nemo Troianorū cum Menelao manum conſerere audebat. Abſtuliſſet ergo Euphorbi

Apollo. *arma,& quidem perfacile, niſi ei Apollo inuidiſſet, qui Marti ſimulem Hectorem,in Mētæ Ciconum ducis faciē transfiguratus, his uerbis admonuit, Tu nunc Hector Achillis equos proſequi non ceſſas.Difficiles captu ſunt, neq; domitores mortales, neq; alium quàm Achillem immortali matre progenitum, uectorem recipiunt,interim ſtrenuus Atrei filius Menelaus pro Patroclo decernens, optimum Troianorū interemit Pāthi filium Euphorbū, eumq; à belli cura abſoluit. Sic fatus,iterum deus in certamina mortaliū deſcendebat.Tum Hector graui mœrore affectus, mente turbata circunſpexit acies. Mox & arma pulcherrima auferentem, & humi iacentem agnouit. Fluebat per riuulos ſanguis. Accurrit quàm primum in conſertiſſimum globum,armis fulgentibus,clara uoce proclamans, inextinguibili flammæ ſimulis. Neque*

Menelaus. *latuit Menelaum, qui animo perturbatus, Hei mihi,inquit,ſi optima arma,& Patroclum hic mei honoris gratia relinquo interēptum. Vereor enim hinc,ne quiſpiam Græcorū,qui me ſolum cum Hectore & Troianis pugnā detrectare uiderit, me arguat: inde,ne unum me plures circūueniant,timeo. Hector hominum Troianorū caterua ſtipata aduentat.Sed quid hæc mihi dilecta loqueris animaſnam cum quiſpiam diuino uiro & à deo honorato congredi audet,magnum ſæpenumero accipit detrimentum. Nemo igitur Græcorū me Hectori cedentē arguet, quoniā à deo pugnat. Quòd ſi forte Aiacem conuenirem, ambo reuerſi etiā contra ipſum deum pugnam inſtauraremus,*

remus, ſi quo pacto ad Achillẽ amici corpus referre poſſemus. Quod etſi malum, tamen ſatius eſſet. Dum hæc mente uolueret Menelaus, interea cum Troianis Hector præſto affuit. Ille relicto cadauere pedẽ retulit, ſubinde reſpiciens, more leonis, quẽ canes & paſtores à ſtabulo haſtis & clamoribus abigunt, cuius generoſus animus ab aula inuitus diſcedit. Haud aliter Menelaus cum à Patroclo in amicum globum ſe recepiſſet, conuerſus undiq;, Aiacem magnum Telamonis filium oculis requirebat. Eum ergo à ſiniſtris ſocios hortantem & hoſtem propellentem uidit. Siquidem magnam eis formidinem Apollo incuſſerat. Hunc curſu aſſecutus Menelaus, Aiax, inquit, arcere feſtinemus, ut exanimem Patroclum uindicemus, eumq; licet & uita & armis ſpoliatum, ad Achillem referamus. Armis enim Hector potitus eſt. His uerbis Aiax animo turbatus, continuo per confertiſſimos pugnatores euaſit ipſe & Menelaus. Iam Hector Patroclum armis pulcherrimis ſpoliatũ trahebat, ut capite amputato truncum canibus proijceret deuorandũ, cum Aiax clypeo tectus ignis inſtar aſtitit. Quo uiſo, Hector ſuorũ ſe globo commiſcuit, & aſcenſo curru armorum ſpolia Troianis in urbem ferenda tradebat, id magnam ſibi gloriam fore ratus. Tum Aiax Patroclum lato clypeo operiens, ſtetit. Et ſicut leo pro catulis, quibus in ſylua comitatus obuiam ſibi uenatores uidens, uiribus toruus ſupercilium uellit, ut oculos contegat: ita hinc Aiax pro Patroclo, inde Menelaus magnum ſub pectore dolorem premẽs decernere. Tum Glaucus Hippolochi filius, Lyciorum optimus, Hectorem torue ſubaſpiciens, graui oratione perturbauit: Hector, inquiens, pulcherrime, in pugna longe es inferior. Falſo ſane laudaris ut ſtrenuus, cum fugias. Age

Menelaus.

Glaucus.

que

quo pacto Ilium & Ilij populum ſolus defendes? Nemo enim Lyciorum cum Græcis cõgreditur, cum gratia habeatur nulla, qui pro ciuitate continuum cum hoſtibus bellum gerunt. Quonam pacto uiribus inferiorem eripies è manibus hoſtium, timide, cum Sarpedonem & amiciſſimum tibi & ſocium auibus laniandum & prædæ reliqueris? Cuius uita & ciuitati & tibi magno uſui erat. Tu uero ne canes quidem abigere ab eo uoluiſti. Idcirco ſi quis mihi nunc Lyciorũ crederet, patria omnes repetita, Troiam ad manifeſtum relinqueremus excidium. Nam ſi Troiani intrepide aliquid auderẽt, ut aſſolent, qui pro patria pugnãt, quàmprimum Patroclum Ilium traxiſſemus. Quod ſi contigiſſet, mox Græci pulchra Sarpedonis arma nobis reddidiſſent, cum tãti uiri & Græcorũ optimi & comites & amici belligerando ceciderint. Tu autẽ magnanimi Aiacis aſpectũ non ſuſtinuiſti, cum è regione pugnantem uideres. Neq; rectà cum eo congredi auſus eras, quãdoquidem eſt quàm tu fortior. Hunc toruo uultu

Hector. *intuitus Hector, Glauce, inquit, quid tandem talia tam ſuperbe loqueris? Profecto amice, ego te præ cæteris fœcũdæ Lyciæ incolis ſapere arbitror. Verum de te nunc cõqueror maiorem in modũ, tali me animo inſimulaſſe, quòd magnum Aiacem ferre minime poßim. Non ego certamẽ, neq; equorum ſtrepitum detrectaui. Verum Iouis quàm uiri conſilium ſemper potius eſt. Is nanq; & potentem proterit uirum, uictoriam facile aufert. Nonnunquam & ipſe compellit ad pugnam. Sed age amice adſis oro, & qualem me geram proſpice, an ſemper timidus ſim, ut prædicas, an Danaorum acerrimum, ne mortuum Patroclum ſibi uẽdicet, impediã. Simul hæc fatus, clara uoce ad Troianos cõuerſus, O' Troiani, inquit, Lycijq; & Dardanij*

darij bellatores, uiri ſitis amici, recordamini bellicæ uirtutis, ut opera ueſtra fortiſſimi Achillis optimis armis induar, quæ intercempto Patroclo abſtulimus. Sic clamans, properat glorioſus Hector è ſanguinea pugna, & celeri curſu nondũ lõge profectos comites, Iliũ glorioſa Achillis arma auferre iuſſos, aſſequitur. Eminus itaq; à triſti pugna mutatis armis, ſua ſacrũ Ilium deferẽda mãdauit, & immortalia Achillis induit, quæ dij ſuperi Peleo patri, dilecto ipſe filio ſenex tradiderat, qui tamẽ in patrijs armis non conſenuit. Hectorem igitur ut procul diuini Achillis armis munitũ deſpexit Iupiter, cõcutiens caput, hæc ſecum, O miſer. Neq; enim nunc de morte cogitas, quæ iam aduentat. Tu immortalia arma indueris uiri fortiſſimi quem alij tremunt. Cuius tu comitem & benignum & forté interemiſti, arma autẽ nulla moderatione accepiſti, & humeris diripuiſti. Verum nunc tibi magnas uires armorum præmium præſtabo, quoniam nunquam è prælio pedẽ turpiter retuliſti. Et excipiet glorioſa Achillis arma uxor Andromacha. Dixit, & cæruleis ſupercilijs annuit Iupiter, aptauitq; Hectori arma. Mars terribilis atq; inuictus dux ei in pugnam fuit. Hi uires Hectori immenſas præſtiterunt. Sed ad commilitones reuerſus, clariori uoce, & coruſcis armis perquàm ſimilis magnanimo Achilli uidebatur. Tum ſingulos hortatus, Meſthlem, Glaucum, Medonta, Therſilochum, Aſteropæum, Diſinora, Hippothoum, Phorcẽ, Chromiũ, & Ennomon uatem, hos inquã hortatus, Audite, inquit, innumeræ gentes & cõmilitones mei. Non enim quòd tanta indigeã multitudine, à patrijs ſedibus ueſtrum ſingulos exciui, ſed ut mecũ Troianas nurus & paruos liberos alacres à bellicoſis Achiuis uindicetis. Quod cũ uidero, munera uobis

Iupiter.

Hector.

& ui

& uictum conſtituam. Hoc pacto *ſingulorum alacritatē & animos excitabo, quorum qui rectà cum hoſte confli- xerit, uel occidat pulchre, uel uincat.* Hæc *belli uirtus eſt. Qui uero* Patroclum *quamuis mortuum in Troianorum rediget poteſtatem, cedetq́; ei Aiax, dimidiata ipſe ſpolia, ego reliquum recipiā.* Propterea *non minore quàm ego gloria afficietur.* Hac Hectoris *oratione Troiani cōcati, rectà in Danaos infeſtis telis impetum fecerunt, ſpe bona*

Aiax. *confirmati, poſſe ſe Aiaci Telamonio ui Patroclum au- ferre, ſtulti ſane: multi enim illic Aiacis enſe ceciderunt. Qui tunc Menelaum allocutus, Generoſe, inquit, amice, minime ex hac pugna ſpero nos incolumes redituros. Nec tam exanimi Patroclo qui fortaſſe à Troianis cani- bus & alitibus exedetur, quàm mihi tibiq́; timeo, ne qua calamitate afficiamur. Inimica enim nebula omnia ope- rit.* En nobis *Hector graue exitium.* Age optimos *Græ-*

Menelaus. *corum huc aduoca, ſi quis audierit. Paruit dicto Mene- laus, & clare proclamans, O Græcorū, inquit, amiciſſimi duces & principes, qui apud Atridas Agamēnonem & Menelaum publice uictitatis, & ſinguli populis impera- tis (ex eo Ioue enim honor & gloria prouenit) neque enim facile ſingulos ducū uidere in tanto prælij tumultu licet, ueſtrum inquam quiſq; huc ultro properet, ſibiq́; dedecori reputet, ſi Patroclus Troianis canibus ludifice- tur. Hæc clamantem continuo audiuit Oileus Aiax, & primus accurrit. Inde Idomeneus, Idomeneum ſecutus eſt Meriones Marti ſimilis, alijq́; quorum nomina quis cō- prehenderit? qui mox prælium inſtaurauerunt. Verum Troiani priores duce Hectore ſubiti conflixerunt. Et quaſi in obuium flumen fragore magnus irati maris flu- ctus defertur, & ſumma littora æſtuanti mari reboant,*

tanto

tanto illi clamore inuaſerunt. Græci autem unanimes Patroclũ circunſiſtere, ſuiſq; clypeis protegere: quos denſis tenebris offundit Iupiter, neq; enim Patroclum uiuentem oderat, utputa Achillis comitem. Oderat autem, quod Troianis canibus prædæ relinqueretur. Hac gratia in auxilium ſocios exciuit. Priores autem Troiani irruerunt. Inde relicto Patroclo, nullo, quamuis cædis auidi, interempto, pedem reſtrebant. Parum tamen abfuit, quin exanimem uendicarent, & in fugam Achiui uerterentur, niſi non parum Aiax Troianos perturbaſſet, qui & ſpecie & uiribus præter formoſiſsimum Achillem cæteris præſtabat Græcis. Irrupit autem in primam aciem apro ſimilis, qui in montibus canes inuaſiſſet, & ualidos & laborioſos facile inter denſa ſyluarum diſsipat, talis clari Telamonis filius Aiax facile per Troianos euaſit, qui Patroclum circunſtabant, intenti, ut eo in urbem protracto, gloriam ſuorum propagarent. Tum nobilis Lethi Pelaſgi filius Hippothous clypei loro Patrocli pede perforatis neruis alligato, per confertiſsimam pugnam trahere, Hectori & Troianis gratificaturus. At ſibi exitio fuit, quo nemo quamuis cupidus eum eripere potuit. Eum nanq; Telamonis filius per globum inſectatus, in maxilla per galeam crinibus equinis criſtatam, & graui ictu diuiſam uulnerauit. Tum cerebrum cruore perfuſum, per haſtam ex uulnere decurrit. Ita amiſsis uiribus, Patrocli pes eius manibus elapſus procubuit, ipſe quoq; ſuper eo in faciem concidit, à Lariſſa patria procul, neq; amantiſſimis parentibus educationis præmia exoluit, cum breui uita frueretur, magnanimi Aiacis haſta interimeretur. Hector autem iterum in Aiacem haſtam iaculatus eſt, quam ille è regione in ſe deferri intuitus, parumper declinauit.

declinauit. Hinc Schedium magnanimi Iphiti filiũ, optimum Phoceorum, qui clara Fanopei domo habitãs multis uiris imperitabat, media oßium compage uulnerauit, ferri autẽ acies per ſummum humerum euaſit. Inſonuit ipſe cadens, & ſub eo arma. Inde Aiax Hippothoi filio Phorcinæ defendenti, enſe medium uentrem perfracto thorace hauſit. Is prolapſus, terram manu apprehendit. Interim cũ comitibus ſuis clarus Hector diſcedere, Græci uero magnis clamoribus exanimes Phorcina & Hippothoum trahere, & armis ſpoliare: Troiani Achiuis bello impares Iliũ repetere, Græci uiribus & uirtute ſua gloriari, nihil ad Iouem referentes. Tum Apollo Periphanti præconi Iphiti filio ſimulis, qui apud patrem paterna in

Apollo. arte conſenuerat, Aeneam admonuit. Norat enim quid conſulendum foret: Aenea, inquit, quonam pacto præter dei uoluntatem apud altum Ilium deſidetis? Hoſtes uiribus, uirtute, fortitudine, & innumero ſuorum exercitu freti, uictoriam proſequuntur. Quam longe magis uobis quàm Danais uictoriam optat Iupiter. Sed his congredi

Aeneas. formudatis. Sic dicentem Apollinem Aeneas cognouit, & clara uoce, Hector, inquit, uosq; alij Troiani principes & commilitones, pudeat tãdem nos imbecillitatis noſtræ, quòd tam turpiter Græcis terga uertimus. Sed quis mihi deorum aßiſtat? Iouem regem maximum belli conſultorẽ atq; fautorem arbitror. Quamobrem rectà in Danaos uadamus, ne Patroclum ad naues ocioſi referant. His dictis, longe ante alios proſilijt. Inde alij in Græcos irruerunt. Tum Aeneas Leocritũ Ariſbantis filium optimum Lycomedis ſocium haſta interemit. Quẽ cadentem miſeratus Lycomedes propior factus, telo Hippaſi filiũ Apiſaina populi ductorẽ ſecundũ hepar ſub uitalibus hauſit, proſtrauitq;

proſtrauitq́; è ueſtigio. Is ex fœcunda Pæonia aduenerat, & in pugna poſt Aſteropæum fortiter fecerat. Quo cadente, ingemuit bello ſtrenuus Aſteropæus. Irruitq́; alacer in pugnam aduerſus Danaos. nihil tamen profecit. Clypeis enim undique tegebantur circa Patroclum, directis in hoſtem telis. Etenim Aiax maiorem in modum omnes cohortari, neminem ut à Patroclo diſcederet, utq́; ſegnius cæteris pugnaret, ſinere, ſed è ueſtigio iniaculari, & fortiter facere compellebat. Sic ſe gerens magnanimus Aiax, terra cruore madeſcit. Plurimi ſtrenuiſſimi Troianorum Græcorumq́; cadere (neque enim hi ſine ſanguine rem gerebant) Longe tamen pauciores è Græcis cadebant, inuicem periculum mutua ope propellere contendentes. Sic utrinque pugnabatur inſtar ignis ardentis, ut neq; ſol, neq; luna officium ſuum facere uiderentur. Caligine enim operiebantur. Quiſq; optimus exanimem Menœtij filium defendere contendebat. Cæteri & Troiani & Græci remiſſius puro in aëre pugnare (neque enim nebula omnia operuerat) Pugnabant autem qui longius aberant, triſtia tela intentantes: qui in confertiſſima pugna, & tenebris & anguſtijs laborãtes. At Thraſymedes & Antilochus uiri ſtrenui nondum exanimẽ Patroclum audierant, ſed adhuc arbitrabantur inter primos cum Troianis decernere, qui cædem proſpicientes, & ſociorum fugam, procul tamen iuſſu Neſtoris rem gerebãt. Prælium autem in horas & labore & ſudore continuo deſæuire. Genua, tibiæ, pedes, manus, oculi, undiq; circum fidum Achillis comitem uulnerari. Et quemadmodum ſi quis pinguem tauri pellem à pluribus extendi iuberet, inter extendendũ & humor & pingue deſudat: ſic illi huc paruo in ſpatio exanimem diſtrahebant. Sperare enim

Troiani illum in urbẽ,Græci ad naues auferre.Sic utrinque prælium feruere. Nec Mars populorũ concitor,neq; Minerua his mouebãtur. Tali pro exanimo Patroclo & homines & equos calamitate die illo affecit Iupiter. Neque ad Achillis aures adhuc cædis illius fama peruenerat (eminus enim à nauibus pugnabatur ad muros Troianos)neq; interemptum, ſed ſub ipſis mœnibus pugnare, & mox rediturum ſperabat. Neq; enim opinabatur urbem Troiã ſine Patroclo caſuram,cum ſæpenumero audito reditu matrem rogaſſet,ſi quid ipſi magni Iouis ſententia polliceretur, illa tantum mali, chariſsimi uidelicet ſocij interitum,nunciare ei nunquam uoluit. Verũ utrinq; infeſtis telis pro Patroclo concurrebatur,& inuicem ſeſe

Græcus. *uocabant. Tunc Græcorũ quidã,Amici, inquit,haud nobis gloriæ erit,ſi ad naues pedem referamus.Hæc terra o-*

Troianus. *mnibus ſufficiet.Hoc lõge ſatius,quàm ſi Troianos in urbẽ & Patroclũ et gloriã reportare ſinamus. Cõtrà è Troianis unus, Si fatũ, inquit, uno in homine ſuperari poteſt, & in omnibus ſimul,nemo pugnã negligat.His utrinque uerbis ſingulorum uires excitatæ ſunt,enixe utrinq; certabatur, ferri crepitus cœlum per aërem turbidum attingebat. Achillis autẽ equi longe à pugna diſcurrentes fremere, cum primum aurigã ab Hectore proſtratum ſenſerunt. Atqui Automedon ſtrenui Diorei filius crebro uerbere,nunc adulationibus,nunc minis equos agitabat. Illi neq; naues & latum Helleſpontũ uerſus referre pedẽ,neque rurſus in præliũ ire,ſed tanquam columna in alicuius momẽto firme collocata: ſic illi in ueſtigio alter alterius capiti admotus,perſtabant. Lachrymæ autem calidæ per genas his defluebant,aurigæ deſiderio gemẽtibus. Florida eis coma utrinque è curru delapſa ſordebat. Quorum*

gemitum

gemitum cũ deſpiceret Saturni filius Iupiter,moto capi-te ſecum,O' miſeri,inquit, quid nos addimus Achilli regi mortali? Vos & incorruptibiles & immortales eſtis. An ut infelicium caſum doleatis? Neque enim quicquam eſt omniũ,quæ ſupra terrã ſpirant & uerſantur, homine laborioſius. Sed minime ego aut Hectorem aut alium à uobis et curribus iſtis uectari permittam. Non'ne ſatis quòd armis potitus eſt,& gloriatur incaſſum? Veſtris autẽ pedibus & animo uires ſuppeditabo, ut Automedonta è pugna ad naues incolumem referatis. Adhuc enim uobis interimẽdi gloriã largiar,quoad in naues reuertãtur,& ſol occidat,& crepuſculũ terrã obnubat. His dictis ſimul uires equis inſpirauit, qui è ueſtigio à crinibus excuſſo puluere per Troianos & Græcos citũ currũ traxere. At pro ſocio triſtis Automedõ irruit more uulturis in anſeres. Facile autẽ ſe à Troianorũ impetu exemit,et per globum multos inſectatus eſt,neminẽ tamen interfecit. Neq; enim cũ ſolus magno in curru uerſaretur,et tela ſimul dirigere,& celeres equos regere poterat. Sero autẽ eũ ſocius Alcimedõ Laërcei Emonidæ filius cõſpicatus à currus tergo, Quis tibi deorum, inquit, Automedon inutile conſilium atque ſententiam in mentem adduxit, ut cum Troianis ſolus in prima acie manũ confereres? Socius interẽptus eſt,Hector armis Achillis potitur iactabũdus. Ad quẽ rurſus Automedon Diorei filius, Alcimedon,inquit, cui Græcorũ mortales equos roburq; ac uirtutẽ habere continget,niſi diuino Patroclo,dum uiueret? Nũc morte & fato præuentus eſt. At tu flagellũ et habenas accipias. Ego ex equis in prœliũ deſcendã. Tum Alcimedon citiſſimo curru aſcẽſo,eius curã ſuſcepit,ille uero deſilijt. Quod cum Hector intueretur, continuo ad propinquũ Aeneam

Iupiter.

Alcimedon.

Automedon.

Hector. *conuerſus: Aenea, inquit, Troianorum conſiliator, equos Achillis in pugna imperitis aurigis regi aduertimus, quos ego me, modo uelis, aſſecuturum ſpero. Neq; enim è regione eos aggreßi capere poſſemus. Sic ait, & dicto paruit Anchiſæ filius. Pelle igitur dura humeros tecti, rectà uadebant crepitu ualido. Quippe qui ferro multo operiebantur. His Chromius & pulcher Aretrus bona eos interimendi & capiendi ſpe comites additi, & ſane ſtulti. Neq; enim ſine ſanguine futurum erat. Nam ab Auto-*

Automedon. *medõte uulnerati ſunt. Qui Iouem patrem precatus, uirtutis, uirium, & prudentiæ plenus, fidum ſocium ſtatim allocutus, Alcimedon, inquit, ne lõgius à me cum magnanimis equis abeas. Neq; enim arbitror Hectorem ab his antequam Achilli adducantur, neq; à nobis interficiẽdis temperaturum, ut militum noſtrorum ordines perturbet, niſi ipſe in primis capiatur. His dictis conuerſus, O Aiaces, inquit, Argiuorũ duces & Menelaë, huc quæſo exanimem reſpicite. quiſq; optimus auxilio nobis ſit, & noſtrorũ ordines & nos à tanto periculo uindicet. En triſte præliũ Hector atq; Aeneas Troianorũ optimi excitarunt, ſed hoc in deorũ poteſtate ſitũ eſt, ipſe iaculabor, & Ioui patri curæ eſt iacula dirigẽdi. Dixit, et uibratã haſtã longius miſit. Quæ Aretri clypeum & zonam traijciens, imum uentrẽ peruaſit, haud aliter, quàm cum iuuenis ſecundum cornua bouis agreſtis ſecurim impegit, neruosq; incidit, ille impetu facto humi procubuit, ita Aretrus cecidit reſupinus. Peracutũ autem telum uiſcera confodit. Tum Hector iaculo Automedontẽ petiuit, quod flexo capite declinatũ, humi extrema parte cõcuſſa affigitur. Ex eo uirũ habenis effudit ſæuißimus Mars, & enſibus cõtinuis res geri cœpta, niſi Aiaces pugnam alacres diremiſ-*

ſent,

ſent, qui à ſocio admoniti, eò irruperũt. Quos Hector & Aeneas ueriti, & unà pulcher Chromius, pedẽ retulerũt, Aretro illic dimiſſo exanimi, quem ſtrenuus Automedon ilico armis ſpoliauit, iactabũdusq;, Certe, inquit, aliquantulum Patrocli anima mœrore leuabitur, licet deteriorẽ interemerim. Simul hæc dicens, cũ mortalibus ſpolijs currum aſcendit, pedibus manibusq; ſanguine aſperſis, leoni ſimilis, cum taurum deuorauit, rurſus ſuper Patroclo uehemens & luctuoſa pugna à Pallade inſtaurata eſt. Eam nanq; cuncta proſpiciens Iupiter cœlo delabi iuſsit, ut Græcos excitaret. eius nanq; ſentẽtia uarie mutabatur. Et quemadmodum purpuream Irim ad mortales è cœlo demittit, ut ſit ſignum uel belli uel frigidæ hyemis, quæ homines ab operibus reficit, pecoribus uero nocet: ſic uaria ſe ipſam obnubens Pallas in Græcorum exercitum delabitur, ſingulosq; & in primis Atrei filium Menelaum propiorẽ ſibi, his uerbis Phœnici & facie & uoce ſimilis excitauit: Erit ſane, inquit, tibi Menelaë triſte & pudẽdum, ſi clari Achillis fidiſsimus comes ſub Troianis mœnibus à canibus diſcerpatur. Sed perſeuera fortiter, adhortare populum. Cui Menelaus, O' Phenix, inquit, uetus Achillis cuſtos, utinã Minerua mihi uires largiretur, & telis uim afferret, ut ego ſane Patroclo adeſſem, & ipſe ferre uelim. Maiorẽ enim in modũ eius obitus meũ afficit dolore animũ. Verum Hector ignis uiribus æquiparatur, neq; unquam quieſcit ferro deſæuiens. Eius nanq; Iupiter gloriæ fauet. Tunc Minerua læta eſt, quòd primum ante omnes deos ipſius mentionem fecerit. Corroborauit autem & humeros & genua, & audentem reddidit, & humani corporis magna ex parte affectum cohibuit. Leone namq; eius ingenium prudenti audacia impleuit. Tum

Automedon.

Pallas.

Menelaus.

ille Patroclo propior factus telũ intorſit. Erat autẽ inter Troianos Podes Eẽtionis filius, uir locuples & bonus, necnon maxime ab Hectore inter cæteros honoratus, comes eius & ſodalis. Hunc ad zonã à Menelao petitũ ferrum medium pertranſijt. Increpuit cadens. quem Menelaus exanimẽ à Troianorũ ad ſuorũ globũ trahebat. Tum Hectorẽ adſiſtens Apollo, Pelopi Aſij filio ex abydo patria omnium hoſpitum amiciſſimo ſimulis, his uerbis ad pu

Apollo. *gnam incendit: Quis te Hector Græcorum amplius formidet? Metuiſti mollem antea pugnatorẽ Menelaũ, qui modo fidũ amicum tuũ Podẽ ſtrenuũ uirũ interemit, & ſolus ex Troianorum acie exanimẽ abſtraxit. His dictis mœrore eius uultus obductus eſt. Irruit autẽ inter primos in armis conſpicuus. Tum Saturni filius Iupiter fulgenti ægide Idam nubibus operuit. Et illa concuſſa, micans magnũ intonuit, præbita Troianis uictoria, Græcisq́; in fugam uerſis, Penolus Bœotius primus fugam arripuit, humero aduerſo, ut ſemper, uulnere nõ alte perfoſſo, ſed ad os uſq; proſcidit Polydamantis haſta. Quippe qui è propinquo percuſſerat. Leitum etiam Alectryonis filium Hector cominus uulnerauit. Qui omiſſa pugna circunferens oculos in fugam uerſus eſt. Licet enim telum haberet, cum Troianis tamen decernere non audebat. At Idomeneus in Hectorem, Leitũ perſequentem, infeſto telo delatus eſt, quod inualidum in ſummo thorace inſonuit. Tum Troiani timuerunt. At Hector inde Deucalidis filium Idomeneum in curru ſtantem iaculatus eſt, ſed parum aberrans telum, Ceranum Merionis comitem & aurigam configit. Is pulchra Lycto ſecutus, pedes, primus è nauibus militauit. Et Troianorũ uires uiciſſet, niſi uelocibus ſtatim impulſis equis illo ab imminenti fato erepto miſſum ab Hectore*

ctore telum intercepiſſet, ſub maxilla & aure grauiter ſauciatus: qui excuſsis dentibus & media lingua perfoſſa è curru decidit, habenasq; humi iacêtes Meriones è terra collegit, & Idomeneum affatus, Impelle nunc, inquit, equos flagellis naues uerſus, non'ne animaduertis Græcorum uires deficere? Cui Idomeneus citatis equis paruit (Formido tum animum occupauerat) Neq; magnanimũ Aiacem neq; Menelaum latuit, Iouem uiciſsim Troianis uictoriam ſuppeditare. Tum Aiax Telamonius, Hei ſocij, inquit, etiã perquàm ſtolidus iamdudũ cognoſcit Iouẽ patrem Troianis fauere. Nulla eorum tela incaſſum mittuntur. Omnia ſiue à bono ſiue à malo contorta Iupiter dirigit, noſtra omnia incruenta humi figuntur. Verum agite optimũ excogitemus cõſilium, ut exanimem aſſequamur. Cum eo nanq; reuerſi, lætitiæ ſocijs erimus amantiſsimis. Qui his uiſis mœrent, neq; aliud quàm fortiſsimi Hectoris uires & manus fugiendas & in nauibus occumbendum prædicant. At nunc amicus aliquis quàm primum triſtem chariſsimi amici caſum Achilli nunciet, nondum enim audiſſe arbitror. Sed neminẽ uideo, tales & uiros & equos caligo obduxit. Iupiter pater, hãc quæſo ab Achiuis amoue, iube æthera clarũ fieri. Da ut uidere poſsimus in luce omnes, ſi placuerit, perditos. Hæc cum lachrymis orantem miſeratus eſt Iupiter, nebulas fugauit, tum ſol emicuit, pugna omnis patuit. Hinc Aiax ad Menelaũ conuerſus, Circunſpice, inquit, Menelaê, an Antilochũ magnanimi Neſtoris filium uiuum uideas. Iube ad Achillem chariſsimi comitis cædem ſignificaturus properet. Quod non negligẽs Menelaus è ueſtigio abijt, more leonis, qui à caula canes et uiros inſultibus fatigat. Illi autẽ tota nocte uigilantes, pingues boues defendunt, neq; capi patiũtur:

Meriones.

Aiax.

Aiax.

hic carnis auidus inſultat, fruſtra tamẽ: nam crebra iacula ualidis uibrata manibus & faces licet uelox formidat, mane autem triſtis diſcedit. ſic Patroclum ſtrenuus bello
Menelaus. Menelaus perquàm inuitus dimittere. Præ nimio enim metu Græci illũ hoſtibus lacerandum relinquere. Multa uero Merioni Aiacibusq; mandabat: Aiaces, inquit, Achiuorum duces, & Meriones: quem nunc miſeri Patrocli memoria ſubit? Qui cum uiueret, erga omnes miram præ ſe manſuetudinem tulerat, nunc uita functus eſt. Simul hæc dicens, cõuerſus circũſpectabat ut aquila, quã acutiſsime inter uolucres cernere aiunt: quæ alte uolans, latentem ſub frondifero frutice leporem delapſa è ueſtigio exanimauit. ſic tu generoſe Menelaë omnia nunc attente per ſociorum globum luſtrabas, ſicubi Neſtoris filium uideres. Quem ſtatim cognouit ad ſiniſtram ſocios hortantem, & ad prælium excitantem. Huic propior factus Menelaus, Age huc, inquit, generoſe Antiloche, audi grauẽ nunciũ, qui utinã non accidiſſet. Iam enim te ſolo uiſu cognoſcere arbitror, quid nobis deus calamitatis paret. Victoria penes Troianos eſt. Occubuit optimus Græcorũ Patroclus, qui magnũ ſui deſideriũ Achiuis reliquit. uerum tu ad Achillem properato, ut ſine mora exanimem uendicet, & ad naues referat inermẽ. Nam armis Hector potitur. Hoc nuncio obſtupuit Antilochus, & lachrymatus eiulauit. Non tamẽ Menelai mandatis neglectis, properans arma Laodaco ſocio commendauit. Inde ſtatim conuerſis equis flentem citato curſu pedes abduxerunt è prælio, ut Achilli triſtem nunciũ afferret. At minime tibi dijs genite Menelaë paſſus eſt animus laborãtibus Antilochi ſocijs opitulari, qui eius diſceſſu magnũ ipſius deſideriũ ceperãt. Sed Thraſymede ad Pylios miſſo, ipſe Pa-

troclum repetis, atq; Aiacibus citato curſu refers Antilochum ad naues præmiſiſſe, qui rem omnem Achilli ſignificaret. non tamen eum tametſi maiorē in modū Hectori iratum, uenturum arbitramur. Quo enim pacto inermis armatis hoſtibus congrederetur? Quamobrem, inquit, optimum capiamus conſilium, ut exanimem uendicemus. Et dum clamant Troiani, à tanto nos ſurripiamus periculo. Cui magnus Aiax Telamonius, Omnia, inquit, recte conſuluiſti Menelaē. uerū tu & Meriones impetu quàm citiſſimo Patroclum è pugna elatum auferte. Nos à tergo Troianos & Hectorem propulſabimus unanimes, ut prius uehemens prælium inuicem opitulati excitauimus. Sic ait. Illi continuo exanimem ulnis alte elatum abſtulerunt. Tum Troianus populus à tergo inuaſit, ut canes in uulneratū aprum ante uenatores irruentes in eius perniciem alacres. Verum cum ille uiribus fretus in eos conuertitur, rurſus alij aliò pedem referunt. haud aliter Troiani quoad globo facto perſecuti ſunt Græcos, & enſibus & haſtis eos ſauciabant. Cum uero Aiaces in eos conuerſi ſunt, extemplò ſubſtiterunt, neq; quiſpiam primus pro exanimi pugnare ſuſtinuit. Hoc pactò Patroclus ad naues è prælio referebatur. Id tamen aſperū & uehemens in longum deſæuiebat, more ignis, qui urbe incenſa repente domos comprehendit, flamma'que uentorum ui aucta uehementius concrepat. Tali illi & equorum & uirorum pugnātium tumultu concurrebant. Et quēadmodū muli certatim ex mōte per ſalebras trabē uel lignū ad naues faciēdas trahētes, & labore ſimul et ſudore æſtuāt, ſic hi alacres deferebāt exanimē. À tergo autē Aiaces impetum ſuſtinebant. Ac ueluti prærupta ſyluarū defluentem cum impetu in campum aquam, & uehemētes

Aiax.

torrentium lapſus cohibent, qui cum uniuerſum campum occupant, non tamen ui ſua prærupta ualent proſcindere: ita Aiaces poſt tergũ Troianorũ uim cohibebant. Illi ſimul ſequebantur. In quibus inſignes duo, Aeneas atq; Hector. Et quemadmodũ ſturnorum uel graculorũ multitudo aëra implet clangoribus, cũ accipitrẽ minoribus cladẽ auibus minantẽ intuẽtur, ſic ſub Aenea et Hectore Græcorũ iuuenes in magno clamore iam pugnæ obliti pedem referebat. Multa autem & pulchra arma circũ foſſam Danais fugientibus cadebant: non tamen à pugna ceſſatũ eſt.

ILIADOS HOMERICAE LIBER XVIII.

DVM Troiani hoc pacto ignis ardẽtis inſtar pugnarent, interea Antilochus ad Achillem nuncius properãs, cum ante roſtratas naues animo quid facto opus eſſet uoluentem inuenit. Secum enim ingemiſcens
Achilles. aiebat: Hei quid rurſus Achiui naues repetũt trepidãtes? Vtinã ne dij quod meus nunc ſuſpicatur animus, permiſerint, quemadmodũ mihi mater aliquãdo narrauit, Myrmidonum optimũ, me uiuo, Troianorum manibus peremptũ iri. Profecto fortis Menœtij filius perijt, miſer, cui ego mandaram, cum primum bellicũ ignem excitaſſet, mox reuerteretur, neq; Hectori cogredi auderet. Dũ hæc animo anxius agitaret, ecce clari Neſtoris filius ſtillantibus per
Antilochus. ora lachrymis, Hei, inqt, Pelei fili, grauiſſimũ ex me (qui utinam uanus eſſet) nũcium accipies: Iacet Patroclus, & pro exanimi & nudo nunc decernitur, ſiquidem armis

potitus

potitus eſt Hector. His uerbis nigra ob dolorem nebula Achillis oculi caligarunt. Tum cinere capite aſperſo, gratioſam dehoneſtauit faciem & mundã tunicam. Inde humi proſtratus, comam uellere. Ancillæ, quas cum Patroclo prædam ceperat, præ nimio dolore eiulare, & è tabernaculis ad Achillem properare, pectus plangere, mẽbra diſcerpere. Flebat & Antilochus, Achillem amplexus, ueritus ne ipſe ſibi iugulum ferro appeteret. Quem tam grauiter eiulantem uenerabilis mater ab imo maris uado, ubi patri ſeni aſsidebat, audiẽs, in fletum prorupit. Tum Nereides ad eam cõcurrere, inter quas Glauce, Thalia, Cymodice, Neſæa, Spio, Thoë, Halie, Cymothoë, Actee, Limmoria, Melite, Iæra, Amphithoë, Agaue, Doto, Protho, Pheruſa, Dinamene, Dexamene, Amphinome, Callianira, Doris, Panope, pulchra Galatea, Nemertes, Apſeudes, Callianaſſa: præterea Clymene, Ianira, Ianaſſa, Mæra, Orithyia, & pulcherrima Amathia: aliæ itẽ quæ propè aderãt, antrũ omne cõplerunt. Et cũ pectora plangerẽt, lugẽs Thetis, Audite, inquit, ſorores, ut quid animum meũ ſolicitet intelligatis. Me miſerã, quæ filiũ fortiſsimum atq; heroũ optimũ peperi, quem tanquã ramũ in fœcunda terra educãs ad Iliũ claſſe præmiſi, ut cum Troianis bellũ gereret, nec ad patrios lares redeuntem amplius uidebo. Nunc quòd uiuat, & ſole fruatur, dolet. Neq; ei auxilio eſſe poſſum. ibo tamẽ ut eũ uiſam, & audiã, utq; & luctu ſimul et prælio abſtineat, admonebo. Hæc locutã et antro digredientẽ, Nereides cũ lachrymis maris fluctus ſulcãtes comitãtur. Cũ uero ad fœcundã Troiã annaſsẽt, aſcẽderũt littus, ubi lõgo ordine ſubductæ erant naues circũ Achillẽ. Cui amarè plorãti, uenerabilis aſtitit mater, eumq; cũ eiulatu complexa, Fili, inquit, quid ploras? quid te mœrore

Thetis.

Thetis.

rore

rore conficis? Dic palàm, nihil me celes. His finē dedit Iupiter, cui tu iam inuictis manibus ſupplicauiſti, ut omnes in roſtratis nauibus Achiui tui egentes, te indigna perpeti quererentur. Huic lachrymans uelox Achilles, Mater, inquit, horū mihi Iupiter autor eſt. Sed mihi quid utilitatis afferunt; ex quo mihi chariſſimus perijt Patroclus? quem ego tanti faciebā, ut me ipſo apud me non eſſet inferior. Eum meis armis & ſuperbis & uiſu præ pulchritudine mirandis Hector interemptum ſpoliauit, quæ Peleo dij dono dederant, qua die te mortalis uiri coniugio iunxerunt. Vtinam tu cum dijs immortalibus habitaſſes, Peleus autem mortalem duxiſſet uxorem. Nunc autem, ut maiorem in modum filij morte doleas, nō amplius me domum redeuntē uidebis. Ex quo me indignatio minime uiuere, neq; cum hominibus conſuetudinem habere perſuadet, niſi Hector prius haſta mea uulneratus occumbat, & Patrocli cædem ulciſcar. Huic contrà profuſis lachrymis Thetis, Breui, inquit, morieris fili mi, ut dicis. Statim enim poſt interēptū Hectorē cita morte opprimeris. Tū Achilles ſuſpirans, Statim ſane, inquit, moriar, ex quo amiciſſimo meo ne procul à patria occumberet, auxilio eſſe non potui. prohibuit enim Mars. Sed cum patrium ſolum minime reuiſurus ſim, neq; Patroclū, neq; ſocios et alios, qui ſub forti Hectore ceciderūt, liberauerim, ſed fruſtra apud naues deſidens terrori omnibus fui, qualis nemo Achiuorum in bello, cū in concionibus alij etiā præſtiterint. Vtinam bellum inter deos & homines oriretur, & ira, quæ etiā ſapientiſſimorū perturbat, & lōge dulcior melle humana pectora tanquā fumus obnubit, in quā me nunc etiā impulit rex Agamemnon. Sed iam acta quamuis dolentes omittamus, et animos noſtros neceſſitate cohibeamus. Nūc uero

(Margin: Achilles. — Thetis. — Achilles.)

uero cum amici interfectore primũ cõgrediar, inde mortem pro Iouis & deorum uoluntate ſubire minime dubitabo. Neq; enim uires ſuæ à morte amiciſsimũ Ioui Herculem uindicarunt, fato & graui Iunonis ira perdomitũ. ita & ego, ſi idem me fatum manet, ſuccumbam. Interea pulchram gloriam referens, aliquã ex Troianis nuribus & pulchris & comptis lacbrymas utraq; manu ſiccantem flere cogam, & diu me prælio abſtinuiſſe intelligent. Neque me a pugna cupiens extraxeris, neq; id mihi perſuaſeris. Ad hæc Thetis, Profecto, inquit, fili mi, haud indignum eſt, ut laborãtibus graui exitio amicis ſuccurratur: ſed armis tuis pulcherrimis et ære fulgẽtibus potiuntur Troiani, ijs munitus Hector gloriatur. Non tamẽ arbitror diu lætaturum, quandoquidem mors aduentat. Tu uero noli quæſo in belli tumultus prius deſcendere, quàm me ad te redeuntẽ uideris. Mane oriente ſole ad Vulcanũ pulchra tibi arma allatura contendam. Sic locuta, & ad marinas ſorores cõuerſa, Ite, inquit, in magnũ maris ſinum & domos patrias, & marino ſeni omnia referatis. Ego altum cœlum aſcendam, ut ab inſigni fabro Vulcano pulcherrima filio arma impetrem. Tum illæ maris fluctus eueſtigio ſubierunt, ipſa olympum petijt. Interea Græci magno tumultu ab Hectore in fugam uerſi, naues & Helleſpontum repetebant, neque exanimem Achillis comitem à ſagittis uindicarunt. Iterum populus equitatusq; et Hector Priami filius inſtar flammæ furentis illum abſtulerant. Ter eum pedibus prahẽſauit Hector, ut abſtraheret, clara uoce Troianis minatus. Ter duo Aiaces magnis freti uiribus, eius impetum repulerunt. Ille contrà obnoxius, nunc irruere, nunc rurſus ſtare clamitans, neq; omnino pedem referre. Et quemadmodum à præda furibundum

Thetis.

Thetis.

furibūdum atq; famelicum leonem ex agro paſtores fugare nequeunt, ita neq; duo Aiaces ab exanimi Patroclo Hectorem, qui proculdubio cum magna cum laude uendicaſſet, niſi Pelei filio Iris quàm citiſſima è cœlo clā Ioue & dijs alijs à Iunone præmiſſa nūciatum deſcēdiſſet, ut armaretur. Ea igitur cominus accedens, Expergiſcere, inquit, Achille, Patrocli uiri excellentiſſimi corpus defende: cuius gratia, grauiſſima ad naues pugna committitur, & mutuis ſe cōficiunt uulneribus: hi pro exanimi pugnantes, illi, ut ad uentoſum Ilium trahant, decernunt. In primis autē inclytus Hector, cui animus eſt caput à ceruice amputatum cruci affigere. Sed ſurge quæſo, neq; amplius deſideas. Pudeat tandem Patroclū Troianis canibus ludibrio & tibi pudori fore, ſi ita truncabitur. Cui Achilles: Iri dea, quis te deorum ad me nūciam miſit? Tum Iris ait: Iuno clariſſima Iouis coniunx, ſummo Ioue & alijs dijs niualē Olympum habitantibus inſcijs. Contrà Achilles, Quonam pacto, inquit, inermis pugnam ingrediar? Troiani meis armis potiti ſunt, & mater amantiſſima nō me prius armari iuſſit, q̄ ad me redierit. Pollicita nanque eſt ſe arma optima à Vulcano allaturam. Nullius autem arma apta mibi præter Aiacis Telamonij clypeum noui, ſed eum nūc arbitror cum Troianis pro Patroclo decernere. Iterum leuis ut uētus Iris, Non ſane ignoramus, inquit, arma tua in Troianorū poteſtatem ueniſſe. Veruntamē pro foſſa te Troianis oſtēde, an forte tui metu à pugna deſiſtant, & Græci milites labore confecti reficiantur. Parua autem à pugna ceſſatiōe opus eſt. His dictis cū euanuiſſet, Achilles Iouis amicus commotus eſt. Minerua fortes eius humeros anguloſa ægide muniuit, caput aureo nimbo & undiq; illuſtri flamma flagrante operuit.

Iris. Achilles. Iris.

Et

Et quemadmodum fumus ex urbe ſublatus in aërẽ diffunditur procul ab inſula, quã hoſtes aſsidue truci prælio domi exerciti oppugnant, ſole autem occaſo, ignes frequẽter in edito accendunt, ut uicinis appareat, ſi forte nauibus auxilio uenirent: haud aliter ab Achillis uertice iubar in æthera diffundebatur, qui procul à muro aſcenſa foſſa neq; ſe Achiuis immiſcens, matris dicto paruit. Illinc igitur exclamante, è longinquo bellicoſa Minerua locuta magnum in Troianis tumultũ excitauit. Sicut enim cũ obſidentibus ſæuis urbẽ hoſtibus, uel clarior uox, uel claſſicũ perſtrepit: ita nũc Achilles magna uoce inclamauit. Quã cũ audirẽt Troiani, perturbati ſunt animis. At equi retro currus uerterũt (labores enim imaginabãtur) aurigæ autẽ ſtupuerunt, cum tantũ & tam formidabilẽ à Minerua accenſum ignẽ magnanimi Achillis caput lãbentem uiderũt. Ter aũt pro foſſa clara uoce Achilles proclamauit, ter perturbati ſunt & Troiani & auxiliarij milites. Quorum duodecim illic iuxta currus haſtis ceciderũt. Græci autẽ Patroclũ alacriter extra ſagittarũ iactũ auferẽtes lecto impoſuerũt. Circũ clariſsimi ſocij deflere, & in primis Achilles calidis abluẽtibus ora lachrymis ſequi, poſtquã fidũ amicũ in pheretro iacentem, & acuto ferro ſauciũ uidit, quẽ nuper ſuis armis ſuiſq; equis in prælium alacrẽ miſerat, nunquã amplius reditурũ. Tũ Iuno infatigabilẽ ſolẽ appellans, inuitũ in oceani fluctus deſcendere cõpulit, cuius occaſu à pugna reſpirarũt Achiui. Contrà Troiani relato pede à curribus ueloces equos ſoluerũt. Inde ante cœnã in cõcionẽ uocatis, ſtãtibusq; (uiſum enim pro foſſa Achillẽ, qui à triſti pugna diutius abſtinuerat, formidabant) Polydamas Panthi filius, qui ſolus & præſentia norat et futura, et Hectoris ſocius: eadẽ enim nocte

ambo

ambo nati erant,ſed ille haſta,hic uerbis præſtantior. Hic *inquam* Polydamas, *ſapientia præditus ſingulari, huiuſmodi orationẽ habuit: Velim amiciſſimi,quæ mea ſentẽtia ſit,cõſideretis. Iubeo enim ut Ilium relictis caſtris & nauibus ante lucẽ repetamus.E tenim quo magis ille uir Agamemnoni ſuccẽſebat,eo facilius Achiui uinci poterãt. Lætabar ego ad agilẽ & utrinq; uerſatilem Græcorũ claſſẽ nos cõgreſſos, eam aſſecuturos ſperabã. Nunc uero fortem Achillem maiorem in modum timeo. Siquidẽ ſuperbus eius animus,medij campi (ubi Græci & Troiani dirimũt prælium) finibus minime contentus erit, ſed de ciuitate & uxoribus noſtris pugnabit. Quamobrem (mihi credite) reuertamur. Euenient quæ dixi. Nunc noctis gratia abſtinebit. Quòd ſi craſtina nos hic deprehendũt,impetu facto, & aliquo ſane cognitus alacer altũ Ilium aggredietur. Si fugerimus, multi noſtrum canibus uulturibusq; deuorandi cadent. Vtinam hoc uerbis duntaxat audiamus. Quòd ſi me audietis,hac nocte ſumma ope urbẽ munire,turres & portas clauſtris obfirmare cuſtodijsq; curabimus. Luce autem aduentante, armati per turres diſponamur. Quòd ſi è nauibus Ilium expugnatũ uenerit, iniquo loco,re male geſta, luſtrata urbe,& uario equorũ diſcurſu contentus,rurſum naues repetet. Nunquam autem urbem ui irrumpere audebit, neq; expugnabit,prius eum albi canes deuorabunt. Hunc perorantẽ toruo oculo intuitus* Hector, *Polydamas,inquit,tu me non amplius alloquaris,cum iubeas ut Ilium repetamus. Nõ'ne hactenus ſatis ſuperq; mœnibus clauſi delituimus ſuperiori tẽpore? Priami ciuitatẽ nationes aliæ multo auro atq; ære abundantem prædicabant. Nunc precioſa domorum ſupellectilia perierunt, multa in Phrygiam, multa in claram*

Polydamas. Hector.

Mæoniam

Mæoniam empta aſportata ſunt, ex quo maximus nobis iratus eſt Iupiter. At nunc cum nobis mutuo conſilio fieri cœperit, ut hanc apud naues gloriã conſequeremur, & mari hoſtes concluderemus, fugiendum conſulis? O ſtulte, ne ego te amplius in populo huiuſmodi loquentem audiam. Nemo id ſibi Troianorum perſuaſerit, neq; ego permittam. Sed agite, & quæ dicam perſuaſos omnes uolo, his nunc in caſtris & acie, primum corpora, inde cuſtodiam curate, & uigilate omnes. Qui autem ex Troianis opum copia alios ſolicitat, eas diſtribuat, & cõſumat in populum. Satius hoc, quàm ſi ijs Achiui potiantur. Sub lucem uero armati ad naues pugnam cõmittemus. Quòd ſi magnus Achilles prodierit, haud detrectabo, ſed contrà congreſſus, aut ipſe, aut ego magnam gloriam referam. Communis belli fortuna eſt, ſternentem ſternit. Hanc Hectoris concionem laudibus proſecuti ſunt Troiani, ſtulti quidem, quippe à quorum mentibus Minerua diſceſſerat. Laudauerunt itaque Hectorem perperam cõſulentem, ſanum autem Polydamantis conſilium nemo. Inde omnes cœnati. At Græci tota nocte inſomnes fleuerũt, & Achilles in primis amici exanimi pectus affatim ſtillantibus per ora lachrymis pertrectans, iubati leonis inſtar, qui catulos ex denſa ſylua à uenatore abreptos repetito cubili nõ inueniens, triſtis & præ nimia ira furens, uiri ueſtigia proſequens, uniuerſam peragrat ſyluam: talis Achilles lachrymis ad Myrmidones conuerſus, Heu, inquit, quàm ſtulte locutus ſum die illa, cum clarum Menœtium hortatus ſum, ut Opunta filium duceret, qui Ilium peteret prædæ particeps. At Iupiter non omnes hominum cogitationes ratas facit. Si quidem ita fata iubebant, ut eadem humus utriuſque noſtrum ſanguine aſpergeretur. Nam Achilles.

neque me in patriam redeuntem ſenex Peleus, neq; Thetis mater accipiet, ſed eadem humus nos conteget. Verum Patrocle, poſtquam te poſterior uita cedam, nō tibi prius iuſta perſoluā, quàm huc tui magnanimi interfectoris arma & caput attulero, necnon duodecim è nobili genere Troianos ante rogum, tuam ob cædem iratus truncauero. Tu mihi hoc pacto apud naues iacebis, circū te Troianæ & Dardanides nurus amplis in ueſtibus noctes & dies plorabunt, quas omnes ui & telo mactabimus, locupletes diuerſæ nationis euertemus ciuitates. His dictis, iuſſit amicis magnum igni lebetem admoueri, & quàm primum Patrocli corpus cruore ſordidatum ablui. Quo facto ligna ſubijciebant, & lebetis corpus flamma complexabatur, & concaleſcebat aqua. Qua feruente eum lauerunt, & pingui oleo unxerunt, uulnera nouem annorum unguento fàrſerūt, in lecto impoſitum lineo à uertice ad pedes operuerunt, deſuper ueſte alba adiecta. His perfectis tota nocte inſomnes circū Achillem Myrmidones Patroclum complorarunt. Interim Iupiter Iunonem & ſororem & cōiugem his alloquitur: Iupiter. *Expleſti te tandem Iuno. Excitaſti Achillem. Quid tandem cum Achiuis? an'ne tui facti ſunt?* Iuno. *Cui uenerabilis Iuno, Maxime, inquit, Iupiter, quod ex te uerbum audio? debet profecto uir uiro opem ferre, qui mortalis eſt, neq; eiuſmodi nouit conſilia. Quanto magis ego, quæ dearum maxima & genere, & tuo dicor connubio? Tu enim dijs imperitas. Non'ne merito Troianis ſuccenſeo, & cōtrà aliquid machinor? Hoc pacto inuicem cōnfabulabantur. Thetis autem firmiſſimā Vulcani domum et inter alias deorū perpulchram, quam ipſe claudus ferream ædificauerat, petijt. Eum ſudantem & ad fornacem uiginti lebetes conflare properantem inuenit,*

uenit, quos circum domus parietes collocaret, quorũ ſingulis fundis aureas rotas addiderat, ut per ſe in deorum certamen ferri poſſent. Res ſane uiſu mirabilis. Hactenus facti erant. Anſas autem uarias nõdum aptauerat. Id tunc in manibus erat, et incidebat clauos. Dum hoc ſummo artificio Vulcanus fabricaret, ecce Thetis domum peruenit. Quam culta Gratia Vulcani cõtubernalis ſocia & ornatrix intuita, & obuiam facta nomine appellans, quid tandẽ, inquit, pulcherrima & uenerabilis amica inſolens domum noſtram accedis? Sed ingredere apud nos diſcubitũ. Gratia.
Sic locuta dea, Thetidem introduxit, & in ſolio uario & pulchro & argenteis clauis compacto locauit, ſcabellũq; pedibus ſuppoſuit. Inde optimum fabrum Vulcanum his uerbis compellans, Vulcane, inquit, uenit ad te Thetis, & tui indiget. Vulcanus tum, Profecto, inquit, mihi & reuerẽda dea eſt & mirabilis. Ipſa me liberũ reddidit. Cum mœror me ex alto præcipitẽ dediſſet, & claudum me abſcondere tentaſſet mater, tum ego dolore confectus eſſem, niſi refluẽtis oceani filiæ Eurenome & Thetis ſuo me ſuſcepiſſent ſinu, apud quas nouem annos in profundo ſpecu multa & uaria, fibulas incuruas, fiſtulasq; & monilia cõflauimus. Circũ creber oceani fluctus ſpumabat. Nemo alius, neq; deorũ, neq; mortalium id nouit. Thetidis igitur & Eurenomes beneficio liberatus ſum. Quare cũ ad nos Thetis uenerit, mea intereſt, ut pro accepta uita in omnibus ei me officioſum exhibeã. Tu nũc lautas parato epulas, dum folles & alia inſtrumenta ſuũ in locum collocẽ. Dixit, & ab incude cum impetu inualidis tibijs ſurrexit, claudicãs, folles ab igne ſepoſuit, alia fabrilia inſtrumenta in argenteam arculam compoſuit. Inde ſpongia & facie & manibus ceruiceq; & hirſuto corpore abſterſo, tuni- Vulcanus.

cam induit, & cum ſceptro officinam egreditur. Ancillæ aureo cultu & florenti ætate conſpicuæ iuuenibus ſimiles ſequuntur, quæ prudentia, lingua, uirtute, in deorum immortaliũ miniſterijs eruditæ, ante regem miniſtrant. Vulcanus ergo ita ad Thetidis ſellam claudicando accedens,

Vulcanus. *eam complexus, Quid tandem, inquit, colenda mihi & amantiſſima Thetis inſolens huc accedis? Tuum eſt iubere quid uelis, meum iuſſa pro uiribus capeſſere. Cui Thetis*

Thetis. *profuſis lachrymis, Non aliqua dearũ, ait, quotquot Olympũ incolunt, tot doloribus angitur, quot me ex omnibus Saturnius affecit Iupiter, ex marinis deabus ſolam me uiro matrimonio iunxit Peleo Aeaci filio. Et uiri lectum, & quàm plurima quæ nollem perpeſſa ſum. Is nunc graui & moroſa ſenecta debilis domi iacet. Nunc alijs malis premimur, ex quo mihi heroum eximium filiũ dedit. Hũc ego tanquam plantam in fœcundiſſima terra educaui, magna Græcorum claſſe Ilium cum Troianis pugnaturum præmiſi, nec unquam amplius patrios ad lares redeuntem uidero. At dũ adhuc & uiuit, & ſole fruitur, mœrore cõficitur miſer, neq; ei auxilio eſſe poſſum. Quam ei puellã Græci uirtutis præmium largiti ſunt, eripuit rex Agamemnon. Quamobrem miſere degit. Verum Achiuos Troiani in nauibus concluſerunt, neque eis egrediendi poteſtatem faciunt. Primores Argiuorum filium precati, precioſa munera polliciti ſunt. Ille omnino opem ſe allaturũ negauit. Induit autem ſuis armis Patroclum, ſuoq; milite ſtipatum in Troianos miſit. Tota die ad Scæam portam certatum eſt. Et ſane excidiſſent urbem, niſi Apollo Mencetij filium ſtrenue ſe in hoſtes gerentem, in confertiſſima pugna, collata in Hectorem gloria, interemiſſet. Hac ego nunc gratia ad tua genua ſupplicatum uenio, ut filio meo*

lio meo breui morituro clypeum, caſsidem, ocreas, thoracem tuis malleis fabricatum, qualem antea habebat, largiaris. Perijt fidus amicus à Troianis cæſus, cuius morte mœrēs humi proſtratus iacet. Tum Vulcanus, *Bono, inquit, animo ſis Theti, neque hæc te torqueat ſolicitudo. Vtinam ſic eum ab immatura morte uendicare, cum aduentauerit, liceret. His dictis, Thetide illic dimiſſa, in officinam redijt. Folles igitur admotos inflari iuſsit. Erāt autem uiginti, qui ſpiritum accipiebant reddebantq́;, nunc intenſius, nunc remiſsius, prout opus erat. Aes autem prædurum, & ſtannum, & aurum precioſum, atque argentum in ignem iniecit: inde in ſedem ſuam magna incude impoſita, dextra graui malleo, ſiniſtra forcipibus raptis, primum magnum ualidumq́;, & uarie inſignitum clypeū excudit. Cuius ora triplex & pulchra, lorum argēteum, ipſe clypeus quincuplex erat. In quo uaria & multa docta manu effinxit, terram, cœlum, mare, infatigabilem ſolem, creſcētem lunam, ſtellas omnes, quibus cœlum ornatur, Pleiades, Hyadas, Orionis uirus, Vrſam, & quē currum cognominät, qui circum illam uertitur, & Orionem ſeruat. Ipſa autem ſola oceani expers eſt. Inſculpſit & duas illic uariæ linguæ ciuitates. In altera ſolēnes nuptiæ celebrari, ſponſæ è thalamis accenſis tædis ad oppidum duci, frequens hymenæus agi, & iuuentute ſaltante tibicines & cithariſtæ pulſare, puellæ in ueſtibulis admirari, populi ad fora confluere atq; contendere. Maxime autem duo, ob interempti hominis mulctam, quorū alter omnia populo reddidiſſe, alter nihil accepiſſe aſſerebat. Ambo teſtes producere, populi ultro citroq; clamantes opē ferre, hic præcones populum continere, ſeniores ſuper politis lapidibus ſacro in concilio manibus præconum clamā-*

Vulcanus.

tium ſceptra geſtantes ſedere, & ſilentiū indicere, & iudicare uiciſſim. In medio duo auri talenta, ijs primum qui iuſtiſſimam ferrent ſententiam. Alteram autem ciuitatem duorum populorum exercitus in armis conſpicui circunſidebant, inter ſe diſſidentes. Hi urbem diruendam, illi bifariam omnia, quæ mœnibus continerentur, diuidēda arbitrabantur. Populares uero, cum non parerēt, in inſidijs locabantur. Murum charæ coniuges, & pueri, & ſenes cuſtodiebant. Hoſtes Marte & Minerua ducibus contēdebāt. Ipſi aurei & aurea armatura magni & inſignes, ut deos decet: populi minores erant. Qui cum ad fluuium paſcua irrigantem, ubi inſidiæ deliteſcebāt, perueniſſent, & ipſi ferro tecti ſedebāt, proculdubio erant ſpeculatores gregem & camuras boues obſeruantes, quæ è ueſtigio aderant, duo paſtores fiſtula oblectantes ſequebantur, neq; inſidias præuidebāt. Illi repēte inuadere, boum inde armenta & albarum ouium greges diuidere, paſtores dirimere. Qui autem in foro ſedebant, ut inter boues tumultum audierunt, quàm primum uelocibus aſcenſis equis, eò concurrere, & pro ripa fluminis pugna commiſſa mutuis ſe uulneribus ferratis haſtis conficere. Vbi exitioſum fatum, alium uulnerare, alium incolumē ſeruare, alium in pugna interemptum pedibus trahere, ueſtes humano ſanguine cruentari, milites tanquam uiui in prælio uerſari, & exanimes diſtrahere uidebātur. Præterea pinguem & putrem agrum ter aratū inſculpſerat, multi bubulci huc illuc terra ſubacta in ultimum agri limitem deueniebant: quibus dulcis uini poculum accedens quidam propinabat. Illi labori intēti, ut alte uomerem nouali imprimerēt, arata terra aurea, & uiſu mirabilis erat, & cāpus fertilis, ubi agricolæ acutis falcibus metebant, mani-

puli

puli alij ſuper alios procumbere, alios tres meſſores alligare, à tergo pueri manipulos in gremio allatos aſſidue porrigere. Rex inter eos ſub ſilentio & ſceptrum manu geſtans in ſulco lætus ſtare, præcones eminus ſub quercu magno boue mactato circum cum occupari. Mulieres autem ſedulæ cœnam operarijs parare, et panem conficere. Inſculpſerat & uineam pulchram, auream, nigris racemis exuberantem, palis argenteis innixam, circum cærulea foſſa & ſæpe ſtagno ducebatur, unus duntaxat in ea limes, qua prouentus uindemiatores, & innuptæ uirgines & ſimplices, intextis calathis ſuaues fructus deferebant. In medio puer & fiſtula & uoce arguta canere, alij plauſu, cantu, clamore, & tripudijs ſequi. Fecerat & boum ex auro & ſtanno armentum, impetu quodam è ſtabulo in paſcua & fluuium ſonantem & clamoſum Rhodanum properantem. Aurei paſtores quatuor boues agebant, nouem ueloces canes ſequebantur. Illic & duo leones terribiles, inter primos boues, taurum mugientem ceperant diſtrahebantq;. Canes eos & iuuenes urgebant. Illi laniata tauri pelle, uiſcera & atrum ſanguinem deuorabant. Paſtores contrà propere canes emittebant, qui à leonibus ad eſcam conuerſi latrabant. Item & paſcua lata in planitie, & albarum ouium ſtabula, tuguriaq; & clauſtra uaria arte diſtinxerat. Quale iam pulchræ Ariadnæ Gnoſi Dædalus opus condiderat. ubi integra ætate uirgines fructus legentes tripudiabãt. Hæ ueſtibus tenuibus, illis tunicis oleo nitentes induebantur: illæ pulcherrimis coronis, hi aureis & argenteo loro pendentibus gladijs ornabantur. Hi nunc in orbem perquàm facile doctis pedibus mouebãtur, tanquam ſi quis trochum manu aptatum ſedens figulus experiretur, an procurreret. Nunc

rurſus per ordinem mouebātur. Circunſtabat autem turba multa hilaris, & duo ſaltatores inuicem cantare incipientes, in medio uerſabantur. In extremo autem clypei margine immēſus oceanus opus includebat. Poſt clypeum thoracáq; ignis flamma clariorem, & caßidem pulcherrimam, temporibus ſummo artificio accommodatam, criſta aurea inſignē, & ex ſtanno tenui ocreas excudit. Hæc omnia in hunc modum fabrefacta ad Achillis matrem attulit. Quæ tanquam accipiter è niuoſo Olympo ad filium deferens properauit.

ILIADOS HOMERICAE LIBER XIX.

IAM *purpurea aurora, ut immortalibus mortalibuſq; almam lucem redderet, ab oceani fluctibus oriebatur, cum Thetis dea dona afferens redijt ad naues. Vbi Achillem Patroclo incumbentem, & ut filium dilectißimum multis cum ſocijs afflictis plorantē,*
Thetis. *inuenit, aſtitit glorioſa dea, filioq; manu apprehenſo, & nomine appellato, Hunc, inquit, fili mi, ex quo deorum uoluntate occubuit, iacere (quamuis dolētes) ſinamus. Tu nūc pulcherrima à Vulcano arma accipias, qualia hactenus hominū induit nemo. Quæ ſimul his dictis ante ipſum proiecta inſonuerunt, obſtupuerunt Myrmidones. quorum obtuitus, ne ea inſpicere poſſent, præſtringebantur.*
Achilles. *Achilles aūt his uiſis maiore ira percitus eſt. Eius oculi cū terrore quodā lampadis inſtar ardebāt. Oblectabatur tamen eorum uarietatē aſpiciēs. Tum eueſtigio, Mater, inquit,*

*quit, arma profecto mihi exhibuit deus, qualia haud hominum, ſed deorum immortalium eſſe par eſt. Nunc ijs induar. Verum maiorem in modum metuo, ne Patrocli uulneribus muſcæ inſidentes, uermes generent: & corrupta ſpinæ medulla, & reliquum corpus corrūpatur. Cui diua Thetis, Fili inquit, nihil hac cura ſolicitere. Hæc & huiuſmodi quæ uulnera appetunt animalia abigēda curabimus. Si uel annum inſepultus iaceret Patroclus, incorruptus ſemper integerq; ſeruabitur. Tu uero in concionem Achiuis heroibus aduocatis, paſtori populorum Agamemnoni recōciliare, mox ad prælium uiribus fretus armare. Hæc dicēs, ſimul ei animos*affluxit, ambroſiam et nectar Patrocli naribus inſtillauit, ne quando corrumperetur. Tum Achilles petito littore, horrendū clamans, Achiuorum heroas excitauit. At qui apud naues in globo relicti erant, & gubernatores, panisq; & ciborū diſpenſatores, primi in concionem uenerunt, mirati quid Achilles prodierit (Aliquādiu enim à graui pugna abſtinuerat) Duo autem bellicoſi uiri claudicantes accedebāt, fortiſſimus uidelicet Diomedes, & inclytus Vlyſſes, haſtis innitentes (Adhuc enim grauibus erant affecti uulneribus) Hi primi in concione ſederunt. Secundus ab his rex Agamemnon, & ipſe in pugna à Coone Antenoris filio haſta ſauciatus. Omnibus itaq; cōgregatis Achiuis, uelox Achilles aſſurgens, Agamemnon, inquit, profecto & tibi & mihi ſatius fuiſſet, quando perniciosa æmulatione puellæ gratia indignati contendimus, ut eam Diana ſagittis appetijſſet, qua die Lyrneſum et cepimus, et diruimus. Neq; enim tantus Achiuorū numerus hoſtium manibus me irato oppetijſſet. Hectori autem & Troianis hæc noſtra ſimultas perutilis fuit. Græcos uero eius diutius recordatū*

Thetis

Achilles

ire arbitror. Sed iã acta (quãuis dolẽtes) omittamus. Iram pectoribus ipſa neceſsitate cohibeamus. Ego eam nũc depono, me enim minime decet implacabili ſemper ira excãdeſcere. Sed age quàm Primũ comatos Achiuos in pugnã producas. Experiar ego Troianos obuius, an à nauibus abſtinere uelint. Puto tamẽ eorum aliquẽ libenter pedem relaturũ, ſi ex aſpera pugna noſtrã haſtam effugerit. Sic inquit. At Græci reconciliato magnanimo Pelei filio,

Agamemnon. *maiorem in modũ lætati ſunt. Tum rex Agamẽnon à ſolio ſuo (neq; enim in medium prodijt) Amici, inquit, heroës, uiri bello clariſsimi, decens eſt, ſtantẽ ſine impedimẽto aliquo audire. Dicere enim in magna cõcione etiã experto perdifficile eſt, quonã *enim pacto quiſquã uel audierit, uel dixerit? Impeditur etiã ſuis orator. Nũc Achilli reſpondebo, uos uerbis meis attendite. Sæpe his Achiui uerbis uſi mecũ contenderunt. Non tamen horũ ego autor ſum, ſed Iupiter & fatũ, & in tenebris agens Erinnys. Hi mihi rem damnoſam perſuaſerũt, die qua elegans Achilli præmiũ abſtuli. Sed quid facerẽ? Dei nutu omnia efficiuntur. Ipſa Iouis nuncia Ate, omnibus noxia, mollibus pedibus haud humi repit, ſed ipſa hominum capita ad lædendum inuadit. Neq; ab ipſo Ioue aliquando abſtinuit, quem & deorum et hominum optimum prædicant. Atqui & Iuno (licet & fœmina) impoſuit, qua die Herculem Alcmena apud munitas Thebas erat paritura, Siquidem iactabundus deos allocutus Iupiter, Audite, inquit, dij deæq; omnes, ut meam uobis mentem aperiam: Hodie laborum leuatrix Lucina ex meo & meorum genere unum in lucem edet, uicinis omnibus dominaturum. Cui doloſa Iuno, Mentieris, inquit, Iupiter neq; enim id re præſtabis. Verum tu iureiurando confirma, an ſit ita*

dominaturus,

donunaturus, qui hodie è tuo genere è materno prodierit utero. Tum Iupiter haud dolũ ſentiens, ſummũ iuſiurandum dixit, quod maximũ attulit detrimentũ. Nam Iuno propere cœlo relicto, Achaicũ Argos delapſa, generoſam Stheneli Perſei filij coniugem uentrẽ ferre, & marẽ parituram cognouit. Qui licet menſe ſeptimo nondum maturus eſſet, ea tamen die in lucem edidit, Alcmenæ partu cohibito. Inde ad Iouẽ reuerſa, Iupiter, inquit, pater, qui fulmina iacis, audi quæ dicã: Iã uir natus eſt, Euryſtheus è Sthenelo Perſei filio, et ſemine tuo, qui Argis neq; immerito dominabitur. His uerbis Iupiter magno dolore affectus, Ate comato uertice apprehenſa, animo perturbatus iuſiurandũ affirmauit, nunquã eam amplius in ſidereum cœlum rediturã; quippe quæ omnes detrimento afficeret. Simul hæc dicens, manu rotatam hominum operibus nocituram è cœlo in terrã deiecit. Eius nanq; gratia ſemper doluit. Atq; ita chariſſimus filius offenſus iniquis Euryſthei iuſſis, immeritos labores ſubire coactus eſt: haud aliter ego, cũ bello ſtrenuus Hector tot Argiuorũ perdiderit, Aten euitare nõ potui, à qua primum damnũ arripuimus. Quod cũ ita ſit, & mentẽ mihi Iupiter perturbauerit, & recõciliari, & muneribus plurimis Achillẽ donare placet. Verũenimuero Achille, et tu te parato, & alios ad preliũ populos adhortator: Dona tibi omnia mittã, quæ ad te heri profectus in tabernaculo tuo tibi pollicitus eſt Vlyſſes. Quòd ſi paululũ expectaueris, quãuis in hoſtem properes, ea miniſtri à nauibus meis huc afferẽt, ut quàm libens ea tibi exhibeam, plane intelligas. Tum uelox Achilles, Atride, inquit, rex hominum clariſſime, an mihi dona daturus ſis, ut decet, an retenturus, tui arbitrij eſto. Nunc celeris nobis pugnæ cura. Neque differendum, Achilles.

dum, cum hic ſimus, neq; remorandum. Adhuc magnum opus reſtat. Quemadmodũ Achillem prima in acie haſta Troianorum globos inſectantem quis uiderit, ita & ipſe admonitus cum hoſte decernat. Ad hæc conſiliator Vlyſſes, Nequaquam ita, inquit, etſi fortiſsimus, diuine Achilles, ieiunos Ilium Græcos cũ Troianis pugnaturos producas, cum diuturnius futurum ſit prælium: cũ ſemel manus conſerent, inſpirabit deus utriſq; animos. Sed iube ut antea in nauibus Græci cibum capiant, quo uires ſuppeditẽtur. Neq; enim à prima luce ad ſolis occaſum ſine cibo pugnari poteſt. Nam licet animus promptus ſit, paulatim tamen & latenter membra ſiti et fame contabeſcũt, genua uadẽti labant. Quòd ſi uino ciboq; corpus reficitur, tota die pugnæ ſufficit, audet animus: neq; membra prius defatigãtur, quàm omnes pugna diſcedãt. Sed age dimitte populum, & ut diſcubitum eat, iube. Interea rex Agamemnon dona in mediũ proferri iubeat, & ut Græci omnes uideant. His acceptis gaudẽs, & in concione ipſe aſſurgens, tibi iuret, nunquã amplius ſe Bryſeidam cognituram, quemadmodum decet rex Agamemnon. Coniuges ita uiuãt. Tu uero affectus æquo animo cohibeas. His peractis, in tabernaculo ſplendido conuiuio Achillem accipias, ne quid abs te debiti relinquatur. Sic in alios iuſtior euades. Neq; enim uitio dandũ regi, ſi uirũ demereatur. quando iniuriam prior ille intulerit. Huic rurſus Agamemnon, Laudo, inquit, te & orationem tuam Laërtæ fili, quippe qui omnia ordine tranſegiſti. Id iurare & placet, & animus monet: neq; peierabo, modo Achilles non adeo properet, & uos omnes cum eo hic maneatis, dum munera afferantur, & iuſiurandum præſtemus. Hoc ego tibi & iubeo & impero, optimos Achiuorum iuuenes ad

Vlyſſes.

Agamemnon.

nes ad hoc muneris obeundum delige, qui quæ heri polliicitus ſum, cum puellis dona afferant. Talthybius autem mihi quàm primũ prolatum in Achiuorũ exercitum uerrem ferẽs, eum Ioui & Soli diuidat. Hic Achilles, Agamemnon, inquit, rex clariſsime, aliàs hoc, cum à prælio ceſſabimus(neq; id tantopere appetimus) agendum cenſeo. Nunc noſtri interfecti ab Hectore iacent, ex quo Iupiter hãc ei gloriam præbuit. Vos nunc milites diſcubitũ eant iubete, ego iam Achiuos in prælium ieiunos producam, occidẽte ſole, cũ damnum noſtrum ulti erimus, affatim cœnaturos. Antè neq; potus neq; cibus mihi ſumetur, cũ amicus & in tabernaculo ſecundum ueſtibulum infeſto ſpiculo traiectus exanimis iacet, & ploratur à ſocijs. Quamobrẽ haud ulla mihi cibi, ſed cædis ſanguinisq; & amari fletus cura eſt. Tum ſapiens Vlyſſes, Achille, inquit, Græcorum fortiſsime, Pelei fili, tu mihi non parum haſta præſtas, neq; ego tibi parum ſapiẽtia, quippe qui ſenior ſum, & plura noui. Quare te mea oratione confirmabo. Breui enim homines pugnæ ſatietas capit, in qua multos quidẽ cumulos humi ferrũ deijcit, meſſem autem paruam, poſtquã dies breuiores facit Iupiter, qui hominum cuſtos in prælio eſt. Verũ in fame nequaquam mortuus ab Achiuis plorandus. Permulti enim quotidie cadunt, qui cum ceſſatur à laboribus, ſepeliendi ſunt etiam ab his, qui fortiori ingenio ſunt, & diem duntaxat lugẽt. Qui uero ab imminẽti Marte ſuperãt, eos & cibi et potus curã habere oportet, ut audẽtius armatis hoſtibus alacres obuiam ire poſsint, neq; alia hortatione populus excitãdus. Quippe malum eſt, ſi quis in Achiuorum nauibus relinqueretur. Sed omnes unanimes in Troianos equites delati, Martem excitemus. Dixit, & clari Neſtoris

Achilles

Vlyſſes.

filios

filios Philidem, Megeta, Thoanta, Merionẽ, Creotys filium Lycomedea, & Menalippum comites cepit, qui in Agamemnonis tabernaculum profecti, ſeptem ab eo præmiſſos tripodas, uiginti nouos lebetes, duodecim equos, præterea ſeptẽ pulcherrimorum operũ artifices puellas, octauam autem formoſam Bryſeidam, ad Achillem duxerunt. Penſis autẽ decem auri talentis, Vlyſſem iuuenes cũ muneribus ſequebantur. Quibus in media cõcione depoſitis, ſurrexit Agamemnon. Tum facundus Talthybius, uerre apprehenſo Agamẽnoni populorum paſtori aſtitit. Ille à magna uagina pendẽti gladio ſtricto, aduerſis ſetis orſus paßis manibus Iouem precari. Cæteri ſiluere, ut decebat, rege loquẽte, qui latũ cœlum ſuſpiciens, Sciat, inquit, nunc primum deorũ maximus Iupiter, & terra, & ſol, & peierantium hominũ ſub terra ultrices furiæ, nunquã me Bryſeidi uim attuliſſe, neq; libidinis neq; alius rei occaſione uſum, ſed incorruptã in tabernaculis meis ſeruatam: Si quid peieraui, deos teſtor, his me, quæ periuri promerentur, malis afficiãt. Dixit, & uerris iugulum infiſto ferro aperuit. Quem mox Talthybius in ſpumantis maris fluctus eſcam piſcibus abiecit. Tum Achilles aſſurgens, bellicoſos Achiuos allocutus, Iupiter, inquit, pater, ingentes ſane iacturas affers. Nunquã enim animũ meum perturbaſſet Agamẽnon, neq; me inuito puellam mihi de improuiſo abſtuliſſet, niſi tu tot Græcorũ perire uoluiſſes. Verum enimuero nunc primum reficiendis corporibus, inde mox Marti opera nobis danda eſt. His dictis omiſſa concione, ſuas quiſq; naues repetere, magnanimi Myrmidones dona ſequi, latores diuini Achillis nauem conſcẽdere, in tabernaculis deponere, puellæ ſedere iuſſæ, equos in armentũ alacres ſerui agere. Bryſeis autẽ aureæ Veneri

Agamemnon.

Achilles.

Veneri ſimilis, ut Patroclũ acuto ferro ſauciũ atq; exanimem uidit, ipſi incumbens, magno eiulatu lamẽtata, molle pectus, ceruiceq́;, & pulcherrimam faciẽ unguibus ſecabat. Flensq́;, Patrocle, inquit, miſeræ mihi anima charior, uiuũ ego te à tabernaculo diſcedẽs reliqui, nũc exanimem inuenio, populorũ princeps. Ita mihi malum malo ſemper accumulatur. Virũ cui me & pater & dilecta mater nuptam dederat pro patriæ mœnibus ſaucium, & tres dilectiſsimos fratres ex eadẽ matre progenitos, idẽ exitialis dies abſumpſit. Tum me flentem, cũ uirum meum interemit, & diuini Myneti urbem diruit Achilles, conſolatus es; te daturum operam pollicitus, ut Achilli nuberem, ducturum me naui Phthiam, facturum apud Myrmidonas nuptias. Propterea cũ mihi ſemper iucũdus fueris, nũc exanimem inconſolabili fletu proſequor. Hæc ea dicẽte, flebant & puellæ aliæ, quibus ſingulis Patroclus doloris cauſa erat. Achillẽ autem Græcorũ ſeniores circunfuſi, ut cibũ ſumeret, orabãt. Negare ipſe his uerbis conquerens: Oro ſi quis commilitonũ mihi amicus eſt, ne prius me cibum ſumere ſuadeat, quàm mœſtum animũ expleam, qui tãto mœrore torqueor. Ad ſolis uſq; occaſum inediã perferã. His dictis, alios dimiſit. Duo Atrei filij, diuus Vlyſſes & Neſtor, Idomeneus & ſenex equo ſtrenuus Phœnix, apud ipſum remanſerunt, qui aſsidue mœrentẽ conſolari nitebãtur, nec tamen poterant, antequã ſanguineo Marte perfunderetur. Recordatusq́; & ſimul ingemens, Profecto, inquit, amiciſsime, dura morte interempte, lautam in tabernaculis cœnam appoſuiſti, cũ Græci à Troianis equitibus perturbati premerentur, quo lachrymabile bellum auerterent. Nunc exanimis iaces. Verum tui deſiderio cibo potuq́; abſtinebo. Neque mihi quicquam

Bryſeis. Achilles. Achilles.

moleſtius

moleſtius eſſe potuiſſet, non ſi patrem Peleum, qui nunc Phthiæ molles fundit lachrymas, uita functũ audirẽ & talem patrẽ amiſiſſem, qui nunc inter alienas nationes exitioſæ Helenæ gratia cum Troianis decerno: uel eum, qui mihi apud Cyrum educatur chariſſimus & pulcher filius Neoptolemus, ſi forte adhuc uiuit. Sperabã enim ſolũ me prius ab Argo equorũ ſobole claro apud Troiam occubiturum, te autem Phthiam rediturum, ut mihi celeri naui è Cyro filium in patriam duceres, eiq; omnia noſtra, poſſeſſiones ſcilicet, ſeruoſq;, altam & magnam domũ oſtenderes. Arbitror nãq; Peleum diem ſuum obijſſe: uel ſi uiuit, mœrore & ſenio cõfectũ, & triſtem obitus mei nuncium expectantem. Sic inquit lachrymabundus. Lachrymabantur autem & ſeniores, recordati quæ quiſq; domi reliquerit. Quos miſeratus Saturnius, Mineruam paucis Iupiter. *allocutus, Filia, inquit, tu fortem uirum penitus reliquiſti, certe nulla amplius Achilli cura eſt, quàm apud roſtratas naues, apud amicum exanimem in luctu ieiunum deſidere. Reliqui abierunt, ut cibum caperent. Sed age nectare & ambroſia ſuauiſſima eum, ne fame deficiat, confirmato. His uerbis perſuaſa, pennatæ harpyiæ ſimilis, arguta uoce cœlo delabitur, nectar et ambroſiã Achillis pectori inſtillat, ne fame genua labaſcerẽt. Inde ad firmiſſimam patris domũ redijt. Tum Græci armati eueſtigio è nauibus maturabãt inſtar denſæ niuis, quæ à Ioue concreta, ui ſereni boreæ è cœlo dimittitur: ſic denſæ caſſides, clypeorum umbones, thoraces incurui & ſolidi, fraxineæ haſtæ in aëre coruſcabant, terra omnis ſtridere, & ſub pedibus tremere. Medius inclytus Achilles dentibus ſtridere, & ardere tanquã ignis oculi. Intolerabili nanq; dolore angi, & iratus Troianis dei munera indui, quæ ei*

Vulcanus fabre excuderat. Primum autem ſuras ocreis & pulchris & argenteis malleis conflatis, inde thorace pectus induit, humeris enſem argenteis clauis munitum appēdit. Deinde clypeum & magnum & ſolidum, & eminus tanquam lumina fulgentem, cepit. Et quemadmodum nautis è mōtium uertice apud ouium caulas ardētis ignis fulgor apparet, procella autem inuitos in piſciferum pelagus eos longe ab amicis propellit, haud aliter ab Achillis & pulchro & uario clypeo aër lucē accipiebat. Tum grauem caßidem & tanquam aſtrum fulgentem manibus elatam capiti impoſuit, cui criſta ex equina cauda. Micabant crines aurei, q̄ aptißime à Vulcano diſpoſiti. Tunc Achilles, an ſibi ea arma accommodata eſſent, & in ijs facile ageretur, geſtu corporis experiebatur. Erāt autem ei tanquam penna leuia, alte tamen populorum regem extulit. Poſtremo armētario patriam haſtam depromit, firmā, grauem, fraxineā, quàm nemo alius Achiuorum cōcutere potuiſſet. Eam è Pelei montis uertice, hominibus mortiferam, amico patri Peleo dono inciderat Chirō. Equos Automedō atq; Alcimedō aurigæ, firmis loris alligatos iungere, frænis ora cohibere, ponè habenas ad bene cōpactū currū cōtrahere. Automedon autē pulchro flagello accepto equos inſiluit. Inde currū Achilles in armis cōſpicuus tanquā ſol fulgēs, & terrore quodā paternis equis imperitabat: Xanthe & Balie præclara Podargæ pignora, aliter aurigam ueſtrum cuſtodire, & in Græcorū globum referre curetis uelim, cum prælio ſatiati erimus, neq; me ut Patroclū exanimē relinquatis. Tum à iugo uelox Xānthus mox inflexo capite procidentibus humi crinibus locutus eſt (eum nanq; uocalē pulcherrima Iuno reddidit) Profecto nūc te adhuc liberabimus fortißime Achille: ue-

Achilles.

Xanthus.

A runtamen

runtamē propè tibi letalis adeſt dies, cuius nō nos, ſed magnus deus, & potens fatum eſt autor. Nequaquam autem tarditate et ſegnitia noſtra Troiani Patroclū armis ſpoliauerunt. Sed deorum optimus, quē pulcherrima Latona peperit, in cōfertiſsima pugna interimēs, ea Hectorē gloria honeſtauit. Nos uero zephyri, quē uentorū leuiſsimū dicūt, more cucurrimus. Sed tibi ipſi deo & homini fatale eſt fortiter domari. Sic clamantē furiæ cohibuerunt, quem Achilles. *perquàm indignatus Achilles allocutus, Xanthe, inquit, quid mihi mortē uaticinaris? quod te minime decet Sane me cito & à dilectiſsimis parētibus procul moriturū ſcio, non tamē interim ceſſabo Troianos à prælio fugare. Dixit clamans, & equos in confertiſsimam pugnam egit.*

ILIADOS HOMERICAE LIBER XX.

SIC *apud magnas naues circum Pelei filium bellicoſi Achiui, ex altera cāpi parte Troiani armis muniebantur. Interim Iupiter Iuſtitiæ iniūxit, ut à ſummo cœli uertice ad concilium deos accerſeret. Quæ e ueſtigio, ut omnes Iouis regiam peterēt, imperauit. Tum neq; oceanus, neq; fluuiorum aliquis, aut nympharum amœna nemorum & amnium fontes, & loca irrigua incolentium, remorati ſunt. Eò cum ueniſſent, pulchris ſedibus, quas Ioui patri Vulcanus fabre excuderat, conſedēre. Neq; Neptunus diuinitatē cōtēpſit, ſed à mari properās, inter alios deos medius cōſedit. Inde ad Iouē* Neptunus. *cōuerſus, Quid tandē, inquit, in cōcionē deos conuocaſti?*

Nunquid

Nunquid Troiani & Græci quorũ in præſentia prælium inſtat, tibi curæ ſunt? Cui nubiũ coactor Iupiter, Habes, inquit, Neptune quid uelim: et qua uos gratia cõuocaui, plane tenes. Curæ mihi ſunt, quãuis perituri. Ego in ſummo cœlo ſedens, & eos deſpicio, & animo oblector. Vos aũt cõueniſtis, ut alterutris ſiue Troianis ſiue Græcis pro cuiuſq; uolũtate & adſitis, & opitulemini. Nã ſi Achilles ſolus cũ Troianis decerneret, ne paululũ quidem reſiſterẽt. Antea enim cum ſolo nixu formidabãt. Nũc amici obitu grauiter ſuccẽſentem uereor, ne forte præter debitũ urbẽ diruat. Sic locutus Iupiter, aſperam pugnã conciuit. Dij autẽ diuerſe afficiebãtur. nã Iuno, Pallas, terræmotor Neptunus, perquàm utilis et ſapientia præditus Mercurius, præterea uiribus ſuperbiẽs et inualidis tibijs claudicans Vulcanus, pro Græcis: pro Troianis autẽ, bene armatus Mars, intonſus Apollo, bellicoſa Diana, flaua Latona & læta Venus ſtabãt. Quoad uero à mortalibus lõge dij abfuerũt, Græci maiorẽ in modum Achillẽ in præliũ prodijſſe gloriabãtur. Diu enim à pugna abſtinuerat. Troianos, uiſo Achille Marti in armis ſimili, occupauerat formido. Verũ ex quo dij ſuperi in mortaliũ partes diſceſſere, efferbuit uehemẽs populorum excitatrix pugna. Clamauit autem Minerua, nunc à cauata foſſa pro uallo, nunc à ſonanti littore. Clamauit & Mars ex alia parte nigræ procellæ ſimilis clara uoce, aliàs ab urbis propugnaculis, aliàs à ſacro apud Simoënta deorum loco Troianos hortatus. Hoc pacto dij ſuperi utrunq; exercitũ excitantes ad pugnã conueniebant. Horrẽdum autem ab alto intonuit hominum atq; deorũ pater. Ab imo autem immẽſam terrã & montiũ iuga concuſſit Neptunus. Intremuere fontibus ſcaturientibus Idæ radices & cacumina, Iupiter.

& Troia urbs, & Græcorum claſsis. Timuit autē & infernus umbrarum rex Pluto, & è ſolio ſurgens clamauit, ne terræ motu Neptunus ſolum aperiret, et obſcuras formidatasq́; etiā dijs ipſis domos hominibus palàm faceret. Tanto itaque tumultu in certamen dij cōcurrebant. Nam contra Neptunum regem Apollo ſagittis muniri, contra Martem glauca Minerua, contra Iunonem aurea pharetra calamisq́; & uenatu gaudens Apollinis ſoror Diana, Latona in Mercurium, in Vulcanum magnus fluuius & alte defluens, quem dij Xanthum, homines Scamandrum appellant. Sic dij contra deos ſtrebantur. Verum Achilles maiorem in modum Hectori filio Priami in aciem obuiam fieri ardere: ſperare enim bellicoſum Martē ſanguine ſatiatum iri. Tum populorū excitator Apollo Aeneam, magnis inſpiratis uiribus, rectà in Achillē adhortatus eſt. Similis nanque Lycaoni Priami filio & faciem & uocem:

Apollo. *Aenea, inquit, Troianorū cōſiliator, ubi nunc minæ tuæ, quas Troianis regibus conuiua pollicebaris, te ſcilicet Achilli Pelei filio intrepidum congreſſurū? Cui contrà Ae-*

Aeneas. *neas, Priami fili, inquit, quid me nunc tanquam nolentem cum magnanimo Achille pugnare inſimulas? Neq; enim nunc primum ei cōgrediar. Aliàs ipſe me & haſtam meā formidauit, cum noſtros in Ida boues inuaſiſſet, & Lyrneſum diruiſſet, & Pedaſum. Me autem Iupiter & uiribus & uelocitate præbita tutatus eſt. ſiquidem Achillis & ducis eius cuſtodisq́; & conſultricis Mineruæ, ut Lelegas & Troianos acuta haſta interimeret, manibus occubuiſſem. Quamobrem nulli hominum cōtra Achillem pugnādum eſt. Cui unus deorum ſemper adeſt, qui eum ab omni tuetur periculo. Præterea eius tela nunquam incaſſum dirigūtur: neq; prius figuntur, quàm humanū corpus aſſequantur.*

*quantur. Quòd ſi deus in prælio æquiorem ſe exhiberet,
haud multum me ſuperior eſſet, licet totum ſe ferro tectũ
eſſe glorietur & iactet.*Huic rurſus rex Iouis filius Apol-
lo, Age,inquit,heros & tu æternos deos precare. Aiunt Apollo.
enim et te ex Venere Iouis filia genitum: ille ex deterio-
re dea eſt. Venus nanq; Ioue, Thetis marino eſt ſene pro-
genita. Sed tu rectà in hoſtem ferrũ indefeſſum dirige, ne-
que ullis uerborum minis perterrearis. His dictis, populo-
rum paſtori magnas uires inſpirauit. Tum ille inter pri-
mos fulgentibus munitus armis, & contra Achillem per
turmas proruens, minime Iunonem latuit. Quæ unà con-
uocatis dijs, Conſiderate,inquit, Neptune & Minerua, Iuno.
quid ſequetur? Aeneas Apollinis ſuaſu in Achillem infe-
ſtis armis defertur. Quare agite & nos contrà eum pro-
pellamus, & noſtrum aliquis Achilli aſſiſtat, eumq; uiri-
bus cõfirmet, ne deficiat animo, ut ſe ab immortaliũ opti-
mis armari intelligat. Ipſi autem ſtulti ſunt, qui à princi-
pio in bello & prælijs Troianis opem ferũt. Omnes enim
è cœlo deſcendimus huius pugnæ fautores, ne quid hodie
à Troianis mali Achilles perpetiatur. Poſtmodũ eueniẽt,
quæ ei cum è materno utero prodiret, fata neuerũt. Quòd
niſi diuina uoce à deo admoneretur, timeret ſane, ne quiſ-
piã contrà in prælio deus congrederetur. Graues enim dij
ſunt, cum manifeſto ſe uidẽdos exhibent. Cui Neptunus: Neptunus.
Noli, inquit, Iuno temere perturbari. Neque enim te de-
cet, neq; ego uelim deos in cõtentionem trahere. Sed iam
hic eſt uia, in ſpecula ſedeamus, præliũ uiri curent. Quòd
ſi Mars uel pulcher Apollo Achillem impedierint, neque
pugnare permiſerint, eueſtigio cum his de pugna cõten-
dere iure poterimus. Arbitror autẽ quàmcelerrime in cœ
lum & ad deorum concilium coactos, à nobis conceſſu-*

ros. Sic clamans cæſarie nigra, in altum & undique foſſa munitum inclyti Herculis murum procedebat, quem ei Troiani & bellicoſa Minerua condiderant, ut certum ſe à littore in campum perſequentem fugiens, eò ſe reciperet. Illic Neptunus & alij eiuſdem factionis dij humeros craſſa nebula adoperti. Illi autem è regione in altiori tẽpli parte circum arcigerum Apollinem & urbium euerſorem Martem ſedebant. Sic diuerſa in parte conſulere, utrinq; autem à grauiſſima pugna ordiri dubitare, Iupiter alte ſedẽs præcipere, impleri militibus campus, & hominum & equorum armis fulgere, increpare ſub irruentium pedibus ſolum. Duo autẽ uiri optimi in medium ad ſingulare certamen alacres properabant, Aeneas Anchiſæ filius & inclytus Achilles. Aeneas prior firma galea, & clypeo, & ferrata haſta concuſſa, in Achillẽ minabundus irruit. Achilles cõtrà, ut pernicioſus leo, quem populus omnis infeſtis appetit telis, is autem carnis auidus inter primos uerſatur: quòd ſi quis forte iuuenum alacer cũ haſta aſſequitur, tum hians ſpumanti ore & anxio, magno in corde animo in eum defertur, et cauda latera dorſumq; utrinque uerberans, ſeſe in pugnam iritat: ita exaſperatus magna ui, rectà irruit, paratus uel ut ipſe aliquẽ interimat, uel inter primos interimatur. haud aliter Achillem & uires et ſuperbus animus in magnanimum Aeneã prouocabant. Cum igitur propius facti eſſent, uelox Achilles prior, Aenea, ait, quid tu tam longe à globo diſceſ-

Achilles. ſiſti? Nunquid tibi mecum pugnandi eſt animus, & hinc in Troianis Priami regnum aſſecuturum ſperas? Verum enimuero hæc te ſpes fruſtrabitur. Neq; enim propterea ſi me interfeceris, tibi regno in præmium cedet Priamus. Sunt ei liberi, ipſe conſtans & ſapiẽs. An te Troiani, & aliarum

aliarum rerum & conſiti & ſationalis agri parte potio-
re donabũt,ut in delicijs oblecteris? Sed haud facile te me
interfecturum ſpero. Iam enim aliás te meam haſtam for-
midaſſe memini. Num tibi excidit, cum te procul a bobus
ſolum per Idæ iuga celeri paſſu perſecutus ſum, neque me
expectare auſus es, ſed Lyrneſum te fuga ſurripuiſti?
Quam ego urbem impetu facto Mineruæ & Iouis ope e-
uerti, captas mulieres in ſeruitutem abduxi. Tum te Iu-
piter & alij dij è meis eripuerũt manibus. Nunc arbitror
non euades, ut ſuſpicaris. Sed diſcedas, & in globum te
conferas moneo, neque me prouoces, antequam malo ali-
quo afficiaris. Quod enim factum eſt, etiam ſtultus nouit.
Ad hæc Aeneas, Pelide, ait, ne me tanquam amentem tuis Aeneas.
perterreri uerbis putes. Nam perquàm manifeſte frau-
des, uerſutias, & cauillationes noui. Nec noſtri nos inui-
cem natales latent, & progenitores noſtros à maioribus
accepimus. Viſu autem, neq; tu meos, neque ego tuos no-
ui. Aiunt te Pelei uiri præclari ex matre Thetide marina
dea filium. Ego me magnanimo Anchiſa progenitũ glo-
rior. Mater mihi Venus. Præter hos & alij hodie filium
plorabunt. Non enim uana loquor. Sic omiſſa pugna re-
deamus. Quòd ſi noſtrum genus audire cõcupiſcis, multi
id norunt. Dardanũ primum genuit nubium coactor Iu-
piter. Is Dardaniam condidit, cum nondũ pulcherrimum
Ilium diuerſæ nationis ciuitas eſſet in campo condita, ſed
adhuc ad ſcaturiẽtis fontibus Idæ radices habitabãt. Dar-
danus autẽ Erichthonium regem genuit, mortaliũ omniũ
ditiſſimũ. Huic tria equarũ millia per ſyluas teneros pul-
los alentiũ læta paſcebantur. Cum ijs Boreas adamatis, in
equum niger crines uerſus, rem habuit. Ex quo grauidæ,
duodecim pullos peperere. Ipſæ in fertili agro per ſum-

mas ſpicarum ariſtas innoxiæ, & per lata albentis maris dorſa in ſummo fluctu currebāt. Troa Erichthonius Troianorum regem genuit. Tros tres liberos, Ilum, Aſſaracum, & diuinum mortaliumq; omnium pulcherrimū Ganymedem. Hunc dij, qui Ioui formæ gratia propinaret, in cœlum ſuſtulerunt, ut cum ipſis ageret. Ilus præclarum Laomedonta, Laomedon Titonum, Priamum, Lampum, Clitium, et Hicetaona bello clarū filium, habuit. At Aſſaracus Capyn, Capys Anchiſen, Anchiſes me. Priamus uero glorioſum Hectorem genuit. Tali me & genere & familia progenitum glorior. Verum Iupiter pro uoluntate mortalibus & auget uirtutem, & minuit, quippe qui omnium potentiſſimus ſit. Non tamen hæc nobis in præſentia, ut amentibus, in medio pugnæ tumultu referenda ſunt. Permulta enim alter obijcere in alterū poſſet, quorū onus ne centum quidem ſororum nauis perferret. Volubilis eſt mortalium lingua, uerba multa & uaria & magna. Eorum ultro citroq; copia. Qualia dixeris, talia audies. Sed quid nobis contentionis & iurgij opus mulierū more? quæ perturbatrice animi ira in media uicinia uera ſimul & falſa obijcientes, cōtendunt, prout eas ira compellit. Atqui tu me minime uerbis tuis à pugna alacrē amouebis, niſi prius ferro inuicē decernamus. Sed age, haſtis noſtras prius uires experiamur. Dixit, et grauem admirandumq; clypeum haſta percuſſit, in qua ferreum ſpiculum cōcrepuit. Tum Achilles ab ictus uiolentia clypeo manu aſſerto formidauit, ne iactum eminus magnanimi Aeneæ telum eum facile tranſmitteret, ſtultus ſane. Neq; enim mente animoq; reputauit, non facile clariſſima deorū munera mortali dextræ ceſſura, et proſciſſum iri. Neq; enim uulnerari potuit auro, ui cœli cohibita. Duabus tantum

tum plicis perforatis, tres adhuc ſupererant. Quinq; enim utroq; pede claudus Vulcanus excuderat, duabus æreis, duabus interioribus ſtanneis, media aurea, in qua eminus ueniens telum hæſerat. Secundus inde Achilles in Aneeæ undiq; æqualē clypeum telum dimiſit, quod à Pelio monte, ultimum orbis marginē, quem & æs & bouis corium tenuiſſimū operiebat, aſſecutū concrepuit. Cōſtitit Aeneas, clypeū in ſe timore retrahēs. Haſta ſupra dorſum delata, utroq; magni clypei orbe proſciſſo, humi infigitur. Aeneas declinato telo, tam propinquo ictu maiorē in modum perterritus eſt. Tum Achilles alacer horrendum clamans, ad refigendū telum properabat. At Aeneas ingētem lapidē, qualem ne duo quidē noſtri temporis uiri extuliſſent, arripuit, quē ſolus facile manu uerſabat. Hoc in Achillem delatus, & caſſide & clypeo percuſſo, à dura ſe morte aſſeruabat. Achilles tamē eū gladio interemiſſet, niſi quāprimū Neptunus immortales deos allocutus, Hei, inquit, uereor ne forte magnanimus Aeneas Apollinis ſuaſu ab Achille interemptus inferos petat, ſtultus quidē. Neq; enim in ipſo mortis diſcrimine ei Apollo opitulabitur. Sed quid tandem immerito malo aliorū gratia afficitur? Sēper enim ſuperis dijs grata munera exhibet. Sed agite, nos eū tāto à periculo uindicemus, ne quādo Iupiter iraſcatur, ſi eū Achilles interemerit. Fatale nāq; ei eſt, ut euadat, ne ſine liberis & obſcurū pereat Dardani genus, quē Iupiter præ omnibus ex mortali matre liberis dilexit. Iā enim Priami genus odit. Sed Aeneæ potētia & filiorū filij & ab illis naſcituri, Troianis imperitabunt. Huic pulchra oculos Iuno, Neptune, inquit, tu tecū ipſe cōſidera, an eripiendū, an dimittēdū Aeneam ducas. Iā enim et ego & Minerua inter deos iurauimus, nūquā à Troianis ma-

Neptunus.

Iuno.

lum nos aliquod auerſuras,ne quidẽ cũ tota Troia infeſto igne cremabitur. Vretur enim a Græcis hoſtibus. His auditis, Neptunus per mediã pugnam & telorũ ſtrepitum eò contendit,ubi Aeneas & inclytus Achilles manus cõſeruerant, obiecitq; Achillis oculis eueſtigio caliginẽ,& fraxineam haſtam ab Aeneæ clypeo euulſam,ante Achillis pedes abiecit. Aeneam autẽ leuem atq; agilem reddidit, à terra alte erigens, ſuper heroum equorumq; ordines aſsilientẽ, & dei manus aufugientẽ. Peruenit autẽ in ultimum campum ,ubi Caucones in præliũ armabantur.

Neptunus. *Cui propior factus Neptunus, Quis te hic,inquit,deorũ Aenea triſtem cũ magnanimo Achille pugnare perſuaſit? quis te melior,ſimul et dijs dilectior? Sed refer pedẽ,quoties Achilli obuiam fueris,ne præter fatum ad inferos detrudaris. Verũ poſt mortuum & ſepultũ Achillẽ audenter te pugnæ credere poteris, nemo Græcorũ alius te interficiet. His dictis euanuit, & ab Achillis oculis denſam fugauit caliginem. Qui reddita ſibi luce, indignabundus*

Achilles. *ſecum, Hei,inquit ,magnum mihi miraculum oblatũ eſt. Haſta humi iacet. Vir autem in quem ut interimerem,iaculatus ſum,nuſquam apparet. Profecto Aeneas dijs immortalibus amicus eſt. Nam eum temere gloriatum putabam. Abierit ſane. Neq; enim amplius mecũ conferre manus audebit, qui modo tam alacer mortẽ aufugit. Sed ego bellicoſis Danais imperans, reliquos Troianorũ aggreſſus experiar. Dixit, & in ordines receptus, ſingulis iuſſit ne amplius eminus pugnarent, ſed uir uiro prompto ani-*

Achilles. *mo cõgrederetur. Difficile nãq; mihi eſt,etſi uiribus præſtem,cum tot uiris ſolũ manum conſerere, & pugnare cũ omnibus. Siquidem neq; Mauors deus impauidus, neque Pallas, tantam aciem ſuſtineret. Ego tamen quantum manibus*

nibus pedibusq́; & uiribus ualeo, ne minimum quidē negligā, ſed per medias penitus acies penetrabo, neq; Troianum aliquem mihi obuium lætaturum confido. Sic inquiens, in medios irrupit. Contrà præclarus Hector ſuos hortatus, Achilli congrediendū his uerbis iactabat: Nolite magnanimi Troiani Achillem formidare. Equidē uerbis etiam cum dijs pugnarem, ferro autē difficile eſt. Sunt enim longe quàm nos fortiores. At non Achilles omnia uerbis perficiet. Partim aſſequetur, partim imperfectum dimittet. Ego eum aggrediar, etſi ignis inſtar exardeſcat, ſi inquam exardeſceret ut ignis, & ut ferrum rigeret. Simul his dictis in aciem proruit. Tum Troiani raptis ſimul haſtis ſequi, ita eorū uires unanimi omniū ſtudio corroborari. Hinc clamor exortus. Tum Apollo Hectorem affatur: Hector, ne quæſo adhuc Achilli congrediare, ſed in globo à tumultu procul te contineas, ne aut eminus iaculo, aut cominus enſe te aſſequatur. His uerbis Hector rurſus in globum ſe recepit, dei monitu perterritus. In Troianos autem Achilles, uiribus ferox, horrendum clamans, inſilijt. In primis autē Iphitiona ſtrenui & urbium domitoris Otrenti ex Naide nympha filium, ex niuoſo Tmolo in felicibus Idæ populis multorū oppidorū principē interemit. Cui rectà in ſe ruēti clarus Achilles mediū caput diuiſit. Increpuit cadens. Tunc Achilles iactabundus, Iaces, inquit, Otrēti fili, maxime omniū formidabilis. Hic occubuiſti. Genus autē à Gygæo portu ducis, ubi patriū tibi templū ad Hylum piſcoſum & undoſum Hermum erigit. Sic gloriabatur. Illius autem oculos tenebræ operuerunt, eumq́; Græcorū equi prima acie rotis contriuerūt. Inde Demoleonta, bello ſtrenuum, Antenoris filium, per galeam ferream nibil uim probiben-

Hector
Apollo
Achilles

tem.

tem,temporibus & oſſe transmiſſo,& cerebro omni contuſo,interemit. Tum alacrē Hippodamanta,amiſsis equis fugientē,inter humeros ſauciauit; qui inter expirandum circum littus gaudente Neptuno à iuuenibus diſtractus mugiebat. Ita eum fortis animus reliquit. Poſt hos in pulcherrimum Priami filium Polydorum defertur. Hunc pater à pugna,quòd liberorum ultimus eſſet et chariſsimus, non continuit. Pedum autem uelocitate omnes ſuperabat, ut tunc re oſtendit. Currebat enim inter primos pugnatores, quoaduſq; exanimatus procidit. Siquidē glorioſus Achilles terga uertentem, qua aurea fibula balteum alligat,& duplex thorax ſuſpenditur,uulnerauit,ac ſpiculū per mediū euaſit umbilicum. Ingemens in genu procumbit,oculi nebula caligāt. Quem procidentem in terram, manibus ſuſcipientē declinantēq;,ut conſpicatus eſt Hector,caligatis oculis, non amplius cunctari ſuſtinens,uibrato in Achillem telo, flammæ ſimilis irruit. Achilles eo

Achilles. *uiſo,ut aſsiluit,iactabūdus, Adeſt,inquit,uir,qui me maiorem in modum perturbauit, qui chariſsimum mihi amicum interemit. Sed non diutius in pugna alter alterū formidabimus. Dixit,et toruis oculis Hectorē aſpiciens, Cominus,inquit,accede,ut citam mortē experiaris. Cui con-*

Hector. *trà imperterritus Hector reſpondit: Pelei fili,ne tibi me ut ſtultū uerbis tuis terreri perſuadeas. Iam & cauillationes & iniurias noui, & te fortem,me autē longe uiribus inferiorem non eo inficias. Verū hæc in deorum ſunt uoluntate,ut etiā imbecillior te haſta perimam. Eſt enim & mihi acutū telū. Dixit,& prior criſpatam haſtā in Achillem direxit, quæ tenui ſpiritu à Minerua conuerſa, ante Hectoris pedes cecidit. Tunc Achilles in cædem ferox,in illum horrendo clamore irruit. At eum Apollo, perquàm*

facile

ficile (utpote deus) ereptum denſa operuit nebula. Ter inclytus Achilles infeſto ſpiculo eum appetijt, ter denſas nebulas tranſuerberauit. Quarto autē impetu facto grauiter cōminatus, Effugiſti, inquit, inpudens mortē, profecto propè exitium agentē te Apollo eripuit, quem inter tela uerſatus precari debes. Veruntamē aliâs, ſi quis mihi deorū fauerit, manibus meis cades. Interea alios quicunq; mihi obuiam fuerint proſequar. Hæc dicens, Dryopa media in ceruice ſauciū ante pedes ſtrauit. Inde Demachum magni Philetoris filium genu uulnere primū incuſſo cohibuit, inde magno enſe tranſegit. Poſt hos Laogonum & Dardanum Biante genitos, ex equis alterum haſta, enſe alterum, cominus in terram conſtrauit. Tros autem Alaſtoris filius, ad eius genua procidens, ſi forte ætatem ipſius miſeratus incolumem dimitteret, enſem ſecundum epar recepit. Stultus ſane. Neq; enim nouit, quod credibile erat, neq; benignum, neq; mitem, ſed ferocem, tactis genibus placari non poſſe. Decidit epar, & ex eo niger ſanguis profluens ſinum impleuit. Tenebræ obeuntis oculos operuere. Pòſt Mulio ſecundum aurem percuſſo, per alteram telum euaſit. Ad hos Echecli Agenoris medium caput acuto gladio diuiſit. Gladius autē totus ſanguine aſperſus eſt, mors ſtatim & fatum ineuitabile eius oculis obuerſatur. Tranſuerberauit & Deucalionē, quà collum brachio iungitur. Eius grauata manu, et præ oculis morte oberrante enſe ceruice percuſſa, longe cū caſſide caput abiecit, cerebrum per oſſa effluxit, corpus humi extentum iacuit. Iam Achilles in ſtrenuum Pirei filium Rhigmon properabat, quem è fertili Thracia profectū, medium telo tranſegit, ferrum uentri infixum. Quo è curru cadente, eius auriga eueſtigio equos conuertens, Achilles

dorſo

dorſo infiſto telo recepto, ſaucius perturbatis equis decidit. Quemadmodum autẽ in montoſa & arida ſylua diuinus ignis omnia concremans perfurit, & uentus ſpirans huc illuc flammam dirigit, ita Achilles undiq; impetu facto, nunc hos, nunc illos interimere, ſanguis per terram fluere. Et ueluti cum latæ frontis boues ad hordei trituram in alba area iunguntur, ſub quorum mugientium pedibus culmi proteruntur, haud aliter ſub magnanimo Achille equi & exanimes ſimul & clypeos proterere, ſanguine autem & axis & curruum rotæ coinquinari, quas ab equorum ungulis guttæ ſpargebant. In hunc modum Achilles gloriæ inſeruiens, euitandas manus ſanguine maculabat.

ILIADOS HOMERICAE LIBER XXI.

C*VM uero ad latũ & uorticoſum Xanthi fluuium, quẽ immortalis genuit Iupiter, perueniſſent, inde in duas partes diuiſos Troianos, alteros per campũ Achilles urbem uerſus, qua ſuperiori die perterriti furentem Hectorem Græci fugerant, trepidos & palantes perſequebatur. Denſas autẽ tenebras ad eorũ fugam inhibendam Iuno conduxerat. Alteri in altũ & argẽtea unda perſpicuum fluuium magno ſtrepitu compelluntur. Tum aqua & altæ ripæ inſonuerũt. Illi autẽ per aquarum uortices taciti huc illuc latebras diſquirebãt. Et quẽadmodũ ſub agris crepitu locuſtæ in area elatæ fluuium petentes repente alueum ſubeunt, ſic Achillis metu pro-*

fundum

fundum & ſonans Xanthi flumen equis & hominibus implebatur. At ille magnanimus, haſta in ripa inter myricas relicta, deo ſimilis, ſolo enſe in alueum diſsilijt cædis auidus, & crebris ictibus Troianos agebat. Illi enſe acti, turpiter ingemere, aqua cruore rubeſcere. Ac ueluti minores piſces, uiſo delphino, imis ſe cauernis recipiunt formidantes (deuorat enim quoſcunq; aſſequitur) ſic Troiani impetuoſi fluminis ripis deliteſcebāt. At Achilles cæde defeſſus, duodecim è flumine iuuenes uiuos delegit, qui bus Menœtij filiū Patroclum ulciſceretur. Quos ut ceruorum hinnulos trepidantes, ligatis poſt terga manibus ipſorū zonis quibus cingebātur, ſocijs ad latas atq; altas naues ducendos tradidit. Inde iterū irruit in cædem alacer. Illic Lycaoni Priami filio è fluuio euadenti obuiam factus eſt. Hunc antea à ſe captū, è patrio ſolo inuitū nocturnus abduxerat. Caprifici enim ramos acuto ferro incidebat, ut currus radios faceret, cum inopinatū malum glorioſus Achilles aſtitit, à quo captus, et in bene munitā Lemnum abductus, Iaſonis filio uenditur. Hunc magno poſtmodū precio redēptū, Imbrius Eetion clarā Ariſbam miſit. Vnde aufugiens patrio ſolo repetito, undecim dies cū amicis oblectatus eſt. Duodecima iterū eum in Achillis manus redegit deus, qui eum etiā reuerti uolentē, ad inferos detruſurus erat. Eū ut uelox Achilles galea clypeoq; & haſta inermem agnouit (omnia enim fuga defeſſus & labātibus labore genibus abiecerat) indignabundus ſecū, En, inquit, quid nunc miri oculis meis obijcitur? profecto interēpti à me Troiani rurſus è tenebris reſurgent. Quē hic caſum euaſit? Clara in Lemno uænundatus, neq; ſpumātis maris fluctibus, ut inuiti cōplures, coërceri potuit. Sed age haſtæ noſtræ ſpiculū experiatur, ut uideam atq; intelligam, Achilles

intelligam, an forte idem iterum eueniat, an alma terra, quæ & fortem coërcet, hunc quoq; coërceat. Sic animo uoluenti aſtitit Lycaon, trepidus, ut eius genua cõtingeret. Fruſtra tamẽ fatale exitium ſe euaſurũ cogitauit, longamq; haſtam inclyti Achillis manu in ſe uibratam procumbẽs declinauit. Haſta ſuper eum in cæde delata, humi infigitur. Tum Lycaon altera manu apprehenſis genibus, altera telum acutũ capiens, his uerbis precatur: Tua

Lycaon. *ego genua tãgo Achilles, tu mei miſerere. Seruus tuus ego ſum magnanime, & cui miſerearis dignus. A' te primũ uitam accepi, qua die me culto in agro captũ patre & amicis procul, Lemni uendidiſti: Tibi ego iam ſacrificium, at nunc longe maius exhibui. Eſt autẽ hic duodecimus dies, ex quo Ilium multa perpeſſus appuli, et tuis me iterũ manibus crudele fatum obiecit. Debeo Ioui patri odio eſſe, cum iterum me in tuã redegerit poteſtatẽ. Paucis me antè annis Laothoë mater, Altai ſenis filia, Altai inquam, qui bellicoſis Lelegis imperitans, altam Pedaſum ſub Satnionte incolit, pepererat, quam Priamus cũ alijs pluribus habuit. Ex hac duo nati ſumus, qui ambo manu tua occumbent. Pulcherrimum nanq; Polydorum acuto telo inter primos pedites interemiſti. Nũc ego periclitor, neq; enim puto tuas me manus euaſurum. nam urgent me fata. Dicam tamen, quod tu accipias oro, ne me interimas. Neq; uterinus ſum Hectoris frater, qui tibi manſuetũ & fortem interemit ſocium. Illis uerbis clarus Priami filius*

Achilles. *precatus, immite reſponſum accepit: Stulte, inquit, neq; precibus nunc tibi utendum eſt, neq; concionibus. cum Patroclus cædem ſuam ſatiauerit, tunc Troianis parcendum ducam. Multos ſuperiori tempore captos uendidi, nunc minime mortẽ effugies, quam deus ante Ilium conditum*

ditum in meã tradidit poteſtatẽ. Neq; modo tuã, ſed & Troianorũ omnium, & liberorum Priami in primis. Sed amice morere & tu. Quid fruſtra ingemis? Occubuit Patroclus te longe præſtãtior. Nõ'ne uides qualis ego ſum? quàm pulcher? quàm magnus? claro patre genitus, & matre dea. Veruntamen me mors & fata ſuperabũt. Veniet aurora ſeu crepuſculũ ſeu meridies, cum meã aliquis animam uel telo uel enſe auferet. Sic loquẽtis haſta trãſuerberatus Lycaõ, labãtibus genibus, animã agebat. Eumq; paßis manibus in genua procumbentem, Achilles ſtricto enſe ſecundum ceruicis cõpagẽ trãſegit. Anceps gladius totus in uulnus recipitur. Extinctum humi, terra nigro cruore cõſperſa, pede acceptũ Achilles in flumẽ deuoluẽdum abiecit. Inde gloriatus, Iſtic, inquit, cum piſcibus iaceas, qui tuũ ſanguinẽ ſecuti abſorbeant. Mater neq; iacenti tibi incũbens deflebit, ſed torrẽs Scamander in latũ maris ſinũ te auferet, & aliquis undis actus piſcis procellam fugiens, albũ Lycaonis adipẽ deuorabit. Occumbite Troiani, quoad altũ Iliũ capiamus: uos quidem fugiẽtes, ego autẽ terga premẽs. Neq; uorticoſus et incuruus fluuius uobis ſufficiat, cui uos multos mactatis tauros. Viuos in undas equos agitet, & ita dura morte cõficiamini, quoad omnes ſuper Patrocli & Achiuorũ cæde, quos apud citas naues me abſente interemiſtis, ulciſcar. Sic ait. At fluuius magis indignatus, agitabat animo, ut à cæde inclytũ Achillẽ inhiberet, & Troianos defenderet. Iam Achilles in cædẽ alacer, lõga haſta in Aſteropæũ Pelegonis filium deferebatur. Pelegonẽ Axius late fluens ex Feribœa Aceſameni filia natu grãdiore progenuit. Etenim altus fluuius accubuit. Hic Achilli è regione duabus haſtis occurrit (ei nanq; uires auxerat pro interemptis à Achilles.

truci Achille in flumine nũlitibus iratus Xanthus) Cum
Achilles. ergo propius cõcurriſſent, prior Achilles, Quis, inquit, et unde es, & quo ex genere mihi obuius ire audes? Infeliciũ parẽtum liberi meas uires prouocãt. Cui cõtrà clarus
Aſteropæus. Pelegonis filius, Magnanime, inquit, Achille, quid me de genere meo percontaris? Ex fœcundo atq; longinqua Pæonia oriundus ſum, longe iaculantium Pæonum ductor. Vndecima nunc dies agitur, ex quo Ilium appulimus. Genus à late fluente Axio duco, Axio, cuius lympidiſsima aqua totam irrigat regionem. Is Pelegona ſtrenuum bello uirum, hic me genuiſſe fertur. Nunc manus conſeramus clariſsime Achilles. Sic iactabundus, in eum fraxineam è Pelio haſtam protendentem, duas ſimul haſtas exterſit (ambidexter enim erat) quarum altera percuſſum clypeũ haud omnino ſcidit (aurum enim dei munus ſeruauit illæſum) altera dexterum cubitum leni uulnere attigit, fluxit per manum cruor, haſta autem ſuperuolans terræ infigitur. Tum Achilles cædi intentus, in Aſteropæum haſtam contorſit: quæ aberrans, altam ripã ad mediam uſq; penetrauit. Stetit fraxinea haſta. Inde ſtricto latere gladio in eum furibundus inſiluit, illiuſq; ualida manu è prærupta ripa concuſſam haſtam fruſtra euellere tentantis, & iam quarto infringere eam parãtis, prior enſe per uentrem ſecundum umbilicum tranſmiſſo animã abſtulit. In terrã omnia prociderũt, tenebris expi-
Achilles. rantis caligati ſunt oculi. At Achilles in pectus irruens, eoq; armis ſpoliato, gloriabundus ait, Sic iaceas Aſteropæe. Neq; enim cum ſummi Iouis filijs tibi pugnandum erat, licet à fluuio ortum duceres. Tu late fluentis Axij, ego me magni Iouis ſtirpe natum glorior. Genuit me uir multis imperitans Myrmidonibus, Peleus Aeaci filius,

hunc

hunc Iupiter: qui ut cunctis mare irrumpentibus fluuijs longe præſtat, ſic eius etiam genus eſt, quàm fluuiorum, præſtantius. Etenim tibi magnus fluuius ſi quid poteſt opis afferre, non tamen eſt ut cum Ioue Saturnio confe-ratur. Cui ne fluuiorum quidem omnium maximus Ache-lous, neq; procelloſi oceani, ex quo & flumina & mare fontesq́; & alij putei oriuntur, uis æquari poteſt. Magni enim Iouis fulmen & horrendum tonitrui fragorem for-midauit. Dixit, & è ripa ferreum haſtæ ſpiculum euellit. Ilium in arena reliquit exanimem. Alluebatur unda ſan-guinea, & anguillis piſcibusq́; adipe exeſo et hepate la-niato appetebatur. Ipſe uero Pæonas equites, adhuc in uorticoſi fluminis ripa (uiſo optimo duce in atroci pu-gna fortiter interempto) latentes, perſequi contendit. Ex quibus Therſilochum, Mydona, Aſtypylum, Mneſum, Thraſium, Aenium, Ophelæſtem, interemit. Interemiſſet & plures, niſi altus fluuius in humanam faciem uerſus, cum iratus ab imis uadis eſſet affatus, Achille, fruſtra ua-lidus es, fruſtra indigna uiris patras. Semper tibi dij opi-tulantur, ſiquidem Saturni filius omnes Troianos tibi perdendos tradidit. Tu tamen eorum terga per campum premens, digna te cogitato. Impletur mihi purus alueus cadaueribus, neque præ anguſtia poſſum in latum mare profluere, neq; cæde adhuc ceſſas. Deſiſte iam quæſo: ſtu-pore nanq; populorum princeps contabeſco. Cui contrà uelox Achilles, Eſto quod iubes generoſe Scamander, non tamen prius à ſuperbis Troianis abſtinebo, quàm in urbem eos concludam, & Hectori congrediar, ut uter utrum interimat, periclitemur. Sic inquiens, Troianos alacer inuaſit. Tunc Apollinem affatus Scamander, Ar-citenens, ait, Iouis fili, minime patris obſecutus es uo-luntati.

Scamander. Achilles. Scamander.

luntati. Quippe qui ut Troianis adeſſes, eiſq; ad ſolis occaſum & fœcũdæ terræ umbrã opem ferres, maiorẽ tibi in modũ præcepit. Dixit, & cum Achilles è medio alueo proſilire cõtenderet, undarũ fluctibus perturbatus, cadauera ab Achille interemptorum plurima paßim iacentia, ex alueo tanquã mugiẽs abiecit. Viuos autẽ apud lympidas undas magnis & altis uorticibus abditos tutatus eſt. Tollebatur circũ formidoloſum Achillẽ tumidus fluctus, cumq; in clypeũ profuſus impulit, ut pedibus conſiſtere non poſſet. Tum apprehẽſam magna ui procerã & uirẽtem ulmum radicitus euulſam traxit. Repleta crepido eſt omnis, & flumen denſis ramis ponte facto cohibitũ, cum in alueũ tota decidiſſet. At Achilles cito pede in campum trepidãs aßilijt. Non tamen magnus deſtitit deus, in eum ſummis fluctibus irruens, ut eo impedito, à Troianis exitium auerteret. Achilles igitur ad haſtæ iactus, nigræ & uenaticæ aquilæ alitum præſtantißimæ uiribus & celeritate ſimilis, irruit. Cui circum pectus arma horrẽdè inſonuerunt. Sic obliquè declinantẽ fluuius magno ſtrepitu urgebat. Et queadmodum cum ab alto fonte quiſpiam in plãtas & hortos aquam præuius deducit, & ligone riui obices amouet, & calculis motis defluẽs aqua immurmurat, & deductorẽ ſequitur: haud aliter Achillem, quãuis alacrem, uehemens fluctus premebat. Potiores nanq; dij ſunt quàm homines. Quãto autem maiore animo Achilles reſiſtebat, ut intelligeret, an ſe omnes dij immortales, qui magnum cœlum habitant, perſequerẽtur, tanto magis magnus lympidi fluminis impetus in eius humeros inuadebat, ipſe altiora mœſtus petere, fluuius magno in obli-
Achilles. quũ impetu pedibus ſolũ ſubtrahere. Ingemuit Achilles, & cœlum ſuſpiciens, Iupiter, inquit, pater, ut quid nemo

deorum

deorũ mihi miſeretur, qui me à fluminis uiolentia eripiat? Quid ego in poſterũ patiar? Non alius quiſpiã cœleſtiũ horum mihi autor eſt, ſed mater chariſſima, quæ me mendacijs fouit, cum ſub Ilij muro infeſtis me Apollinis ſagittis periturũ prædiceret. Vtinã Hectoris uiri huius regionis fortiſſimi telis occumberẽ. Siquidem fortis fortem interimeret. Nunc me fata ingloria morte damnarunt, ut magno in flumine tanquã ſubulci filius per hyemem torrentem tranſiens ſuffocarer. Hæc orãti repẽte Neptunus ei & Minerua in humanã faciem uerſi aſtiterũt. Et datis dextris, pluribus uerbis ſic cum prior affatur Neptunus, Achille, ne trepida, neque te ulla formido teneat. Tales dij, ego ſcilicet & Minerua, Iouis conſenſu tibi fautores adſumus, ut te fluminis uiolentia periturum minime ſit uerendum. Cito deſinet, ut uidebis. Verum te iterũ iterumq́; ſi credis, monebimus, non prius immitis hoſtis manus quieturas, quàm intra claros Ilij muros Troianus populus fugiens recipiatur. Tu autẽ Hectorẽ interimes, inde rurſus ad naues rediens, nos te gloria extollemus. His dictis, in immortalium cœtum conceſſerunt. Tum Achilles, opertum aqua campum animo deorum hortatu aucto ſuperauit. Fluitabant pulchra nuper interemptorũ arma paſſim & cadauera. Rectà igitur in feruẽtem undã euaſit, neq; late profluens amnis eum coërcere potuit, quippe cui magnas uires Minerua præſtiterat. Non tamen Scamander deſtitit, ſed magis Achilli ſuccenſus, alte fluctu ſublato, Simoënta compellauit, Amice frater, unà ambo uirum fortem cohibeamus. Is nanq; breui magnam Priami urbem excidet, Troiani ei non reſiſtẽt. Tu pleno fontium aquis alueo opem eueſtigio feras, infla torrẽtes omnes, & undas ſimul & arborum lapidumq́; fragorẽ Neptunus. Scamander.

excita,ut exitioſum uirum impediamus, qui nũc dijs pa=ria audet. Neq; enim uires,neq; aliud quippiã,non arma pulcherrima, in ultimo portu luto operta opitulatura ei confirmo. Operiam eum multa arena, plurimis aggeſtis lapidibus. Neq; eius oſſa Græci colligere poterũt. Tantã in eum colluuiẽ accumulabo. Hic humabitur,neq; aliud effodiẽdum erit monumẽtum,quẽadmodum ſi ab Achi=uis cõderetur. Dixit,& iratus ſpumãti murmurãte ſan=guine,& cadaueribus immixtis aucta à Ioue aqua furi=

Iuno. *bundus in Achillem defertur, eumq; corripit. Tum Iuno Achilli timens, ne magnis uiolẽti fluminis opprimeretur fluctibus,eueſtigio chariſſimũ filium Vulcanũ clara uoce cõpellans,Excita te,inquit,claude mi fili. Dignum enim te aduerſarium uiolẽtum Xanthum cõiectamur. Quare opem feras. Accẽde quàmprimum ſonãtem flammã. Ego uero zephyro & uiolentiſſimo noto ad mare immenſam procellam excitatura contendam,quæ Troianorũ & ca=pita & arma graui exuret incẽdio. Tu autẽ hic & Xan=thum & in eo arbores igni corripias, neque te ullis aut precibus aut minis moueat: neque prius uires tuas cohi=beas,quàm ego iuſſero. Vulcanus autem urenti igne pri=mo campum,inde ſecundũ fluuium multos quos Achilles interemerat,comprehendit. Tum campus ſiccatus,unda cohibita eſt. Ac ueluti autumnalis boreas nuper rigatum quàmprimum exiccat,eoq; foſſo lætatur: ſic totus campus areſcere,cadauera uri. Inde in fluuium flamma conuerſa, ardere ulmi, populi, myricæ, lotus,thryon, & cypiron,*

Xanthus. *quæ ad lympidas Xanthi undas paſſim naſcebantur. Iam anguillæ & piſces in perſpicua unda huc illuc annantes, ſapientis Vulcani caloribus laborare, amnis impetus re=mitti,qui uoce illum compellans, Vulcane, inquit,nemo*

tibi

tibi deorum, neq; ego poſſum flagranti tuo igni reſiſtere. Ceſſa quæſo, perſequatur ſtrenuus Achilles Troianos. Quid mihi opus eſt, ut eis opituler? Dixit igne æſtuans, ferueba enim lympida unda. Ac ueluti feruente multo igni lebete, prius pinguis porci adeps aridis circunſubiectus lignis liquitur: ſic Xanthi aqua feruere, neq; amplius labi, neque Vulcani uiolentia reſpirare iam poterat. Is igitur Iunoni ſupplex, Quo meo, inquit, merito filius tuus meum præ cæteris flumẽ exurere molitur? Non ego duntaxat, ſed & cæteri omnes Troianorum partibus fauent. Ego tamen deſiſtam, ſi iuſſeris. Deſiſtat & hic. Ego tibi iureiurando confirmo, nequaquam amplius exitium à Troianis auerſurum, ne Troia infeſto igne concremetur. Cremabitur enim à bellicoſis Achiuis. His auditis, extemplò pulcherrima Iuno chariſſimum filium Vulcanum affatur, Vulcane mihi dilectiſſime fili, immortalem deum tantoperè mortalium gratia perturbari non decet. His uerbis Vulcanus demũta Xanthi uiolentia ignem amouit, flumen in alueum rediјt, qui deinceps Iunonis licet iratæ iuſſu ambo ceſſarunt. Verum inter alios deos grauis & difficilis contentio augebatur. Diuerſa nanq; ſententia diſsidentes, magno inter ſe ſtrepitu concurrerunt. Tum ſpatioſa terra & amplum cœlum circunſonuit. Audiјt in cœlo ſedens Iupiter, & ea deorum contẽtione intra ſe riſu exhilaratus eſt. Illi cominus congredi, cõcurrere. Mars clypeũ cõcutiẽs, & primũ in Mineruã infeſto telo exprobrans irruit: Quid tandẽ, inquit, impudẽtiſsima deos in pugnã prouocãs, nimiũ tibi tribuis? An oblita es, cum Tydei filio Diomedi, ut me ferro impeteret, perſuaſiſti, & in omniũ cõſpectu infeſto telo pulcherrimum corpus meum ſauciaſti? Nũc ego mihi perſuadeo, quicquid

Xanthus.

Iuno.

Mars.

quicquid in me machinata es, ulturũ. Sic dicens, auguloſum & tremebundũ clypeũ, quẽ ne Iouis quidem fulmen ſcidiſſet, longo telo percuſsit. At ipſa relato pede, humi iacentẽ lapidẽ, nigrum, aſperũ, magnũ, quẽ maiores agri terminũ fixerant, ualida manu arripuit. Hoc bellicoſum Martẽ ſecũdum ceruicẽ percuſsit. Ille membris concuſſus procidens, ſeptem ſoli iugera operuit. Puluere ſparſi ſunt crines, & arma circunſonuere. Riſit Minerua, & ſecum

Minerua. gloriabũda, Stulte, inquit, nondum noſti quanto me fortiorẽ te eſſe glorier, quia te mihi uiribus parẽ facis? Sane te materna exercet furia, quæ tibi irata male conſuluit, quia Græcorum partibus relictis, periuris Troianis opitularis. His dictis, nitidos cõuertit oculos. Martem autem grauiter ingementem, & uix reſpirãtem, Iouis filia Ve=

Iuno. nus manu erexit. Quam cum Iuno intueretur, Mineruam eueſtigio affata, Amalthææ, inquit, alumni Iouis filia infatigabilis, en canina muſca pernicioſa, pernicioſum Martem per medium prælij tumultum ducit. Sed tu eam

Minerua. ulciſcere. Sic ait. At Minerua alacris pectus Veneris graui manu impellens, labantibus & animo & genibus, ſtrauit. Tum ambo uiridi in ſolo iacuere. Illa uero imprecata, Talia, inquit, omnibus, qui Troianis opitulãtur, ueniant, quãdo armatis Græcis cõgredientur. Et tam audaces & tolerãtes ſint, quàm Venus uenit cõtra me Marti auxilium. Hoc pacto iampridẽ Ilium munitiſsimã urbem

Neptunus. populati, à pugna quieſcemus. Riſit his Iuno. At Neptunus rex Apollinẽ affatus, Quid, inquit, & nos ceſſamus? neq; enim licet, cum alij cœperint? Turpe quidẽ eſſet, ſi pugnæ exortes Olympum & Iouis æreo pauimẽto munitam domum petierimus. Quare incipe, iunior enim es. mihi haud decens eſt, qui ſum natu grãdior, & plura noui.

ui. Stulte q̃ inſipiens es? non'ne meminiſti, quæ iam paſſi ſumus apud Iliũ mala? Solos nos deorũ Iupiter miſit, ut ſuperbo Laomedõti in annũ promiſſa mercede ſeruiremus. Ipſe imperabat. Ego Troianis urbem latis et perquàm pulchris muris, ne expugnari poſſent, circundedi. Tu errabũdas & camuras boues in iugoſæ Idæ cõuallibus pauiſti. Sed cum accipiendæ mercedis tempus, gratiæ multæ autores horæ afferrent, tunc debita nos mercede fraudatos minatus dimiſit Laomedon: tibi quidem, manibus pedibusq́; ligatis ad longinquas inſulas deportaturũ, utriuſq; autẽ aures inciſurũ. Nos animo irato, promiſſa fraudati mercede, reuertimur. Horum tu nunc Troianis gratiã refers, neq; nobiſcum in ſuperborũ Troianorum cum liberis & pudicis uxoribus exitiũ cõſentis. Huic Iouis filius Apollo reſpondit, Neptune, haud me ſapientem dixeris, ſi tecum miſerorũ cauſa certauero, qui frondibus ſimiles, nunc læti & florẽtes terræ fructibus ueſcuntur, nunc minuuntur & deficiũt. At nos deſiſtamus, alij pugnent. Hæc dicẽs, pedẽ retulit. Verebatur enim cum patruo manus cõſerere. Tum uenatibus clara ſoror Diana, in eum his uerbis inuecta eſt: Fugis arcitenẽs, & Neptuno inani, contẽpta gloria, cedis? Quid arcũ incaſſum geſtas? Non ego te amplius paterna in domo, ut ſolitus es, inter deos cũ Neptuno certare iactãtẽ audiã? Cui Apollo ne uerbũ quidẽ reſpõdit. At uenerabilis Iouis cõiunx ira percita, contumelijs Dianam acriter inſectata, Quid, inquit, canis: cõtra me uenire non uereris? Ego tecum, etſi arcubus ſcias, & leonẽ te inter fœminas Iupiter, & pro uoto interimere poſſe ſtatuerit, uiribus tamen pugnabo: profecto tibi ſatius eſt, per mõtes feras & ceruas figere, quàm temere meliores inſectari. Quòd ſi pugnare placet,

Apollo.

Diana.

Iuno.

cet,ut quàm te ſim fortior intelligas, quando te uiribus præfers,noſtri periculū faciamus. Simul hæc dicēs,utrāq; eius manum læua apprehendit,dextera ab humeris arcubus abreptis,ijs eam ſecundum aurem ridens uerberauit. Euerſa autē pharetra,citæ ſagittæ deciderūt. Tum Diana lachrymās,in obliquū fuga arrepta,ut columba quæ ab accipitre, caua in petra deliteſcit(neq; enim capi debebat)relictis illic arcubus aufugit. At deorum nuncius

Mercurius. *Mercurius Latonā his uerbis alloquitur,Ego tecum minime contendā. Difficile eſt enim nubiferi Iouis uxoribus cōgredi. Nimium contra immortales audes * gloriare me uiribus ſuperiorē. Sic ait. Latona autē arcum ſagittasq; paßim humi ſparſas collegit,filiamq; ſecuta eſt,quæ iam olympo aſcēſo ad Iouis æreo pauimēto præclarā domū, ſtillantibus per ora lachrymis,patris genibus procubuit. Mouebatur incorruptibile peplū. Hāc ad ſe tractās pa-*

Iupiter. *ter Saturnius,dulce ridens percōtatur, Quis ſuperūm in te charißima filia uiolentas manus intulit, ac ſi mali ali-*

Diana. *quid palàm patraſſes? Cui pulchra Diana eiulans,Tua, inquit,cōiunx Iuno,cuius gratia inter ſuperos contētio exarſit,hoc pacto mecū egit. His ita inuicem colloquētibus,interea Apollo ſacrū Ilium petijt,cui ſummo artificio cōditi muri curæ erant,ne eo à Græcis die præter fata occuparētur. Alij autē dij immortales in olympū,partim ira,partim lætitia affecti conceſſerunt, & nubifero aſſederunt patri. At Achilles & uiros ſimul & ſolidorū unguium equos,paßim ferro perſequebatur. Nam quēadmodū ardēte urbe fumus in altum cœlum deorum ira ſublatus diffunditur,cunctis ferens laborem,pleriſq; triſtitiā: ſic Achilles labore ſimul & cura afficiebat Tro-*

Priamus. *ianos. Stabat autem ſenex Priamus miranda ſuper turri,*

magnum

magnum Achillem proſpectans, qui Troianos palantes agebat. Neq; enim quiſquam reſiſtebat. Ingemēs igitur deſcēſa turri, apud muros, Portas, inquit, patētes quoad populus fugiens in urbem recipiatur, habetote, ſiquidem Achilles cominus omnia perturbat, & magnam noſtris cladem illaturum ſuſpicor. Verum cum in urbem reuerſi reſpirauerint, portas claudite, & compactos poſtes peſſulis obfirmate. Metuo enim ne perniciofus uir hodie urbem irrumpat. Dixit. illi patefactis portis, & amotis uectibus, fuga receptos ſeruarunt. Quibus Apollo obuiā factus eſt, ut à tanto periculo eos aſſeruaret, fugiebant enim urbē uerſus ſiti & puluere laborātes. Achilles autē formidoloſa eos haſta inſectari. Nimia nanq; rabie cor eius excandeſcere, & pro ampliori gloria contendere. Occupaſſentq; ſuperbum Ilium Achiui, niſi Apollo Agenorem ſtrenuum fortemq; Antenoris filium, audenti animo in Achillem excitaſſet. Aſtitit ergo ut perniciofas manus propelleret, fago innixus, & denſa opertus caligine. Verum cognito urbium expugnatore Achille, ſtetit ingentibus curis anxius, & ſecum magno animo ingemēs, Hei, inquit, nunquid ego fortem Achillem ſicut & alij palantes fugiam? Capiet ſane me, & tanquam imbecillum iugulabit. Quid ſi noſtros fugari ſinam, & ego hinc aliò Ilij campum uerſus, ad Idæ prærupta diffugiam, & denſis me ſyluis recipiam? inde cum heſperus Oceani fluctibus ſudorem lauerit, Ilium redeā? Sed quid nunc amicus animus meus conſultat? Ne forte in urbem redeuntem in cāpo aduerſus conſpiciat, & me impetu facto citis pedibus corripiat. Neq; enim poſtmodum eſſet mortis euadendæ locus. Fortiſſimus nanq; eſt præ cæteris omnibus. Quòd ſi ei ante urbem obuiam uenero, & eius corpus

Agenor.

uulnerari poteſt, & una ei eſt anima. Nam & mortalem eum ferunt. Saturnius tamen Iupiter clarum reddit. Sic inquiẽs, in Achillẽ cõuerſus ſtetit. Eius nanq; fortis animus in pugnã concitabatur: ac ueluti pardus ab alta ſylua in uenatorem impetu facto, neq; dubitat, neq; formidat clamorem. Quòd ſi quis prior eum uel uulnerauerit, uel percuſſerit haſta, nõ prius ceſſat, quàm aut illũ interimat, aut ipſe interimatur. Sic generoſi Antenoris filius inclytus Agenor noluit prius ſibi fuga cõſulere, quàm Achillẽ experiretur, ſed rotundo clypeo tectus haſta in eum deferebatur, clamitans, Iam nimium ſperaſti clare Achilles hodie te præclaram Troianorum ciuitatem exciſurum. Stulte ſane. Adhuc multi & fortes uiri adſumus, qui pro chariſsimis liberis & uxoribus Ilium defendemus. Tu uero huc mortem ſequeris. Hæc formidoloſus & audẽs bellator locutus, acutum telum forti manu uibrauit, percuſſitq; ſub genu tibiam, haudquicquam aberrans. Inſonuit autem noua ocrea, & reſiliens ferrum prohibente dei munere nihil perſuaſit. Achilles autem prouocatus, illum inuadit. Non tamen Apollo, ut ex eo gloriam referret, paſſus eſt, ſed ſublatum multaq; opertũ caligine, clàm è certamine dimiſit, doloq; Achillem à populi cæde auertit, procul nanq; ipſum ſagittis appetẽs, Agenori omnia ſimilis aſtitit. Tum Achilles irruere, & pedibus per fœcundum campum ad Scamandri ripam lente fugientem (delectari enim dolo Apollo) perſequi, eumq; curſu ſeſe aſſecuturum ſperare. At Troiani formidãtes, facto globo in urbem alacres ſe recipiunt, quæ reuertentibus implebatur. Neq; enim extra urbem ſe inuicem expectare: & quinam fugerent qui'ue occubuiſſent, uidere ſuſtinuerũt, ſed trepidi urbem irrumpere pedibus conſulebant.

Agenor.

Iliados

ILIADOS HOMERICAE LIBER XXII.

SIC Troiani in urbem hinnulorũ more fugiẽtes, ſudorem ſiccare, potu ſitim ſedare, propugnaculis incũbere. At Achiui muro propinquãtes, clypeis humeros protegere. Ibi tum pro Ilio & Scæis portis exitioſum fatum Hectorẽ ſtatuit. At Apollo Pelei *Apollo.* filium his uerbis affatur: Quid me citis pedibus inſectaris mortalis immortalem? nondum me deum eſſe intellexiſti? Tu me perſequi non ceſſas? Neq; tibi curæ eſt in fugam uerſos Troianos urgere, qui iam in urbem reuerterunt. Tu huc diuertiſti. Non tamen me interficies, quippe qui immortalis ſum. Cui Achilles indignabundus, Appetiſti *Achilles.* me, inquit, eminus telo pernicioſiſſime deorum. Huc me à muro auertiſti, ubi adhuc multi, antequam portis reciperentur, mea proculdubio dextra oppetiſſent. Magna me gloria, eos facile liberando, fraudaſti. Neq; enim ultionem formidabas, quam ego tibi, modo poteſtas foret, libẽs infligerem. Hæc dicens, ſimul effuſo curſu, urbem uerſus magnanimus conuertitur. Et quemadmodum equus uictor tractis per campum curribus facili curſu defertur, ita Achilles alacer procurrebat. Hunc in armis fulgẽtem primus ſenior Priamus cõſpicatus eſt. Vt enim autumnalis ſtella (quam inter alias noctis tenebras ſplendore ſuo uincentem, canem Orionis appellant) ſplendidiſſimum quidem, infelix tamen ſignum & calidiſſimum, timidis mortalibus apparet: ſic arma in currentis pectore fulgebant. Ingemuit ſenior, & tonſo manibus capite, clara

uoce

uoce ſtantē pro portis Hectorē,& cum Achille pugnādi cupidum paßis manibus & miſerandis uerbis precatur, Priamus. *Dilecte fili mi Hector, noli quæſo uirum illum ſolus expectare,ne mox interficiaris. Siquidē longe te fortior eſt impius ille. Vtinam tam dijs quàm mihi charus eſſet, iam cum canes uulturesq́; exanimem abſumerent, meo certe animo grauis mœror abſcederet. Is enim multis me & fortibus filijs orbauit,quos aut interemit,aut ad longinquas inſulas deportatos uendidit. Etenim nunc neq; Lycaonē neq; Polydorum,quos modo Laothoë fœminarum regina peperit,in urbem reuerti uidimus. Quo modo uiuos in exercitu ære auroq; redimemus? Multū nanq; nobis domi eſt,quod filiæ glorioſus Altes largitus eſt. Quòd ſi * exanimos in infernas iam domos deſcendēre, dolore afficiemur & ego & mater,qui eos genuimus. Alij uero remißius. Sed ne tu quoq; Achillis dextera cadas, recipe te intra mœnia fili mi,ut hunc populum liberes,neq; illi magnam de te gloriam amica caſſus anima præbeas. Sed miſeri & recta adhuc ſentiētis patris miſerere, quem pater Saturnius in præcipiti ſenecta graui fato damnauit, ut ſcilicet interēptos filios,raptas filias,proſtratos thalamos,ſupplices pueros ſolo alliſos,miſera clade pernicioſis Græcorum manibus uiolatas nurus uideam,& me tandem in primis ianuis poſtremo infeſto ferro interemptum ſæui lacerent canes,qui in ianuis ad ianitorū menſam nutriti,& ſanguine meo ſaturati, in ueſtibulis iacebunt. At decorum eſt iuueni, ut in pugna occumbat, ut ferro uulneratus iaceat. Omnia hæc pulchra,licet interimatur. Sed cum canū caput canāq; uenerabilis interēpti ſenis canes barbam lacerant, perquàm miſerabile miſeris mortalibus ſpectaculū apparet. Hæc ſenior,canos mani-*

bus

bus capillos euellens. Non tamen filio perſuaſit. Alia ex parte mater, nudato pectore, alteram mamillam oſtendēs cum lachrymis, Fili mi Hector, inquit, hæc tibi formidini ſint, & mei miſericordia moueare, ſi quādo tibi obliuioſam mamillā ſugendā præbui, horum recordare mi, fuge bellicoſum uirum, intra mœnia te recipe, neq; ei infeſtus occurras. Nam ſi te interemerit, non ego te neq; ditiſſima cōiunx feretro impoſitū dilectiſſime fili ploraremus, ſed procul à nobis ueloces Argiuorū canes apud claſſem dilacerarēt. His parentū uerbis Hector minime mouebatur, quin ſuperbum Achillē in ſe properantē expectaret. Qualis autem montanus draco exitioſa uenena paſtus in cubili uirū manet, iraq; percitus crebro uolumine torue illū intuetur: ſic Hector ualidis fretus uiribus, haud quōquam cedebat, apud prominentē turrim pulchro innixus clypeo, indignabūdus magno ſecum animo, Hei mihi, inquit, ſi intra muros me recipiam: primus me Polydamas arguet, qui mihi ut noſtros intra mœnia reducerem hac exitioſa, qua in nos Achilles inſurrexit, nocte conſulebat. Cui ego minime obſecutus ſum, quod ſatius profecto fuiſſet. Nunc cū temeritate mea populū amiſerim, Troianorū Troianarūq; lōgas ueſtes trahētiū, cōſpectū reformido, ne quis imbellicior dicat, Hectorē ſuis uiribus fretū Troianos perdidiſſe. Sic dicēt. Tūc mihi ſatius fuiſſet Achilli eſſe cōgreſſum, ut aut ipſe, aut ego glorioſe pro patria occidiſſem. Quid ſi clypeo, umbone inſigni, firma caſſide, & haſta ad murū depoſitis, inermis Achillē cōueniā? eiq; & Helenā, & res eius, quas Alexāder curuis in nauibus Troiani belli initiū, aduexit, Atridis redditurū, reliquis autē Græcis Troianas opes cum eo me diuiſurū pollicear? inde noſtros iureiurando aſtringam, ne quid abſcondant,

Hecuba.

Hector.

abſcondant,ſed bifariam precioſa omnia partiantur? Sed quid hæc dilecta anima cogitas? Neq; enim ei credẽdum eſt,qui nulla mei miſericordia, nullo pudore moueretur. Interficeret me inermẽ temere ut fœminã,ſi armis exueret. Non enim Achilles è robore & petra natus eſt,ut ei uirginum & adoleſcentulorum more blande & molliter fandum ſit,ij nanq; inuicem effœminate loquuntur. Satius profecto eſt cum eo confligere,ut quàmprimum utri Iupiter gloriam largiatur, appareat. Dum hæc cunctabundus animo uolueret, Achilles bellicoſo Marti ſimilis, fraxineam & grauem haſtam dextra uibrans, ei cõgreditur,cuius arma ignis aut exorientis ſolis inſtar fulgebant. Quo uiſo cõtremiſcens Hector,eum morari haudquaquam ſuſtinuit,ſed penè relictis portis abibat. Tum Achilles pedum celeritate fretus,eum uelut accipiter auiũ leuiſſima,arguta uoce in montibus facile timidam ac trepidantem columbã,prædæ aſſequendæ auidus urget. Hector autem ſibi cito pede Troiam uerſus conſulere, ſic iuxta aggerem & altam caprificum lato ſub muro uia currentes ad fluentem deuenere: ubi duo uorticoſi Scamãdri fontes ſcaturiunt, alter calidus,quẽ circum fumus tanquã ab igni in aëra tollitur: alter æſtate grandini uel niui frigidæ,uel criſtallo ex aqua concreto ſimilis. Iuxtà pelues amplæ,pulchræ,lapideæ ſtabãt,ubi ante Græcorũ obſidionẽ nitidas ueſtes Troianorum nurus & pulchræ filiæ lauabãt. Huc igitur curſu,hic fugiẽs,ille perſequẽs, diuertere. Fortis præibat, fortior ſtrenue ſequebatur: quippe neq; pro tauro, aut bouis tergore,quæ uiris pro pedũ celeritate præmia proponũtur,ſed pro bellicoſi Hectoris anima cõtendebatur. Ac ueluti certatores equi magno aliquo præmio uel tripode uel muliere uidua propoſito,

poſito, ad metam leui curſu contendunt: ſic illi haud ſegniores ter Priami urbem circundederũt. Quod deſpiciens, deos deûm atq; hominũ pater his uerbis affatur: Video dij amicum uirum Hectorem muros circunfugientẽ, & eius gratia animus angitur. Sic nũc in Idæ iugis, nunc in ſumma urbe multa mihi boum uiſcera concremauit. En eum nunc clarus Achilles curſu premit, conſulite, an eum eripiamus, an per Achillem morti deſtinemus. Cui glauca oculos Minerua, O pater, inquit, fluminum & nubium autor, quod tibi uerbum excidit? Virum mortalem iampridem morti deſtinatum, rurſus à graui fato eripiendum cogitas? Eſto, non omnes tamen id probabimus. Huic cõtrà Iupiter, Eſto bono animo dilecta filia. Nõ enim quòd ita uelim, hoc proloquor, ſed leui ſum animo. Fac tamen ut lubet, neq; aliò diuertas. His uerbis iam in id paratam Mineruam impulit, lapſam à cœli uertice, ut Hectorem perturbaret. Vrgebat eum Achilles, & quemadmodũ canis cerui hinnulũ è luſtris per ſaltus & cauas ualles perſequitur, eiusq; quamuis ſub frutice latentis, firmo tamen curſu ueſtigia ſagax diſquirit, ita Hector non latuit uelocem Achillem. Quantũ autem ille ad Troianas portas ſecũdum fabrefactas turres, unde ſuperne ſagittis ſui opem ferrent, & facile hoſtem propellerent, nitebatur: tantũ hic præuertens, urbem appetentem in campum propellebat. Et ueluti in ſomnis, neq; alter fugere, neq; alter inſequi ualet: ita Achilles Hectorem aſſequi non poterat. Aliquo tamẽ pacto non euaſiſſet Hector, niſi tandem Apollo obuius, uires & genua confirmaſſet. Achilles autem ſuis innuebat, ne in Hectorẽ letiferas ſagittas cõtorquerent, ne ſcilicet alius quiſpiã pulcherrimã ipſi gloriã auferret. Cũ uero quartũ ad aquã peruenerunt, tum pater aureis lãci-

Iupiter. Minerua. Iupiter.

bus,duo fata, alterũ Achillis, Hectoris alterum impoſuit. Quibus medijs ſublatis,Hectoris fatum deflexũ,& in inferna delatũ eſt. Tũ eũ Apollo reliquit. Achillẽ autẽ Mi-
Minerua. nerua præſens affatur: Speraui iam inclyte & amice Ioui Achille,magnã nos gloriã ad Achiuorum naues indomiti Hectoris cæde conſecuturos. At nunc nullus ei fugæ locus. Non inquã:nec ſi arciger Apollo maiorẽ in modũ ad patris pedes procũbẽs, cõtrà nitatur.Sed tu iã curſum ſiſte & reſpira. Interea ego Hectori perſuadebo, ut tibi congrediatur.His Achilles lætus paruit,ſtetitq; fraxineæ
Minerua. haſtæ innixus. Tũ Minerua Deiphobo & faciẽ & uocẽ ſimilis,inclytũ his uerbis Hectorẽ affatur: Nimium profectò te frater citus Achilles Iliũ circũ perſequitur.ſed age,
Hector. iam cõſiſtamus, & inuicẽ nobis opitulemur. Cui magnus Hector,Deiphobe,inquit,uere antea omniũ, quos Hecuba & Priamus genuit,mihi chariſſimus eras. Nunc longe charior,ex quo mei gratia,cũ me muros egreſſũ intelligeres,huc uenire ſuſtinuiſti. Alij mœnibus ſe tuentur. Huic
Minerua. iterũ Minerua: Maiorẽ te in modũ mi frater & genitor & uenerabilis mater flexis orãt genibus,cõſiſtas. Achillẽ enim omnes tremũt,quare meus graui mœrore animus angebatur. At nũc rectà in eum alacres irruamus. Neq; amplius tela ceſſẽt,ut periclitemur,an interẽptis et ſpoliatis nobis Achilles arma ſanguine noſtro conſperſa ad naues referat,an tuo telo occũbat. Ait,& ſubdola præcedit. Cũ
Hector. ergo propiores fierent, magnus Hector Achillẽ prior his affatur: Nõ ego te amplius Pelei fili,ut antea formidabo. Ter circũ magnã Priami urbẽ à te actus, nũquàm contra ſtare perpeſſus ſum. Redijt nũc animus ut te expectem,& aut te interimã aut interimar. Sed age deos obteſtemur. Hi enim teſtes optimi,& pactorũ cuſtodes erũt. Nõ enim

crudeliter

crudeliter te ulciſcar, ſi mihi Iupiter uictoriã de te largitur, & te interimã. Sed cum te pulchris armis ſpoliauero, exanimem Græcis reddam. itidem & tu facias uelim. Hũc toruis intuitus oculis Achilles, Hector erras, ait, noli mecum quicquam paciſci. Sicut enim nullum inter leones hominesq; ſanctũ eſt iuſiurandũ, & nunquã lupi & agni in ſentẽtia conueniunt, ſed inuicẽ ſemper ſibi male optãt: ſic inter nos nullus neq; amor erit, neq; iuſiurandũ, niſi prius alterius ſanguine alter funeſtũ Martẽ expleat. Recordare uirtutis & audaciæ tuæ, cuius nunc tibi maxime opus eſt. Nõ erit amplius fuga. E ueſtigio namq; Minerua mea te haſta conficiet, ſimulq; omnes quos infeſto telo ſocios interemiſti ulciſcar. Dixit, & inſultans prior longam haſtam contorſit, quam inclytus Hector præuiſam flexo capite declinauit. Haſtam ſupra caput delatam & humi affixã, Achilli Minerua reſtituit. Id Hectorẽ populorũ paſtorẽ latuit. Qui iterũ illum affatus, Aberraſti, inquit, fortiſſime Achille, neq; dij tibi ex Ioue caſum meũ ſignificarũt, ut dixiſti. Loquax ſane es & ſubdolus, ut tui formidine, & fortitudinis & uiriũ mearũ obliuiſcar. Nõ ſane fugiẽtis tergum, ſed irruẽtis in te pectus uulnerabis, ſi deus permiſerit. Nunc tu meum telum euita, uti non totum tuo corpore recipias. Leuius, te exanimi, bellũ Troianos premeret. Tu nanq; es, qui nos uel maxime lædis. Is uerbis inſiliens telũ uibrauit, mediũq; clypeũ nihil aberrans tetigit. Reiectum tamen telum decidit. Tum Hector irrito emiſſo fraxineo telo, triſtis atq; indignabũdus ſtetit. Neq; enim aliud habebat. Clara autem uoce Deiphobum albo clypeo inſignẽ haſtam petebat. At is lõgius aberat. Quo cognito, clamauit: Hei mihi, profecto me dij in mortem traxerunt. Rebar enim Deiphobum mihi adeſſe, cum in

Achilles. Hector. Hector.

urbe ſit. Minerua me decepit. Nunc dirum mihi impẽdet exitium, neq; fugæ locus eſt. Certe & Ioui & Iouis filio Apollini curæ eram, quibus antea fautoribus ſeruatus ſum. Nunc me fata urgent. Non tamen ignauus atq; ingloriꝰ cadam. Magnum aliquid & minoribus audẽdum moliar. Sic locutus, magnum, grauem, acutum, pendentem lateri enſem ſtrinxit. Et ut aquila aduolans per obſcuras nubes in campum, uel pinguem cygnum uel timidum leporem raptura, delabitur: ſic Hector conuerſus, coruſco enſe in Achillem defertur. Hic uero Achilles collectis & animo & uiribus, pulchro & uario clypeo ad pectus admoto, nutanti quadricriſti galea, cui aurei crines à Vulcano circùm aptati uento ſtringebantur, ferox aſtitit. Qualis autem heſperus ſtellarum pulcherrimus in obſcura nocte, talis Achilles, acuta haſta infeſto in Hectoris exitiũ animo uibrata emicuit, obſeruans quam in partem pulcherrimum eius corpus appeteret. Totum nanque his armis, quibus interemptum Patroclum ſpoliauerat, tegebatur: tantum quà humeris ceruix committitur, ubi facile eripi uita poteſt, cum impendet exitium, patebat. Hunc locum uiolentus Achilles, fraxinea haſta per mollẽ ceruicem tranſuerberauit. Non tamen totum iugulũ concidit, ut iactanti ſe Achilli reſpondere poſſet. Cum con-

Achilles. *cidiſſet, iactabundus ille, Hector, inquit, cum Patroclum interemiſti, te ſaluum futurum, meq; abſentem nihil curaturum gloriatus es. Stulte. Vltor nanq; eius procul apud naues erat longe præſtãtior. Superauerã ego, qui te proſternerem. Te autẽ & canes & aues turpiter lacerabũt,*

Hector. *illum Achiui ſepeliẽt. Cui Hector iam moriẽs, Oro te, inquit, per auorum & parentũ tuorum manes, ne me apud naues canibus deuorandum relinquas, ſed pro me æs atq;*

aurum

aurum quod tibi parentes noſtri largientur, accipias: corpus meum his reddas, ut debito funere & rogo Troiani & Troianorum nurus mihi iuſtà perſoluant. Hunc torue aſpiciẽs uelox Achilles, Noli me canis per auos & parentes meos deprecari. Vtinam animus & uires aliquo modo paterẽtur, ut te in fruſta diſſectum, crudum manderem. Ea in me commiſiſti, ut nemo te à canibus uindicet. Non ſi decies uiciesq; mihi munera afferãt, & alia polliceantur: non inquam, ſi per te tantũdem auri Dardanides Priamus mihi rependeret. Nullo te pacto uenerabilis, quæ te peperit mater, feretro impoſitum deflebit. Sed canes auesq; totum laniabunt. Ad hæc Hector iam animam agens, Norã ſane non me quicquam à te impetraturum; tibi enim ferreus animus eſt. Vide tamen, ne tibi uerus hodie uates ſim, quando te fortẽ Paris & Apollo ad Scæas portas interiment. Sic dicentis oculos mors caligauit, anima à corpore, caſum ſuum deflens relicto ætatis flore ad inferos cõmigrauit. Quem examimẽ inclytus Achilles aſfatur, Nunc tu morere. Ego tum uita cedam, cum Iupiter & dij immortales uoluerint. Dixit, & euulſam è uulnere haſtã procul depoſuit. Inde cruenta arma ſpoliãti alij accurrerũt Achiui, indolem & egregiũ Hectoris ſpeciẽ admirati. Neq; quiſquã fuit, quin eum haſta appeteret. Et his alter alterũ uerbis è propinquo alloquebatur: O quãto nũc tactu mollior eſt, quàm cum infeſto ignaues appeteret. & inter dicendũ eum uulnerabat. Eo igitur ſpoliato, ſtans Achilles ſocios allocutus, Amici, inquit, Achiuorum ductores ac principes: ex quo dij hunc uirum, qui ſolus plura nobis quàm cæteri omnes mala intulit, occidendum præſtiterunt, agite, iam urbẽ aggrediamini, ut Troianorũ intelligamus ſententiã, utrũ hoc interẽpto urbe cedãt, an

Achilles. Hector. Achilles. Vulgi uerba. Achilles.

adhuc de defendenda cogitent. Sed quid hæc amicam mẽtem ſubit cogitatio? Iacet apud naues exanimus, indeflectus, inhumatus Patroclus, *cuius ego dum uixero, dum pedes mouero, nunquam obliuiſcar. Quòd ſi defuncti apud inferos obliuioni mãdantur, ego tamen & illic amici ſocij recordabor. Quare Achiui pæana, repetitis nauibus, concinamus. Et hunc exanimem nobis gloriã feramus. Interfecimus præclarũ Hectorẽ, quem Troiani ut deum admirabantur. Dixit, & rem indignam in eum molitus, utriuſq; pedis neruis à calcaneo in talum perforatis, bouillum lorum annexuit, curruiq; alligauit, caput in terra pendere ſinit. Sic aſcẽſo cum pulcherrimis armis curru, agere equos cœpit. Quibus haud inuite procurrentibus flaua per puluerẽ trahebatur cæſaries, & gratioſum caput inquinabatur. Permiſerat nanq; id hoſtibus Iupiter. At cõſpecto procul filio infelix mater, comam uellere, precioſam ueſtẽ abijcere, eiulare ipſa & chariſsimus pater perquàm miſerè. Ciuitas omnis paßim & flere & lamentari, haud aliter, quàm ſi nobile Ilium infeſto igni totũ cõbureretur. At populus uix anhelũ ſenem tenere potuit, quin portis erumperet. Qui puluere conſperſo ſordidatus, ſuo*

Priamus. *quenq; nomine appellans, precabatur inquiens, Mittite me ſolum, etſi mei ſoliciti ſitis amici, ut ad Achiuorũ naues cõtendam. Orabo impium illum & fortem uirum. Senectæ meæ reuerentia fortaſſe & miſericordia mouebitur. Eſt & ei ſenex pater Peleus qui eum in ueſtram & meam in primis genuit calamitatẽ & dolorem. Tot mihi in ipſo ætatis flore filios interemit, quos omnes non tantum miſer defleo, quantum unum Hectorem, cuius me intolerabilis mœror ad inferos comutabitur. Vtinã his ſaltem in manibus interijſſet, ut & miſera mater & ego, qui eum genuimus, fle*

mus,fletu & lamentis expleremur. Sic plorans, plorantibus unà ciuibus lamentabatur. At Hecuba largis ſtillantibus per ora lachrymis, Fili, inquit, quid ego miſera, te Hecuba. exanimi,in tot calamitatibus uiuo? Tu mihi noctes & dies deſiderium, popularibus autem omnibus cõmunis eras utilitas,qui te tanquam deum proſequebantur. Tu maximum tuorum decus & præſidium dum uiueres. Nunc te mors & fatum occuparunt. Sic mater lamentabatur. Hectoris autem coniunx Andromache nondum quicquam audierat, neque extra portas eſſe uirum ſuum quiſquam nunciarat. Erat ei tela in manibus,in regiæ conclaui, uaria, purpurea, uarijs intexta floribus. Aduocatisq; bene comatis ancillis iuſſerat, ut magnum igni lebetem admouerent, ut balneum à pugna reuerſo Hectori pararetur, ignara omnium. Neque enim audierat quàm procul à balneis Achillis manibus à Minerua interemptus abeſſet. Interea lamẽta eiulatusq; à turri exaudiri. Mox cõtremuit, Andromache. & è manibus radij excuſſi. Tum ad duas ex ancillis conuerſa, Sequamini me, inquit, ut quid noui acciderit, intelligam. Venerabilis ſocrus uocem audire mihi uiſa ſum, in pectore animus cõtremiſcit, & genua hæret. Aliquid aduerſi Priami filijs accidit. Vtinã longe omen à meis abſit auribus. Timeo enim maiorẽ in modũ, ne acrem & impauidum Hectorem clarus Achilles uulneratum per campos urgeat, & ſolitos eius animos retuderit. Nunquam enim ſe in ſuorum globo continet, longe præcurrens, nemini uiribus fretus cedit. Sic fata, regiam tremebunda egreditur, furenti ſimilis. Eam pediſſequæ ſequuntur. Vt uero ad turrim & uirorum cœtum peruenit, mox re cognita, ut Hector citis equis à muro ad Achiuorũ claſſem traheretur, oculi eius caligarunt, & retrorſum magno decidit

 gemitu.

gemitu. Deciderunt & capitis ornatus faſcia & corona, qua Venus eam cum alijs innumeris donis donauerat, qua die Hector è paterna Eetionis domo nuptam duxerat. Circum mariti ſorores & fratrum cõiuges exanimatam ſo-
Andromache. *uebant. Vt uero mens redijt, clara uoce eiulans, Miſeram me mi Hector, inquit, uno ambo nati ſumus fato. Tu Ilij apud Priamum, ego apud ſyluoſas Thebas in Eetionis domo nati ſumus, qui me à paruulis miſeram citoq; graui morte perituram educauit. Vtinam non nata eſſem. Nunc tu in infernum ſub terram deſcẽdis, me triſti in luctu uiduam linquis. Et infanti filio è nobis genito, neque tu uſui eris Hector, neq; ipſe tibi, ex quo occubuiſti. Si forte aliquà ſæuas Achiuorum manus effugerit, ſemper eum in poſterum curæ & labores manẽt. Alij eius agros uſurpabunt. Hic autem dies æqualibus eum omnibus priuat. Stillant per ora lachrymæ, & amiſſo genitore puer ad patris comites uenit, aliorũ ſagum, aliorũ tunicam apprehendens. Quorum miſerãtium aliquis pueri cyathum ori admouit, & labra quidem, ſed non palatum perfudit, quem ipſe, cum utrunq; parentum haberet, è conuiuio*
Aſtyanax. *abigere, manibus uerberare & contumelijs inſectari ſolitus eſt, Pereas, inquiens: neq; enim pater tuus nobiſcum cõuiuatur. Perfuſus ergo lachrymis puer Aſtyanax ad uiduam matrem redijt, ſolitus iam in patris gremio medulla dũtaxat et pingui ouiũ adipe ueſci. Cũ uero ſomnus obreperet, in nutricis ulnis & molli ac delicato lecto quieſcebat. Nunc uero mala innumera patietur charo parente*
Andromache. *orbatus meus Aſtyanax (ſic enim à Troianis cognominabatur) At tu mihi Hector ſolus modo portas & muros Troianos tuebaris: nũc uero ſcaturientes uermes ſaturatis prius canibus, te apud Græcorum claſſem à parentibus*

procul

procul abſumēt. Veſtes, quæ tibi ſunt domi pulcherrimæ, tenui filo & mulierū manibus conſutæ, omnes cremabo. Neque enim mortuo tibi ſunt uſui amplius, ſed in Troianorum cultus redierunt. Dum hæc loqueretur, & ipſa & comites miſere complorabant.

ILIADOS HOMERICAE LIBER XXIII.

DVM in urbe hoc pacto lamentabatur, interea Græci ad claſſem & Helleſpōtum reuerſi, quiſq; ſuas naues repetit. Myrmidones autem ne diſcederēt iuſſos, alloquitur bello ſtrenuus Achilles: Myrmidones, Achilles. *quos ego mihi commilitones delegi, equos adhuc à curribus ne diſiungamus: ſed ita ut ſunt iuncti, ad exanimem Patroclum accedentes, eum comploremus, qui honor uita functis adhibetur. Inde corpora ſolutis equis curabimus. Dixit. Illi dicto paruerunt, ſimulq; omnes Achille duce & complorarunt, & ter exanimem circum egerūt equos eiulantes, inter quos Thetis luctus deſiderium excitauit. Madebat lachrymis arena, madebant militum arma: talem in rebus dubijs conſiliatorem deſiderabant. Tum Achilles miſere lamentari orſus eſt, amico pectori homicidas manus admouens, Lætare & infernis in domibus mi Patrocle. Omnia tibi ut antea pollicitus ſum, perſoluam. Hectorem huc tractum crudeliter canibus deuorandum exponam. Duodecim nobilium Troianorum filios, tuæ cædis gratia ante pyram truncabo. His dictis, grauius in inclytum Hectorem affectus, cum iuxta Patrocli lectum re-*

Achilles.

ſupinum humi extendit. Inde fulgentibus ſe quiſq; armis exuere, equos ſoluere, ad magnanimi Achillis nauem frequentes diſcumbere. Illic enim laute menſam parauerant. Multi boues albi, multæ balantes & oues & capræ, multi albis dentibus ſues, læto pingui, mactati igne torreri, paßim circa cadauer ſanguis defluere. At Achiuorum reges ſtrenuum regem Achillem, ut de amici morte nimius dolor leniretur, ad inclytum Agamemnonem ex compoſito duxerunt. Qui tabernaculum ingreßi, e ueſtigio argutis præconibus, ut igni magnum lebetem admouerẽt, imperãt, tentaturi an Achilli poſſent, ut cruentam tabem ablueret, perſuadere. Ille inſtanter negare, & per ſummum optimumq; deorum Iouem deierare, minime ſe balneum ingreſſurum, neque id licere, antequam Patroclo & rogi & ſepulturæ iuſta perſolueret, & comam ſecaret. Neque enim, inquit, pari dum uiuam dolore Achilles. *afficiar. Verum inuiſum mihi cibum curemus. Illuceſcente autem aurora rex Agamemnon militibus iubeto ſyluam cædant, afferant, ſtruant, ut moris eſt, ut facili igni combuſtus exanimis, & ab oculis euaneſcens, in caliginoſas tenebras deſcẽdat, miles operi incumbat. Ait. Illi cõtinuo dicto obtemperantes, maturata cœna, curarunt corpora. Non autem eodem cibo animus egebat. Exẽpta fame, & ad capiendã quietem cæteris in tabernacula reuerſis, Achilles in fluctuãtis maris littore, ubi unda ſcinditur, multis cum Myrmidonibus ſub dio agebat, grauiter ingemens. Cum autẽ dulcis ſomnus animi curas exoluẽs ei obreperet (plurimo enim labore formoſa mẽbra laſſauerat, dum Troiana mœnia circum, Hectorẽ perſequeretur) infelicis Patrocli anima ſupra eius caput, ſtatura, facie, uoce, cultu corporis ſibi ipſi ſimilima aſtitit: cumq; affata,*

Quieſcis,

Quieſcis, inquit, mei oblitus mi Achille? Cum uiuerem, tibi curæ eram, mortuum cõtemnis. Sepelias me oro, ut cõtinuo inferni portis admittar. Longe me animæ & mortuorum manes abigunt, neq; ullo me pacto fluuiũ tranſmittere, & ſibi cõmiſceri ſinunt. Sed incaſſum per amplã inferni domũ agor. Da quæſo manũ miſero, non iterum ab inferis ueniam igni abſumptus, neq; amplius uiui ſine arbitris ſedentes quicquam conſulemus. Sed me letiferũ fatum, quod me naſcentem ſortitum eſt occupauit: quod te quoq; magnanime Achille, ſublatis Troianorũ muris manet. Illud præterea te admonebo, et te obſequẽte lætabor, ne oſſa tua à meis procul cõdi patiaris: Sed quẽadmodum unà in tuis domibus educati ſumus (nam paruulũ me Mœnetius ex Opunte ad uos, quo die ſtulte Amphidamantis filium iratus inter ludendum, quãuis inuitus interfeci, duxit. Ibi me domi acceptum magnanimus Peleus, magnaq; cura educatum, inter familiares ſuos habuit) ita & oſſa noſtra idem & aureum & amborum capax conditoriũ, quod tibi uenerabilis mater largita eſt, nos operiat. Ad quem Achilles, Quid tandẽ huc amiciſſime ueniſti, & hæc ſigillatim mandas? Ego omnia, ut iubes, exequar. Sed accede, ut paulum inuicem cõplectamur, & miſerum luctum leniamus. Sic clamans, amicis manibus protentis, nihil cõprehendit. Anima autem ſub terrã, tanquam fumus, cum murmure euanuit. His perterritus Achilles, exurgit, comploſis manibus, flebili uoce, Hei, inquit, procul dubio et apud inferos anima & ſimulachrũ nõnihil eſt, etſi ſenſu non percipiatur. Siquidẽ pernox mihi infelicis Patrocli anima flens atq; plorans aſtitit, & ſigillatim mihi mandata dedit, ſibiipſi quàm ſimilima. Dum hæc diceret, omnes pro exanimis deſiderio in fletum proruperũt. Interea purpurea illuceſcẽte aurora, rex Agamẽnon uiros ad

Patroclus.

Achilles.

deferendam materiam undiq; è tabernaculis exciuit, quibus fortis & boni Idomenei familiaris Meriones præficitur. Ferebant autem aptas cædendis ſyluis ſecures, & fabre connexas catenas. Multi per accliuia decliuiáq; & tranſuerſa itinera properabant. Cum uero in iugoſæ Idæ ſaltus perueniſſent, continuo operi accincti, properare, altas quercus incidere. Illæ cũ fragore cadere, & in partes confectæ, ſuper mulis alligari. Eodem inde remenſo itinere, campo & denſis arbuſtis oblectari. Ita perlata à calonibus ligna, ut Merioni placuit, in littore ordine diſponũtur. Tum Achilles magnum & Patrocli & ſui capax ſepulchrum condidit. Allata itaq; immenſa materia, omnes conſederunt. Achilles uero quenq; Myrmidonum ferro cingi, curribus equos iungere quàmprimum iuſſit. Qui dicto parentes, armati, aſcenſis curribus & milites & aurigæ & in primis equites prodiere. Sequebatur peditum multitudo innumera. In medium autem ſocij elatũ Patroclũ tonſis & ſuperiectis capillis totum operuerũt. Ponè Achilles mœſtus caput tenere, exanimemq; ſocium ad inferos demittere. Vbi uero ad quem iuſſerat Achilles locum deuenerunt, eo depoſito, Achilles flauã, quam florẽtem Sperchio fluuio nutrierat, comam incidens, altumq;

Achilles. *intuitus mare, indignabundus, Sperchie, inquit, aliter tibi genitor Peleus uouit: hãc, me charam in patriã reuerſum, & tibi depoſiturũ, & ſacrificium oblaturũ: præterea & quinquaginta arietes ad fontes ubi tẽplum tibi & altare eſt, litaturũ. Hæc uouit ſenex, cuius deſideriũ nõ impleſti. Cum igitur nõ ſim ad paternos lares rediturus, forti Patroclo comam largior. Simul hæc dicẽs, in exanimis amici manibus coma depoſita, omnes in fletum prouocauit. Et iam inter complorationem ſol occidiſſet, niſi Achilles his*

Agamemno

Agamemnonem uerbis admonuiſſet: Agamemnō, tuo maxime dicto Achiui parebunt. Iam ſatis comploratum eſt. Tu nunc à pyra populum ad epulas parandas dimitte: nos defuncti familiares in conuiuium principes accipiemus. His auditis, Agamemnō ad ſuas quemq; naues abire iuſsit. At quibus cura demandata erat, ex aggeſta materia centum quoquo uerſus pedum pyra conſtructa, deſuper exanimem triſtes impoſuerunt. Inde multas & lætas bidentes, errabundasq́; & camuras boues, ante pyram mactatas excoriatasq́;, circùm diſpoſuerunt. Quarum adipe à pedibus ad caput exanimē operuit magnanimus Achilles, circum mactata corpora mellis & olei guttas appoſuit: Inde feretro incumbens, quatuor procera ceruice equos pyræ graui gemitu adiecit: & ex nouem quos mēſa ſua paſcebat, canibus duos, & duodecim fortes nobilium Troianorum filios infeſto animo cæſos accumulauit. Inde ſubiecta omnia conſumente igni, lamentatus eſt amicum, ſociumq́; nomine appellans: Mi Patrocle, in infernis etiam ſedibus gaude. Omnia tibi, ut pollicitus ſum, perſolui. Duodecim fortes nobiliū Troianorū filios tecū ignis abſumit. Hectorē autē non igni, ſed canibus abſumēdum exponam. Sic minitabundus locutus eſt. At canes Iouis filia ab illo dies & noctes abegit. Venus etiam eius corpus roſacco & diuino oleo perfudit, ne id quicquam læderet. Apollo autem diuina cœlitus nube obduxit, & ipſum, & ubi iacebat locum, ne ſolari ui exareſceret. At cum pyram ignis non comprehenderet, Achilles procul aſtans, boream zephyrumq́; uotis ſacris & aureo calice libans, ut mox ignem excitarent, & pyram comprehenderent, orauit. Iris autē his auditis, ad ſubitos & furentes uentos propere nūcia diſcūbentes inuenit. Aſtitit lapideo

Achilles.

Achilles.

pauimen

pauimento. Qua uiſa, ſurrexerunt omnes, & quiſque ad ſe, ut conſcenderet, uocabat. Abnuit illa, ſeq; breui ad oceani fluctus & Aethiopas fore reuerſuram excuſauit: ibi dijs immortalibus ſacrificio facto, diſcubituram. Verum,

Iris. *Achilles, inquit, boream & ſonantem zephyrum ad ſe ueniant orat, ſacra ſe facturum pollicetur, modo Patrocli, quem nunc Achiui complorant exanimem, rogum ut ardeat, ſuſcitetis. ijs admonitis, abijt. Tum illi conſtrepere, turbari, nubes contrahere, ac præmittere, mox pontum ingredi, criſpari unda & tolli. Sic ad fœcundam Troiam uehementi ſpiritu peruenerunt. His diurnus ignis ſuſcitatus, concrepat pernox & ſtringitur. Tota autem nocte inſomnis Achilles, ex aureo cratere rotundum poculum uino implens, & infelicis Patrocli manes uocans, effudit in terram. Et quemadmodum miſeri parentes circa adoleſcentis filij rogum lamentantur, incredibiliq; mœrore afficiuntur, ita Achilles ardente amico mœſtam & inſomnem noctē egit, donec lucifer purpureæ ſuper mare auroræ præuius apparuit. Tum rogo & flãma conſumpta, uenti mare ſtringentes rediere. At Achilles procul à buſto concedens, feſſus procubuit, cuius mox artus leuis ſomnus corripuit. Interim cum Græci ad Agamemnonē frequētes conuenirēt, tumultu ac ſtrepitu experrectus, aſſurgensq;,*

Achilles. *huiuſmodi orationem habuit: Atridæ & uos alij Achiuorum principes, rogũ nigro mero primũ extinguēdum, & uim ignis cohibendam curetis. Inde Patrocli oſſa diligēter legantur, cognoſcentur facile: nam in media pyra poſitus eſt, & alij in ultima & equi pariter & uiri. Ea in aurea phiala duplici adipe cõdantur, dum ipſe ad inferos deſcēdam. Sepulchrũ interea non magnificũ, ſed mediocre faciendum iuſſi. Amplius autem & magnificentius, qui*

mihi

mihi ſuperſtites in multiremi claſſe eritis, erigendum curabitis. Sic locuto paruerunt. Nigro igitur mero rogo, quantus erat, extincto, altus ſubſedit cinis. Inde albis oſſibus collectis, pij ſocij complorantes in auream phialam duplice adipe condiderunt, & in tabernaculo tenui uelo operuerunt, deſignatoq; iuxta buſtum ſepulchro iecerunt fundamenta. Inde cum aggeſta terra abire uellent, inhibuit Achilles. Conſtituit enim certamen lebetibus, tripodibus, equis, mulis, bobus, bene præcinctis fœminis, nigro àlboq; ferro, uictorum præmijs præpoſitis. Et primum quidem citis equitibus pulchram ancillam, & pulchrorum operum gnaram, & lebetem anſis inſignem duorum & uiginti ſextariorum capacem, primo. Secundo, indomitam & ex aſino uterum habentem equam. Tertio, nouum nitidumq; quatuor ſextariorum lebetem, in quo inerant duo auri talenta. Quinto nouam & utrinque ſidentem phialam præmia ſtatuit. Aſſurgens itaque, Atridæ, inquit, uosq; omnes Achiuorum principes, hæc equitum in currenda præmia. Quòd ſi aliam ob rem certaretur, dubio procul ipſe uictor euaderē. Noſtis equos meos immortales, quos à Neptuno Peleus pater, ipſe à patre accepit. Nos tamen in præſentia hoc munere uacabimus. Ipſi nanq; optimū aurigam amiſerunt, frequenter eorum crines pingui oleo perfundere, & lympida aqua lauare ſolitū. Quāobrē profuſis nūc humi crinibus, triſti animo ingemiſcēt. Alij igitur, quiſquis ſuis equis fidit, ad currus iunctos admittant. His auditis, conuenerunt Achiui, primus rex Eumelus chariſſimus Admeti filius, equis præſtans. Deinde fortis Diomedes, ſub iugum Troianos equos Aeneæ ab Apolline ereptos agens. Tum flauus atq; inclytus Menelaus, iunctis uelocibus equis Agamēnonia Achilles.

Aethe &

Aethe & forti Podargo. Illam Agamẽnoni dono dederat Anchiſæ filius Echepolus, ne ad alti Ilij expeditionem ire cogeretur,ſed interim in delicijs ageret. Magnus nanque diuitijs eum pater ditauerat, habitabatq; amplam Sicyonem. Hanc igitur curſu anhelantem ſub iugũ miſit. Quartus inclyta magnanimi Nelidæ Neſtoris regis proles Antilochus cum Pylijs equis: quem prudentem prudentior

Neſtor. *pater his admonebat:Antiloche, profectò te quamuis iuuenem,Iupiter & Neptunus & amarũt, & omnẽ equeſtrem docuerunt diſciplinam. Quamobrem haud multum opus eſt ut ipſe te doceã. Noſti enim ſcite metã circumagere. Equi tamen tardiſsimi ſunt ad currendum, idcirco parum confido. Contrà horum equi uelociſsimi nonnihil perniciores ſunt in curſu. At tu conſilium meum exequare, ne te præmia fugiant. Arte colonus longe melior eſt quàm uiribus, arte in turbato mari citam gubernator & uentis iactatam nauem dirigit, arte auriga aurigam ſuperat. Qui equis & curribus fidit,huc illuc uagatur. Sic equi errent nec ſtadium ſeruent,neceſſe eſt. Callidus autẽ imbecilliores equos agens,ſemper metam obſeruat,nuſquam à recta deflectens. Neq; eum fugit regendi diſciplina,ſed inſtat ſemper præcedentiũ tergis Metã tibi aperte oſtendã ne te lateat. Extat lignum aridum ulnæ lõgitudine ſupra terrã,ſiue quercus,ſiue tilia (neq; enim imbre fathiſcit) duo autẽ utrinq; lapides albi, & ob tritum iter firmiſsimi. planus circum hippodromus. id quidẽ alicuius iam pridem defuncti terminũ,uel carceres à maioribus inſtitutos arbitror, quod nũc huic muneri Achilles deſtinauit,ut meta ſit. Hãc tu curribus propius actis pete, incũbe in ſiniſtram flectẽs,dextrũ autem equũ ſtimulo & uoce proteras, læuus metæ propinquet, ut radens metam ſtringat,*

ſtringat, & tamen ad lapidem non offendat, ne forte & equi lædantur, & frangantur currus: quod & alijs lætitiæ, & tibi reprehenſioni cederet. Si iuſſa mea obſeruaueris fili, euades incolumis. Si in flexu primus eris, non erit qui te prætereat, non ſi clarum illum Adreſti equũ Arionem, diuinũ genus, aut qui in his paſcuis paſti ſunt Laomedontis, quiſquam agitaret. Sic fatus Nelei filius Neſtor, cum ſingula filium admonuiſſet, aſſedit. Meriones quintus prodijt. Sic aſcenſis curribus Achilles ſortes duxit, primã Antilocho, Eumelo regi ſecundã, Menelao tertiã, quartã Merioni, fortiſſimo ultimam Diomedi. Sic ordine ſortitis procul in planitie carceres ſignauit, ijſq; diuinũ & patris aſſectatorem Phœnicem adhibuit, qui curriculi cuſtos uera referret. Ii igitur omnes expeditis flagellis & uerbis unà equos hortantur. Illi ocyus procul à nauibus gradum curſui addẽtes, puluerem tanquã nubem aut turbinem excitant, comæ uento ſtringuntur. Currus nunc in almam terrã cadere, nunc in aëra tolli, ductores in curribus incumbere, omnium animi uincendi deſiderio contremiſcere, quiſq; ſublato puluere equos nominatim hortari. Sed cum iam iterũ ad cani maris littus metæ equi propinquarũt, tum ſingulorum uirtus apparuit, perpetuo nanq; curſu Epheretiadæ ueloces equi perſtabant. Inde quàm proximi Troiani Diomedis equi ſequebãtur, ut præcedẽtem currum ſubinde aſcẽſuri viderentur. afflatu autẽ Eumeli ceruicem & latos humeros humectabant, eumq; capitibus urgebãt. Et ſane uel præuortiſſet, uel pariter metam tetigiſſet Diomedes, ni ei Apollo ſuccenſus flagellum manu excuſſiſſet. Tum præ ira in lachrymas prorupit, cũ illos uelocius prouchi, ſuos ſine ſtimulo relinqui uideret. Neq; fugit Mineruam, quòd Apollo Diomedem læſiſſet.

Cito igitur curſu Agamēnonis flagello accepto, Diomedi tradidit, quo equos impelleret. Inde Admeti filio ira eius iugū fregit, & currētibus equis temo, inde ipſe ſecus rotā deuoluitur, cubito, ore, naſo, frōte, ſupercilijs alliſis. Oculis obortæ lachrymæ, uoce læta cohibita. Tum Diomedes, longe poſt ſe alijs relictis, micat, cuius equis Minerua uires addidit, eūq; uictoriæ gloria honeſtauit. Secūdus Menelaus ſequebatur. Tum Antilochus paternis equis cōpellaris, Currite, inquit, propere. Neq; ego cū forti Diomede, cui Minerua uires ſufficit, & gloriam ſtatuit, certare contendo. At Menelaum aſſequamini, neque hoc dedecus perpetiamini, ut hac fœmina poſteriores ſitis. Dicā, & id re experiemini, non amplius regi Neſtori chari eritis, ſed uos eueſtigio interimet, ſi inglorij ultimū præmium referamus. Feſtinate igitur quàm ocyßime, ut anguſtias præoccupetis. Quod ego, quantū in me erit, & enitar & cōtendā. Sic clamantem regē timentes equi, uelocius curſum inſtaurarūt. Tum cauam uiā & hyemali pluuia proſciſſam, & in ima recedētē, præuidit Antilochus. Hanc tenebat Menelaus orbitas uitās. Qui cum in propinquo Antilochū parum extra uiam agentē intueretur, pertimuit, eoq; compellato, Antiloche, inquit, temere equos regis, quare equos ſiſte, anguſta uia eſt, cito latiorē aſſequeris, ne forte colliſis inter ſe curribus ambo lædamur. Ille tamē magno flagello inſtans audiſſe dißimulabat. Quantū autem ætatis experiens iuuenis diſcum poſt tergū iacit, tantum Antilochi equi præuerterunt Menelaum, ſponte reſiſtentem, ne pro uictoria feſtinantes, confractis inuicē in anguſto curribus, proſternerētur. Tum exprobrās Menelaus, nemo eſt, inquit, Antiloche te pernicioſior. Pereas, ex quo haud uere Achiui te ſapientē prædicant. Non tamen

Antilochus. Menelaus.

men ſine precibus præmium auſeres. Inde equos affatur, Ne moremini, inquit, neu ſegnes eſtote. Num pedes et genua ueſtra labant? Sane utriq; deficiunt. Illi clamãtis uoce perterriti, curſu inſtaurato, Antilocho facti ſunt propiores. In hos omne ſpectaculum conuerſum erat, ſic magno ſublato puluere procurrere. Primus autem Cretenſiũ ductor Idomeneus (ſedebat enim extra certamen altiori in loco) rectoris uoce cognita, & nobilem equum ſpadicem totum præter frontem, in qua album ut luna inſigne intuitus, aſſurgens huiuſmodi orationẽ habuit: Amici Argiuorũ duces & principes, ſolus ego equos uideo. Alij mihi equi præcedere uidentur, alius auriga apparet. Cuiusq; priores erant equæ, in ſtadio offenderunt. Profecto quas ego primũ prope metam uidi, nunc uidere non poſſum, cũ uniuerſum undiq; campum oculis luſtrẽ. Aut habenæ ex aurigæ manibus excuſſæ ſunt, neq; potuit ad metã equos ſiſtere, atq; circumire, aut cecidiſſe eum, & currũ fregiſſe ſuſpicor. Diuerſa nanq; conceptis animo uiribus petierunt. Sed ſtate & uos & intuemini. Neque ego certo diſcerno. Videtur tamen Aetolus ille qui Argis dominatur, fortis Tydei filius ſtrenuus Diomedes. In hũc acriter inuectus Oileus Aiax, Idomenee, inquit, quid nunc temere loqueris? Velociſsimæ equæ per ſtadiũ eminus procurrũt. Neq; inter Argiuos iunior es, neque uiſu acutiore. At te ſemper iactas, cũ minime te deceat proteruũ eſſe. Sunt hic & alij q̃ tu meliores. Equi primi, Diomedis ſunt: qui ſequuntur, Eumeli ſcitè equos regẽtis. Huic contrà Cretẽſiũ ductor iratus, Aiax, inquit, maledictis plurimũ, cæteris in rebus minimũ uales. Ferox nimiũ es, prodi ſi placet, & propoſito uel tripode uel lebete, arbitro Agamẽnone, noſtri in currendo periculũ faciamus, ut utrius equi præ-

Idomeneus. (margin, beside "tuitus, aſſurgens … Amici Argi-")

Oileus. (margin, beside "uectus Oileus Aiax … temere")

Idomeneus. (margin, beside "ſiũ ductor iratus … cæte-")

uortant, ſoluendo intelligas. Tum ſuccenſus, Aiax grauiter ſe ulturum minatus eſt. Et iam ad rem ueniſſent, ni Achilles aſſurgens, rem his uerbis compoſuiſſet: Non nunc uerbis ulciſcendi tempus eſt Aiax & Idomenee, neq; decet. alium itidem facientē reprehenderetis. Sed uos in ſpectaculi conceſſu currentes proſpicite, qui mox pro uictoria properantes hic aderunt. Tum qui primi, qui ſecundi fuerint, plane cognoſcetis. Interea Diomedes flagello equorum armos uerberans, equis alte ſe tollentibus, & leui curſu ſolum tangentibus, aduentabat. Auriga denſo puluere cōſpergi, currus auro ſtannoq; cælati protrahi, orbita ſummo tantum et tenui puluere ſignari. Cum in medium multo ceruicibus pectoribusq; ſudore ſtillātibus, perueniſſet, conſtitit Diomedes eq; pulchro curru flagellis ad iugum relictis, deſilijt. At fortis Sthenelus impigre apprehenſam mulierem, & magnum anſisq; inſignē tripodem, afferenda ſocijs tradidit, ipſe equos diſſoluit. Deinde Neleius Antilochus, dolo, non celeritate Menelaum præuortens, equos reduxit. Quantum autem diſtat à rota regius equus, qui ſumma cauda rotam uerberās currit, cum iam parum campi mediū relinquatur, tanto poſt terga ſpatio Menelaus à forti Antilocho, cum prius diſci iactū præcederet, relinquebatur. Sed illum cito aſſecutus eſſet. Gliſcebant enim maiorem in modum crinitæ Agamemnonis equæ uires. Quòd ſi in primo ſtadio adhuc fuiſſent, fortaſſe Antilochum præuentū ambiguū reliquiſſent. At magni Idomenei familiaris Meriones haſtæ iactu Menelaum ſequitur, cuius & equi ſeniores erant, & ipſe in agendo curru imperitior. Admeti autē filius ultimo equos reducit, quē intuitus Achilles, miſeratusq; ſtetit, & ad argiuos cōuerſus: En uir, inquit, optimus poſtremus redit,

Achilles.

Achilles.

ſed

ſed agite merito eum ſecundo munere donemus. Primum enim Tydei filius auferat. Sic ſatum laudātibus omnibus, pari conſenſu ſecundis donatus eſſet Eumelus, ni magnanimi Neſtoris filius Antilochus grauius eſſet conſecutus: Doleo, inquit, Achille, ſi quod dixiſti, re exequeris. Debes enim mihi præmium, quoniam Eumeli currus confractus eſt, & equi perturbati. Ipſe ſane ſtrenuus: debuit tamen deos, ne nouiſsimus eſſet deprecari. Quòd ſi ipſius mouearis miſericordia, et eum donare tibi ſedet, eſt tibi in tabernaculo multum auri atque æris, ſunt tibi pecora, ancillæ, equi. Ex ijs uel maius etiam quàm primo præmium elargire, ut te Achiui laudibus proſequantur. Hac ego palma nemini cædam. Siquis uult, ſuas mecum uires experiatur. **Antilochus.**

Riſit Achilles, et amico congratulatus reſpondit: Antiloche, ſi aliud Eumelo præmium dari placet, dabo libēs. Id erit, quem ab Aſteropæo abſtuli, æreus thorax, circumq; oras fulgēti metallo inſignis, dignum ſane eo munus. Dixit, & Automedonti, ut è tabernaculo afferret ad ſe iuſsit, allatum læto iam ex munere Eumelo largitus eſt. Inde cū præco manu ſceptrum præferens ſilentium indixiſſet, aſſurgens Menelaus, & in Antilochum grauiter inuectus, **Achilles.**

Antiloche, inquit, ſapiēs, quid nunc egiſti? Virtutē meam contumelia, equos damno affeciſti, tuos longe inferiores prætuliſti. Sed agite nunc Græcorum ductores & principes iuſtum et neutrius gratia inferatis iudicium, nequis forte Antilocho per fraudem uim feciſſe Menelaum dicat. Egit equos meis deteriores, ego & uirtute præſto, & uiribus. Quòd ſi ſententiam ferre nolueritis, ego feram, & neminē me arguturū puto. Recte enim iudicabimus. Sed age Antiloche, ut æquū eſt, ante equos & currū ſumito, quo modo equos egiſti, flagello protere, motorē Neptu- **Menelaus.**

num iurato, haud ultro meo te currui impedimento fuiſſe.

Antilochus. *Cui ſapiens* Antilochus, *Fer, inquit, æquo animo Menelaë. Longe ego ſum quàm tu iunior, tu uero prior & melior, haud ignoras iuuenum audaciam. Promptior his animus, ſed imbecillius cõſiliũ. Patere igitur, ego tibi equæ præmio cedo. Si aliud à me uel maius optaueris, mox libẽs acceptum referes. Velim Iouis alumne, ne unquam malũ me arbitreris. His dictis, equam ei adductam tradidit, quo*

Menelaus. *dono haud aliter lætatus eſt* Menelaus, *quàm fœcũdus ager cum creſcenti ſegete horrens rore conſpergitur.* Et *eum appellans, Antiloche, inquit, ego iam tecum in gratiam redeo, neq; enim uanus aut ſtolidus es, nunc uicit te iuuenta. Satius eſt maiori cedere, quàm imponere.* Neque *mihi facile alius Græcorũ contrà perſuaſiſſet. Sed multos pro me labores tu & pater tuus & frater ſubijſtis.* Hac *gratia tibi ipſe ignoſcam. Tu tamen inuicem à me equam meam accipies, ut omnes me animo neq; ſuperbo neq; ſæuo eſſe intelligant.* Dixit, *&* Antilochi *comiti equam dedit. Ipſe autem* Antilochus *pulchrũ lebetem accepit.* Meriones *uero duo auri talẽta. Phiala autem ſuperfuit, quam*

Achilles. Neſtori *Achilles dono dedit, his uerbis eũ allocutus:* Hanc *ſenior funeris monumẽtum accipias.* Neq; *enim eum amplius in* Argiuis *agentẽ uidebis. Gratis hoc te dono munere.* Non *tu pugnis, non palæſtra, non iaculo, non curſu certabis.* Quippe *qui graui ſenecta premeris.* Ille *lætus accipiens, Profecto fili, inquit, uere omnia, & ut te decuit,*

Neſtor. *prolocutus es.* Nõ *mihi robuſta membra ſunt, neq; pedes, neq; manus, quæ ab utroq; humero imbecilles languent.* Nam *ſi mihi is uigor & robur eſſet, qualis erat, cum in* Amarynceï *funere* Epij *certatoribus præmia poſuerunt, ubi nemo neq;* Epiorum, *neq;* Pyliorũ, *neq; magnanimorum*

rum Aetolorum mihi par eſſe potuit. Vici enim Enopi filium Clytomedea pugnis, Ancæum Pleuroniũ lucta, fortem Iphiclum pedum uelocitate, Phylea & Polydorũ iaculatione ſuperaui. Equis duntaxat ſuis Actorionis filij globo obiecto me uictorẽ admirati præcurrerunt. Hi hoc pacto propoſita præmia retulerunt. Erant gemini, alter currum regere, alter flagello agere ſcitè norat. Talis ego tunc eram. Nunc iuniores huiuſmodi obeant munera, mihi graui eſt ſenectæ obtemperandum. Tunc ego inter heroas uerſabar. Sed age nunc exanimis ſocij honores proſequere. Hoc autẽ munus libens accipio. Lætor enim plurimum quòd mei benigne memoriam ſerues. Nec te fugit, quo inter Achiuos honore accipiendus ſim. Dij tibi horũ plurimam refrant gratiam. His dictis acceptisq́;, Achilles frequenti ſe Achiuorum cœtui immiſcuit, pugilibusq́; prænua mulam ſex annorũ, robuſtam, indomitam, & domitu difficilẽ, uictori: uicto, rotundũ poculum propoſuit. Stansq́;, Atridæ, inquit, uosq́; alij fortes Achiui, prodeant uiri duo optimi, qui alte elatis pugnis certent. Vtri autem Apollo uictoriã præſtiterit, is uobis arbitris mulam hanc ad tabernaculum auferat, uictus uero poculum. Cum hoc dixiſſet, Panopei filius Epeus uir amplus magnusq́; et pugilum gnarus, prodijt in medium, admotaq́; ad mulã manu, clara uoce, Prodeat, inquit, qui poculum uelit. Mulam alium neminem in hoc certamine polliceor habiturũ. Hoc enim me perquàm ſcitè tenere profiteor. Non'ne ſatis eſt, quòd in alijs certaminibus cedo? Neque eſt, ut uir omniũ gnarus reperiatur. Hoc ego et dicam, & re præſtabo. Diſtraham aduerſarij corpus, & oſſa confringam. Quibus igitur is curæ erit, adſint, ut eũ è meis eripiant manibus. Dixit, & cunctãtibus omnibus proſilijt in mediũ inſignis

Achilles.

Epeus.

Meciſtei Talaonidæ regis filius Euryalus, qui quondam in Oedipi funere Thebas uenerat, ubi Thebanos omnes ſuperauit. Huic inclytus Diomedes fauebat, ut referret uictoriam. Eum igitur balteo cinxit, inde bouillis loris muniuit. Ita in medio ſpectaculo accincti protentis brachijs congrediuntur, & manus conſerunt, ſtrident dentibus, et è membris undiq; ſudor emanat. Vrgẽs autem Epeus intentus pugnæ, Euryali maxillam percuſsit. Quo ictu labantibus genibus, decidit more piſcis, quem ſtridente borea in algoſo littore fluctus operit. At magnanimus Epeus eum data manu erexit. Socij è ueſtigio decurſo ſpatio pedes trahentẽ, craſſumq; ſanguinẽ expuentẽ, et flexo in humerũ capite exanimatũ, accepto poculo, in tabernaculum abduxerunt. Inde Achilles tertia præmia difficili palæſtræ cõſtituit. Et uictori magnũ tripodẽ igni accõmodatũ duodecim boum precio, uicto ancillã multorũ operũ
Achilles. *gnarã, quatuor æſtimatam propoſuit. Stansq; ſurgãt, inquit, qui de his ſui periculum faciant. Tum magnus Aiax Telamonius, & Vlyſſes uir ſumma prudentia præditus, prodiere, manusq; ualidas cõſeruere, ut bonus architectus tigna in alta domo, uentorũ impetus cauens. Humeri ualidis manibus icti concrepare, ſudor defluere, toto corpore per latera & humeros uibices ſanguine rubeſcere, uictoriæ pro fabre facto tripode omni cura incũbere. Neq; alter alterũ loco mouere, aut ſternere poterat. Sed cũ iam*
Aiax. *Achiuos moræ tæderet, prior Aiax Telamonius, Generoſe, inquit, et ſapiẽtiſsime Vlyſſes, uel tu me, uel ego te tollam. Reliquum Ioui curæ erit. Sic dicens, eum ſuſtulit. At Vlyſſes haud doli oblitus, ponè percuſsis eius poplitibus, nutantibus genibus reſupinũ ſtrauit. Ipſe in os pronus incubuit. Tum omnes admirati obſtupuerũt. Secũdus patiẽ-*

tiſsimus

tißimus Vlyſſes illum, ſed parũ, à terra ſuſtulit. At pondere incuruatis genibus ambo in puluerem ceciderunt. Et tertio iam ira conciti in certamen parabantur, ni Achilles his uerbis prohibuiſſet: Nolite amplius cõtentionibus inuicem conteri, uictoria utriq; par. Et uos paria præmia accipite, & alijs certatoribus cedite. At illi dicto parẽtes, excuſſo puluere ueſtes receperunt. Poſt hæc Achilles pedum celeritati præmium ſtatuit, primo argẽteum cratera fabrefactũ, ſex ſextariorum capacẽ, qui facile omnes pulchritudine ſuperabat. Eum nanq; Sidones uiri in ea arte præſtantes conflauerant, Phœnices ſulcato mari Thoanti dono dederant. Deinde pro Priami filio Lycaone, Patroclo precium dedit Iaſonis filius Euneus. Hunc ergo Achilles citißimo commilitonum currendi præmium poſuit, ſecundo magnum & pinguem bouem, tertio aureum ſemitalẽtum. Cumq; hortatus eſſet, ut de præmijs illis certarent, Aiax Oileus, Vlyſſesq;, & Neſtoris filius Antilochus, qui pedum leuitate æqualibus omnibus præſtabant, in ordinem ab Achille diſpoſiti, è ueſtigio ſpatia corripuerunt. Emicuit ante alios Aiax. Inde Vlyſſes quàmproximus. Et quẽadmodum radius quẽ textrix ſcitè tenui ſubtegmine explicat, ſecundũ pectus telam percurrit, ſic Vlyſſes penè Aiacẽ urgebat, ut antequam puluis ueſtigia occuparet, & præcedentis ceruicẽ halitu afflaret. Acclamant Achiui uictoriæ incũbenti, eũq; in curſum adhortãtur. Cũ uero iam metã attingerẽt, glaucã oculos Mineruam Vlyſſes his ſecũ uerbis precabatur: Exaudi dea, & felix mihi fautrixq; uenias. Sic fatũ exaudiuit Minerua, & leuiorẽ reddidit. Aiaci autẽ iamiam metã attingẽti caſum obiecit. In fimum enim cæſorũ Patroclo boũ lubrico gradu delato, os & naſum procidens ſordidauit. Sic cra-

Achilles

Vlyſſes.

tera patientiſſimus Vlyſſes tulit, Aiax agreſtem bouem.
Oileus. *Cuius cornu dextra apprehendẽs, fimumq́; expuens, Hei, inquit, iniuriã mihi Minerua fecit, quæ materno affectu Vlyſſi opitulatur.* Dicentem omnes *cachinno proſecuti*
Antilochus. *ſunt, Antilocho aureum ſemitalentũ ceſſit, qui ridẽs, Noſtis, inquit, amici, quòd etiã immortales dij natu maiores uenerantur. Aiax enim quàm ego paulo eſt grãdior. Hic maior ætate natus, iam grauis & moroſus ſenex pedibus cũ cæteris præter Achillẽ cõtendit. Ita laudatus Achilles,*
Achilles. *Antiloche, inquit, non fruſtra hæc dixeris, ſed ſemitalentũ tibi addam, quod ille lætus accepit. His peractis, longam haſtam clypeumq́; & caſſidem quæ Sarpedoni Patroclus abſtulerat, protulit. Stansq́; Achiuos affatur: Prodeãt uiri duo fortiſſimi & bene armati, qui telis ſe inuicẽ appetãt, uter prior ex alterius corpore ſanguinẽ elicuerit, eũ hoc argẽteo pulchroq́; è Thracia enſe donabo, quẽ ego Aſteropæo abſtuli. Hæc autẽ arma inter ſe partiẽtur, et apud me cœnabunt. Tum magnus Aiax Telamonius, & fortis Diomedes, ex diuerſa exercitus parte, in armis alacres, toruis oculis, in mediũ proſilierunt. Stupuere Achiui. Illi cominus facti, ter ſe inuicem inuaſerũt. At Aiax Diomedis clypeum percuſſit, tranſmiſitq́;, corpus à uulnere thorax uindicauit. Diomedes uero per oram clypei (ſemper enim iugulum apperebat) haſtam direxit. Tum Græci Aiaci timẽtes, deſiſterẽt, et æqualia dona acciperẽt, iuſſerunt. Diomedi Achilles magnũ uagina & pulchro loro munitũ enſem largitus eſt. Inde conflatũ diſcum proiecit in mediũ, quẽ iam fortis Eetion magno in Achillẽ conatu iecerat. Ille autem & eum interemit, & diſco & armis*
Achilles. *potitus eſt. Eo itaq; propoſito, De hoc, inquit, periculũ facite: Si pingues & lati agri uictori eſſent, quinq; huius*

uſus

uſus annos ſufficiet, ut neq; paſtor neq; arator ferri indigens urbẽ eius gratia petere oporteat. Hoc cum dixiſſet, Polypœtes fortis, Leontius, Aiax Telamonius, & clarus Epeus ſeſe pugnaturos obtulerũt. Quibus ordine diſpoſitis, primus Epeus apprehenſum diſcũ ridentibus Achiuis proiecit. Inde clarus bello Leontius. Tertius, Aiax Telamonius, magna ui priores excedens, longius dimiſit. Vltimus Polypœtes, quantũ paſtor incuruum pedum per armenta proijciens, tantum cæteros ſuperauit. Plauſerunt ſpectatores. Polypœtæ autẽ ſocij ad regis naues præmiũ retulerunt. Inde ſagittarijs ſecures decẽ & totidẽ ſecuriculas propoſuit, et roſtratæ nauis malo in arena affixo, leuem columbam pede tenui filo alligauit. inde, ut eã ſagittis peterent iuſſit. Qui eã attingeret, ſecures: qui filum frangeret, ſecuriculas acciperet. His dictis, Teucer rex et Meriones magni Idomenei comes prodiere. Sortes in ærea galea depoſitæ. Quibus ductis, prior Teucro contigit. Qui fortiter mittens telum, non uouit regi Apollini neq; agnorũ primitias, neq; ſacrificiũ. Irato igitur Apolline, à colũba telũ aberrauit. Iuxta autẽ pedẽ uinculũ fregit, quod cũ ſagitta delapſum humi iacuit, colũba in cœlũ tollitur, cõclamatur toto ſpectaculo. Tũ proprie Meriones arrepto arcu (nã ſagittã habebat) arcigero Apollini primitias agnorũ ad ſacrificiũ uouẽs, uiſam ſub nubes huc illuc uolantẽ citã colũbã, media ala fixit, trãſmiſitq;. Sagitta rurſus humi figitur, auis malo ſidens, proiecto collo, & motis pẽnis, mox exanimata procul decidit. Populi admirati. Meriones ſecures, Teucer ſecuriculas abſtulere. Tum Achilles nouã haſtam & nouum bouiſq; capacẽ lebetem iaculatoribus propoſuit. Prodijt Agamẽnõ, & magnus Idomenei comes Meriones. At Achilles, Agamẽnõ, Achilles. inquit,

inquit, haud nos fugit, quantum & uiribus & ætate omnibus antecellas. Quare ſi placet, tu lebetẽ, Meriones haſtam accipiat. Sic dicenti obtemperauit rex Agamemnon. Ipſi lebes, haſta Merioni data, quam is Talthybio præconi pulchrum munus largitus eſt.

ILIADOS HOMERICAE LIBER XXIIII.

FINITO *certamine populus in naues cœnã curaturus diuiditur. Inde in dulcẽ & omnia domitãtem quietẽ ſoluitur. At non Achilles, ſed ſuper chariſſimo amico anxius, huc illuc fortis Patrocli deſiderio uertitur, quot eo ſocio labores, quot bella, quot maris pericula ſubijſſet reputans, interim lachrymas fundere, nunc in latus, nunc reſupinus, nunc pronus, nunc rectus, nunc per littus uolutari. Neq; eũ auroræ ſupra mare ortus latuit. Iunctis igitur citis ad currum equis, Hectorem ponè alligatum, ter circum defuncti Patrocli ſepulchrum traxit, inde ad tabernaculum reuerſus in puluere pronũ dimiſit. Cuius corpus Apollo omni tabe aſperſum, uiri miſericordia aurea ægide operuit, ne corruptus ſanie ſathiſceret. Ita ab Achille fœdatum dij miſerabantur, hortabãturq; interpretem Mercurium, ut eum ſurriperet. Id cæteris gratum, præter Iunonem, Neptunumq;, & Mineruam, quòd eo mortuum Hectorem odio, quo ſacrum Ilium, Priamumq;, & Troianũ populum proſequebantur, Alexandri gratia, qui deabus ad ſe uenientibus eam prætulit, quæ miſeram ipſi libidinẽ pollicebatur. At duodecimo*

decimo tandem die, dijs immortalibus Apollo huiuſmodi orationẽ habuit: Impij ſane dij eſtis et noxij. Non'ne nobis boum bidentumq́; & caprarum exta Hector cremauit? Vos ne exanimem quidem eripi uultis, ut uxor, mater, filius, Priamus pater, populus, cum & uideãt, & iuſta perſoluant. At pernicioſo Achilli obtemperatis, cui neq; ingenium laudabile, neq; lene conſiliũ, ſed ſæuitiam meditatur more leonis, qui & ui & ſuperbia fretus, prædæ auidus, gregem inuadit. Ita ille miſericordia abiecta, nullo pudore, nulla mouetur uerecundia, quæ plurimũ humano generi uſus & detrimẽti affert. Eſto ut aliquis amantiſſimum uel fratrem uterinum uel etiam filiũ amittat, plorat quidem & lamentatur, inde conſolatur. Patientem enim Parcæ humano generi animũ dederunt. Verum Achilles Hectoris cæde non contentus, eũ equis alligatum circum chariſſimi ſocij ſepulchrũ trahit, cui nihil pulchrius, nihil ſatius, ne forti ſuccenſeamus. Inſenſibilẽ enim terrã iratus ulciſcitur. Huic pulchra Iuno ira ſuccenſa, Eſto, inquit, hoc Apollo, ut eodem honore dignos Achillem atq; Hectorem iudicetis. Hector tamẽ mortalis parentis lacte nutritus eſt, Achilles uero immortalis, quam ego coalui, & Peleo uiro ſemper immortalibus chariſſimo cõiugio iũxi, quorum nuptijs uos interfuiſtis. Et tu unà infide malorum ſodalis cithara inſignis epulatus es. Tum nubiũ coactor Iupiter, Iuno, inquit, noli tantopere ſuccẽſere. Non codẽ ambo honore dignabuntur. Hector ſane omniũ qui Ilij ſunt mortalium dijs & mihi chariſſimus eſt: quippe qui nunquam quin mihi ſacrificaret, deſtitit, neq; altare debita mihi hoſtia libiſq́; ac nidore caruit. Et licet eum is nobis honorem exhibuerit, non tamen quenquã eius corpus furatũ ire permittemus, neq; ſi uellemus, clam Achille poſſet.

Apollo. Iuno. Iupiter.

poſſet. Nam ſemper ei & noctes & dies adeſt mater. Verum enimuero ſi quis ad me Thetim accerſat, ei inſtanter mandabo, ut filius à Priamo muneribus acceptis, ei Hectoris corpus reſtituat. Dixit. At Iris cita inter Samum atq; aſperam Imbrum, in ima cærulei maris uada nuncia delabitur plumbo ſimilis, quod in agreſtis bouis cornu mortiferum ſæuis piſcibus deijcitur. Inuenit autem in cauo antro Thetim, quam circum aliæ maris deæ unà ſedebant. Ipſa autem media optimum filium breui ad fœcundam

Iris. *Troiã periturũ deplorare. Cui aſtãs Iris, Surge, inquit, Theti, nam bonorum cognitor Iupiter te ad ſe accerſi iubet.*

Thetis *Tum alba pedes dea, Cur me, inquit, maximus deûm uelit? Vereor equidem immortalibus cõmiſceri, cum meus tantis in mœroribus uerſetur animus. Veniam tamen. Nõ enim temere me accerſit. Sic locuta glorioſa dea, uelo ſe quàm nigerrimo operuit, & citis pedibus uento ſimilem præuiam Irim ſequitur, circum maris unda proſcinditur. Inde aſcenſo cœlo, ad tonantem Iouem cæteris dijs circũ ſedentibus acceßit. Cui loco ceßit Minerua, ut Ioui aßideret.*

Iupiter *At Iuno aureo ei poculo propinãs, iocata eſt. Cum ergo bibiſſet, deûm atq; hominũ pater huiuſmodi ad eam orationem habuit: Veniſti ad nos Theti, quamuis iugi dolore ſoliciteris, neq; me fugit. Sed quid te accerſi iuſſerim, accipe: Nouem iam dies inter immortales contentio ſuper Hectore exanimi & Achille urbiũ expugnatore fuit. Hortabantur enim, ut Mercurium eum furatum demitterem. Verum ego abſentis tui gratia, hanc Achilli gloriam reſeruandam ſtatui. Quamobrem quàm primũ te ad exercitum cõferas: tuumq; certiorem facias filium, ut ei ſuccẽſuerimus, quòd tam infeſto animo apud naues Hectorem ligatum teneat: eumq;, ſi me reueretur, exoluat, iube. At*

ego

ego ad magnanimũ Priamũ Irim demittam, ut ad Græcorum claſſem cum precioſis muneribus ab Achille dilectũ filium redempturus ueniat. Haud cõtempto Iouis mandato, dea concita à cœli uertice ad filij tabernaculum delabitur. Quem miſere amici morte mœrentem inuenit. Circũ ſocij prandium parabant, mactauerantq; grandem & lanigerũ agnum. Aſſedit uenerabilis mater, & eius dextra apprehenſa, nomine ipſum appellãs, Fili mi Achilles, ait, quouſq; fletu & lamentis cõſumeris, neq; cibi neq; ſomni memor? Indulgendum nonnunquam etiam amicæ amplexibus. Neq; enim uicturus es. Nam mors & inſuperabile fatum aduentat. Sed quæ dicam accipe: Iouis ego ad te nũcia uenio. Ait deos tibi & ſe in primis ſuccenſere, quòd tam infracto animo apud naues Hectorem ligatum teneas. Sed age accepto precio eum ſoluas. Cui Achilles, Veniat, inquit, qui precium allaturus eſt, & eum auferat, ex quo id mihi Olympius imperat Iupiter. Hoc facto, mater & filius multa inuicem confabulabantur. Interea Iupiter Iri accita, I, inquit, & deſcenſo cœlo, Ilium te conferas, & magnanimum Priamum certiorem facias, ſe exanimem filium redempturum, ſi cum precioſis muneribus ad Achillem apud Græcorum claſſem ierit, neminem ſecum ducat præter præconem aliquem ſeniorem, qui mulos & firmum currum regat, referatq; Ilium ab Achille exanimem. Neq; ſibi timeat, Mercurium ei ducem ad Achillis uſque tabernaculum dabimus. Quò cum uenerit, neque ipſe eum interimet, neque ei quenquam manum inferre patietur. Non enim temerarius eſt, non ſtultus, non ſceleſtus, ſed iuſta roganti obtemperabit. His cum mandatis uelox Iris ad Priamum inter fletus & lamenta deuenit. Filij in aula circum patrem ſedere,

Thetis.

Achilles.

Iupiter

dere, lachrymis ueſtes rigare. Senex medius, tecto capite, & ceruice puluere ſuis ipſius manibus ſordidata. Filiæ et *nurus paßim per domũ flere, uoluẽtes animo, quot quantiq́; Græcorũ manibus cecidiſſent. Acceßit igitur ad Priamum Iouis nũcia. Ei ob metũ tremẽti, paucis, Cõfide, in-* Iris. *quit, Priame, haud formides: neq; enim mali aliquid, ſed bonum tibi à Ioue nuncium ſignificatũ uenio. Is enim ſine te tui curã ſuſcipit, tui miſeretur, iubetq́; inclytum filium Hectorẽ, allatis precioſis ad Achillẽ muneribus, redimas. Solus te ad eum confer, nullo tecum comite præter ſeniorem aliquẽ præconem, qui mulos & firmum currũ regat, referatq́; Ilium ab Achille exanimem. Neq; tibi timeas, Mercurium ducẽ ad Achillis uſq; tabernaculum tibi dabit. Quò cum ueneris, neq; ipſe te interimet, neq; quẽquam tibi manum inferre patietur. Non enim temerarius, non ſtultus, non ſceleſtus eſt, ſed iuſta rogãti obtemperabit. Sic fata, repẽte euanuit. At Priamus accitis filijs, mulorum currum expediant ſternãtq́; deſuper iubet. Ipſe in odoratum, cedrinum, altum, pluribus picturis diſtinctum* Priamus. *cubiculum deſcendit. Hecubáq; uxore accita, Infelix, ait, modo cœlitus mihi nuncius à Ioue demiſſus, chariſsimum filium redemptum eam, & precioſa Achilli munera deferam iubet. At tu mihi ſententiam tuam dicas uelim an me* Hecuba. *Græcorum exercitui credam. His eiulans mulier, Hei, inquit, ubi nunc ſapientia tua, qua te ſuperiori tempore iactabas, & cæteris dominabaris? Et quanam ratione ſolus in eius conſpectum ire cogitas, qui tot nobis & tales filios interemit? Profecto ferreus tibi animus eſt. Quòd ſi in eius uenies poteſtatem, ſi te intuebitur impius ille & ſæuus, nulla tui miſericordia mouebitur. Sedeamus hic ſine eo in luctu. Hanc ei quondam naſcenti inſuperabile*

quondam naſcenti inſuperabile fatum legem ſtatuit, ut al bipedibus canibus prædæ à parentibus procul foret, à for ti uiro interemptus. Cuius utinã mihi iecur mordicus ab*ſumendum daretur, ut ex parte filij cædem ulciſcerer, ex quo intrepide pro patria pugnantem, neque timoris, neque fugæ memorem interfecit.* Huic ſenior Priamus, No*li, inquit, iter meum impedire, neque mali ominis ales ſis, neque enim perſuadebis.* Nam *ſi quis mihi mortalium uel uates, uel ſacerdos diſſuaderet, eos ut mẽdaces contemnerem.* Ipſe *ego nunc deum & audiui & uidi.* Ibo. Neque *enim uerba me fruſtrabuntur.* Quòd *ſi me ad* Græcorum *claſſem fatum manet, opto ut filium meum amplexũ* Achilles *interimat, cum lachrymarum deſiderio ſatisfecero.* Dixit, *& arcis reſeratis, duodecim pulchros peplos, duodecim ſimplices ueſtes, totidem tapetas, totidem pallia, totidem tunicas, decem auri talenta, duos fulgentes tripodas, lebetesq́; quatuor, pulchrũ & precioſum à* Thra*cibus ſibi legatis dono allatum poculum deprõpſit.* Ne*que enim id retinuit, qui dilectum filium redimere deſiderabat.* Troianos *autem à regia contumelijs proſequẽs,* Abite, *inquit, perditi ac flagitioſi, non'ne uobis domi ſatis luctus eſt?* Quid *mei curam ſuſcipitis?* Profecto *cordi uobis eſt, quòd ijs me doloribus de optimi filij cæde* Iupi*ter cumulauerit.* Inde *quam iacturam fecerimus cognoſcetis.* Verum *antequam dirutam atque euerſam hanc urbem uideam, inferos ſubire ſtatuam.* Simul *hæc dicens, ſceptro eos agere.* Illi *irato ſeni cedere.* Accitis *ergo filijs* Pria*mus,* Heleno, Paride, Agathone, Pammone, Antipho*ne, & uoce inſigni* Polite, *præter hos* Deiphobo, Hippotoo, Agauo: *his inquam nouem* Maturate, *inquit, perdi ti & infames filij.* Vtinam *omnes pro uno* Hectore *occi-*

Priamus.

Priamus.

Priamus.

E *diſſetis.*

diſſetis. Heu me miſerum, ex quo optimos filios genui, quorum nullum mihi relictum uideo, neque pulchrum Neſtora, neque equorum ſtudioſum Troilum, neque Hectorem, qui pro deo inter uiuos, neque mortali patre, ſed deo genitus uidebatur. Hos Mars perdidit. Ignaui autem, mendaces, ſaltatores, choreæ gnari, agnorum hœdorumq; publici raptores, ſuperant. Adhuc currum parare, & ijs muneribus parare ceſſatis, ut iter aggrediar? Illi patris minas ueriti, continuo currum expediunt. Sternunt iugum buxino umbilico inſigne, & clauis compactum à paßillo corripiunt, nouem ulnarum funem alligant, cuius alterum caput temoni, alterum anulo implicant, terq; circumductum nexu firmant. Inde ex pulchro cubiculo dona quibus Hector redimeretur allata, curui imponunt. Cui robuſtißimos mulos à Myſijs Priamo dono datos, equos autem ſub patris iugum, quos ille ad pulchrum præſepe alebat, iungunt. Paratis in hunc modum omnibus, Priamus & præco de itinere conſulebant.

Hecuba. *At Hecuba anxia, lene merum aureo in poculo afferens, ut poti abirent, Hoc Priame, inquit, Ioui patri libato, & reditum ab hoſtibus precator, poſtquam eundi tibi ſententia me inuita ſedet. Precator inquam Idæum Iouem, qui tota urbe conſpicitur, ut amantißimam alitum, cuius maxima uis eſt, repente dextram ad te nunciam mittat, ut ea uiſa ad citas Græcorum naues fidenter accedas. Quam niſi propiciam miſerit, minime tibi eundum cen-*

Priamus. *ſeo. Cui ſpecioſus Priamus, Hoc, inquit, coniunx haud tibi deſideranti negabo. Aequum eſt, ut Ioui ad ueniam impetrandam ſupplicemus. Et ancillæ Tamiæ puram manibus aquam dare iußit. Quæ mox pelui arrepta, ſcite demandatum ſibi munus obijt. Lotus, accepto à coniuge poculo,*

poculo, ſublatis in cœlum oculis, in medio his uerbis uinũ libauit: Iupiter Idæe deorum maxime, da ut amico me & miſericordi animo Achilles accipiat. Mitte amantiſsimam tibi alitum, cuius maxima uis eſt, repente dexteram, ut ea uiſa, ad citas Græcorum naues fidẽter accedam. Sic ſan tem audiuit conſiliator Iupiter, continuoq; perfectiſsima uolucrum, fulua, uenatica, quam Percnon uocant, ſupra urbem dextra apparuit. quanta autem alta cubiculi ianua, quam uir locuples claui obfirmauit, tantæ eius utrinque alæ patebant. Qua uiſa lætati ſunt. Tum feſtinus ſenex fabrefacto curru per aulam & reboantem teſtudinem agitur. Primi muli quadrigã trahebant. Hanc aurigãdi gnarus Idæus agere: ponè ſenex flagello equis imperitare: amici omnes ſequi complorantes, ac ſi in manifeſtum proficiſceretur exitium. Cum uero ab urbe in campum deſcendiſſent, mox & filij & generi domum redière. Ipſi autem per campum maturantes, minime Iouem latuerunt, qui ſenem miſeratus, dilectum filium Mercurium his uerbis alloquitur: Tuum eſt Mercuri potiſsimum, ut Priamum ad Græcorum claſſem comiteris. Audiſti. Cum placuerit, iter arripe, deducas eum, ut nemo Græcorum uideat aut norit, priuſquam ad Achillem peruenerit. Paruit dicto interpres Mercurius. Mox pulchra, immortalia, aurea talaria pedibus nectit, quæ eum ſupra mare, ſupra immenſam terram, uento ſimulem deferunt. Capit & uirgam, quæ hominum oculos, cum libet, & ſomno demulcet, & ſomnolentos excitat. Sic ad Troianum agrum & Helleſpontum regio iuueni iam ſumma cum gratia pubeſcenti ſimilis delabitur. Iam Priamus ad magnum Ili ſepulchrum tenebris iam terrã operientibus, iumenta ad fluuium, ut biberent, ſiſti iuſſerat. Tum præ-

Priamus. Iupiter.

pulit. Et captis habenis, magnas eis uires afflauit. Sed cũ ad turres nauiũ & foſſam perueniſſent, cuſtodibus adhuc de cœna curantibus, ſomnum indidit Mercurius. Inde amotis uectibus, Priamum cum muneribus & curru ad altum Achillis tabernaculum duxit. Id Myrmidones ex abiete regi conſtructũ, cœno texerant. Circum autem magnam aulam ligneis furcis incumbentem & ſolam abiegnã portam fecerant, quæ à tribus claudebatur, totidemq; magna claui aperiebatur. Achilles uero ſolus id muneris

Mercurius. *obibat. Introducto igitur Priamo, & deſcenſo equo, Mercurius, Ego, inquit, Priame, Mercurius deus immortalis à patre tibi dux miſſus ſum. Nunc diſcedam, ne Achilles uideat. Haud enim fas eſt immortalem deum tam facile ſeſe mortalibus uidendum exhibere. At tu introgreſſus, Achillis apprehenſis genibus, per patrem, & bene comatam matrem et filium precare, ut ad miſericordiam moueatur. Ita clara uoce locutus, altum cœlum repetit. Tum Priamus in terram deſiliens, Idæo ad iumentorum cuſtodiam relicto, rectà tabernaculum ingreditur, ubi Ioui amicus Achilles cum ſocijs ſedebat. Heros uero Automedon, & bellicoſus Alcimus menſæ miniſtrabant. Iam enim nondum menſa amota cœnarant. Nemo ingredientem uidit. Qui Achillis apprehenſis genibus, & homicidis filiorum manibus exoſculatis, procubuit. Quemadmodum autem cum quiſpiam male in patria rebus actis interfecto homine ad alium populum fugit, omnes eum admirantur, ita*

Priamus. *Achilles & ſocij mutuo ſe contuentes, Priamum: qui Achillem his uerbis affatur: Recordare grandæui patris tui fortiſsime Achille, quem in exitioſo ſenectæ limite, ut ego ſum, fortaſſe uicini populantur, & qui iniurias propulſet habet neminem. Sed profecto cum te uiuere intelli-*

git,

git, lætatur: ſperatq; chariſsimum filium, Troia redeuntem, ſe in dies reuiſurum. Verum ego infelicißimus, filios optimos habui, quorum mihi nullus ſupereſt. Fuerunt enim quinquaginta, & ex eadem matre decem & nouem, ex alijs alij, cum uos huc appuliſtis, quorum plerique breui in prælio ceciderunt. Qui autem mihi patriæ defenſor erat, hūc tu nuper ſtrenue pro patria pugnantem intereműti, cuius redimendi gratia multis ad te cum muneribus uenio. Reuereare deos Achille, et mei miſericordia mouea re, tui genitoris recordatus, quo ego longe miſerior ea perpeſſus ſum, quæ nondum mortalium alter. Os ego ad filij interfectoris manum oſculaturus admoui. Hac oratione lachrymas illi deſiderio patris excuſsit: amboq;, hic miſerabiliter Hectorem filium ad Achillis pedes proſtratus, ille patrem & Patroclum, plorabant, ut etiam lachrymas alijs excuterent. Sedato fletu, Achilles eueſtigio ſurgens, eum manu apprehenſa placide erexit, canumq; & caput & barbam miſeratus, eum breuibus affa tur: Ah infelix, tam multa mala perpeſſus, quonam pacto huc ad Achiuorum naues uenire, & eius conſpectum qui tot & tantos filios tibi interemit, ferre potuiſti? Ferreus profecto es. Sed age hoc in ſolio ſedeas, dolores triſti animo premamus: neque enim ulli uſui ſunt nimij fletus. Sic neuerunt dij miſeris mortalibus, ut in mœrore uiuendum ſit. Ipſi omni carent triſtitia. Duo enim dolia in Iouis limine ſidunt plena munerum, quæ nobis danda cōſtituit, malorum alterum, alterum bonorum. Ex quibus Iupiter nunc mala, nunc bona exhibet. Cui mala, eum ad iniuriam exponit, ut in miſeria uitam agat. Vi-uit enim neque dijs neque hominibus honoratus. Ita Peleo patri dij bona multa largiti ſunt ab ipſis natalibus. Achilles.

 Omnes

Meciſtei Talaonidæ regis filius Euryalus, qui quondam in Oedipi funere Thebas uenerat, ubi Thebanos omnes ſuperauit. Huic inclytus Diomedes ſiuebat, ut referret uictoriam. Eum igitur balteo cinxit, inde bouillis loris muniuit. Ita in medio ſpectaculo accincti protentis brachijs congrediuntur, & manus conſerunt, ſtrident dentibus, et è membris undiq; ſudor emanat. Vrgēs autem Epeus intentus pugnæ, Euryali maxillam percuſsit. Quo ictu labantibus genibus, decidit more piſcis, quem ſtridente borea in algoſo littore fluctus operit. At magnanimus Epeus eum data manu erexit. Socij è ueſtigio decurſo ſpatio pedes trahentē, craſſumq; ſanguinē expuentē, et flexo in humerū capite exanimatū, accepto poculo, in tabernaculum abduxerunt. Inde Achilles tertia præmia difficili palæſtræ cōſtituit. Et uictori magnū tripodē igni accōmodatū duodecim boum precio, uicto ancillā multorū operū

Achilles. gnarā, quatuor æſtimatam propoſuit. Stansq; ſurgāt, inquit, qui de his ſui periculum faciant. Tum magnus Aiax Telamonius, & Vlyſſes uir ſumma prudentia præditus, prodiere, manusq; ualidas cōſeruere, ut bonus architectus tigna in alta domo, uentorū impetus cauens. Humeri ualidis manibus icti concrepare, ſudor defluere, toto corpore per latera & humeros uibices ſanguine rubeſcere, uictoriæ pro fabre facto tripode omni cura incūbere. Neq; alter alterū loco mouere, aut ſternere poterat. Sed cū iam

Aiax. Achiuos moræ tæderet, prior Aiax Telamonius, Generoſe, inquit, et ſapiētiſsime Vlyſſes, uel tu me, uel ego te tollam. Reliquum Ioui curæ erit. Sic dicens, eum ſuſtulit. At Vlyſſes haud doli oblitus, ponè percuſsis eius poplitibus, nutantibus genibus reſupinū ſtrauit. Ipſe in os pronus incubuit. Tum omnes admirati obſtupuerūt. Secūdus patiē-

tiſsimus

tiſſimus Vlyſſes illum, ſed parũ, à terra ſuſtulit. At pondere incuruatis genibus ambo in pulueram ceciderunt. Et tertio iam ira conciti in certamen parabantur, ni Achilles his uerbis prohibuiſſet: Nolite amplius cõtentionibus inuicem conteri, uictoria utriq; par. Et uos paria præmia accipite, & alijs certatoribus cedite. At illi dicto parẽtes, excuſſo puluere ueſtes receperunt. Poſt hæc Achilles pedum celeritati præmium ſtatuit, primo argẽteum cratera fabrefactũ, ſex ſextariorum capacẽ, qui facile omnes pulchritudine ſuperabat. Eum nanq; Sidones uiri in ea arte præſtantes conflauerant, Phœnices ſulcato mari Thoanti dono dederant. Deinde pro Priami filio Lycaone, Patroclo precium dedit Iaſonis filius Euneus. Hunc ergo Achilles citiſſimo commilitonum currendi præmium poſuit, ſecundo magnum & pinguem bouem, tertio aureum ſemitalẽtum. Cumq; hortatus eſſet, ut de præmijs illis certarent, Aiax Oileus, Vlyſſesq;, & Neſtoris filius Antilochus, qui pedum leuitate æqualibus omnibus præſtabant, in ordinem ab Achille diſpoſiti, è ueſtigio ſpatia corripuerunt. Emicuit ante alios Aiax. Inde Vlyſſes quàmproximus. Et quẽadmodum radius quẽ textrix ſcitè tenui ſubtegmine explicat, ſecundũ pectus telam percurrit, ſic Vlyſſes penè Aiacẽ urgebat, ut antequam puluis ueſtigia occuparet, & præcedentis ceruicẽ halitu afflaret. Acclamant Achiui uictoriæ incũbenti, eũq; in curſum adhortãtur. Cũ uero iam metã attingerẽt, glaucã oculos Mineruam Vlyſſes his ſecũ uerbis precabatur: Exaudi dea, & fœlix mihi fautrixq; uenias. Sic fatũ exaudiuit Minerua, & leuiorẽ reddidit. Aiaci autẽ iamiam metã attingẽti caſum obiecit. In fimum enim cæſorũ Patroclo boũ lubrico gradu delato, os & naſum procidens ſordidauit. Sic cra-

Achilles. Vlyſſes.

tera patientiſſimus Vlyſſes tulit. Aiax agreſtem bouem.
Oileus. Cuius cornu dextra apprehendēs, fimumq; expuens, Hei, inquit, iniuriā mihi Minerua fecit, quæ materno affectu Vlyſſi opitulatur. Dicentem omnes cachinno proſecuti
Antilochus. ſunt, Antilocho aureum ſemitalentū ceſſit, qui ridēs, Noſtis, inquit, amici, quòd etiā immortales dij natu maiores uenerantur. Aiax enim quàm ego paulo eſt grādior. Hic maior ætate natus, iam grauis & moroſus ſenex pedibus cū cæteris præter Achillē cōtendit. Ita laudatus Achilles,
Achilles. Antiloche, inquit, non fruſtra hæc dixeris, ſed ſemitalentū tibi addam, quod ille lætus accepit. His peractis, longam haſtam clypeumq; & caſsidem quæ Sarpedoni Patroclus abſtulerat, protulit. Stansq; Achiuos affatur: Prodeāt uiri duo fortiſſimi & bene armati, qui telis ſe inuicē appetāt, uter prior ex alterius corpore ſanguinē elicuerit, eū hoc argēteo pulchroq; è Thracia enſe donabo, quē ego Aſteropæo abſtuli. Hæc autē arma inter ſe partiētur, et apud me cœnabunt. Tum magnus Aiax Telamonius, & fortis Diomedes, ex diuerſa exercitus parte, in armis alacres, toruis oculis, in mediū proſilierunt. Stupuere Achiui. Illi cominus facti, ter ſe inuicem inuaſerūt. At Aiax Diomedis clypeum percuſſit, tranſmiſitq;, corpus à uulnere thorax uindicauit. Diomedes uero per oram clypei (ſemper enim iugulum appetebat) haſtam direxit. Tum Græci Aiaci timētes, deſiſterēt, et æqualia dona acciperēt, iuſſerunt. Diomedi Achilles magnū uagina & pulchro loro munitū enſem largitus eſt. Inde conflatū diſcum proiecit in mediū, quē iam fortis Eetion magno in Achillē conatu iecerat. Ille autem & eum interemit, & diſco & armis
Achilles. potitus eſt. Eo itaq; propoſito, De hoc, inquit, periculū facite: Si pingues & lati agri uictori eſſent, quinq; huius

uſus

uſus annos ſufficiet, ut neq; paſtor neq; arator ferri indigens urbẽ eius gratia petere oporteat. Hoc *cum dixiſſet,* Polypœtes *fortis,* Leontius, Aiax Telamonius, *& clarus* Epeus *ſeſe pugnaturos obtulerũt. Quibus ordine diſpoſitis, primus* Epeus *apprehenſum diſcũ ridentibus* Achiuis *proiecit. Inde clarus bello* Leontius. Tertius, Aiax Telamonius, *magna ui priores excedens, longius dimiſit. Vltimus* Polypœtes, *quantũ paſtor incuruum pedum per armenta proijciens, tantum cæteros ſuperauit. Plauſerunt ſpectatores.* Polypœtæ *autẽ ſocij ad regis naues præmiũ retulerunt. Inde ſagittarijs ſecures decẽ & totidẽ ſecuriculas propoſuit, et roſtratæ nauis malo in arena affixo, leuem columbam pede tenui filo alligauit. inde, ut eã ſagittis peterent iuſſit. Qui eã attingeret, ſecures: qui filum frangeret, ſecuriculas acciperet. His dictis,* Teucer *rex et* Meriones *magni* Idomenei *comes prodiere. Sortes in area galea depoſitæ. Quibus ductis, prior* Teucro *contigit. Qui fortiter mittens telum, non uouit regi* Apollini *neq; agnorũ primitias, neq; ſacrificiũ. Irato igitur* Apolline, *à colũba telũ aberrauit. Iuxta autẽ pedẽ uinculũ fregit, quod cũ ſagitta delapſum humi iacuit, colũba in cœlũ tollitur, cõclamatur toto ſpectaculo. Tũ proprie* Meriones *arrepto arcu (nã ſagittã habebat) arcigero* Apollini *primitias agnorũ ad ſacrificiũ uouẽs, uiſam ſub nubes huc illuc uolantẽ citã colũbã, media ala fixit, trãſmiſitq́;. Sagitta rurſus humi figitur, auis malo ſidens, proiecto collo, & motis pẽnis, mox exanimata procul decidit. Populi admirati.* Meriones *ſecures,* Teucer *ſecuriculas abſtulere. Tum* Achilles *nouã haſtam & nouum bouisq; capacẽ lebetem iaculatoribus propoſuit. Prodijt* Agamẽnõ, *& magnus* Idomenei *comes* Meriones. *At* Achilles, Agamẽnõ, Achilles.

inquit,

inquit, haud nos fugit, quantum & uiribus & ætate omnibus antecellas. Quare ſi placet, tu lebetẽ, Meriones haſtam accipiat. Sic dicenti obtemperauit rex Agamemnon. Ipſi lebes, haſta Merioni data, quam is Talthybio præconi pulchrum munus largitus eſt.

ILIADOS HOMERICAE LIBER XXIIII.

FINITO *certamine populus in naues cœnã curaturus diuiditur. Inde in dulcẽ & omnia domitãtem quietẽ ſoluitur. At non Achilles, ſed ſuper chariſſimo amico anxius, huc illuc fortis Patrocli deſiderio uertitur, quot eo ſocio labores, quot bella, quot maris pericula ſubijſſet reputans, interim lachrymas fundere, nunc in latus, nunc reſupinus, nunc pronus, nunc rectus, nunc per littus uolutari. Neq; eũ auroræ ſupra mare ortus latuit. Iunctis igitur citis ad currum equis, Hectorem ponè alligatum, ter circum defuncti Patrocli ſepulchrum traxit, inde ad tabernaculum reuerſus in puluere pronũ dimiſit. Cuius corpus Apollo omni tabe aſperſum, uiri miſericordia aurea ægide operuit, ne corruptus ſanie fathiſceret. Ita ab Achille fœdatum dij miſerabantur, hortabãturq; interpretem Mercurium, ut eum ſurriperet. Id cæteris gratum, præter Iunonem, Neptunumq;, & Mineruam, quòd eo mortuum Hectorem odio, quo ſacrum Ilium, Priamumq;, & Troianũ populum proſequebantur, Alexandri gratia, qui deabus ad ſe uenientibus eam prætulit, quæ miſeram ipſi libidinẽ pollicebatur. At duodecimo*

decimo tandem die, dijs immortalibus Apollo huiuſmodi orationē habuit: Impij ſane dij eſtis et noxij. Non'ne nobis boum bidentumq; & caprarum exta Hector cremauit? Vos ne exanimem quidem eripi uultis, ut uxor, mater, filius, Priamus pater, populus, cum & uideāt, & iuſta perſoluant. At pernicioſo Achilli obtemperatis, cui neq; ingenium laudabile, neq; lene conſiliū, ſed ſæuitiam meditatur more leonis, qui & ui & ſuperbia fretus, prædæ auidus, gregem inuadit. Ita ille miſericordia abiecta, nullo pudore, nulla mouetur uerecundia, quæ plurimū humano generi uſus & detrimēti affert. Eſto ut aliquis amantiſſimum uel fratrem uterinum uel etiam filiū amittat, plorat quidem & lamentatur, inde conſolatur. Patientem enim Parcæ humano generi animū dederunt. Verum Achilles Hectoris cæde non contentus, cū equis alligatum circum chariſſimi ſocij ſepulchrū trahit, cui nihil pulchrius, nihil ſatius, ne forti ſuccenſeamus. Inſenſibilē enim terrā iratus ulciſcitur. Huic pulchra Iuno ira ſuccenſa, Eſto, inquit, hoc Apollo, ut eodem honore dignos Achillem atq; Hectorem iudicetis. Hector tamē mortalis parentis lacte nutritus eſt, Achilles uero immortalis, quam ego coalui, & Peleo uiro ſemper immortalibus chariſſimo cōiugio iūxi, quorum nuptijs uos interfuiſtis. Et tu unà infide malorum ſodalis cithara inſignis epulatus es. Tum nubiū coactor Iupiter, Iuno, inquit, noli tantopere ſuccēſere. Non eodē ambo honore dignabuntur. Hector ſane omniū qui Ilij ſunt mortalium dijs & mihi chariſſimus eſt: quippe qui nunquam quin mihi ſacrificaret, deſtitit, neq; altare debita mihi hoſtia libisq; ac nidore caruit. Et licet eum is nobis honorem exhibuerit, non tamen quenquā eius corpus furatū ire permittemus, neq; ſi uellemus, clam Achille poſſet.

Apollo. Iuno. Iupiter.

poſſet. Nam ſemper ei & noctes & dies adeſt mater. Verum enimuero ſi quis ad me Thetim accerſat, ei inſtanter mandabo, ut filius à Priamo muneribus acceptis, ei Hectoris corpus reſtituat. Dixit. *At Iris cita inter Samum atq; aſperam Imbrum, in ima cærulei maris uada nuncia delabitur plumbo ſimilis, quod in agreſtis bouis cornu mortiferum ſæuis piſcibus deijcitur. Inuenit autem in cauo antro Thetim, quam circum aliæ maris deæ unà ſedebant. Ipſa autem media optimum filium breui ad fœcundam*

Iris. *Troiã periturũ deplorare. Cui aſtãs Iris, Surge, inquit, Theti, nam bonorum cognitor Iupiter te ad ſe accerſi iubet.*

Thetis *Tum alba pedes dea, Cur me, inquit, maximus deûm uelit? Vereor equidem immortalibus cõmiſceri, cum meus tantis in mœroribus uerſetur animus. Veniam tamen. Nõ enim temere me accerſit. Sic locuta glorioſa dea, uelo ſe quàm nigerrimo operuit, & citis pedibus uento ſimilem præuiam Irim ſequitur, circum maris unda proſcinditur. Inde aſcenſo cœlo, ad tonantem Iouem cæteris dijs circũ ſedentibus acceßit. Cui loco ceßit Minerua, ut Ioui aßideret.*

Iupiter *At Iuno aureo ei poculo propinãs, iocata eſt. Cum ergo bibiſſet, deûm atq; hominũ pater huiuſmodi ad eam orationem habuit: Veniſti ad nos Theti, quamuis iugi dolore ſoliciteris, neq; me fugit. Sed quid te accerſi iuſſerim, accipe: Nouem iam dies inter immortales contentio ſuper Hectore exanimi & Achille urbiũ expugnatore fuit. Hortabantur enim, ut Mercurium eum furatum demitterem. Verum ego abſentis tui gratia, hanc Achilli gloriam reſeruandam ſtatui. Quamobrem quàm primũ te ad exercitum cõferas: tuumq; certiorem facias filium, ut ei ſuccẽ ſuerimus, quòd tam infeſto animo apud naues Hectorem ligatum teneat: eumq;, ſi me reueretur, exoluat, iube. At*

ego

ego ad magnanimũ Priamũ Irim demittam, ut ad Græco rum claſſem cum precioſis muneribus ab Achille dilectũ filium redempturus ueniat. Haud cõtempto Iouis mandato, dea concita à cœli uertice ad filij tabernaculum delabitur. Quem miſere amici morte mœrentem inuenit. Circũ ſocij prandium parabant, mactauerantq; grandem & la nigerũ agnum. Aſſedit uenerabilis mater, & eius dextra apprehenſa, nomine ipſum appellãs, Fili mi Achilles, ait, quouſq; fletu & lamentis cõſumeris, neq; cibi neq; ſomni memor? Indulgendum nonnunquam etiam amicæ amplexibus. Neq; enim uicturus es. Nam mors & inſuperabile fatum aduentat. Sed quæ dicam accipe: Iouis ego ad te nũcia uenio. Ait deos tibi & ſe in primis ſuccenſere, quòd tam infeſto animo apud naues Hectorem ligatum teneas. Sed age accepto precio eum ſoluas. Cui Achilles, Veniat, inquit, qui precium allaturus eſt, & eum auferat, ex quo id mihi Olympius imperat Iupiter. Hoc facto, mater & filius multa inuicem confabulabantur. Interea Iupiter Iri accita, I, inquit, & deſcenſo cœlo, Ilium te conferas, & magnanimum Priamum certiorem facias, ſe exanimem filium redempturum, ſi cum precioſis muneribus ad Achillem apud Græcorum claſſem ierit, neminem ſecum ducat præter præconem aliquem ſeniorem, qui mulos & firmum currum regat, referatq; Ilium ab Achille exanimem. Neq; ſibi timeat, Mercurium ei ducem ad Achillis uſque tabernaculum dabimus. Quò cum uenerit, neque ipſe eum interimet, neque ei quenquam manum inferre patietur. Non enim temerarius eſt, non ſtultus, non ſceleſtus, ſed iuſta roganti obtemperabit. His cum mandatis uelox Iris ad Priamum inter fletus & lamenta deuenit. Filij in aula circum patrem ſedere,

Thetis.

Achilles.

Iupiter

dere, lachrymis ueſtes rigare. Senex medius, tecto capite, & ceruice puluere ſuis ipſius manibus ſordidata. Filiæ et nurus paßim per domũ flere, uoluẽtes animo, quot quantiq; Græcorũ manibus cecidiſſent. Acceßit igitur ad Priamum Iouis nũcia. Ei ob metũ tremẽti, paucis, Cõfide, inquit, Priame, haud formides: neq; enim mali aliquid, ſed bonum tibi à Ioue nuncium ſignificatũ uenio. Is enim ſine te tui curã ſuſcipit, tui miſeretur, iubetq; inclytum filium Hectorẽ, allatis precioſis ad Achillẽ muneribus, redimas. Solus te ad eum confer, nullo tecum comite præter ſeniorem aliquẽ præconem, qui mulos & firmum currũ regat, referatq; Ilium ab Achille exanimem. Neq; tibi timeas, Mercurium ducẽ ad Achillis uſq; tabernaculum tibi dabit. Quò cum ueneris, neq; ipſe te interimet, neq; quẽquam tibi manum inferre patietur. Non enim temerarius, non ſtultus, non ſceleſtus eſt, ſed iuſta rogãti obtemperabit. Sic fata, repẽte euanuit. At Priamus accitis filijs, mulorum currum expediant ſternãtq; deſuper iubet. Ipſe in odoratum, cedrinum, altum, pluribus picturis diſtinctum cubiculum deſcendit. Hecubaq; uxore accita, Infelix, ait, modo cœlitus mihi nuncius à Ioue demiſſus, chariſsimum filium redemptum eam, & precioſa Achilli munera deferam iubet. At tu mihi ſententiam tuam dicas uelim an me Græcorum exercitui credam. His eiulans mulier, Hei, inquit, ubi nunc ſapientia tua, qua te ſuperiori tempore iactabas, & cæteris dominabaris? Et quanam ratione ſolus in eius conſpectum ire cogitas, qui tot nobis & tales filios interemit? Profecto ferreus tibi animus eſt. Quòd ſi in eius uenies poteſtatem, ſi te intuebitur impius ille & ſæuus, nulla tui miſericordia mouebitur. Sedeamus hic ſine eo in luctu. Hanc ei quondam naſcenti inſuperabile

Iris. Priamus. Hecuba.

fatum

quondam naſcenti inſuperabile fatum legem ſtatuit, ut al bipedibus canibus prædæ à parentibus procul foret, à for ti uiro interemptus. Cuius utinā mihi iecur mordicus abſumendum daretur, ut ex parte filij cædem ulciſcerer, ex quo intrepide pro patria pugnantem, neque timoris, neque fugæ memorem interfecit. Huic ſenior Priamus, Noli, inquit, iter meum impedire, neque mali ominis ales ſis, neque enim perſuadebis. Nam ſi quis mihi mortalium uel uates, uel ſacerdos diſſuaderet, eos ut mēdaces contemnerem. Ipſe ego nunc deum & audiui & uidi. Ibo. Neque enim uerba me fruſtrabuntur. Quòd ſi me ad Græcorum claſſem fatum manet, opto ut filium meum amplexū Achilles interimat, cum lachrymarum deſiderio ſatisfecero. Dixit, & arcis reſeratis, duodecim pulchros peplos, duodecim ſimplices ueſtes, totidem tapetas, totidem pallia, totidem tunicas, decem auri talenta, duos fulgentes tripodas, lebetesq́; quatuor, pulchrū & precioſum à Thracibus ſibi legatis dono allatum poculum deprōpſit. Neque enim id retinuit, qui dilectum filium redimere deſiderabat. Troianos autem à regia contumelijs proſequēs, Abite, inquit, perditi ac flagitioſi, non'ne uobis domi ſatis luctus eſt? Quid mei curam ſuſcipitis? Profecto cordi uobis eſt, quòd ijs me doloribus de optimi filij cæde Iupiter cumulauerit. Inde quam iacturam fecerimus cognoſcetis. Verum antequam dirutam atque euerſam hanc urbem uideam, inferos ſubire ſtatuam. Simul hæc dicens, ſceptro eos agere. Illi irato ſeni cedere. Accitis ergo filijs Priamus, Heleno, Paride, Agathone, Pammone, Antiphone, & uoce inſigni Polite, præter hos Deiphobo, Hippotoo, Agauo: his inquam nouem Maturate, inquit, perdi ti & infames filij. Vtinam omnes pro uno Hectore occi-

Priamus.

Priamus.

Priamus.

E diſſetis.

diſſetis. Heu me miſerum, ex quo optimos filios genui, quorum nullum mihi relictum uideo, neque pulchrum Neſtora, neque equorum ſtudioſum Troilum, neque Hectorem, qui pro deo inter uiuos, neque mortali patre, ſed deo genitus uidebatur. Hos Mars perdidit. Ignaui autem, mendaces, ſaltatores, choreæ gnari, agnorum hœdorumq; publici raptores, ſuperant. Adhuc currum parare, & ijs muneribus parare ceſſatis, ut iter aggrediar? Illi patris minas ueriti, continuo currum expediunt. Sternunt iugum buxino umbilico inſigne, & clauis compactum à paßillo corripiunt, nouem ulnarum funem alligant, cuius alterum caput temoni, alterum anulo implicant, terq; circumductum nexu firmant. Inde ex pulchro cubiculo dona quibus Hector redimeretur allata, currui imponunt. Cui robuſtißimos mulos à Myſijs Priamo dono datos, equos autem ſub patris iugum, quos ille ad pulchrum præſepe alebat, iungunt. Paratis in hunc modum omnibus, Priamus & præco de itinere conſulebant.

Hecuba. *At Hecuba anxia, lene merum aureo in poculo afferens, ut poti abirent, Hoc Priame, inquit, Ioui patri libato, & reditum ab hoſtibus precator, poſtquam eundi tibi ſententia me inuita ſedet. Precator inquam Idæum Iouem, qui tota urbe conſpicitur, ut amantißimam alitum, cuius maxima uis eſt, repente dextram ad te nunciam mittat, ut ea uiſa ad citas Græcorum naues fidenter accedas. Quam niſi propiciam miſerit, minime tibi eundum cen-*

Priamus. *ſeo. Cui ſpecioſus Priamus, Hoc, inquit, coniunx haud tibi deſideranti negabo. Aequum eſt, ut Ioui ad ueniam impetrandam ſupplicemus. Et ancillæ Tamiæ puram manibus aquam dare iußit. Quæ mox pelui arrepta, ſcite demandatum ſibi munus obijt. Lotus, accepto à coniuge poculo,*

poculo, ſublatis in cœlum oculis, in medio his uerbis uinũ libauit: Iupiter Idæ deorum maxime, da ut amico me & miſericordi animo Achilles accipiat. Mitte amantiſſimam tibi alitum, cuius maxima uis eſt, repente dexteram, ut ea uiſa, ad citas Græcorum naues fidẽter accedam. Sic ſan tem audiuit conſiliator Iupiter, continuoq́; perfectiſſima uolucrum, fulua, uenatica, quam Percnon uocant, ſupra urbem dextra apparuit. quanta autem alta cubiculi ianua, quam uir locuples claui obfirmauit, tantæ eius utrinque alæ patebant. Qua uiſa læti ſunt. Tum feſtinus ſenex fabrefacto curru per aulam & reboantem teſtudinem agitur. Primi muli quadrigã trahebant. Hanc aurigãdi gnarus Idæus agere: ponè ſenex flagello equis imperitare: amici omnes ſequi complorantes, ac ſi in manifeſtum proficiſceretur exitium. Cum uero ab urbe in campum deſcendiſſent, mox & filij & generi domum rediere. Ipſi autem per campum maturantes, minime Iouem latuerunt, qui ſenem miſeratus, dilectum filium Mercurium his uerbis alloquitur: Tuum eſt Mercuri potiſſimum, ut Priamum ad Græcorum claſſem comiteris. Audiſti. Cum placuerit, iter arripe, deducas eum, ut nemo Græcorum uideat aut norit, priuſquam ad Achillem peruenerit. Paruit dicto interpres Mercurius. Mox pulchra, immortalia, aurea talaria pedibus nectit, quæ eum ſupra mare, ſupra immenſam terram, uento ſimulem deferunt. Capit & uirgam, quæ hominum oculos, cum libet, & ſomno demulcet, & ſomnolentos excitat. Sic ad Troianum agrum & Helleſpontum regio iuueni iam ſumma cum gratia pubeſcenti ſimulis delabitur. Iam Priamus ad magnum Ili ſepulchrum tenebris iam terrã operientibus, iumenta ad fluuium, ut biberent, ſiſti iuſſerat. Tum præ

Priamus.

Iupiter.

co Mercurio cominus uiſo, prior ad Priamum conuerſus,
Idæus. Conſule,inquit, ſapientis Dardani proles. En periclitamur. Virum uideo. Breui nos perituros ſuſpicor. Sed age, aut fugiamus, aut ad eius genua procidentes, ut noſtri miſereatur, oremus. Tum ſenex perturbatus eſt, & præ formidine ſteterunt comæ, & languentibus membris obſtupuit. At Mercurius opportune accedens, manu ſeni data,
Mercurius. Quò pater hæc, inquit, iumenta per almam noctem agis, quando mortales omnes quieti indulgent? Non'ne formidas uiolentos trucesq́; qui propè adſunt, Achiuos? Quorum ſi quis te per obſcuram noctem tot ſarcinas trahentem offenderit, quid animi tibi futurum putas? Non tu iuuenis es, neque comes tuus neq; ad propulſandam iniuriã idoneus, ſi quis te prior appeteret. Ego autem non modo nihil tibi mali inferam, ſed illatum propulſabo: quippe
Priamus. qui in te patrem effingo. Cui ſenex, Vera dicis fili. Sed adhuc deorum mihi aliquis proſpicit, qui te talẽ mihi obuium miſit, qui mihi dux eſſes. Es enim & robuſto corpore, & ſpecie pulcherrima, & animo ſapienti. Beatis ſane
Mercurius. parentibus natus es. Ad quem iterum Mercurius: Recte dicis ſenior, ſed id mihi aperias uelim, quò nam ornatus iſtos pulcherrimos feras, an ad longinquas nationes, ut tibi ſalui ſint: an omnes metu Ilio deſerto aufugitis, cum fortiſſimũ filium amiſeritis, neq; Græcorum bellum remittitur.
Priamus. Ad hæc Priamus: Quis tu es optime iuuenis, quibus'ue
Mercurius. parẽtibus progenitus, qui filij mortẽ ſic noſti. His Mercurius, Tẽtas me pater, inquit, qui me de clariſſimo Hectore percõtaris: eũ ego in confertiſſima pugna uidi, cum ad naues actos Achiuos ferro proſterneret, eũq; admiratus ſum. Neq; enim Achilles Agamemnoni iratus in prælium deſcendebat. Huic me comitem Myrmidonum genere eadẽ

uexit

uexit nauis. Pater mihi Polyctor admodum locuples, & ut tu, iam in ſeniũ uergens. Sex ei ſunt filij, ego ſeptimus, cui ſorte hæc obtigit expeditio. Modo huc ueni à nauibus: mane Achiui circum urbem ad pugnam aderunt, Aegre ferunt principes noſtri tã diu fruſtra his in caſtris deſediſſe. Tum ſenior inquit: Si Achillis comes es, uera mihi Priamus. *narres, oro: an huc apud naues filius meus iaceat, an membratim conciſum canibus abſumendum Achilles dederit. Cui Mercurius, Senex, inquit, neque canes, neque alites* Mercurius. *eum adhuc attigerunt. Iuxta naues iacet in tabernaculis. Et iam duodecima dies agitur. Neq; fathiſcit corpus, neque quæ nuper interemptos laniant alites, eum appetũt. illum autem illuceſcente die circum amici exanimis ſepulchrum immiſericorditer trahit. Neq; tamen tabo abſumitur. Mirabilis uiſu, pulcher adhuc, & tanquam nuper cæſus. Cruore aſperſus eſt, & omnia rubeſcũt uulnera. Multi exanimem telis appetierunt: ita dij immortales mortui filij tui curam gerunt, quoniam eos amico proſecutus eſt animo. His uerbis gauiſus ſenex, reſpondit: Fili, profecto* Priamus. *bonum eſt dijs immortalibus ſacrificia offerre. Nunquam enim meus Hector, dum uixit, deorum oblitus eſt. Ideo ipſius ne in morte quidem ſunt immemores. Sed age hoc à me poculum accipe. Hinc me eripe, & dijs fauẽtibus dux mihi eſto, dum ad Achillis tabernaculum perueniam. His Mercurius: Tentas me ſenior, ait: & ego ſi iuuenis ſim,* Mercurius. *non tamen mihi perſuadebis, ut munus aliquod inſcio Achille accipiam. eum & timeo, & ex animo uereor, ne furti arguar, & aliquid mihi mali impendeat. Tibi autem ducem me ad clarum uſq; Argos uel naui uel pedeſtri itinere exhiberem, quod reprehenſurum arbitror neminem. Dixit, & opportune currum & iumenta magna ui im-*

 pulit.

pulit. Et captis habenis, magnas eis uires afflauit. Sed cũ ad turres nauiũ & foſſam perueniſſent, cuſtodibus adhuc de cœna curantibus, ſomnum indidit Mercurius. Inde amotis uectibus, Priamum cum muneribus & curru ad altum Achillis tabernaculum duxit. Id Myrmidones ex abiete regi conſtructũ, cœno texerant. Circum autem magnam aulam ligneis furcis incumbentem & ſolam abiegnã portam fecerant, quæ à tribus claudebatur, totidemq́; magna claui aperiebatur. Achilles uero ſolus id muneris obibat. Introducto igitur Priamo, & deſcenſo equo, Mercurius, Ego, inquit, Priame, Mercurius deus immortalis à patre tibi dux miſſus ſum. Nunc diſcedam, ne Achilles uideat. Haud enim fas eſt immortalem deum tam facile ſeſe mortalibus uidendum exhibere. At tu introgreſſus, Achillis apprehenſis genibus, per patrem, & bene comatam matrem et filium precare, ut ad miſericordiam moueatur. Ita clara uoce locutus, altum cœlum repetit. Tum Priamus in terram deſiliens, Idæo ad iumentorum cuſtodiam relicto, rectà tabernaculum ingreditur, ubi Ioui amicus Achilles cum ſocijs ſedebat. Heros uero Automedon, & bellicoſus Alcimus menſæ miniſtrabant. Iam enim nondum menſa amota cœnarant. Nemo ingredientem uidit. Qui Achillis apprehenſis genibus, & homicidis filiorum manibus exoſculatis, procubuit. Quemadmodum autem cum quiſpiam male in patria rebus actis interfecto homine ad alium populum fugit, omnes eum admirantur, ita Achilles & ſocij mutuo ſe contuentes, Priamum: qui Achillem his uerbis affatur: Recordare grandæui patris tui fortiſsime Achille, quem in exitioſo ſenectæ limite, ut ego ſum, fortaſſe uicini populantur, & qui iniurias propulſet habet neminem. Sed profecto cum te uiuere intelligit,

Mercurius.

Priamus.

git, lætatur: ſperatq; chariſsimum filium, Troia redeuntem, ſe in dies reuiſurum. Verum ego infelicißimus, filios optimos habui, quorum mihi nullus ſupereſt. Fuerunt enim quinquaginta, & ex eadem matre decem & nouem, ex alijs alij, cum uos huc appuliſtis, quorum plerique breui in prælio ceciderunt. Qui autem mihi patriæ defenſor erat, hũc tu nuper ſtrenue pro patria pugnantem interemiſti, cuius redimendi gratia multis ad te cum muneribus uenio. Reuereare deos Achille, et mei miſericordia moueare, tui genitoris recordatus, quo ego longe miſerior ea perpeſſus ſum, quæ nondum mortalium alter. Os ego ad filij interfectoris manum oſculaturus admoui. Hac oratione lachrymas illi deſiderio patris excuſsit: amboq;, hic miſerabiliter Hectorem filium ad Achillis pedes proſtratus, ille patrem & Patroclum, plorabant, ut etiam lachrymas alijs excuterent. Sedato fletu, Achilles e ueſtigio ſurgens, eum manu apprehenſa placide erexit, canumq; & caput & barbam miſeratus, eum breuibus affatur: Ah infelix, tam multa mala perpeſſus, quonam pacto huc ad Achiuorum naues uenire, & eius conſpectum qui tot & tantos filios tibi interemit, ferre potuiſti? Ferreus profecto es. Sed age hoc in ſolio ſedeas, dolores triſti animo premamus: neque enim ulli uſui ſunt nimij fletus. Sic neuerunt dij miſeris mortalibus, ut in mœrore uiuendum ſit. Ipſi omni carent triſtitia. Duo enim dolia in Iouis limine ſidunt plena munerum, quæ nobis danda cõſtituit, malorum alterum, alterum bonorum. Ex quibus Iupiter nunc mala, nunc bona exhibet. Cui mala, eum ad iniuriam exponit, ut in miſeria uitam agat. Viuit enim neque dijs neque hominibus honoratus. Ita Peleo patri dij bona multa largiti ſunt ab ipſis natalibus. Achilles.

Omnes enim fortuna diuitijsq; ſuperabat, dominabatur Myrmidonibus, & mortali immortalem dederũt uxorem, non tamen à malo immunem reddiderunt, quippe cui nullam domi ſobolem præter me breui moriturum, neq; ſenectam uiſurum præſtiterunt. Nam à patria longe abſum, te & tuos perſequens. Te quoq; beatum quondam audiebamus, quantum Leſbus iam beati uiri ſolum, & ſupra Phrygiam magnus Helleſpontus diuidit. His te opibus ac liberis munitum prædicabãt. Verum poſtquam hac te dij calamitate affecerunt, ſemper circum urbem & pugnæ et cædes deſæuierunt. Comprime iuges lachrymas. Neq; ulli uſui filio dolores erũt, neq; in uitam reſtituet, cuius aliud malum accumulabitur. Priamus. *Cui uenerabilis ſenex: Ne iube Iouis alumne, ut ſedeam, quoad Hector in tabernaculo inſepultus iacet. Sed ſolue eum quæſo, ut uideam, & accipe quæ affero munera, quibus oro in patriam reuerſus fruare, cum me uiuere & ætherea aura ueſci ſinis. Hunc torue aſpiciens Achilles,* Achilles. *Ne me, inquit, horteris ſenex, uolo eum ſoluere. Venit ad me mater marini ſenis filia cum Iouis mandatis. Et iam mente concipio, neque me latet, aliquem tibi deorum huc ducem fuiſſe. Neque mortalis quiſquam, ne iuuenis quidem, in hoſtilem exercitum uenire auſus eſſet. Non cuſtodes latuiſſet, non portas facile reſeraſſet. Quare noli animo ulterius dolorem fouere. Non ego te ſenem, quamuis ſupplicem, hinc dimitterem, niſi quoniam nolo irrita Iouis mãdata facere. Pertimuit Priamus, & dicto paruit. Ille autem leonis more proſiliens, Automedonte & Alcinoo, quos omnibus poſt Patroclum præferebat, comitibus, tabernaculo egreditur. Iumenta à iugo diſſoluunt, & introducto præcone pro Hectore precioſa munera è curru in tabernaculum deferunt, duobus pallijs*

tantum

tantum & tunica illic relictis, quibus exanimis operiretur, iuſsitq́; ancillis, ut procul ablatum lauarent, & oleo ungerent, ne eo uiſo Priamus nimio dolore conficeretur. Quibus peractis pallio & tunica opertum ipſe Achilles lecto, ſocij ſuper currum lectum compoſuerunt. Tum Achilles gemebūdus, Amice, inquit, Patrocle, ne mihi ſuccenſeas oro, ſi apud inferos generoſum Hectorem charo me patri reddidiſſe audies: præmia nanq; mihi haud contemnenda attulit, quæ tecum partiar, ut decet. Hæc cum dixiſſet, in tabernaculum reuerſus, pulchro, unde ſurrexerat, ſolio è regione Priamo aſſedit, eiq́;, Filius, inquit, tibi ſoli ſenior ut iuſsiſti lecto compoſitus eſt. Sub aurora eum & uidebis, & in patriam referes. Nunc corpora curanda ſunt. Nā & pulchricoma Niobe poſt duodecim in atrio liberos interemptos, cibi recordata eſt. Erant ei nanq; filiæ ſex, & totidem adoleſcentes filij. Hos argenteo arcu Apollo, illas Diana confecerūt, Niobæ irati, quòd ſe pulchræ Latonæ æquiparauerat. Illa enim duos duntaxat filios, hæc ſe multos peperiſſe iactarat. Hi autem duo illos omnes interemerunt, quos nouem dies inſepultos (neque enim erat qui ſepeliret, cum populū omnem Iupiter uertiſſet in lapides) decima autem die dij ſuperi humari mādarunt. Illa igitur poſt lachrymas cibum cepit. Nunc autem deſertis in montibus apud Sipylum lapidea uiſitur, ubi nympharum, quæ circum Acheloum choreis ſe oblectant, thoros eſſe ferunt. Ibiq́; licet in lapidem obdurata, deorum flagella perpetitur. Quare age glorioſe ſenex, cibum & nos capiamus. Inde filiū multis cum lachrymis & luctu Ilium referes. His dictis, albam ouem mactauit. ſocij pelle direpta ſcite in fruſta ſecuerunt, inde infixas uerubus igni torruerunt. Automedon panem è ca-

Achilles. Achilles.

lathis in menſa diſpoſuit, carnē Achilles diſcidit. Sic manus ad propoſita porrigebant. Cum igitur potus & cibi deſiderio ſatis feciſſent, Priamus Achillem, quātus quamq; dijs ſimilis eſſet, Achilles contrà Priami ſpeciem & facūdiam admirabatur. Cum ſic alter alterum quadam intueretur uoluptate, prior ad Achillem Priamus, Iube, inquit, Priamus. *Iouis alumne, ut iam quietem capiamus. Nondum enim ex quo tuis manibus filius cecidit, conniuerunt oculi, ſed ſemper & ingemo & diſcrucior, & domi in puluere uolutor. Nunc primum ex eo & cibum cepi, & nigrum uinum bibi. Tum Achilles ſocijs atq; ancillis iuſſit, ut in cubiculo lectos uarijs & purpureis ſtragulis atque tapetibus ſternerent. Illæ propere ex atrio cum lumine duos lectos ſtrauere. Inde cauillatus Achilles, Extrà, inquit, amice dormias, ne quis Græcorum conſiliator, qui mihi ſemper, ut opus eſt, aſsident, te per obſcuram noctem uiſum, regi mox Agamemnoni referat, cogarq;, ut hæc munera reſtituam. Sed age hoc plane mihi dicas uelim, quot dies Hectori funera acturus ſis, ut tot ego noſtros à prælio contineam. Cui ſenex, Si placet, inquit, ut filio iuſta perſoluam (noſti enim nos intra mœnia concluſos, & cæduam ſyluam procul abeſſe, & Troiani plurimū timent) nouem dies eum complorabimus, decimo humabimus, & epulo populum accipiemus, undecimo deſuper ſepulchrū conſtruemus. Poſtridie uero, ſi placuerit, pugna committetur. Ad hæc iterum Achilles, Eſto ut iubes Priame. Producam in hoc tempus præliū. Et ſic data dextra, ne quid timeret, confirmauit. Dormitum itaq; ierunt. Priamus & præco multa animo uolutantes in ueſtibulo: Achilles autem in conclaui firmiſsimo cum pulcherrima Bryſeide. Iam & alij dij & homines mollem quietem carpebāt, at*

Achilles. Priamus. Achilles.

non

non Mercurius. Volutat enim animo, quonã pacto Priamum ſacris inſcijs cuſtodibus è caſtris emitteret. Aſtitit igitur ſupra eius caput, his uerbis locutus: Non amplius tibi curæ eſt Priame, quomodo hic inter hoſtes quieſcas, poſtquàm dimiſſus es ab Achille? Nunc pro redimendo filio multa largitus es. Pro te autem uiuo ter tantum, qui ſuperſtites ſunt filij, darent, ſiquidẽ & Atrei filius Agamemnon & alij ſcient Græci. His uerbis perterritus ſenex, exurgere præconem iubet. Ipſe deus iumenta currui iungit, eaq; pedetentim per exercitum agit, ne ſentiantur. Cum uero ad uorticoſi Xanthi, quem immortalis genuit Iupiter, uadum perueniſſent, Mercurius in cœlum euanuit. Et iam purpurea aurora per uniuerſam terram diffundebatur. In urbẽ igitur cum fletu exanimem retulerunt. Neq; quiſquam Priami reditum prior, quàm Veneri ſimilis Caſſandra perſenſit. Ipſa patrem in curru, & clamoſum præconem & Hectorem ſuper mulis in lecto exanimem uidit. Mox in fletum prorupit, clamauitq́; : Si quando Troiani redeunte à pugna Hectore lætabamini, nunc quæſo qualis refertur, aſpicite. His uerbis uniuerſa commota eſt ciuitas. Nemo doloris expers fuit. Occurrerunt in porta redeuntibus, & chariſſima uxor, & uenerabilis mater. Et in currum prouentes, exanimem complorante populo amplexabantur. Sic ante portam ad ſolis uſq; occaſum in lachrymis perſtitiſſent, niſi è curru ſenex ut cederent, dum iumenta tranſirẽt, imperaſſet, inde domi fletu explerẽtur. Facta eundi copia, regiam ingreſſi, lecto toreumatibus diſtincto exanimem poſuere. Tum cantores flebile carmen orſi ſunt, complorãtibus mulieribus. Inter quas Andromache bellicoſi Hectoris caput amplexa, Mi uir, inquit, ſic me in ætatis flore, & quem miſeri genuimus

Mercurius. Caſſandra. Andromache.

puerum

puerum, reliquiſti? quem ego impubem haud dubito euaſurũ. Prius enim hæc ciuitas excidetur. Nam tu & eum, & caſtas nurus, & Troianam iuuẽtutem cuſtodiebas, laborabas, & ſeruabas. Hæ nunc breui, & ego unà miſere in Græcorum naues abſtrahemur. Tu autem fili, uel me ſequeris, ubi te indigna ſæuo ſub domino perpeticris, uel Græcorum aliquis tuo fortaſſe patri iratus, quòd aut fratrem filium'ue aut patrem interemerit, arreptum te è turri graui morte præcipitem dabit. Siquidem multi Achiuorum Hectoris manibus terram mordicus oppetierunt. Haud enim mitis erat in conſertiſsimo prælio pater tuus. Propterea eũ Troianus populus tota urbe innumeris proſequitur lachrymis. Tu autem mi Hector incredibilẽ parentibus tuis luctũ, & mihi in primis relinquis. Non mihi, extremum ſpiritum agens, è lecto dextram dediſti. Nihil mandaſti, nihil monuiſti, qui perpetuã tui memoriã mihi in lachrymis agenti reliqueris. Inde complorãtibus cun-

Hecuba. *ctis, Hecuba, Hector, inquit, filiorũ dilectiſsime, dijs profecto amicus eras, qui tui curam etiam in morte habuerũt. Alij ab Achille capti filij, trans mare, aut Sami, aut Imbri, aut in Lemno infidi portus uænierũt. Tu nunc impio ferro interemptus, cum te circũ Patrocli quem interemiſti ſepulchrum Achilles diſtraxiſſet, neq; eum ſuſcitaſſet, ad nos recens & incorruptus relatus, iaces in atrio, illi ſimilis, quem arciger Apollo pijs ſagittis cõcitatus inter-*

Helena. *fecit. Tertia Helena fletu ſuo omnibus in fletum prorumpentibus, Hector, ait, mihi affinium omnium amantiſsime, ſiquidem formoſus Alexander ſpõſus mihi eſt, qui me huc aduexit, utinã priùs ipſa perijſſem. Iam uigeſimus annus agitur, ex quò huc applicui, quibus non modo malum, at ne moleſtum quidem abs te uerbum audiui. Sed ſiue ſoro-*

res

res tuæ ſiue fratres, uel ſocrus, uel ſocer, in me grauius lo=
querentur, modeſtia tua & lenitate contumelias cohibe=
bas. Idcirco ego nūc te defleo, & me miſerā relictam do=
leo. Neq; enim alius mihi benignus aut amicus ſupereſt.
Omnes à me abhorrēt. Hoc pacto & ipſa & alijs lamen=
tātibus, ſenex Priamus, Afferatis nunc, inquit, Troiani li= Priamus.
gna, neq; formidetis Græcorū inſidias, ſiquidem Achilles
cum me à claſſe dimitteret, ante duodecimum diem nihil
offenſuros Græcos mihi pollicitus eſt. His auditis, populus
iunctis ad plauſtrum bobus & mulis, ad portam in unum
conueniunt, & nouem diebus immenſam coëgerunt ma=
teriam. Decima illuceſcente die, elatū Hectora cum eiula=
tu in ſumma pyra compoſuerunt, ignemq; ſubiecerunt.
Poſtridie ad buſtum Hectoris congregati omnes, ignibus
primum nigro uino extinctis, alba oſſa fratres ſocijq; pij
humectantibus ora lachrymis lecta in aurea urna condi=
derūt, eamq; purpureis mollibusq; uelis opertam quàm=
primum defoderunt, & crebris magniſq; munierūt lapi=
dibus. Interea exploratores paſsim, ne quid Græci
tentarēt, ſpeculabātur. Hoc perfecto in urbem
reuerſi, unà omnes in Priami Ioue ge=
niti regia lautis expulis accipiū=
tur. Ita bellicoſo Hectori
ſepulchrum conſtru=
ctum eſt.

FINIS.

INDEX IN HOMERI ILIADA.

Acamas quorũ præfectus, & à quo occiſus 49.50.313
Achilles iratus, dona Agamẽnonis aſpernatur 173
Achilles exercitũ in quinq; ordines diſtribuit 307
Achilles Aeneam aliquãdo in fugam uertit 378
Achilles Agamemnonem in uaſurus gladio à Pallade ab incepto retrahitur 10
Achillis arma capta ab Hectore 333
Achilli arma noua à Vulcano facta 357
Achilli dona noua afferuntur à matre 360
Achilles cithara canit 166
Achillis cum Agamemnone cõtrouerſia 8.& deinc.
Achillis cum Agamemnone reconciliatio 361
Achillis coma ab ipſo inciſa 412
Achillis cũ Aenea congreſſus 374
Achillis clypeus qualis fuerit 357
Achillis caßis & thor. 360
Achilles duodecim iuuenes Troianos deligit, quos mactet ad ſepulchrũ Patrocli defuncti 383
Achillis equi dolent ac illachrymantur 338
Achilles Xanthum equum alloquitur 370
Achilles erepto ſibi Hectore, complures alios occidit 381
Achilles Græcorum omniũ fortißimus 48
Achilles Apollinem qui uocet iratus 397
Achilles Hectorẽ fugat circum urbem Troianã, tãdemq; occidit 401
Achilles Hectorẽ currui per foratis pedibus alligatũ, ad naues trahit 406
Achilles Hectorẽ circũ Patrocli ab Hectore occiſi, trahit ſepulch. 409.428

Achilles indignabundus ſceptrum humi deijcit 12
Achilles in Xantho ſeu Scamandro fluuio plurimos Troianos occidit 385. & deinceps
Achilles Myrmidones in bellum hortatur 386
Achilles nec muneribus,nec precibus legatorũ recõciliari poteſt 173.&deinc.
Achilles Patroclum ad Neſtorem mittit 222
Achillis oratio ad Iouẽ pro Patroclo 309
Achillem Pallas nectare & ambroſia cõfirmat 368
Achilles pro foſſa ſe oſtendens, Troianis timorem incutit 351
Achillem Vulcanus liberat ab inuadẽte Xantho, ſeu Scamandro fluuio 389
Achilles ad Græcos principes 414
Achilles in honorẽ Patrocli ludos inſtituit 415
Achilles Priamum proſtratum erexit 439
Achillem Xanthus fluuius, ſiue Scamander ab occidendis Troianis remoratur 388
Actee cuiuſmodi deola 347
Adraſtus ubi olim regnarit 43
Adraſtus & Amphius(aliàs Amphion) quorũ duces inter Troianos 49
Adulteriorum Iouis catalogus 275
Aegæon quibus alijs nominibus appelletur 17
Aemulatione uirtus cognoſcitur 250
Aeneas quorum inter Troianos dux 49
Aeneas ab Apolline morti ſubducitur 95
Aeneas à matre Venere liberatur,ne Diomedis manu intereat 92
Aeneas Aphareũ occid. 258
Aeneam cũ Achille cõgreſſum, liberat diuerſæ factionis Neptunus 378
Aeneas cum Idomeneo cõgreſſus 256
Aeneas fugatus aliquãdo ab Achille 375
Aeneas genus, ac genealogiam ſuã explicat 376

Aeneas ſuaſu Apollinis in Achillem tendit 373
Aeneam Troiano excidio ſupereſſe, fato decretum erat 377
Aeneas quorum filius 49
Aetolorum naues quot 44
Aetolorum principes Meleagrum adeunt 181
Aethon equus Hectoris 147
Aethe equa 416
Agamemnon ſomnium ſuũ exponit 26
Agamemnonis ſceptrũ unde 28
Agamemnonis priuatæ copiæ, & naues 43
Agamemnõ ſuos hortari nõ deſiſtit 98
Agamẽnonis apparatus ad bellum 205
Agamemnonis cum Achille contentio 8. & deinc.
Agamemnonis cum Achille reconciliatio 361
Agamemnon ſummos Græcorũ principes in conuiuium uocat 38
Agamemnon ampliſs. donis uult placare Achillẽ 164
Agamemnon cæteris dormientibus, ſomnũ oculis capere non poterat 186
Agamemnõ cũ Neſtore & reliquis Græcorum principibus noctu conſultat 192. & deinceps
Agamemnon cõplures occidit 207. & deinc.
Agamẽnonis deſcriptio 57
Agamemnonis fugam ſuadet 160. & deinc.
Agamemnon Græcorum omniũ eminẽtiſſimus 743
Agamemnon Hiphidamãta occidit 212
Agamemnon ſaucius è pugna diſcedit 213
Agamemnon ſuos partim laudãs, partim increpãs, in prælium hortatur 73. & deinceps
Agapenor quorũ princeps, & cuius filius 44
Agaue quidnam deæ ſit 347
Agenoris cum Achille congreſſus 396
Aiacis Oilei deſcriptio, copiæ, & naues 41
Aiacis Telamonij copiæ, & naues 42

Aiax

Aiax Telamonius Simoiſiō occidit 81

Aiacis Telamonij et Hectoris ſingulare certamē quî diremptum ſit 134

Aiax uolentes inijcere nauibus ignē, occidit 301. 302

Aiax Telamonius & Hector in ſingulare deſcendunt certamen 134

Aiax & Hector mutuis ſe honorāt (dirēpta pugna ſingulari) munerib. 136

AiaxHectorē uulnerat 277

Aiax Telamonius cū Vlyſſe in palæſtram deſcendit 424

Aiax multis cæſis tandē aliquādo Hectoris interuentu in fugā uertitur 220

Aiax poſt Achillem Græcorum fortiſsimus 48

Aiacis uirtus in tuendo Patrocli corpore 331

Alcimedon quis, & cuius filius 309

Alexander prouocat fortiſſimum quemq; 52

Alexander decernitur pugnare cum Menelao 59

Alexander liberatur à Venere 63

Amathia quæ dea 347

Altitudo cœli iuxta Homerum quanta 23. 24

Amorum lenocinia in baltheo Veneris 272

Amphimachus quorū dux 51

Amphinome quid deolæ ſit 347

Amphithoë deolarum marinarum una 347

Amphius quorum dux 49

Anchiſæ genealogia 376

Andromaches querula oratio ad maritū ſuū Hectorē exeuntem in prælium 122

Animā ſemel efflatam, nunquam remigrare 175

Antenor Helenam reddendam cenſet 138

Antilochus equeſtri certamine Menelaū uīcit: nō uirtute tamē, ſed aſtu 418

Antiphus quorum dux, & cuius filius 51. 81

Aper deuaſtans agrum Calydonium. 180

Apollo Agenorem liberat, ne occidatur 396

F Apollo

Apollo à Diana reprehenſus, nihil reſpondet 393
Apollinis aliquot epitheta 5. 19
Apollo Aeneam liberat 95
Apollini cõmittitur Hector 287
Apollo boues Laomedontis pauit 393
Apollo citharam pulſat in deorum conuiuio 24
Apollo cũ Neptuno in ſingulare prodire certamen recuſat 393
Apollo Græcis cur peſtem immiſerit 5
Apollo Græcis placatur 20
Apollo Hectorem ſaucium, inſtauratis uiribus, ad redeundum in prælium hortatur 287. & deinc.
Apollo Troianos ad redintegrandum prælium hortatur 82
Apſeudes cuiuſmodi dea 347
Aquilæ augurium 235
Arcadum princeps quis, nauesq; quot 43. 44
Arceſilaus quorũ princeps 41
Arceſilai copiæ, & naues 41
Archilochus quorũ dux 49
Argiuorum duces & naues 42. 43
Arion equus 417
Ars quid poßit 416
Aſcalaphus cuius filius, & à quo occiſus 163. 257
Aſcalaphi copiæ, & naues 41
Aſcanius quorum dux 50. 501
Aſius Hecubæ frater, quorũ dux 50
Aſij temeritas, et mors 233. 254
Aſſaracus cuius filius, cuius'ue pater 376
Aſtyanax Hectoris filius 408
Aſtyoche quorũ mater, cuius filia, & à quo ſtuprata 41
Ate Iouis nuncia 363
Atheniẽſiũ dux et naues 42
Augias Epiorum rex 224
Auguria Hector contemnit 236
Augurium optimũ, pugnare pro patria 237

Automedon

Automedon quis, & quid egerit 307.339.369

B

Balius equus Achillis 307
Balteus Veneris, in quo amores 272
Batiea quid 49
Bellerophontis fabula 114. 115
Bœotiorum principum catalogus 41
Bonarũ mentium eſt retractare ſententias 286
Briareus 18
Bryſeis ab Achille aufertur 15
Bryſeis redditur Achilli 367

C

Calchas monſtrũ Græcis uiſum interpretatur 36
Calchas uates cauſam aperit peſtis 7
Callianaſſa deola marina 347
Callianira ibidem
Calliope aliæq; ſorores ab Homero inuocantur 3
Calydonius aper 180
Capys cuius filius, cuius'ue pater 376
Caſtor equorũ domitor 58
Cæneus quantus & qualis 13
Cebriones ſeu Cebrion cuius frater 324
Cebrionem Patroclus occidit 324
Centimanus gigas 17
Certamen eorum qui curſu pedum contendere uolent 425
Certamen telis certantium 426
Certamẽ ſagittariorũ 427
Certamen diſco certantium 427
Certamẽ iaculatorum 427
Certamen pugilum 423
Ceſtus Veneris cuius efficacia 272
Chimeræ deſcriptio 115
Chryſæ ad Apollinem preces 5
Chryſeis redditur patri 14. 18
Chromis quorum dux 50
Ciconum princeps quis 50
Cillæ præſes Apollo 5.19
Cithara Achillis, cuius antea fuerit 166
Cleopatra cuius uxor, quorum

rum'ue filia 181
Clitius (aliàs Clitus) cuius filius 376
Clonij copiæ & naues 41
Clymene qualis dea 347
Contentionis ſiue peruicaciæ deſcriptio 79
Coon cuius filius, à quo occiſus 212
Cretenſium princeps quis, nauesq; quot 44
Curetum & Aetolorũ certamen 180
Curſorum certamen 425
Cymodice cuiuſmodi dea 347
Cymothoë q̃d deæ ſit ibi.

D

Dardani genus, & equæ quot 376
Deorum aduerſus Iouẽ coniuratio 17
Deorum corpora citius ſanantur 109
Deorũ alij cõtra alios ſtant in prælio 371.372
Deorum concio, ſeu concilium 66.370
Deorum diuerſa ſtudia erga Troianos & Græcos 371
Deorũ domus diſtinctæ 24
Deorum dona nemini obijcienda 53
Deos in concilium uocat iuſtitia 370
Deorum inter ſe pugna & conflictus 391
Dexamene dea quæ 347
Dij alij alijs fauent 371
Dij pro uolũtate augẽt uirtutes minuuntq; 376
Dij quãuis natura digniores nobis placantur 178
Dij facile ab hominibus dignoſcuntur 245
Dij alijs alia conferunt 263
Dij non omnia uni dant 76
Dij exangues & immortales 92
Dij complures ab hominibus uulnerati 93.94
Dij ſuper Hectoris ſepultura inter ſe contendunt 428.429
Diana aprum immittit in agrum Calydonium 180
Diana Apollinẽ increpans, ab Iunone uerberatur 393.394

Difficile eſt uni pugnare cũ multis 379
Diomedis copiæ & naues 42
Diomedes à Pandaro uulneratur 86
Diomedes cum Sthenelo auriga 78.90
Diomedes obſtupefactus, ſuos alloquitur 100
Diomedis & Glauci permutatio 117
Diomedes Mineruam inuocat 195
Diomedes Hectori attonito inſultat 214
Diomedes Agamẽnoni fugã ſuadenti refragatur 161
Diomedes à Paride uulneratus, pugna excedit 216
Diomedes Aeneam et Pandarum expectat 90
Diomedis & Glauci congreſſus 113
Diomedes et Vlyſſes exploratum eunt 194
Diomedes etiam ſaucios in prælium ire uult, neceſſitate cogente 270
Diomedes Palladis auxilio multos occidit 87
Diomedes Martem uulnerat 108
Diomedem Pandarus uulnerat 86
Diomedes Pandarum occidit, Aeneã quoq; occiſurus, niſi eũ occuluiſſet Venus 91.92
Diomedes quanquam inuictus, tamen Neſtoris perſuaſione in fugam uertitur 146
Diomedes Venerem ipſam uulnerat 92
Diomedes uictor in equeſtri certamine 418
Diſci certamen 426
Dinamene dea qualis 347
Dolia duo in limine Iouis 439
Dolon explorator acceſſurus ad Græcorum caſtra, ab Vlyſſe et Diomede intercipitur 197
Dolõ Rheſum prodit, mox interficiendus à Diomede 199
Doris quid 347
Doto quæ dea ſit 347
Dryas (alibi Dryus) qualis quantusq; uir 13

E

Elaphenor quorũ dux, & qualis, & eius copiæ ac naues 42

Epeus victor inter pugiles 424

Epiſtrophus quorũ dux 50

Epiſtrophi copiæ & naues 41

Enomus (aliàs Ennomus) quorum dux 50

Equus Achillis ipſi domino loquitur 369

Equorum Achillis nomina 307

Equi Achillis immortales, lachrymas emittunt 338

Equæ Eumeli uelociſsimæ 47.48

Equorum Hectoris nomina 147

Equæ Dardani, ex Borea uento grauidæ 375

Equeſtre certamen in honorem Patrocli 415.416

Erichtheus quis, quorum'ue rex 42

Erichthonius cuius filius, et cuius pater 375

Erodion iuxta Vlyſſem atque Diomedem prætervolans, quid indicarit 194

Euboicorũ dux nauesq́; 41

Euphemus quorum dux 50

Euphorbus Patroclum uulnerat 326

Euphorbum Menelaus occidit 329

Eurenomæ quid debeat Vulcanus 355

Eurybates præco cuius 15.30

Eurypylus cuius filius, quorum'ue dux 47

Eurypyli copiæ & naues 47

Exadius quis quantusq́; 13

F

Factum quod eſt, nouit & ſtultus 375

Fœdus inter Græcos et Troianos ſtritur 59.60

Fœderis ſtriendi ritus 59

Fœderis rũpendi autor Pallas ab Ioue miſſa 69

Fœdus à Pãdaro rumpitur 69

G

Galatea 347

Ganymedes quis 376

Glaucus & Diomedes congreſſuri,

greſſuri, ſeſe agnoſcunt, ac ſine conflictu diſcendunt 116 & deinc.
Glaucus et Diomedes arma permutant 117
Glaucus quorum dux 51
Glaucus uulneratur 317
Glauce cuiuſmodi deola 347
Gratia cõtubernalis Vulcani 355
Græci peſte cur laborent 5
Græci uolentes redire in patriã, Vlyßis oratione reprimuntur 30. & deinc.
Græcis in Aulide uiſum portentum 35 & deinc.
Græcorum ad Troiam auxilia 41 & deinc.
Græcorum duces enumerãtur 41 & deinc.
Græci ſortiuntur, quis ipſorum cum Hectore in ſingulare certamen deſcendat 132
Græci caſtra ſua, muro, foſſa & uallo muniunt 140
Græci fugiunt 144. 342
Græcorum caſtra capiuntur 243
Græcorũ principes etſi ſaucij, tamẽ in prælium hortatu Diomedis redeunt 270
Græci, ægide ab Apolline mota, in fugam uertũtur 290
Græcorũ naues oppugnantur 292
Grea Helenæ fidißima comes 63
Grũũ cũ Pygmæis bellũ 51
Guneus quorũ princeps, eiusq; copiæ, ac naues 42
H
Halie cuiuſmodi dea 347
Haliſonũ principes qui 50
Hebe deorum pincerna 66
Hebe currum adaptat 104
Hector ſpõdet ſacrificia Mineruæ per matrem 118
Hectoris & Aiacis ſingulare certamen 134. 135
Hector enſem argenteo capulo dat Aiaci 136
Hector Græcis inſultat 146
Hector equos ſuos alloquitur 147
Hector quorum dux 49
Hector quos interemit 213
Hector Alexandrum conuicijs inceßit 264

Hector fuga ſalutem quæſiuit 313
Hector Patroclum ſaucium occidit 327
Hector deterretur congredi cum Achille 339
Hector cũ Achille congreſſus morti ſubtrahitur 380
Hector ab Achille fugatur 401
Hector ab Achille occiditur 404
Hector ab Achille currui alligatus, ad naues pertrahitur 406
Hector ab Achille circum Patrocli ſepulchrum trahitur 409
Hectoris corpus Priamo ab Achille redditur, ſed ſoluto precio 440. 441
Hector ab uxore & matre deploratur 45. 44
Hector armis Achillis induitur 333
Hectoris rogus & ſepultura 445
Hector Patroclũ mortuũ alloquitur 327
Hector uulneratus ab Aiace è pugna auffertur 278
Hector ab Apolline priſtinis uiribus reſtitutus, in prælium reuertitur 288
Hector à Glauco obiurgatur 318
Hector à Minerua decipitur 402
Hector à ſuis lugetur 408
Hector aßidue unum Aiacẽ petebat 292
Hector Polydamantis ſententiam refutat 352
Hector cum Paride in prælium egreditur 126
Hector Paridem obiurgat 264
Hector eum, qui fortißimus ſit inter Græcos, ad ſingulare certamen prouocat 129
Hectoris equi quæ habuerint nomina 147
Hector Polydamantis ſententiæ refragatur 236
Hector Polydamanti paret 263
Hector auguria contemnit 236
Hector caſtra Græcorũ capit 243
Hectorem mortuum Græci haſtis

haſtis petunt 405

Hector nauibus Græcorum inijcit ignem 301

Hectori neq; à patre neq; à matre perſuaderi poteſt, quò minus cum Achille congrediatur 398

Hectoris redimendi cauſa Priamus ad Achillem Iouis iuſſu accedit 384

Hecuba oſtentans filio mamillã, rogat ut ab Achille diſcedat 399

Hecuba Priamo, ne Achilli ſe credat, ſuadet 361

Hecuba cum cæteris fœminis primarijs Palladẽ placatura, templum accedit 120

Helena ſpectatrix eius certaminis, cuius ipſa præmiũ futura erat, enarrat Priamo Græcorum ducũ nomina 57. & deinc.

Helena fratres ſuos ad Troiam deſiderat 58

Helena ad Paridẽ in cubiculum introire coacta à Venere 64. & deinc.

Helenam reddi ſuadet, ſed fruſtra Antenor 138

Hercules ab inferis redit beneficio Palladis 153

Herculis ærumnæ unde cœperint 362

Herculi murus cur à Troianis extructus 374

Hippothous quorum dux 50

Hippodamia 255

Horæ deæ, portarũ cœli cuſtodes 105.154

Hyrtacides Aſius quorum princeps 50

I

Iaculatorum certamen 427

Idomenei copiæ & naues 45

Ilus cuius filius aut pater 376

Ira perturbatrix omnium 348

Iram diuinam, etſi tarde ſupplicium ſumat, aliquãdo tamen ſumere 71

Iupiter fata Græcorum & Troianorum quî examinet 144

Iupiter Iunonem ligat, ſuſpenditq; in altum 281

Iupiter non omnium cogitationes

tationes ratas facit 353
Iouis ſententia ſæpe uariatur 341
Iunonis cum Ioue altercatio 66.67.156
Iuno Dianã uerberat 394
Iunonis currus 104
Iuno Iouem fallit 362
Iuno quas urbes maxime dilexerit 68
Iuno uulnerata 94
Iuuentus inſtabilis 55

L

Lampus cuius equus 147
Lampus Priami frater, cuius filius 376
Laomedon cuius filius, & quorum frater 376
Laomedontis perfidia 393
Leiti copiæ & naues 41
Limmoria quid deæ ſit 347
Litæ Iouis filiæ, quas Laur. Valla Preces interpretatur 178
Locrenſium dux & naues 41
Ludi celebrati in honorem Patrocli 415
Lycaon Priami filius 383
Lycurgus à dijs cur excæcatus 114

M

Machaon quorum princeps, & eius copiæ ac naues 47
Mæra cuiuſmodi deola 347
Martis & Mineruæ congreſſus 391
Medicus multis alijs pollet & præſtat 219
Meleager aprum occidit 180
Melite cuiuſmodi deola 347
Menelai copiæ & naues 43
Menelaus Helenam ſuã repetitum uenit 58
Meneptolemus quorũ princeps, eiusq; copiæ & naues, quot aut quantæ 47
Meneſthei (ſeu Mneſthei) copiæ, naues 42
Meſthles quorum dux 51
Mercatura exercetur rerũ permutatione 141
Mercurius deorum nuncius 394
Mercurij uirga & talaria 435

Meriones cuius auriga, & quàm bellicoſus 45

Mineruæ auxilio Achilles Hectorem occidit 404

Molimentum prælij in manibus, conſilij in uerbis 321

Mortem effugere nemo poteſt 125

Mori pro patria, pulchrum eſt 297

Mortuis non inuidendum 139

Munera Achilli ab Agamemnone data 366

Murus Græcorũ à dijs deſtruitur 230

Muri Troiani à quibus extructi 393

Myceneis quis præfuerit 42

Myrines ſepulchrum 49

Myſiorum principes qui 50

N

Naſtes quorum dux 51

Neptunus Troianorũ muros ædificat 393

Nereidum nomina 347

Nemertes quid ibidem

Neſæa ibidem

Neſtoris copiæ & naues 43

Neſtoris ad Iouem precatio 291

Neſtor ſuos ad prælium inſtruit, & quid faciendum eis ſit, edocet 75

Neſtoras decem ſibi optat Agamemnon 37

Niobes liberi ab Apolline & Diana occiſi 441

Nireus cum quot nauibus uenerit ad Troiã, & eius quanta pulchritudo 45

Non omnia uni à dijs donãtur 45

Nox Somnũ liberat ab ira Iouis 273

O

Oeneus quorum rex, cuiusq; pater 44

Orithyia deola quæ 347

Othryoneus occiditur 253

P

Pallas Martẽ uincit 392

Pallas Venerem humi ſternit 392

Palæſtritarũ certamen 424

Pandarus cuius filius, quorũ'ue imperator 49.86

Pandarus fœdus uiolat 69

Panope

Panope cuiuſmodi deola 347
Paphlagones qui 50
Paridis naues à quo ædificatæ 85
Paridis temeritas & timor, & ſingulare cũ Menelao certamẽ 52. & deinc.
Paſithea Charitũ una, Somno deſponſatur 274
Patroclus Troianos inuadit, plurimosq; cædit 311
Patroclus Sarpedonem occidit 317
Patroclus ab Hectore ſtratus occiſusq; 327
Patrocli corpus ab Hectore rapitur 350
Patroclus à Græcis, præſertim ab Achille, defletur 351
Patrocli umbra Achilli ſe oſtendit 411.412
Patroclo cremato & ſepulto ludos facit Achil. 415
Pedaſus equus Achillis 307
Pelia haſta Achillis, cuiuſmodi fuerit 306
Peiora in cõtẽtionibus ſemper uincere 23
Penelei copiæ, naues 41
Perenos quid 435
Peruicacia dea, & quò miſſa 90.204
Percoſius longe omniũ doctiſsimus diuinandi 49
Pheruſa deolarũ maris una 347
Phorcus quorum dux 50
Pirithous quantæ autoritatis uir 13
Pirous cum quibus Troiam uenerit 50
Phrygiorum principes qui 50
Philoctetes quorũ dux 46
Phocenſium duces qui 42
Podarges equa cuius mater 307
Pollux ſtrenuus cæſtibus 58
Præcones hominũ atq; deorum angeli 15
Preces ſeu Litæ deæ Iouis filiæ 178
Princeps ſolidã dormire noctem non debet 25
Priami genus 376
Priamus Hectorem filiũ deflet 406
Priamus iuſſu Iouis, redimendi Hectoris cauſa ad Achillis accedit tentorium

rium 432
Principis cura 25
Proto deola maris 347
Prothous quorum dux, & eius copiæ ac naues 47
Podargus equus Hectoris 147
Podalyrius medicus, & eius copiæ ac naues 47
Polites Priami filius 48
Polydamantis ſententiæ, ut urbem repetant Troiani, refragatur Hector 351
Polymela à Mercurio cõpreſſa 308
Polyphemus quantus fuerit uir 13
Portæ cœli 105
Portentum Græcis uiſum in Aulide 36
Prothenoris copiæ & naues 41
Pyleus quibus præfuerit 50
Pylemeneus quorũ dux 50
Pyræchmes quorũ dux 50
Pugilum certamen 423

Q

Qualia dixeris, talia audies 376
Quis uel cuius oratio maxime à dijs exaudiatur 11

R

Regum eſt, ut affectus cohibeant 364
Reges offenſæ raro obliuiſcuntur 6
Regum poteſtas ab Ioue eſt 31
Rheſus Thracum rex proditur, ab Diomede occiditur, eiusq; equi abducuntur 99.200
Rhodiorum princeps 45

S

Sagittariorum certamen 427
Salaminiorum dux 42
Sarpedon quorũ dux 51
Saturni filij tres, qui omnia inter ſe diuiſerunt 286
Saucius prælio inutilis 268
Scamander fluuius, qui & Xanthus 387
Schedij copiæ & naues 41
Sceptrum Agamemnonis 28
Scyphus Achillis 309
Socus Caropi fratri ſubſidio ueniẽs, ab Vlyſſe trucidatur 217.218
Somnia ab Ioue 5

Somnus

Somnus Paſitheam amat 274
Somnium principis nõ negligendum 27
Spio deolarum maris una 347
Stentoris uox 106

T

Talaria Mercurij 435
Talpius quorum dux, cuius'ue filius 44
Talthybius Græcorũ præco 15
Tamia ancilla Priami 434
Tenedo præſidet Apollo 19
Thalia quarum dearũ una 347
Thamyris fabula 43
Therſitæ importunitas ac oratio 32
Theſeus quàm excellẽs uir 13
Theſtoris filius Calchas 6
Thetidis fletus ob mortem Patrocli 347
Thoantis copiæ, naues 44
Thoẽ Nereidum una 347
Tlepolemi copiæ, naues 45
Titonus Laomedõtis filius, Priami frater 376
Troianorum auxilia 49
Troianorum occiſorum catalogus 311. 312
Troianorum ducum nomina 49. & deinc.
Troiani Græcorum caſtra capiunt 243
Troianæ Palladem placaturæ, templum adeunt 119
Troiani in urbem ſe recipiunt præ metu 397
Tros cuius filius, cuius'ue pater 376
Turbo, qui & Strombus 278

V

Venus Paridem liberat 63
Venus Hectoris corpus roſaceo & diuino oleo perfudit 413
Venus à Diomede uulneratur 92
Venus ſaucia, à Dione conſolatur 93
Venus decepta Iunoni balteum ſuum tradit 272
Venus à Pallade humi ſtrata 292

Virtus

Virtus hominum coagmentata (ſeu coaugmentata) plus pollet 250
Vinum quam habeat uirtutem 118
Virga Mercurij 436
Vlyſſes Chryſeidem ad patrem reducit 18
Vlyßis in pugna uirtus 217
Vlyſſes diſcribitur 57
Vlyſſes dux Cephaleniorū 44
Vlyſſes ad Achillem reconciliatum 365
Vlyßi quale fuerit orationis genus 58
Vlyſſes Troiam uenit repetitum Helenam 58
Vlyſſes Agamemnoni fugā ſuadenti refragatur 269
Vlyſſes cum Aiace in palæſtram deſcendit 424
Vlyſſes Græcorum gloria 203
Vlyßis copiæ ac naues 44
Vulcanus è cælo deijcitur 24
Vulcanus ridetur à dijs alijs ob claudos pedes 24
Vulcanus rogatu Thetidis Achilli arma cudit 357
Vulcanū Thetis ab interitu liberat 355
Vulcanus nouē annis apud Thetidē & Eurenomen moratur 355
Vrbes Iunoni charæ 68

X

Xanthus Hectoris equus 147
Xanthus equus Achillis 307
Xanthus equus domino ſuo loquitur 369
Xanthus fluuius Ioue genitus 382
Xanthus fluuius Achillis conatibus obſtat 388
Xāthus Simoënta & ipſum fluuium inuocat, ut adſit ſibi in opprimēdo Achille 389
Xanthi uis à Vulcano qui cohibita ſit 390
Xanthus, ſeu Scamāder Iunoni ſupplicat 391

Z

Zacynthij quem ad Troiam ſecuti 44

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ.